ספר שושן סודות

אות א - מצות הייחוד:

מצות הייחוד:

ראוי לכל אדם לחשוב ולחקור על הבורא ית' ולא על דבר אחר. כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים. בתורה נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'. ובנביאים כתיב כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי. ובכתובים ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו. וע"כ ראוי לכל אדם להזהר וללמוד ולהוציא כל מחשבות מלבו זולתי על הבורא עולם יתברך כי כשידע אותו אז ידע לעבדו כי בקרבו קדוש ואין לו דמות וצלם. וזהו שנאמר ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש. ובאמת ובשבועה, לבורא אין דמות וצלם כי אם לכבודו שבו מראה לנביאים ובו חפצו ורצונו כי הוא ממלא כל עולמות וחוץ לעולמים:

אות ב - ענין ששם הוי"ה עולה לע"ב:

ענין ששם הוי"ה עולה לע"ב:

ועוד נאמר ליראי ה' ולחושבי שמו. זה שם של ד' אותיות (היינו יהו"ה) והוא עולה לע"ב. תמנה האות הא' עשר ואח"כ תמנה הב' עם הא' יהיה ט"ו. ותכלול סך מנין הא' עמהם הרי כ"ה. ואח"כ תמנה האות הג' עם השתים שלפניה, שהם כ"א, ותכלול מנין הזה עם סך הכ"ה שבידך הרי מ"ו. וכן תמנה ארבעתן (דהיינו יהו"ה שעולה כ"ו) עם מה שלפניהם שהם מ"ו עולה ביחד ע"ב. והטעם שמונה לדסליק מינה, לפי שאין הנאצל נפרד מן המאציל וע"כ כל אות ואות ממנו כולל אותיות השם שלפניה. ועם כל סך האחוז בידך במנותו מן הראשונים ואילך וע"כ הוא חס"ד שמנין חס"ד ע"ב כמנין השם שסדרנו. ובו קיים העולם כשבראו ועליו נאמר עולם חסד יבנה:

אות ג - על כוונת התפלה:

על כוונת התפלה:

אמרו רבותינו הרוצה להתפלל יכנס שיעור ב' פתחים רמז לב' כתרים שהם החסד והפחד. ורצונו לומר יכוין לבו ואח"כ יעיין בתפילתו לת"ת עם המשכת כולם עד אין סוף. ולדברי האומר כי כל כוונת התפילות לת"ש יתפרש שיעור ב' פתחים שהם החסד והת"ש עם המשכת כולם עד אין סוף:

אות ד - פסוק שמע וכוונתו:

פסוק שמע וכוונתו:

בעת קריאת שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כל יחוד הוא מלמטה למעלה שמייחד כח רבים בכח יחיד. וזה פירושו. יהו"ה, הרחמים ושש קצוותיו והוא הת"ת. אלהינו, החסד והגבורה. יהו"ה, ג' ספירות עליונות שהם הכתר והחכמה והת"ש. אחד, מחבר את הכל. ולפי שלא נרמז צדיק ועטרת בא בכללם בשכמל"ו. ובאגדה משל לבת מלך וכו':

אות ה - פירוש ברכת כהנים:

פירוש ברכת כהנים:

יברכך ה' וישמרך. ה' הראשון רמז לעטרה (היא המלכות, עטרת היסוד) לשון שמירה מורה לעטרה כי תרגום משמרת מטרתא ר"ל מטרוניתא (היא המלכות) לשון נקיבה. יאר ה' פניו אליך ויחנך. לפנים המאירים אספקלריא המאירה שהוא הת"ת. ישא ה' פניו אליך. רמז למדת הדין שהוא הפחד:

אות ו - וה' היא התשובה ולעולם בהמשכת הכל:

וה' היא התשובה ולעולם בהמשכת הכל:

ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה. ה' שמעה, העטרת שהיא קרובה לשמוע. ה' סלחה הת"ת שהוא הרחמים. ה' הקשיבה התשובה. וכן אם עונות תשמר יה לעוונות שהיא מ"ה. ה' מי יעמוד לת"ת. כי עמך הסליחה הוא מדת הרחמים:

אות ז - טעם טבילה במים:

טעם טבילה במים:

וטעמם הטבילה במים מפני שאנו רוצים להחזירו ליסודו הבא מג' אמות אמ"ש. ופירושם אויר מים אש. והעיקר המים שהרי מן המים יצא אש והאויר והעפר וכל הבנין יסוד האדם. ויש לשאול למה אין מצריכין טהרה ברוח שהרי קדמו למים. תשובה, כי המים רוב בנין האדם כמו שפירשנו. ועוד, כי המים בא מכח החסד והחסד מקבלת כל השב בתשובה:

אות ח - פירוש ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל:

פירוש ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל:

ומותר פירוש ויתרון האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. ואלף אי"ן רומז לרצון עד אין סוף היא המוחלטת וממנה לנפש כח המתעורר. והיו"ד רומז לחכמה קראוהו בשכל הפועל. והנון התפשטות הדברים מן החכמה הנקראת אמונה וממנה כח השכל. ומה שאמרו רז"ל נ' כפופה ן' פשוטה נאמן כפוף נאמן פשוט, ר"ל העדר האצילות לפני בריאת עולם ולכן קראו אותו נאמן כפוף, ואחר התפשטות ההויות נקרא נאמן זקוף ר"ל יצא לפועל. ופירוש לשון הבל מלשון הבל פיהם והיא האפיסה של יסוד הכל יתברך ויתעלה:

אות ט - ומה שאמרו את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח:

ומה שאמרו את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח:

ר"ל על החכמה שממנה נקרא האדם חכם. אותו תעבוד ובו תדבק ובשמו תשבע מלשון שבעה הרי כאן נכללו י' ספירות הכתר והחכמה והבינה שהיא יונקת ממנה. ותשבע שבעה הרי עשר ספירות:

אות י - פירוש הקדיש:

פירוש הקדיש:

פירוש יתגדל ויתקדש, מדבר על הת"ת ר"ל שיתעלה אצילותו עד המעלה של אצילות הגדול. שמיה רבא, הוא הת"ת. בעלמא דברא, העולם העליון. אמן יהא שמיה רבא. פירוש אמן החכמה. יהא שמיה, הת"ת. ר"ל שהת"ת יתעלה אצילותו באצילות החכמה העליונה. ישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקב"ה, זה התפארת לעילא ולעילא מכל ברכתא וגו':

אות יא - ז' כללים בעבודת ה':

ז' כללים בעבודת ה':

סוד הדברים אשר ראוי ומחויב לכל בעל תורה הרוצה לקיים את המצות ראוי שלא יסורו מנגד עיניו שבעה כללים האלה והם נגד ז"ס אף אם אינן כסדרן ואלה הם:

הכלל הא' - שלא תהא המצוה בקלות ראש ובביזוי כדגרסינן בפרק כסוי הדם, ת"ר ושפך את דמו וכסהו בעפר במה ששפך יכסה שלא יכסנה ברגל שלא יהא המצוה בזוי עליו. והטעם, כי המצות רומזת בגוף העליון במקום טהור ונקי בגוף האילן ולכן ראוי היות קיומם בנקיות ובכבוד שיהיו דומים לנדמה:

הכלל הב' - שלא יבזה האדם המצוה מצד חיבת עשית המצוה ממש כדגרסינן בפרק לולב הגזול, לקיחה ע"י דבר אחר שמיה לקיחה. הני מילי דרך כבוד אבל דרך בזיון לא. והטעם כאשר פירשנו כי הידים אשר לוקח בהם הלולב הן רומזים לעשר ספירות ולכן לא יהיה דבר חוצץ בינו ובין הלולב שהן רומזים עם מינו להקף אלא דבר של כבוד דומה לנדמה:

הכלל הג' - שלא ישתמש במצוה לצרכו כדגרסינן בפרק במה מדליקין אמר רב יהודה אמר רב אסור לרצות מעות לפני נר חנוכה. והטעם כי המצות רומזות במקום קדוש לכן לא ישתמש בשרביט המלך אלא לצורך מצוה אחרת כדקי"ל מדליקין מנר לנר וכו':

הכלל הד' - המבזה את המצוה מצד כבוד גופו כאלו גופו מכובד יותר מהמצוה כדגרסינן סוף כריתות, ד' צווחות צווחה העזרה. א' להוציא בני עלי חפני ופנחס שטמאו את ההיכל. ב' פתחו שערים ונכנס ישמעאל בן פאבי וכו'. ג' הוציאו מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים. מאי הוה עביד דהוי כריך ידיה בשיראי ועבד עבודה. הנך רואה הצווחה השלישית שנענש יששכר על שכיבד את עצמו. והטעם שעשה גופו שהוא טפל לצורך העליונה עיקר. והבן זה. ולכן נענש. ובכלל זה הכלל להיות נבזה בעיניו בעשותו מצות השי"ת כאשר אמר דוד המלך ע"ה ונקלותי עוד מזאת. ושמחת בית השואבה יוכיח ועליהם נאמר כי מכבדי אכבד וכו'. והטעם כי עשה הטפל עיקר:

הכלל הה' - כגון השולח יד במצוה ליהנות ממנה קודם גמר עניינה בשלימות והורה היתר לעצמו בזה שחפציו קודמים לחפץ שמים. וזה למדנו בענין בני עלי, שאמרו שזריקת דם זבחים מתיר באכילה חלק הראוי לאכילה אעפ"כ הכהנים אין זוכין בחלק עד אחר הקטרת אימוריהן. ועל הא גרסינן בפרק קמא דיומא אמר ר' יוחנן מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה ב' דברים, גילוי עריות וביזוי קדשים. דכתיב גם בטרם יקטירון החלב ובא הנער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לכלות לכהן ויאמר לו האיש קטר יקטירון כהיום את החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ויאמר לא כי עתה תתן ואם לא ולקחתי בחזקה ותהי חטאת הנערים גדולה עד מאוד. נראה שבכלל דבריו זה האוכל והשותה קודם התפילה כדגרסינן בפ"ק דברכות אמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר כל האוכל ושותה קודם שיתפלל עליו הכתוב אומר ואותי השלכת אחרי גיוך. אל תקרי גיוך אלא גיאך. כלומר אמר

הקב"ה לאחר שאכל ושתה זה קיבל עליו עול מלכות שמים. והטעם כי יעשה הטפל עיקר:

הכלל הו' - יש מבזה המצוה ונוהג בה קלות ראש מצד ראותו כי היא בלתי מפורשת כל צרכה אלא שחכמים הראו לה מקום הדין ממדרשי התורה וכל המפקפק בזה כאלו כפר בכל תורה כולה. וה"ה לכל שאר המדרשות גרסינן בפרק חלק תניא אידך כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים אפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה חוץ מקוץ זה זהו כי דבר ה' בזה. והטעם כי כל פירושי התורה המקובלים הם מתורה שבעל פה באים וא"כ האי דאמר הכי קוצץ בנטיעות:

הכלל הז' - כבר ידעת מאשר קדם מהידיעה הקודמת והשרשים המונחים שתשמישי מצוה נזרקים ותשמישי קדושה נגנזים. אלו הן תשמישי מצוה - סוכה שופר לולב וציצית. ותשמישי קדושה - דלוסקמי ספרים ומזוזה ותיק של ספר ונרתיק של תפילין ורצועותיהן. ולכן יזהר האדם בתשמישי קדושה בכל מאמצי כח לשמרם בקדושה עד כלותם. ואלה הדברים באים באזהרה עליהן בכמה מקומות בתלמוד בפרק ואלו מגלחין אסור לישב על המטה וכו' ובפרק מי שמתו המוליך עצמות וכו' בעי רב יוסף בריה דרבי נחוניא מאי שיניח אדם תפילין וכו' מי שתולה תפילין וכו'. כל האזהרות באות להזהיר על שמירתן של תשמישי קדושה. וכבר ביארנו ועוד נבאר אנה תשמישי קדושה רומזים ודע זה. הנה בקיימך המצות שים נוכח פניך אלה הדברים הכללים ויובילוך למקום חפץ נשמתך לדבקה בשם ה' אלהיך:

אות יב - לקיים המצוה מן המובחר:

לקיים המצוה מן המובחר:

סוד אחר נלוה לזה והוא בקיימך המצוה ראוי שתקיים במבחר מתנותך ומנותך, וזה יחלק לג' חלקים. הא'. ראוי לאדם שיבחר המין המשובח והמעולה מכל המינים הראוי לאותה מצוה. וזה נתבאר מדגרסינן ריש פרק כל הקרבנות קרבן ציבור והיחיד באין מארץ ומחו"ל מן החדש ומן הישן חוץ מהעומר ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומהארץ וכולם אינם באים אלא מן המובחר. איזהו מובחר שלהם וכו' עד וכל הארצות היו כשרים אלא מכאן היו מביאים. הב'. בעשותך המצוה תהיינה בתיקונה ובעשייתה כדגרסינן בשבת פרק רבי אליעזר דכלים ובריש נזיר, תניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות. סוכה נאה, ולולב נאה, בשופר נאה, בציצית נאה, כתוב ס"ת לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן תכסהו בשיראים נאים. הג'. שיעשה המצוה לשמה והיא הנקראת מצוה מן המובחר אבל שלא לשמה מצוה נקראת מצוה מן המובחר לא נקראת כדגרסינן בפרק מי שאעמר הריני נזיר אחרון אמר רבה בב"ח אמר ר' יוחנן מאי דכתיב כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. משל לב' בני אדם שצלו פסחיהן אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה זה שאכלו לשם אכילת מצוה צדיקים ילכו בה וזה שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו בה. אמר ריש לקיש פושע קרית ליה, נהי דלא קעביד מצוה מן המובחר פסח מיהא קא עביד. והטעם כי בכלל כל הנמצאות אינו דבר שאינו דומה למקום שיוצאים ממנה המצות לכן ראוי להיות במובחר ודע זה:

אות יג - בענין אדם וחוה:

בענין אדם וחוה:

צריך אתה לדעת כי אדם וחוה כשנבראו בקומתם ובצביונם ובדעתם נבאו כי לא היתה סבה אחר סבה כשאר בני אדם כי מכח עליון נבראו. ושנים עלו למיטה (היינו אדם וחוה) וירדו ז', קין ותאומתו, הבל ושתי תאומותיו, ואדם וחוה, הרי ז'. ובריאת אדם וחוה ולידת קין והבל ותאומתם הכל נוצרו ביום אחד, כי גם המה מכח עליון נוצרו כאשר נוצרו אדם וחוה. והיו ז' נגד ז' ספירות כי מכוחם נוצרו כאשר נוצרו. וגם היו כנגד ז' קני מנורה היוצאים מעיקר אחד כי מקשה היתה כן ז' תולדות אלה אדם וחוה קין והבל ותאומתם מן הספירות כאשר הזכרנו והם עיקר אחד בלי פירוד:

אות יד - הטעם שלא נאסרו קין והבל על התאומות שנולדו עמהם:

הטעם שלא נאסרו קין והבל על התאומות שנולדו עמהם:

וע"כ לא נאסרו זה בזה כי היא כולם כאחד בלא פירוד כאדם וחוה שהיו שניהם כאחד בד"ו פרצופים נברא אדם ואחר כן נפרדה חוה. ומטעם זה אמרו רז"ל ראוי היתה בתו לאדם הראשון, אלא שעשה חסד עם בנו. והטעם כי אדם וחוה בניו ובנותיו נבראו ונעשו כולם כאחד מכח אצילות העליון שהוא שורש שהכל מתאחד בו. אבל אחרים שבאו אחריהם שנבראו סבה אחר סבה ונפרדים ומתפשטים לכאן ולכאן כענפי האילן שמתפשטים ונפרדים מהשורש והעיקר אנה ואנה, ע"כ אין רואין בהן סימן ואות ליחוד המיוחד ולכן אין הקרובים מותרים לבא זה בזה, כי ראוי להם להתרחק ולעשות פירותיהם אנה ואנה כענפי האילן שהם מתפשטין לעשות ולהרבות פירות. ובזה רצון הבורא להפרות ולהרבות. ומה שכתוב ותוסף ללדת את אחיו את הבל שהוסיפה לידה ולא עיבור כאשר ביארנו, כי אדם וחוה קין והבל ותאומותיהם ביחד נבראו מאצילת העליון יתברך ויתעלה:

אות טו - ענין קין והבל, ומשמעות שמותם:

ענין קין והבל, ומשמעות שמותם:

ועל כן נקרא שמו קין כי הוא נברא מצד השמאל שממנו יצה"ר ואינו חפץ אם בקנין והנאות העולם. והבל צד ימין שממנו יצ"ט מלשון הבל פיהם כי היה נגרר אחר רוחו ונשמתו השכלית ועיקר סיבתו מן החסד. ובאותה מדה היה מתקרב ומקריב הקרבנות ונרצת מנחתו שהיה מבכורות צאנו שהם מצד החס"ד. וקין הביא מזרע הארץ כמדתו. והמדה ההוא השמאלית נקרא לבעלי הקבלה רוכב נחש, כי היצה"ר ממנו. אמרו רז"ל כל מקום שנאמר וה', הוא ובית דינו. ר"ל העטרה (היא המלכות) הוא וב"ד כי על ידה נפרעים מן הרשעים כמו שנאמר הלא אתה המחצבת רהב מחוללת תנין היא הנקרא בית ועליה נאמר אנכי האל בית אל:

אות טז - שם הוי"ה נרמז בבריאת העולם:

שם הוי"ה נרמז בבריאת העולם:

יתעלה כחו ויתעלה זכרו. חתם זה שם כבודו בפעולת מעשה בראשית. יום א' אות א'. יום ב' כנגד ב'. נמצא יום ג' כנגד ג'. יום ד' כנגד ד'. א' ב' ג' ד' עולין מנין יו"ד היא אות אחת משם הכבוד. ואז תלה המאורות והאיר בעליונים ובתחתונים ביום אשר התחיל לחתום אות משמו. יום ה' כנגד ה'. יום ו' כנגד ו'. נמצא שחתם יה"ו. והם ג' פשוטות שקבע בשמו הגדול מיד. ואח"כ רמז שמו בראשי תיבות "יום "הששי "ויכלו "השמים. חצי השם במעשי שמים וחצי השם במעשי הארץ. גם אם תצטרך תמצא להיפך כמו שאמר הכתוב "ישמחו "השמים "ותגל "הארץ. וכתב כסאו ברמז, ויו"ד של יום ב' ויום ג' וד' וה' במילוי עולה כ"ס (כי יו"ד עולה כ'. ד' פעמים כ' עולה כ"ס). ויום אחד דהיינו שבת נקרא אחד שנאמר ימים יוצרו ולא אחד בהם. הרי כסא שלם והשם שלם ביום השבת. זה שסדרו רבותינו ז"ל ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו כי ביום השבת נשלם לחתום בפעולתו שם וכסא יחד ובא' שהוא כנגד ז' נשלם א"ה ו"י במנין האלפא ביתות:

אות יז - אהי"ה יהו"ה חתום במעשה בראשית:

אהי"ה יהו"ה חתום במעשה בראשית:

שמות אותיות השם הו"י נותנים לאותיות נשמה הוא קו"ל ורו"ם ודרו"ם. כשאמר הבורא יהי אור ויהי אור, הרי נשמה באותיות לעולם שמו הגדול הוא הו"י. כשברא הבורא נשמה באדם ויפח באפיו נשמת חיים אמר ויהי האדם לנפש חיה. וזהו שנאמר כי בי"ה ה' צור עולמים, צר עולמים. כי אמר יהי אור ויהי אור. יהי הוא י"ה, פנים ואחור, נמצא אותיות שמו הגדול נשמה לאדם ולעולם. ולמלות התורה אותיות שמותן אהי"ה יהו"ה אהו"י. אהי"ה עתיד, יהו"ה הוה, אהו"י עבר. הרי הם האותיות שהופכות המילות העומדות לעבר ולעתיד, לזכר ולנקבה. ו' הו"ה. י' יהי"ה. י' איש. ה' אשה:

אות יח - מדבר על עוד שמות היוצאים מסדר הא"ב:

מדבר על עוד שמות היוצאים מסדר הא"ב:

עוד נוספים שמות לאבינו יתברך שמו. אלהים חיים, אחד, קדוש שמו. נמצאו חיים קדוש נוספים על הו"י. לכן את כל אלה מקודשים בכבוד ובמעשה. אחד, ראשון יחיד לעשר ספירות. אלף (ר"ל אות א' מהשם אחד) קודש. דלית (האות ד' מהשם אחד) קודש. כי אבג"ד עולין י' ואח"כ ו"ה הרי אותיות השם (יו"ה) חתומות. אחר הספירה אבג"ד (העולה י') חתם יה"ו לכבוד שמי הנקרא בשלש קריאות הי"ה הו"ה ויהי"ה. וזח"ט עולין למנין ג' ספירות במנין עשר (כי וזח"ט עולה ל' שהוא ג"פ י') וחתם אות משמו י' (אחרי האות ט') הרי שחתם (בסדר האותיות א' עד י') תחלה א' מאמת וסוף י' ובאמצע ה"ו אהו"י, להגיד אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. (ממשיך באותיות יכל"מ) כפל הספירות להיות אחת בעשר שלפניה (היינו י' לפני כל"מ) כמו שכפל וזח"ט ג' ספירות (שהרי וזח"ט עולה ל' ג' פעמים י' הוא ג' ספירות) בספירה שלאחריהם (היינו באות י'). הרי יפ"י יכל"מ. וחתם באות נ' (שהאות נ' באה אחרי יכל"מ) אות משמו אדנ"י והוא משמו הגדול יה"ו שבו יחיה המתים. (ממשיך באותיות הא"ב) סעפ"ץ עולין לג' מאות. חתם כלפניהם חתם באות משמו ק' ברש"ת עולין אלף. עשר ספירות כלפניהם קראו אלף להיות שם המנין החתימה כי אלף קדוש בכבוד לשם המיוחד. הרי כל הספירות מעידות על יחוד האחד, כי הם חתומות לאחד עשר ולאחריו ג' כמנין אח"ד שהוא י"ג. ומנין ראשון נקרא א' ומנין אחרון נקרא אלף (היינו קרש"ת) וא' עולה אחד להגיד שהאחד ראשון ואחרון. הושיב אחד ראשון (היינו האות א' תחילת הא"ב) ולאחר שלשה עשרה (היינו לאחר י"ג אותיות) הושיב אחד (היא האות מ') ואחר מ' סדר שלש עשר עד ת'. אמת, נשלם למנין א' י"ג. זהו שיסד הקליר אמת חותמו, להודיע שהוא אחד. אבג"ד עד מ"ם י"ג אותיות. סנן ס"ע וכו' הרי י"ג אותיות אחר מ' פשוטה. הרי שמושיב אמת הראשון ואחרון ותוך (א' ראשון, ת' אחרון, מ' תוך) לאחדות אחד ברוך הוא. ה"ו שם י"א. ה' כנגד ה' וברית יחיד באמצע. על ככה הושיבן מופלגים כסדר השאר זה מנין השם י"ה. לכן ח' קדוש כי סיום מנין ה' בו אחר חתימות הו' אותיות משמו קדושת לשמו נמצאו כמו אדנ"י אלהים ה' אחד אלהים חיים קדוש אמיתי דכתיב ואשמע אחד קדוש מדבר אל שדי כי ל' עולה שלש ספירות. ש' קדוש שעולה עשר ספירות של ל'. עשר שמות קדושים ליוצרנו לעשר ספירות אני אדנ"י אל שדי אלהים חיים קדוש אמת אחד:

אות יט - אמר רבי עקיבא ג' אמות אמ"ש כנגד אב"ג:

אמר רבי עקיבא ג' אמות אמ"ש כנגד אב"ג:

וכנגד אש מים רוח וכנגד שם וה"ו וכנגד אחד שכתוב בקריאת שמע שישראל מאריכין בו. וכן אמרו ז"ל למה אנו מאריכין בד' של אחד כדי להמליך לבורא יתברך שמו בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם. וכן כתוב בהבראם והוא שם הבורא. וע"כ אמר דוד המלך עליו השלום בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (שמים רומז לאש ומים, ורוח. הרי לנו אמ"ש כנגד אש מים רוח). ועוד אמר על עובדי ע"ז לא יהגו בגרונם. וה"א הם אותיות הגרון. וה"א בגי' ו' כנגד אב"ג שהם תחלת שם בן מ"ב והוא שם המפורש שפירש רב האי גאון בנו של ר' שרירא הגאון שיוצא מן ב' של בראשית עד ה' מן ובהו. וזה הפסוק הוא תחילת בריאות העולם, ואב"ג הוא תחלת אותיות מן התורה ועולין ו':

אות כ - על עניינים כנגד האות ו':

על עניינים כנגד האות ו':

אב"ג בא"ת ב"ש חוזר תש"ר. ותש"ר בגימטריא עולה מצפ"ץ מצפ"ץ מצפ"ץ. ואלו ג' חוזר באתב"ש ג"פ יהו"ה והם הי"ה הו"ה ויהי"ה אות באות. כל זה הכח מאות שהוא ה"א במילוי. וברא כנגד חשבון ה"א (היינו ה"א עולה ו') שמים וארץ חמה ולבנה כוכבים והים הרי ו'. צביעות לבן שחור תכלת ירוק אדום וכרכום הרי ו'. עוד כמה מלות לנו בו'. מתן תורה בו' בסיון. וענני כבוד ו'. סוכה ו'. לולב ו'. נענועין בג' פסיעות שלום לימין ושלום לשמאל והשתחוה הרי ו'. לוחות אבנים ו' טפחים באורך וברוחב. שרפים שש כנפים שהם ו' קני המנורה. וטלית פנים ואחור וד' כנפות הרי ו'. והשם בצירוף עולה כסדר הזה (היינו ו' צירופים) יה"ו יו"ה הי"ו הו"י וי"ה וה"י הרי ו'. וכל זה מכח ה"א במילוי שעולה בגי' ו'. ו"ו במילוי כזה הרי י"ב כנגד י"ב אותיות שהם בגמטריא יהו"ה יהו"ה יהו"ה שלש כנגד שם שדי. כי באות שין יש סוד גדול ובה נברא העולם כמו שאמר ישעיה הנביא ע"ה כל הנקרא בשמי וגו'

וזה שיש בו שם של בורא ב"ש. כי יהו"ה באתב"ש מצפ"ץ שעולה בגמטריא שי"ן והוא שין של תפלין כי הוא מדת הרחמים. וב' מבראשית היא גדולה מכל ביתין בעבור שהיא בריאת עולם. ושין משיר השירים היא גדולה מכל השי"ן שכך אמרו רבותינו כל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים. וב' באתב"ש ש' וש' עולה מצפ"ץ:

אות כא - העולם נברא במדת הרחמים:

העולם נברא במדת הרחמים:

וא"ת שנבראו במדת הדין על שכתוב ברא אלהים, אלהים מדת הדין כי אלהים הוא דין, זה לא יתכן. כי במחשבה עלה לברוא במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים ושתף מדת הרחמים. וטעם יש בדבר בר"ה שהוא יום הדין אנו מתפללין בגבורות זוכר ייצוריו לחיים ברחמי"ם, (והתיבה ברחמי"ם עולה) בגמטריא מצפ"ץ מצפ"ץ, בא"ת ב"ש יהו"ה. וכן כתיב בפרשת בראשית ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, קידם מה"ר ואח"כ מדה"ד:

אות כב - ענין האות ש':

ענין האות ש':

ובאות השין בה ג' ענפים בולטות והוא מצד א' של תפילין ואלו ג' ענפים הם כנגד ג' הויו"ת היה הוה ויהיה שהם באות ג' פעמים יהו"ה. ובשין מצד אחר ד' ענפים בולטים ג' שוקעות כדי שהיא בשוה ג' שוקעת וג' בולטות בב' צדדין. ולפי זה בשין אחת ג' בולטות וב' שוקעות הרי ה' וזה צורתה - ש'. ומצד אחד בשין ד' בולטות וג' שוקעת בגי' ז'. וזו צורתה בגמטריא מצפ"ץ שהוא ד' אותיות לד' ענפים. וג' וב' וד' וג' עולין י"ב, י"ב אותיות יש בג' הויות. וסימן ב"י. וב"י באתב"ש שם. ועל זה אמר הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין של ראש. ומה שאמר ה' עליך זה השם מד' אותיות לד' פרשיות מד' בתים של תפילין:

אות כג - ענין האות ד':

ענין האות ד':

כבר פירשתי לך השם של השין ועתה אפרש לך הד' והי' כי יש בהן סודות לאין תכלית. כי ד"י בגמטריא ט"ה אותיות שבשם כוז"ו במוכס"ז כוז"ו (האותיות הבאות אחרי יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה) הם ט"ה (היינו י"ד אותיות). והאותיות לפנים בא"ב הם ה' אלהינו ה'. וכותבין אותם אחורי המזוזה כנגד אלו ג' שמות. ומכאן יש לי לפרש ד' לבד וי' לבד. וזו תחילת ד'. כי בקשר של תפלין כנגד הצואר יש ב' דלתין זו כנגד עקידת של יצחק שנעקד לעשות רצון הבורא י"ש ואלו ב' דלתי"ן עולין ח' והם ח' ימים לברית מילה. כי יצחק היה אב הראשון לח' ימים לברית מילה. וכל שנכנס לח' ימים לברית עליו להניח תפילין. וכן כתוב וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים. ולמה צוה לח' ימים, עבור כי מיום שנברא העולם עד יום ז' שהיא שבת לא נתקיים הפסוק וזאת אות ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, ועל ברית המילה כתיב והיה לאות בבשרכם ביני וביניכם. והוא לקח ז' ולנו נתן ח' ולא יש אות בינתיים. וז"ח עולה י"ה, ועל כן כתיב כי בי"ה ה' צור עולמים. ופירוש כי י"ה ה' צר עולמים. עולם הגדול הוא שבת בעבור שכתוב אות היא לעולם ועולם השפל אנחנו. כמו שכתוב דור הולך ודור בא וגו'. וב' דלתי"ן מלמטה שהן ח' רמז על המצוה בריש המעור שהוא מקיים מצות הבורא יתברך:

אות כד - ענין האות י':

ענין האות י':

פירשתי לך הד' ועתה אפרש הי' משד"י. זה האות הראשונה משם של הבורא והוא משם בן ד' אותיות ויש בה קדושה ועל כן המליך אות י' כי בה יש כח סוד כל התורה. ויש בה העלמות מד' אותיות השם ומעלות אחרות שאפרש לפנים. וזאת האות מסר הבורא לאברהם ע"ה כשאמר אני הנה בריתי אתך זאת אות ברית מילה כשהעטרה היא מגולה הוא דומה לי'. ועל כן וצאצאיו חתם באות ברית קודש ו' יש קדושה גדולה כי כשהיא קטנה עולה י' וכשהיא במילוי (היינו יו"ד) עולה כ', וכ' במילוי (היינו כ"ף) עולה ק' שהיא קדושה והעלמות הבורא ית"ש. והוא מן יו"ד ה"א וא"ו ה"א כי מילואם לבד הם ו"ד א' א"ו א' עולה בגימטריא ח"י. וזה נמסר לנו בזכות אברהם אבינו ובזכות יצחק ע"ה עשרה ברכות מילה וח' לח' ימים וח"י בא"ת ב"ש ס"ם עולה בגמטריא ק' והיא הקדושה. וכל התורה ז"ך אותיות וז"ך בא"ת ב"ש ע"ל. ועל זה אמר דוד המלך ע"ה נאום הגבר הוקם על וע"ל עולה ק'. והנה כמו כן בשם יהודי לכל אחד בשמו שעולה ק':

אות כה - קדושת הבורא מתגלית בתורה ביהודי ובברית:

קדושת הבורא מתגלית בתורה ביהודי ובברית:

והנה התעלמות של קדושת הבורא נגלית לנו כי קדושת של הבורא בתורה וביהודי ובברית. ועל כן נקרא ישראל גוי קדוש לפני השם ובעבור זה ניתנה בי' דברות. וזה שאמר במסכת אבות בעשרה מאמרות נברא העולם. ועוד אמר דוד המלך ע"ה ה' שומר את גרים. פירש"י מחשב הבורא את הגרים כאלו קיימו כל התורה כולה מאל"ף ועד תי"ו:

אות כו - ענין בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתי

ענין בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך:

ועוד מה שכתוב בתורה בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך אבו"א בגימטריא י' ומא' ועד י' יש י' אותיות שעולין שכינה בגימטריא כך, א' פעם א' (עולה) א'. ב' פעמים ב' ד'. ג' פעמים ג' ט'. ד' פעמים ד' י"ו. ה' פעמים ה' כ"ה. ו' פעמים ו' ל"ו. ז' פעמים ז' מ"ט. ח' פעמים ח' ס"ד. ט' פעמים ט' פ"א. י' פעמים י' הרי ק'. הכל עולה שכינה:

אות כז - ומה שכתוב והיה לאות על ידכה:

ומה שכתוב והיה לאות על ידכה:

פירוש, כי כל מה שכתוב בתפילין של ראש בד' בתים הוא כתוב בתפילין של יד בבית אחד, בעבור שהוא יוד וכ"ה. פירוש, כי מן שמע עד ד' של אחד יש כ"ה אותיות. וזה שהבטיח הבורא לאברהם ואמר לו כה יהיה זרעך:

אות כח - ענין כ"ה יהיה זרעך:

ענין כ"ה יהיה זרעך:

ומה שכתוב בה"א בראם מששת ימי בראשית יש גלגל קבוע ברקיע ובו י"ב מזלות וז' כוכבי לכת שצ"ם חנכ"ל. והוא עם אלו עולין גימטריא כ"ה. כך אחזה ביצחק ויצחק ביעקב ויעקב בי"ב שבטים ויהיו כ"ה. האיך. י' מברית מילה, ואברהם שקבלה בראש ויצחק ויעקב הרי לך י"ג, וי"ב שבטים עולה כ"ה. ועל כן אמר הבורא כ"ה יהיה זרעך. וז' שהוא יום השבת וח' לשמונה וי' מברית מילה עולה כ"ה. וע"כ מסר לישראל שבת כמו שכתוב ושמרו בני ישראל את השבת ולא לאומות העולם שאין להם סימן ח"י:

אות כט - ענין הפסוק כי יד על כס י"ה:

ענין הפסוק כי יד על כס י"ה:

ומה שכתוב בתורה כי יד על כס י"ה פירש"י ע"ה שאין הכסא שלם ואין השם שלם עד שיקח נקמה מעמלק ולא פירש מה כחו יש בחסרונו אבל פירש ר' שמעון הגדול. שם יקרא ככתיבתו מחציו תתמלא תיבתו וזה העיקר. חצי השם פשוט י"ה ובמלואו י"ה עולה בגימטריא יהו"ה. ולאומות העולם הוא חסר אבל לישראל אינו חסר. י"ה חצי השם פשוט ובמילוי ו"ו ה"א שהוא העלמת השם בגימטריא ח"י. וזה פירושו. יו"ד ה"א, חצי השם נגלה. ו"ו חצי השם נעלם שהוא ח"י. ומן הנעלם מתמלא הנגלה. ונשבע שיהא ו"ו ה"א שהוא ח"י נעלם עד שינקום מעמלק:

אות ל - שלש אמות אמ"ש כנגד שדי:

שלש אמות אמ"ש כנגד שדי:

זה השם נמסר לנו בזכות ג' אבות וכן כתיב וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. סופי תיבות מג' אבות בק"ם בא"ת ב"ש שדי. ב' מיעקב הוא שי"ן של תפילין וק' של יצחק הוא ד' של קשר כנגד הצואר שכתוב ויעקוד את יצחק בנו וגו' ומ' מאברהם היא י' והוא ברית מילה שכתוב ואברהם בן צ"ט שנה בהמולו. והבורא אמר לו הנה בריתי אתך וע"כ שדי מג' אבות:

אות לא - סוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד:

סוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד:

קשה לי הא' שפסוק בראשית ז' תיבות וכן פסוק אנכי ה' אלהיך ובאו להרמיז ז' ספירות (חג"ת נהי"ם) אשר מהם כל הנבראים. וכן התורה ניתנה בז' קולות. א"כ פסוק שמורה על היחוד למה בא ששה תיבות. והאומר כי תיבה שביעית בא ברמז כנגד העי"ן (של שמ"ע) והד' (של אח"ד) לא אמר כלום, ולמה תבוא ברמז ולא בפירוש כחבירו הנזכרים. והמבין סוד משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה יבין זה. (ולהלן מסביר בהרחבה ענין ציקי קדרה):

אות לב - סוד ק"ש על מטתו:

סוד ק"ש על מטתו:

צריך לקרות ק"ש פרשה ראשונה ואח"כ יאמר הברכה שסדרו חכמי האמת וזה נוסחה - בא"י אלהינו מלך העולם המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין. ויהי רצון מלפניך שתצילנו מיצ"הר ומפגע רע ואל יבהלוני חלומות רעים ולא הרהורים רעים ותהיה מטתי שלימה לפניך ותעמידני ממנה לחיים ולשלום והאירה עיני פן אישן המות בא"י המאיר לעולם כלו בכבודו. טרם כל דבר נקדים הקדמה אשר ממנה יתבאר דרוש חבלי שינה. כתוב במדרש שוחר טוב אפפוני חבלי מות, בד' מלכיות הכתוב מדבר. אפפוני חבלי מות זו בבל. ונחלי בליעל יבעתוני זו מדי. חבלי שאול סבבוני זו יון. קדמוני מוקשי מות זו אדום. ולמה כתוב בראשונה ובאחרונה מות, לפי שזו החריבה בית ראשון וזו החריבה בית שני. עכ"ל המדרש. התבונן במדרש הזה כי חבלי מות הם מדת הדין. וכבר ידעת ד' מלכיות אנה רומזים. וא"כ יהיה פירוש המפיל חבלי שינה על עיני, כלומר מדת שהוא אדון השמטה (היינו ספירת הגבורה) מתפשט על עיני שהם ז"ס הנקראים עיני ה' משוטטות בכל הארץ. ומאיר לאישון בת עין הוא העיגול אשר בו הראות. ואישון הוא האדם הנראה בתוך העיגול הנקרא בת עין. והנה קרא המדה האחרונה (הכוונה למלכות) אישון בת עין לדמיון נפלא כי הוא אשר ממנה יצמא אור לכל השפלים ובה נראה האיש שהיא הת"ת ולא יפרד ממנה אם לא שיכנסו החיצונים בינה ובינו. וכן בעין הגשמי לעולם לא יחסר תבנית האיש מתוכה כ"א שיבאו מקרים לעין. ומפני

שהמלכות ממשלתה בלילה לכן אמר המאיר לאישון בת עין, כלומר הנותן לה כח והארה בזמן ממשלתה לפעול פעולתה. ומפני כי היא פועלת דין ומתפשטין שלוחיה בעולם ולכן היתה הבקשה מבעל הרצון שיצילהו מיצ"הר הנשפע מאדון השמטה ומפגע רע סמא"ל ותניניעור וליליתּ אשר מהם בלהות וחלומות רעים והרהורים רעים בפגעם ברוחו ובנשמתו בעת עלותה להדבק באור העליון. ואמר ותהא מטתי שלימה לפניך, כלומר, מטתי המורגשת תהא נוכח המטה השלימה שהוא מלכות העומדת לפניך ת"ת. ותעמידני ממנה לחיים ולשלום, כלומר ממטה השלימה שהיא לחיים ולשלום כלומר שהיא מקבלת ממדת חי עולמים והשלום שהוא צי"ע (צדיק יסוד עולם). והאירה עיני, כלומר הסיר חבלי שינה מן ספירה הנקראת שינת מות. בא"י כח"ב (כתר, חכמה, בינה). המאיר לעולם כולו בכבודו, כלומר הנותן אור למדת עולם והיא נותנת בכבודו והכבוד נושא השפל. זהו הנרצה בכוונת ברכה זו. ויש מוסיפין עליה פסוקים כדאמרינן ר' יהושע מסדר להאי קרא וגומר:

אות לג - סוד ברכת על נטילת ידים:

סוד ברכת על נטילת ידים:

בא"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים. סוד ברכת ענ"י. יש בברכה זו י"ג תיבות נגד י"ג מכילתא דרחמי לפי שבברכה זו נפתחים מכילתא דרחמי בנשיאות ידיו למעלה. ולכן נחקקו בה י"ג תיבות. וכוונתה כן הוא - בא"י, כח"ב. שהיא אלהינו ומלך על העולם שהוא ז"ס. וקדשנו במצותיו אלה שאנו עושים וע"י אותם המצות אנו מתקדשים במצות הרוחניות כמו מצות נטילת ידים שאנו נושאים אצבעותינו למעלה ובזה נפתחו הצינורות והמצות העליונות מתמלאות שפע וברכה ואז ע"י אנו מתקדשים. ומלת אשר עולה אך בחשבון גדול ואך בחשבון הפשוט עולה אהי"ה ובזה הרמיז על פתיחת שער י"ג מכילתין וד"ז:

אות לד - ברכת אשר יצר:

ברכת אשר יצר:

בא"י אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח א' מהם או יסתם א' מהם א"א להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה א' בא"י רופא כל בשר ומפליא לעשות. הברכה זו יש בה נגלה ונסתר. הנסתר אשר, שהוא אהי"ה גבר על הבינ"ה שיברא את האדם העליון בחכמה עילאה. וברא בו, כלומר באדם העליון. נקבים חלולים, לקבל מצינורות ל"ב נתיבות וחמשים שערי בינה וע"ב גשרים ומ"ב גחלי אש מגבורה ובו י"ב גבולי אלכסונים נפתחים לעת הצורך. ואם נפתח אחד מהם שלא לצורך או נסתם, אי אפשר להתקיים לא לעליונים ולא לתחתונים. ולכן אוי ואבוי לנפשי בעלי השמות המכריחים למקשה לילד שתלד קודם בא זמנה. פירוש, אותם י"ב גבולי אלכסונים מתחלקים ובם תמצא עושר ועוני וכן שאר מיני תמורות. ואם תכריח לצאת לילד קודם פתיחת אלכסונו אתה מחליף תולדו והופכו מטוב לרע או ההפך. וזהו אמרו שאם יפתח א' מהם וכו' אפילו שעה אחת כדכתיב הרף ממני ואשמידם. וכן הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלה אותם כרגע. ותרגם בשעה. וטעמי שיפתח אחד מגבולי אלכסונים שלא בעתו להשפיע מצד הגבורה והנה כלים בשעה אחת. רופא חולי כל בשר, כלומר מדת הבינ"ה ומפליא לעשות בעליונים ומזה בא בתחתונים:

אות לה - ברכת אלהי נשמה:

ברכת אלהי נשמה:

בא"י המחזיר נשמות לפגרים מתים. ברכה זו נתקנה באופן זה כאשר אומר שורש וקבלה בידינו. כי כאשר ישן האדם, נפשו המשכלת יוצאת ממנו והוא נשאר עם נפשו הבהמיות וישן. והנפש המשכלת מוכנת לקבל טובות או רעות כפי התקרבותה אל מדת מלכו"ת. ואלה הם החלומות בחלום האדם כפי גזירות עליונים טובות או רעות ובשובו אל גופו לפעמים דמדמה בדרך שובו אנשים ומתים או דברים מבהילים. ולזה בהקיצו משנתו זוכר האנשים שראה אשר מעולם לא כיוון אותם בהקיץ ועל חזרת נפשו אליו תקנו לברך בא"י המחזיר וכו' כי הגוף היה כמו פגר כלומר חסר הנשמה המשכלת בהיתה שקועה בשינה. וזהו כוונת הברכה. בא"י כח"ב. המחזיר נשמות המופקדות ביד העטרה (היא המלכות, עטרת היסוד) שנאמר בידך אפקיד רוחי. וסוד הענין נרמז בפסוק דבר אתה עמנו ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות והטעם פן נמות עוד כאשר מתנו כ"א לא מתנו מקודם איך יפחידו מקול אלהים חיים שימותו. אלא פחדו שלא יקרה להם כאשר קרה להם מתחלה ולא שמתו מיתת הגוף רק נפשם המשכלת פרחה מהם והגוף היה חי בנפשו הבהמית ונשארו כמו ישינים ואדון יחיד אל מלך נאמן החזיר נשמתן בגוף וחיו חי נפש המשכלת. וזהו שיסד הפייט והשיב בחסדיו נשמות לפגרים מתים. ולא אמר למתים אלא לפגרים. כי פגר ענין חסרון ככתוב אשר פגרו, כלומר, נחסרו כי הם לא היו מתים בגופם רק חסדים נשמתן וכן כל אדם בלילה:

אות לו - סוד ברכת אשר נתן לשכוי בינה וכו':

סוד ברכת אשר נתן לשכוי בינה וכו':

בא"י אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה. דע כי כל הדברים הגשמיים בשלשת חלקי המציאות יש להם שורש ומבוא ביחוד וכאשר פירשנו. והנה העולם השפל בד' המרכבות שהם "דומם "צומח "חי "מדבר יש כנגדם ביחוד רמזים. והנה השכוי שהוא התרנגול דוגמתו הוא מדת יסו"ד ולו הבינה, ולביאור זה אומר דע שמחצות ואילך כנסת ישראל אומרת שירה להקב"ה ואז קריאת הגבר. וזה הקול של גבר הוא הקול הנאצל מן הקריאה של מעלה שאותה הקריאה מיסוד לדחות שפע הפחד שלא לרדת עוד אל בת עינו. ולכן תיכף בשמעו קול השכוי יברך ברכה זו לעזור ליסוד עולם לדחות מהעטרה כל הדינים:

אות לז - סדר ברכות השחר:

סדר ברכות השחר:

סוד הברכות אשר סודרו על סדר עולם ואנחנו נביאם כסדר שסדרו בתלמוד בפרק הרואה ואח"כ נגלה סודם, וזה סדרן. גרסינן בברכות בפרק הרואה כי מיתער משינתיה לימא אלהי נשמה עד לפגרים מתים, כבר פירשנו סודו. כי שמע קול תרנגולתא לימא בא"י אשר נתן לשכוי וכו' כבר פירשנו סודו. כי לביש, לימא ברוך מלביש ערומים. והטעם כי כנסת ישראל וכל חיילותיה היו ערומים מן הרחמים נגד קרות הגבר לכן יברך אחר קרות הגבר מלביש ערומים. כי מנח ידיה על עיניה לימא פוקח עורים. והטעם לפי שביטול הרחמים מהעטרה היה כמו עוורת כמו מלת אלהים כשתסיר ממנו י"ה תשאר אל"ם. כן הדבר בכאן כי הספירות נקראו עיני ה' ככתוב שבעה אלה עיני ה' ובהעדר הרחמים מהם היו כעוורים ולכן באה הברכה בפני עצמה. עוד נזכר שם כי תריץ ויתיב לימא ברוך מתיר אסורים. והטעם כי בהיות אדון השמטה שופע דיניו החזקים כל הספירת הם במאסר ואין להם כח ובהסתלקו הותרו ממאסרם ולכן באה הברכה בזה הלשון. וכי תריץ ויתיב כלומר שהאדון מן השמטה ישב על מקומו והם חזרו לקבל מן הרחמים כאלו יצאו ממאסר וזה סוד אמרו מלך אסור ברהטים. עוד שם וכי זקיף לימא זוקף כפופים. והטעם כי אחרי שהותרו ממאסר זוקפים לקבל הרחמים מבעל הרחמים. עוד שם כי נחית על ארעא לימא בא"י רוקע הארץ על המים. והטעם כי כשיורד השפע מהאדון הרחמים על הארץ העליונה הנה צפה על המים מימי החסד והרחמים. עוד שם וכי סיים מסאניה לימא שעשה לי כל צרכי. דע כי ההליכה ממקום למקום לתקן מלאכתו וצרכיו הוא ברגלים, ורגלי המרכבה הם ד' עם המלכות ומאחר שכבר קישרה עם חברותיה הנה נעשה לה כל צרכיה עוד שם וכי מסגי לימא המכין מצעדי גבר. ידעת במה שקדם כי יסוד עולים הוא הנקרא גבר וצעדיו הם חס"ד ות"ת ב"ינה והנה שבה העטרה ליושנה. עוד שם ואי אסיר אזורו וכו' לימא אוזר ישראל בגבורה. ידעת סוד הכתוב באמרו ממראה מתניו ולמעלה וממראה מתניו ולמטה. והוא האדם העליון החלק בה' ספירות העליונות ובה' ספירות התחתונות והוה האזור במתניו והוא הנקרא ישראל סבא ונאזר בגבורה אדון השמיטה נגד קצותו שהוא ממראה מתניו ולמעלה, ואח"כ נעטר בעטרתו בתפארתו ממראה מתניו ולמטה. ולכן בסמוך אליו עוטר ישראל בתפארה. וזה אמרו וכי פריס סודריה על רישיה. וכבר ידעת מספר הבהיר שמדת ת"ת נקראת ראש מפסוק וכובע ישועה בראשו וכן ראש דברך אמת וזה אמרם ז"ל משמורה ג' אשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו. עוד שם וכי משי ידיה מברך ענ"י. וכבר ביארנו סודו. עוד שם וכי משי אנפיה לימא המעביר שינה וכו'. וכבר ביארנו סודו השינה והעברה מן עיניה. זה הסדר הנכתב בתלמוד ועליו יש לסמך ולא הסדורים המבולבלים כי הם ידעו סדר העולם העליון והתחתון כי קבלו מן הנביאים אשר עמדו בסוד ה'. עוד סדרן ג' ברכות שלא עשני עבד ושלא עשני אשה ושלא עשני גוי. והג' ברכות אלו סודה יבואר בעזרת השם בחיבורינו אוצר ה':

אות לח - ברכת הנותן ליעף כח:

ברכת הנותן ליעף כח:

ובארץ אשכנז בסידוריהם יש ברכה אחת הנותן ליעף כח ולא ידעתי מאין לקחו נוסח זה הברכה כי כוונת הברכה ההיא על כ"י המקבלת מת"ת ישראל הנקראת כח אדנ"י. וכבר ידעת כי עד חצות הלילה היה נשפע עליה מדת הדין הקשה והיתה עייפה כדכתיב עייפה נפשי להורגים ואחר חצות הלילה היא מתחברת בסוד הנשיקה. ולכן מברכים לעורר האהבה ואומרים ברוך הנותן ליעף כח, כלומר שהיא עיפה מכח הדין נותן לה מדת הכח שהיא הת"ת כדכתיב ועתה יגדל נא כח אדנ"י. וד"ז והבן היטב:

אות לט - סוד ציצית והטלית:

סוד ציצית והטלית:

דע כי הטלית רומז בחכמה עילאה והיינו דקאמרינן מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה. וכבר ביארנו שהקב"ה הנזכר פה הוא הבינה והטלית הוא החכמה וכנפיה הם ד' נהרות זהו הטלית העליון. ואולם הטלית האמצעי הוא ת"ת וכנפיה הוא בעצמה ונצח הוד ויסוד והציצית היא העטרה ולכן חברוהו בד' כנפות הנזכרים להיות האוהל אחד. ובציצית הד' ל"ב חוטין אשר היו רשומים בחכמה ונראו בת"ת וממנו לעטרה הנקרא ל"ב ונקראה ציצית. וכבר הקשבונך כמה פעמים שכל זמן שמייחד העטרה למעלה בספירות ברמזים הנאמרים בזה מ"מ חוזר ונותן לה רמז בפני עצמה. ולכן אע"פ שהרמיזה בנותנו ציצית על הכנפים חזר והרמיזה בפני עצמה בפתיל תכלת כי היא נקראת תכלת לפי שהוא מכלה כל עוברי עבירה. והיא אשר כלתה כל בכורי מצרים. וזהו טעם וראיתם אותו, כלומר, תיראו אותו איך היא מכלה הרשעים ואתו בגמטריא זהו השכינה אחד יותר, להורות על היחוד:

אות מ - טעם שאין התכלת מעכב את הלבן:

טעם שאין התכלת מעכב את הלבן:

וטעם שאין התכלת מעכב את הלבן לפי שהיא כלולה עם היחוד בלא תכלית והתכלת אינה אלא לעדות עליו ודע זה:

אות מא - וטעם אריכות הציצית כפל לפחות מן הגדיל:

וטעם אריכות הציצית כפל לפחות מן הגדיל:

לפי שהציצית רומז אל ל"ב נתיבות רומזים אליה והוא מקבלת מד' כנפות שהם תנה"י וחופפת על בניה המברכים אותה. ע"כ הציצית ארוכות להורות על השפע הבא ממנה לפניה:

אות מב - טעם ה' קשרים וח' חוטין:

טעם ה' קשרים וח' חוטין:

וטעם ה' קשרים, נגד ה' ספירות התחתונות שנקשרו עמהם. וכל קשר כפול להורות על קשר ה' ראשונת באחרונות. וטעם ח' חוטין ד' כנגד ד' כטעם הפרשיות של תפילין ד' בראש וד' ביד. ובזמן התכלת היה מרבה בלבן בכל בחינותיו כדי לכבות האש הגדולה השופע בה:

אות מג - הטעם שהציצית מעכבת זו את זו:

הטעם שהציצית מעכבת זו את זו:

והטעם שהציצית מעכבת זו את זו לפי שאפילו כנף אחד חסר הוי קציצה. וטעם על ד' למעט ג' ולא ה' כי בג' ממעט כנפות הארץ העליונה ובה' מוסיף למעלה:

אות מד - וטעם פסול קלא אילן והתיר דם חלזון:

וטעם פסול קלא אילן והתיר דם חלזון:

כתב בעל גדור וז"ל ר' מאי תכלת ומאי קלא אילן. א"ל בני ידעת מהו הים שהתכלת יוצא משם. א"ל הים היא הכלה והדג הם הימים העליונים ויוצאים ובאים. ובים התחתונה היא כ"י ואז מבתטל כל דין מז' ימי בראשית. וזה הדג עולה מן הים ותיכף שיוצא בארץ הולך ונתקע בארץ ונשרש שם וראשו בחוץ ושוחטים אותו ולוקחים אותו הדם שצובעים בו תכלת והוא הדוגמא. אבל קלא אילן אינו יוצא מן הים רק מהאדמה החיצונית ע"כ דורו טמא קרא לו. עכ"ל. ואני שמעתי ולא אבין. והלא תכלת נקרא ג"כ אדמה וארץ ועפר וגן ה'. ולשם כל נטיעות נטעו ולמה יפסול קלא אילן שהוא מגדולי ארץ. אמנם יש לנו סוד בזה ואצר ה' יבואו. תימא, רב קטינה היאך היה לובש בגד של ד' כנפות ולא היה מטיל בו ציצית, ואף כי אמרינן שציצית חובת מנא. וא"כ כשיש לו בגד של ד' כנפות למה לא יטיל בו ציצית. וכנראה שהיה מזיד בדבר שהשיב למלאך ענשיתו אעשה מהתשובה. משמע שהיה חייב בציצית רק שאין עונשין אעשה פוטר לעצמו. ונלע"ד הפשט להשיב כי לעולם סדין וסרבל אין להם ד' כנפות. והמלאך אמר לו שהיה לו לחזור אחר ציצית. והוא השיב אפילו כפי סברתך שהיה לי לחזור אחר ציצית ואני לא חזרתי וכי אהיה נענש וכו'. ושמי יוכיח שהיה נאחז במדת ציצית כי קטינה אותיות קטן י"ה והיא מדה אחרונה כי י"ה של יהו"ה רומזת לש"ת וי"ה של אהי"ה רומזת למלכות. וא"כ מסברא זו היה לו לחזור אחר ציצית אף כי היא מצות עשה:

אות מה - מדוע ציצית במעומד ותפלין של יד במיושב:

מדוע ציצית במעומד ותפלין של יד במיושב:

תימא מאחר שתפילין של יד רומזת למדת דוד וציצית ג"כ רומז אליה למה ציצית מעומד ותפילין של יד מיושב. ותלמוד קדושה מן מצוה בק"ו. וסוד הדבר נתבאר בסוד הקדושה. וזה, כי הציצית קבלת עול מלכות בינה הנקרא עול מלכות שמים. וא"כ צריך להעלותה ברחמים ולכן בעמידה דומיא דקדושה כאשר פירשנו. אבל תפילין של יד הם השפע ד' ספירות אליה מה שיש לה יהיה דין או רחמים והיא מקבלת מהם, ולכן תהיה מיושב. וסימנך ואתה קדוש יושב תהלות ישראל:

אות מו - סוד באתי לפני אחותי כלה וכו':

סוד באתי לפני אחותי כלה וכו':

סוד באתי לפני אחותי כלה, אכלתי יערי עם דבשי שתו ושכרו דודים. באתי, ת"ת. לגני ע"ט דבור מדת יעקב. אחותי כלה, מדת דוד. אכלתי יערי, זו תפלת יוצר ומיושב כאכילה. דבשי, זה ק"ש. ייני, זה תפלה ג' ראשונות וקדושת השם. וחלבי, הם ג' אחרונות. אכלו רעים, כיתות העליונים שתו ושכרו דודים, התחתונים. מזה נראה ג"כ שהדברים אשר הם מיושב ראוים היות מיושב כדי להדביק ת"ת ישראל בשכינת עוזו:

אות מז - והנשים פטורות מציצית ועשייתו:

והנשים פטורות מציצית ועשייתו:

ואגדת אשת ר' חנינא בן דוסא יש לה סוד וסודה כסוד לויתן ובת זוגו שהרג את הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא. ושור הבר שסרס השכר וצינן הנקבה. ולבאר זה כאשר אומר רב"י הם אותיות יר"ב בארץ הרומז לחסד הנקרא עין. חנינא הוא ת"ת ישראל המטה כלפי חס"ד. בן בגמטריא נ"ב שהיא כפול שם (היינו כפול שם הוי"ה). בן דוסא, לרמוז עליו ועל משך הו' דוסא בגמטריא יהו"ה. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. והם רומזים לחכמה ובינה. והתיבה והארגז הנזכר בגמרא הוא הבינה והדג. כיוצא הם ז"ס וכן ד"ג בגמטריא הכי הוי. והים הגדול הוא הבינה אשר ממנה יוצא הדג ההוא והחזירו הת"ת לארגז והטמינו בים ש"ת, יען שאשתו בגלותו לעתיד יתנהו לאשתו ע"ט, והיא ע"ט תתנה לצדיקים. תת"ן בגמטריא תכלת. תתן לצדיקים, כלומר שישיגו בחבור התכלת עם הציצית. והנה הסוד נעלם בסוד לויתן ושור הבר ודע זה:

אות מח - טעם הציצית:

טעם הציצית:

דע כי הנעלם מן הציצית עולה דם כיצד צד"י תי"ו (הגלוי הוא צ' ת'. והנעלם הוא המילוי שלהם דהיינו. ד"י ד"י י"ו העולה ד"ם) וטעם הציצית כבר כתבנו בסודה שהיא להשפיע הרחמים מהבינה למלכות להשקיט מדת הדין ומי שאין לובש הטלית הוא שופך דם כלומר מרבה הדין ודמו ישפך כי תפגע בו מדת הדין ואם תחליף הציצית בא"ת ב"ש יעלה המה"א שעולה חשבונו נ"א והוא רמז למה שנאמר אל נא רפא נא לה. והרמז למדת הת"ת להודיעך שכל המתלבש בו תהיה רפאות לשריך ושקוי לעצמותיך:

אות מט - ענין התכלת בציצית ומצות הראיה:

ענין התכלת בציצית ומצות הראיה:

סוד למה שמה התורה התכלת בציצית וצותה לראותה בזכירות המצות. דע כי התכלת רומז לתכלית הצבעים וכשמו כן הוא והיא המדה האחרונה (היא המלכות) הנוקמת נקם ברית. ולכן צוה את בני ישראל לראות אותו בזכירת המצות, כלומר אם לא תשמרו אל מצות ה' אלהיכם הנה רצועה שתלקו בה. ולכן בקיימם המצות לא יפחדו מן רצועה ההיא המכה לכל עבריין. ודמיון זה כדוגמת נחש הנחשת שמדרך הטבע היו ראוי בהביטו אליו שימות רק היתה הכוונה שיביטו אליו ויזכיר עונו וישוב אל ה' וירחמהו ואם לא ארס הנחש ההוא בעצמו תהיה לו הנקמה. ודע זה:

אות נ - סוד התפילין:

סוד התפילין:

התפלין יש בהם ד' פרשיות והם קדש לי כל בכור והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע. וסודם קדש לי כל בכור נגד החכמה. והיה נגד הבינה. שמע חס"ד. והיה אם שמוע גבורה. ולכן מונחים בד' בתים. וידוע כי ת"ת הוא הראש והוא המקבל שפע וברכה מאלו הד' ספירות, ולכן אמרו כי הקב"ה מניח תפלין. וסימנך תפלה למשה איש האלהים. ואלו הם תפילין של ראש. ואמנם תפילין של יד הם קדש ת"ת, והיה נצ"ח, שמע יסוד, והיה אם שמוע הו"ד. והם בבית אחד ומשפיעים למלכות. ומפני כי תפארת קבלה מן ד' וחלקה עוד לד' ולכן היא נתונה בד' בתים. אבל מלכות קבלה מד' ועמדה מלדת ולכן היא נתונה בבית אחד. וסימנך תפלה לעני. ודע כי תפילין של ראש נקראים קדושה חמורה כי ממקום רם ונשא באים ורומזים אליהם. מה שא"כ בתפילין של יד. ומכאן תבין עונש השח בין תפילין לתפילין:

אות נא - דיני כתיבת התפלין:

דיני כתיבת התפלין:

התפילין נכתבים על עור בהמה טהורה כי הבהמה הטהורה רומזת באילן הפנימי. וצריכין עבוד לשמן לפי שהמלכות היא הכותבת והמפרשת כל סתרי הספירות וכל מעשיה בכוונה ורצון. ולכן ראוי שיתיחדו אליה. ונכתבת לצד הבשר כי צד הבשר הוא נסתר ותפילין רומזים למקום הנסתר ע"כ ראוי שיכתוב הנסתר לצד הנסתר. וכל אות שנפסדה וחזר ונתקן פסול לפי שאין קטיגור נעשה סניגור. יעשה השיטין שווין כי השיטין מורין לצינורות ולכן ראוי שיהיו שווין. ודע כריכתן בשיער הוא סוד גדול יתבאר בעז"ה ויוציאו השיער ההוא לחוץ:

אות נב - הבתים והרצועות:

הבתים והרצועות:

וסדר הנחתם בבתים דעת היותר נכון לפי דעתי קדש והיה שמע והיה אם שמוע. ותפילין עגולין פסולין כי צריכין להיות מרובעין נגד ארבעה אותיות השם ב"ה. רצועות שחורות. הרצועות הם הצינורות אשר השפע יורד בהם לת"ת ומן הת"ת למלכות. ושחורות לרמוז על עומק ההשגה בהן ולכן נאמר וחושך על פני תהום. וש' של ד' ראשין (הכוונה לאות ש' הבולטת בתפילין של ראש) ירמוז אל שמיטה שעברה וש' של ג' ראשין לשמיטה זו. ותפירתן בגידין כשרין ולא בפשתן כי הפשתן רומז אל מוחות קין והגידין אפילו קשים הם פנימים:

אות נג - התיתורא המעברתא והרצועות:

התיתורא המעברתא והרצועות:

ודע התיתורא רומז בשל ראש לת"ת ושל יד למלכות ומעברתא רומזת לצינורות אשר על ידם יושפעו הדברים האלהים למלאכים ולעולם השפל. ולכן הונחו בהם הרצועות כי הם טמונים. וארכן בשל ראש עד הברית כי הוא נקרא העולם ואליו ברכות מגיעות כדכתיב וברכות לראש צדיק. ובשל יד מגיע עד אצבע צרדה לכרוך סביבה ג' פעמים. לרמוז השפעת המלכות למלאכים ולגלגלים ולעולם השפל. ותפירתם ברבועה לפחות י' כנגד יוד של שם יהו"ה העולה בחשבונו כאשר פירשנו במה שקדם או י"ה כנגד י"ב גבולי אלכסונים או י"ד כי י"ד על כס י"ה היא הכוללת. ויותר מזה אין לעשות. ורצועה שנפסקה אם חוץ לקשר יקברנה, ואם תוך לקשר לא יקשרנה כי לפחות שם לא יהיה עכוב לשפע היורד. והנכון שלא יתפרנה כלל וכלל שלא לעכב השפע. וכן בכריכות היד מקום הדין לא יתפור כלל וכלל. נהפכה לו רצועה יהפוך דמו וחלבו בתעניתו כי הפך מערכת אלהים חיים בהשפעתם העצומים והרבים:

אות נד - קשר של תפלין:

קשר של תפלין:

וקשר של תפילין היא התפארת ולכן רצועות יוצאת מן הקשר אחת לברית ואחת ללב. והאומר כי הקשר רומז לעטר"ה טעה כי קשר של יד יש בו יו"ד והוא רומז לציי"ע המשפיע להמלכות. ולכן אין ראוי להרחיקו מן הבית. והמרחיקו ירחיקוהו. ומה שלא בא עניני התפילין בפירוש בתורה יען כי רמיזתם בדברים נסתרים ולכן בדרך נסתר באו:

אות נה - ויניח של יד ואח"כ של ראש:

ויניח של יד ואח"כ של ראש:

כי אין ראוי שיהיה איש (של ראש) בביתו ואשתו (של יד) איננה נמצאת. וכן בחליצתם זה הטעם בעצמו כי אין כבוד לאיש לעמוד בלא אשתו. וע"כ כל זמן שבין עיניך יהיה שנים. וחוזר עליו ממערכי המלחמה יען כי הי"א העורכת מלחמות ישראל ואם שח עבירה היא בידו ויחזור ויתקן עונותיו. ויברך על של ראש על מצות, ועל ש"י להניח. כי הוא מניח ברכה אל ביתו ונפתחו ג' פרשיות ופ' והיה אם סתומה. תפילין במ"ק אורך ימים במ"ק ודע זה והבן:

אות נו - סוד הנכנס לבית הכנסת צריך לשהות שיעור ב' פתחים:

סוד הנכנס לבית הכנסת צריך לשהות שיעור ב' פתחים:

וסוד הענין הוא שאל יתחיל להתפלל אם לא שישים לבו וכוונתו בבינה ובחכמה לקשרם בכתר עליון שהוא המשקוף והם הפתחים מן המזוזות ובהשלמת התפילה מתרחק לאחוריו שלש פסיעות כדרך שבא כן ישוב:

אות נז - סוד המתפלל ולא המתין על חבירו טורפין לו תפילתו

סוד המתפלל ולא המתין על חבירו טורפין לו תפילתו בפניו:

והטעם כל בתי כנסיות מלאים מלאכים הבאים מהם מלאכי רחמים לקבל תפילתן של ישראל הכשרים ומהם לדחות והכל כפי המקבלים. ואם זה הנשאר מאותם הנדחים ואין לו זכות ינזק. ומפני כי הש"י רואה זה העני שלא הספיק תפילתו ולא יצא עמך הקב"ה שומרו ומחזיקו ותפילתך נטרפת מדה כנגד מדה כי לא חששת על חבירך הנברא בצלם אלהים:

אות נח - סוד כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו:

סוד כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו:

והטעם ר"ל יוריד מקום שהוא שם יהו"ה לתפילתו שהוא העטרת. ודע שכן הוא, ר"ל ששם יהו"ה עולה רבוע מקום. כיצד, יפ"י ק'. הפ"ה כ"ה. ופ"ו ל"ו. הפ"ה כ"ה. והנה כאשר תצרפם יעלה מקום:

אות נט - סוד הרק בבה"כ כרוקק בבת עינו:

סוד הרק בבה"כ כרוקק בבת עינו:

והטעם כי בה משכן השכינה והיא בעלת העולם ונקראת עין העולם ולכן הרוקק בבה"כ זלזל בכבוד השכינה. ומטעם זה אין ראוי לאכול ולשתות בה אפילו סעודת מצוה כי אם לת"ח הותרו אלה הדברים כי הם דוגמתה. והבן זה היטיב:

אות ס - סוד קדיש:

סוד קדיש:

קודם שיתחיל ש"ץ לומר קדיש יכוין בשם יהו"ה באותיות ובנקודו כדי שתהיה כוונתו מיושבת אל מה שיאמר. ויכוין בשם הוי"ה בת"ת וביתגדל בחסד וביתקדש בפחד (היינו גבורה). והמכוון כי הוא בקשה שיתנו הזרועות אל המכריע ממה שקבלו מהם הבנים אשר קבלה באמצעות החכמה מן הכתר. שמיה רבה, שם יה"וה הרמוז בת"ת. ובהזכירו יכוין בו באותיות ובנקודו בעלמא, בו' קצוות הנקרא עולם די ברא כרעותיה, כלומר שברא כרצונו, כלומר בחבור אחד בלא קצוץ. וימליך מלכותיה, ויחזיר העטרה ליושנה להיות לראש פינה כמו שהיתה קודם חטא אדם הא'. בחייכון, כלומר בשפעם הבאה אליך הת"ת ומשך הו' ומן זרועות עולם. וביומיכון, ימי קדם ג' עליונות כי הם להם כיום מאיר אע"פ שאין היום נתפס בהם כ"א בהקף אמרו בדרך מליצה. ובחיי דכל בית, יסוד. בית ישראל ת"ת והמכוון בזה שתהיה היא (המלכות) מתגדלת ומתקדשת ממך וכשתברך ממך אז תהיה כלולה עם חיי דכל שהיא יסוד ושיהא זה בעגלא ובזמן קריב. ואמרו, הקהל, אמן. והוא רואה באומן האומר ואהיה אצלו אמון שהיא החכמה, יה"א שמי"ה רב"ה יהיה מברך מן חמש העליונות. לעלם ולעלמי עלמיא שהם חמש עליונות הרמוז לחמש ספירות התתתונות. לעלם, ת"ת. ולעלמי, נצח הוד. עלמיא, יסוד ועטרה. והנה מאחר שהשפיע לעולם הבא שהוא יסוד ומלכות ולכן הוא בן העולם הבא. ודע לך שכל זמן שאומרים שירות ותשבחות לת"ת לעולם תהיה העטרה ברמז, ועם כל זה מיד אח"כ מזכירין אותו בפירוש יען כי היא בפני עצמה ואף שהיא תפלה ביחוד הכל, מ"מ ראויה להיות רמוזה בפני עצמה. ולכן בא השבח הזה הגדול לרמוז אליה. יתברך, בחסד. וישתבח, בפחד. ויתפאר, בת"ת. ויתרומם, בנצח. ויתנשא, בהוד. ויתעלה, ביסו"ד. ויתהדר ויתהלל עם הרוחניות. ומי הוא זה, שמיה דקודשא בריך הוא, העטרה. לעילא, ביסוד. ולעילא, בת"ת. מכל ברכתא, פחד. ושירתא, חסד. תשבחתא, בינה. ונחמתא, חכמה. דאמירן בעלמא, כתר הכולל כל העולמות. ואמרו אמן, א' כתר. מ' ת"ת. ן' מלכות. ויש דעות אחרות בענין קדיש ובכוונתו וזו היא העיקר. ובעל המערכת נתן טעם על בחייכון ואמר כי היא בקשה על קיום פרנסי ישראל ומנהיגיהם שלא יתבטלו בבוא משיחנו המקווה, כי אין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא ומדחי גברא מקמי גברא. ולכן מבקשים מן הש"י שלא יעדר אחר מפרנסי ישראל בבוא משיחם המקווה והוא פשט נאה ומקובל:

אות סא - סוד כוונת ברכו:

סוד כוונת ברכו:

כשאומר ברכו ישוח ראשו. והטעם כי הוא רוצה להמשיך השפע למדת את והיא המלכות. יהו"ה, שהיא של יהו"ה המבורך, כלומר שם יהו"ה מבורך משלשה רוחניות דרך השדרה. וכוונת המברך קוץ הב' מרמז אל הכתר. ובב' גופו לחכמה. ובר' לבינה. ובכ' בחסד. ובו' לשש קצוות עם הנושא אותם. ואחרי הכוונה הזו (היינו של התיבה ברכו) תכוונו שיהא את, של ה' מן שלמעלה ממנו. והקהל עונים ומכוונים כמוהו רק מהפכים הו"ו ואומרים ברוך ה' מברך, כלומר שהברכה שהמשכנו ברמז היא של יהו"ה שם העצם הכולל הכל ומברך מן הכל שלמעלה וממנו שהיא העולם לעטרה הנקראת ועד. ופה נשלמה הכוונה מן ברכו כפי דעת רבי נחוניא בן הקנה אמנם כפי אשר קבלנו אנחנו ונהגנו בו עד זה הזמן ככה הוא. ברכו, תמשיכו ויברכו מן כתר את ה', חכמה. המבורך, בינה והקהל עונים. ברוך, כת"ר. יהו"ה, חכמה המבורך, בינה. לעולם, ת"ת עם שש קצוות ועד העטרה שהוא ועד, הכל. ונפל בכאן ספק, למה אצל ברכת המזון אומרים נברך שאכלנו משלו ובכאן אומרים ברכו. ויש לומר כי הנון הכפופה רומזת אל העטרה והיא הזנה ומפרנסת והכל שלה. ולכן אומרים נברך כלומר יתברך הנון מן ב' הרומז בכתר ובחכמה באמצעות הר' שהיא הבינה והכ' שהוא החסד. ועונין ברוך שאכלנו משלו בלתי ברוך הוא (ר"ל שלא אומרים הוא) כמו שאמרתי. ומיד מתחיל ברוך אתה הרומז למלכות והוא כמו שאמרתי. ואני נסכתי מלכי והיא בונה את העולם הגשמי:

אות סב - סוד ק"ש:

סוד ק"ש:

ענייני ק"ש מתחלקים לכמה חלקים - הא'. למה גזר הש"י לקראתה בעת השכיבה ובקימה כדכתיב בשכבך ובקומך. דע כי תכף שהאור זורח כל מלכי מזרח ומערב מניחים כתריהם על הארץ ומשתחוים לשמש ועושים השמש לאלוה אשר הוא יונק ומתגלגל ומאיר מת"ת כי משם אחיזתו כדאמרן טבלות אורה שלמעלה גלגל חמה. והקב"ה כועס בזה כענין ואל זועם בכל יום. ולכן גזר ליחד בקומינו והיינו בהנץ החמה ולהודות כי הוא אחד ושמו אחד. ר"ל שהוא מתייחד עם הכתר ושמו מתייחד עמו. ר"ל הת"ת עם הכתר והעטר"ה (המלכות) עם הת"ת. וזמן ק"ש של ערבית ליחד מדת הדין עם מדת הרחמים שלא תהיה מתוחה ולכן זמנה כל הלילה. ומה שאמרו חז"ל עד חצות לא אמרו אלא כדי להרחיק את האדם מעבירה. ואין זה כחוסם שור בדישו מאחר שהוא זמן פעולתה אף כי יחדוה לא תמנע מפעולתה, רק שיקל מעט שאם לא תאמר כן א"כ לא נברך שום ברכה בלילה. ועוד כי היחיד הוא עדות והוא ענף האילן ובכלל המעמדות מש"כ בתפילין כי אתה אוסר הדין מלפעול כלל וכלל ואתה מביא כבודה בת מלך פנימה והבעל מברכה ברוכה את לה' בתי. ולכן נאסר זמן הנחת תפילין בלילה אבל יחוד וברכות אינם חסימה גמורה. וזכור זה הכלל ואל תשכחהו כי הוא יתיר לך ספיקות רבות בעז"ה:

אות סג - סוד בשכמל"ו:

סוד בשכמל"ו:

טרם כל דבר נביא המאמר ההוא בשלימותיו ואח"כ נבאריהו ע"ד הסוד. ת"ר כיצד קורין ק"ש אומרים שמע ישראל וכו' ולא היו מפסיקין, דברי ר"מ. ר"י אומר מפסיקין היו אלא שהיו אומרים בשכמל"ו. ואנו מ"ט אמרינן ליה, כדדרש ר"ש בן פזי ויקרא יעקב לבניו ראובן בכורי אתה. בקש לגלות את קץ הימין ונסתלקה ממנו השכינה ואמר שמא פסול יש במטתי כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו. ואמרו שמע ישראל ה' וכו' כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב ואמר בשכמל"ו. אמרי היכי נעביד, נאמרינן לא אמר משה. לא נאמירינן אמר יעקב. התקינו שיהיו אומרים אותו בחשאי. אר"י א"ר אמי משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה (ר"ל חשקה לאכול ציקי קדירה, מאכל שאינו מכובד). פירוש דבר הראוי לציק הקדירות. תאמר, יש לה גנאי. לא תאמר, יש לה צער. התחילו עבדיה להביא לה בחשאי עכ"ל. ונפלו לי קצת ספיקות במאמר הזה. הא' מאחר שזה הדבר צורך יחוד למה לא כתבה משה רע"ה בפירוש בתורה כמו שכתוב שמע ישראל. ועוד מ"ל דיעקב אמרה, שהיחוד וכוונתו כן הוא - שמע, חס"ד. ישראל, גבור"ה. ה', ת"ת. אלהינו, נצ"ח. ה', יסו"ד. אחד, מלכו"ת. וא"כ הנה היחוד בא בפירוש במלת אחד כשאר הספירות וא"כ אין כאן הריחה ציקי קדירה שהוא דבר מועט. וזה כדעת המשותף לרוב חכמי האמת זולתי דבר מועט שהיא איננה רמוזה רק באריכות הד'. ולפי זה הדעת ניחא (שהרי הייחוד בחשאי ודומה לבת מלך) אבל לפי דעת הקודם קשה:

אות סד - טעם שאומרים בשכמל"ו בחשאי:

טעם שאומרים בשכמל"ו בחשאי:

והטעם הנכון בזה כי מה שלא אמרה משה מפני כי משה בעלה דמטרוניתא הוה ומפיה הוא כותב. וא"ת שבת (המלך) עצמה יש לה גנאי. וזה אמרו תאמר יש לה גנאי. וכן נכון הוא שלא הוזכרה השכינה (בפסוק שמע ישראל) אלא ברמז ד' רבתי. ומה שאמרו הראשונים שמלת אחד ארמוז אליה, יתכן לישב עם היות שאחד ירמוז אליה המכוון ממנה הוא שהאלף (בתיבה אחד) תרמוז לכתר והח' לח' ספירות והדל"ת ביחוד יורה אליה. והנה אחרי אשר התרנו הספיקות נשוב לבאר הסוד ההוא. ונאמר בשכמל"ו פירשוהו קדמונינו בב' פנים - הא' מלמטה למעלה. ברוך שם כבוד, תתברך כנסת ישראל הנקראת שם מהת"ת הנקרא כבוד. והכבוד מתברך מהבינה הנקראת מלכותו, כי היא הת"ת הכבוד אל המלך ש"ת מוריד אותה הברכה אל העולם שהוא יסו"ד, שגם יסו"ד נקרא עולם. ומשם לועד, שהיא כנסת ישראל. והנה מחברים ומיחדים אותה עם ואהבת ונסתלק הצער ממנה. מ"מ גנאי הוא לה על שאין לה ברכה מצד עצמה, ע"כ אומרים אותה בחשאי. ונקראת ועד, כי היא ועד. ד"א מלמעלה למטה. אחר אשר יחדנו השם שהוא אחד בעליונים ובתחתונים ובו' קצוות, והנה מן הראוי כשם שהוא אחד כן בני ישראל יחידה באומות מיוחדת לו וכבודו מיוחדת בהם ושמו משותף בשמם. ואומרים אנו שהכבוד ההוא המתיחד בהם והמשותף ביניהם יהיה ברוך שם הכבוד ההוא והכבוד המתיחד בו ה' ומתברך מברכתו. ופירוש שם ידוע ככתוב ישגבך שם אלהי יעקב והכבוד הזה נקרא כבוד ה'. ופירוש מלכותו, האומה שמולך עליה והם ישראל שהם מיוחדים לעבדו. נמצא שמתיחד שם המיוחד ונתיחדת האומה יחידה בכבוד שם המיוחד שהם מיוחדים כענין שהם מיחדים מלכותו בגימטריא היפה בנשים. לעולם כלומר דבר המתיחד בלא פירוד עדד:

אות סה - סוד משל לבת מלך - ציקי קדרה:

סוד משל לבת מלך - ציקי קדרה:

דע כי בת בזה המשל היא פירוש שכינת עוזו. שהריחה ציקי קדרה, שהשבטים מיחדים שם שמים בלב א' ובפה א'. ואמר ציקי קדרה מלשון מצוקי ארץ כלומר דברים קיימים. או יהיה יציקי קדירה דברים הניצוקים בקדירה. והכל כוונה אחת. וכשראתה שלא היה לה זכר באותו יחוד (היינו בייחוד היוצא מהפסוק שמע ישראל) ובא ברמז כביכול, היתה מצטערת לפי שלא נתיחד כבודה בכבוד שמם. לפי שהיא יודעת כי אינו יודע יחודו אלא בה. מה תעשה, אם תאמר שבח עצמה בפיה יש לה גנאי. או אם תבקש צרכה בפיה יש לה גנאי, יאמרו כי היא חסירה. ואם לא תשאל או לא תבקש, יש לה צער כי היא מתאוה לשפע העליונים ולהתיחד עמהם. התחילו עבדיה, כלומר ישראל. והביאו לה בחשאי, כלומר המשיכו השפע ברכה וחיים עד העולם. ומפני שהרגיש יעקב כי השכינה מצטערת וא"א להשקיט תאות המייתה, הוכרח לומר בשכמל"ו בו' תיבות של יחוד ובירך השם שהיא העטרה (המלכות) מהכבוד שהוא הת"ת שנתברך ממלכותו שהוא הבינ"ה ואחר ירד ביסו"ד שהוא העולם וברך את ועד שהיא העטרה. ואז שרתה עליו השכינה וברך בו' תיבות בסוד עבדא דמלכא מלכא:

אות סו - סוד רמ"ח תיבות בק"ש חסר ג.':

סוד רמ"ח תיבות בק"ש חסר ג.':

הספק הא' מאחר שכוונת מרע"ה להיות תיבת ק"ש כנגד רמ"ח איבריו של אדם למה החסיר. ואם אין כוונתו לכך למה נצטרך להוסיף להשלים לרמ"ח תיבות והמוסיפים אומרים זה בכה וזה בכה זה אומר אל מלך נאמן וזה אומר אני ה' אלהיכם (לענ"ד צ"ל ה' אלהיכם אמת). ובהיתר הספק הזה נאמר, כבר ידעת מכח דברינו כי מדת הפח"ד היא גבורת השמטה ובה הטומאה נשאה ראש עד עלותה עד ו' ימים עליונים. וידעת ג"כ כי אברהם אע"ה נטל ממדת החסד לחלקו ואברהם עולה רמ"ח. והנה הטומאה עולה ובוקעת עד החסד בכל אברי האדם העליון חוץ מג' אברים רוחניים שהם ג' ספירות העליונות, וכדי שלא נרמוז עליהם נחסרו ג' תיבות. וכדי שלא להחסירם לגמרי מרמזים עליהם ברמז אני ה' אלהיכם, כדי שלא יהיה חסר האדם העליון מאותם ג' אברים אומרים אלו ג' תיבות אני ה' אלהיכם. וכל זה בציבור יען כי תפילת צבור נשמעת ואין טומאה חוצצת בהם. אבל ביחיד לא. ומי שקורא יחיד יכווין בט"ו ווי"ן של אמת ויציב שעולין בגימטריא אני ה' אלהיכם יחידים ג' לרמוז שהבאים ברמז ואינם כתובים הם רוחניים ואין הדין נותן להשתוות הרוחניים בפירוש ביחוד ההקף אשר שם הדין נמצא וכדי שלא יהיה חסר האדם תקנוהו לאמרו כאשר פירש ברמז אני ה' אלהיכם:

אות סז - סוד כוונת היחוד:

סוד כוונת היחוד:

דע לך הכלל העולה ביחוד. לעולם תהיה מייחד בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, בין ההקף וכולל הרוחניות בין הרוחניות וכלל ההקף הכל אחד. והוא יחוד בלא פירוד. והטעם לייחד כח רבים בכח יחיד. וביחוד שמע ישראל רבו הדעות. יש מייחדים למעלה שמע ישראל ה' כל אלה בחכמה עילאה. אלהינו הש"ת. יהו"ה גוף האילן. אחד כל שרשיו וענפיו. וד' רבתי לכנ"י. ויש מייחדים בזה האופן. שמע חס"ד. ישראל פח"ד. ה' ת"ת. אלהינו נצ"ח חס"ד. ה' יסו"ד. אחד כנ"י. ובאופן אשר פירשנו. ויש מייחדים כי השם בש"ת אלהינו בחס"ד ופח"ד. ה' לת"ת. אחד לנצח הו"ד יסו"ד. ובד' רבתי לכנ"י. ולכל הדעות יעלה באריכות הד' מעילוי לעילוי עד אין סוף י"ת ואח"כ יורד ואמר בשכמל"ו בכוונה אשר פירשנו וישמע חכם ויוסיף לקח:

אות סח - הטעם שלא יאריך בא' ולא יחטוף הח':

הטעם שלא יאריך בא' ולא יחטוף הח':

ודע כי כאשר יגיע כוונתך בד' אל החסד אשר הוא המעיין המציל מכל פגע ומכל טומאה חיצוניות אז עולה עד אהי"ה הראשון כי באהיה נדבק. ר"ל אהי"ה הא' הוא כתר ואהי"ה האחרון הוא העטרה. וכן טעם שלא יאריך בא' של אחד שהוא מורה אל הכתר הוא דבוק עם חסד והד' שהוא כ"י דבקה וא"כ אם אתה מאריך בא' אתה מפרידו מן החסד וזה הרמז שאמרו שנראה כמו אי אחד, כלומר אינו עם הה' והד'. וגם לא יחטוף בח' כי צריך לכוין שבו נכללים הח' ספירות. וטעם שצריך להפסיק בין היום לעל לבבך כי טעם הפסוק הוא מדבר מת"ת כלומר אנכי הנקרא היום מצוך:

אות סט - ועל שפטור החתן מק"ש:

ועל שפטור החתן מק"ש:

יש בו טעם ולא מטעם טירדא של כוונה רק מטעם כי בהיותה בתולה סתומה מכל טומאה וחתומה מכל אשמה וטרוד לבא עליה בקדושה ובטהרה ובכוונה נקיה אז הדין שליו ושקט והאיש הנקרא ת"ת ה' איש מלחמה שם על לב הוא כ"י. והנה האיש בביתו והייחוד שלם ואין הדין הזה רק בבתולה ואם בעל ופירש ישוב להתחייב ביחוד וכן החופר כוך למת פטור כי מדת הדין שורה ואינו ביחוד:

אות ע - וטעם שלא יהיה לבו רואה את הערוה:

וטעם שלא יהיה לבו רואה את הערוה:

כי הלב הוא כנ"י וכשאתה מייחד תזהר לטהר את הערוה להיות היחוד שלם:

אות עא - ומה שמחמירים בענייני התפלה ולא בענייני ק"ש והיא

ומה שמחמירים בענייני התפלה ולא בענייני ק"ש והיא דאוררייתא:

לפי שהתפלה עולה אל נקודה דקה ונעלמת ולכן מחמירין בה כי אתה מבקש לעשות לה פעולה משא"כ בק"ש שאתה מיחד וכולל י' ספירות ואינך מבקש לעשות לה פעולה:

אות עב - ומה שאמר יעקב אבינו ע"ה בשכמל"ו ולא שבח אחר:

ומה שאמר יעקב אבינו ע"ה בשכמל"ו ולא שבח אחר:

לפי שזהו (ר"ל אותיות בשכמל"ו) נמצא תמיד עם שם ה' וסימנך - בה' שה' כה' מה' לה' וה'. בה' אך בה' אל תמרודו. שה' שה' אלהיו. כה' מי כה' אלהינו. מה' והם לא ידעו כי מה' הוא לה' איש כי ידור נדר לה'. וה' וה' שמים עשה. ועם אלו הנה יחוד כ"י עם ה':

אות עג - הטעם לצריך לדקדק בהיגוי המלים:

הטעם לצריך לדקדק בהיגוי המלים:

וטעם להפריד בין הדבקים לפי שאין לך תיבה בתורה שאינה רומזת למאמרות של השי"ת, והם דברים אמנם מפורדים שזה דין וזה רחמים. ואם תבליע אחד באחד ישתנו התיבות וישתנו הכוונות. ומזה הטעם בעצמו שלא ינוד הנח ולא ינוח הנד כי התנועה פועלת מעשה כאשר נודע לחכמי האמת. ודע כי ק"ש מאחר שהיא יחוד כח רבים בכח יחיד ושלא יכנסו כוחות הטומאה בהיכל הקודש ולכן אין ספק שבקריאתו תבריח רוחין בישין ושידין הנאצלין מן לילית ובאים להזיק הוא שנאמר רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם וגו':

אות עד - מסביר הענין שתפלה היא עבודה:

מסביר הענין שתפלה היא עבודה:

סוד ועבדתם את ה' אלהיכם וכתיב לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם וארז"ל איזה היא העבודה שבלב הוי אומר זו תפלה. דע כי על דרך הפשט יפלו במאמר הזה ספיקות. הא' ידוע מגדר הלשון שהתפלה בפה והכוונה בלב וא"כ איך יובן הפסוק ולעבדו שזו היא תפלה תאמר שזו כוונת הלב לקיום המצות ולאפוקי ממאן דאמר מצות אין צריכות כוונה. והב' אם היתה התפלה שירות ותשבחות לבד היתה ראוי להקרא עבודה אבל היא רובה צרכינו ובקשתינו א"כ ראויה שתקרא עבודתינו ולא עבודת הש"י ב"ה. והג' תימא איך אחר סידור שבחין סדרו הבקשות ואין זה אלא כמביא דורון ומיד שואל צרכיו וזה בזיון אף אצל מלך ב"ו. ולביאור זה נאמר ידוע כי המדה הזאת שהיא העטרה היא הנקראת לב והיא המקבלת ראשונה עבודת הקרבנות והתפלה היא במקום הקרבנות, וא"כ העבודה היא בלב העליון ששם הקרבנות. והוא הדין התפלה. והנה התפלה היא מתדמת לקרבן כי ידוע שהקרבן הוא מטהר ומקרב את המשובבים. וכן בתפלה אתה אומר אתה גבור לעולם ה' מחיה מתים וכו' הרמז בו להחיות הנדחים למיתה תניינא, כי על תחיית המתים הוא אומר מחיה מתים ברחמים רבים. ותפלות האבות היתה להקריב הנדחים. אברהם שחרית, להעלות אותו שלא יצא לטומאה. וזה אומרו אל המקום אשר עמד שם. ונאמר אשר עשה שם בראשונה. ויצחק פייס מדתו להתפלל מנחה אשר היא עת רצון וקרב אפילו אותם שנטמאו. ויעקב תיקן ערבית וכיוון לקרב אף הנדחים. כי המעריב למדת הדין הרפה. וכן הוא שיעור הכתוב כשם שמידתו פועלת לקבל הנידחים ולטהרם ע"י הקרבנות כן גם אתם תעשו בתפלתכם תעבדו את ה' כדמות מדותיו ותעלו בתפילתכם היורדים. וסוד הדבר גלה יהודה באמרו מה בצע כי נהרוג את אחינו וחשב כי אם ימכרוהו לא יחייבו דחיה וסבוב וגונב איש ומכרו מות ימות:

אות עה - סוד הדבר כוונת התפלה וסדרה:

סוד הדבר כוונת התפלה וסדרה:

דע כי ברכות התפלה מהם ברוחניות ומהם בכנ"י. והם י"ח כנגד חי העולמים והם י"ח עולמות כיוון רגלים זו כנגד זו לרמוז שלא יהיה מקום פנוי לרדת משם שום דין לעכב תפלה. וסידורה נגלה במנין ישרה ואחר שישוה רגליו ישים יד שמאלי על לבו והימין על יד שמאל דמיון עקדת הר המור כי השחיטה בימין והנשחט שוכב על שמאלו. וכ"ז להשקיט מדת הדין ולערב אותה ברחמים. ונותן עינו למטה עיניו הם ז' עיני ה' המשוטטות בכל הארץ וזהו למטה לחברם במדת משה ולבו למעלה ולב העליון להעלותה למעלה. וזהו והיו עיניו ולבו שם כל הימים בחיבור אחד. וסומך גאולה לתפלה ואומר ה' שפתי תפתח. וא"ת (כיצד אתה אומר שהוא) בא עתה ליטול רשות מהשער והלא כבר הוא בפנים, שהרי עומד להסמיך גאולה שהיא יסוד לתפלה שהיא העטרה. וי"ל נכנס בשער ההוא ע"י טלית ותפילין ועתה רוצה להסמיכה ושוב להעלותה ולכן נוטל רשות ומביאה לפניו להוריד אליו ע"י הגאולה את הברכה העליונה ושוב להדביקה ולנשאה לכל לראש. וזה אמרו גאל ישראל, גאל בא"ת ב"ש הוא כת"ר:

אות עו - סוד כוונות שלש ראשונות:

סוד כוונות שלש ראשונות:

והמצורף לזה. כשאומר ברוך ישוח ראשו מעט ויכוין בכ"ע (כתר עליון) כי הוא מקור כל הברכות והוא בריכה שאינה נחסרת לעולם. ובמלת אתה יכוין בחכמה עלאה ולא יקים ראשו כי השנית בראשונה כלולה. ובמלת ה' יכוין בבינה והניקוד יהבך (שוא,

קמץ שוא, קמץ) בפיו יזכירוהו בשם אדנ"י ובלבו יחברנו בניקוד יהב"ך יהו"ה (שוא תחת הי'. קמץ תחת ה'. שוא תחת ו'. קמץ תחת ה') ואז יקים ראשו ויעשה תנועה בראשו לאחוריו כדי להעלות הבינה ולהדביקה בחכמה וכתר (שהרי החכמה הכתרכלולה), למתק דינה (כי הדינים יוצאים מהבינה). ובמלת אלהינו יכוין לבינה יען כי היא כלולה בדין וברחמים ולכן נשפעים ממנה ד"ו פרצופים. ובמלת אלהינו יכוין הכוונה הזו - א' רומז לאהי"ה. והל' יכוין להמשיך הרחמים בבינה וממנה לת"ת. והה' לה"א שבשם ב"ה. והנו"ן הכפוף רומז לנו"ן שערי בינה. והיוד לציי"ע (צדיק יסוד עולם) והוא"ו לת"ת. ואלהי נ"ה (נצח והוד) אבותינו יסוד עטרה. וידוע מעתה כי תמיד השפעתם נמצאים במדת האבות אל עליון ש"ת, והוא גומל חסדים טובים. כלומר אף שעתה כלולה בדין והדין שלך יורד דרך הפח"ד וההו"ד אל העטר"ת הפועל הכל ורחמיך יורדים דרך החס"ד והת"ת והציי"ע אל העטרה אשר אינך ממשיך אלא דרך ימין. וזהו גומל חסדים טובים בלשון רבים ר"ל כי הג' אלה חפ"ת (חסד פחד ת"ת. מקביל לחג"ת) כולם הם רחמים. וקונה את הכל, ר"ל עשית לך קו המדה הנקראת כל והוא יסוד כי הכל אתה ממשיך אל קו הזה ציי"ע וממנו אל העטרה. ומה היא המשכה, היא חסדי אבות שמשפיע דרך חפ"ת ומביאין אל יסוד שהוא הקו. והגואל מביא לבני בניהם, העטרה וכל אשר תחתיה. והיא מגעת אלינו למען שמו באהבה. למען שמו, העטרה המקבלת מצד ימין מן החסד הנקרא אהבה מלך רחמן ש"ת והוא אל ח"י המוריד רחמי החסד. והוא גואל עוזר ומושיע, מן דין ופחד. ומגן מדת הדרום. בא"י, יכוין כבראשונה ויחתום מגן אברהם. ר"ל הבינה היא הבינה המגינה אל אברהם איש החסד וכובשתו ממנו הדין. והנה שבח לרוממות החלק הרחמים ונשפעים מן ש"ת. עתה חוזר לשבחה ולרוממה בגבורה לכן אומר אתה גבור. ר"ל שאתה גבור ופועל בפחד הנקרא גבורה. וע"כ לעולם יהו"ה. אעפ"י שאתה פועל דין רחמים אתה ממשיך בת"ת הנקרא יהו"ה עולם הרחמים. ואתה מחיה מתים הנדחים למיתה תניינא. ורב להושיע תשועת עולמים לאיזה מקום אשר יהיו נידחים. מכלכל חיים בחסד. הספירות אשר הם למטה הנקראים חיים הם בינה. מחיה מתים העתידים לקום מקברותיהם ברחמים רבים. הכתר סומך נופלים כשיתמלאו הספירות דין ורוצים להחריב העולם, אתה ברחמיך סומכם. רופא חולים חלשות כנ"י וכל אשר תחתיה אתה מרפא. מתיר אסורים, ר"ל בהיות הרחמים אסורים מלהוריד מים לכבות אש הדין אתה מתיר אותם. משען לאביונים, ר"ל כנ"י ושלמטה ממנה כענין אביון התאב לכל הצריכים משען לכל ישראל ולהביא להם תאוותם את כ"י המשען שלהם כי אתה ממשיך הכל ת"ת אל כל יסו"ד ומכל אל בכל עטרת. וכל זה לקיים אמונתו, היא כנ"י להיותה בקיום ברחמים לרחמים לישיני עפר החיים ונקראים מתים המה בני חלוף והמתים האמיתים. מי כמוך, כאן גלה שפע גדול בענין שפע הע"ט והבינה. יאמר נוכח העטרה, אעפ"י שאתה מלך בעולם הגלגלים ובעולם השפל, מי מדת בינה הנקרא מי כמוך בעולם הרוחני עם היות שאתה פועל בעולם השפל מכוחה היא פועלת בעולם הרוחניות. יען כי האדון השמטה והיא דומה לך להמית למנוע השפעתן הספירות ומחיה ממשיך השפע ומצמיח הישועה מכ"ע לכבוש הדין. ונאמן אתה. ונאמן העטרה אתה הת"ת כמו ואתה תשמע השמים, כי ע"י אלה ה"ו וה' האחרונה שבשם ב"ה תהיה תחית המתים. וחותם בא"י מחיה המתים ואינו שוחה. כי כוונת הברכה כך היא ברוך העטרה אתה א"ת יהו"ה הבינה אשר מחיה המתים. לדור ודור לת"ת וע"ט. נגיד גדלך, נמשוך מדת חסדיך הנקרא גדולה ולנצח נצחים שהיא ת"ת אשר הוא ראש הנצחיים נ"ה. קדושתך נקדיש, מקדושתך נקדיש כח ת"ת. ושבחך אלהינו, כלומר שפע המגיע מחכמה ומכתר יר"מ (יהי רצון מלפניך) שאותו השבח לא ימושו מפינו שהיא כ"י (כנסת ישראל) כי היא הנקראת פינו המתרגמת לנו ערכי המצות למשה רבינו ע"ה אלא ירד בת"ת הנקרא עולם וממנו לועד שהיא כנסת ישראל ועד הכל. בא"י (ברוך אתה ה') האל הקדוש. וכונת הברכה כוונת מחי' המתים:

אות עז - סוד כריעות להדיוט ולמלך ולכה"ג:

סוד כריעות להדיוט ולמלך ולכה"ג:

תנו רבנן כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם כמה דברים אמורים בהדיוט אבל כהן גדול כורע בהתחלת כל ברכה וברכה והמלך כיון ששחה את ראשו בראשונה אינו מגביה ראשו עד שיגמור התפלה עכ"ל. והטעם ידעת כי יש ג' מדריגות הא' מלכות והיא צריכה לכרוע להביא אליה השפע. ולזקוף בשם להדבק באור פניהם, וכנגדם ההדיוט. והמדרגה השנית הוא החסד והוא כורע בתחלה להביא אליו השפע מג' עליונות וכורע בסוף להשפיע להו"ק בכללו, וכנגדו כ"ג. המדריגה הג' הוא כתר והוא המלך משששחה ראשו מפני אימת א"ס ית' שוב לא יגביה עד השלימו כל השפע הצריך לכל הספירות כולם, וכנגדו המלך. ודע כי הוא סוד עמוק:

אות עח - סוד ברכות אמצעיות:

סוד ברכות אמצעיות:

והם י"ג עם ברכת המינים ושמע סדרם ורמיזותם. דע כי ברכת אתה חונן תרמוז לחכמה עילאה. וברכת השיבנו לבינה כי היא עיקר התשובה. וברכת סלח לנו לחסד כי עמו הסליחה. וברכת ראה נא בעניינו לגבורה ככתוב וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. ברכת רפאינו לת"ת כדכתיב כי אני יהו"ה רופאיך. ברך עלינו לנצח כי משם יוצא לתבואה ולפירות לכל מחית בני אדם. וברכת תקע בשופר גדול להוד כי ע"י אדון השמטה ושלוחו תהיה קבוץ גלות לכל ישראל. וברכת השיבה ליסוד כי הוא משך הגבורה רומז למשפט. ברכת למשומדים לעטרה כי היא הנוקת נקם ברית. וברכת על הצדיקים כנגד חסד ונצח. וברכת ולירושלים נגד פחד והוד. וברכת את צמח כנגד ת"ת ויסו"ד. וברכת שמע קולינו נגד עטרת צבי. ושלש אחרונות עבודה לנצח. והודאה להוד. ושים שלום ליסוד. והוא חותם כל הברכות. וצריך לשוח במודים עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה להשקיט המקטרגים ולעורר הרחמים:

אות עט - סוד הקדושה:

סוד הקדושה:

דע כי צריך להתפלל ב' תפילות א' בלחש וא' בקול רם. תפלה בלחש רומז לתפילה הרוחניות הנעלמת אשר שם כל התפילות באות. והא' בקול רם רמז לתפלה הנגלת המעלה כל התפילות למעלה. ולכן אנו חוזרים התפילה בקול רם לכלול כל ישראל בבקשה שאנו מבקשים מהשוער להעלות התפילה בתפלה הנעלמת. וכשישלים ברכת המתים תחיל הקדושה בקול נעים בחול כ"ש בשבת. וזהו סדר הקדושה וסודה המקובל. נקדש את שמך, מלכות הנקראת שם. בעולם, בת"ת הנקרא עולם. כשם שמקדישים אותו בשמי מרום, ר"ל בת"ת וביסו"ד הנקרא רום מעלה ראש הבנין. ככתוב ע"י נביאך וקרא זא"ז ואמר קדוש, העטרה. קדוש, ת"ת. קדוש, בינה. תתקדש העטרה מת"ת המתקדש מבינה. יהו"ה באותיותיו ובנקודו' יהב"ך או כפי הזמן כאשר יתבאר בסוד שם המפורש כלומר יהו"ה הוא השם הכולל כל הצבאות. והנה כאשר עלית חזר ואמר מכה"כ (מלא כל הארץ

כבודו) כלומר מזה השם יתמלא כבודו שהוא הת"ת וכל שהוא היסו"ד הארץ שהיא העטרה. ואח"כ תחזור ותברך את כ"י תאמר ברוך כבוד היא העטרה יהו"ה הת"ת ממקומו מחכמה כלומר העטרה היא כבוד ת"ת הוא כבוד בינה. ימלוך, כת"ר חכ"מה. יה"וה, בינ"ה. לעולם, כל ההיקף. אלהיך ציון, ת"ת ויסו"ד. לדור ודור, ד"ו פרצופין. הללויה, בינה. סוד נותן שלום בימינו וכו' נותן שלום בשמאלו תחילה שהוא צד אחיזת המקטריגים כדי שלא יקטרגו על התפילה. והנה השמאל שב לימין ר"ל לרחמים זהו הטעם שמאלו שהוא ימין של הקב"ה ואח"כ לימינו לחברו בחיבור השמאל שהוא עם הימין זהו ימינו שהוא שמאלו, כלומר בחבור השמאל. ועתה כולם מחוברים. הנה הכל א' ולא יקטרגו ולא ידחו את התפילה. וזהו עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו, ר"ל ישים שמו שהוא השלום שהוא מדת צדיקים ואח"כ יגביה ראשו ואומר שלום על ישראל יען כי בשלומם שלום לעדת יהו"ה הנפוצים:

אות פ - סוד הפוסע ג' פסיעות לאחוריו אל יחזור מיד:

סוד הפוסע ג' פסיעות לאחוריו אל יחזור מיד:

כבר ידעת מאשר קדמנו שהמתפלל נכנס לפני ולפנים שתי מדריגות והנפש שלו נדבקת בנפש הכוללת ומפיקה רצון מאלהיו ובפסעו לאחוריו ויוצא מב' מדריגות ההם עדיין נפשו דבקה בנפש הכוללת, ואם יחזור מיד למקומו כל הפקות רצונו תשוב ממקומו שיצא ותפילתו חוזרת אליו לאחור וישאר כאשר היה בתחילה. חהנה הוא ככלב השב על קיאו כל מה שהקיא חוזר ואוכל כך הוא כל מה שהתפלל חוזר ומושך תפילתו אליו וישאר בלא הפקת רצון:

אות פא - סוד התפילה:

סוד התפילה:

אמר המחבר דברנו במה שקדם מעט מזעיר בסוד התפילה ובכוונה במקצת מקומות ועכשיו ראינו לסדר י"ח ברכות על הסדר כפי המקובל מחסידי המקובלים והחשובים שבהם אשר היו מתפלים כסדר הזה בעת הצורך בעת צרת ישראל והיו נענים כי אל כביר לא ימאס והאל יתברך ימחול ויכפר על גלויו כי עשינו זה לתכלית טוב שלא יאבדו הדברים באבדנו בקריאת האומר הא' אשר אין להמלט מקריאה ההיא כל נולד משה מת מי לא ימות וזה החלו בשם המוציא לאור כל העולמות ב"ה וב"ש אנ"ס (אמן נצח סלה):

אות פב - פירוש על רמיזת סדר התפלה:

פירוש על רמיזת סדר התפלה:

אדנ"י - עטרה. שפתי תפתח ופי - ת"ת. יגיד - ימשיך. תהלתך - לתהילתך. אדנ"י בגמטריא היכל, כי היא המכניס התפילה לס"ת ת"ת שבהיכל כ"ע לפני ת"ת ולפנים כ"ע. זכור כי התפילה נתקנה במקום הקרבן שנאמר ונשלמה פרים שפתינו ולזה אמרו כל האזהרות שבאו בקרבן ראוים להיות בתפלה. והנה בפסוק הזה יש בו שש תיבות רמז לששה צעדים אשר הרמז בהם לשש קצוות אויר שאדון העליון מקבל מהם. וזהו שכתוב ויהי כי צעדו נושאי ארון ה' ששה צעדים ויזבח שור ומריא. ומפני ששם אדנ"י הרומז בו לספירת מלכות אשר הוא השוער ובלעדו אי אפשר להכנס לפני ולפנים כדכתיב בזאת יבא אהרן אל הקודש. והוא אשר התחנן משה רבינו ע"ה באמרו ואתחנן אל אדנ"י. והוא שנאמר עליו שומע תפילות עדיך כל בשר יבאו. והוא המעלה את התפלה לפני ולפנים ולכן מתחילין התפלה בשם זה. ופירוש הפסוק כך הוא. כבר ידעת כי האדם נברא בצלם אלהים וכבר ידעת איך שחלקו בעלי העבודה תבנית הגוף האדם לספירות ושמו הראש לשלש ראשונות ושהפה הוא לבינה ולכן נקרא ברית לשון. ועכ"ז שיעור הכתוב כן הוא. אדנ"י שפתי אשר היא הבינה כי ממנה כח שפתי האדם. תפתח, ואז אכנס ואגיד כלומר אמשיך שפע וברכה לתהילתך. והוא נגזר מן נפיק ונגיד מן קדמוהי. והנה עומד האיש ומתפלל לפני ולפנים ולזה מתחיל ברוך אתה שהרמז בו לכתר וכאשר פירשנו במה שקדם ענין כוונת שלש ראשונות. ברוך - כ"ע. אתה - ש"ת. יהוה - יהו"ה ש"ת. אלהינו ואלהי אבותינו - חפ"ת. אלהי אברהם - חס"ד. אלהי יצחק - פח"ד. ואלהי יעקב - ת"ת. האל הגדול הגבור והנורא אל עליון - ש"ת. גומל - ממשיך חסדים דרך חסדים טובים. וקונה הכל - יסו"ד. וזוכר - ממשיך חס"ד ח"נ אבות. ומביא גואל - יסוד. לבני בניהם - תחת היסוד. למען שמו - עטרת. באהבה - חס"ד. מלך - ש"ת. עוזר - כ"ע. ומושיע - ש"ה. ומגן - חס"ד. ברוך - כ"ע. אתה ש"ת. א"י א' ה"ה ה' יו"י ה"ה ה' מגן י"ס אברהם. אמר המחבר כוונת התפלה פירשנו במה שקדם וראינו לשנותם פה לטעמם ולסברות ולא אוכל לגלותם. טרם כל דבר תהיה נשמר שכל השמות של ב"ד תהגה אותם בנקודם הנכתב פה, רק בפיך תקראם בשם אדנ"י ובלבך תחברנו בנקודה. והנקודה משתנה כפי המקום והזמן ובקריאתה הראויה. אך הניקוד הנוהג בינינו בתפילות ובברכות הוא זה יהבך (שוא, קמץ, שוא, קמץ.) ויש שקוראין ניקוד יוצר וברא אך המקובל הוא יהבך (שוא, קמץ, שוא, קמץ) בתחילה ובסוף התפילות. וזה ביאור הכוונה ההוא כשאומר ברוך ישוח ראשו מעט. ויכוין בכ"ע כי הוא מקור כל הברכות. אתה ש"ה. ולא יקום ראשו כי הש"ה כלולה בר"ה ש"ת בניקוד יהבך (שוא, קמץ, שוא, קמץ) או ניקוד כפי הזמן ואז יקים ראשו ויעשה תנועה בראשו לאחוריו לחברם בשם הגדול ובשם העליון אהי"ה. אלהינו, ש"ת. כי כלולה בדין וברחמים והראיה השפעת דו פרצופין ממנה. ואלהי אבותינו, ש"ת שהוא אלהי מדת האבות אלהי אברהם וכו'. פירוש. אחר כלל והוא ביאור לאבותינו הנזכר. אל עליון, ש"ת עם זה שעליו גמל מגזירות ויגמול שקדים. חסדים טובים, כלומר משפיע דרך ימין חסדים. וזה וקונה הכל יסוד. וזוכר, מגזירות כיון לבנין ר"ל ממשיך השפעתו מחסדי אבות שהם חפ"ת ומביא גואל צי"ע לבני בניהם. כלומר, מביא הגואל לגאולה והיא לבני בניהם לכל מה שהוא תחת היסוד. למען שמו, שהיא מלכות המקבלת דרך חסד שהיא האהבה. מלך ש"ת. עוזר, בכתר. ומושיע, בש"ה. ומגן, בחסד. להציל מדין אדון השמיטה מדת יצחק. ברוך כ"ע אתה ש"ת יהו"ה מגן אברהם מגינה על מדת אברהם מן אדון השמיטה מדינו העצום. וראוי שתדע שהשם שנזכר בחתימה הוא כלול מג' שמות אהי"ה יהו"ה אהי"ה, והאותיות הראשונות מן השמות ההם פתחי"ן והב' סגלי"ן והג' חולמי"ן והד' פתחי"ן. והטעם בזה אוצר ה' יבוא:

אות פג - דע כי בהיותך בצרה:

דע כי בהיותך בצרה:

שים כוונתך בשמות ההנה בחתימה ותנצל ממנה. וכבר ביארנו פעמים רבות שאהי"ה הא' כת"ר והב' מלכות ושם יהו"ה ת"ת.

והנה תהיה החתימה נעוץ ראשה בסופה דרך קו האמצעי וברכה זו יש בה תיבת מ"ב כמנין ב"פ אהי"ה. וזכור כי שלש הראשונות והאחרונת בשלש רוחניות תהיה כוונתך. ויש חותמין בניקוד השלך על יהוה יהבך פת"ח פת"ח שב"א שב"א. והעיקר מה שכתבנו עליך תשמור ולא תזוז ולא תסור ממנו כי נכון הוא:

אות פד - ברכה שניה, גבורות:

ברכה שניה, גבורות:

אתה - ש"ת. גבור - פח"ד. לעולם - ת"ת. אד"ני - ע"ט. מחיה מתים - כ"ע. אתה ורב להושיע הנידחים. משיב הרוח - הנשמה. ומוריד הגשם - הגוף. מכלכל חיים - ז"ס בחסד ג"ה. מחיה מתים התחתונים. ברחמים רבים - כ"ע. סומך נופלים - ז"ס. ורופא חולים - תחת היסוד. ומתיר אסורים כשתגבור מדת הדין. ומקיים אמונתו מדת אמונתו. לישיני עפר הנידחים. מי - ש"ת. כמוך - מלכו"ת. בעל - הפועל. גבורות - במדת הגבורה. ומי - ש"ת. דומה הוא בעליונים. לך מלך. וא"ת בתחתונים ממית ומחיה מונה השפע ומשפיע ומצמיח ישועה בכח ח"ה וכ"ע. ונאמן אתה ש"ת עם יסו"ד ועטרה. להחיות מתים ממש, לא הנדחים. ברוך אתה ה"כ ו"ו י"ז הו"י מחיה המתים:

אות פה - ד' מחנות השכינה כנגד מאר"ע:

ד' מחנות השכינה כנגד מאר"ע:

דע לך כי ד' מחנות השכינה הם נגד ד' היסודות. מיכאל נגד יסוד המים. וגבריאל נגד יסוד האש. ורפאל נגד יסוד הרוח. ונוריאל נגד יסוד העפר. ושם החותם יהו"ה (קמץ, סגול, סגול, סגול) הוא ונקודו עולים בגי' ד' מלאכים הנזכרים. ועל ידם יתוקן הגוף העומדים בתחיית המתים:

אות פו - אתה גבור:

אתה גבור:

כבר התבוננת מכח הדברים כי הבינה כלולה בדין וברחמים הרחמים נשפעים ממנה בדרך ימין וכנגד זה נתקנה הברכה הראשונה והדינים נשפעים דרך שמאל ונגד זה נתקנה ברכה שניה:

אות פז - ענין השם אגל"א:

ענין השם אגל"א:

אתה גבור, שהרמז בו לאדון השמטה שהיא הגבורה. והנה כי רמוז בראש הברכה שם אדיר חוזק אג"לא (ר"ת אתה גבור לעולם אדנ"י) והוא יוצא מראשי הפסוקים האלה - א"תה יודך אחיך. ג"ור אריה. ל"א יסור שבט מיהודה. א"וסרי לגפן עירה. וכבר גלינו סודו במה שקדם וזה ללמד לבני יהודה קשת וגומר. וזאת ליהודה, זא"ת היתה לו כי המדה הנקרא זאת עיקר קבלתה מאדון השמטה והכל עולה בסגנון אחד:

אות פח - כוונת הברכה כך היא:

כוונת הברכה כך היא:

אתה גבור. אתה שם י"ה הפועל בגבורה וממנה למדת עולם ת"ת וממנה למדת אדנ"י. מחיה מתים כלומר המסורים למיתה תניינא. ורב להושיע לאיזה מקום שיהיו נידחים. משיב הרוח ומוריד הגשם. קבלנו בו שתי כוונות, הא' כי הוא שב אל מה שלמעלה ממנה והוא סוד התחייה למותא תנינא. וזה בראשונה רמז אל הגלגלים והיותם נצרפים ונשפעים ובכאן הורמז כי זה אינו נוהג אלא פעמיים ושלוש אבל לאחר מכאן מפריח הרוח נשמת חיים ונכרת מעמיה ומוריד הגשם אשר הוא הגוף לכליון ולא יקום בתחיית המתים. ועוד קבלנו בו טעם אחר וזה כי בכאן הבטיח על חזרת הרוח למקום שחוצב ממנה אך הגוף הראשון והשני יפסדו ולא יקומו בתחיית המתים כ"א השלישי או האחרון:

אות פט - ענין ירידת הגשמים, ירידת השפע:

ענין ירידת הגשמים, ירידת השפע:

וראוי שתדע כי הגשמים יורדים בגבורה ואף חוברי שמים במשפטי ירידת הגשמים יגזרו בהיות הלבנה במבטה המרובע והנוכח מן הכוכבים. והארכנו בפירוש להתורה כי הנוכח מן הכוכבים על הגשם יען כי אלה המבטים הם מבטי איבה לדמות כי ירידתם מהגבורה. ובפסוק והיו ימיו מאה ועשרים שנה שזה ירמוז למאה ועשרים מחברות הספירות הספירה השבע זו עם נגד ג' רוחניות. ומשם תתבונן התחברות מדת הגבורה עמהם לפעולות היוצאות ממנה ויהיה הפירוש משיב הרוח, שהבינה עולה למעלה לקחת הרוח הנשפע מספירות רוח אלהים ומנשבת לספירת הגבורה להשקיט הדין הגדול ואז תתיישר תולדתה ותוריד הגשם שפע וברכה לספירות שלמטה ממנו ואז יורד הגשם לארץ העליונה ומשם לעולם השפל. מכלכל חיים בחסד. הספירות למטה הנקראים חיים. מחיה מתים העתידים לעמוד מקבריהם בעולם השפל. ברחמים רבים ברחמי כתר עליון. סומך נופלים כשיתמלא הספירות דין מאדון השמטה ורוצים להחריב העולם סומך אותם. רופא חולים. העניים והאביונים המבקשים מים מכנסת ישראל אשר לשונם בצמא נשתה רופא אותם. ומתיר אסורים כשנאסרים הרחמים מלכבות אש הדין מתיר אותם כי הוא

ממשיך חסדים אל כל יסוד, ומכל אל בכל היא העטרה כדי לקיים אמונתו עטרה (היא המלכות). לישיני עפר והם בני חלוף אשר בחייהם קרוים מתים עד בא חליפתם:

אות צ - סוד השפע מהבינה ומהמלכות - מסביר ענין מ"י:

סוד השפע מהבינה ומהמלכות - מסביר ענין מ"י:

מי כמוך. כאן רמז וגלה סוד גדול בענין שפע העטרה והבינה. וזה כי דבור מי אינו דרך השאלה כמו מי אתה בני ומי אתה בתי, אבל הוא דרך הוראה. וכן שאתה מנהגת עולם הגלגלים ועולם המלאכים ובפרט עם ה' ישראל מי כמוך, כלומר מדת מי שהיא הבינה כמוך בעולם הספירות. כי אין כוחך רק ממנה וע"י השפעותיה אתה פועל, והוא כלומר שם י"ה אדון הגבורות והוא דומה לך. כלומר, כל דמיונתך בעולמות שלמטה ממך הנקרא לך ואליך מתדמים כי הוא מלך מונע השפע מן הספירות אשר כינהו בכאן במותא. ומחיה, ממשיך שפע חיות וברכה בספירות. ומצמיח ישועה, מן חו"ב וכ"ע בראותו אדון השמטה מוציא חמה מנרתקה ונאמן ש"ת. אתה עם יסוד ומלכות. להחיות מתים הראוים לתחיית המתים לעמוד מקברם. כי ע"י חו"ג אלה יחיו המתים:

אות צא - הטעם שאינו שוחה בברכת מחיה המתים:

הטעם שאינו שוחה בברכת מחיה המתים:

וחותם בא"י מחיה המתים ואינו שוחה. יען כי כוונת הברכה הזאת כך היא ברוך כ"ע אתה ת"ת יהו"ה הבינה אשר בחיבורן תהיה מחיה המתים. וזה הכלל בברכות. כשתרצה להשפיע ברכות מלמעלה למטה תשוח ראשך כמו בכאן. וזכור זה כי הוא מהסודות הגדולים כי תצטרך אליו במקומות רבים. והנה שם החותם י"א יהוה (קמץ, סגול, סגול, סגול) והוא ניקוד חזק מאוד כי בו יחיה המתים ובו כיוון רבי חייא בתפלתו. וי"א כי ראוי החתימה תהיה בצירוף בשם יהוה והשם כוז"ו ולצרפם ה"כ ו"ו י"ז הו"י והנה תמצא בו יהו"ה כוז"ו ועוד יו"ד נוסף. והנה תמצא למפרע יהו"ה ונקודו כאשר נקוד קפצ"ס ושם הוי"ה נקוד סצס"פ ושם כוז"ו נקוד ספח"ס. ובברכה זו מ"ט תיבות ועם כוזו יו"ד אחרון ג"כ מ"ט ושם המורכב הזה תכוין בו בצרותיך ותנצל בעזרת הש"י:

אות צב - קדושה:

קדושה:

נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהו"ה צבאות. הכלל כל צבאות מלא ציו"ע הארץ עטרת כבודו ת"ת. נקדש. דע כי בסדר הקדושה רבו הדיעות ומה שקבלנו בו שכל הכוונה ההוא להעלות את מלכות ולקדשהו בעליונים כדכתיב והקדישו את קדוש יעקב כלומר יקדישו את מדת המקבלת מן קדוש יעקב ואת אלהי ישראל:

אות צג - כוונת הקדושה:

כוונת הקדושה:

וכן תהיה כוונתך, שמך מלכות הנקרא שם ככתוב ונעשה לנו שם כי שמך נקרא על עירך ועל עמך אשר נקרא שם שם ה' צבאות. בעולם כלומר נקדשיהו בתפארת הנקרא עולם. כשם שמקדישים אותו בשמי מרום כלומר בשמי מרום המלאכים מקדשים אותו השם ומעלין אותו לת"ת ומת"ת לבינה. קדוש, המלאכים אומרים לעטרה ק' ק' ק'. קדוש לת"ת קדוש לבינה. כלומר תתקדש העטרה מת"ת ות"ת מבינה. יהו"ה צבאות, יכוין באותיותיו ובנקודיו יהבך (שוא, קמץ, שוא, קמץ) או יכוין בנקוד הצריך כפי הזמן וכאשר ביארנו בסוד שם המפורש. ויכוין בזה ששם כולל כל הצבאות וכאשר פירשנו במה שקדם. וכמו שעלית כן תרד. ואומר מכה"כ (מלא כל הארץ כבודו) כלומר מזה השם יהו"ה תמלא כבודו שהוא התפארת, וכל שהוא ציו"ע, הארץ העליונה כדכתיב והארץ מלאה מכבודו. וכבר התבוננת מתוך דברינו כי בהעלות מדת המ"ל למעלה אין שוחין ולזה בא המדרש להופיע הדרוש הזה ואמר בספר היכלות וז"ל ברוכים אתם לשמים יורדי המרכבה אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין אותי ואמרים ק' קק' ולמדו אותם שישאו עיניהן למרום בבית תפילתם ונושאים עצמם למעלה שאין לי הנאה בעולם אלא באותו שעה שעיניהם נושאים בעיני ועיני בעיניהם. עכ"ל המדרש הזה. הופיע כפי הכוונה שסדרנו שהקדושה הוא להעלות מדה האחרונה למעלה בשבעה עיני ה' עד אם הבנים ואח"כ לירד עם הברכה אליה. והיינו דקאמר ועיני בעיניהם כי זה דבר אם הבנים ודע זה כי היא נפלא מאוד לעניין סדר הקדושה שסדרנו, לעומתם ברוך יאמרו. עתה חוזר לברך בית ה' יאמרו בבינה ואומר ברוך כבוד, כלומר המלכות הנקרא כבוד ה', כלומר המקבלת משם הוי"ה הנושא אותה, ת"ת. המתברך מן חכמה עילאה הנקרא מקומו, כדאמרינן נובלת חכמה תורה. ומקבלין דין מן דין ברוך הנותן והמקבל אנ"ס (אמן נצח סלה). ובדברי קדשך כתוב לאמר ימלוך (כ"ע) ה' (ש"ת) לעולם (תפארת) אלהיך ציון (ציו"ע) לדור (כ"ע) ודור (וע"ט) הללויה (ש"ת). ימלוך, כתר וחכמה. יהו"ה, ש"ת. לעולם, ההיקף בכללו. אלהיך, ת"ת. ציון, ציו"ע. לדור, זרועות עולם עם המכריע. ודור, משך הו"ו ועטרת צבי הלל ו' עם י"ה מלמטה למעלה:

אות צד - ענין מדוע לא השתמשו בפסוקים מהתורה בקדושה:

ענין מדוע לא השתמשו בפסוקים מהתורה בקדושה:

ויש לך להתבונן מפני מה לא נעזרו אנשי כה"ג בפסוקי התורה ונאמרו בהם קדושה כגון כי קדוש אני יהו"ה אלהיכם. או בפסוק ימלוך יהו"ה לעולם ועד והדומה להם. ומכאן ג"כ תבין כי הקדושה היא מלמטה למעלה כלומר להקדיש הע"ט בת"ת ולכן החסירו פסוקי התורה כי אין לעורר ר"ל מתורת הש"י ומפסוקים להקדישה מתורתה רק מנביאים וכתובים הבאים ממדה

האחרונה ובהם יקדשוהו, כי ברקמות תובל למלך רעותיה אחריה מובאות לך (תהילים מ"ה) עד מדת לך הרומז לנו"ן שערי בינה:

אות צה - ענין ג' ברכות ראשונות והקדושה:

ענין ג' ברכות ראשונות והקדושה:

ודע זה. דע כי ג' ברכות ראשונות נתקנו כנגד שלש אבות חפ"ת והנה ברכה ראשונה באד"ני שהיא כנגד מדת החסד והברכה ב' נגד מדת הגבורה והברכה ג' נגד התפארת וקדושה נגד מדת מלכות. הנה ד' רגלי המרכבה יושבים על מלאות וכן יהיה כוונתך בברכה זו:

אות צו - לדור ודור נגיד גדלך:

לדור ודור נגיד גדלך:

לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדו"אתה ברוך אתה יה"י וה"ה. האל הקדוש. לדור ודור, ת"ת ועטרה. נגיד גדלך, נמשיך אליך מדת הגדולה. ולנצח, ת"ת שהוא על הניצוחים נו"ה. קדושתך נקדיש, קדושתך ת"ת. נקדיש נמשיך אליך קדושה ממקום קודש הקדשים. ושבחך, כלומר שבח המגיע אליך ממקור כ"ע וח"ב. יהי רצון שאותו השבח לא ימוש מפינו כלומר לא ימוש מכ"י הנקראת פינו המתרגמא לנו ענייני המצות ע"י משה אדונינו ע"ה, רק ירד לצי"ע הנקרא ג"כ עולם, וממנו לועד שהיא כ"י כי בה ועד הכל. ברוך, עטרת. אתה, ת"ת יה"י וה"ה. זה מורכב מן יהו"ה ומן י"ה ונקוד חו"לם שב"א חו"לם קמ"ץ ציר"י שב"א. ומנין תיבת הברכה כ"ו כנגד שם יהו"ה הנושא אותו ת"ת. האל חסד. הקדוש פח"ד. כי משניהם קבל ת"ת ישראל. ת"ת מן ש"ת מלכו"ת מן ת"ת ישרא"ל לחסד שם ה' לאלהי"ם:

אות צז - ברכת אתה קדוש:

ברכת אתה קדוש:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה ברוך אתה ה' האל הקדוש. דע כי הברכה זו נתקנה לאומרה ביחיד המתפלל אשר לא יעבור כח בקשה מן הת"ת והלאה. ולכוין כוונתה כך היא - אתה ת"ת. קדוש מן ש"ת. ושמך מלכות. קדוש ממך. וקדושים ישראל עמך. כדכתיב קדושים תהיו כלומר התרחקו מן הדברים המביאים לידי תאוות גשמיות, הם הראוים להללוך תמיד וסלה שהם עולים יהו"ה אדנ"י וד' יתירם ירמוז לשם יהו"ה. וכוונת החתימה כבר פירשנו אותה במה שקדם לנו:

אות צח - ברכת אתה חונן:

ברכת אתה חונן:

אתה חונן - ח"ה. לאדם - ת"ת. דעת ומלמד - צי"ע. לאנוש - ב"ן. בינה. וחננו מאתך דעה בינה והשכל. ברוך אתה האהדוני"ם חונן הדעת:

אות צט - י"ב ברכות אמצעיות הן בחינת בני חיי ומזוני:

י"ב ברכות אמצעיות הן בחינת בני חיי ומזוני:

דע לך כי הברכות האמצעיות הם י"ב וביבנה תקנו ולמשומדים והמה בכלל י"ג. וכבר נודעת מתוך דברינו כי יש שלשה עשר מכילתא דרחמי לשם אהי"ה הנושא אותו כ"ע. ובהכרח אחד מהם היא עת רצון וכ"ש כשיפתחו כולם. ובהם תלוי כל המבוקש כמו שאמרו חז"ל חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. כלומר במזל העליון הוא כתר. ואלו שלש כוללת על כל צרכי בני אדם ר"ל חיי בני ומזוני וכל י"ג ברכות בהם תלוין כשתדקדק בהם:

אות ק - ברכת אתה חונן:

ברכת אתה חונן:

והנה קבלנו כי ברכת אתה חונן הכוונה תהיה בה לחכמה עילאה. ויהא מלת אתה נוכח לחכמה עילאה. לאדם ת"ת דעת כי בדעת חדרים ימלאון. ומלמד לאנוש בינה צי"ע, בינה כי הוא בין אחים יפרדו. וטעמו בין הא' הראשון ובין הא' השני שבשם ב"ד, אחרי סדר הספירות בקבלתם זו מזו שב לבקש לעצמו חנינה מאת ה'. והיא אמרו וחננו מאתך ש"ה. דעת ת"ת. בינה ש"ת. והשכל ש"ה. הנה עלה ממטה למעלה וחותם בא"י שהכוונה לכתר ש"ה ש"ת. חונן הדעת מן ת"ת, כי ממנו נתנה התורה ולכן לא חתם לא בבינה ולא בהשכל רק בדעת. ודע כי שם החתימה הוא מורכב מן צירוף הוי"ה אדנ"י ונקודם שב"א קמ"ץ חול"ם חול"ם קמ"ץ קמ"ץ שב"א. והנה היא פתיחת שער לאחד מגבולי האלכסונים הי"ב וכן כל ברכה מי"ב ברכות האמצעיות יש בהן מצרופי י"ב גבולי אלכסונה ודע זה:

אות קא - ברכת השבנו:

ברכת השבנו:

השיבנו אבינו לתורתיך וקרבנו מלכנו לעבודתיך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך ברוך אתה י"ה יו"ה ה"ה הרוצה בתשובה. דע כי הברכה זאת רומזת לבינה בפתיחת מכילתא שנית ואלכסון שנית וכוונת הברכה כך היא - השיבנו אבינו חכמה עילאה. לתורתך כלומר לתורה הנשפעת מאתך שהיא ת"ת. וקרבנו מלכנו ש"ת, שם י"ה. לעבודתיך אשר היא המלכות, כי על ידה נשוב אליך כי על ידה נשוב אליך כי התשובה הראשונה כאשר פירשנו במה שקדם. ולכן חוזר ומבקש שיחזירנו בתשובה שלמה, כי חזרתינו אל התשובה הראשונה שהיא המלכות אינה תשובה שלימה כי לבסוף גם היא עם כל אשר בו תחזור אליו כמו שאמרו עתידה חוה ראשונה שתחזור לעכרה כלומר חו"ה הא' היא המלכות תשוב לעפרה היא הבינה. והוא הסוד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. וכאלו אמר יה"ר שתתן בלבנו לעשות מעשים שבהם נשוב אליך ולא ידח ממנו נדח, לכן אתם הרוצים בתשובה כלומר המחבר רצון העליון אל התשובה כלומר אל עצמו. ושם החותם הזה היא י"ה י"ו ה"ה ונקודו קמ"ץ פת"ח חול"ם פת"ח סגו"ל פת"ח ומספר תיבותיו ט"ו כמספר שם י"ה הנרמז אל הבינה:

אות קב - ברכת סלח לנו אבינו כי חטאנו:

ברכת סלח לנו אבינו כי חטאנו:

דע כי הברכה הזאת היא רומזת לחסד בפתיחה מכילא ג'. וכוונת הברכה כן הוא סלח לנו אבינו מכמה עילאה כי חטאנו בשמיטה הראשונה בשגגה כי אז לא יהיה מורדים ופושעים מצד גודל רחמי השמטה ומיעוט יצר הרע. עם כל זה נדחינו לשמיטה זו והכל א' מהם ונדחה למשה רבינו ע"ה ע"כ ויסתר משה פניו הבין מה שקראת בשכבר ואח"כ שב למקום שלא ידע איש את קבורתו והגיע עד שער החמישים. מחל לנו מלכנו בינ"ה. כי פשענו מצד תוקף השמטה אשר גבר י"ה ונצטרך לדחיות רבות. ולכן, כי אל בינ"ה בעת השפעתה לחסד הנקרא אל. מוחל בינ"ה. וסולח חכמ"ה, לבלתי ידח ממנו נדח. אתה חס"ד. ברוך אתה כ"ע ש"ה. חנון ומרבה לסלוח ש"ה ושם מצפ"ץ. החותם מורכב מן צירופי י"ב גבולי אלכסונים הוא הוי"ה ושם יהו"ה המוחלף בא"ת ב"ש והוא מצפ"ץ ונחתמה הברכה זו בשם מצפ"ץ המוחלף להורות אף כי הם יתחלפו וילכו מדחי אל דחי אל תפחדו כי ישובו למקורם אשר חצבו ונקודו פת"ח סגו"ל חול"ם שורק האמצעי דהיינו זוגו בלא ו"ו ציר"י חול"ם קמ"ץ פת"ח. ותיבות הברכה כ"א נגד א"ך טוב לישראל אלהים לברי לבב הרומז לסוד העיבור ועם הכללות השם מצפ"ץ יעלו כ"ב וסימן אשר ב"ך ירוחם יתום והוא אשר אין לו גואל כי אם תורתו הנפנה בך"ב אותיות ודע זה:

אות קג - ברכת ראה נא בעניינו:

ברכת ראה נא בעניינו:

דע לך כי ברכה זו נתקנה מדת הגבורה ומכילתא ד' ואלכסון רביעית כאשר תראה בשם החותם. וכוונת הברכה כך היא - ראה נא הדבור אל עליון שיראה בענייינו מן צד קושי אדון השמטה. וריבה ריבנו מן סמא"ל וסנהדרו העומדים עלינו לכלותינו היונקים מן אדון השמטה. וגאלינו עטרת תקריב הגאולה יסוד לגואל ע"ט למען עטר"ה כי בה נזקקים ולוקחים אשה תחת בעלה. כי גואל חזק אתה יען כי עלייתה מן המצרים למרחב ואין אחד משרי האומות יכול לך ולזה אין זולתיך לגאול את גאולתינו מסמא"ל וסנהדרו. ברוך אתה, אהי"ה וה"יה. גואל צי"ע. ישראל ת"ת בחבור מלכות. ואז כל בלהות ספו תמו ואין שטן ואין פדע רע. ודע כי בהתבטל הכח העליונים יתבטלו השרים התחתונים ככתוב יפקוד יהו"ה על צבא מרום במרום וגו' ושם החותם סגו"ל פת"ח חול"ם ציר"י פת"ח קמ"ץ חול"ם פת"ח והנקודים האלה עצומים מאד לבטל הגזירה של גבורה:

אות קד - ברכת רפאנו ה' ונרפא:

ברכת רפאנו ה' ונרפא:

רפאינו ד' ונרפא הושיענו מן אדון השמטה במדת ש"ת ונושעה כי תהילתינו איש לתהלתינו אתה. והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו שבאו מן אדון השמטה. כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה ברוך אתה ר' י' ח' ח' ה' נו' הו' מו"ן רופא חולי עמו ישראל. הברכה זו נתקנה נגד מדת ת"ת לטעם נשגב נפלא ונעלם מובא בספרי הקבלה. ואנחנו נכתוב בזה הענין מה שקבלנו ונאמר בעז"ה ובישועתו. טרם שנבאר הברכה נקדים הקדמות אשר בהם יתבארו דרושינו. וזה כבר ביארנו בפירושינו לתורה בפרשת בראשית בפסוק שני המאורות הגדולים כי טרם הקטרוג, העטרה והת"ת היו נכנסים לפני ולפנים שניהם בשוה. ואחד הקטרוג שמוה ראש לשועלים ונוטרה את הכרמים. ואם חפץ בה המלך ונקראה בשם. והנה יבא פירוש הפסוק כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. ועל שתי הכוונות קודם הקטרוג ואחר הקטרוג. וקודם הקטרוג אמר שכסא הכבוד שהוא המלכות מרום מראשון שהוא כ"ע כי והוא ראשון לכל הספירות ראשון במעלה ולא ראשון בזמן. ואחר הקטרוג שבה להיות מקבלת מספירת ת"ת הנושאה שם. יהו"ה אשר עולה ברבוע מקו"ם מקדש כאשר פירשנו. וזה אמרו מקום מקדשינו כלומר מקדשינו שהוא העטר"ה מקבלת מן מקום אח"כ אמר מקוה ישראל יהו"ה כל אויביך יבושו וסורי בארץ יכתבו כי עזבו מקור מים חיים את יהו"ה. ופירוש הפסוק כן הוא מקוה ישראל ה' כלומר המקוה העליון הוא ישראל הנושא את שם ה' וקראו מקוה לטעם קבלתו מן ד' ספירות חו"ב חו"ג שכל אחת כלולה מעשר וכל ד' המשפיעים אליה נקראים מים מהם רחמים ומהם דין וגבורה וכולם מתערבים במקוה ההיא ושבים ומוזגים ממוצאם לטהרתן של ישראל. וחזר ואמר כל עוזביך לא יבושו, כלומר כל הספירות התחתונות אם יעזבוך יאבדו ויבושו כי אין להם מעמד זולתיך ובפרט כל שהוא צי"ע. וסירי החיצונים הנקראים סורי הגפן נכריה סמא"ל וסנהדרין וכנען וסיעתו אז בארץ העליונה יכתבו ויכנסו כוחות הטומאה לפנים מן המחיצה. והטעם כי עזבו הספירות נה"י מקור מים חיים את ה' ת"ת ישראל יהו"ה ואלכסונים י"ב. והנה בראית הנביא ירמיהו ע"ה זה אמר רפאיני ה' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה. כלומר רפאני ד' מצד רחמי החכמה וחסד והושיעני מאדון השמטה וסמא"ל וסנהדרין וכנען וסיעתו. כי תהילתי אתה, שהוא המלכות אתה ת"ת. וזה אמרו כי אני ד' רופאיך כלומר בהתחבר מדת אני (היא המלכות) עם יהו"ה (ת"ת) הנה נרפאו כל תחלואי מצרים כלומר שבמצרים ומחנתן כי נתגרשו ממקדש יהו"ה כל כוחות הטומאה. וראינו לעוררך על הפסוק א' אמרו ירמיהו הנביא שמפסוק ההוא ג"כ נתייסדה ברכה זו. וזה הוא כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאיך כי נדחה קראו לך ציון דורש אין לה. דע כי אחרי זוכרי חטאת ישראל וענשם אשר הביא עליהם בעבור חטאתם אמר כמנחם ומיעד להם אמר שכל אוכליהם יכלו ובוזיהם יהיו לבז ונתן טעם לזה ואמר כי אעלה ארוכה לך מצר וממכותיך אשר הוכיח מן שרי האומות שקוראים למדת העטרה נדחה יען כי עזבה בעלה ובאו פריצים בה וחללוה. ציון היא צי"ע. דורש אין לה וחברה אל בת זוגה לכן אעלה ארוכה לך יסו"ד. אריך לה"א אחרונה כלומר צי"ע אשר הוא ממשיך הו"ו לך למדת הבינה העולה מספרה נ' ואז ממכותיך הבאים מחוץ ארפאיך. וכל זה

אעשה שלא יתחלל שמי כי נדחה קוראים לך והדבור הזה דבור ת"ת ישראל המקנא לארצו וחומל על עמו:

אות קה - כוונת הברכה:

כוונת הברכה:

והנה אחרי הודיע אותך את כל זאת לא יעלם ממך פירוש כוונת הברכה כי ע"פ פסוקים האלה נתייסדה הברכה הזו והיא מכילתא הה' והאלכסון חמשי. וככה תהא כוונתך - רפאינו ה' ונרפא מצד החכמה והחסד. הושיענו ונושעה מצד בינה, מדין אדון השמיטה ושרי האומות כי הוא יכול עליהם. כי תהלתינו אתה, כלומר איש תהילתינו שהיא המדה האחרונה והעלה ארוכה ורפואה שלימה לכל מכותינו היינו פסוק כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך. וכבר ראית פירושו במה שקדם כי אל מלך בינה וחכמה רופא נאמן כתר כי חיי בני ומזוני בו תלוין ולכן קראו נאמן נ' אמן החכמה נ' בינה ולעולם משפיע אל קו האמצעי ולכן קראו לקו האמצעי רחמן אתה ת"ת ברוך אתה שלש רוחניות:

אות קו - ומה שאנו שוחה בכל האמצעיות:

ומה שאנו שוחה בכל האמצעיות:

הטעם כי הם יוצאים מי"ג מכילתא דרחמי כ"ע והמלך כ"ע כששוחה ראשו שוב אינו זוקף עד סוף כל הברכות כמו שפרשנו במה שקדם. רופא חולי ת"ת ככתוב כי אני יהו"ה רופאיך. והכנוי שב אל ישראל. ולכן חתם עמו ישראל. ושם החותם כזה בן י"ב אותיות והוא מורכב מן יהה"ו רחו"ם וחנו"ן. ונקודיו ג' ראשונות סגו"ל וג' שניות ציר"י וג' השלישיות חול"ם וג' הרבעיות פת"ח. וזכור כוונתך המסירה בידך ולא תזוז ממנה. ויש מקצת מקובלים מנקדים השם הראשון (היינו רפאינו יהו"ה ונרפא, בתחילת הברכה) חיריק צירי חיריק צירי. ושם החותם (היינו בחתימת הברה) חולם שורוק חולם שוא. והכל כוונה אחת רק שמור הכללים אשר סדרנו ותצליח. והברכה הזו יש בה כ"ז תיבות כנגד כ"ז אותיות שהתורה נתנה בהם כי הברכה הזו נתקנה נגד תורה שבכתב (היינו ת"ת) וזה ששנו אנשי כנסת הגדולה מלשון יחיד ללשון רבים (כי ירמיהו הנביא אמר רפאני בלשון יחיד) ורז"ל הזהרנו על זה והפסקנים אמרו בו ב' דיעות לשם זה יעויין זה בספריהם. אמנם אנחנו יש לנו בזה סוד פרשונוהו בחיבורינו אוצר יהו"ה יעויין שם:

אות קז - ברכת השנים:

ברכת השנים:

ברוך עלינו יהו"ה אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה ושבעינו מטובה וברך שנתינו כשנים הטובות ברוך אתה ו' (קמץ) ה' (קמץ) כ' ו' (חיריק) ה' (צירי) י' (צירי) ז' (פתח) ו' (פח) מברך השנים. הברכה הזו נתקנה נגד מדת נצ"ח והוא מכילתא שש ואלכסון שש. ונצטרך להקדים הקדמה אחת והוא. כבר ידעת מאמר חכמי האמת בחלקם את האדם העליון כפי צורת האדם המוגשם (הגשמי) וג' ראשונות (היינו חב"ד) יכללו הראש. ובראש הראשים כ"ע. וכן שאר תתחלקנה כפי תבנית איברי האדם המוגשם. וכבר זכרנו זה. וכן רצינו שתדע כי אין עולה הא' בכלל החלוק הזה וא"כ הספירות הם בנו מצויירים וא"ס עלינו הוא ולא בנו. ולכן כשאדונינו יהושע נצח את ל"א מלכים (כשכבש את הארץ), תיקן תפילות עלינו לשבח לאדון וכו' כלומר אנו צריכין לשבח על מה שעלינו והוא א"ס ית'. ומפני שלא מסר הש"י מפתח של מזונות ליד שום נאצל ונברא ממנו ככתוב פותח את ידיך א"ת ידיך אלא יודי"ך שהוא הכתר הרמז בקוצו של יו"ד והפותח איננו הנפתח והוא א"ס ולכן אמר בברכה זו ברך עלינו, כלומר אתה יהו"ה ש"ה אלהינו ש"ת, ועם קוץ היו"ד תמשיך הברכה ממה שעלינו והוא א"ס ית' עד מדת א"ת, הנקראת השנה הזאת. ואת כל, צי"ע המשפיע מיני תבואתה לטובה. כלומר לטובה האחרונה שבשם ב"ד. ותן הבקשה לג' העליונות שישפעו טל מצד החסד ומטר מצד הגבור"ה לברכה למדת ברכה על פני דרך פנים המאירים אל האדמה פנים שאינם מאירים. ושם יהו"ה נרמז בסופי תיבות פנ"י האדמ"ה ושבענ"ו מטוב"ה להודיעך כי על יד יהו"ה ומדת הטוב מתברכת וברך את שנתינו כשנים הטובות הבקשה למדת ברכה שתברך את שנותינו המוגשמים כשנים הטובות העליונים כמו שכתוב בקרב שנים חייהו. ברוך אתה יהו"ה הכוונה הראשונה לכ"ע לש"ה ולש"ת שהם המברכים השנים העליונים. ושם החותם וה' י"י כוז"ו כי חשבון כוז"ו עולה ט"ל ונקוד ב' קמצי"ן ב' חולמי"ן ב' צירי"ן ב' פתחי"ן חותמין ברכה אדנ"י והי"ה מצפ"ץ. וזו החתימה מסוגלת לעצירת גשמים עם שארי התנאים הצריכין לה והשם הראשון כולו פת"ח והשם השני כולו סגו"ל והשם השלישי כולו פת"ח:

אות קח - ברכת תקע בשופר גדול לחרותינו:

ברכת תקע בשופר גדול לחרותינו:

תקע - ש"ת. בשופר - פחד. גדול - חסד. לחרותינו - ו"ה. ושא נס לקבץ גלויותינו. וקבצינו יחד מארבע כנפות הארץ ברוך אתה ו"א (פתח פתח) פ"י (קמץ קמץ) ג' ה' ל' ה' א' (צירי תחת ה' ל' פתח תחת ה' א') מקבץ נדחי עמו ישראל. הברכה זו נתקנה נגד מדת הו"ד והיא מכילתא ז' ואלכסון ז'. וא"א מבלי שנביא ב' מדרשים אשר מתוכם יתבאר הכוונה ההיא. איתא במדרש שופר גדול קרן ימין מאילו של יצחק שכן ימין גדול מהשמאל. וקרן שמאל הוא שופר של מתן תורה עכ"ל מדרש. וכבר ידעת שנפל מחלוקת בין רז"ל מהם אומרים כי התורה נתנה בי' קולות והרמז לי"ס. וי"א כי התורה נתנה בז' קולות רמז לאלו ז' ספירות ההקף. וי"א בה' קולות נגד ה' ספירות תחתונות. ואחרים אומרים בקול א' והוא קול השופר קרן השמאל מדת מלכות המקבלת מאדון השמיטה כי קול אדון השמיטה לא יכלו להשיגו אשר הוא הקרן הימין של איל עד עת בא דברו לקבץ גליות אז יפתחו כל שערי רחמים וכל שרי מעלה יכנעו כי מדת הבינ"ה פתחה שעריה והשמיעה קול השופר המקבל מגדולה ברחמים גמורים עד אשר כל שר מע' שרים ישימו מגמת פניהם קדמה ויקבלו שפע ברכה וישפיעו על אומתם ובזה יסיר מהם קשיות עורף ויטיבו עם ישראל. והיו מלכים אומניהם ושרותיהם מניקותיהם כי נשפל כוחם העליון מצד צאת הרחמים בספירות. ולא תחשוב כי יתבטלו שרי מעלה כי זה לא יתכן כי א"א להתקיים אילן הפנימי מבלי קיום אילן החיצון רק כוחם יהא נשפל מלפעול פעולת אדון השמיטה מצד התפשטות רחמי בינה אשר היו נעלים כל זמן הגלות ודע זה. ואמנם המדרש הב' הוא זה מאי שופר גדול. עתיד מיכאל השר הגדול לגלול רקיע ששמו וילון ולתקוע בו שש תקיעות - האחת, תוקע כל העולם מתבהל וחיל כיולדה מתחולל. השניה, בא הרוח

ומקרב עצם אל עצמו. השלישית, מוריד עליהם ט"ל ומתדבקים העצמות והגידין והבשר והעור נקרם עליהם מלמעלה. הרביעית, זורק בהם נשמה ועושה להם מחלות תחת הקרקע ובאים לירושלים. החמישית, הקברים נפתחים ומבצבצין ועולין כעשב הארץ. הששית, הולכים כולם ומשתחוים לאדון מחי' מתים וזש"ה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים וכו' והשתחוו לה' בהר קודש ובירושלים. וסוד המדרש כי מיכאל הוא מצד החסד וגולל רקיע ששמו ווילון הוא מדת הגבורה ותוקע שש תקיעות. וכבר פירשו רבותינו כי תחיית המתים יהיה מצד הגבור"ה בהופעת בינה לחסד. והנה נתבאר לך כי שופר גדול הוא מידת הפח"ד כלול המדת החס"ד ועל ידו יהיה הנס הזה שהוא קיבוץ גליות. ופירוש הפסוק כך הוא - והי"ה הוא שם מי"ב גבולי אלכסונים. ביום ת"ת ההוא כ"ע הנקרא הוא בכל מקום. יתקע, מבנין נפעל והוא מקבל מקרה התוקע והוא שם י"ה. בשופר גדול, בפחד כלול במדת החס"ד בעזרת שם הו"א והי"ה ואגל"א. ובאו האובדים מארץ אשור, והם בני ש"ם הרומזים לשרי צד ימין אשור מבני שם כ"ג ומרומז למדת חסד. והנדחים מארץ מצרים, והם בני חם הרומזים לשרי צד שמאל. והשתחו לה' ת"ת. בהר הקודש. מדת מלכות. ובירושלים, בעיר הבוניה כעיר שחוברה לה יחדיו. והנה כאשר יתוקנו העליונים יתוקנו התחתונים ומפני שהברכה זו נתקנה מב' פסוקים מן הא' שפירשנוהו ומן פסוק ושא נס לגוים ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יכנס מד' כנפות הארץ. ולכן ראינו לפרשו ג"כ למען יתבאר לך פירוש כוונת הברכה על פי שרשה ואמיתתה. ושא, בינ"ה. נס, הם חמשים שעריה וששים גבורים הסובבים מטות מלך שלום ש"ת לגוים ע' שרים הסובבים כסא הכבוד. ואסף נדחי, הם הספירות התחתונות כי הם הנידחים בגלות מפני שרי האומות ישראל סבא ונפוצות רגל רביעי הלוחמת מלחמות יהודה דכתיב ללמד את בני יהודה קשת וזאת ליהודה. יקבץ, בינה מארבע כנפות הארץ העליונה עם ד' מחנותיה הנקראים כנפיה וסימן המחנות רגמ"ן. זהו פירוש הפסוק ע"ד הסוד. ופשוטו ידוע כי סודן יונעם והדברים כמשמען:

אות קט - ועתה נודיעך כוונת הברכה:

ועתה נודיעך כוונת הברכה:

כבר ידעת כי הוד הוא ענף של פחד וכן כבר הודענוך שאותיות שם ב"ד כל אות המתרחק מן יו"ד הוא יותר פעול וכל שמות המוצרפים הם יותר פועלים במהרה מהבלתי מצורפים, והטעם לפי שהם יותר קרובים אלינו. וכבר הישרנוך בזה בכמה מקומות. ולכן מן הדין היה לתקן ברכה זו אל מדת הגבו"רה, אך מפני שההו"ד יותר קרוב אלינו יותר יתפעל בגאולתינו בהשפיע אליו שערי לפני ולפנים ושערי בינה. וכוונת הברכה ככה הוא. המתפלל יכוין במדת הבינה ויבקש ממנה שתתקע בשופר מעורב בגדול לחירותינו שתוציאנה הספירות לחירות מתחת יד שרי האומות כי היא היובל הגדול ממנה יוצאים ואליו שבים. ושא נס, שישא נ' שעריו וששים גבורים הסובבים כסא אמא של מלכות שמים והשערים והגיבורים בהתערבם בספירות יתקבצו כל גליות של הספירות. וחזר ומבקש שיקבץ כל הספירות יחד מארבע כנפות כלומר מתחלת ארבע מחנות השכינה הנקראת הארץ. בא"י. מקבץ, בינה. נדחי הספירות התחתונות והם נקראים עמו של ישראל סבא. וכבר הודענוך כמה פעמים ועוררנוך כי בתיקון העליונים יתוקנו התחתונים והבן זה. והשם החותם הזה שהוא ו"י ה"ה אג"לא המורכב הוא בן שמונה אותיות לרמז אל מדת הבינה ונקודו ב' הראשונים פתחי"ן והב' השניים קמצי"ן והב' השלישים צירי"ן והב' הרביעית פתח"ין וכבר הישרנוך על כוונתם ודע זה:

אות קי - ברכת השיבה שופטינו כבראשונה:

ברכת השיבה שופטינו כבראשונה:

השיבה - ש"ב. שופטינו - ח"מ ופחד. כבראשונה. ויועצנו - נצח והוד. כבתחילה. והסר ממנו יגון ואנחה. ומלוך - ש"ה. אתה יהו"ה - ת"ת. לבדך בחסד - ח"מ. וברחמים - כ"ע. וצדקנו ע"ט. במשפט - ת"ת. ברוך אתה ואהדהניי (סגול סגול צירי צירי צירי) מלך אוהב צדקה ומשפט. אמר המחבר במקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. אי אפשר לפרש הברכה זו וכוונתו אם לא אחרי הצעות גלוי סדרי המרכבה והאל יכפר בגלוי. דע לך כי עשר ספירות אינו דבר נברא רק הם מתפשטות מא"ס ית' ואיננו נבדל ממנו והוא תמיד נמצא בם כהדין קמצא דלבושי מיניה וביה ואינם נבדלים ממנו שהוא חכם יכול חי יודע. כמו כן חכמי האמת קבלו שהם עשר ולא ט' ועליהם ראוי לסמוך לפי שהם קבלו מהנביאים אשר עמדו בסוד ה'. ובעל ספר יצירה אמר עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע ולא אחד עשר:

אות קיא - על הספירות:

על הספירות:

ולמדנו בברייתא זו שתי כוונות. האחת שלא נפריד העשיריות. אך כי היא מעלה בפני עצמה והיא נושאת את שם אדנ"י ככתוב וארא את אדנ"י יושב על כסא רם ונשא. לא כדעת הפילוסופים שזה שראה הנביא הוא שכל הפועל, כי איך יקרא הנביא את הנביא בשם אדנ"י שם המורה על עצמות אדנות כמו שם יהו"ה המורה על עצמות הוויתו. והכוונה הב' שלא נכלול במספר העשר את א"ס ית' כי לא יפול עליו שם המספר יען כי אינו נבדל מהם עד שימנה מספר בפני עצמו. ואלה עשר ספירות כל שמות שאינם נמחקים ושמות הכנויים כולם בהם נרמזים ובהם אנו קוראים את א"ס ית' מצד הפעולות הנוראים מהם אבל שיהיה שם לא"ס ית' ליחדהו זה לא נמצא לא בתורה ולא בנביאים ולא בכתובים ולא בדברי חכמים. וכן שמור את נפשיך שלח תעלה על דעתך בראותך דמיונות מה שאנו מדמים הספירות מהם לראש ומהם לשאר איברי הגוף ותחשוב דמות הגוף ממש. וחלילה להיות איזה דמות וצורה אל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו וכו'. רק הוא לדמיון הכח היוצא מהם ויחזקאל הנביא מזה הכח בדברו במרכבה. ואחרי הצעת הדברים האלה נמסור בידך סדר וקבלה בספירה הנקרא אילן הפנימי וסדר וקבלה בע' שרים והנלוה אליהם הנקרא אילן החיצון וכולם כוחות אלוהות אינם גוף רק הם דברים שכליים. ונאמר כשעלה במחשבה א"ס י"ת לברוא העולם ראשונה נתפשטו ממנו עשרה תוארים כהתפשט השלהבת מן הגחלת בלי שום זמן. ואותם התארים קבלו הנביאים זה מזה עד אדון הנביאים שהם תארים ואין הא"ס נעדר מהם רגע אחד כארבע תארים שאמרו הפילוספים. ואותם התארים קראום ספירות וקבלו מהם סדר השתלשלתם באופן אשר תראה בתבנית אשר נדמה לזה:

אות קיב - ענין האילן:

ענין האילן:

וכן שמותם הכלולים והפרטים שנשתמשו בהם החכמים שקבלו מהנביאים אשר עמדו בסוד ה' והוא הנקרא אילן הפנימי ושאותו האילן הוא קשר אחד ושאין שמה דבר נפרד עד תשע מעלות מתוארים ההם. והמעלה העשיריות הוא ענין אינו בכללם כאשר פירשתי אף כי הוא ראוי והגון ומחוייב להית בקשורן ובחבורן. והעושה היפך זה עליו אמרו קוצץ בנטיעות וחייב מיתה. וכל החוטאים אדם ונח ודור הפלגה אלישע אחר ישו הנוצרי ושארי החוטאים בספירה הזאת נכשלו ודע זה וזכריהו. והנה הצבנו לך התמונה אך כי איננו תמונה רק לצייר הדברים להמתלמד וזה תארו ותבניתם כפי אשר אצייר לך אילן הפנימי והשרים הנאחזים בו והחיבור והפירוד תראה עיניך וישמח לבך. עינינו רואות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידים ברוך הוא כי אמת דינו השם ירחם במהרה. הנה הראנוך בתמונה זו סוד אילן הפנימי וסוד אילן החיצון כאשר קבלנוה לך איכה היתה לזונה קריה נאמנה. כי בה רמוזים כל אלה הרמזים וכן כוונת הברכה הזו ממנה נתבאר. ונאמר מלת איכה א"י כ"ה וכבר נתבאר סוד א"י וסוד כ"ה ככתוב ואיזה מקום בינה. כ"ה אמר ה' כלומר מדת כה אשר היתה מקבלת מא"י רחמים גמורים קודם הקטרוג. ואחר הקטרוג שהושמה ראש לשועלים איכה היתה לזונה שיבעלוה זרים. קריה ק"ר י"ה, במ"ק (במספר קטן) י"ח עולמות נאמנה, נ' אמן ה"א. כלומר שהיא מקבלת מי"ח עולמים. וסביב העיר ח"י אלף ומקבלת מנ' שערי בינה ומן א' אומן אשר היו משפיעים לה' אחרונה. ואחר הקטרוג מלאתי משפט צדק, כלומר שמשפט אשר הוא הת"ת היתה מתמלאה תמיד צדק ילין בה צדק במ"ק י"ד כלומר שהיתה מקבלת מיד הגדולה ומאדון השמטה להנהיג השפלים. ועתה מרצחים, שנכנסו בהיכלה כוחות הטומאה סמא"ל וסנהדריו באו גוים מקדשה. וכבר הישרנוך בזה במה שקדם כי הרציחה היא נכרת אבר מן המרכבה והיא שקולה כע"ז וג"ע ולכן הזכיר הרציחה. וה"ה ע"ז וג"ע. וכספך הרומז לחסד היה לסיגים, לשרי האומות ולמחנותם סבאך, הרומז לפחד. מהול במים, המאררים מימי סמאל וסנהדריו ומחנותיו. שריך, נצ"ח והו"ד. סוררים, נכנסו הסוררים משני הצדדים. וחברי גנבים הם כוחות הטומאה הנקראים מים גנובים מבארה של לילית. כלה אוהב שוחד כלה ורודף שלמונים. שלמנים כתיב הב' חסדי ו"ו הוא ו"ו המשך צי"ע והטעם הכוחות החיצונים האוהבים שוחד והרודפים לקחו הכלה והשלום יתום צי"ע לא ישפטו לא יחברו למשפט. וריב האלמנה הוא הפחד המריב ריב אלמנה כדכתיב והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים לא יבא אליהם כי הם עתקו וגם גברו באילן הפנימי עד כי עלתה למרום החסד ואין תקוה אלא בהתגלות רחמי המלך העליון על כל. ולזה הבטיח הנביא ואמר לכן. וכבר התבאר שכל מקום שנאמר לכן הוא שבועה ושבועה עניינה אסיפת שבעה ספירות ההיקף יחד. והנה הודיע בשבועה זו כי האדון שהוא הכ"ע יהו"ה חכמ"ה צבאו"ת בינ"ה אביר ישראל סב"א עם כל ההיקף ובפרט בש"ת הוי אשר קראו בכאן הוי אמרו להנקם מצרי והם שרי האומות הנאחזים מצד ימין. ואנקמה מאויב"י הם השרים הנאחזים מצד שמאל ואשיבה ידי עליך ידי בגימטריא כ"ד צרופי שם אהי"ה ושם יהו"ה מכל אחד י"ב וכאשר יאירו אלה אז יצרפו כבור סיגים ויוסרו כל הבדיל שרי האומות מהחס"ד והפח"ד והמחנות מנ"ה כבתחילה ככתוב ה' צבאות יע"ץ ומי יפר, כלומר מדת נצח הנקרא ה' צבאות יע"ץ ומי שהוא הבינ"ה יפיר. וזה אמרו ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצייך כבתחילה ואח"כ יקרא לך עיר הצדק כאשר פירשנו סביב העיר ח"י אלף וזהו קריה נאמנה. וכמו שפירש ציון, צי"ע, במשפט שהוא הת"ת תפדה מן השבי צרי יהודה ובנימין המפרידים בין שניהם ושביה בצדקה כלומר השבים להשפיע אליה לחבר צדק בצדיק להיות צדקה. ואז יראה לכל בשר פושעים וחטאים מן הימין והשמאל ואויבי מדת אדנ"י יכלו כי יבושו מאלים אשר חמדו ויחפרו מן הגנות אשר בחרו כי יהיה כגנה אשר מים אין לה וזה סודו ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת כמו שפירש בביאור הפרשה ההיא. והנה ממנה יתבאר לך סוד אילן הפנימי והחיצון וכוונת הברכה והמסתעף אליה:

אות קיג - כוונת הברכה:

כוונת הברכה:

ולפי זה תהיה כוונת הברכה כן - השיבה שופטינו, חס"ד וגבורה הנקראים שופטים ות"ת הדין המכריע. ויעצינו, נצ"ח והו"ד והמכריע יסוד. והסר ממנו יגון ואנחה, שרי האומות אשר זכרנום. ומלוך עלינו אתה ש"ת יהו"ה ת"ת בחסד, כמשמעו. וברחמים, חכמה וכתר. וצדקינו, כלומר תחבר צדק ע"ט שלנו. במשפט, שהוא הת"ת. בא"י מלך, ש"ת. אוהב, מחבר באהבה ח"ס. צדקה, ע"ט ומשפט, ת"ת. כוונת הברכה הזו היא ליסוד והיא מכילתא ח' ואלכסון ח' והשם החותם הזה הוא מורכב מן צירוף והה"י אדנ"י וכל שתי אותיותיו ממנו נקוד אחד הא' קמ"ץ ושניים סגול ושלישים ציר"י ורביעים פתחין וסי' מקורם בחג"ת:

אות קיד - ברכת על הצדיקים. כוונת הברכה:

ברכת על הצדיקים. כוונת הברכה:

הנה הברכה זו נתקנה נגד חסד ונצח שהיא מכילתא ט' ואלכסון ט'. וכוונת הברכה כך היא - על הצדיקים, הנשפעים ממדת חסד דרך הבינה מחמירים על עצמם יותר מן הראוי. ועל זקני עמך בית ישראל, הם הנשפעים מן הבינה דרך מלכות. הרי ד' רגלי המרכבה. ומה שכתבתי שהם הנשפעים מן הבינה זה כפי דעת האומר שגם עתה יש מהם רשות. ואח"כ חזר אל משך הו"ו בחבור בת זוגו וע"כ אמר ועל גירי הצדק, צדק התחתון בחבור צי"ע הרומז אל הברית ברית המעור. ועלינו, כלל כל המתגלגלים את אשר ישנו פה ואת אשר אינינו פה. יהמו נא רחמיך, כ"ע. יהו"ה, חכמה. אלהינו, בי"נה. ותן ג' רוחניות שהם בחיבור אחד. שכר טוב, במדת הטוב. לכל הבוטחים, להצטרף צירוף אחר צירוף ולחזור במדת שמך ומשם אל מדת אמת האור הגנוז בצי"ע. ושים חלקנו עמהם לעולם, כל א' וא' מאתנו מבקש להיות חלקו עם הצדיקים אשר נצטרפו ושבו למדת עולם שהוא ת"ת או צי"ע. ולא נבוש, בושת עולמות הוא כי בכ"ע העולה כ"ב עם השם בעצמו בטחנו, להיות צירופים וחוזרים למקומו. בא"י. השם הזה מורכב מן ה"י ה"ו על מגן והנקודים פת"ח סג"ול וכן כל תשע האותיות. ומאוד פועל להגן מכל צרה וצוקה כי על מגן עולה טפט"פיה והוא שם המחשבה ויוצא מן סופי תיבות מפסוק הנה אנכי שולח מלאך לפניך. וסדר הכוונות כתבנוהו במקום אחר. ומה שחתם בצדיקים ולא בחסידים כי אם יהיה הצירוף לצדיק או משען מן החסד ומבטח מן הנצח והכל צדיקים וכ"ש לחסידים המחמירים על עצמם. ולזה הכפיל ואמר משען ומבטח, כלומר משען לצדיקים ומבטח לחסידים. ודע זה כי ברכת המינים לא כתבנו עליה פירוש הכוונה איך תהיה, כי ביבנה תקנוה ויתמו חטאים כתיב ולא חטאים ומצורף אל זה שלא יפול ליד שאינו הגון ותיפוק מיניה חורבה. ובמקום אחר נעורר עליו בעז"ה:

אות קטו - ברכת ולירושלים ערך ברחמים תשוב:

ברכת ולירושלים ערך ברחמים תשוב:

ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין בא"י עיל הלה בוא. בונה ירושלים. דע כי הברכה הזו נתקנה נגד פחד והוד והיא מכילתא יו"ד ואלכסון י' והיא מעורבת

מכמה פסוקים ולכן נצטרך לפרש הפסוקים ההם ואז תתפרש כוונת הברכה. הא' בתרי עשר בזכריהו. לכן כה אמר יהו"ה שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאום ה' וקו ינטה על ירושלים. וכוונת הנביא כן הוא. לכן, שבועה. כ"ה, מדת אדנ"י. אמר ה', ת"ת. שבתי קבלתי ממדת התשובה להשפיע לירושלים עטרת צבי היא לכל הארצות. ברחמים, כ"ע וש"ה. ביתי, צי"ע. יבנה בה, ז"ס הבנין. וקו וקוה כתיב. וקו קרינן. וטעמו וקו ה', כלומר של קו ה' הראשון של שם ב"ד הרומז לש"ת. והקו הוא הקו האמצעי ינטה בגמטריא ע"ד של שמע ואחד שיורה עדות ויחוד הספיות כולם. ולכן אמר ע"ל שהוא בגימטריא ק' שהם יו"ד ספירות שכלולה כ"א מעשר שכולם יתחברו בירושלים. ועוד פסוק אחר אמר זכריהו הנביא רני ושמחי בת ציון. כלומר, מלכות. כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה'. וכוונת הנביא כן הוא - ידעת שהרנה ללוים שהוא מדת הדין, והשמחה למדת הרחמים. כלומר את בת ציון כלומר מלכות שהיא בת זוג לציון לצי"ע הנקרא ציון ולבת זוגו הנקרא עטרת צבי. ולכך נמשך אליו ונלוו גוים רבים אל הד כלומר שרי האומות אשר זכרנום. עוד אמר ירמיהו הנביא ע"ה כי כה אמר ה' לא יכרת לדוד איש יושב על כסא בית ישראל. וכוונת הנביא כן הוא - לא יכרת לדוד, שהוא רגל רביעי (במרכבה) איש יושב למטה בזה העולם על כסא בית ישראל. להורות דוגמא למשכן ההוא הרגל כדמיון זרע אהרן שהיו נושאים לרגל הא' והלוים לב' והג' ישראל. אז האבות בעצמן ודוד עמהם. והנה על אלה הפסוקים נתייסדה הברכה זו וכך כוונתה - ולירושלים, היינו עטרה הנקרא עיר ה'. ברחמים, כ"ע וש"ה. תשוב, ש"ת בחבורן של העליונים. ותשכון בתוכה, אתה ה'. כאשר דברת, הנני בא ושכנתי בתוכך נאום ה'. ובנה אותה, ככתוב ביתי יבנה בה. והיינו בנין עולם ז"ס הנקראים עולם בכלל ובפרט ת"ת וצי"ע וכסא דוד רגל רביעי. מהרה לתוכה, ירושלים הבנויה יכון זרע דוד להיות משכן לרגל רביעי. והנה נתברר לך הברכה בשרשה ובכוונתה ושם החותם הוא מורכב מן י"ה ה"ו ומן על צבא כי על צבא בגימ' טפטפי"ה שם המחשבה ובזם זה יתבטל כל הצובאים על ירושלים וחתם בבנין ירושלים ולא בתשובה ולא בשכינה ולא בכסא והטעם כי אם לא תבנה ירושלים כלומר שלא תהי' בחבור הבנין כולו אין לו תקנה לכל הנזכר שובה ישראל ושכינה וכסא כי הא בהא תליא והבן זה והנקודין פתח"ין צירי"ן:

אות קטז - ברכת את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח:

ברכת את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח:

הנה הברכה הזו נתקנה נגד יסוד ות"ת כי בחיבורן יצמח צמח ותבא ישועה לשכינת עוזו. והוא מכילתא י"א ואלכסון י"א. וגם הברכה זו מיוסדת עפ"י פסוקים ולכן נבארם בראשונה ואח"כ נבאר כוונת הברכה. אמר ירמיה ע"ה בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקה ולמלוך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ. בימים ההם, כלומר בחבור ימי בראשית ובהראות הטוב צי"ע אשר יע"ד לישראל. ובעת ההיא, עטרת צבי הנקרא עת דודים אצמיח לדוד, למלכות בית דוד. צמח, צי"ע. צדקה, חבור צדיק בצדקה. ומלך מלך והשכיל. ומלך, ש"ה. מלך, כ"ע. והשכיל, ש"ת. ועשה, ש"ת. משפט, ת"ת. וצדקה, חבור צדיק בצדקה בארץ העליונה. ובימים ההם, כלומר בז' ספירות הנקראים ימי בראשית, תושע יהודה מלך המשיח עם שבטיו וישראל ישכון לבטח. וזה כמו זה ה' קוינו לו היינו יסוד. אשר יקרא לה, למלכות. יהו"ה, ת"ת. צדקינו, שהיא כבר צדק שלנו כלומר דברי ת"ת הוא שדבוק הצדק בו תהיה. ולא יבא גוים מקדשה. וכבר ידעת שכל מקום שגלו ישראל שכינה גלתה עמהם. א"כ ישועת ישראל הוא ישועת השכינה, ובישועת השכינה תשועת עולמים. הנה קרן דוד נושע ולכן אנו מקוים לישועתו:

אות קיז - כוונת הברכה:

כוונת הברכה:

והנה הברכה זו מיוסדת עפ"י כוונה זו כלומר כוונת הפסוקים שזכרנו. וככה היא - את צמח דוד עבדך. צמח, צי"ע שהיא בת זוג לדוד ולמלכותו. מהרה תצמיח, התפילה והבקשה לישועת השכינה ולכן חזר ואמר כי לישועתך כלומר לישועת השכינה קוינו. כל, ע"י צי"ע הנקרא כל ות"ת הנקרא היום. וחתם מצמיח קרן ישעה כלומר צי"ע. וישועה מלכות הנושעת עם ישועתן של ישראל. ושם החותם הוא - ברוך אתה יהו"ה הו פי אד. הוא מורכב מן ה"ה ו"י ומן צוה ופחד שהוא בגמטריא שם המחשבה טפטפי"ה כי בשם זה יוכנעו ויפול פחד על כל האומות ושריהם. והאל יראנו ישועתו ויושיענו. וניקוד כולן בפתחין ובסגלין והאחרון בפתח. ויש חותמין בנקוד זה יהוה (צירי, שוא, סגול, פתח) וכבר ידעת שהשב"א רומזות לצי"ע והסגו"ל למדת אברהם (חסד) והחירק למלכות. והנה כדי לעורר הרחמים נקדו השם הזה החתם בנקוד זה נקדו שב"א ליו"ד הרומז לחכמ"ה וסגו"ל לה"א הרומז לבינה וחיר"ק לו"ו הרומז לת"ת ושב"א שהוא היסוד נקודה תחת ה"א האחרון כלומר היסוד שיונק מן יו"ד הרומז לש"ה ולש"ת השפיע לה"א לעורר אותה ברחמים ולהקים סוכת דוד הנופלת והבן זה:

אות קיח - ברכת שמע קולינו:

ברכת שמע קולינו:

שמע קולינו ה' אלהינו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתינו כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה ומלפניך מלכינו ריקם אל תשיבנו כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים בא"י יזה טוי הה שומע תפלה. הנה הברכה זו נתקנה נגד מדת מלכות והוא אלכסון י"ב ומכילתא י"ב. וכך כוונת התפלה והבקשה לשם י"ה שישמע את קולינו שהיא המלכות והיא נקראת קול כמו שאמר וקול שופר הולך קול דברים אתם שומעים והיא רחל הקטנה המבכה על בניה והיא המנהגת את ישראל ולכן נקראת קולינו כמו שכתב וישמע ה' את קולנו כלומר מדת הת"ת שמעה קלינו המניקות את ישראל. יהו"ה אלהינו, חכמ"ה ובינ"ה. חוס, ש"ה. ורחם, ש"ת בענין שהוא עלינו. וכבר רמזנו זה. וקבל ברחמים, ש"ה. וברצון, כ"ע. את תפילתינו, מלכות. כי אל, ש"ת. שומע תפילות ותחנונים הבאים אליך מספירות הבנין. אתה, ש"ת. ומלפניך, ת"ת. ריקם אל תשיבנו, כי אם לא תשפיע אל פניך המאירים יתגבר אדון השמטה ותפלתינו מוכנת לקבל ממנו כי הוא מין במינו ולא בטל. ולמה מתפללים, שמלפניך הפנים המאירים ריקם אל תשיבנו. כי אתה, ש"ת. שומע תפילת עמך ישראל ברחמים, ת"ת דרך קו האמצעי. ולמה חתם בא"י שומע תפילה ולא שומע קול תפילה, שאם היה כן היה משמע שדווקא קול שהוא מלכות שומע ולא שאר הספירות. ולכן חתם שומע תפלה שכולל כל הספירות וגם המלכות שהוא קולינו בכללם. ושם החותם הזה מחובר מן שם יהו"ה ומן י"ה ז"ט י"ה יש בו ג' שמות יהו"ה הא' בנגלה והב' נסתרים כי י"ה הוא עולה שם יהו"ה כאשר פירשתי. נשארו זט"י והם עולים כ"ו כמספר יהו"ה ועוד נשאר יהו"ה הרי ד' יהו"ה עם הקודם. והנה ב' נגלה וב' נסתרים. והנגלים ירמוז לד"ו פרצופים והנסתרים לנסתרים. ונקוד החותם שניים ציר"י ואח"כ פת"ח. וכבר ידעת שהצירי ירמוז לגבורה והפתח לחכמה, ברוגז רחם תזכור והבן זה. הנה נשלמו י"ב ברכות חוץ מברכת המינים שלא פירשנוהו לטעם הנזכר ויצאו ג"כ י"ב גבולי אלכסון וי"ב מכילתין נשארה מכילתא אחת לברכת המינים כי א"א לבארם אם לא תפתח אותו מכילתא כי בהתפתחה יופק רצון השואל. ודע זה והבן היטב דבר זה ויופק לך רצון:

אות קיט - ברכת רצה:

ברכת רצה:

רצה ה' אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפילתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך. ותחזנה עינינו בשובך לציון ברחמים ברוך אתה יאההדהו ניהיו המחזיר שכינתו לציון:

אות קכ - כוונת הברכה:

כוונת הברכה:

הנה הברכה זו ושתים האחרונות הרומזים בספירות העליונות. וכן תהיה כוונתך בחול וי"ט ושבת לא תשתנה הכוונה בהם. וכן תהא כוונתך - רצה, כלומר אתה האדון הרצון כ"ע. רצה ה' ש"ה. אלהינו, ש"ת. בעמך ז"ס הבנין אשר עיקר ושרשם ישראל סבא. והשב העבודה, כל ז"ס. לדביר ביתך, לפני ולפנים אשר הדביר שבמקדש התחתון רומז אליו. ואשי ישראל, נשמותיהן של צדיקים שמקריב מיכאל על מזבח העליון. ותפילתן, של הנשמות ההם. תקבל ברצון, במדת רצון כ"ע. ותהי לרצון, עתה שב לבקש על עבודת הקרבנות שגם הם יעלו לרצון העליון. ותחזנה עינינו, ז"ס. בשובך, שם י"ה. לציון, צי"ע. ברחמים, ת"ת הרמוזה בו"ו הכוללת כל ז' עיני ה'. וחזר וחתם המחזיר שכינתו, המלכות. לציון, אז בוודאי עת רצון היא וכל המקטרגים ספו תמו. ושם החותם של הברכה זו הוא שם בן י"ב אותיות והוא מוכב משם הוי"ה אדנ"י ההי"ו ונקוד שם יהו"ה בשבא ושם אדנ"י בקמץ ושם ההי"ו בפת"ח. ודע אעפ"י שבכוונתך תהא בשם י"ה בחבור שם כ"ע עכ"ז תשים כוונתך לג' התחתונות שהם נה"י רצה נגד נצ"ח מודים נגד החכמה שים שלום בינ"ה וניקוד שם יהו"ה בש"בא כדי לחברו במדת יסו"ד הרומז בשב"א אליהם. ונקוד שם אד"ני בקמ"ץ להשפיע אליו מהבי"נה אשר הקמ"ץ רומז אליה ושם ההי"ו פתח להדביקו במדת החכמה וברחמים המרובים כי הפת"ח רומז אליה. שים אל לבך הכוונה בנקוד הזה עד אנה מגעת ותצליח:

אות קכא - מודים אנחנו לך וכו':

מודים אנחנו לך וכו':

הנה הברכה הזו שרשה במדת החכמה וענפיה במדת ההוד אשר שם הכריעה עד שיתפקקו כל חליותיו שבשדרה להשקיט מדת הדין של אדון השמטה ברחמים מדת החכמה וכל זה דרך הבינה. ולכן אומרים מודים אנחנו לך, ל"ך בגמטריא נ' לרמוז לנ' שערים המקבלים מן ש"ה ומודים בגימטריא מאה. והטעם כי בכרעו יכויון להשפיע ברכת המלך כ"ע למדת המלכות שבה נשלמו עשר ספירות שכל א' כלול מעשר שכללם ק' שעולה במילואו קפ"ו שהם ב' שמות הוי"ה אלהי"ם הרמוזים לש"ה ולש"ת. ולכן מיד אחר מודים חוזר ואומר שאתה ש"ה הוא כ"ע. יהוה ש"ה. אלהינו ש"ת. ואלהי אבותינו חפ"ת. לעולם צי"ע, שגם הוא נקרא לעולם. ועד מלכות, שהיא עד בכל. צור חיינו, מצד החסד. מגן ישענו, מן הפחד. אתה, ש"ה. הוא, כ"ע. לדור, ת"ת. ודור, מלכו"ת. נודה לך, ש"ת. ונספר תהלתיך, נמשיך לתהלתיך שהיא מדגת תהלה. על חיינו המסורים בידך, מיד החס"ד. ועל נשמותינו הפקודות לך, להחיותם ע"י הגבור"ה. ועל ניסך שבכל יום עמנו, ע"י ס"ת ניסים נסתרים. ועל נפלאותיך, מנצ"ח. וטובותיך, צי"ע. שבכל עת, כ"ח עתים הבאים מן כח העטר"ה האמור למעלה עליהם. ועתה יגדל נא כח אדנ"י והם נקראים כ"ח מחנה השכינה וכנגדם כ"ח מחנות לבינה. ערב, הצורות מדת לילה. ובוקר, בקר הצורות מדת יום. וצהרים, ג' עליונות הרומז צוהר תעשה לתיבה כאשר פירשנו בפירושינו לתורה. הטוב צי"ע. כי לא כלו רחמך, מן מדת היום. והמרחם כי לא תמו חסדיך, כלומר מדת הרחמים לא תמו חסדיך מדרך גדול"ה ונצ"ח כי אתה מטה כלפי חסד מעולם כי אתה מקבל מעולם הרחמים הגמורים. ולכן, קוינו לך. ס"ה:

אות קכב - ברכת ועל כולם יתברך ויתרומם שמך מלכנו:

ברכת ועל כולם יתברך ויתרומם שמך מלכנו:

ועל כולם יתברך, בכ"ע. ויתרומם, בש"ה. שמך, י"ה יהו"ה. מלכינו, ש"ת. לעולם, ת"ת עם ו' קצוות. ועד, מקום הוועד מלכותך מלכותך המקבלת מן כל נעלמים. וכל החיים, ז"ס וכל אשר תחתיהם. יודוך סלה ויהלו את שמך, י"ה יהו"ה באמת דרך קו האמצעי. האל, ש"ת. ישועתינו, מן אדון השמטה. ועזרתינו, מכל שרי האומות. כי אתה עליון עליהם. מן המצר קראנוך עננו במרחב י"ה. בא"י הטוב שמך, שמגיע שפעתך למדת הטוב, צי"ע. וכן כתיב ברכות לראש משביר צדיק שמך מדת השם שם אדנ"י ולך ש"ת נאה נ' שעריך נאה הרומז בכ"ע להודות להביא הודאה בהכרעותינו במודים להשקיט מעלינו שטף הים מן המקטרגים השמאלים אשר הם בעלי ארס ואין תקוה לחיים מהם. ושם החותם הזה הוא מורכב מן ג' שמות מן יהו"ה אדנ"י אה"יה ושם יהו"ה כולו סגול למען לכללו במדת החסד ואותיות שם אדנ"י כולו בציר"י שלא לחסום שור בדישו ואותיות אהי"ה פת"ח לערבו במדת חכמת אלהי"ם להשקיט מדת הדין והבן זה היטב:

אות קכג - ברכת שים שלום:

ברכת שים שלום:

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ברכינו אבינו כולנו יחד באור פניך כי באור פניך נתתה לנו יהוה אלהינו תורת חיים אהבה וחסד צדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומיך. ברוך אתה ה' הש"א הל"ה ווי"י מ"ה המברך את עמו ישראל בשלום. הנה הברכה הזו נתקנה נגד ספירת הבינה הנותנת שש השפעת למדת צי"ע והם שלום וטוב וברכה חן וחסד ורחמים. וכל אלה הברכות תבואינה לראש צדיק והיו שש נגד שש קצוות ואף כי הם מסודרים שלא כדרך הספירות שהם כלולות זה בזה וכולם קבלו מן עלינו והגיע כל בדרך קו האמצעי. ושאר הספירות הנקראים ישראל ת"ת, עמך ז"ס. וחזר למדת חכמה עילאה הנקרא אב ואמר ברכינו אבינו באור פניך, הפנים המאירים

אשר על ידה נתתה לנו יהו"ה, ש"ה. אלהינו, ש"ת. והזכיר בכאן ט' ברכות אשר מגעת ממנו. והם תורת חיים, התורה הנותנת אהבה וחסד צדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. והם כנגד ט' ספירות הנשפעות על ידה באלו הברכות. ועתה חזר לבקש כל אלו הברכות, ואומר וטוב בעיניך, ז"ס. כלומר, יה"ר שמדת טוב יתחבר בעיניך ז"ס לברך את עמך ישראל בכל במדת כל (יסוד) ובמדת עת (מלכות) שהם מתברכים בשלומיך המגיע אליהם. בא"י המברך את עמו ישראל, התחתונים. בשלום, צי"ע. בחיבור בת זוגו. כדכתיב ונתתי שלום בארץ ואין מחריד, כלומר משרי האומות כי אין להם מקום להאחז. ולכן הסמיך אליו והשבתי חיה רעה מן הארץ. ושם החותם הזה הוא מורכב מן ההו"י שלו"ם אהי"ה וכולם מקור נקודם הושם נקוד מדת דין באמצע שני נקודים מן הרחמים שהרי כל ג' תיבות מנקדים סגו"ל צי"רי פת"ח ושים לבך לזה ועוד שהושם השלום בין שני שמות הרחמים והבן זה:

אות קכד - אלהי נצור לשוני מרע:

אלהי נצור לשוני מרע:

אלהי נצור לשוני מרע וכו' וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. בשם י"ה אכתריא"ל י"ה יהו"ה צבאו"ת י"ה אדירירו"ן י"א (שוא פתח) י"א (קמץ) הדא"ה (פתח שוא קמץ שוא) ונא"י (שוא קמץ צירי) היי"ה (פתח חיריק קמץ חיריק) אר (קמץ שוא) אר (פתח פתח) תא (פתח קמץ) ענינו יהו"ה (שוא קמץ שורוק שוא) כי אני בתומי הלכתי וביהו"ה בטחתי. ענינו יו"ד המשפיע לה"א, ענינו ה"א המשפיע לוא"ו וענינו יה"ו (שוא קמץ פתח) יו"ה (שוא פתח חיריק) הו"י (קמץ חיריק) הי"ו (שוא) וי"ה (קובוץ ריק תחת הי' פתח תחת ה') וה"י (קובוץ חיריק) עננו משמי רום מעלתך הנודע אליך לברך והצליחנו בכל מעשי ותנני לחן ולחסד ולרחמים בעינך ובעיני כל רואי ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהו"ה צורי וגואלי. עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

אות קכה - כוונת הבקשה:

כוונת הבקשה:

דע כי הבקשה הזאת הוא כדמות נטילת רשות וגם ווידוי וכוונתה כן הוא - ידעת מאשר ביארנו כי עד עתה בג' האחרונות היתה הבקשה לשלש העליונות וכן ידעת כי הבינה נקראת ברית לשון וכנגדה לשונינו. וכן כבר התבאר אנה תרמוז התורה ואנה רומזים המצות. וכן כבר התבאר סוד אכתרי"אל אנה רומז וכן אדירירו"ן שהם רומזים לכ"ע ולש"ת וכן שם אראריפ"א שהוא שם הכת"ר כמו שבארו ר' נחוניא בן הקנה בתפלתו. רק נשאר לבאר לך ד' שמות אלו יא"יא הד"אה ינא"י הי"יה. וזה שרשם בראשי תיבות הראשונים יוצא שם יהו"ה ובשניות אד"ני ובשלישת יא"יא ומן ד' אהיה ושורש שם יא"יא ה' אלהינו ה' אחד אמנם שם יאי"א יוצא מן הפסוקים האלו ישמחו וירננו לאומים וגו' יודוך עמים אלהים יודוך ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים ויראו אותו כל אפסי ארץ. וכן ששת השמות הם יוצאים ומצירוף שם יה"ו כי ג' אבנים בונים ו' בתים ורום בחולם רומז אל כ"ע וקדוש רומז אל ש"ת. ברוך לש"ה הוא לכ"ע. ותיבת לרצון רומז לכ"ע וצורי וגואלי למלכו"ת וליסוד והנה נעוץ סופן בתחילתן:

אות קכו - וסוד נותן שלום בימינו של הקב"ה ואח"כ בשמאלו של

וסוד נותן שלום בימינו של הקב"ה ואח"כ בשמאלו של הקב"ה:

והקב"ה הוא הבינה. והבן במה שקדם מעתה תבין איך תהיה כוונתך בבקשה זו. ועתה באתי לגלת אוזן כל חכם לב המקובל בדברי סתרי המרכבה ששליח ציבור צריך להתפילות באות ובסדר אשר כתבנו בכוונתם והב' בקול רם לתפילה הניגלות המעלה כל התפילות למעלה ותהיה כוונתו בתחתונים המבקשים להשוער להעלות תפילתם אל הקודמת הנעלמת. ומאוד דקדק הרב רבינו אשר ז"ל בתשובה אחת שכתב כי ראוי להיות בקהל לפחות תשעה שומעים תפילת ש"ץ שיענו אמן על ברכות למען לא תהיה ברכתו לבטלה. בדבר הזה יישר כוחו כי צריך להמשיך לשוער מאמן לאמן כדי להסכים על ידו שאם לא כן תהיה ברכה לבטלה והבן זה. וברכת כהנים ביארנו סודו בסימן ס"ו מן החבור הנקרא שו"שן סודות:

אות קכז - סוד שם נורא ונשגב המוכן לנקום נקמת השי"ת ותורת

סוד שם נורא ונשגב המוכן לנקום נקמת השי"ת ותורתו:

וזהו - אצזא (שוה סגול שוא סגול) לבהל (חולם פתח צירי) האשו (חולם על א' פתח תחת הו') יודה (חולם על ו' פתח תחת ד' פתח תחת ה') מתיה (שוא שוא שוא פתח) והוא יוצא מה'שמות שאין נמחקים והם אלהים שדי צבאות אלהי. ומקורם אדנ"י. וככה תצרפם עם מקורם - אא (קובוץ סגול) נדינאילאבדהנליהאאדשנייאודדנהימאתדינהי וזהו ניקוד השם - קובוץ סגול שוא פתח קמץ קמץ שוא סגול שוא פתח פתח חולם שוא קמץ חיריק חולם חיריק שוא פתח חולם פתח קמץ (תחת י' אין ניקוד) שוא שוא פתח חולם פתח קמץ פתח חיריק קמץ חטף פתח שוא (אין ניקוד תחת ד') שוא קמץ פתח (אין ניקוד תחת י'). וככה שמותם תקרא הפסוקים ששם נמצאים השמות ההם - וישמע אלהים את נאקתם ויזכור אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. וגם למפרע - בוקעי תאו קחצי תא מהרבא תא ותירב תא מיהלא רוכזיו. וכן - אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה. ולמפרע - העשונו רינף ראהו ונבישה תואבצ סיהלא. וכן - מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה. ולמפרע - הי בחרמב יננע הי יתארק רצמה זמ. וכן - אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים. ולמפרע - סימת היהו ינפל רלהתה ידש לא ינא. אלוה מתימן יבא וקדוש מהר פארן סלה. ולמפרע - הלס נראפ רהם שודקו אבי נמיתם הולא. אח"כ תקרא מזמור אלהים אל דמי לך וכו'. ואח"כ מזמור אלהי תהלתי אל תחרש וכו' ואח"כ אמור השבועה זו עם בקשתה ב' פעמים - תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן. ולמפרע - נבאך ומדי רעורז לודגב דחפו התמיא סהילע לופת. יהי רצון שימות מיתת נבל הכרמלי. וכן כתוב - ויהי בעשרת הימים ויגוף יהו"ה את נבל הכרמלי וימת. וכן למפרע - תמיו ילמרכה לבג תא יהו"ה פוגיו מימיה תרשעב יהיו. בשם אאל"ד נא"י לאב"ד הנל"י האאדשנו"י יאו"ד דנה"י מאת"ד נה"י ובשם יהו"ה יוצ"פ עחירו"ן אס"פ עחירו"ן מפעוחר"ו יה"ו י' ומלאכינון גבריאל צדקיאל עזאל לא ישוב דברי ריקם, כי אם עשה אשר חפצתי והצליח אשר שלחתיו. ועשה כן ערב ובקר וצהרים י"ג ימים ובכל יום יקרא מכילתא אחת דרחמי הכתובה:

אות קכח - סוד שאסור להשהות ג' שעות וכפיו פרושות השמים:

סוד שאסור להשהות ג' שעות וכפיו פרושות השמים:

וטעם האיסור שלא יטריח יותר מדאי וימשוך לרוב. ועיין באגדות תענית. וי"א כי הטעם כבר ידעת שכל שרי מעלה מתפרנסים ממדה האחרונה ואם ירום ידו יותר מדאי הנה מבטל מנהגו של עולם כלומר לבטל צינורי הכוחות השפע המשפיעים לאומתם. וסימן לדבר ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד כלומר כי אין ראוי לעקור ולמעך התפשטות הכוחות העליונות רק מעט בריצוי ובתחנונים ובתפלה ובנחת ובשמחה. והסוד לא תחסום שור בדישו הרומז לשור שבמרכבה שלא לחוסמו כשהוא דש ומכלה העולם. ודע זה והבן:

אות קכט - סוד נפילות אפים דע לך שורש גדול מונח בענין השח

סוד נפילות אפים דע לך שורש גדול מונח בענין השחיות והכריעות וזה הוא, שכל הברכות היורדות מלמעלה למטה ולהביאם אל המדה האחרונה צריך להכניע הראש ולשוח. ומזה הענין הוא נפילת אפים כי כוונתינו להביא השפע אל המדה האחרונה וכל ברכה רומזת בעטרה המתברכת מלמעלה צריך להקים ראשו ושלא ישוח כי כוונתה להעלותה למקום מקור ברכה ההיא וזכור זה השורש שתצטרך אליו במקומות רבים. ודע כי לעולם צריך לכוין בש"ת ולעשותה אחר התפילה בסוד סומך גאולה לתפילה לחבר את האוהל להיות אחד. ומפני זה שהרמז לשכינה ולכן אסור לעשות נפילת אפים בלילה שלא להפרידה מן הבנין כטעם שאין אומרים בתפילת ערבית תהלה לדוד. ובקומם בסליחות לרחמים באשמורת ראוי להמתין בסליחות עד נכון היום ואז יפול על פניו ויאמר אליך ד' נפשי אשא:

אות קל - טעם המטים על יד ימין, וטעם המטים על יד שמאל:

טעם המטים על יד ימין, וטעם המטים על יד שמאל:

ויש מטים על יד ימין לקיים וימינו תחבקני ויש על יד שמאל לקיים שמאלו תחת לראשי. והנכון בבוקר על ימין ליחדה בחב"ד ובערב על שמאל כדי שלא לפנות אליה עורף. ועוד בבוקר על שמאל תפילין ואין ראוי ליפול על אותו הצד לכבוד התפילין. ומה שאמרו אין אדם רשאי ליפול על פניו אלא א"כ נענה כיהושע בן נון סוד גדול הוא והמבין סוד הרמת ידיו למעלה אסור יותר מג' שעות יבין זה כי אין להטריח בדבר אשר אין נענה בו:

אות קלא - סוד תפלת הדרך:

סוד תפלת הדרך:

ברצותך ללכת לדרך תקח ב' בני אדם הנאהבים עמך ואומר אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ. וה"ע (והם עונים) אל יתן למוט רגליך אל ינום שומריך. והוא אומר הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. והם עונים ד' שומריך ד' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה וירח בלילה ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשיך ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם. נזכר בכאן חמשה פעמים יהו"ה ושש פעמים שמירה שהם שש קצוות והחמשה האחרונות. ואל יקשה בעיניך כי תפלות הדרך יה' רצון היא בלשון רבים והתפלה הזו בלשון יחיד. תשמע בע"ה עוד דברים גדולים:

אות קלב - והנה לך כוונת תפילת הדרך:

והנה לך כוונת תפילת הדרך:

יהי רצון מלפניך יהו"ה אלהינו ואלהי אבותינו כלומר אתה בינה הנקרא אלהינו ואלהי אבותינו. תוריש רצון לעטרה הנקרא לפניך הוא העטרה שיצא ממנה אותה הויו"ת רצון. ותוליכנו לשלום מכח היסוד. ותחזירנו לשלום הנקרא שלום. ותסמכני לשלום כי העטרה היא סמך העולם הגשמי מכח היסוד. ותחזירני לשלום. מכל אויב ואורב רע הנאצלים מלילית ובאים ומחזיקים האורבים. ואמרה בלשון רבים לכלול גם המלאכים ההולכים עמו, כי יש מלאכים כנגדם. ואח"כ אומר תתנני לחן ולחסד כי הוא העוסק בסחורות. בעיניך היא העטרה כי היא עין העולם השפל. ובעיני כל רואינו הוא יסוד הרואה את העטרה והעטרה אותנו. ברוך אתה יהו"ה, תתברך אתה כי אתה שומע תפלה ומעלה אותה למעלה:

אות קלג - סוד גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו:

סוד גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו:

גדלו דבור הת"ת לזרועות עולם לה' היא הבינה. אתי, כלומר עם הת"ת. ונרוממה שמו, יהו"ה יחדיו. או הם דברי צי"ע לנצחים שיהללו לת"ת. ואיך שיהיה, הנה אין זימון פחות מג' לרמוז אל הסוד הזה ואשריו הנשמר והנזהר בזה. ונשים מזמנין לעצמן כדי להשפיע למדתן אבל להצטרף עם האנשים. לא שלא לערב במדת הרחמים את מדת הדין כי בב' המזמנים העליונים יש דין בלא זה בעליון הפח"ד ובתחתון ההו"ד. ולכן אשה לא תצטרף עם האנשים:

אות קלד - וסוד סופר מברך ובור יוצא:

וסוד סופר מברך ובור יוצא:

שכן היא מברכה ליודעים ולבלתי יודעים רק שיתנו לבם אליה. וזה סוד שהשכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. וכן אמר הנביא כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. כלומר, כשרוח מצטער אחוס עליו כי נשמות אני עשיתי:

אות קלה - סוד נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

סוד נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. נברך דבור הת"ת לשש קצות כשיתמלא ברחמים מן האם. והוא אומר להם נברך לבינה שאכלנו משלו. והם עונים ואומרים ברוך, כלומר, לא מהבינ"ה אלא הכל מהכתר אשר הוא מקור הברכות. ושב הת"ת ואמר כן הוא אמת ברוך שאכלנו. ומשם ואילך ממשיך הברכה למטה. ומאן דאמר בגמרא שחוזר ואומר נברך. כוונה כי כשהעניים והאביונים מבקשים מים כלומר מימי הכת"ר ואי"ן. כלומר מבקשים להתברך מאין שהוא א"ס ית'. ויתחיל ויאמר נברך המדה הנקראת אי"ן שהיא הבריכה אשר לא יכזבו מימיו מא"ס ית' ואח"כ נתברך ממנו. והם עונים ברוך שאכלנו כלומר מבורך ועומד בברכתו. והוא שב ואומר נברך כדי שלא יתמעטו ברכתו והלכה כמ"ד חוזר ואומר ברוך שאכלנו כי הם דברי ת"ת לו' קצוות המתמלאים רחמים מאם הבנים:

אות קלו - סוד מזכירין בעשרה אלהינו:

סוד מזכירין בעשרה אלהינו:

והטעם כי עשרה כלל כל האלהות ולכן אומרים אלהינו. והאומר לאלהינו טועה כי ההודאה בלמ"ד הודו לה' כי טוב גדלו לה' אבל ברכה אינו כן ברכו את ה'. והטעם כי היא יורדת מלמעלה ולכן לא נצטרכה אלינו להמשיכה משא"כ בלמ"ד כי באמרו גדלו לה' כלומר תמשיך שפע גדולה למדת ה' שהיא ת"ת וכן הודו והכל בבנין ההקף. והברכה למעלה מהקף ודע זה. והטעם שהאחד מפסיק לשניים ולא שנים לאחד. כי העטרה פוסקת הדין מפני הו' ואין הוי"ן פוסקין מלהשפיע רחמים לעטרה לכבות אשה שתהי' היא בחזקה ובתוקף מדת דינה:

אות קלז - סוד גדול העונה אמן יותר מן המברך:

סוד גדול העונה אמן יותר מן המברך:

תימא והלא אמרו שגדול המסובין מברך ואם גדול העונה אמן מהמברך א"כ יתן הגדול לברך לקטן והוא יענה אמן דע כי אין הדבר כן אבל יש לו סוד. וזה כי המברך הוא ממשיך ברכה לראש צדיק ככתוב וברכות לראש צדיק ואין זוכר למדה האחרונה במהשכתו לצי"ע. אבל העונה אמן הוא ממשיך מאמן לאמן עד הגיעו למדת המלכות שכן אמן עולה צ"א ושם אדנ"י יהו"ה ג"כ עולין צ"א ולכן נותנין לגדול לברך כדי שהוא בחכמתו ימשיך הברכה למדת ה' והוא אין ספק גדול מהעונה אמן ודע זה ואותיות אמן יוכיחו עם סודם:

אות קלח - סוד הכל חייבין בזימון כהנים לוים וישראלים:

סוד הכל חייבין בזימון כהנים לוים וישראלים:

ומקשה אי הני לא מחייבי מאן חייב. ומשני לא צריכה בכהן אוכל קודש ותרומה וזר אוכל חולין מהו דתימא כיוון דזר לא מצי אכיל התרומה לא מצטרף, קמ"ל כיון דכהן מצי אכיל חולין מצטרף סוד הצירוף הזה נודיעך בקיצור. דע כי כהן איש החסד אוכל טהרות תרומה וקדשים וישראל אוכל חולין הוא בעל השמטה מדת הפח"ד, הנה שניהם מצטרפין במדת הת"ת וכן הנצחים במדת היסו"ד. והחס"ד והפח"ד הם דין ורחמים ונשלמים במדת הת"ת כן הנצחים במדת היסוד כן הנה ג"כ כהן אוכל תרומה וישראל אוכל חולין ומצטרפין ודע זה. וצירוף השמש את החבורות הדוגמא העטרה המחברת את כולם והברכה בישיבה לרמוז אל הצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה:

אות קלט - סוד ברכת המזון טעונה כוס:

סוד ברכת המזון טעונה כוס:

אל יטעוך האחרונים שברכת המזון בלא ג' טעונה כוס וכמו שדייק רבי יעקב בעל הטורים ז"ל מדלא אמר בג' טעונה כוס ש"מ דאפילו ביחיד צריך כוס אלא כל זמן שאינן ג' אינו צריך כוס והטעם כי מלכות נקרא כוס והיא לעולם מקבלת מן ג' או מן חפ"ת או מן נה"י ולזה כל זמן שיש זימון כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא ודע זה. ומה שכתב בעל הגדור יחיד צריך כוס מטעם וסברא שכתב אל תסמוך עליו:

אות קמ - וסוד ברכת המזון כפי הנגלה:

וסוד ברכת המזון כפי הנגלה:

כי כפי הנסתר כבר ביארנו אותו. נברך שאכלנו משלו, כלומר לכ"י שאכלנו משלו כי היא נות בית תחלק שלל והם מסכימים ואומרים ברוך שאכלנו. כבר ידעת כי הכוס רומז למדת מלכות ולכך נותן עיניו בו וכבר ידעת שהעטרה נקרא אב"ן ולכן אמר אבן אחת שבעה עינים הם ז"ס עם כלליה ולזה נותן בכוס עינו למטה יורד שפע וברכה למטה מן ז' עינים לכוס העליון ואז המלך ע"ט שלמה יסוד ברוך כלומר המלך העטרה שלמה היסוד ברוך ונקראת הע"ט מלך בכאן כמו ואני נסכתי מלכי:

אות קמא - סוד צריך לומר ובטובו חיינו ולא מטובו:

סוד צריך לומר ובטובו חיינו ולא מטובו:

והטעם כי המ"ם יורה מיעוט ויהיה משמע מקצת טובו והוא המלכות אבל באמרו ובטובו משמע כל טובו דהיינו שלום יסו"ד בארץ ע"ט. והנה כוונת הברכה הראשונה תהיה לת"ת הזנה למדת כל ולכן חתם בא"י הז"ן את ע"ט, הכל יסוד. וברכה שניה כוונתו למדת העטרה ולכן צריך להזכיר בה ג' דברים - חמדה, יסוד. טובה, ת"ת. ורחבה, ע"ט. חמדה המקבלת ממדת כל הנקרא חמדה וכוסף כמו כל ותכל דוד כלתה נפשי ותרגום ויכל וחמיד. טובה, המקבלת ממדת טוב ת"ת הנקרא לקח טוב. וטובה בגמטריא כ"ב הרומז לכ"ב אותיות התורה. והיינו דכתיב אשר בך אתפאר. ורחבה בהיותה מקבלת מרחובות הנהר אם הבנים וצריך להזכיר ברית יסוד ותורה שבע"פ. והטעם שיהיו דבוקים ברית עם תורה שבע"פ לבל יכנסו כוחות הטומאה בהיכל הקודש היינו דכתיב לא תחסר כל יסוד בהעטרה וברכה ראשונה משה תקנה כשירד להן המן. וידעת מאין היתה נבואתו. ויהושע תיקן ברכת הארץ ופני יהושע כפני לבנה. ושלמה תיקן בונה ירושלים דהיינו חיבור השלום בארץ וראוי החתימה להיות אלהי דוד ובונה ירושלים כי היא אלהי דוד בן ישי:

אות קמב - סוד עשרה דברים הנוהגים בשולחן:

סוד עשרה דברים הנוהגים בשולחן:

ושרשם נתבאר במדרש רות ורקנ"ט ובעל הגדור הביאו בספרו גם אנחנו נזכירנו זה יען כי הם דברים מורים על עצמם אף כי לא נזכרו בתלמוד ואלה הם - הא' לערוך השולחן. הב' ליטול ידיו. הג' ליטול יד ימין תחלה. הד' להגביה ידיו. הה' לברך עליהן. הו' ליתן מלחמו לעני הגון. הז' לברך המוציא. הח' לאכול בדרך מוסר כאוכל לפני המלך. הט' לדבר דברי תורה בשולחנו. הי' ליטול ידיו אחר אכילתו. וטעם כל אלה נתבאר במדרש רות. ומפני שראיתי לבעל הגדור בשנוי לשיטתו לא כפי אשר אמרם המחבר הראשון, באתי לבארם כפי הנחתם. הא'. לערוך השולחן כלומר לערוך השולחן במפה טהורה וכלים יהיו נקיים ואשתו ובניו או תלמידו סביבו. וטעם כי השולחן רומז לכ"י והיא נקראת ארץ אשר ממנה יצא לחם ולפי שהמזונות יוצאים ממנה והיא מ"ה ולכן ראוי לחלוק לה כבוד. וידעת הרמז הרמוז זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות ולכן ראוי להיות סביבו בניו או תלמידו המקבלים פרנסתו ומזונותיו דומיה דכנ"י. הב'. ליטול את ידיו קודם האכילה שתהא נטילתו מטהרת את ידיו הרומזים לעשר ספירות ושיהנה ממאכל השכינה בטהרה דומיא דמלאכים והאוכל בלי נט"י מונע הרחמים מג' עליונות להביאם אל ההיקף ונשאר ההיקף חסר ועני כדכתיב העניים והאביונים מבקשים מים ואין. ולכן מודדין לו מדה כנגד מדה כדתנן המזלזל בנט"י בא לידי עניות וסימן לזה נוסח הברכה על נטילת ידים ר"ת ענ"י ולפי שהרחיק טי"ת העליונים מן השולחן הרוחני ולכן מנדין אותו. ולכן אמר רז"ל ב' מדות עומדין על שולחנו של אדם אחת מדת טוב ואחת מדת הרע אם האדם מקדש ידיו מדת הטוב אומרת זה משל הקדוש ברוך הוא ואם לא נטל ידיו מדת הרע אומרת זה שלי. והטעם מדת הטוב הוא צי"ע ומדת הרע היינו סמא"ל וסנהדריו. ודע זה. וזהו שאמרו דגמרא דסוטה כל האוכל בלי נטילת ידים כאילו בא על אשה זונה. וכבר ידעת סוד אשה זונה שנאמר שוחה עמוקה זונה ובאר צרה נכריה. הג'. שיטול ידו הימנית בידו השמאלית כבר ידעת שהידים רומזים לזרועות עולם והימין משבחת מן השמאל. ימין ה' עושה חיל והשמאל משבחת לה דוגמת לוי לכהן בהעלות לדוכן וטעם נטילתו עד הפרק שהוא חבור אצבעותיו אל הכף כי פרקי אצבעותיו י"ב כנגד י"ב גבולי אלכסון וב' פרקים בגודל כנגד הני המכריעים ואחר כך כולל ידיו וכאשר כללם הם כ"ח פרקים והם כ"ח מחנות השכינה וסימן כ"ח אדנ"י הד'. להגביה ידיו בשעת הברכה לאחר נטילת ידים כדכתיב שאו ידיכם קודש כלומר למקום הקודש הרמז ליו"ד ספירות וברכו את ה' לימד על הברכה שתהא בנשיאות כפים. וכבר רמזנו סדר סוד האצבעות והפרקים למה הם רומזים ולכן צריך לזקוף ידיו למעלה לרמוז לעליונים להריק ברכה למטה בדיוקן העליונים. הה'. לברך עליהם. לפי שהמצוה מקור הקדושה ולכן אומרים אשר קדשנו לרמוז כי המצוה ממקום הקודש. הו' לתת ממיטב האוכל לעניים לרמוז למשפיעים ולמקבלים ובמדה שאדם מודד מודדין לו. הז' לברך ברכת המוציא על הלחם ותקנו לומר המוציא לחם להודיע כי לא נמסר מפתח מזונות ביד שליח כי אם בידו דכתיב להוציא לחם מן הארץ וכתיב ארץ ממנה יצא לחם והיא הארץ העליונה. הח'. שיאכל בדרך מוסר כאוכל לפני המלך כי השולחן רומז למלך וכתיב ואכלת לפני ה' אלהיך ובזה ידבק במדת החסד הקדושה והעושה בהיפך ידבק במדת פחד והדין להמשיך אחר הנחש המסית השרוי במעיו כענין עשו הלעיטני נא והמדה שהאדם תופס נמשכת אחריו ולעולם יהא אדם ירא שמים בסתר. הט'. להיות על שולחנו ד"ת (דברי תורה). והטעם כבר אמרם רז"ל כל שולחן שלא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים. וסוד האמור כן הוא כי השכינה מקבלת מן קו האמצעי ונותנת טרף לביתה וחוק לנערותיה. ולכן צריך לד"ת כדי להדבק צדק בצדיק ותהי צדקה ואם לאו יכנסו זרים בהיכלה, ויראה כי היא מקבלת מן החיצונים הנקראים זבחי מתים. ולכן כמו מלאכי השרת הניזונים מזיו השכינה אומרים שירה, כן כל הנהה ממזונות ראוי לו להודות ולדבר דברי תורה אחרי הנאותיו. והעושה הפך זה הורה שקבלתה מן החיצונים חס ושלום. הי'. מים אחרונים. וסודם עמוק והמבין סוד העברת זוהמת הנחש הקדמוני מחוה הראשונה יבין זה וכמוהו סוד מלח סדומית. סוד מים ראשונים מצוה. אמר ר' יצחק בר אשימון מים ראשונים מצוה. מאי מצוה. ומתרץ ב' שנויים - האחד, משום סרך תרומה. והב' מצוה לשמוע דברי הכמים. וסוד הדבר כן הוא. מים ראשונים מצוה כבר ידעת שהידים שניות לטומאה ואם לא יעבירם מעל ידיו במים תסרך הטומאה בתרומה העליונה אשר עליה נאמר וזאת התרומה. וכל זמן שהידים לא יטהרו במים אשר הם דמיון להעברת מי הרחמים על המלכות אזי טומאה נקשרת בתרומה היא כ"י. וטעם לשמוע דברי חכמים כלומר לקבל הספירות הנקראים דברי חכמים כמו עשרת הדברים. חכמים אב ואם ש"ה וש"ת וע"י מה ע"י טהרת ידים הרומזים לעשר ספירות. ובהיות התרומה טהורה מטומאת החיצונים אז וודאי יבא סמך והתקדשתם אלו מים ראשונים בטוב בלי שום פרכא. והייתם קדושים אלו מים האחרונים נעוץ סופן בתחילתן - הא' להעביר הדין. והאחרונים להרחיק זוהמת לילית הנקראת מלח סדומית מעל מנחת קרבן לה' ולכן אין להקל במים אחרונים כי השלמה של ראשונים הם. וזה שנוטלין על גבי הכלי הוא כדי לחלוק כבוד למדת הדין. ולכן היטב עיין הרמב"ם ז"ל שכתוב שבזמן הזה צריך ג"כ נטילת מים אחרונים אעפ"י שאין מלח סדומית מצויה בינינו ולכן אמר בפסקיו או טבעו כטבע מלח סדומית ודע זה:

אות קמג - סוד חמי האור וחמי טבריא מן תלמוד:

סוד חמי האור וחמי טבריא מן תלמוד:

שחמי טבריא במקומן מטהרין ואם נפרדו בכלי פסולים. והטעם אחר שהם מחוברין בקרקע לחלוחית יש לקרקע מהן ואינו דין גמור אבל אחר שנפרדו מן הקרקע איך יטהרו את הידים והם דין גמור. אך חמי האור כשהידים סולדות בו יצאו מכלל הרחמים כי מים קרים מורים רחמים וחמים דין:

אות קמד - טעם שנוטל עד סוף הפרק:

טעם שנוטל עד סוף הפרק:

וכבר הישרנוך בצורת היד שהיא ה' אצבעות והכף וכן היד השנית. ולעולם הכף תרמוז למלכות ולכן אפילו שהלכה לחולין ולתרומה עד קשרי האצבעות נכון ליטול עד סוף הפרק עם הכף כדי לרמוז אל המלכות ושלא לסלקה מן היד ואפילו שהיא נרמזת כן באצבעות ראוי להיות לה רמז בפני עצמה ג"כ:

אות קמה - טעמים בסדר נטילת ידים:

טעמים בסדר נטילת ידים:

והטעם דבעינין כח גברא לפי שכל הטהרות מכח אדם שבמרכבה הם באות. וטעם שצריך לשפוך ביד אחת ולשפשף האחרת כי הפחד הוא סוף ה' ספירות ונקרא יד והמלכות ג"כ היא סוף ה' אצבעות ונקרא יד הרי ב' ידים ושתיהם דין ואיך יוכל לטהר דין בדין אלא במים. וטעם מים ראשונים שהם רומזים לטהר מהדין וטהרתן רומז לד"ו פרצופין לזכור ושמור לכן נוטלין בצונן ובחמין שאין היד סולדת בהן בין בקרקע ובין על כלי אבל האחרונים לא לפי שהחמין דין ואין לערב חובה בתוכה. ואין הלכה כר' מאיר שפסל ליטול מן הגוי ומן הנדה, לפי שאדם החיצון נקרא אדם כדכתיב טוב לחסות בה' מבטוח באדם ופירוש טוב לחסות בה' שהוא אדם מאילן הפנימי מבטוח באדם שהוא מאילן החיצון שמעת דאיקרי אדם:

אות קמו - סוד כל ברכה הסמוכה לחברתה אינה פותחת בברוך:

סוד כל ברכה הסמוכה לחברתה אינה פותחת בברוך:

כי נעוץ סופה בתחילתה, והתחתונה שואבת מן העליונה. וכבר התבאר במה שקדם כי הברכה ירידת הרחמים מן כתר עליון אל ש"ה הנקרא אתה, אל הבינה הנקראת מלך, וה' העטרת. ואין מזכיר שם ומלכות א"כ אין כאן ברכה כנ"ל. והסמוכה חושבות לנעוץ סופה בתחילתה. וכל ברכה שלא השמיע לאזניו לא יצא וישמע אלהים כתיב שעיקר הברכה מן בינה היונק ש"ה ור"ה ולכן אם לא השמיע לאזניו לא יצא:

אות קמז - בענין דינין היורדים מן השמים:

בענין דינין היורדים מן השמים:

סוד כל הדינין היורדין מן השמים הם דינים ולא רחמים חוץ מהדינים ונקמות הבאים לכלות הרשעים. כי הדינים האלה הם רחמים ימינך ה' נאדרי בכח, שהימין שהוא חסד ורחמים שבא לנקום נקם מהרשעים ואבודם הוא רנה לצדיקים, כדכתיב בעלוץ צדיקים רבת תפארת, כמשמעו רחמים נתעורר בעולם ובאבוד רשעים רנה. רנה במ"ק י"ב שהרמז לי"ב גבולי אלכסונים שהם נשפעים ממדת הרחמים. והטעם כי אבודם הם הצלה לצדיקים שנאמר הפעם אודיעם את ידי ואת גבורתי ש"ת וידעו כי שמי ה'. מכאן נראה כשהקב"ה עושה דין ברשעים מתרומם ומתעלה בעולם והדין ההוא הוא רחמים בעולם שיראו אחרים וישובו אל יהו"ה ויתוקנו הצנורות להשפיע הרחמים ודע זה:

אות קמח - סוד למה בעינן גבי ברכת אלהינו רובא דמינכר:

סוד למה בעינן גבי ברכת אלהינו רובא דמינכר ולא יהיה די בו':

והטעם ידעת במה שקדם שהאלוהות הם י"ס ולכן בעשרה מזכירין אלהינו. ועוד כי כבר נתבאר כי ז"ס עם מלכות הם הנקראים היקף וג' העליונות משפיעים על ההיקף, ולכן לא יהיו אוכלי הפת פחות מז' כנגד ז"ס האוכלים פ"ת ב"ג של שלש העליונות. ואוכלי ירק שהם אותיות יקר ובמ"ק עולה ד' כנגד אותיות שב"ד הרומז לש"ת. ואח"כ לכל הספירות הם ג' ובעבור שלא לקצץ המלכות מהן ולכן יהיה אוכלי פת בז' ופת בחשבון הקטן י"ב, י"ב בקר כנגד י"ב גבולי אלכסון אשר מהם מתפרנסת בכל שינוי גדול מלכות. ותחת ים עטר' שלמה י"ב בקר להוריד השפע לי"ב מזלות אשר מהם מתפרנסין העולם השפל בגזירות עליון עליו כח ע"ט וגבורה ופחד נתן בהם להיות מושלים בקרב תבל. אבל בזימון ג' אין מצטרפין אלא באכילת פת כי בהיקף אין לחלק כי הם כולו אוכלי פת:

אות קמט - סוד פסול הקטן שלא הביא ב' שערות לכל דבר שבקדוש

סוד פסול הקטן שלא הביא ב' שערות לכל דבר שבקדושה:

והטעם כבר ידעת שכוחות החיצונים מסבבים את היסוד והע"ט כדי לקבל מהודם והדרם. והיותר ביסוד והם השערות הנמצאים סביב לערלה ואם אין האדם מוכתר בדוגמא העליונה אין אנו מצטרפים בדברים הצריכים עשרה. ואין להקשות ממחוסר אבר ובעלי מום, כי כבר הם היו נמצאים בשלימותם ושרשם מעיד עליהם מה שא"כ השערות כי לא יצאו לפועל ולכן לא ידמו למחוסר אבר:

אות קנ - הטעם ששיכור מברך:

הטעם ששיכור מברך:

והטעם היתר שיכור לברך - א' לפי שהרבה דין על השולחן הטהור בשתיתו. הב' יברך לתקן הקילקול להמשיך בברכה הרחמים. וז"ס מאמרם וברכת אפים מדומדם. וידעת אמרם ז"ל עם דמדומי חמה. והטעם ג' דברים מקצרין ימיו של אדם - הא' מי שנותנים לו כוס של ברכה ואינו מברך ב' ס"ת לקרות ואינו קורא ג' והנוהג בשררה. והטעם כי הוא המרחיק ברכות צדיק מבת זוגו ירחיקוהו חייו מנפשו. והנוהג בשררה לוכד כתר תגא דמלכא חלף:

אות קנא - סוד נגלה ונסתר בברכה:

סוד נגלה ונסתר בברכה:

דע כי יש בו ב' כוונות - הא' ע"ד הפשט כי ידעת כי הש"י נעלם מעין כל במהותו אפילו במלאכים כדכתיב כי לא יראני האדם וחי, כלומר אפילו החי שהוא המלאך. אמנם נודע במציאותו מצד פעולתיו ככתוב נודע ה' משפט עשה. (וכן מהכתוב) הפעם אודיעם את ידי וידעו כי שמי ה'. ולכן כל ברכה באה נגלה ונסתר מצד מהותו ונגלה מצד פעולותיו. ועל דרך האמת כי הנסתר הוא צי"ע והוא אשר קדשנו במצותיו והנוכח לעטרה ודע זה:

אות קנב - סוד למה באו ח' ברכות בסעודה:

סוד למה באו ח' ברכות בסעודה:

סוד למה באו ח' ברכות בסעודה - נט"י, ברכת המוציא, ברכה על היין בתחלה ובסוף, וד' ברכות של ברכת המזון. וטעם ח' אלו לפי ששקולים הם המזבח והשולחן מה מזבח מכפר אף השולחן מכפר שהרי הלחם שעל השלחן כשהוא מאכיל שם את העניים הרי הוא כקרבן ע"ג המזבח וכשם שהיה במזבח קטורת שהוא מכפר יותר מכל הקרבנות שעל גבי מזבח הנחשת שמונה מיני בשמים ד' בשמן המשחה מור וקנמון וקנה וקידה וד' בקטורת נטף ושחלת וחלבנה והלבונה. וכן נצטוינו לברך על השולחן ח' ברכות כנגדן. וסוד ח' מיני בשמים בסוד בגדי כהונה שהם נגד האם ש"ת ובניה ז"ס. וטעם נט"י כטעם קידוש ידים ורגלים של כהני הקודש לרמוז לעשר ספירות שכוללם כל העולם ולכן המזלזל בהם נעקר מן העולם. והטעם שהמזלזל בנט"י בא לידי עניות לפי שהברכה באה מן העשר ספירות לעולם ובפרט במדה העשיריות והעושר מתאסף בעשר האצבעותיו ולפי שזה זלזל בהם תתמעט פרנסתו:

אות קנג - סוד דבעינן בנטילה כח גברא:

סוד דבעינן בנטילה כח גברא:

יען כי כל הספירות שואבין מן קו האמצעי אשר הוא אדם שבמרכבה ואף מן הגוי יכול ליטול כי ישראלים הם נגד אדם הפנימי והגוים מאילן החיצון ונקרא ג"כ אדם שנאמר טוב לחסות בה' מבטוח באדם הוא אדם החיצון:

אות קנד - טעם אסור לכרוך ידיו בבגד ולאכול בהן:

טעם אסור לכרוך ידיו בבגד ולאכול בהן:

לפי שהעברת מים בעינן ואין טהרה אלא בהם ולפי שהמים עלולים לקבל טומאה אף מן האור ולכן צריכין ניגוב והוא אומרם ז"ל כל האוכל בלא ניגוב ידים כאלו אוכל לחם טמא שנא' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים לחמם טמא בגמטריא בלא ניגוב ידים:

אות קנה - טעם שלא ישיח בין ברכה לתחלת המעשה:

טעם שלא ישיח בין ברכה לתחלת המעשה:

שאם השיח נשאר המעשה בלא ברכה וכל הברכות ע"י מעשיהם צורך גבוה א"כ חטאו גדול ולכן יחזור ויברך:

אות קנו - טעם איסור אמן חטופה:

טעם איסור אמן חטופה:

דע כי ב' מדות נקראת אמן ש"ה ועטרת ולכן אם חטף לא כיוון אלא באמן עליון ולא הורידו ולכן נענש. וזה הדין בחטופה וביתומה ובקצירה טעם אחד להם. אמנם הארוכה אסורה משום שמוציא מן אמן האחרון:

אות קנז - וטעם איסור לענות אמן אחר ברכותיו:

וטעם איסור לענות אמן אחר ברכותיו:

אינו אלא כשיש ברכה לפניו שנראה כמפסיק בצינורות העליונים אבל בסיום הברכה צריך לענות כדי לכלול אמן באמן שהוא הוי"ה באד"ני כי הב' עולים בגמטריא מאמן:

אות קנח - טעם לברך על פרי העץ בפה"ע ולא בורא פה"א:

טעם לברך על פרי העץ בפה"ע ולא בורא פה"א:

הכל יצא מן האדמה שמע בזה טעם נכון כי כל אילן ועץ העושה פרי הוא מושפע ממדת יסוד הנקרא עץ כי הוא ממשיך הוא"ו של ת"ת ועולה ה'. כיצד, יפ"ה (עולה נ') הפ"י (עולה נ') ופ"ה (עולה ל') הפ"ו (עולה ל') סה"כ ע"ץ. וברכות לראש צדיק. ולכן צריך לברך על פרי העץ ברכה בפני עצמו. וכוונת הברכה כן הוא - ברוך כתר. אתה מכ"מ. ה' בי"נה. אלהינו הזרועות. מלך בינה, שהיא מלך הת"ת הנקרא עולם. בורא האציל פרי העטרה שהיא פרי צי"ע הנקרא עץ. והפרי שהיא העטרה האציל עולה הגשמי המלא פירות ופרנסם:

אות קנט - טעם לברכת בורא פרי האדמה:

טעם לברכת בורא פרי האדמה:

אמנם כל שאר הפירות הצומחים הסמוכים לאדמה הם נאצלים מן האדמה מהפרי שהיא העטרה המקבלת מן מדה האדמה שהוא הפחד שנאמר הלעיטני נא מן האדום הזה ולכן חותם האדמה ולא הארץ:

אות קס - טעם ברכת בורא נפשות:

טעם ברכת בורא נפשות:

טעם ברכת בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות, הוא סוד עמוק ואם תזכה להבין. כי האדם עץ השדה ושיחת דקלים. תבין זה כי חי העולמים מברר הנפשות הטובות, טובות מאוד. והרעות עוברות בחלוף. וכל פירות שהוציא מיץ ממנו מברך על המיץ שהכל, חוץ מין שמברך בורא פרי האדמה. והטעם כי היין הוא המלך נגד הת"ת שהוא מושל על ששה קצוות ומזכירין עניינו בפירוש:

אות קסא - סוד כוונת ברכה מעין שלש:

סוד כוונת ברכה מעין שלש:

וזהו נוסחה - ברוך אתה יה"וה אלהינו מלך העולם על המחיה ועל הכלכלה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו רחם ה' אלהינו עלינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך והעלינו בתוכה ושמחינו בבניינה ונברך שמך בקדושה ובטהרה ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה - ברוך כ"ע. אתה ש"ה. יהו"ה ש"ת. אלהינו ש"ה. מלך ת"ת. העולם כל ההיקף. על המחיה, החיות היורד מג"ר דרך חסד ונצח. ועל הכלכלה, דרך פח"ד והוד צי"ע ככתוב ויכלכל יוסף את אחיו. ועל הארץ, הוא ארץ החיים המקבלת מן חמד"ה טו"בה ורח"בה שהוא יסו"ד ות"ת ובינ"ה הנקראת רחובות הנהר. שרצית והנחלת לאבותינו, והוא סוד בת היתה לאברהם ובכל שמה. הנה עד רחבה דיבר בעליונים מכאן ואילך דיבר בתחתונים עד החתימה. וחותם על הארץ ועל המחיה. ואין לחתום על הכלכלה, יען כי זה מצד הדין וזה מצד הרחמים כאשר פירשנו. ויהיה פירוש החתימה כן - על הארץ שהיא עטרה. ועל המחיה על נצח וחסד והן מחית העטרה. ואם אכל מז' מינים מברך ככה בא"י אלהינו מלך העולם על העץ ועל פרי העץ וכו'. ואינו חותם על העץ ועל פרי העץ רק על הארץ ועל הפירות. והכוונה כי העץ במקום התפארת. פרי העץ צי"ע. ועל הארץ, ארץ החיים. על הארץ ועל הפירות כולל כל ההיקף כי הם פירות ג' העליונים. ועל היין מברך על הגפן ועל פרי הגפן וחותם ועל הפירות. ולא על הגפן ועל פרי הגפן והטעם כי פירות הארץ הם ה' וב' מזונות שבכללם ז'. לכן יחתום בפירות שכולל כל ההיקף ולא יחתום בגפן לבדו שרומז על הת"ת כאשר ביארנו. והחותם על הגפן ועל פרי הגפן לא הפסיד כי ת"ת כולל כל הבנין:

אות קסב - סדר ברכת הריח:

סדר ברכת הריח:

אמר דוד כ"ה ת"י אמר רב איזה שהנשמה נהנית ממנו הוי אומר זה הריח טוב. וכל נפש זכה מטהורה מורגשת בו מן שאר הנפשות ותבחר מקומות החשובים בעלי הריח, ונפש שפלה המזוהמת תבחר מקומות המזוהמים. והנה סוד הדבר כן הוא כי הג' עליונים נקראים ריח טוב וההיקף כסוף לריח טוב ככתוב לריח שמניך טובים שמן תורק שמך שהמכוון בו למדת החכמה. והנה כבר ידעת שהנשמה היא ממדת הבינה ושולחה והוגלה בריח הטוב ולכן תהנה והנה הריחות משתנים מהם מעצמם ומהם מעשבים. וכל שהם מעצמם ירמוז לז' ולהמשיך הו' וכל שהם מעשבים ירמוז להו"ד ולעטרה כדכתיב עשב השדה ראה ריח בני כריח השדה והוא שדה תפוחים. ולכן מברכים עצי בשמים עשבי בשמים ולא עשב ולא עץ. ואם אינו יודע מאיזה מין הוא יברך מיני בשמים לרמוז על ההיקף. וריח הפירות מברך בורא שמן ערב. וכבר ידעת הסוד הנעלם כשמן הטוב היורד על הזקן זקן אהרן שיורד עפ"י מדותיו מדותיו ממש והטעם שהשמן ירמוז לחכמה עלאה וזקן אהרן הוא החסד כי הוא איש חסד:

אות קסג - סוד איסור מאכלות אסורות:

סוד איסור מאכלות אסורות:

אמר המחבר אחרי השבח והודאה לאל עליון והעיין בספרי החכמים הקודמים והמתאחרים גדולים אשר בא לידינו בנתינות הטעם לאיסור המאכלות לקטנו מהם התוכות ופסולת והשלכנו מהם הקליפות והפסולת. וטרם נשלח יד לתת טעם לאסור אסורי המאכלות נקדים הקדמות ולפי דעתינו יתבאר טעם איסור אסורי המאכלות מצורף אל כל זה שחברנו בסודם ואלהים עמנו בראש ושמנו בו בטחונינו להיישים לפנים דרך ישכון אור האמיתות להשיג בארץ החיים אשר איסורי המאכלות הן דרך הישרה אל זה:

אות קסד - מסביר ההבדלים בהתנהגות בני אדם:

מסביר ההבדלים בהתנהגות בני אדם:

דע מושכל ראשון. נשמה דבר שכלי, ודבר נשכל לא יקבל הפחת והיתר. כפי הנחה הזאת למה משתנה השגות בני אדם בהנהגות המידיות והשכליות. נראה שיש בזה דבר גורם לזה ולפי הצומח ומדבר. ולבאר זה נאמר. דע כי כל שינוי תנועה ויציאה מן הכח אל הפועל והשינוי המגיע לאיש בין איש אחר הוא זה. הא' בטבע והב' במקרה והג' בעצם. ואולם שינוי בטבע הוא בהתגבר אחד מן היסודות הפועלים על המתפעלים או ההיפך ויקרה מזה שנויים אין מספר בכעס רצון וגבורה וחולשה וגאוה וענוה ואכזריות ורחמניות. והדומה לזה ושינוי במקרה בשחרות ולובן ואודם והדומה לזה. ושינוי בעצם ר"ל חלוף הדעת כי הא' יהיה יותר חכם ומשיג הדברים על אמיתתם יותר מאחר. והנה לפי האמת כאשר נעיין בשינויים האלה נמצאים נבדלים זה מזה הבדל עצום. ולביאור זה נאמר כי שינוי הדעות הוא כפי הכנת כלי הנפש הנושאים אליו ושינוי המקרה במזון התולדות וישוב הארצות ושינוי הטבעיים בהתגברות התולדות, ר"ל היסודות. והנך רואה כל אלה השינויים אינם מן הנפש השכליות רק מן החומר הנושא להם כי הנפש השכליות היא באה במה שהוא נפש אין שינוי אחד מן השינויים הנזכרים יוצא ממנה ודבק בה רק היא פשוטה והשינוי המגיע ממנה הם באים מן הגוף ולא מן הנשמה שאם היו באים השינויים מן הנפש א"כ היה מוכרח על מעשיו ולא היה לו לא עונש ולא שכר ובזה היה מפיל פינות מפינות התורה האלוהות. וא"כ אין השינויים באים מצד הנשמה. ובהכרח נאמר שהם באים מן הגוף וכפי זכות החומר כן תהיה הנשמה הפועלת בו. וזכות החומר ועוביו הוא בא מן מאכלים הרעים אשר סבתם אסורי מאכלות שמטמטמין את הגוף זהו הנראה לי דרך הפשט באיסור אסורי מאכלות. אמנם על דרך האמת כבר ביארנו שכל אלה האסורים הם מחוץ מכוחות הטומאה ולכן אכילתם מטמטמת ועושה רושם בגוף אשר הוא עשוי בצלם אלהים והביא מחשיך בנר אלהים אשר נפח באפיו מאילן הפנימי ולכן בא הטמטום מהם. ועתה שתי הדברים שוים בהמנעות אותם המאכלים מן ישראל רק הדרך השני הוא נותן מופת סבה כלומר ולמה הם רעים לפי שהן באים מכוחות הטומאה ודע זה:

אות קסה - סוד שם המפורש:

סוד שם המפורש:

א' אות הראשון של שם ב"ד שהוא יו"ד כוללת כל השם. כיצד, י' פעמים יו"ד הם קו"ף. וקו"ף במילואו עולה בחשבון רבועו שם ב"ד כיצד - י' פ' י' הם ק'. ה' פ' ה' כ"ה. ו' פ' ו' ל"ו. עוד ה' פ' ה' כ"ה. (סך הכל עולה) קפ"ו (מקו"ם). ולא די כל זה אלא שהוא עולה ב' שמות שם ב"ד ואלהים כי קו"ף לבדה יורה על כל השם ונעלמו פ"ו שהוא בחושבן אלהים. האות הב' שהיא אות ה' עולה בכל השם ב' ד'. כיצד. הה' עם נעלמו (היינו המילוי שלו, שהוא נעלם) שהוא ה' אחרת עולה יו"ד. ויו"ד עולה ק'. וקוף עולה קפ"ו. וכן שם ב"ד כאשר פירשנו. ד"א ה"י בנעלמו נכתב יו"ד שהם אותיות י"ה ומילוי י"ה כזה יו"ד ה"א הרי כ"ו כמספר שם בן ד'. ד"א ה' ריבוע כ"ה ועם האות עצמה הרי כ"ז הרי שם שלום:

אות קסו - סוד האות ו' שבשם:

סוד האות ו' שבשם:

האות הג' שהוא הו'. דע כי כפי המקובל ו' נכתב באמצע א' כזה וא"ו וא"כ ו' לממשך הו' הרי שני וי"ן וכל א' אם נכתבהו באל"ף באמצע יהיה וא"ו וא"ו ועולה חשבונם כ"ו כחושבן השם השלם ברוך העוזר:

אות קסז - סוד ד' שמות העולים רי"ו אותיות:

סוד ד' שמות העולים רי"ו אותיות:

והם אם לע"ב שמות העולים ג"כ רי"ו אותיות. וזה סדרן - יהו"ה יה"ו והי"ו יהו"ה והי"י סי"ט יהו"ה הי"ה יל"י הי"ה על"ם. וביאור זה נאמר, הכה (הכוונה להכפיל) שם בן ד' נ"ד פעמים (היינו ד' פעמים נ"ד) ויעלה בחושבן רי"ו. אח"כ תקח כלל כל השמות ב"ד ותחלקם לג' ג' ויעלו ע"ב שמות ואחר כל ד' שמות חוזר חלילה כמו שאתה רואה מסודר לפניך בכאן וע"ד זה תסדר. סדר אחר - האחד ישר והאמצע הפוך והאחרון ישר ולא יעבור יותר מג' שמות וחוזר חלילה - יהי (חיריק קמץ שוא) הוה (קמץ שוא קמץ) והו (שוא קמץ שוא) היה (קמץ שוא קמץ) וכן יחזור חלילה. סדר אחר - יי"י (שוא שוא שוא) ההה (קמץ קמץ קמץ) וו (שוא ששוא) ההה (קמץ ככמץ). וכן יחזור חלילה אחר ג' שמות ושתים למפרע. וזה כולו ישר מסדר ע"ב אותיות משם ב"ד. סדר אחר - היה (קמץ שוא קמץ) והו (שוא קמץ שוא) הוה (קמץ פתח קמץ) יהי (שוא קמץ שוא) וכן יחזור חלילה אחר ג' שמות שתים למפרע ואחד ישר והוא אמצעי. ודע כי הניקוד מכולם כנגד יהבך (שוא קמץ שוא קמץ) או כפי ניקודהענין אשר יצטרך אליו. והבן זה היטב:

אות קסח - סוד סמא"ל ותניניעור ולילית:

סוד סמא"ל ותניניעור ולילית:

הם נגד ת"ת יסו"ד מלכו"ת וכל נפשות הרשעים ועזי פנים נופלים בבאר לילית ולא בבאר שבע ולכן נענשו השבטים בגלגול על כי

השליכו את יוסף החיצון והוציאוהו מבאר שבע והבן זה היטב:

אות קסט - סוד וה' נתן חכמה לשלמה:

סוד וה' נתן חכמה לשלמה:

ה' הוא ת"ת ובית דינו הוא חסד. וחד נתן חכמה תתאי לשלמה שהוא יסוד הנקרא שלום. ולכן נוסיף ה' לרמוז לה' אחרונה שבשם ב"ד ואם תפרשוהו על שלמה המורגש יהיה ד' ויהו"ה ד"ו פרצופין:

אות קע - סוד זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור:

סוד זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור:

זה שמי לעולם, הם ג' מלאכים העולים סוד שם הגדול הונו והדר גאונו. וזה שמם - שמוע"ל מטטרו"ן יה"ואל. וזה זכרי לדור הם ד' מלאכים הא' והוא מקום האהבה ושמו זהדריא"ל השני מקום היראה. ותשעה מדריגות עולה כמנין אותיותיו ופעולותיו להטיל אימה על כל שומע שמעם. וזה שמו ספרידהו"א. הג' מקום השלום ושמו ידדירו"ן. והד' מהדריאל מקום הגבורה. וסימנם וזה זכרי זכרם בעת הצורך. והעלם למתקיים מחצבתם אל נחלי העברים יסו"ד ומן העברים מתנה ת"ת וממתנה נחליאל ש"ת ומנחליאל מקום המצפה ש"ה והרמתה כ"ע. ודע הרמז הגדול כוז"ו מצפ"ץ אנג"ץ הגע"ץ החליפם באלפ"א ביתו"ת ותמצא סודם:

אות קעא - סוד דרכי השם ב"ד שעולה מספרו כ"ו:

סוד דרכי השם ב"ד שעולה מספרו כ"ו:

א' החכמה ב' דרך אהבה ג' דרך השלום ד' דרך ת"ת ה' דרך הבינה ו' דרך השכל ז' דרך חכמה ח' דרך מבואות השערים ט' דרך מבוא ההיכל החיצון י' דרך מבוא המגדול י"א דרך מבוא החומה י"ב דרך קרית ספיר י"ג דרך קרית חוצות י"ד דרך הנחל היוצא מבית ה' ט"ו דרך הגן ט"ז דרך עץ הדעת טוב ורע י"ז דרך המותר היחוד עד הערבה י"ח דרך בית החורונים י"ט דרך ים סוף כ' דרך המבצר כ"א דרך ים הערבה כ"ב דרך העו"ז כ"ג דרך הרמתה כ"ד דרך היכל הפנימי כ"ה דרך היכל החיצון כ"ו דרך היכל החדר מלך הגדול אדון הכל. הם כ"ו דרכי יהו"ה צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. וזכור תמיד שכל פסוק שתמצא בו כ"ו תיבות אותו הפסוק קודש קדשים, יען כי חותם המלך בו ומתגבר ועולה עד מקורו עשוהו בד' אותיות וקראוהו בניקוד הפסוק תעלה ותצלח:

אות קעב - סוד שלשה שמות אשר הם מקבלים ג' מלאכים הנרמזים:

סוד שלשה שמות אשר הם מקבלים ג' מלאכים הנרמזים:

זה שמי הא' אהוה (פתח שוא שוא חיריק) וסימן נקודו אני לדודי ודודי לי". ומקבלים ממנו השרף הגדול שמועא"ל. והב' זה שמי היו"ה סימן נקודו מי זאת עולה מן המדבר. ומקבל ממנו השרף הגדול מטטרו"ן. והג' זה שמי ההיו (צירי פתח שוא סגול) וסימן נקודו אל (צירי תחת א') רחום (פתח תחת ר') וחנון (שוא תחת ו') ארך (סגול תחת א') אפים. ומקבל ממנו השרף הגדול יהואל. ודע כי הפוכו שם ב"ד כל היותר רחוק מן יו"ד הוא יתר יורה בגבורה בהיפוכו. וראוי שתדע כי השם הראשון אהוה (חטף פתח, קמץ, שוא, פתח) עם מלאכו שמועא"ל ממונה על פעולת נוראות להמית ולהחיות ולראות מלאך ולהשיג השגתו ודע זה יהו"ה (קובוץ קמץ שוא פתח) עזר (קובוץ קמץ חיריק) סימן יוקח נא מעט מים. וי"א שיר השירים אשר לשלמה ממהר לפעול בלי שום קדושה. קריאת זה השם ושני ניקודים יהו"ה סימן צרור המור דודי לי (דהיינו שוא פתח חולם חיריק) גם הוא ממהר לפעול כראשון. ייואשעביואיהו שם בן י"ד וסימנך כי י"ד על כס י"ה אשרי אנוש יודעו ופועלו בטהרה. והוא יוצא מברכת כהנים מן ראשי תיבות - יברכך יאר ישא ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם בתוספות שם יה"ו. והשם הזה עולה בי"ד מעלות שהם י' ספירות וד' היכלות והם היכל האהבה שם יה"ה היכל השלום יו"ה היכל העוז יה"ו היכל החמדה יי"ה. ואלו הם ז' היכלות - יה (סגול פתח) מלכו"ת. יהה (שוא פתח פתח) יסו"ד. יוה (שוא פתח) הו"ד. ההו (פתח פפתח) נצ"ח. יהו (שוא חיריק) ת"ת. הוי (חיריק חיריק) פח"ד. יהו"ה (שוא קמץ שוא חיריק) גדול"ה. ובהומקיואומם. והוא שם בן ד' אותיות יוצא מר"ת מן ויהי בנסוע הארון וניקודו כמו שכתוב בתורה והוא שם המעלה חמה ונוקם נקם ומשומם לאדם. והם פיזור המון חיל מעל העיר מביא מורך בלבבם ומקורו עמו שהוא יהו"ה (חיריק סגול פתח):

אות קעג - ענין הניקוד בתורה:

ענין הניקוד בתורה:

ודע שכל ענין ניקוד תורה ענין עצום כל אחד בפני עצמו ונקרא ארבעה מאורות כפי חכמי הקבלה הרומזים למקומם הידוע אצלם. שם י"ה אהי"ה היה מכירו הכהן הגדול בהיותו עולה על המזבח והעשן היה עולה דרך המישור. וזה השם אינו מתערב בשום מאור אחר מפני גדולתו והמקבל ממנו שרפים הנרמזים בשם שמי י"ה טכס"י היה להמלט מכל צרה וצוקה בקריאת שם הניקוד בשתי ניקודים הנ"ל. והוא שם לשאלה בדוק ומומחה לכל דבר. ייארואאוחונחל היוצא מפסוק ה' ה' א"ל רחום וחנון עד לאלפים וניקודו כמו שכתוב בתורה ומקורו עמו אהי"ה (שוא קובוץ קמץ חיריק) אשר אהיה:

אות קעד - סוד קריאת השמות בעת שירצה לפעול:

סוד קריאת השמות בעת שירצה לפעול:

דע כי כאשר ירצה לפעול ולזכור הניקוד שתחת השמות וסוד ניקוד תשוקתו, יכווין בראשון שהוא לקיים החסדים ושמו שד"י. והאמצעי מקום הגבורה הגדולה ושמו אדנ"י. והאחרון הנותן שלום בין דבר לדבר ששמו וה"ו. והנה הם שלשה מדת האבות וכאשר יכוין באופן שביארנו יפעול כל אשר ירצה ויכוין עוד ששלשה ניקודים הללו הם ג' עולמות ששמותיהם שלש מאות שאמרנו. ויכוין ג"כ שמשמות הללו נאצלו האבות. ואל תתמה שמדת החסד קראנו שד"י ומדת הגבורה וה"ו ומדת הת"ת אדנ"י, כי אם תזכה להבין וארא אל אברהם וכו' תבין זה. אהוי ולר (סגול פתח שורוק חיריק שוא שוא קמץ) יוצא מפסוק את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. השם הזה שם אמיץ פועל פעולות גדולות ואמיתות כמו שתראה צירוף השלישי דומה לשני, אלא שזה עולה וזה יורד. יוה"ך שם היוצא מסופי פסוקים כי' מלאכיו' יצוה' לך' יהו"ה (שוא קובוץ קמץ חיריק) סימן נקוד תשוקתו השב"א שלו רומז לגבורות יסו"ד השור"ק לג' אבות וכאשר פירשנו והקמ"ץ ירמוז למקום בינה והחירי"ק לכתר:

אות קעה - סוד אחר זרק"א סגו"ל:

סוד אחר זרק"א סגו"ל:

כלומר אהר הגלות והפיזור, סגולה. וד"ז. אלו ג' שמות טובים להנצל מכל צרה ולהשיב תשובה ליודעים מקורם. יי (שוא קמץ חיריק) ייהוי (שוא פתח פתח) ההה (צירי פתח) צריך הפועל שיכוין המשכתם בכח בקו הגבורה. סוד כל שם שנקודו בתנועות קטנות ממהר פעולתו מן המנוקד בתנועות גדולות. סוד הניקוד שהיה מזכיר הכה"ג וסדר הזכרתו וזה השם ונקודו וסדר הזכרתו יתבאר במה שיבא:

אות קעו - סוד התשיעית ביום:

סוד התשיעית ביום:

סוד דע כי השעה הט' שעת ברכה וששון ושמחה היא שעת המנחה ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו. וקבלה תהיה בידך ששנת הט' ליובל היא השנה המובחרת וחודש התשיעי הוא חודש הטוב וחודש הרצון. יום התשיעי לחודש הוא יום המובחר שבכל החודש. ושעה הט' שביום היא השעה המובחרת שבכל היום. וע"כ כל איש שנולד בשנה ט' ליובל בחודש הט' ביום הט' ובשעה הט' הרי זה עולה למלוכה בלי ספק:

אות קעז - סוד שבעה מיני אש הם:

סוד שבעה מיני אש הם:

הא' אש שורף, עטר"ת. הב' אש משרף, יסוד. ועינו כעין האדם. הג' אש מלהט אפילו מרחוק, הוד הד' אש שהוא משריף מהרה, נצ"ח. כעין התכלת ואינו אדום פונה לשחור מתקוע הה' האש הנמצא מדריגה קטנה בה ת"ת קצתה מנוחה פונה ללבן. הו' אש מסעיר ומרעיש ג' ה"ח מגלה רשעים מרחוק. הז' והוא שחור מאוד פח"ד הוא עונש הגדול שנוחלין הרשעים:

אות קעח - השימוש בשמות:

השימוש בשמות:

נמסר בידך סוד עמוק באלו שמות המקובלים ואין להם יציאה משום אלה הם שמות בפני עצמם ואלה הם ו"ו צפעחירו"ן אספעיחירו"ן מפעיחרויה"וי ואלה המלאכים המקבלים מהם אשר אלה שמותם גבריא"ל צדקיא"ל עזא"ל עוזיא"ל. והנה אודיעך ברצונך לקלל ולהמית שונא קרא שם זה בניקודו (דף כה) יהו"ה (קמץ תחת ה' קובוץ תחת ו' פתח תחת ה'אחרונה) ואחריו ג' שמות הנ"ל עם מלאכים י"ג ימים זה אחר זה ותצליח בלי ספק אפילו בלי טהרה. ולעולם תהיה כוונתך למדת הגבורה וקריאת השם בניקודו יסביר לך מפה אל פה בע"ה:

אות קעט - סוד ארבעים מאורות היוצאים משם יהו"ה:

סוד ארבעים מאורות היוצאים משם יהו"ה:

דע כי עשר נקודים יבא לכל אות ואות ועולה החשבון מ' כנגד מ' שעמד כבר ועוד יתבאר במה שיבא בע"ה צצציהו"ץ ציץ הזהב נזר הקודש יאהדונה"י משיב כל הספיקות ליודעי מקורו בלי מלאך ובלי טהרה ובלי קדושה. סוד דע כי השמות והם שמות ממהרים לפעול הפעולות להעלות חמה ולנקום נקם ולשלם לאיש כמפעלו כי הם מקורות המשפט ששבעים סנהדרין העומדים עליהם על ישראל למגן ולמחסה ולמסתור מקבלים מהם. הא' אדנ"י ע"ט. הב' שד"י יסו"ד. הג' אלהי"ם הו"ד. הד' נקפעסיהרו"ן נצח. הה' יוצהפחרו"ן ת"ת. הו' צבאות פח"ד. הז' יאהדונה"י חסד. השמות האלו משפטם בלי מלאך ולשאול בדבר האלהים בחלום להוציא מן הצרה לרוחה ולהמלט איש בארץ ציה ושמה וכל זה מפני רום גבורתו:

אות קפ - סוד ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבאר:

סוד ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבאר:

כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת בם זרע קודש מצבתה. וזה פירושו - ועוד בה עשיריה, כתר עליון, השם העשירי בניקודו. והיתה לבער, כי מבערת כל מאורי אור ובפרט האלה שהיא מדה האחרונה. והאלון הוא מדת ת"ת אשר בשלכת. ר"ל בהשליכה עליה לכל המקבלים שפע מאורתה. מצבת בם, אורה קיים ולא נחסר כלום. זרע קודש מצבתה, גם הגדולים ממנה הנקראים זרע

קודש כי מקודש קדשים יצאו דומים אליה. וזה אמרו מצבתה. וע"י עשיריה ההיא עתידים להיות גאולים והבן זה היטב:

אות קפא - סוד המסעות שנסעו ישראל בצאתם ממצרים:

סוד המסעות שנסעו ישראל בצאתם ממצרים:

הא' סוכות המטר"ה היא צל השכינה והב' רעמסס הוא מקום הגבורה פח"ד והג' אית"ם הו"ד שם עמדו ישראל בצרה צרורה מפני כוחות המשחית שרצו להשחית את ישראל ולאבד זכרם ושם נתאמצו ישראל ועמדו קיימים באמונה והחזיקו באמונת אדותיהם וע"כ נקרא המקום הזה איתם. הד' בעל צפון נג"ח שם הראו מלאכי השרת תפארתם כדי להטעות את ישראל. וזה בעל צפון הוא מקום הפרץ שפרצו קדמונים אדם וחוה וקין כאשר פירשנו בפירושינו לתורה. הה' פי החירות יסו"ד הוא מקום משותף בזה החי' ארי' והוא של רחמים. וכל עוד שהוא סתום אין חירות לישראל וכאשר נפתח פיו נעשו בני חורין. הו' מגדול ת"ת שם נתגברו ישראל כגבור ראו כל גדולתם וראו עוד כי גדולתם מגיע לנקוד האותיות קראו מגדול. הז' חכמ"ה ש"ה הדא הוא דכתיב בין מגדול ובין הים והבן זה היטב:

אות קפב - כוונת קריאת יו"ד כשהוא בניקוד שור"ק:

כוונת קריאת יו"ד כשהוא בניקוד שור"ק:

הא' בקוצו של יו"ד ויכוין לאלף על שם אדנ"י העולה חשבונו כ"ז כמספר כל השם ובניקודו השני לגוף היו"ד ולאל"ף ובניקוד הג' לקוץ היוד תחתון ולשם הה"ה כי ע"י השם יצא שפע היו"ד לכל הנמצאים עליונים ותחתונים:

אות קפג - כוונת קריאת כה"ג את השם ביה"כ יום צומא רבה:

כוונת קריאת כה"ג את השם ביה"כ יום צומא רבה:

כשהיה מתחיל לקרוא היו"ד היה מנענע בראשו כ"ו נענועים וסדר הנענועים ככה הם - שמונה נענועים וע"י הרמת קולו יותר מבאר ושונה ומאריך בו יותר מבראשונה. והם כנגד ח' בגדיו הרומזים לספירת בינ"ה המתלבש אורה בשמונה שמות האלה וזו הם אדירירו"ן יוצפעד"י רון ביה"רי רון מלכי"ה אובוג"ה אנגק"י כוז"ו צפ"חירון. ואח"כ היה מנענע עוד ח' נענועין כנגד ד' רגלי המרכבה העליונה וכן כנגד רגלי המרכבה התחתונה. וכל זה הנענועים היה מנענע בראשו לארבע רוחות נגד ד' אותיות השם וכן היה עושה בכל אות ואות היה מנענע בראשו כ"ו נענועים כסדר הנזכר ותיכף בהשלימו הקריאה והנענועים באות היו"ד היה מתחיל באות הב' בלי הפסק להיות ה' אחד ושמו אחד. וניקוד השם היה כן - יהו"ה (קובוץ חטף פתח סגול פתח). וכבר ביארנו שכל אות משם בן ד' עולה חשבונו כ"ו ככל השם עצמו ולכן ראוי הכוונה בכולם בשוה ודע זה כי נפלא מאוד:

אות קפד - סוד שבעה שרים הנמשכים מגבורה:

סוד שבעה שרים הנמשכים מגבורה:

ואלו הן כלמי"ה בוא"ל אסימו"ר פסכ"ר גבריא"ל סנדלפו"ן עוזיא"ל ולא נודע לנו השם רק הם הניראים כח וא"ו של שם ב"ד והתבונן בזה כי תצטרך אלו ברוב המקומות במה שיבא:

אות קפה - סוד הרוצה להשתמש בהשבעת המלאכים:

סוד הרוצה להשתמש בהשבעת המלאכים:

ראוי שתדע שם כל מלאך ועל מה הוא ממונה אם על האש ואם על המים. וכל הממונה על האש הוא מן מדת הדין וכל הממונה על המים הוא מן מדת הרחמים. וזה תחלק לשני חלקים, מהם רחמים גמורים ומהם רחמים מזוגים ומהם דין קשה ומהם דין רפה. וכאשר יעלה בידך כל זה כל אשר תעשה תצליח. אלה מלאכי האש - שמועא"ל. הא' הוא השורף המקרר האש מרוב זיויו וב' שאינו שורף רק כל המתקרבים אליו מתעכלים מרוב חוזק אש ושמו מטטרו"ן. והג' הוא יהוא"ל. זה השורף ומשריף מפני שהוא משמש בגבורה. גם במחנות המים נמצא ג' מיני מים. מים בולעים מים שוטפים מים מי בריכה והנחה שכל רואה ימים מתחכמים. והנה כפי חלוקיהם כן, יש מלאכים הממונים עליהם ואלה שמותם - הא' דנאל (קמץ קמץ צירי). והב' מכיהו, זהו המושל על המים בלועים שכל כתות המים מאכל לו והוא מבליעם. וזה הוא דנא"ל פועל בגבורה קשה הנקרא בשם שוטף ומתאמץ לפעול. והג' מיכאל והם מימי הברכה ומים שאין להם סוף ועליו נאמר קול ה' על המים. ומקור מלאכי האש שמועא"ל אהי"ה. ומקור מטטרו"ן יהו"ה. ומקור יהוא"ל אדנ"י, כי הוא הנוקם נקם ברית. ומקור מלאכי המים דנא"ל אלהי"ם. ומקור מכיהו שד"י. ומקור מיכאל שר של ישראל אי"ה הי"ו ה"ה והוא מורכב מן אהי"ה יהו"ה. ותחת אלה השרים יש שרים לאלפים ולרבבות וסנהדרי גדולה נחלקו בחלוקותו לג' חלקים הא' דין ברחמים והב' דין רפה והג' דין קשה. נמצא מקור שליש הא' אהי"ה ומקור אחד ומקור הב' האמצעי יהו"ה ומקור אחד יהו"ה אהי"ה ומקור הג' האחרון אדנ"י. והנה ראינו לעוררך על המקומות אשר תצטרך התעוררת אליהם כי בלעדיהם לא יגיע לידך שום התפעלות בפעולת השמות כי הענפים לעולם נמשכים אחרי השרשים. ולכן ראוי להודיעך שרשי השמות וביודעך השרשים מיד יתפעלו אליך ויצאו לפועל כל שאלתך אשר תשאל מעם ד' אלהיך. ואלה הם. דע כי אין סוף יתברך לא מצאנו לו בדברי הנביאים ומדברי רוח הקודש שיורה עליו אך אנחנו קראנו אחד לדמיון בעלמא שהמאור שמתפשט מא"ס י"ת ראשונה הוא הנקרא אהי"ה היא מקור כל המקורות ושורש כל השרשים. ושם כל אחד המקבל ממנו הוא שם יהו"ה והמתפשטים ממנו כ"ו אורות כאשר פרשנום במה שקדם. והמקור השני יה"ו הוא ענף משם יהו"ה והשלישי זהדריא"ל. והרביעי והחמישי אדירירו"ן. והששי אכתריא"ל. והשביעי י"ה. והוא ענ"ף יהו"ה והוא סוד ט"ו מעלות השיר. והשמיני יההדייהנ"י. והתשיעי יוח"ל לבירו"ן. והעשירי יוצפע רירו"ן. והאחד עשר מפאליה"ה. ועומק המקורות האלה יתבאר במה שיבא. ואחד עשר מקורות אלו לקוחים מד' פינות המרכבה כ"ח וגבור"ה ומוציאים לאור כל פעולה. והמלאכים

הנזכרים ואחד עשר מקורות אלו לקוחים מד' פינות המרכבה כ"ח וגבור"ה ומוציאים לאור כל פעולה. והמלאכים הנזכרים ואשר יזכרו כל אחד שואב ממדתו ולא יתערב דבר בדבר. ומהידיעה הקודמת יש מדה ת"ת ב"ה ובו כלולים כל שש קצוות ואשר הם עושים הוא היה עושה. ואלה הם השמות כל ששת הספירות וכולם כלולים במדת הת"ת מדת יהו"ה. והם - אהי"ה יהו"ה אהו"ה ה"ה יה"ו אדנ"י. ומאלה נפרדו לקבל שפע וברכות כל צבאות מעלה איש איש כפי עבודתו כי שנוי המלאכים רבים ככתוב היש מספר לגדודיו וכולם מקבלים מעשר הספירות ספר עשר כיתות ואלה שמותם - אישים, בני האלהים, מלאכים, אראלים, שנחנים, תרשישים, חשמלים, אופנים, כרובים, שרפים. ויש להם אלינו סדר אחר. ודע זה. כבר יתבאר בכמה ספרי חכמי האמת כי כת"מ (כתר ת"ת מלכות) הם הנקראים שורש וענף ופרי וכנגדם נבחר ג' כתות מן המלאכים - חשמלי"ם אראלי"ם שרפי"ם. אראלים מקבלים מן הפרי מדה האחרונה. חשמלים קבלתם מן הענף מדת יעקב. שרפים קבלתם מן השורש כ"ע כ"ש ת"ה מ"א. וראוי שתדע כי שם השורש העליון אשר ממנו מקבלים השרפים הוא שם הנורא הוא מחובר בי"א אותיות וזה הם ואמי (פתח צירי חיריק שוא) הויא יהו (פתח שוא חיריק) ושם אשר מקבלים ממנו זה הוא מיר (פתח שוא חיריק) משיי (חיריק שוא קובוץ) ושם זה חשבונו עשר כנגד כל העשיריות. ושם אשר מקבלים ממנו האראלי"ם הוא בן שמונה אותיות והוא זה אאנגלגאץ (פתח פתח שוא שוא חיריק שוא קמץ שוא פתח) והשם הזה הוא מורכב משני שמות אגל"א היוצא מראשי פסוקים אתה גבור לעולם יהו"ה ומן שם אנג"ץ היוצא מן ארבע ר"ת אדנ"י נב"א גילחזודלוי"ה צבאו"ת. ואלה ד' שמות מחזיקים ד' פינות המרכבה אדנ"י שמא"ל נב"א מזרח גי"לחזוד"לויה מערב צבאו"ת דרום. ודע כי לשם יהו"ה משותף גבריאל ולשם נג"א שהוא שם משמות ע"ב מקורו אהי"ה והנה נתבאר לך שורש וענף ופרי בספירות ובמלאכים. נשאר עוד עלינו לבאר שבעה מיני כתות המלאכים ושים לבך להבינם. הא' מן ז' אישים והשם המורה עליהם המקבל מן היסוד הוא זה - משו"י גמי"ק דיר"ו להו"ן עוצ"ש והצ"ג זבד"ב. דע כי אף הם שבעה חלקים כולם שם אחד ונקודים כמו שכתוב ומקורם שם יהו"ה ואותיותיו כ"ח ויוצא מפסוק מגדל עוז וכו' והם שמות לבטל הגזרה מעל העיר ולשמירה ולשאלה בלי מלאך הכת הב' מלאכים ומקורם נצח והשם הממונה עליהם הוא עמרמאליוה יוצא מפסוק עושה מלאכיו רוחות. הכת הג' בני האלהים אלה הם המתפשטים מנהר דינור המישרים דרכי בני אדם והמשטינים אותם ועליהם כתיב ויראו בני האלהים ויבואו בני האלהים. וקבלתם מהו"ד וזה השם הממונה עליהם, רגל בנק הכשיה. ולפעמים בדילוג אות. הכת הד' שנאני"ם וקבלתם מן החסד ושמושם ברחמים ושם הממונה עליהם סנסי"ס י"ה ואינו יוצא משום פסוק רק הוא אור נחמד ועונה לקוראיו כרצונם. הכת החמישי תרשישים ומקום קבלתם מן גבורה מדת יצחק ושם הממונה עליהם אלהי"ם. והכת השישי האופני"ם ונקראים אופני הקודש והיא כת חשובה מאוד וקבלתם מהחכמה וכל מקום שתזכור מלאכי התורה התבונה והדעת הם מכת האופנים. ושם הממונה עליהם וה"ו והו"א אני והו"א אמ"ן וכוונת הפועל תהא כאשר כתבנו. הכת השביעי הכת ההוא הוא כת הכרובים וקבלתם מבינה ושם הממונה עליהם ממותק בדין וברחמים ומשפט יאהדונה"י וכבר זכרנו כח אותו שם ופה נשלמו כל עשר כיתות:

אות קפו - סוד שוש אשיש בה' וכו':

סוד שוש אשיש בה' וכו':

סוד שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי כי הלבשני בגדי ישע ומעיל צדקה יעטני כחתן יכהן אר וככלה תעדה כלי'. שוש דבור אחרונה לת"ת ולנו"ה. שוש בה', ת"ת. ותגל נפשי, נו"ה. כי הלבשני, דבור מלכות. בגדי ישע, שפע תפארתו. מעיל צדקה יעטני, מדת הר"ג. כחתן יכהן פאר, כאשר הת"ת מקבל מכהן העליון שהוא החסד. וככלה, כן כלה שהיא המלכות. תעדה כליה, בקבלה ממנו שפע וברכה ובעלות מדת מלכות לקבל ממדת הת"ת קודם הגיעו אליה יוצא אור ממקום הרחמים גמורים אהי"ה ושמו מצורף כי הוא יצרף הרחמים לבד והדין לבד וישפיעם אליה. וזה צירופם - א' א' ה' ה' יוה"ה כל חלק וחלק ממנו לרוח אחד מן השמים. הדין הקשה לבד והרפה לבד והרחמים הגמורים לבד והרחמים הממוזגים לבד. וז"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ומלת והיה אותיות יהו"ה. ואלה הם שמות ארבעה ראשים האחד כולו רחמים דין קשה ודין רפה לא נכלל בו. והוא זה - הה"ה. ובא בתורה בשני ר"ת ואחת בסופה וסימן האזינו השמים ואדברה. וא"ת הלא בשם הוי"ה אין בו אלא ב' ההי"ן ואתה צרפת ג'. דע, כי א' מהם ירמוז לה' של אהי"ה וב' הנשארים הא' לבינה והב' למלכות. וזה צירוף אהיה. ואחד א' א"ה א' א' ה"ה י"ד ה' והה"א. הג' רומזת למלכות זה צירופה ורמז בפסוק הליהו"ה תגמלו זאת עם י"ב ההי"ן בסוף השם וזהו צירופו - ה' י' ה' ת' ז' ט' ה' ה' וה"א ה"ג הרומזת לבינה הנקרא שבת העליון נרמזה בפסוק אכלוהו היום כי שבת היום והוא רומז שם אהי"ה ונקוד אהי"ה בכאן. וזכור כי שם הזה אשר הוא מן ג' ה' ה' אשר הוא ראש אחד מארבעה ראשים הוא פינה לדרום אל מקום השלום והרחמים בשם יצא בית קיבול וראש השני מן הארבעה ראשים והוא ממותק בדין וברחמים. פנה למזרח שמשם ושמו יה"ו והוא הנקרא חדק"ל והפר"ת. והנה שם יה"ו הראה גבורתו בשלש שמות האחד וה"ה ויוצא מפסוק וזהב הארץ ההיא. והב' הו"ה הבדולח ואבן השוהם. והנה בששה אותיותיו ומבליג מתוכם טוב ושם כי יוצא מהם מדת הטוב והרחמים. והשנית יוצא מסוף פסוקים ותח"ת רגליו כמעשה לבנ"ת הספי"ר וכעצם השמים לטוהר ונקודו כמו שכתב בתורה ת ו ה ת ה ו ה והוא שם פועל בלי מלאך ובלי טרחה. והג' הנוקמת נקם ברית כלול בתורה בזה הפסוקים הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט בסופי תיבות. ודע תארו דמ"ו ילי"ו טלה"ן בן עשר אויות ומקורו אדנ"י וכן אם תחלקהו בחמש' יפה נשלמ' כוחה הראש השני וזה הראש הג' זה שמו י"ה שם קשה יותר מן השני ונמצאו לי ג"כ ג' שמות והוא הנקרא גיחו"ן ושם אות ראשונה ע"ד השכל כי אינו נכלל בשום מקום והוא שם מצפ"ץ והשלישי ג"כ נמשכת ברחמים כמו כן אינו יוצא בשום מקו"ם אדידירו"ן וזה הראש הרביעי המחכים לכל רואיו והיא הנקרא פישון והוא שם י"ה ט"ו מעלות נתגברו על כל אחד לפניו י"ג שמות ג"כ נמצאו לו גדולים ועצומים יוצאים מפסוקי התורה מנפתלי אילה שלוחה. יה"ה יעקב ע"ה חתם זה שם בנפתלי ובאמרך השם תכוין בפסוק וטוב הוא לתכלה. ושם הב' מרומז בפסוק וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה בס"ת, ת ה ר ע ה ל ה תוסיף שם י"ה ונקודו כפי תנועתו. ושם הג' כמו כן רמז בתורה ויאמר יהו"ה הנה מקום אתי ונצבת על הצור. ו י ה מ א ו ע ה. ס"ת ונקודו כמי שכתב למעלה והוא בדוק לשאלה בלי מלאך ובלי טהרה אלא הכוונה שלימה בלבד. והנה פה נשלמו ד' ראשים היוצאים מן גן עדן והראשים יהו"ה והוא מקור כל הנשמות וכל התולדות העליונים ותחתונים וראוי שתזכירוהו ותשמוהו נוכח פעולותיו השבעותיך כי המתפשטים מן האור הא' יותר ממהרים לפעול מן האור הראשון בעצמו והטעם בזה כי הם יותר קרובים אלינו ומתפעלים להשבעות ומצורף אל זה כי בהתפרדם מן ת"ת עולים לגבור"ה ומתגברים לפעול:

אות קפז - סוד שם יוצא מפסוק מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדנ

סוד שם יוצא מפסוק מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך:

ת"ת והוא זה - רה"ו אני"ך. ס"א רה"ו אני"ך. זה כפי תנועת שם זה מקורו זיו עליון מן האש הצירוף שנמשך בדין הרפה והמלאכים שמקבלים ממנו נמשכים בדין רפה. ואלה שמותם מן כת השרפים. אשריא"ל אכריא"ל מלכיא"ל יהושעא"ל. והשם הב' גם הוא יוצא מפסוקים והוא כוללם שם של מ"ב ית"ץ וכמו להשיב הספיקות וזהו צפרימו"ן. וכשתוסיף עליו ית"ץ יהיה צצפר"י תי מו"ן. ומפני כי הוא פועל בלי טהרה ובלי מלאך ית"ץ ומוצאותיו אחרים ולכן נודיעך תוצאותיו. ואלה הם - צבאו"ת פל"א ר"ם יהו"ה מרי"ם וה"ו נורא ר"ת צפרימו"ן. ולעולם בזכרך השם צפרימו"ן תדבק כוונתך באלו ואין דבר שיעמוד בפניך.

יוצא מפסוקים ויקץ יעקב ובפסוק ב' וירא ובחזרת ראש התיבה וסופה. ואח"כ הזכיר ואמר אכן יש ה' שהוא מדת הרחמים אמר אין זה כי אם בית אלהים. קח ת' הוסיף על הקודם ותמצא צבאו"ת פל"א מוצאה מן אלפה רב כי רם יהו"ה ושפל יראה. יהו"ה בהרבה מקומות כלול ופה נרמז יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים הוה גביר לאחיך. וניקודו - יהו"ה (קמץ סגול קמץ סגול) מרוב שם בפני עצמו נמצא לרוב וה"ו הוא יוצא מפסוקים וזאת הברכה ויאמר. ומכח זה השם הבריח משה מדת הדין מישראל נורא שם בפני עצמו:

אות קפח - סוד שם איום ונורא וזהו יוחצצבירו"ן:

סוד שם איום ונורא וזהו יוחצצבירו"ן:

שם אמיץ לכל דבר ולשאלה יותר ויותר בלי שום ספק ויוצא מפסוק ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצב"ת ע"ל הצ"ר וכתב החכם בעל ספר ברית מנוחה על זה הפסוק וחסרה אות א' מפני שהוא חילוף אותיות אלפא ביתות. ולא הבנתי דבריו כי בפסוק ההוא נמצא כל א' אותיות השם רק לא על הסדר ואלו יש לו סוד וצריך להודיע:

אות קפט - סוד שם אז בוג"ה:

סוד שם אז בוג"ה:

יוצא מפסוקי התורה מן א"ז ישי"ר מש"ה ובנ"י ישרא"ל. ושני אותיות אחרים יוצאים מן גאה:

אות קצ - סוד שמות של ד' ראשי נהרות:

סוד שמות של ד' ראשי נהרות:

הנזכרים במה שקדם שמות שם השני שהוא חדק"ל הראשון צפר"י מ"י הו"א הוא שם גדול מאוד והב' חצבי הוי אהו אהו והג' אהו"ה והד' שד"י כלל עם צבאות. ושמות שם השלישי מן הנהר הראשון אדנ"י והב' אגל"א והג' יתנע"ץ והד' משבצו"ת. ושמות ראש הרביעי הא' הוא מצפיימור והשני שם אמץ אלהי"ם והג' אפפרכס ואות ס' מן השם הזה הוא משמשת יוה"ה הג' הזה הוא ר"ת מן ששה שמות האלה אנקת"ם פסת"ם דיונסי"ס כוז"ו סנדלפו"ן. ולכן אני אומר שאות ס' משמשת כי היא אות מן מלאך זה. שם הו"ד הוא שם עזרירו"ן כלול עם מקורו מועיל לשאלה בדוק ומנוסה:

אות קצא - סוד שמות המלאכים העומדים על משמורת יהו"ה:

סוד שמות המלאכים העומדים על משמורת יהו"ה:

בכ"ו דרכיו וכולם יוצאים מחמש כיתות אלה. שרפים תרשישים חשמלים כרובים אופנים. ואלה הם - הא' מטטרו"ן כי שמועאל מן אהי"ה מקבל. הב' יהיא"ל והוא מן האש המשרף. הג' אופניא"ל מן האש המשריף. הד' גבריא"ל מן האש המשריף. הה' שרפיא"ל מאש המשריף. הו' הדרניא"ל מאש המשריף. הז' אריא"ל מאש המקרר. הט' יהודיא"ל מן החשמלים. הי' נלמי"ה מהתרשישים. הי"א מן תרמיש. הי"ב יופיא"ל מהאופנים. הי"ג ברכיא"ל מאש השורף. הי"ד נוריא"ל מאופנים. הט"ו רפא"ל מאופנים. וט"ז צדקיא"ל מכרובים. הי"ו ישרא"ל מכרובים. הי"ח איסמו"ר מתרשישים. הי"ט פסכ"ר. ה"כ מלכיא"ל מהחשמלים. הכ"ד שפטיא"ל מאופנים. הכ"ה עוזיא"ל משרפים. הכ"ו סרניא"ל. כל אלה שרים גבורים מלאים כח וגבורה ומשערים לפעול פעולותיהם ומכניסים תפלה משער לשער וממבוי למבוי ומחצר לחצר עד שמגיעים את התפלה לממטטרו"ן והוא מקריב אותה אל השר שמוא"ל והוא מעלה אותה אל שם אהיה. הנסרים נאחזים הם בניצוצות הנוצצים מת"ת להגוף האילן והניצוצות יורדים אל מדת מלכו ובהגיעם שמה כל אחד וקח כפי התקרב אליה. ואלה המלאכים אשר זכרנו בשמים מתחלקים לד' מחנות כנגד ד' ראשים שנמצאו במרכבה אשר זכרנום וכפי חלוקתם כן שפעם וכפי הפנה שפונים אליה כן קבלתם וכפי התחלקותם תולדות צירופי השם כן קבלתם. וכל זה משם יהו"ה הנושא אותם תפארת ישראל ומן הבא אליה מאהי"ה ומן יהי"ה וצבאו"ת הה"י אלהים וכאשר ביארנו במה שקדם והבן זה ועשה באימה ובמורא ובנפילת אפים ותגיע לבקשתך:

אות קצב - וזאת התפילה הראוי להתפלל לפני כל פעולותיך:

וזאת התפילה הראוי להתפלל לפני כל פעולותיך:

ובה יפתחו השערים כי בה נרמוז שמות מפוארת עומדים על מלאות ואשרי המתנדבה ברכה ישיג כל מבוקשיו וכן יהי רצון מ"א המפיק הרצון והוא כתובה בכ"ד אלו הן עשרה נקודים של שם ב"ד כפי אשר נרשום עליהם ניקוד שם הא' יהו"ה (פתח קמת חולם שוא). ניקוד הב' יהו"ה (חיריק קמת שוא פתח). ניקוד ג' חסר. ודע לך כי מלך וימלוך אינם תחת ועל עבר ועתיד אבל הם תוארים תדע שכן הוא שמלך כולו קמץ כמו חכם וימלוך גם הוא תואר כמו תחת עבד כי ימלוך שהרי אמר רגזה הארץ וא"כ כבר מלך ואיך יאמר ימלוך. ודע לך כי שלש שמות יפעל (בסגול) יפעל (בקמץ) יפעל, שהן היה מזכיר כהן גדול בכל פסוק ופסוק והוא הנקרא שם בן י"ב. והנה ב"ג ט"פ יהו"ה ודור. ה' מלך כת"ר. ה' מלך ת"ת. ה' ימלוך עטרה. ודוד הפכם ואמר ה' מלך עטר"ת עולם ת"ת ועד כת"ר והרי זה מיוחד ומלמעלה למטה ומלמטה למעלה. ובג' ברכות ט"ו פעמים יהו"ה ודוד הקטן בתוכם לרמוז בשם אברה"ם כי תמצא בו ט' פעמים יהו"ה ודו"ד ודע זה והבן:

אות קצג - סוד תפלת גדור:

סוד תפלת גדור:

אתה אדון הגדול הגבור והנורא הצדיק והחסיד הקדוש הנאמן ארך אפים ורב חסד ואמת אתה הוא אדון אלהי האלהים ואדוני האדונים אתה הוא גדול בך מגדילים כח בעלי גדולה אתה גבור בך מגבירים כל בעלי גבורה אתה נורא בך מרננים כל בעלי רננות אתה הוא צדיק לך מצדיקים כל בעלי צדקה אתה חסיד לך מייחלים כל בעלי חסידות אתה הוא קדוש לך מקדישים כל בעלי קדושה אתה הוא נאמן לך מאמינים כל בעלי אמונה אתה הוא פועל גבורות ומחדש חדשות בריותיך בכל יום ויום משרתים מאש לרומם שבחך זך וזריז מזהיר בתוך רבבות אש זונח שנאה וקנאה מואס באיבה ותחרות מרחיק כעס מסיר קצף מרבה כל חן טוב כרובי כבודך אשר על השרים שרפים שרפי להב סביב לכסאו עומדים זה לזה ומשמיעים סולו לרוכב עטרה בערבות ביה עטרה שמו:

אות קצד - סוד המזוזה:

סוד המזוזה:

כבר קדם לנו הדבור כי שמע והיה אם שמוע רומזים זרועות עולם והם מזוזות ההי"קף, והבי"נה הוא המשקוף עליהם. ומעתה תבין סוד המזוזה והבי"נה בכלל. אמנם בפרטיה נאריך בה מעט כמנהגינו בשאר הסודות. דע כי הש"ה והש"ת הם המזוזות העליונים וכ"ע הוא המשקוף עליהם וזרועות עולם הם המזוזות והבינה משקוף עליהם וכן נצ"ח והו"ד הם המזוזות ות"ת המשקוף עליהם וכנסת ישראל ובת זוגה היא האסקופה הנדרסת לכל ששת ימי בראשית והיא האסקופה להעליונים וראש למשפילים ממנה:

אות קצה - טעם שאשה חיבת במזוזה:

טעם שאשה חיבת במזוזה:

ודע כי המצות אשר הם רומזים בהי"קף הנשים פטורות והם הנקראים מצות עשה שהזמן גרמא. אמנם המצות אשר הם חוץ להיקף הנשים חייבות ולפי שהמזוזה שרשה והתחלתה חוץ מהיקף כאשר רמזנו לכן הנשים חייבות:

אות קצו - שמזוזה מארכת ימים:

שמזוזה מארכת ימים:

וכן נתבאר ממה שקדם כי הנצ"ח וההו"ד הם המזוזות ועליהם נאמר אורך ימים בימינה שהוא הנצ"ח ועושר וכבוד בשמאלו שהוא ההו"ד ולכן המזוזה מארכת הימים. וראוי כי הנעלם מן המזוזות (ר"ל אותיות המילוי, שהן נעלמות) הוא יעקב. כיצד מ"ם זי"ן זי"ן ו"ו תי"ו הנעלם עולה יעקב, ויעקב עולה ז' פעמים יהו"ה. כלומר בהיות המזוזה כתובה ומונחת בפתח אז יעקב שהוא ת"ת מברך את הארץ העליונה בז' יהו"ה כלומר בשש קצות בחיבור הכל:

אות קצז - לכתוב שד"י מחוץ למזוזה:

לכתוב שד"י מחוץ למזוזה:

וראוי שתדע כתיבת שמות המלאכים במזוזה אינה ראוי כי היא המפרנסת אותם ולא הם אותה וא"כ למה יכנסו הם במשמרתה לעם ה' אשר היא המשגחת עליהם. אבל שדי ראוי שיכתוב מבחוץ כי היא נקראת כצה בהיותה מסדרת המערכות להציל בינ"ה מיד שרי האומות וזהו אשר מתאוננת על היפך שמירתה שמוני נוטרה את הכרמים כלומר שרי האומות וכרמי שלי שהוא ישראל לא נטרתי. ודע כשתדקדק בפרשת שמע תמצא בה עשרה ציונים כנגד עשר מכות שבאו על המצרים החסרים כל אלה:

אות קצח - ומה שמברכים על קביעתה ולא על כתיבתה:

ומה שמברכים על קביעתה ולא על כתיבתה:

מה שא"כ בסוכה הטעם כי בעשית הסוכה יש רמז בסככה ובדפנותיה לסוד הנמצא בה, אבל בכתיבת המזוזה אין שום רמז לסוד הנמצא בה כי כל המחזורים נמצא בה שמע והיה אם שמוע אלא קביעתה מורה על הסוד הנמצא בה, שהרמז להעלות הנצחים לזרועות עולם ומשם לראש הנקרא כ"ע:

אות קצט - וטעם קביעתה בימין ביאתו:

וטעם קביעתה בימין ביאתו:

כי הכוונה במזוזה להשלים ההו"ד והנ"צח בעטר"ה ואם תקבע בשמאל בואך נמצא שאתה משיב הרחמים לדין. וזהו הטעם בעצמו להיות כתיבתן בקלף אחד להורות על היחוד. ולפי שמדת העטרה נקראת בית ה' מקבלת מן צפון דרום מזרח ומערב:

אות ר - איזה בתים פטורים מן המזוזה, והטעם לכך:

איזה בתים פטורים מן המזוזה, והטעם לכך:

ולמה כל בית שאין בו ד' אמות פטור ממזוזה והלשכות והר הבית והעזרה פטורין מן המזוזה. והטעם פיטורן כטעם פטור תפילין בשבת וזה הטעם בעצמו פטור בתי כנסיות ובתי מדרשות. ומפני כי העטרה בית ה' כבודה בת מלך פנימה ולכן כל בית שאינו מכובד פטור מן המזוזה וכ"ש בית בלי קרויה ומשקוף. ומפני כי שער הרוחני גבוה יו"ד ולכן שער הפחות מיוד טפחים פטורים. וטעם חיוב בתי שמן ויין ושערי מדינות וחצירות ועיירות לפי שהעטרה היא בית שמן הרחמים היורדים מן חכמה עלאה ומהחס"ד ויי"ן מהפח"ד והוא שער לז' שמיטות הנקראים מה"מ מדינות והיא שער החצר הפנימיות ושערי העיירות היינו דכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים הנשפעים על הארץ. וטעם פסול אם חקק במזוזה טפח והכניס הכתב לפנים לפי שהרחיקה הלבוד ואנחנו צריכין להיות עט"רה מחוברת בשוקיים למתק הדין וזה הטעם בעצמו נתינת הדם במשקוף ועל שתי המזוזות למען היות הדין מעורב ברחמים ולמען הברחת כל הפגעים מבעלי השמיטה. וראוי שתזכור כל השנויים שנפלו בתורה בענין המזוזה האחת על מזוזות ביתיך ובשעריך ונתנו על המשקוף ועל ב' המזוזות. והגישו אדוניו אל הדלת או אל המזוזה. הרי ג' חלוקים משתנים וכפי שנויים כן כוונתם. אצל הבתים אפילו שנכתב בלשון רבים אחר שלא פרט ב' כוונתו אל אחת למען לחבר שמאל לימין ואצל פסח ב' מזוזות כדי להעלותם בדין לעשות נקמות במצרים ואצל רציעה צריך מזוזה אחת כי הגיש אדוניו אל האלהים לדין והבן זה היטב:

אות רא - וטעם פטור המזוזה בעיר שיש בה חזירים:

וטעם פטור המזוזה בעיר שיש בה חזירים:

יען כי הם באים מכח לילית הנזכרת בארץ העליונה ולכן דוגמתה נזכרת תמיד בארץ התחתונה ולכן ראוי לפטור העיר שיש בה חזירים מן המזוזה שלא לעורר החזיר העליונה:

אות רב - וטעם קביעת המזוזה בשליש העליון:

וטעם קביעת המזוזה בשליש העליון:

כי שלש מזוזות הן כדי להעלה מעלה למשקוף העליון ולכן תהא קביעתה בשליש העליון הא' בנצ"ח הב' בחס"ד הג' בחכמ"ה ודע זה. והעמדת המזוזה ראוי שתהיה מושכב ולא מעומד לתת כבוד לדוגמא העליונה שאם תהיה עומדת ראוים כל בני בית לעמוד וכל זמן שהמזוזה עומדת דוגמתה וראוי להיות מושכבת להיות החבור אחד. וישראל הדד בבית העכו"ם חייב במזוזה כי בית ישראל נחשב ושכינה שוכנת בו ובצאתו תצא. ולכן גם המזוזה יקח עמו. אבל הדר בבית העכו"ם חייב במזוזה כי בית ישראל נחשב ושכינה שוכנת והלוקח תמות אשתו מדה כנגד מדה. וכבר ידעת אמרם ז"ל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולכן מה שאמרו והחוט המשולש לא במהרה ינתק זה המתעטף בציצית ומניח תפילין והקובע מזוזה. ועליהם נאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. והטעם שיחלצם לבלתי יחטאו והראיה מר' יוחנן דאמר דין גרמי דעשרה ביר. ודע זה ושמריהו כאישון עיניך והתבונן כי בביאה תהא מימין להדביקה בזכר וביציאת האדם תהא בשמאל לפרנס ע' אומות דרך שמאל ושיטת המזוזה כ"ב כנגד כ"ב אותיות התורה שהוא רמוז בפסוק ישראל עבדי אתה אשר ב"ך אתפאר:

אות רג - סוד לכתוב ס"ת לעצמו:

סוד לכתוב ס"ת לעצמו:

דכתיב כתבו לכם השירה הזאת וגו'. וטעמו כתבו לכם את התורה הזאת שיש בה שירה. ומה שלא כתיב כתבו לכם את התורה הזאת, כי התורה תרמוז לתורה שבכתב והוא המלך ויתכן היות לבדו. והשירה רומזת לתורה שבע"פ והיא המלכה וכבר הזכירה כי אין ספק שהמלך בכללה כי אין מלכה בלא מלך וההיפך א"א. והסוד כתבו לכם את השירה הזאת כסוד כתוב זאת זכרון בספר וטעמו זאת כח"ב כתוב בספר הזכרון שהוא הת"ת וכן טעם כתבו לכם וכו'. וטעם עבוד לשמן בס"ת תפילין ומזוזות לפי שכל קודש ירמוז אל אילן הפנימי והחולין אל אילן החצון ולכך צריך עיבוד לשמן. וטעם להוציא מפיו כשהוא כותבן לשם ס"ת ובפרט האזכרות כי כל הדברים הרוחניות היו בכח קודם צאתם לפועל ולא נראו עד צאתם כ"ג ה' ו"ה הא"ח. הנה כתב אביגדור בחבורו במצות וז"ל - כל טעות בס"ת מוחקין ואין תולין כי בתליה יצא האור ממקומה ומסדרה, אבל המחיקה שבה האות כמשפטה. אבל האמת היכא דלא אפשר למוחקו תולין וכל מקום שהוא הוא הכח וכן אם יצטרך לתלותו כולו יתלוהו ולא יחלקו. ואספר לך בני. פעם אחת הייתי מהלך בדרך אפרתה ופגע בי מלאך אחד והכרתיו והייתי מביט מרחוק ופתאום בא אלי וכמעט פרחה נשמתי והקדמתי בשלומו. ואמר לי היכן אתה הולך אמרתי אדוני למה תשאלני. אמר לי הגידה נא לי כי בעדך באתי. אמרתי לו מה הוא. אמר תורה באתי לשאול. אמרתי לו, אדוני כתיב וזאת התורה ו' ת"ח עם זאת ע"ט ה' ע"ט עם תורה ת"ת. אמר לי הכי הוא, אלמא תורת המומר שמינין גירר לאו תמימה, תלה לאו תמימה, מחק לאו תמימה. א"ל אדוני מאי תקנתיה. אמר לי, יגנוז החתיכה ההיא ואחרת במקומה יכתוב. והניחני לילך. ומשם ואילך אי לאו שחזרתי על ס"ת וראיתיו מתחילתה ועד סוף לא קראתי בו בתורה מצוה עכ"ל. ואני המחבר אומר כי התורה ופירושיה לא נתנו אלא פעם אחת ואם התירו המשנה ובעלי הגמרא לכתוב על המחק נשמור על קבלתה ולא נחוש לראיית מלאכים וגזירתם כי המוחק אינו מזיק כי שבו האותיות למקומם וסדרם ודע זה. ומה שכתב שאין לתלות בס"ת רק שבלבד ההוראה הזאת לא אשננה בשום ספר כי תולין בין באותיות שאינם של שם בין השם ובלבד שלא יחלוק התיבה חציה בפנים חציה ביני שיטי ודע זה:

אות רד - ענין צירוף פנים ואחור:

ענין צירוף פנים ואחור:

ונחזור לענין ראשון כי התורה רומזת לת"ת והשירה לעטרת צב"י ולכן חברם חבורה שלימה. והנה יהו"ה אדנ"י יוצאין מחיבורן וכשתצטרף שם יהו"ה פנים ואחור תמצא עולה ק"ל. וז"ש קול ה' בכח וזה צירופו י' י"ה יה"ו יהו"ה ואחור ה' ה"ו הו"ה הוה"י. וכן אדנ"י והיפוכו ינד"א עולים ק"ל. והנה עולה ער ה' בכם ועד משיחו כי ק' עולה במילואו יהו"ה בריבוע (היינו קו"ף. ועולה יהו"ה כי יפ"י, הפ"ה, ופ"ו, הפ"ה הכל ביחד עולה קפ"ו). ולמ"ד במילואו עולה ע"ד. (ודע כשמתקבץ חשבון השם ית' בכתיבת האותיות בחשבונם השלם כגון עולה אי"ן משותף כי הוא ית' עשרה חמישי ששה חמשה יעלו אלף תתפ"ו וכשתקח אלף בחושבן קטן תמצא עולה אין משותף כי הוא ית' אין שיתוף בשמו):

אות רה - וטעם זיון שעטנ"ז ג"ץ בג' זיונים:

וטעם זיון שעטנ"ז ג"ץ בג' זיונים:

פירוש שעטנ"ז ג"ץ הוא שטן עז גדול והוא סמא"ל ובג' זיונים הרומזים לש"ה ולחסד ולת"ת מבטלין אותו ולכן הושמו הזיונין בשמאל למען סור כחו הבא מסמאל. ואותיות זיי"ן וזיוניו ג' עולין כ"א כמספר אהי"ה להודיע כי בכחו יתבטל כח הדין של סמא"ל:

אות רו - וטעם חטוטרת הח':

וטעם חטוטרת הח':

יען כי מעבר יב"ק בעל השמטה וכוחותיו עוברי על הוד הרומז בח' ולכן עשו לו גבהות באמצע כדי להתיש כח העובר עליו. ופירוד רגל הה' והק' תבין מן צורת חיבורם, כי הה"א רמז בג' מקומות לש"ת ולפחד ולע"ט, והק' לש"ת ורגליו לת"ת. ומאוד צריך להזהר באותיות הגדולות והקטנות כי רומזים לענייניים נפלאים. ובשני קוצי היו"ד יזהר כדי לרמוז למאציל ולהשפיע לו"ו ולמשוך הו"ו הנקראים צדיקים:

אות רז - וטעם אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה:

וטעם אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה:

כי במה שמעוות בו מתקן כי למוד תורה הוא חבור ת"ת ועטר"ה וכן חבור איש ואשתו בטהרה נקרא ידיעה וקדושה וברכת הנשואין יוכיח. וראוי שתדע כי היכל בגמטריא אדנ"י. וכבר הזכרנוהו בסוד התפלה. וכאשר תקחנו בחשבון הקדמי עם כללו יעלה נ"ר, ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב בעזרה ופנה הנר בהיכל. והנה כאשר תמלא היכ"ל תמצא בתוכו ג' שמות יו"ד ה"א ו"ו ה"א אלה"י אדנ"י וכן תכתוב היכ"ל ה"א יו"ד כ"ף למ"ד והנה עולה ר' והשמות עולים קצ"ו ועם אותית שהם ד' הם ר' והנה יהו"ה אלהים אדנ"י עולין גן עדן ומכל אלו יתבאר לך כי אין ראוי לשבת בתוך ד' אמות של היכל רק חכמים נבונים זקנים מלאים מצות כרימון שהם בני גן עדן ולא בני גיהנם עם הארצים. ושמע הסיפור הנכתב בספר חסידים וז"ל - דע לך אחי שפעם אחת הלכתי למקום אחד וראיתי בית הכנסת מהודר ויפה מאוד ומאוד וב' מאות עטרות אחד בימין ואחד בשמאל. וב' זקנים בעלי שיבה מלובשים בגדים יפים יושבים שם. ורציתי לדבר בדברי תורה לזכותם והייתי מבין בהם ומדבר והם מנענעים לי ראשם ומודים בדבר ואמרתי ברוך השם יתברך שזכיתם והם עדים כשרים להעד בעדות התורה. ושמחתי עליהם והטיתי ראשי לדבר עמהם ולומר אשריכם שזכיתם לעמוד תוך ד' אמות של גן עדן. והתחילו לענות לי בלעגי שפה ובלשון אחרת ונ"ל שבקרוב יצאו ממצרים החיצונית. אמרתי להם אלה הם העגלים אשר העמיד ירבעם ושחת מבצרי בת יהודה ואענ ואומר להם קומו משם ועבדו לכם נחל זהר ושבו במקום אחר למה תחריבו עצמיכם ואת כל הקהל הזה והשיבו תפילתם לאחור ועתידים אתם להקריב את הקהל הזה והתחילו גם שניהם לחרף ולגדף וכל הקהל שתקו מיד בקשתי בכוונה מג' שמות הבאים בהיכל לבקש עלבוני ולעשות דיני עליהם ומיד יצאו מהכותל ב' נחשים ונשכו אותם והנה קול שניהם יצאו בקול אחד עד שמתו ולקחוני אוהביו והביאוני למלכות וספרתי להם המאורע ושבחוני ופטרוני ומנחות באו אחרי. והלכו אחרים פחותים וגרועים מהם וישבו במקומם והוכרחתי להקימם עד שבאו בניהם של מתים ישתתקו עצמותם ושאלו מהמלכים מקום אבותיהם והרבו מוהר ומתן וישבו שם ולא עברו ימים מועטים וגזרו עליהם שמד ונתפזרו. עכ"ל. התבונן מזו המעשה שספרנו לך הסוד הנ"ל. וסוד הכותל והנחשים היוצאים ממנה להמיתם יתבאר לפנים בעזה"י. וטעם תשמישי מצוה נזרקים ותשמישי קדושה נגנזים כי הקדושה ברוחניות המצוה בהיקף ודע זה:

אות רח - סוד שחייב כל מלך לכתוב ס"ת לעצמו אחר שימלוך:

סוד שחייב כל מלך לכתוב ס"ת לעצמו אחר שימלוך:

כדכתיב והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת. וטעם כבר ידעת שהעטרת הממלכת מלכים שנאמר בי מלכים ימלוכו והמלך המולך ממנה הוא דבוק בה כענין דוד המע"ה באמרו זאת היתה לי רגלי עמדה במישור ולכן כדי שלא יפרידו מבעלה הוכרח תורה שבכתב להיות אצלו תמיד וע"כ במלכו יש לו לעשות התעוררות ופעולה לדוגמא ואף אם היתה לו קודם שמלך כשאר ישראל כדי לרמז אל הו"ו ומשך הו' להיות אמת ושלום בארץ:

אות רט - והמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול:

והמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול:

הטעם כי יהו"ה עמו כיצד מלך מ"ם למ"ד כ"ף אותיות שניות הם ק"ס ואם תכפול שם ב"ד בזה האופן יפ"ה נ' הפ"י נ' ופ"ה ל' הפ"ו ל' הרי ק"ס והוא בגמטריא כס"ף לרמוז אל מדת חס"ד הנקרא חסדי דוד הנאמנים:

אות רי - סוד העה"ב:

סוד העה"ב:

והוא על שני פנים. הא' על דרך הפשט והב' על דרך האמת. כתב הרמב"ם וז"ל זה שקראו אותו החכמים העה"ב לא מפני שהוא עתיד וקיים ושהעולם הזה יחריב ויפסיד ואח"כ יבא הע"הב. דע כי אין הדבר כן אלא הוא מצוי ועומד שנאמר מה רב טובך אשר

צפנת ליראיך ולא קראוהו העה"ב אלא מפני שאותם החיים בא לו לאדם לאחר מותו שהוא העה"ז שאנו מתקיים בו בגוף ונפש וזה הנמצא לכל אדם בראשונה. עכ"ל. הנה אנחנו נודה לו בחצי דבריו מזה הדרוש וזה מה שאמר אלא שהוא מצוי ועומד זה אמת ויציב ונכון וקיים כדאיתא במנחות בפרק הקומץ כי בי"ה ה' צור עולמים דרש ר"י בר' אילעי אלו ב' עולמות א' נברא ביו"ד וא' נברא בה'. העה"ז בה' והע"הב ביו"ד. כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם, מלמד שהעה"ז נברא בה' שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יוצא ומפני זה נברא העה"ב ביו"ד מפני שהצדיקים בה מועטים. הנה הוא כדברי הרמב"ם ז"ל שהוא נברא ומצוי. ואמנם באמרו שאותם החיים הבאים לו לאדם אחר העה"ז ונמצא לכל אדם ראשונה בזה הדיבור אין דעתי נוחה הימנו רק דעתינו שהעה"ב בא לו לאדם לאחר יום הדין הגדול והנורא ולביאור אלה הדברים נאמר דע כי כל הצדיקים שנפטרו ושיפטרו עוד אינם באים להעה"ב תיכף אלא עומדין בגן עדן העליון ועמדים שם עד בא יום הדין הגדול והנורא ואז יתבררו ויתלבנו ויבואו להעה"ב. ועתה נביא עזר גרסינין בפרק הרואה, כד נח נפשיה דר"ע יצאתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שיצאתה נפשך באחד ושאתה מזומן לחיי העה"הב. והנך רואה אף כי נפטר ר"ע לא נכנס מיד להע"הב אלא אמר אתה מזומן ומזומן איננו בא אלא מוכן לבא. וכן בפ"ק דע"ז ר' חנינא וקלסתירו מזומנים לחיי הע"הב וכדומה לזה הרבה בתלמוד. אבל מה שהוא אמת ודברי רז"ל מסכימים לזה הוא זה שהעה"ב הוא עתיד להיות אחר יום הדין שהוא אחר התחייה כדגרסינין בפ"ק דר"ה, תניא בש"א ג' כתות הם ליום הדין, א' של צדיקים גמורים וא' של רשעים גמורים וא' של בינונים. של צדיקים נכתבים לחיי העה"ב, ורשעים גמורים נכתבים לגיהנם שנא' ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם. הנה נתבאר מזה שלא הצדיקים לחיי העה"ב אלא אחר יום הדין דאי לא תימא הכי דברי ב"ש בטלים אין בהם טעם וסברא. וא"ת אחר מיתת הצדיקים נשמתן היכן הם עומדים. בפרק שואל אדם מחבירו אמר תניא ר"א אומר נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד. ומדרשים רבים תמצא בזה וכיוצא בזה. וכבר יש בידינו שורש מונח שהעה"ב אין לאותו הנכנס לא דין ולא עצבון. וא"כ איך היה שמואל הנביא ע"ה מפחד בזמן ש (בעלת אוב) העליתוהו כדגרסינן בפרק קמא דחגיגה, ר"א כי מטי להאי קרא בכה ויאמר שמואל למה הרגזתני לעלות. ומה שמואל הנביא היה מתיירא אנו על אחת כמה וכמה. והשורש מזה הוא שאין א' מן הצדיקים יודע בחלקו להעה"ב עד יום הדין רק במקצת מכריזין עליהם שהם בני עה"ב כגון ר"ע ור' חנינא וקלסטירו ור"א בן דורדיא והדומה להם. ומה שמכריזין הוא בלשון מזומן ולא שיש להם חלק. הנה זה נתבאר בפרק המוכר את הספינה וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה. אר"י לא כירושלים של העולם הזה ירושלים של העה"ב. ירושלים של העה"ז כל הרוצה לעלות עליה עולה. ירושלים של העה"ב אין עולים לה אלא במזומנים בה. הנה נתבאר בפירוש בפסוק שאין נכנסין בעה"ב אלא בזימון וברשות זה הוראה לנו בדברי חכמים בענין העה"ב ע"ד הפשט כפי מה שנראה מדברי רז"ל. אמנם ע"ד האמת כבר ידעת ממה שקדם כי ג' מדריגות הם לתשובת הנשמה. האחת למקום השכינה והב' לצרור החיים צי"ע. והג' למקום מחצבתה ש"ת והוא הנקרא בפי חכמי האמת עה"ב. ועליו הוא הדין הגדול והנורא. ועד אותו הזמן הם עומדים תחת כנפי השכינה וזהו שדרש רבי נחוניא בן הקנה בספר הבהיר, מאי עוה"ב, שכבר בא. ונשמת משה רבינו ע"ה שבה למקום מחצבתה ולכן לא ידע איש את קבורתו והשלשלות הנשמות וחזרתן וגלגולם אוצר ה' יבואו ושם יפרשו בע"ה:

אות ריא - סוד כרת:

סוד כרת:

גם זה יש לו ב' פנים הא' ע"ד הפשט והב' ע"ד האמת והצדק. דע כי הכריתות שבתורה יחלקו לג' חלקים. הא' שנאמר בו ונכרת האיש ההוא. הב' שנאמר ונכרתו הנפשות העושות ונכרת האיש ההוא מלפני. וג' הכרת תכרת הנפש ההוא אחר יום הדין שהוא מלפני עונה בה. ואמר ביה"כ והאבדתי הנפש ההיא מקרב עמה. ואמר בספרא לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מה הוא. וכשאומר והאבדתי למד שאינו אלא אבדון. דע כי מלת כרת האמורה בתורה לפי כל הדיעות כאשר ביארנו הוא בא על כרת ימים ושנים בעה"ז, וכרת הנפש בעולם הנשמות, ובאה על כרת הנפש לגמרי בעה"ב:

אות ריב - וראוי שתדע החילוק ההוא בין כרת ואבדון:

וראוי שתדע החילוק ההוא בין כרת ואבדון:

וזהו. כי כל כרת הנאמרה בתורה הוא לשון כריתה וחיתוך ממש כמו שכורתין הענף מן האילן והכרת הוא בנפש שכורתין אותה מצרור החיים שהיתה צרורה בה מתחילת בריאתה ומאותו הצרור נמשכין החיים והתענוג מאת הש"י ואתיא חיים מג"ש נאמר כאן נשמת חיים ונאמר להלן בצרור החיים והכי גרסינן בשבת פרק שואל אדם. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. משל למלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו וכו' עד אף הקדוש ברוך על גופן של צדיקים אומר יבא שלום ינוח על משכבותיו ועל נשמותיהן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך. ועל גופן של רשעים אומר אין שלום אמר ה' לרשעים. ועל נשמותיהן הוא אומר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. תניא ר"א אומר נשמותיהן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד שנאמר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ושל רשעים הומות והולכת שנאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. וכאשר תעמיק במדרשים האלה כל מה שאמרנו בענין הכרת הנפש. וכבר ידעת מאשר קדם כי הנשמה דבר שכלי קיים בלתי אובד וכלה וא"כ מה אמרו הכרת הוא האבדון. אבל הטעם הוא כן כי בהכרתה מן שורשה ותראה ממקומה והולכת תועה אנה ואנה ואין מוצאה מניחה כאמרו תעיתי כשה אובד מיוחס אליה האבדון ולא כליון כי היא דבר שכלי לא יכלה. ותהיה מטולטלת כדבר האבוד אבל אין ספק היא חצויה בעולם. והכי גרסינן בפ"ק דמגילה הצדיק אבד ואין איש שם על לב משל לאדם שאבדה ממנו מרגלית. במקום שהיא, היא מרגליות הא לא נאבדה אלא לבעליה. מכאן תבין דין אבדון. והכי איתא בשילהי מכות א"ר מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים. מתקיף ליה רב פפא דלמא כאבדה המתבקשות דכתיב תעיתי כשה אובד בקש. וגם מכאן תבין ענין האבדה. ולכך הוכרח לומר אין כרת אלא אבדון, כלומר אל יעלה בדעתך כי בכ"מ שנאמר בתורה כרת שהוא כליון הנפש והפרשתה מה לי כרת א' מה לי כריתות הרבה. לפיכך הוכרח לומר אין כרת אלא אבדון כלומר שאם נתחייבת כרת הרבה לא תכלה אלא תהא הולכות ואובדת בגיהנם ונפרעת על כל כרת וכרת. וזהו ששנינו באבות הכל נתון בערבון, כלומר שאפילו נתחייבה הנפש מאה כריתות צריכה לפרוע בכולן. ואין כאן דין קדימה כדין בעלי חובות אלא אפילו אחרון אחרון נגבה על כל כרת וכרת. הנה אחר שביארתי לך מהו כרת אשר הוא אבדון ולא כליון נבאר לך כל מיני הג' כריתות. הא' כריתות השנים. המשל האדם שרובו זכיות וגברה תאותו ואכל חלב ונכשל בעבירה, יכרתו ימיו וימות בנעוריו קודם שיגיע לימי זקנה והם ששים שנה. והנה הגוף נכרת ואין נפשו בהכרת וינחל לחיי עה"ב כפי מעשיו הטובים. ואם הוא רוב עונות וגברה תאותו ואכל חלב ודם מאריך ימים ונפשו נכרתת. ועליו נאמר והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה. ועליו נאמר ויש רשע מאריך ברעתו וזה נכרת בלי חמלה. ואם הוא מאותן שעוונותיהן מרובין מזכיותיהן ובכללם עון עריות, נידונים י"ב חודש ולאחר י"ב חודש גופן כלה ונשמותיהן נשרפת ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי הצדיקים. וזה יגיע לתועלתן למען יתפללו הצדיקים עליהם וכדאיתא במדרש למה הרוח מפזרתן תחת רגלי הצדיקים אלא כדי שיבקשו עליהם רחמים. ויש כרת חמור שתכרת נפשו וגופו והוא הנאמר בו כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה. ואמר ז"ל הכרת בעה"ז תכרת לעה"ב כלומר שהוא מנוער מלהחיותו בקדושים שלא תחיה נפשו בתחית המתים ואין לו חלק לעה"ב וזה לא יהיה רק במגדף וע"ז. ורז"ל הוסיפו עליהם מגלה פנים

בתורה שלא כהלכה והמפר בריתו של א"א ע"ה והמעיין במשנתינו ובברייתא שתולעתם לא תמות ואשם לא תכבה. ודע שכל חייבי כריתות אין זרעם נכרת אלא אותן שכתוב בהן ערירים ימותו והנכון שהוקשו כל העריות להדדי אבל בשאר כריתות אין לנו הכרע בהם. כתב הרמב"ן ז"ל ודע כי הכריתות הנזכרים בנפש בטחון גדול בקיום הנפשות אחרי המיתה ובמתן השכר בעולם הנשמות כי באמרו יתברך ונכרתה הנפש ההוא מלפני יורה כי הנפש החוטאת היא תכרת בעונה ושאר הנפשות שלא יחטאו תהיינה קיימת לפניו בזיו העליון. ולכך מפרש הנפש ההיא עונה בה, כלומר כי העון שבה יכריתנה ואשר לא גלה הכתוב בפירוש קיום הנפש בלי כריתתה לפי שהיא דבר נצחי וקיומה בקיום מקור מחצבתה ובדבר הראוי לקיום לא צריך להעיד על קיומו כי הוא מקוים ועומד אם לא יבא דבר מה שימנעהו מהקיום ההוא והוא הכרת ועכ"ז לא יגיעוהו הכליון כדגרסינן גיהנם כלה והם אינם כלים שנאמר וצורם לבלות שאול מזבול לו שאול בלה והם אינם בלים זהו מה שראינו לדבר כפי השרשם ע"ד הפשט. אמנם כפי שרשי חכמי הקבלה יש בהם סוד ומעט מן הסוד ההוא כבר רמזנו עליו במקומות מן החבור הזה ובשאר מקומות חבורינו בסוד הזה וברט כפירושינו לתורה ונאריך בסוד הזה בחיבורנו אוצר ד'. והמבין סוד משל למלך ב"ו שחלק בגדי מלכות לעבדיו יבין זה זה הכלל אין נוהג אלא בחייבי כריתות והבן זה מאוד ולא אוכל לגלות יותר מזה בזה המקום. אמר המחבר מצאתי אגרת אחת שלוחה מהרמב"ם זלל"ה לתלמידו החשוב החכם רבי יוסף זלה"ה וקראה מגלה עמוקות והאיגרת ההוא קול הרמב"ם לשונותיו המפוארות נקוט ואתי אף ענין האגרת ההיא דבריו כאלו הדברים הם דברי חכמי הקבלה ודברי הטלסמאות ואולי אחד מתלמידיו כתבם בשמו. ואם הוא אמת שראיתי כתוב שבסוף ימיו נטה אחרי דיעות הקבלה אז בודאי הם דבריו ומעשי ידיו. ואיך שיהיה נביא האגרת ההיא ולא נביט אל מחברה ומוצאה זולת אל הדברים כי הם נכונים למבין וישרים למוצאי דעת:

אות ריג - אגרת הרמב"ם:

אגרת הרמב"ם:

וזה לשון האיגרת התלמיד הנעים החשוב רבי יוסף ברבי יהודה נ"ע שיכניסך הש"י במשכן החיים והחכמה ויישרוך בדרך הישרה והנפלאה ויתן לך לב לדעת המשלים הנביאים אשר באו והיעודים הנפשות שנבראו על דעת סודי האלהים והשמות הקדושים הנרמזים במקצת פסוקי הנבואות כי בידיעתם כללים אלו תנחל הירושה עולמות אשר לא תפול תחת גבול ההעדר ותעלה למעלת החכמה הנפלאה ותהיה נפשך כמלאכים קדושי עליון וינשאו דרכיך ויגבהו מדרכי המון עם אבירי לב ובדל ידיעתך מידיעת הסכלים אטומי אזן משמוע וכי ידיעתך אלה אוהב חכמת הקבלה ואמרת לה אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא מצורף מה שראיתי לפני מחכמת התכונה הערות הנפלאות שעוררתיך בהם בענין הקבלה חכמה איומה ונפלאה ראיתי להנחילך עוד חכמת מושכלת ולהשלימך בשורש אחד שכל עיקריה וסעיפיה תלוים בו ובציור השורש הזה המונח בדרך שיוליך בה תהיה מיועד דעת עליון ותשקוטנה תאוותך ויתחזק כח שכלך ויתעורר אליך החפץ האלהי ותהיה מכת השלמים גם תשיג כל מבוקשך ובלבד שיהיו דרושים נכבדים משלימי נפשך הטהורה ולא תשוטט מחשבתך לחפץ גשמי נפסדים יוצר תמונתו ועצמותו מטבע אלהי והרצון הבחירי במצולת ים גם תנהיג נפשך במעלות ובתיקון המדינה בני חבירך ובאנשי ביתך ובתנועותיך הנפשיות והגופניות ותשאר בחירתך בידך מושלת בכל מה שהוא נגדיי לשכלך זולת אל פעולות הנכבדות ויקרות נרציות אל אהבת הכבוד הנפש נבחר האהבה הנמרצת אשר היתה ביני לבינך ובין אבותיך הקדושים כי רוב זמני הייתי נבוך בחקירות הנמצאות לדעת תוכן אמיתתם כפי האפשרי בחק השגגה האנושיות יגעתי ומצאתי מקצת האמן אך באמונה לא מצאתי באמיתיות הכולל מצד החקירה הפילוסופיות ובדרכי מופתיהם אם לא שאומר במה ששנינו הם בלתי צודק אבל עכ"פ צודק כי מה שנתבאר אצלינו מן החכמה לא בא המופת על סותרו אלא בדרכים הגונות מפסידים השכל ומבלבלים. אך אצל חכמי הקבלה האמתיות דרכים מסוקלים מאבני המכשול נועדו בה בקולות נמרץ כל מה שיפול תחת גבול ההשגה האנושיות ובדרך זר דרכו הנביאים והשיגו כל מה שהשיגו מהודעת העתידים ופעלו פעולת זרות יוצאות מהמנהג טבעי ומקצת דרכיהם לקחתי גם אני בידיעות טבעי הנמצאות ונודע לי כל ספיקות העצומות שנסתפקתי בהם ונפתחו לפני דלתות הנבוכות ונמסרו בידי מפתחות החכמה והביאור על כל נעלם ממני. והנה משביעך שלא תגלה הסודות האלה הדקים וההערות הנפלאים אלא למי שהוא דק השכל ונקי במעשיו ונדכה בעיניו והולך בדרכי הלימוד והידיעה. דע לך אחי כפי שיתבאר בספרי חכמה הקבלה כי השמות האלהים קדושים רבו מלספר ומורים כולם על מהות המלאכים והולכים מעלה אחר מעלה ומדרגה אחר מדרגה ומעלה אחת פשוטה עליהם שאינו גוף ולא כח גוף ולא תוך הגוף ועל השלם שלילות רמז הנביא לתואר העילה הכוללת בג' תוארי סוד הקדושה ויחסה עם שאר העילות המתייחסות ממנה כי שם המלך עם השופטים ותחת השופטים השוטרים ותחת השוטרים השמשים ותחת השמים הרצים יוצאים וכולם דחופים בדבר המלך והשמות הם כוחות המתהנים מן המלאכים לעשות רצון קוניהם וינוחו אלה הכוחות בעולם השפל בגזירת בוראם כמו שיבוקש מהם לטובה ולברכה ואיך שיהיה כאשר יוזכר אותו השם המורה על אמיתת בקשתו. ומי שהשיג ענין אלו השמות הקדושים ויזכירם בקדושה ובטהרה ויכלול בקשתו עם השמות ההם ויהיו לאחדים בידו בדרוש אחד, יושע ממנו איזה מעלה שירצה ויהיה עמו בדבור רוחני ובקול דקה שישמע ממנו מבלי הגה ויבין ממנו רמזים באותם הענינים אשר ידרוש ממנו והוראת ענינים המבוקשים ועצת מרחוק יבואו לו להוציא ממבוכותיו ויעורר אותם בדברים עמוקים ויפרש לו האמיתות מבלי שום ספק. וכשיזדמן מפני העדר קדושה וטהרה אז יותרו לו כל הספיקות בקושי גדול ורבן של נביאים יוכיח במי מריבה. ולכן אחי אורך ואלפך חכמה כי בענין הידיעות היתר הנעלם מן החכמה צריך שתכין עצך אל הקדושה והטהרה בכל מה שאפשר ומנבול פה ומחוש המשוש תהיה מוזהר ומרוחק מאוד ותכוין נפשיך אל המדע האלהית ותשכיל מן מוצא דבר כי איש חמדת אתה. אחרי כל הדברים אלה לך לדעת כי בפסוק ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל, ימצא כ"ב מלות שרמז בהן בעל ספר יצירה באמרו כ"ב אותיות חקקן חצבן המירן צרפן וצר בהם כל היצור וכל נפש העתיד לצור והם כ"ב אותיות פשוטות ירצה בו כי כל מה שברא מרוחניות המלאכים אל הנפשות האנושיות חקקו באלה הכ"ב מלות ויהיה לאדם ידיעה בנעלם ויזכור מה ששכח בדברים האפשרים:

אות ריד - ענין מספר שבע:

ענין מספר שבע:

ודע כי משה רבינו ע"ה כלל השגותיו היה בהודעת הכמוס האלה"י מסודר מכלל שמות המלאכים בהוועדו עמהם תמיד. וכל זה רמז באמרו בכל ביתי נאמן הוא ויצאו מכלל הפסוק הזה שבעה שמות משבעה מלאכי רקיעים שהם שצ"ם חנכ"ל וכנגדם בקרבנות ז' פרים. ובמועדים כולם הולכים בדרך הז'. גם בשבעה שבועות בשני היובל שבע שני השמטה ומז' חדשים ר"ה ומז' שבועות מתן תורה ומז' ימים שבת. כנגד זה (היינו בטומאה) בנה בלק ז' מזבחות. והזאת יום ז' לטמאים. וכבר ידעת מה שקראת עמי בחכמת התכונה כי הירח ישוב למזל ההפכי לו ליום הז' למאורע על השתנה השפעתה בעולם השפל וזה כולו רמז והערה אל מה שיושפע בכאן ממניעו' אלו הז' כוכבי לכת. והנה לך סדר ז' שמות מפסוק הנזכר ושורה האחת מר"ת וה"ב מס"ת ונקודים כנגד הכתוב לפנים ולאחור ואלה הם השמות היוצאים - ול"ש וא"ם המ"ש הא"ע אה"א כא"א אאב"י יכ"ם יכ"ל תנ"י מד"ל נת"ת לר"ה כלי"ל. שבת"י צד"ק מאדי"ם חמ"ה נוג"ה כו"כב לבנ"ה:

אות רטו - דרך השתמשות בשמות מהרמב"ם:

דרך השתמשות בשמות מהרמב"ם:

יתענה ביום ד' שהוא יום כוכב ומחלקי החכמה וידיעת הנעלמת וינהיג עצמו בתכלית הטהרה ובושת הפנים מכל הבריות ובלכתו לשכב בשעה ראשונה מהלילה ירחוץ ראשו וכל בשרו במים וילבוש חלוק ומכנסיים טהורים ונקיים וישכב יחיד ויאמר הפסוק הזה בכוונה ובלב טהור וברוח נמוכה ואח"כ יזכור השמות הקדושים הנזכרים ולבו תמיד לשמים וכן תעשה שתקרא ז' פעמים הפסוק הנ"ל ואחריו ז' שמות המלאכים ויסדר בפיו אחר הדמיון השלם ומחשבתו הנקיה הספק אשר יהיה בידוע על אותו הענין מאיזה שיהיה ויפן אחרי כן בצדו השמאלית ותמצא באמצע שינתך יחול עליך רוח קדושה יסמר שערות בשרך בנפול תרדמת הבהלה והפחד על רעיונך בחלום הלילה תראה מראות איש אשר יעוררוך משנתך יקום למשפט אתך ויגיד לך תעלומת חכמה וכפלים לתושיה אז יהיה מורה אליך מקום שנסתפקת בו וכל אשר יהיה התבודדותיך חזק ונוהגת במשפט המעשה הנורא הזה יתבאר אליך הספק ביאור אמיתי וצדק ויטהר שכלך בספיקות הגדולות בזקוק נמרץ עד אשר לא ישאר לך מקום ספק בענין מבוקשך. ובאה אחי כי על הרוב יבוא לך הביאור האמיתי במשל ובחידה ובבחינה זאת שיהיה כח השכל חזק להבין משל ומליצה דברי השפעת המלאך המליץ וחידותו ואין זה פלא כי אין בנבואת האמיתית שנתנבאו בהם הנביאים זולת משה רבינו ע"ה כל מה שיגידו מתעלומות נבואותיהן היה על צד המזל כמו שאמר הש"י אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע כמו שביארתי בספר אשר חברתי אליך וקראתיו מורה נבוכים וביחוד חלק שני. והתבונן אתה התלמיד החשוב בז' שמות הנזכרים איך נוציא בהם מהאותיות בכל אחד מהם ג' שמות מלבד השם הז' וזה כי הששה אשר למעלה ימצא לכל אחד מהם ר"ל המלאכים שהורו עליהם טבעים שלשה מטבעי העולם העליון ולפי שהם שכליים נבדלים מטבעו העולם השפל לפי הסידור המיוחס בעולם השפל אך שם המלאך הממונה על גלגל לבנה ימצא בו אותיות ד' לפי שאותו הגלגל יכלו הגלגלים כולם ומקערירותו ולמטה מצד המרכז נמשכו ד' יסודות פשוטים ופקה עיניך הבן יקיר היאך יודע אליך תעלומות וסתרי האלהות וכל מה שתסתפק אליך מביאור התורה ופירושו ותבארו בדרך אשר גליתי אליך טעמו ואת גדלה ואת ידה החזקה ע"י הקבלה האמיתית ונצטדקה ע"י ברוב ספיקות ולאהבתי אותך תהיה לך לבדך ואין לזרים אתך כ"א לאותם שחננם הבורא ית' דעה ואליך ועל הדומים לך אמר הנביא סוד ה' ליריאיו ובריתו להודיעם:

אות רטז - סוד שהרמב"ם כתב לתלמידו להצליח בין בני אדם:

סוד שהרמב"ם כתב לתלמידו להצליח בין בני אדם:

סוד אחר ולמען היותך קרוב אל המלכות ושתהא נושא חן לפניו מכל חכמי הזמן להיות כח אלוה דבק בך לעמוד בהיכלו ומשרתיו שואלים ומבקשים פניך. ראיתי להועילך בענין אחד מקובל ומעולה ותקרב במציאותו ובו תעלה למדרגה יותר גדולה וינשאוך המלכים וכל שופטי הארץ יכבדוך וסרים למשמעתך וכל אשר תשאל מהם ותהיה מכת יועציהם ומנהיגיהם יבחרו בעצתך ויסכילו בעצת זולתך יחזיקוך כמלאך מליץ יבקשו דבר מפיך כמפי נביא שואל באורים ותומים. תמצא בפרשת ואלה שמות פסוק שאמר הש"י לאיש החשוב שבמין האדם בהבטיחו לישראל שישאו חן בעיני מצרים באמרו ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכון לא תלכו ריקם. אשכילך בני בפסוק הזה מסודות אלהים ולא ישערו מרוב מעלתם כי חלה על מרכבת המזלות כולם מן ההשפעה האלוהית חלק גדול. ובו י"ג תיבות כנגד י"ג מדות הבורא ית' שנרמז בפסוק ויעבור ה' על פניו. וכבר ידעת רמז שרמזתי אליך פנים בפנים מחכמת י"ג מדות וגיליתי לך טעמם וסודם כמה שנכללו תוך זה המספר ולא במספר אחר לא אצטרך לכפול המאמר כי ידעת שמדבר אני באזן שומעת. ועוד תמצא שאותיות הפסוק הזה הם מ"ו ומנינם רמוז באות הראשונה מפסוק ובאות האחרונה והנה אין באלפא בית ב' אותיות מכופלת במבטא כ"א ה"מם והו"ו מורה על פשיטות חומרם והם קרובים ומתדמים לפשיטות מה שירוחק מאוד מהגשמיות. ועוד תמצא בו כי הו"ו במכתבו יעלה י"ב שהוא רומז לי"ב מזלות שהרמז בם לי"ב אבני חושן שכל עניני העולם הזה תלוים בהם. והנה המה במכתבו יעלה פסוק אשר הוא מספר מזלות שהרמז בם לי"ב אבני חושן שכל עניני העולם הזה תלוים בהם והנה המ"ם במכתבו יעלה שמונים אשר הוא מספר מכפל ארבעים ואלה ד' אותיות השם המפורש בעשרה עם כפולו ויש רמז אל גלגל העשירי אשר הוא קודש הילולים ליהו"ה. ועתה בני איעצך ויהי אלהים עמך אלמדך בדרך זו תלך בקבלה הנפלאה הזאת וזה מעשיהו. תקח קולמוס מכסף צרוף ביום ה' שהוא יום צדק ושמרהו ותעשה דיו ממי ברכות ביום ד' יומו של כוכב הממונה על השולטנית וכאשר יהיה מתוקן לפניך תחל כתיבתו ביום ב' בשעה ראשונה מן היום ואותו היום תתענה ותתנהג בו בקדושה ובטהרה. וכן תעשה. תשרטט הקלף ותכתוב עליו תיבה אחת ביום ב' בשעה ראשונה וכן יעשה תיבה בתיבה עד תשלום כל הפסוק י"ג תיבות רצופים. ואחר השלימך תשאהו עמך תמיד אך הזהר בני שכל עוד שתחזיקיהו עליך השמר מכל דבר מעשה ובמחשבה כי אז יחלשו כח הנשפעים אליו מהגרמים השמימים ויבטלו. ואף גם אתה תשא חטאתך ותענש ובמקום תועלת השגתו היית משיג בהפך חלילה לך ולכן שמור ושמעת. ומשום תן לחכם ויחכם עוד אעירך כי יוסף הצדיק נשא חן בעיני אדוניו בסבה מה מאלה הסיבות שאין ראוי להאריך כי חכם אתה וגם אסתר המלכה לפני המלך באמרו ותשא חן וחסד לפניו. ובו השגתי אני מה שהשגתי בעיני מלכי מצרים והערב ואלכסנדריה וכולם היו מזה המין. וראה כי רמזתי לך סודות סתומים וחתומים שמרם על לוח לבך קשרם על גרגרותיך קשרם במשפט הראוי ואלהים יהיה עמך וכי ידעתיך רודף ודורך באהבת החסד. והצנע לכת עם אלהיך אוהב שלום ורודף שלום וגם כי תתום דרכיך בקדושה ובטהרה ובירא בוראך ובחקירה טבע הנמצאת הסדורים הנמצאים והנשפעים מעליון ע"ד הקבלה ראיתי להישרים על שתי הישרות האלה הנכבדות הכוללת הרבה מהתחלת הקבלה הנבואית והרבנית והמעשיות יובילו אותך אל ההגעה בנעלם ובמוספין אצלך ואהבת כל הבריות וביחוד בפני המלכים והשרים. וזה בהוראה שנית אשר הוריתיך. ובהוראה הראשונה בגלוי הנעלם והמוספין ועל שתי ההשגות האלה תשיג חיי הנפש הניצחית ותענוג מזיו ההשפעה האלהית הדבקים בדבקים בו. כאמור ואתם הדבקים בה' וגם תשיג חיי עולם הזה באהבה ושלום עם כללי הנהגותיך הידיעה ותהיה שמור בכל דרכיך דרכיך דרכי נועם וכל נתיבותיך שלום יצרפך ה' במצרף החכמה וידריכוך באורך הנכונה ויויבך באוהל השלום והשלום בנפש המתפלל בשלומך אנ"ס עכ"ל:

אות ריז - סוד אם תרצה לבטל עצת צר ואויב:

סוד אם תרצה לבטל עצת צר ואויב:

אשר ניסינוהו ועלתה בידינו כמה וכמה פעמים. תעשה עיגול באופן שכתבנו למעלה וכתוב בתוכו השמות אשר אומר לך שתכתוב אותו בפנים מן העיגול באופן אשר אתה רואה לא פחות ולא יותר. ושם האיש כתוב במרכז העיגול והתחלת השמות מן פה העיגול ושורש השמות הם אלו הפסוקים אשר אומר אליך - יר"מ בשמך הגדול אלהי"ם הפוך מחשבות אויבי עלי מרעה אל טוב וסתום את פיו כמו שאני סותם את פי העיגול בשם ראש מסבי עמל שפתימו יכסמו. ימוטו עליהם גחלים באש. יפילם

במהמורות בל יקומו. אל תתן יהו"ה מאויי רשע זממו אל תפק. ואותי עזור בשם ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך יהו"ה. וקח הפסוקים הפוכים והפק רצונך בעיגול ההוא. ואם כתבת על תכונה זו - יר"מ מצפץ (פתח צירי צירי צירי) מצפץ (צירי תחת מ') מצפץ (שוא פתח צירי) מצפץ (סגול סגול סגול) מצפ (שוא פתח פתח) מץ (פתח) מונפץ (חולם באות ו' שוא בנ' פתח בפ') אלהים המפר עצות הרעות מעלינו שתפר כל עצת אויבי בשם ל"א זנמ"ע י"כ מוק"י אל"ו רב"ד ורב"ד רעת"ו הצ"ע וצ"ע ובשם לפותיח"א תצ"ע ת"א רפ"ה הוהי"ו:

אות ריח - תפלת רבי נחוניא בן הקנה:

תפלת רבי נחוניא בן הקנה:

אהדרך בספירה הראשונה שהיא כ"ע הודך והדר כבודך אחד יחיד ומיוחד בנראה ובנסתר בסוד נעלם אקראך בתרך (צירי קמץ פתח שוא) עמודי אור שהם ראש מליצתך שהם תיקון לרום מעלתך. ומהם יתמשך החיות בכל הספירות ועומדים זה בצדו כנשמה בתוך הגוף והם מלאים מפיך בחוץ:

אות ריט - הסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

הסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

אמר המחבר כבר קדם לנו הדיבור כמה פעמים כי עשר ספירות הן הן האלהות ולזה בא ספר יצירה להופיע עשר ולא י"א שלא להכניס הא"ס בגדר המספר אלא הוא נמצא בהם והם ממנו מתפשטות כשלהבת מן הגחלת. ולכן אמר הר"ב בתפילתו אהדרך בספירה הראשונה שהיא כ"ע ולא נודע לנו הודך והדרך אלא מצד הספירות כי הספירה כ"ע שם ראש השלהבת ומפני כי הספירות כמעט הם מורים רבוי. ולכן הסמיך ואמר אחד יחיד ומיוחד כלומר במלת אחד הורה על האחדות. ושאינו מקרה ושהוא נמצא וזה יאמר על השי"ת ב"ה בעצם. ובאמרו יחיד לשלול ממנו השותפות ובאמרו מיוחד לשלול ממנו הרבוי. וזה כי מלת האחדות כולל שני דברים הא' שאין לו שני ושותף, והב' שאין בו ריבוי עניינים ולא הרכבה. ובאמרו בנראה ובנסתר, כלומר, בספירות שהם נראים ובא"ס שהוא נסתר. ובאמרו בסוד נעלם, רומז בכאן דבר גדול אשר יפול בו ספק לא מעט והוא שיהיה עצמות א"ס נחלק ונכתב במספר העשרה ושיהיה הוא והם דבר אחד. והם נראין לעין השכל והוא יתברך נסתר ולכן אמר כי הוא סוד נעלם ונסתר מעיני החוקרים בדרך חקירה האנושית וראוי שתדע שזה ספק עצום. והנה החכם המקובל ר' עזריאל ז"ל שקבל מפי הרמב"ן כתב בשו"ת דבר ז"ל ועל מה ששאלת היאך נוכל לומר שהוא אחד והמספר עשרה והם כשלהבת קשורה בגחלת. התשובה דבר זה מפורש בתורה ובנביאים ובכתובים ובדברי חכמים. בתורה דכתיב בצלמינו כדמותינו ובדברי חכמים בשיעור קומה היודע שיעורו של הקב"ה יוצר בראשית מובטח לו שהוא בן עוה"ב. ובנביאים דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם. בכתובים דודי צח ואדום. ומצינו במדרש א"ר חנינא בראשונה כל מי שהיה מראה איקונין של מלך היה נהרג, ועתה התינוקת הולכים לבית הספר ומראים את האזכרה באצבע. עכ"ל החכם הנ"ל ז"ל. דברי פי חכם שנאזר בדברי תורה והנביאים ודברי חכמים שיש דבר בעולם העליון בין הש"י ב"ה ובין הגלגלים. אבל שיהיה הדבר ההוא מעצם הבורא ושהם עשדרה עם כל זה לא יתבאר מכח הכתוב ולא מדברי חכמים. והסברא תנגדיהו ותאמר אמת שהצלם ושיעור קומה ומראה אדם ודודי צח ואדום והדומה להם יש אבל ירמוז במלאכים שהם השכליים הנבדלין ולא בספירות שהם עצם הבורא. והראיה כתב כדמותינו ולא דמותינו. וכן השאר. ולכן על הספיקות האלה ודומיהן אמר הקדוש ר' נחוניא בן הקנה שזה סוד נעלם מקובל מפה אל פה עד הנביאים אשר עמדו בסוד ה' והבן זה היטב:

אות רכ - ענין תר"ך עמודי אור היוצאים מי"ג מכילתין דרחמי:

ענין תר"ך עמודי אור היוצאים מי"ג מכילתין דרחמי:

עוד כתב אקראך בשש מאות ועשרים עמודי אור. התבונן אתה המעיין בלשון החכם ולשונו כי בראשונה אמר אהדרך וכו' ועתה אמר אקראך ירמוז כי הראשון ההוא מורה על עצמותו ולכן אמר אהדרך וב' הוא על מלכותו ולכן אמר אקראך שר"ל אקראך בשבח מפני שאתה מהודר. ואלה תר"ך הם דברים נשפעים מכ"ע אשר כל אחד ענין בפני עצמו ובשם ההוא יקראהו הקורא ושהשם ההוא עמוד האור ושכל אלה הם יוצאים מראש מלולו שהוא כ"ע במיטב שפעו א"ס המגיע אליו כ"ע. ושאלה עמודי האור יוצאים מי"ג מכילתי דרחמי אשר זכרנום. וזה שאם תנקד י"ג מכילתא דרחמי בשבעה נקודים שהם חק"פ צס"ח ש יעלה מספרם תרל"ז, ר"ל כל מכילתי מהם י"ג פנים שונות זה מזה ותר"ך מהם ירמוז לתר"ך אורות ההם וי"ג ירמוזו לי"ג מכילתי דרחמי וד' אותיות ירמוזו לשם ד' אותיות שם אהי"ה שהוא בין הכל תרל"ז והבן הסוד הזה. ותר"ך אורות אלו נרמוז בעשרת הדברות. ובמספר בני ישראל והלוים באלפיהם שהם והיתירים ירמוז לה' ראשונה בשם אהי"ה והבן זה מה שהישרנוך בדברי הקדוש זלה"ה. כאן חסר ונביא בע"ה בסוף הספר:

אות רכא - המשך תפלת רבי נחוניה בן הקנה:

המשך תפלת רבי נחוניה בן הקנה:

איחד שמך בשמות הכתר שהם א"ר ארי"תא ר"ת אחד ראש אחדות רוממותו יחודו תמורתו אחד. ארוממך בחקירות מחשבות בשש עשרה חקירות שהם בינ"ה חכמ"ה דע"ת מחשב"ה חקיר"ה ידיע"ה תנוע"ה הגיו"ן דבו"ר לח"ש קו"ל פוע"ל משמ"ר עמיד"ה מפע"ל ישיב"ה תמורתו אחד י"ה ה"ו הוי"ו יהי"ה הי"ה והו"ה ויהי"ה יה"ה איה"י בי"ה גי"ה די"ה הי"ה וי"ה זי"ה חי"ה טי"ה יי"ה כי"ה לי"ה מי"ה ני"ה סי"ה עי"ה פי"ה צי"ה קי"ה רי"ה שי"ה תי"ה:

אות רכב - המשך הסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

המשך הסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

איחד שמו כלומר שם א"ס יתברך בשמות הכתר כי אין שום שם רומז אליו לגודל מעלתו רק משמות השלהבת אנו מיחדים אותו ומפני שמדת כת"ר יש לה שמות רבים והעיקר הם אלה הז' אשר כל אות ואות מורה על היחוד א' אחד. ר' ראש א' אחדותו. ר' רוממתו. י' יחודו. ת' תמורתו. א' אחד. כלומר הכתר מורה אשר בו נראה ראש אחדותו וראש יחודו יען כי שם רומז אהי"ה שהאלף הוא המדבר בעצמו ולשון של הוי"ה שאיך שתמיריהו יורה הוי"ה. וזהו אמרו ותמורתו אחד, כלומר בכל הויות שתהפכהו יורה הוי"ה וא"כ הוא אחד בלי שנוי. ארוממך בחקירת מחשבה. לפי שעתה מדבר בכ"ע הנקרא מחשבה כמו שאמרו כך עלה במחשבה רצה לתת שבח אליו ית' בשש עשרה חקירות היוצאות ממחשבתו חכמ"ה, והוא העיון בכל טבעי הנמצאות. דעת, היא הידיעה באלהים ובמלאכיו וכמו שאמר הכתוב ויודע דעת עליון. והבינ"ה, היא הבנת דבר מתוך דבר והוא איש הבניים מחשב"ה היא התבודדות במעשה השם יתברך חיקרה לא בהמה המשכת לרצונו אלא שיחקור בכל דרוש ודרוש עד שיגיע לאמיתתו. ידיעה, כלומר שישוב השכל והמשכיל אחד. תנועה, כל תנועה שאני מוציאה מכח אל הפועל ובמהות היציאה ההיא. בהגיון, הוא בעיון הלב ויהיה זה בשני פנים. בלחש, היא בתפילה הנעלמת. וקול, היא תפילה נגליות. וכבר פירשנו סודם בדברינו בכוונת התפילה. פוע"ל משמ"ר, הפועל הוא העיון בעולם העליון ככתוב ואת פועל ה' לא יביטו. משמר הוא עולם הגלגלים, ככתוב ויהי באשמורת הבוקר. וכן הימים והלילות נחלקים למשמורת כדאיתא בגמרא דברכות, ג' משמרות הוי הלילה וכולם ע"י גלגלים משתנים. מפע"ל עמיד"ה ישיב"ה. מפעל עולם השפל ככתוב ראו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. עמיד"ה כאשר עשה אדון הנביאים ואנכי עמדתי בהר. וכן ישיבה ואשב בהר. כי יש דברים שצריכים עמידה בהשגתם ומהם ישיבה. וציצית ותפילין יוכיחו. והנה אלה שלש מדות החקירה והן הראשיות ויש תחתיהם מינים ואישים והמשכיל יבין כפי מקומם:

אות רכג - המשך תפלת רבי נחוניה בן הקנה:

המשך תפלת רבי נחוניה בן הקנה:

אתחנן לפניך אדון יחיד שאעלה מן עלוי לעלוי עד שאתקדש בקדושת העליונים הניזונים מאור פניך הטהורים כי אתה בעל הקדושה ברוך אתה הוי"ה המתעלה בטוהר הקדושה:

אות רכד - המשך ההסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

המשך ההסבר לתפלת רבי נחוניה בן הקנה:

טרם שנבאר כתב המאמר נבאר שתופי המלות מן המאמר הזה ובזה יקל מעלינו לבאר כוונת המאמר. אתחנן, שתוף המלה הזאת כפי השרשים המונחים בפי בעלי עבודה הרמז בו אל מדת דוד (מלכות) כמו שנאמר ואתחנן אל ה' בעת ההיא לפניך. אם תהיה כוונת הקדוש כדעת המפרשים אדון יחיד על א"ס א"כ יהיה פירוש לפניך, לאותם שהם לפניך, כלומר לכל הספירות. אמנם כפי אשר קבלנו שכוונת הקדוש באדון יחיד למדת דוד הנקראת אדון ככתוב את פני אדון ה' אלהיך וגומר אדון כל הארץ א"כ יהיה פירוש לפניך, הם הפנים המאירים מדת יעקב (תפארת). מן עלוי לעלוי, כלומר, ממדרגה שפלה למדרגה גבוה וכאשר נפרש. עד שאתקדש. ענין קדושה מלה משותפות לענינים רבים. והכוונה בכאן כאמרו קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם. כלומר, כמו שאני נקי מכל משיגי הגוף ומתאוותיו כן אתם תהיו קדושים ולא תמשכו אחר התאוות הגשמיות. וזהו אמרו עד שאתקדש בקדושת העליונים ותהיה א"כ בקשתו על נפשו שתתעלה מעלוי לעלוי להיות צרורה בצרור החיים. אמנם לפי מה שקבלתי בקריאתו שראוי הקריאה להיות עד שאקדש, תהיה בכוונה אחרת:

אות רכה - בענין הקדושה - מאמר ר' פנחס בן יאיר:

בענין הקדושה - מאמר ר' פנחס בן יאיר:

וראיתי להביא לפניך מאמר אחד נזכר בגמרא כי הוא הכרחית בביאור מלת קדושה. דע כי קדושה יקדמו לה מדרגות רבות, וז"ל, תנו רבנן ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום כו' מכאן אמר ר' פינחס בן יאיר זהירות מביא לידי זריזות זריזות מביא לידי נקיות נקיות מביא לידי פרישות פרישות מביא לידי טהרה טהרה מביא לידי קדושה קדושה מביא לידי יראת חטא יראת חטא מביא לידי ענוה ענוה מביא לידי חסידות חסידות מביא לידי רוח הקודש ונדולה מכולם שנאמר אז דברתי בחזון לחסידך. עכ"ל. פירוש רש"י זריזות זריז ונשמר מקודם לכן שלא תבא עבירה לידו כי היכא דאינו מהרהר לבא לידי טומאה. זהירות כשעבירה בא לידו זהיר להשמר שלא יכשל. והכי אמרינן בפרק כל בשר מאי לאו דזהיר ולא נגע, לא דזריז ומשיך זהיר מעיקרא כמ"ש, ומתוך כך בא לידי פרישות אפילו במותר לו. ומתוך כך בא לידי נקיות אפילו במחשבה. ומתוך כך מרחק עצמו מהדברים המביאים לידי טומאה ויאכל חולין שלו בטהרה. ומתוך כך מתרחק מכל תאוות הגוף והנאותיו. והיינו קדושה. ומתוך שהוא מבזה עניני העולם בא לידי יראת חטא כי ירא מהעבירה כירא מהאויב ומתוכו בא לידי חסידות שכל מעשיו יהיו לש"ש. והחסידות תביאהו לידי רוח הקודש. עכ"ל. הנך רואה שקדושה יקדמו לה מדרגת חמש והם חמש ספירות התחתונים וחמש מדריגות הנשארים הם ה' ספירות העליונים. ואיך שיהיה הנה מלת קדושה ענינה ענין הרחקת התאוות הגשמיות להיות גופו שב בעודו בחינת מרכבת המשנה לשכינה בקדושת העליונים כפי הפירוש הראשון הם המלאכים הניזונים מזיו השכינה. וזהו אמרו הניזונים מאור פניך שהוא צי"ע. פניך, ת"ת. הטהורים, המקבלים מטהרת קודש הקדשים. ולפי הפירוש השני, בקדושת העליונים ז"ס הניזונים מאור פניך כ"ע הקשור בגחלת א"ס יתברך. כי אתה בעל הקדושה לפי הפירוש הראשון ישוב לכ"ע. ולפי הפירוש השני ישוב למדת יעקב כי הקדוש אליו לקרוב. ותרמוז כאשר פרשנו והוא עיקר. ולכן חתם ואמר ברוך אתה הוי"ה המתעלה בטוהר הקדושה, כלומר, מדת יעקב היא תתעלה למקום קודש הקדשים. ולפי הפירוש הראשון הכ"ע מתעלה לטהר הקדוש יתברך. אך קשה ליישב בא"י אנה ירמוז. ודע זה. והנה לפי ב' פרושים נצטרך להקדים הקדמות האחת נעזר בה לפירוש הראשון. והשניה נעזר בה לפירוש השני:

אות רכו - בענין הנשמות:

בענין הנשמות:

(ההקדמה) הא'. בעלי העבודה הסכימו כי הנשמות כולם יורדים מהבינה כמו שכתוב ונשמת שדי תבינם, כלומר, הנשמות השוכנות במדת שדי שהוא המלכות תבינם רצה לומר נגזרות מהבינה. רק יש מחלוקת בין בעלי עבודה בזמן הזה אם יש חדשות

אם לא מהן אומרים אין כל חדש תחת השמש ומהם אומרים שגם בזמן הזה יש (נשמות) חדשות. ולפי דבריהם איך שיהיה חזרתן אחר מותן יש מדרגות. מהן תשובנה למלכו"ת ומהן תשובנה ליסוד ומהן לבינה. והנה נשמת מרע"ה שבה לבינה ולכן לא ידע איש את קבורתו. ואביגיל ברכה את דוד להיות נפשו צרורה בצרור החיים והוא מדת יסוד שהוא צרור ת"ת הנקרא חיים. ורז"ל אמרו והצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. הנה מכל אלה יתבאר שהנשמות תעלנה מעילוי לעילוי כפי השגתן עד מקור חוצבו. והנה יתבאר מן ההקדמה הזה מאמר החכם באומרו שיתעלה מעילוי לעילוי עד שאתקדש בקדושת העליונים. כפי הפירוש הראשון שהיה מתפלל על חזרת נפשו למקום (שממנו) חוצבה. ו(ההקדמה) הב'. דע כי כל המצות כולם ראשונה יצטייר טעמם בשפלים ואח"כ תעלה ציורם בעולם הגלגלים עם משפיעיהם שהם המלאכים ואח"כ תעלם הש"י בספירות. המשל הנה צוה יעקב שישאהו י"ב בניו ג' מכל צד. ובמדבר נתלוה ג"כ בזה האופן ג' שבטים לכל צד שבכללם ד' דגלים וי"ב שבטים. והנה ראשונה נקח טעמם מלמטה ונאמר ד' דגלים נגד ד' יסודות וי"ב שבטים נגד י"ב גבולי אלכסון אשר הזכירום בס"י גבול מזרחית צפונית כו'. אח"כ נעלם יותר והנה ד' דגלים נגד ד' מחנות שכינה וי"ב שבטים נגד י"ב מזלות. וכשנעלם יותר ובאים בקודש ונאמר ד' דגלים לד' רגלי המרכבה שהם ח"פ ת"מ וי"ב שבטים נגד י"ב צרופי הוי"ה ית'. ולכן הקדוש ז"ל בקש מהש"י שיעזרהו שיעלה מעילוי לעילוי עד שיתקדש בקדושת העליונה, כלומר, שיעלה כל מצוה ומצוה ממדרגה שפלה אל מדרגה גבוהה עד שיביא אותה מצוה אל הקודש הפנימי. וזה אמרו שאתקדש בקודשת העליונים, כלומר, שנבין טעם המצוה ההיא לקדושת העליונים שהן הספירות, אשר אותן הספירות נהנין וניזונין מאור פניו המאירים ר"ל, כ"ע. והם ז"ס אשר המצות רומזת עליהם. והנה כפי הפירוש הזה יבוא בטוב מאמרו כי אתה הוא בעל הקדושה, כלומר, הת"ת המתעלה אל רום מעלה. ולכן חתם בברוך אתה הוי"ה, כי ההמשכה הזאת אין ספק ראויה אל מה שלמטה. והבן זה היטב. ולפי הפירוש הראשון שביקש על נפשו תהיה הכוונה כן, שאעלה מעילוי לעילוי מעטרת אל היסוד ומן היסוד אל ת"ת ומן ת"ת אל בינה. וזה אמרו שאתקדש בקדושת עליונים, כלומר, בקדושת הבינ"ה אשר שם מתקדשים ז' ספירות התחתונים הניזונים מאור פניך החכמה הטהור ל"ב נתיבותיה כי אתה הוא בעל של החכמה והבינה הנקראים קדושה. בא"י, כ"ע. המתעלה בטוהר הקדושה הוא הגחלת א"ס ית' ויתעלה:

אות רכז - המשך התפלה:

המשך התפלה:

אתה נאמן בסוד האמונה אתה נאמן בשמע וראיה ודבור ובעשיה. אתה נאמן בהדר הספירת השניה שהיא החכמה הנקראת ברכה מספקת משפע המקור המתברך אתה הוא אלוהי אמת. אתה יחיד צדיק ומתעלה ומתרומם למעלה עד אין חקר ומקומך נסתר ונעלם. אתה הוא נשמה מחזקת נשמה ונשמה לנשמות אשר הוא חכם הרזים יודע כל נסתרות. על כן אני מבקש מלפניך שתגבירני בחכמה השרוים לפני כסא כבודיך ואהיה מקובל בממשות הדעת הנאצלים מן החכמה בא"י המתקדש במדע החכמה:

אות רכח - המשך ההסבר:

המשך ההסבר:

אתה נוכח לא"ס נאמן קיים. ואמר נאמן בלשון נפעל יען כי הוא והם דבר אחד בסוד האמונה כי יש אמונה לאמונה ולכן אמר בסוד נעוץ תחילתן בסופן. בשמ"ע וראי"ה ודבו"ר ועשי"ה כל אלה התוארים רומזים לבינה. שמ"ע וישמע אלהים. ראי"ה וירא אלהים. עשי"ה ויעש אלהים. דבו"ר וידבר אלהים. והרמז בכאן ד' רגלי המרכבה, השמע לחסד לפי שהיא קרוב אליו כאדם השומע דברי חבירו הקרוב אליו. הראי"ה לפחד היותר רחוק ממנו והרמז הנפלא כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני. והדבור לת"ת כי הוא לשון חק מפריע בנתיים. והעשיה למלכות היא העשירית אשר על ידה נעשה הכל. והנה אחרי הודיע קיומו בכל הספירות וקיומו בד' רגלי המרכבה חזר אל מכוונו ואמר אתה שליט בהדר הספירה השניה שהיא החכמה. ראה והפלא על חכמת הקדוש אחרי הודיע שהוא קיים בהם והם בו וחזר ואמר שהוא שליט ומנהיג בם והם בו הנקראת ברכה כן הקדוש ז"ל קרא בחבורו בספר הבהיר לזאת המדה ברכה מספקת נגזר מענין ספוק, כלומר, מדת החכמה ספוקה משפע הכת"ר אשר הוא אלהי אמת כלומר אלהי ת"ת הנקרא אמתי. אחד יחיד צדיק, כלומר, אתה מתיחד במדת צדיק יסוד עולם אשר הוא מתרומם ומתעלה למעלה למעלה לת"ת ולש"ת עד אין חקר מדת הכתר. וכן עשה ג"כ עתה אחרי קשרו מדת היחוד מלמעלה למטה וכן מלמטה למעלה אשר מקומך נעלם ונסתר נסתר מז"ס ונעלם מהקרובים. אתה הוא נשמה מחזקת נשמה כלומר עם היותך נסתר ונעלם אתה הוא נשמה המשלים לכתר אשר הוא המשלים החכמה עד שכל אחד מהספירות הוא כדמות משלים למה שתחתיו והכל בהשלמתו, יתברך כי הוא המוציאם והמביאם המבדיל א' א' ה' בנשמה לכליה. וזה אמרו ונשמה לנשמות חכם הרזים כלומר שהמדה השניה הנקראת חכמה אשר בה נגלה ל"ב נתיבות החכמה אינם מצדה, כי אתה חכם הממציא אלה הרזים בה ויודע כל נתיבות הנסתרים. וזה נתיב לא ידעו עיט אפילו מלאך, כלומר, זולתי ממציאם. על כן אני אחר סדרו שבא וקשר יחידו יתברך ביקש לפניו המאירים שתגבירהו בחכמה. וחזר ופירש באיזה, בעליונה או בתחתונה. ולכן אמר השרוי לפני כסא כבודך שהיא מדה האחרונה מדת חכמת שלמה. וכן פירש הקדוש בחבורו ספר הבהיר ואהי"ה מקובל במששות הדעת, כלומר, מה שבקשתיך שתגבירני בחכמת שלמה אין הכוונה בה לבדה כי זה יורה הפירוד והקצוץ. ולכן אמר ואהיה מקובל בממשית הדעת כלומר הת"ת הנקרא דעת ככתוב כי בדעת חדרים ימלאון ולכן הסמיך לה החתימה. ברוך אתה, כלומר, ברוך כ"ע. אתה ש"ה. הוי"ה ש"ת. המתקדש ת"ת במדע החכמה העליונה, כדאמרינן נובלות חכמה עלאה תורה:

אות רכט - המשך התפלה:

המשך התפלה:

אתה לבדך האל המעמד בטהרה ובקדושה ובנעם הספירה השלישית שהיא פאר התיכונה ושמה בינה. והיא צורת שכל ויש לה בית קבול להכניס ולהוציא. הבדלת כבודך כמו הנקבה והיא האדרת הממשלה כמו הלשון הפה. ואלו השלש הם כאחד ונקראים היודע והדעת והידוע. ונעשה הכל ראש א' ואלו הן השמות המשוה לכולם - כוז"ו במוכס"ז כוז"ו ומיוחדים הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד. על כן אמצנו וחזקנו בחזקת האחדות ושוה המתעלה בך בא"י הטהור בתוך שמותיו:

אות רל - הסבר לתפלה:

הסבר לתפלה:

פירוש, אתה לבדך נוכח א"ס יתברך האל כי הוא כח הכוחות כולם ולכן כנהו בשם הזה כי אין שם רמז לו הגרסא הנכונה המעמד. וכן הוא ברוב הספרים הנמצא בידינו. בטהרה, ת"ת. ובקדושה, פחד. ובנועם, חסד, שהיא פאר התכונה. כלומר, כי הספירה השלישית כמכריע ושמה בינה ונקרא כן כלומר ב"ן י"ה שהיא מקבלת מן היו"ד וש"ה וה"א הרומז לה"א ראשונה של אהי"ה י"ה סתם. והיא צורת שכל, כלומר, היא מוצא ושורש לשכל הנקרא נשמה או היא בעצמה תקרא שכל כי כבר קדם לנו הדיבור שהכת"ר שכל משכיל ומושכל ידיע יודע וידוע כלומר שהשכל ירמוז לש"ת ומשכיל לש"ה ומושכל לכ"ע. וזה דעת בעל ספר מערכת והפרשן שפירש עליו. אבל נראה שדעת המחבר הקדוש ז"ל כצורת שכל הפירוש הראשון שפירש עליו שג' ראשונות נעשה הכל ראש אחד וכמו שפירש דבריו במה שמביא ויש לה בית קבול, כלומר, לספירה השלישית שהיא מקבלת מהעליונים מן אב הרחמים ומשפעת לו' ספירות התחתונות. וזה אמרו להכניס ולהוציא הבדלת כבודך כמו הנקבה, כלומר, כדרך האנשים המבדיל בין זה לזה. אדרת הממשלה כלומר שמלת הספירות התחתונות הנקרא ממשלה וכסוים. וזה אמרו לפי דעתינו ומלכותו בכל משלה, כלומר, מלכות הש"ת בכל הספירות ממשלה ובפרט בד"ו פרצופין הנאמר עליהם לממשלת הלילה. כמו הלשון בפה שב להכניס ולהוציא, כמו הלשון המוציא לאור ציור הלב ומחשבות הנשמה, כן הבינה מוציא לאור כוונת ציור הלב ומחשבה העליונה. ואלה הג' ספירות הן כאחת ולא בא להודיע שאלו כאחת אבל שאר הספירות לא, שא"כ הוי קיצוץ בנטיעות. אלא בא להודיע שהם כאחת להיותם ראש לתבנית אדם שבמרכבה כדמיון הראש שנראה לאדם התחתון ואינו נפרד ממנו ולכן אמר ונעשה הכל ראש אחד ונקראים היודע והדעת והידוע, כלומר, היודע כ"ע. והדעת תש"ה והידיעה ש"ת. כן נראה כוונתו בחבירו ואנחנו הישרנוך במה שקבלנו בו ואלו הן השמות המשוה לכולם כלומר הג' שמות שנזכירם הם השוים לג' דברים שהזכיר ר"ל היודע הדעת והידועה. כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. אלה הג' שמות בחשבון האחורי לקחת האותיות האחרונות באל"ף בי"ת כזה י"כ ה"ו ו"ז ה"ו א"ב ל"מ ה"ו י"כ נ"ס ו"ז י"כ ה"ו ו"ז ה"ו. עומדת כנגד הכתוב. ומיוחדים, כלומר, עם היות שאלה השמות שהם כוז"ו וכו' הם באים בחשבון האחור ולכן לא יורו אל אחדות הזהר. ואמר ומיוחדים ה' אלהינו ה' אחד וסוד הרומז כוז"ו במוכס"ז כוז"ו לג' עליונים לפי שאלו השמות יורו על כל היחוד כאשר פירשנו וחילופם יורה לאחור ולא לפנים כאלו אמר והורה וראיתי את אחורי ופני לא יראו. אחדות השוה, כבר פירש אותיות במה שקדם המתעלה בך כי כולם נקשרים במדת כ"ע הנקרא אהי"ה אשר עולה חשבון כ"א ועם התיבה עצמה כ"ב. וע"י נקשרה השלהבת בגחלת וחתם הטהור בכל חתימה מעין פתיחת התחיל בטהרה וחתם בטהרה ואמר בתוך שמותיו יורה כי הוא נמצא תמיד בקרבם לכן חיוב על כל ישראל לייחד כי המפריד בהם ח"ו נוגע במי שנמצא בתוכם ודע זה היטב:

אות רלא - המשך התפלה:

המשך התפלה:

אתה יחיד בסתר הזהר המתחלק לע"ב גשרים שהם מורים על זיעת החיות ומהם העליונים ונקראו ספירה רביעית והיא חסד וכל גשר וגשר יש לו שם ידוע והם מכותרים ומסודרים בתיבת מסודרות יוצאין מכח אל הפועל:

אות רלב - המשך ההסבר:

המשך ההסבר:

פירוש לע"ב גשרים. מפני שהם יוצאים ממימי החסד קראם גשרים והכוחות היוצאים מן הכתר קראם עמודי האור ולאלה הע"ב קראם סתרי הזהר ואותם מתחלקים לתר"ך כמנין כתר ואותם עמודי האור נותנים עשרת הדברים ואלו יוצאים מן ויס"ע ויב"א וי"ט. ואותם עמודי אור נותנים חיות לכל הספירות ואלו נותנים חיות לכל החיות. וזה אמרו שהם מורים על זיעת החיות. ומהם העליונים, כלומר מע"ב גשרים מתפרנסים העליונים. ונקראו ספירה רביעית, כלומר אע"פ שהכוחות רבות, העצם אחד באחדות שוה. כדמות השמש שפועל פעולות משתנות לשעוה מתיך, ולמים מקפיא, ועושה מלח, ועצמיתו אחד ואין שני. מתיך ומקפיא אלא מן המקבלים. ככה בכאן אצל כוחות הניתזים ונוזלים ממימי החסד. וכל גשר וגשר יש לו שם ידוע. כלומר, כשתרכיב אותיות ג' פסוקים שנים כסדרן והאחד הפוך יצאו מהם שם לכל אחד ואחד. וסימנם וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה וה"ס. מכותרים, כלומר מקבלים מכח הכתר ומסודרים זה אחר זה כדמות בשר המוגשם, להבדיל. בתיבות מסודרות, כלומר סדורם אינו גשמי רק חבור תיבות מורכבות מאותיות עליונות יוצאין מהכח אל הפועל, כלומר, כפי צורך המקבלים כן ישפיעו שפעם לכל בשוה אחדותם. ואיך ומתי וכמה, וו"ו. יספיק יצרך ידיך, יי"י. ספר בשפתיו טעמו, סב"ט. ערך אמתת מהללך, עא"מ. מלכותך בשמים שתה, מב"ש למי ימשלוך הגיוני, לי"ה. אתה נורא אתה, אנ"א. כמר מדלי תהלתו, כמ"ת המנחיל חוסיו יש, הח"י. אמת נאוה דומיה, אנ"ד. לתהלתך הנורא ובהתחדש, לה"ו הדרך מפליא עלילה, המ"ע. יהו"ה צבאות למראות, יצ"ל. מפעלתך ראו המשכילים, מר"ה. הלל יקרך יאות, הי"י. הצור מזמרת מהללים, המ"מ לשמך ולזכרך ומי, לו"ו. כמוך באלים הויה, כב"י. לנצח יחידתי וגולמי, לי"ו. פוצחים נגינות לך, פנ"ל נעימות מהלך כולן, נמ"כ. יערב חכי יחשבם, יח"י. מאוצר נחמד הנטמן, מנ"ה חקק הזכרת ואוהבם, חה"ו נפלאות ימינך הנאזרת, ני"ה. היחקרו שרידי ארץ, הש"א. יביע רום תפארתך, יר"ת. שברם אמונתך העצומה, שא"ה. רצים לפאר יחד, רל"י. אמתך ועוז ממשלתך, או"מ. לפניך יכרעו בפחד, לי"ב. ויביע הדר רוממתך, וה"ר. יחדוהו יצוריו והודוהו, יי"ו. לעין הנפלאות חזוהו, לה"ח. כרוב עוזו קהשוהו, כע"ק. מפיו נוראותיו דרשוהו, מנ"ד. אמרו נפלאותיו ידידיו, אנ"י. חסו וספרו מעלותיו, חי"מ. רומהו היום עבדיו, רע"ע. יחד חדשו זמירותיו, הח"ז. הללוהו שמי השמים, הש"ה. משרתיו בגדולתו כבדוהו, מב"כ. וכגבורותיו וחסדיו הגדולים, וז"ה. יראי יהו"ה הללוהו, יי"ה. סביבותיו אש לוהט, סא"ל. עבים רכובו ישים, ער"י. עיני אדנ"י לשוטט, עא"ל. מחקרי תבונות המעשים, מת"ה. ומחשבות היצורים ורוחם, וה"ו. דבר לא יפלא, דלי. הוא יגיד שיחס, הי"ש. עשתנותיו להם מגלים, על"מ. נכח האלהים אורחות, נה"א. נבראים ומעללי תבל, נו"ת. מושיע להולכים הנכוחות, מל"ה. פועל און יחבל, פא"י. נוקם קנא מפניו, נק"ם. יצוריו רעדו לרגעים, יר"ל. הנה בעוז חרוניו, הב"ח. משבר זרוע רשעים, מז"ר. ובהשפטו העולם בצדקתו, וה"ב. יושר אמונתו הודיע, יא"ה. ענוה לבש וגבורתו, עליו. מי זה ישמיע, מז"י. דגול הנאדר בגבורה, דה"ב. מאין כמוהו קדוש, מכ"ק. איום לעשוקים עזרה, אלע. חסדיו הנאמנים ורחמיו, חה"ו. רם למי הודיות, רל"ה. יקרות יאותו מלבדיך, יי"מ. המלך למי יאות, הל"י. מלכי המלכים מבלעדיך, מה"מ. אתה צדיק נאדר בחסדיך ברוך אתה יהו"ה שאתה הוא בעל החסד:

אות רלג - סוד והנחל עליון גוים:

סוד והנחל עליון גוים:

יונתן בן עוזיאל תרגמו באחסנות עילאה עלמא לעממין דנפקי מבנינא באפרושתיה עמין ונשניא לבני נשא בדרא דפלוגתא בההיא זימנא רמא פיצותא עם ע' מלאכים רברבא עממין דאיתגליא עמהון למחמי קרתא ובההיא זימנא אקים תחומא עממיא בסכום מנין ע' נפשא דבני ישראל דנחתו למצרים וכיון דנפל עמא קדישא בפיצותא דמרא עלמא פתח מיכאל פומא ואמר ארום חלק נוב רשים מימרא דה' עמיה פתח גבריאל פומיה בתושבחתא ואמר דבית ישראל עדב אחסנתיה. והנה נרמז בפסוק זה אשר נרמז בפסוק אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים. והנראה כי זה החלק היה בדור הפלגה כאשר אמר התרגום ולפי של"ה שרים נאחזים מצד החסד ול"ה נאחזים מצד הפחד ומיכאל וגבריאל כבר ידעת מידתם שהם חסד ופחד נתנו שבח והודאה לאדון הכל שנפלו ישראל בחלקו חלק אילן הפנימי ולא תחת השרים העליונים. וזהו סוד כי שמך נקרא על עירך ועל עמך שאז חלק הקב"ה הארץ לע' אומות וממנה עליהם על כל אומה מלאך לשמור תפקידו. וארץ ישראל לקח לחלקו ולא נתנה תחת שום שר וכל השרים נקראים אלהי נכר הארץ וישראל לקח לו לעם סגולה ככתוב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וזה סוד מי כה' אלהינו בכל קראינו אליו משא"כ באומות מתפללים לאל לא יושיע כי השרים ההם אין להם כח לא להוסיף ולא לגרוע על מה שנתן להם בראש השנה מב"ד העליון ודע זה:

אות רלד - סוד וכפר אדמתו עמו:

סוד וכפר אדמתו עמו:

כבר ידעת מאמר רבתינו ז"ל בשלהי כתובות כל הקבור בארץ ישראל כאלו קבור תחת מזבח שנאמר וכפר אדמתו עמו וכתיב מזבח אדמה תעשה לי. כבר בארנו לך בכמה מקומות מעלת ארץ ישראל להיותה באמצע הישוב וממוצעת באוירא אוירא דארעא ישראל מחכים וכבר ידעת מאמרם ז"ל במסכת סוכה בפרק החליל, שהעולם דומה לגלגל עינו של אדם הלובן שלו ים האקיאניס והעיגול הגדול הוא הארץ והשחור שבעגול היא ארץ ישראל ואישון בת עינו הוא ירושלים וידעת כי העין יש לו שבע בחינות. זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות ושבילי העין יוצאים מן המוח דרך קו הישר. והנה ירושלים של מטה מכוונת נגד ירושלים של מעלה ככתוב ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו. וכבר ידעת כי בעונותינו הרבים בפשעינו שולחה אמנו ובאו גוים מקדשה אשר צוית לא יבאו בקהל לך ואין ספק כי בבא משיחנו המקוה יכפר הש"י ב"ה על אדמותו הידועה ואח"כ על עמו כי כאשר תטהר האם ותשוב לימי עלומה אז בוודאי אומתה למטה תטהר שנאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס מהר יחיש מעשהו ויראו עינינו וישמח לבנו:

אות רלה - סוד מנוח ואשתו עם המלאך:

סוד מנוח ואשתו עם המלאך:

ראשית כל דבר כי המלאך הזה אינו המלאך הגואל הנאמר אצל יעקב אע"ה אבל הוא המלאך המשתלח בעולם השפל ונראה למשתלחים אליו לבד ומתלבש בלבוש הנודע למשכילים. ואם תבין סוד דברי המלאך הזה עם מנוח תבין סוד הקרבן אנה מגיע ולאיזו מדה מתקרב אמר המלאך למנוח אם תעצרני לא אוכל בלחמיך ואם תעלנה עולה לה' תעלה. כלומר, אם לבדי תעלה עולה בלחמיך כלומר בקרבניך כמו ולחם אשר לא אוכל כלומר איני ראוי לקבל קרבן מעצמי כי זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו כלומר לשם ב"ד. ואם לה' אם תרצה להשיג מבוקשך ולגמול לי חסד ושנוסף רוח הקודש וגם לך תעלה עולה לה', ואז יטיב לי בעבורה כי אתעלה באור עליון ע"י להב המזבח העליון אשר יקבל מנחתך ועשה מנוח כמצותו והיינו דכתיב ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה' וכתיב ויהי בעלות הלהב מעל המזבח השמטה ויעל מלאך ה' בלהב המזבח, כלומר המזבח העליון כי בכאן לא מצינו שבנה מזבח ויהיה פירוש השמטה לזרועות עולם ולמכריע ראשון כי הקרבן מגיע תחילה לכ"ל ולמזבח ואח"כ לכל הבנין עד למעלה למעלה. והמלאך עלה ונקשר למקום שנשתלח ממנו ומנוח ואשתו רואים, פירוש מתבוננים ומשוים רצונם לרצון קונם. ונוסף רוח הקודש בהם וראו כבוד הש"י וע"כ פחדו ואמר מנוח מות נמות כי אלהים ראינו. כענין בן זומא הציץ ונפגע ונחמתו אשתו ולכן אמרו ז"ל מנוח ע"ה היה. הנה מן המעשה הזה תבין סוד הקרבן ועוד תשמע בזה דברים יקרים מפנינים בעזרת האל:

אות רלו - סוד מהות הספרות:

סוד מהות הספרות:

דע כי מהות הספירות הוא כח השוה לכל דבר ולכן מקבלים תמורה. והטעם שאם לא היה בהן כח שוה לא היה כח לכל דבר כי מה שהוא אור אינו חשך ומה שהוא חשך אינו אור. כי כל בעלי צורה לא יקבלו צורה ולכן יש לנו לדמותם לרצון שהיא שוה לכל החפצים ולכל המחשבות המתפשטות ממנו אע"פ שהן רבים אין עיקרה אלא אחת דבדבר ובתמורתו וכן חיי הנפש והשכל והחן והחס"ד והרחמים אעפ"י שהן יש אין ישותם גמורה אך בהתלבש העצם בדמיון נדמה אל האור רב הגוונונים משונים כמו שאמר ונהורא עמיה שרי:

אות רלז - גווני הספירות:

גווני הספירות:

הספירה הראשונה נדמה אל האור המתעלם המפריד כל ראות. והשנית אל אור מקבל כל גווני אין בו גוון מיוחד והוא כדמות תכלת אשר בו תכלית כל הצבעים ואין בו עין ידועה. והג' אור ירוק ולזה קראו חז"ל קו ירוק. והד' אל אור הלבן. והה' אל אור האודם. והו' בלול מאודם ולובן. והז' כח אדום נוטה ללבן. והח' כח לבן נוטה לאדום. והט' בלול מלובן ואודם כלומר כלול מן הלבן הנוטה לאדום ומן אדום הנוטה ללבן. והעשירית כלול מכל גווני:

אות רלח - הספירות מתוארים כאורו:

הספירות מתוארים כאורו:

ודע כי המשילה הנבואה האלהית השגת עשר ספירות באור ככתוב ונהורא עמיה שרי, לא מפני שכן הוא כי האור הוא דבר גשמי אבל מפני גדר האור הוא דבר המפסיד הראות ולכן דמהו כן כלומר שהוא דבר קשה הציור וההבנה. ודע זה. ולכן גם אנו המשלנו הדברים האלהיים לסבה זו לאור וברוך היודע לעצמו כפי הנאות והישר הטוב לו סוד שמות הספירות וסדרם ומקומם על מה יורו:

אות רלט - חלוקת הספירות:

חלוקת הספירות:

הספירה האחת נקראת רו"ם בחול"ם. הב' חכמ"ה שהיא ההתחלות ההסתכלות. הג' בינה. ואלה השלש נקראים עולם הנשמה וכנגדם ראש באדם. הד' חס"ד הה' פח"ד הו' ת"ת. ואלה שלש נקראים עולם הנפש וכנגדם באדם זרועות והלב השביעית. הז' נצ"ח. הח' הוד. והט' צדיק. והעשירית צדק. ואלה ארבע נקראים עולם הגוף ובאדם נגדם כלי ההולדה והשוקים. וזה סוד פעולתם הראשונה לכח האלהיי, והב' לכח מלאכות, והג' לכח הנבואה, הרביעית להגדיל חסד לעליונים, החמישית לדין העליונים בפחד גבורתו, הו' לרחם התחתונים, הז' לגדל ולחזק נפש הצומחות, הח' להחלישה ולהחליאה, הט' להמשיך כח כולם פעם לטוב פעם לתמורה, הי' מדת הדין שלמטה הכלולה מכח כללם לדון התחתונים וכח האדם הגשמי אל דרך זה. רו"ם מעלה בכח הנפש הנקראת יחידה. והחכמה בכח הנפש הנקראת הנפש החיה. והבינה בכח הרוח והחסד בכח הנפש המתאוה. פחד בכח הנקרא נשמה. והת"ת בכח הדם. והנצ"ח בכח העצם. וההו"ד בכח בשר יסו"ד עולם בכח הגיד. צדק בכח העור ובשר. ומקום עמדתן כבר ביארתי לך במה שקדם:

אות רמ - סוד המקובל בידינו לכל קדחת:

סוד המקובל בידינו לכל קדחת:

יקרא הפסוק הזה על התפוח שלם בלתי מעופש ויכתוב אלו השמות בסכין חדש אלה (מנוקד בצירי) נאל (סגול תחת נ' חיריק תחת ל') רנא (שוא תחת ר' פתח תחת נ') פא (קמץ תחת פ'). יתן לאכול לחולה מי שיש לו קדחת בבוקר אליבא ריקנא. והטעם כי הקדחת באה מאש הגדולה ואין לכבותה רק ממימי כ"ע ע"י קו האמצעי הרומז בתפוח ובסכין חדש הרומז למדת החרב הנקמת נקם ברית. והנה השמות יוצאים מפסוק אל נא הנה שתי אותיות הראשונות הם א"ל וב' אותיות משם השני הוא נ"א ואות הא' משם הג' ושתי אותיות משם הד' הוא רפא נשאר נ"א בשם השלישי ודע זה כי הוא אמיתי:

אות רמא - סוד ג' משמרות הוי הלילה:

סוד ג' משמרות הוי הלילה:

ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג שאג ישאג על נוהו וגו' וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. דע לך כי הרמז בכאן ד' רגלי המרכבה חפת"מ באשמורה הא' הודיעני מדת החסד מדת א"א ע"ה לכן לא נזכר חמור עד סיפורי א"א ע"ה. ומשמרה ב' כלבים צועקים והוא חצות לילה ואז מדת הדין הקשה פועלת והסוד הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי לא יחרץ כלב לשונו סבבונו כלבים רבים והרמז אל מדת הפחד מדת יצחק ואז היתה מכח מצרים. משמרה ג' קרוב ליום אשר הוא עת שהמלכות הנקראת אם מתחברת בת"ת ומחלקת מזון לתינוק היונק משדי אמו וזה אשה ע"ט מספרת עם בעלה ת"ת ותינוק שר העולם יונק משדי אמו ע"ט. והנה התנא הודיענו בדברים הפחותים הגשמים דברים עליונים וגבוהים ועמוקים. וזהו סודו - ה' ת"ת. ממרום ח"כ ישאג וממעון קדשו פח"ד יתן קולו ע"ט. והבן זה היטיב כי זה יורה על השתוקקת הספירות אל החיבור ושיהיה באופן אשר היה ואלהי ישראל ישמע תפילתינו בזכות אבות הקדושים:

אות רמב - סוד בת קול:

סוד בת קול:

דע כי מבריאת עולם משנתחברה הנבואה בשרידים אשר ה' קורא שכל נבואתם היתה במדה אחרונה שנקרא קול ובת (היינו המלכות, כמ"ש ביד נביאים אדמה) חוץ ממשה רבינו עליו השלום שהיתה נבואתו באספקלריא המאירה. ובבת וקול היה ניצוץ אחד. ומיום שנאסף אדונינו משה לבית עולמו לצרור החיים אל נשמת שדי תבינם, חזרו כל הנביאים להיות מתנבאים בבת קול. ומשנחתם מזון זכי החומר ודקי השכל המוכנים לנבואה אשר דורם לא זכו להיות מתנבאים באספקלריא המאירה או בבת וקול, היה ניצוץ אחד יוצא מן קול והיה הניצוץ ההוא נקרא בת קול, לרמוז אל הנקבה הנקראת קול. ולכן לא אמר בן קול כי זה הבת קול לא היה יוצא אלא ממדה אחרונה צורת הנקבה ולא ממדת יעקב מדת הזכר. שים לבך המעיין בדבר הזה ויותרו לך ספיקות רבות כענין אמר אין משגיחין בבת קול ואין משיאים בבת קול אלא בסימנים ידועים ודע זה:

אות רמג - סוד כנסת ישראל:

סוד כנסת ישראל:

דע לך שלא בכל מקום הנזכר בדברי חז"ל כ"י שתהא הכוונה לקבוץ אומה ישראלית, אלא הוא שם משותף פעמים יאמר על אותה ישראלית ופעמים יאמר על כ"י העליונה אשר נקראת בפי כל שכינה כמו שאמרו חז"ל גלו למצרים שכינה עמהם שנאמר

אנכי ארד עמך. ירדו לים שכינה עמהם שנאמר ויסע מלאך אלהים. גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר ושמתי כסאי בעילם. וזה שביקש אדון הנביאים ועתה אם נא מצאתי חן בעינך. והשיבו הש"י ב"ה פני ילכו והנחותי לך. ותרגום אונקלוס שכינתא תהך ואנח לך. והיא המדה אשר נאמר עליה המלאך הגואל אותי מכל רע ויסע מלאך אלהים והוא תאור ומתואר ולא סמוך ונסמך. והטעם מלאך שהוא אלהים ועל מדה זו הגולה עמנו תמיד אנו מתפללין הקדיש וימליך מלכותיה, רצה לומר שימלוך המדה הזאת על כל ישראל להנהיגם כימי עולם וכשנים קדמוניות. והיא שעמדה לנו ולאבותינו והיא לא תצלח והיא מתהלכת בין החיות והיא מתאוננת על החרבן ועליה אמרם רז"ל כשאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי זהו שאמר הנביא עליו השלום רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי כלומר כשהרוח האדם מפחד ממני ומצטער איך לא ארחם עליו ונשמות אני עשיתי ע"ט הרומז למדת אני וכבר פירשתיו ודע זה:

אות רמד - סוד גבריאל באחת מיכאל בשתים אליהו בארבע וכו':

סוד גבריאל באחת מיכאל בשתים אליהו בארבע וכו':

סוד תנא גבריאל באחת מיכאל בשתים אליהו בארבע מלאך המות בשמונה ובשעת המגיפה באחת. המאמר הזה עמוק מאוד והוא מסודות התורה האלהית והשמיטוהו רוב החכמים בספריהם ולכן כל מה שקבלנו בו נאמר כבר נתבאר בכמה מקומות מן החבור הזה שאצילות מיכאל מן החסד וגבריאל מן הפחד. ומיכאל תמיד מוכן לעשות חסד עם ישראל שנאמר כי אם מיכאל. ופחד זה גבריאל אחד של מים ואחד של אש והקב"ה עושה שלום ביניהון דכתיב עושה שלום במרומיו. ויולד מזה מאחר שמיכאל הוא שר החסד והוא מצד ימין ראוי הוא להיות ראשון וכיון שהוא ראשון ראוי הוא לטוס בטיסה אחת למהר לעשות רצון בוראו ולהתנהג במדת החסד עם בניו. וגבריאל שהוא שני לו מצד שמאל ולפי שנתוסף לו כח האש נוסף לו כח הגבורה וכאלו מורכב משני יסודות רוחניות ובעבור כי הוא דין והשם יתברך ב"ה הוא ארך אפים שם לו שתי טיסות. והטעם אולי בין כך ובין כך ישוב וינחם על הרעה אשר דבר לעמו. ואשר לא הזכיר משרי מעלה ככתוב היש מספר לגדודיו כי אם אלו השנים לפי שאלו הם מן הקיימים כלתי מקבלים חלוף ותמורה ככתוב מלאכי צבאות ידודון ודרשו רז"ל מיכאל וגבריאל דכולהו מתחלפין ואינון לא מתחלפין ואליהו בד' כבר ידעת שאליהו ע"ה היה מן הנבראים המורכבים מן היסודות עם היות שנפשו נקיה וטהורה לוקחה מן החדשות ועלתה למקום מחצבתה אין יכול לטוס אלא בד' טיסות לכובד ההרכבה. ובמדרש מצינו מאמר עוזר לזה מאי דכתיב והרביעי פני נשר זה אליהו, א"כ נראה שהוא במדריגה רביעית. ומלאך המות בשמנה. דע כי חכמי האמת אמרו הוא שטן הוא מלאך המות הוא יצר הרע א"כ נראה שהוא ממדריגה שמינית. וכן אמרו רז"ל יורד ומסית עולה ומסטין נוטל רשות ונוטל נשמה. א"כ מאותן שנוטלין רשות שהוא מדריגה הח'. וכל מעלה הקודמות מעכבות אותו מן הפורעניות אולי ישובו הפושעים ושב ורפא לו אבל בשעת המגיפה שב"ד עליון כבר פסקו דינם לנגוף ולהשחית ולחבל אותו הדין ביד צדק אז הצדק מוסר ליד מלאך המות ושילחו ואין מי שיעכבהו ולכן טס בטיסה אחת. אבל שלא בשעת המגיפה טס בה' טיסות כי אין לו רשות מב"ד של מעלה זכור אלו הסודות ויאירו עיניך בדברי רז"ל:

אות רמה - סוד חרב פיפיות:

סוד חרב פיפיות:

דע כי חרב שם משותף יאמר על חרב אילן הפנימי ועל חרב אילן החיצון. וחרב אילן הפנימי היא חרב הנוקמת נקם ברית והלוחמות מלחמת מצוה לעשות נקמה בגוים חרב לה' מלאה דם כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום ואשר חרב גאותך. והיא הנקרא חרב פיפיות לפי שהיא בעלת שתי פיות דו פרצופים ביד אחד הורגת שונאי ה' וביד אחד מצלת את ישראל וחרב אילן החיצון הוא חרבו של עשו הרשע שנאמר בו ועל חרבך תחיה. והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי פלטה נפשי מרשע חרבך שגם הוא חרבו של הקב"ה שבה רודה את עולמו שנאמר והונחתי בשבט פשעם ובנגעי בני אדם. על חרב החיצון אמרו חרב הרי הוא כחלל לטמא אדם וכלים כמת עצמו שהוא אבי אבות הטומאה כי חרב הוא טמא וממקום טומאה הוא שופע ודע זה:

אות רמו - סוד שהקב"ה מתפלל:

סוד שהקב"ה מתפלל:

בגמרא ברכות א"ר יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי. תפילתם לא נאמר אלא תפילתי מלמד שהקב"ה מתפלל. מאי מצלי אמר מר זוטרא בר טוביא אמר רב יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי על מדותי ואתנהג עם בני במדת הרחמים ואכנס להם לפנים משורת הדין. ע"כ לשון הגמרא:

אות רמז - ענין השם הקב"ה:

ענין השם הקב"ה:

דע כי הקב"ה שם משותף לפעמים יאמר על חכמה עילאי ולפעמים יאמר אל הש"ת ולפעמים אל צי"ע ולפעמים אל העט"ר (היא המלכות) ובכאן בא ר"י לרמוז אל מדת יעקב מדת אמת אשר כפי סברתו השם הראשון שבי"ג מדות אליו רומז והוא אב הרחמן בזה המקום. וכן דע כי בית שם משותף יאמר על בית המורגש ועל בית המקדש. המורגש ועל בית המלכות. המודגש ועל מדת המלכות הנקראת בית. ככתוב אנכי האל בית אל. ואין צריך תיקון סופרים בבית אל כי חסר ב' ועל זה הבית נאמר במשה בכל ביתי נאמן הוא. וכבוד ה' מלא הבית כתפארת אדם, ת"ת. לשבת בית, עט"ר. ואחר אשר בארנו שתופי השמות נשוב לבאר המימרא ההיא והתפילה מה ששאל האמורא מנין שהקב"ה מתפלל שנאמר אל תהרוס, אמר שיש לש"י חיתוך המוצאות ושינוי רצון. אלא הכוונה הוא החשקות וההשתוקקת הספירה אחת אל אחת קרא בכאן התפללות. ודיוקו מן בית תפילתו ירצה, בית השתוקקת אשר אני משפיע בו תמיד ולפי שעונות עם ה' גברו ומדת הדין נשאה ראש והמניקות נדדה בחטא בניה ומדת הדין בעל השמטה רודף, קשה ההשתוקקות מדת אמת מדת הרחמים לענות לפני ולפנים עד מקור הרחמים כולם לקחת משם מי הרחמים והחמלה ולהקיף את מדתו במימי הרחמים וחמלה לכבוש אש בעל השמטה ושישוב השמאל ימין. וזהו אמרו יהי רצון מלפני שאקבל מן מדת הרצון שהיא מלפני ובזה יכבשו רחמי את כעסי אשר הוא בעל השמטה, ויגולו רחמי שקבלתי מן הרצון

את מדותי ירצה פ' ה' מ' ואתנהג עם בני ד' ספירות המקבלים ממני במדת הרחמים לא בשורות הדין בעל השמטה הרודף הקשה אלא לפנים משורת הדין שהוא בעל הרצון זהו המכוון בתפילה זו. וה' אלהים צבאות יושב הכרובים ישמע את תפילתינו ביום הדין הגדול והנורא ויתגלגל רחמיו על מדותיו אמן נצח סלה ועד:

אות רמח - סוד ישמעאל בני ברכני:

סוד ישמעאל בני ברכני:

לפי שתפילת ר' ישמעאל דומה לתפילת הש"י ב"ה הסמכנו אליה התפילה הזו תניא ר' ישמעאל אומר פעם אחת נכנסתי לפני ולפנים להקטיר קטורת וראיתי אכתרי"אל י"ה ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא ואמר לי ישמעאל בני ברכני אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותכנס להם לפנים משורת דינך ונענע לי ראשו. מאי קמ"ל, הא קמ"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעינך ע"כ לשון הגמרא. אמר המחבר טרם שנפרש המאמר הזה אכתוב הספיקות שנפלו לי. הא'. שבימי ר' ישמעאל כ"ג נחתם חזון ונביאי אמת לא מצאו חזון מה' ואיך אמר וראיתי את אכתריאל י"ה וגומר. הב'. כפי מה שפירשתי בפירוש השמות שהשם הזה הוא משם הכת"ר וא"כ ר' ישמעאל היה גדול ממשה רע"ה בנבואה וזה לא יתכן. והג'. איך יאמר האדון לעבדו ברכני. דע כי עטרה והכתר שמות נרדפים א"כ זה השם איננו משמות הכתר אך הן משמות העטרה לפי שהשם הזה נכנס לפני ולפנים לשמש לכן נקרא בשם הזה דהיינו כת"ר והיינו עטרה. וראוי שתדע כי זה השם מצאנוהו בספרי הקבלה הגנוזים והחתומים בשש טבעות כתוב בחסרון א' ראשונה כתריאל והוא שומר ישראל ובאמרו יושב על כסא רם ונשא. כבר ידעת כי יש כסא לכסא וכבוד למעלה מכבוד וירמוז בזה לד' מחנות השכינה ותתבונן זה בדברי ישעיה ומיכה שהם ראו את ה' יושב על כסא רם ונשא. וכבר ידעתי כי נבואתם בשם אדנ"י יתברך במדת העטרה (היינו המלכות כי שם היא מדרגת הנביאים לקבל מהמלכות, חוץ ממשה רע"ה). והמוסיפין א' ירצה בזה כי שם זה תתנשא עד הא' ר"ל כ"ע הנרמז בשם אהיה היינו א' שבאהי"ה או לעולם גם הא' יורה למלכות אשר שם אהי"ה. הב' רומז סוף דבר שם זה רומז למלכות ולא לכתר. ומה שאמר ברכני כבר ידעת שתפלתך בכוונתך הטובה מן בריכה העליונה אלי ואין ברוך פועל וכן רחום וחנון אלא הם תוארים ר"ל שהוא מקור הברכה והחנינה והרחמנות. ור' ישמעאל התפלל מעין תפלתו ולכן הסכים לתפלות. ונענע ראשו ר"ל שהמשיך השפע לספירות כולם ע"י תפילתו מראש הראשים כ"ע. ומעתה נתברכו גם התחתונים ע"י תפלת ר' ישמעאל וזה אמרו אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, כלומר, ברית כרותה לשפתים שאינם חוזרת ריקם כי האדם דוגמא לעליונים וגדולים צדיקים המהפכים מדת הדין למדת הרחמים בתפלתן ככתוב ויעתר יצחק לה' כעתר הזה שמהפך את הגורן. ובזה הותרו כל הספיקות אשר הסתפקנו בו כי הוא לא ראה אלא כדמות בת קול באה מן מדת המלכות ע"י הקרבת הקטורת הרומז אליה ככתוב ישימו קטורה באפך ממש וד"ז:

אות רמט - סוד תפלת רב ספרא:

סוד תפלת רב ספרא:

ת"ר רב ספרא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יר"מ ה' אלהינו שתשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה בין עוסקים לשמה ובין העוסקים שלא לשמה וכל העוסקים שלא לשמה יהי רצון שיהיו עוסקים לשמה ע"כ לשון הגמרא. טרם שנפרש התפלה הזאת ככתוב הספיקות הנופלות בתפלה זו. הא'. מה שלום צריך בפמליא של מעלה וכי יש שם קנאה ואיבה ותחרות בין העליונים עד שצריכים התחתונים לבקש רחמים עליהם. הב'. מהו פמליא של מטה אם רצה בזה האיבה והתחרות שיש בין אדם עם חבירו א"כ יאמר ובין בני אדם. הג'. בין עוסקים לשמה וכו' מה שלום צריך ביניהם הלא בין כך ובין כך מקיימים המצות ויש להם זכות כדאיתא בגמרא פסוק א' אומר עד שמים ופסוק א' אומר מעל השמים וכו'. הד'. וכל העוסקים שלא לשמה יהיו עוסקים לשמה, מה בכך יהיו עוסקים לשמה או שלא לשמה הלא מצוה נתקיימה כתיקונה ואין הפגם במרכבה עליונה מצד חסרון המצוה כי נתקיימה. אמר המחבר דע כי הספק הא' עמוק מאוד ונעלם מרוב חכמי הקבלה ומי שדבר בו דבר ברמז וכאלו לא דבר ואנו מבקשים מחילה מבעל הרחמים והסליחה שיסלח לנו בגילוי הסוד הזה ונאמר בקיצור. דע כי כאשר האציל הש"ית עשר ספירות אשר בו מתיחד תמיד וכאשר פירשנו, לא היה יכול להתקיים אילן הפנימי אם לא היה נמצא אצלו אילן החיצון ששת ימי בראשית עד היובל הגדול וזה הדבר שאין ספק בו. וכבר ידעת ממ"ש שאילן החיצון הוא הפכי לאילן הפנימי ותמיד מבקש למצוא מקום להכנס בו ולעזור לאשר הוא ממנה עליהן. וכבר ידעת כל מה שנגזר מן הספירות העליונות הוא בא לאילן החיצון ע"י מלכות והיא בעת רצון מחוברת בבן זוגה כ"ע ואז כל העולם בשלמות חדוה הפנימית והחיצונית ושלום בפמליא של מעלה בין אילן הפנימי והחיצון אילן הפנימי המיוחד לישראל והחיצון לשבעים אומות והנה בהיות שלום בין עליונים, יהיה שלום בתחתונים כי אלה נוכח אלה. וזה שהתפלל הצדיק ההוא שיהיה רצון בפמליא של מעלה שהן אילן הפנימי והחיצון ופמליא של מטה שהוא ישראל וע' אומות. והנה בזה הותרו ב' ספיקות. ועל הספק הג' והד' נאמר דע כי מקודם גאמר המצוה כפשוטו. ת"ר בפרק מקום שנהגו, רבא רמי כתיב כי גדול מעל השמים חסדך וכתיב כי גדול עד שמים חסדך. כלומר שהקב"ה מבטל ומשנה מערכות שמים בשבילו וכאן בעושין לשמה גדול מעל השמים חסדך כלומר מצוה מיהא איכא וכדרב יהודה. וא"ת והא ר"י גופיה אמר כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא. י"ל גווני טובא בשלא לשמה. דההיא דהתם מיירי בעוסק בתורה ולהתגבר וכיון שכוונתו לדבר עבירה נוח לו שלא נברא. אבל הכא מיירי שאינו מתכוין לדבר מצוה ולא לדבר עבירה כגון אדם עצל שאינו עושה מלאכה בימים שאסרו חכמים ע"כ לשון רש"י ז"ל. זהו ביאור המצוה על פי פשוטו. ועתה נבוא לדרך סוד כי מה שביקש החסיד בתפלתו שיתן שלום בין עושה לשמה ובין עושין שלא לשמה על אותן שאינם לומדים אלא ליוהרא ונוח להם שלא נבראו כלומר שלמה יתגלגלו והם עומדים במרדם ועוזרין לאילן החצון שיתנגד לאילן הפנימי. והנה הן דומין לזה הצד לפמליא של מעלה והבן. ובזה הותר הספק הג'. ועל העוסקים שלא לשמה יהיו עוסקים לשמה הטעם בזה כדי שלא יצטרכו עוד להתגלגל פעם אחרת להטיב דרכיהן ודע ובזה הותר הספק הד' וברוך מגלה עמוקות מני חושך ומוציא לאור תעלומו:

אות רנ - ההבדל בין השיר בזה"ה לשיר בביהמ"ק ולימות המשיח:

ההבדל בין השיר בזה"ה לשיר בביהמ"ק ולימות המשיח:

סוד חלוקי השיר בין בזמן הזה בבית המקדש ולימות המשיח ולעתיד לבוא בפרשת קח הלוים בילמדנו רבינו כמה נימין היה בכינור שהלווים מנגנים בו כך שנה ר' יהושע ז'. שנאמר שובע שמחות את פניך. אל תקרא שובע אלא שבע. וכן דוד אומר שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך. לימות המשיח נעשה ח'. שכן דוד אומר למנצח על השמינית. ולעתיד לבא נעשה עשר. שנאמר

אלהים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור אזמרה לך. דע כי במאמר הלז גלה לנו ההבדל שבין בהיות המקדש על מכונו ובין ימות המשיח ולעתיד לבוא. כי בזמן שבית המקדש היה קיים היו פועלים ז"ס בשלימות בלי הסתלקות רוח הקודש. ולימות המשיח שתהיה הנשמות מן החדשות תהיה הנהגה באם עם בניה הנימנית שמינית מלמטה למעלה. ולעתיד לבוא שיהיה עולם חדש עולם שכלו שבת שיר חדש כי כל העשרה היה דבר אחד כאשר היה בו' ימי בראשית. ולכן יהיו בכינורים עשרה נימין. ודע זה:

אות רנא - סוד לך ה' הגדולה:

סוד לך ה' הגדולה:

במתניתא תנא משמיה דר' עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זה ב"ה עכ"ל. התבונן במדרש הזה ותמצאנה מיוסד על אדני פז יסוד התורה האלהית וזה קריעת ים סוף נעשה במדת אברהם ע"ה ככתוב נהלת בעזך נחית בחסדך עם זו גאלת ואומר ימינך ה' תרעץ אויב. והגבורה זו מכת בכורים שכן הוא אומר וה' הכה כל בכור וגו' שאין לך גבורה גדולה מזאת להבחין בין טפה של בכור לטפה שאינו של בכור. ות"ת זו מתן תורה שנאמר נהגת עמך לעשות לך שם תפארת והסוד כליל תפארת בראשו נתת לו בעמדו לפניך על הר סיני והנצח זו ירושלים שהוא נגד נצחונו של עולם שנאמר נעימות בימינך נצח הוא כסא ה' כמו שנאמר בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה'. וההוד זו בהמ"ק נאמר כאן הוד והדר פעלו ונאמר מכון לשבתך פעלת ה' מה להלן ב"ה אף כאן ב"ה. וכבר ידעת ב' עמודים יכין ובועז שהיו במקדש שהרמז בהן לנצח והוד א"כ ירושלים וב"ה הן הם העמודים שעליהם מתקיים העולם ודע זה:

אות רנב - סוד מי מריבה:

סוד מי מריבה:

בפירושינו לתורה בפרשה זו שמנו בה ספיקות י"ד מהן ע"ד הפשט ומהם על דרך הסוד. ועתה נביא דעת הרב בפרשה זו ופרושינו עליו כי הוא דבר סלת נקיה. כתב ההז"ל החטא במשה ואהרן אינו מתפרש ככתוב, אבל הענין סוד גדול מסתרי תורה. כי בראשונה אמר הנני עומד לפניך שם על הצור כי שמו הגדול שהוא כבוד ה' האש אוכלת בראש ההר ובעבור כן לא הכה אלא פעם אחד אבל בכאן לא פירשו לו כן והסכימו שניהם להכות בצור בשם ה' פעמים. והנה זה החטא ע"כ אמר לא האמנתם בי לשום אמנה בשמי ובאמונה יעשה הנס. ונאמר מריתם פי כי מרו את רוח קדשו הנקרא בכל מקום פי. ולכך אמר מעלתם בי ואין מעילה אלא שקר והוא החטא המפורש בכתובים. וכן אמר המשורר ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים. וכן תוכל להתבונן זה מתפילת משרע"ה שחינן לשם הנכבד שימחול לו זה. עכ"ד ז"ל טרם שנפרש דבריו נקדים קצת הקדמות אשר בהם יתבאר דבריו דע כי לקיחת המטה אשר ציוהו לקחת היא הגיעתו והביאתו לידי ספק יען כי בצואה א' פירש לו הש"י ענין לקיחת המטה ואמר לו הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והבית בצור, ובעבור כן חשב כי החיבור השלים שם ואין שם שום הסתלקות, לא הכה אלא פעם אחת. אבל בכאן לא פירש כן וחטאו בשגגה וחשבו כי עכ"פ שיש שום מונע להסתלקות השפע מן השם הנכבד ולכן הסכימו לעשות זה הפעולה להכות פעמים לרמוז לד"ו פרצופים. ולא היה להם להסתפק כי היה מונע אצלם כי אז החיבור היה שלם. ואפלא מן הכתוב אם לא היה במצוה צורך למה הוצרך לצת שיקחו המטה. ועתה אפרש דברי החכם החטא במשה ואהרן אינו מתפרש ככתוב. וזה הפלא למה לא נתפרסם חטאם בתורה ונתפרסם בנביאים ויקציפו על מי מריבה וגו'. וכן קשה ואיך אינו מפורש והלא אמר יען לא האמנתם בי א"כ היה חטאם בחסרון האמונה וכמו שאמר ה"ה ז"ל בעצמו. אבל הענין סוד גדול מסתרי תורה ירצה שצריך לחלק כבוד למדה האחרונה (היא המלכות) כי באמונה יעשה נסים ונפלאות, ומפני שלא חלקו לה כבוד נענשו. ותפילת משה רע"ה תוכיח כי בראשונה אמר הנני עומד לפניך שם על הצור, ירצה בתפילת רפידים אמר בה זה. והטעם כי השם הגדול אמר למשה כי הוא יהיה נמצא אז בחיבור אחד עם מדה אחרונה הנקראת צור בכל מקום. ואמר לו שיקח המטה ויעשה בדוגמא רושם ואז הצור יפתח ויהפוך ה' לרחמים ויצאו מים כי שמו הגדול על הצור ירצה מדת יעקב עם מדת דוד שהיה כבוד ה' ירצה מדת דוד כאש אוכלת בראש ההר. ובעבור כן לא הכה אלא פעם אחד ירצה, כן יעשה דוגמא למטה כדי שיתעורר היא למעלה כמנהג כל דברי התחתונים המעוררים לעליונים, והקרבנות יוכיחו. אבל בכאן לא פירש לו כן, ירצה, כי לא הודיעהו כי הוא מחובר בשכינת עוזו ולא יצטרך להכות רק היא מוכנת ליתן מים בזולת המכה רק בראות המטה והסכימו שניהם להכות בצור ה' פעמיים. ירצה, לא שמו לבם שיש כח באמונה להוציא בלי חיבור השם הגדול מים ולכן הכו פעמיים אחת לחבר תפארת ישראל בשכינת עוזו והב' לעשות דוגמא כמו בראשונה לעוררה ליתן מים. והנה זה חטאם, ירצה שהשפילו כבוד ה' וחשבו שאין בכחה ליתן מים. ושגגות גדולים גדולה ביותר מעון מזיד הפחותים. ע"כ אמר לא האמנתם בי לטיב, אמצה בשמי ובאמונה יעשה השם הנס. ירצה, בשמי בשכינת עוזו ככתוב כי שמי בקרבו ובאמונה בלבד יעשה השם הנס. ודע כי בפרשה זאת חקת התורה הוזכר חטאתם פעמיים. באחת כתיב לא האמנתם בי, ובאחרת כתיב מריתם פי. ובפרשת פנחס ג"כ כתיב מריתם פי. אך בפרשת האזינו כתיב כאשר מעלתם בי. ודע כי באמרו בי, ירצה בשמי הגדול הנמצא באמונה. ובאמרו פי, ירצה בשכינת עוזו. וזה אומר מריתם פי כי מרו ועצבו את רוח קדשו הנקרא בכל מקום פי ה'. ולכן אמר מעלתם ואין מעילה אלא שקר, ירצה דיבר השם הנכבד כלומר מה שחשבתם היא שקר גמור כי אני נותן מים ולי היכולת ולא היה לכם להכות. והוא החטא המפורש בכתבי הקודש ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם. וכן אמר המשורר ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים, ירצה כי המדה האחרונה הנקראת צור בכחה הפכה הצור המוגשם לאגם מים. וכן היא נקראת חלמיש הפכה חלמיש המוגשם למעיין מים. והיו איננו נוסף כדעת המדקדקים אבל ירמוז לויו שבשם בן ד' הרמז לת"ת להורות על החבור. או ירצה שהצור שהוא מ"ה נהפך למים שהוא מדת הרחמים. וכן תוכל להתבונן זו מתפילת מרע"ה ירצה כי טעות משה תובן מתפילתו כי היה מתנצל מזה כי לא היה בכוונה אלא בשגגה ולכן אמר השם בתפילתו באלף דלת, כי התחנן לשם הנכבד שימחול לו ואמר איך הייתי טועה בגבורתך והלא אתה החילות להראות את עבדך, כלומר, במראות הסנה. ודע זה אשר הבינני מרמזיו הנחמדים והאל יכפר בגילוים:

אות רנג - סוד שאין עונין אמן במקדש:

סוד שאין עונין אמן במקדש:

כבר ידעת ששם ב"ד אשר בו כל כוונת הקריאה והתפילה במקדש היה נהגה באותיות ולא יצטרך להמשיך מאמן. אך בחוץ לארץ קוראים השם בכינויו ולכן נצטרך לענות אמן להמשיך מאמן לאמן. וכבר ידעת כי אמן עולה צ"א כחשבון אדנ"י הוי"ה ודע זה:

אות רנד - סוד ישגבך שם אלהי יעקב:

סוד ישגבך שם אלהי יעקב:

ת"ר אמר ר' אבין הלוי מאי דכתיב יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב. אלהי יעקב ולא אלהי אברהם. מכאן לבעל הקורה נכנס בעובי הקורה. כבר ידעת שיעקב אע"ה הוא האמצעי שבאבות ר"ל המכריע הא' ויש לו י"ב בנים י"ב שבטי ישראל י"ב כנגד י"ב גבולי אלכסון הנזכר בש"י והנה שש מכאן ושש מכאן וא' באמצע הרי י"ג ה' אח"ד. וכבר ידעת י"ג מדות של רחמים הכלולים בו. וידעת סוד עץ חיים שמהלכו ת"ק שנה. וא"כ הוא בעל הקורה צריך שיכנוס בעובי הקורה לומר שהוא מנהיג ונושא כל הספירות כאשר פירשנו במה שקדם:

אות רנה - סוד תאומים:

סוד תאומים:

חכמי הטבע אמרו כי שניהם מטיפה אחת וא"כ לפי סברתם מזגם וחומרם הוא שוה וא"כ למה נולד יעקב איש תם ועשו הרשע נולד איש יודע ציד איש שדה שעבר כמה עבירות ביום א' אם מצד נשמתם זה אינו כי נשמתן שוה כאשר ביארנו ואם מצד הגוף הלא טיפה אחת וחומרן ומזגן שוה וא"כ למה היה זה צדיק וזה רשע. ואם תבין אלהי אבי וארוממנהו שאמר משה רע"ה אנה חוזר אבי תבין סוד זה ודי בזה ההערה למשכיל:

אות רנו - סוד נבות היזרעלי:

סוד נבות היזרעלי:

אמר רבי יעקב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה מנ"ל אלימא משום דכתיב ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אני אפתח ויאמר ה' אליו במה ויאמר והייתי רוח שקר בפי כל נביאים ויאמר ה' תפתה וגם תוכל צא ועשה כן. ואמרינן מאי רוח, רוחו של נבות מאי צא, אמר רב יהודה צא ממחיצתי. דלמא התם היינו טעמא משום דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו. אלא מהכא, קלון מכבוד שתה גם אתה והערל וגו'. ומה שקבלנו בסוד זה הוא נמשך על סוד העיבור כי נפש נבות היתה מקליפת החיצונים ונתגלגלה ובאה בקהל ה' שלא כמשפט, וכשיצאה גזירה מלפני הקב"ה על אחאב הנפש ההיא התאוה לשוב למקומה לקליפות החיצונים הדוברת שקר. ואמר לה הקב"ה צא ממחיצתי כי דובר שקרים לא יכון במחיצתי ואז יצאה ושבה אל בית אביה כנעוריה והיה רוח שקר בפי כל נביאיו. וכשתזכה להבין צא תאמר לו האמור אצל ע"ז, תבין ג"כ זה. כי הוא ממשפחתו ומבית אביו ודע זה:

אות רנז - סוד תשובת הנשמה כפי מעלתה למקום הראוי לה כפי כ

סוד תשובת הנשמה כפי מעלתה למקום הראוי לה כפי כבודה:

מאי דכתיב כי הולך האדם לבית עולמו. אמר ר' יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק עושין לו מדור לפי כבודו. מלה"ד (משל למה הדבר דומה) למלך שנכנס הוא ועבדיו במדינה כשהן נכנסין נכנסין בשער אחד והוא השער הנאמר עליו זה השער לה'. והוא הרמוז בה' אחרונה של שם בן ד'. והב' שכל אחד יהנה כפי מעשיו אם מבעלי צדקה יהנה מזיו השכינה מקום צדיק וצדק, ואם צדיק הוא יזכה לצרור החיים צי"ע, ואם מגומלי חסדים הוא יזכה למקום מטה כלפי חסד, ואם בעל תשובה הוא יגיע עד כסא הכבוד העליון אשר אין מעלה למעלה הימנו שנא' שובה ישראל עד ה' אלהיך. וכבר בארנו במה שקדם שמדריגות הנשמות ג' - צדיק וצדק ומטה כלפי חסד. ונשמת שדי תבינם ודע זה:

אות רנח - סוד אני שר צבא ה' עתה באתי:

סוד אני שר צבא ה' עתה באתי:

יש בו ד' מובנים - הא'. אני שר צבא ה' עתה באתי מדוייק ולא הנפקתי להסיר כלי מעלי אבל אין אני אויביכם. הב'. אני שר צבאות ה' עתה באתי בזאת הצורה האנושית ואיננו גופני רק להראות לך באתי בדבר גשמי. הג'. אני אני שר צבאות ה' זה מיכאל שבא בימי רבי ולא קבלו ולכן אמר עתה באתי. הד'. והוא הנכון שמדת אני שכינת האל שהוא שר צבאות של יהו"ה. ועתה באתי בזה הצורה להראות לך אליך ללחום מלחמתך בחרבי הקשה שבאה אלי מן ידי יד הגדולה. ולכן השתחוה אליו יהושע כי כבר ידעת מה שאמרו רז"ל כי ד' עבודות הן זוב"ח וקיטו"ר ניסו"ך השתחוי"ה, ואסור לעשותו לשום נברא. ואם לא היתה שכינה א"כ איך השתחווה אליו יהושע. שודאי כמו שאמרנו. ור' מנחם רקנט"י הבין כי היה מלאך שליח השכינה והסיר קושיית השתחויה שאין אסור להשתחוות למלאך כל זמן שנראה בפרצוף בני אדם ואין נראין לי דבריו ובפירושי לתורה הארכתי בזה:

אות רנט - סוד השדים:

סוד השדים:

דע כי הסכמת הישמעאלים והיונים כ"ש לאומה הישראלית מודים במציאותם (של השדים) חוץ מן הפילסופים. ואין ספק כי הם מורכבים מאויר ואש. וכבר ידעת מאמר רז"ל שיש בהם ג' דברים כבני אדם - אוכלין ושותים, ופרים ורבים, ומתים. וג' כמלאכי השרת - רואים ואינם נירואים, יודעים העתידות, וטסים מסוף העולם עד סופו. ולכן יטענו הפילוספים בדברים כי בלי ספק הם נמצאים והם יראים מהש"י וכדאיתא במגילה גמירא דלא מפקי ש"ש לבטלה. והם חיים אורך ימים עד שמיום שנברא העולם עד היום הזה לא עברו ממלכים שלהם כ"א ג' והם - אשמדאי, והנד, ובילאד. ובלאד עודנו חי וקים. ושרי בוהן ושרי כוס ושרי כץ

יוכיחו כי הם באים ומודיעים עתידות לכן סמוך על דברי רז"ל. וסוד מפחד הפילוספים האומרים כי השיגעון הבאה לאנשים היא ממרה שחורה ולא מן השדים ואנחנו נודה להם בחצי מטעותם שהגורם להראות באיש ההוא המרה שחורה היא פגיעת השדים שהטילו בו הארס והולידו בו המרה שחורה ודע זה היטיב:

אות רס - סוד כוונת העגל וכונת אהרן וישראל:

סוד כוונת העגל וכונת אהרן וישראל:

דע כי ישראל לא ביקשו מאהרן לעשות להם שום צורה לא שור ולא כשב ולא עז אבל ביקשו להם מנהיג במקום מדבר ושממה, וזה אמרם קום עשה לנו אלהים ר"ל מנהיג שיהלוך מלכם לפניהם להודיע את הדרך ילכו בה והמעשה שילמדם מפי השם יעשו כמשה רע"ה. ונתנו זה בעצת אהרן שימציא להם בזה הדבר. וישראל לא היתה כוונתם אלה. וכן תדע שבשוב משה רבינו ע"ה לא חלקו כנגדו כלל ונתנו את העגל לידו לשרפו. ואלו היה כוונתם להיות העגל לאלוה להם, היו בועטים במשה בראותם שורף אלהיהם. והנה אהרן הבין כוונתם שלא היתה לע"ז לזה הנמצא במקום משה רק להנהיגם, הסכים בדעתו למצוא איזה תחבולה להביאם לזה התכלית, הבין בשכלו כי המנהיג אשר ינהיג מנהיגיו במדבר הוא מ"ה הרפה בכח מ"ה העליונה. וכבר הבין מ"ה הרפה היא המקבלת ממדה העליונה אשר שם רומז צורת שור ומשם תפתח הרעה על כל יושבי הארץ ובפרט במדבר שממה עשה צורת שור לחשבו כי שם יראה כוחו הגדול וינהיגם בכחו העליון וקרא חג לה' מחר לשם המיוחד כדי שיערה רוח ממרום על הצורה כדמות שנאצל ובא על משה והם אחרי כן חשבוהו למנהיג בלי חיבור וקצצו בנטיעות ולכן נתחייבו כליה. מה שא"כ אהרן כי היתה כוונתו לטובה רק שעל ידו נשתלשל הבילבול לכן התאלף בו הש"י להשמידו רק הגינה עליו תפילת אדונינו משה ע"ה ודע זה. ומה יקר המדרש שדרשו רבותינו ז"ל על פסוק ראה ראיתי את עני עמי א"ל הקב"ה למשה אתה רואה ראיה אחת ואני רואה שתי ראיות אתה רואה באין ומקבלין תורה מסיני ואני רואה היאך תבעטין כי כשאני יועץ בקרובין שלי שאתן להם את התורה שנאמר רכב אלהים רבותים הם שומטין א' מן טטרמילין שלי שרחוב בהן ופני השור אל השמאל ומכעיסין אותו בו:

אות רסא - סוד ג' מפתחות לא מסרן הקב"ה ליד השליח:

סוד ג' מפתחות לא מסרן הקב"ה ליד השליח:

אמר ר' יוחנן ג' מפתחות לא מסרן הקב"ה לשליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חי"ה ומפתח תחיית המתים. גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב של חיה דכתיב וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה של תחיית המתים דכתיב וידעת כי אני ה' בפתחי את קברותיכם. במערבא אמרו אף מפתח של פרנסה דכתיב פותח את ידיך. ור' יוחנן אמר לך גשמים היינו פרנסה דע לך כי הגשמים הם באים ממדת הטוב אשר עליה נאמר וירא אלהים את האור כי טוב והיא מדת יעקב. והחיה היא תלויה במדת הבינה ותחיית המתים היא מדת הכתר כי משם יורד הטל והשליח הוא האדריכל כי אלו הדברים יורדים בו ולא נתנו לו עד עת הצורך ודע זה:

אות רסב - סוד יעקב אבינו לא מת:

סוד יעקב אבינו לא מת:

במסכת תענית רב נחמן ורב יצחק הוי יתבי בסעודתא אמרו ליה לימא לן מד מלתא דאגדתא אמר להו הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת אלא מעתה בכדי ספדו ספדיא וחנטו חנטיא אמר הכי אר"י מקרא אני דורש ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים המאמר הזה נפלא מאוד למה לא דרש כן באברהם ויצחק שהרי כתיב מיתה ואסיפה כיעקב ומאי יעקב שדרש ביה לא מת וכתיב ביה מיתה ולא דרש באברהם ויצחק. וא"ת מהיקשא דאל תירא וגו' וכי זרע יעקב אינו זרע אברהם. ולביאור הסוד הזה דע כי יעקב ע"ה לא שלט בו היצה"ר ולכן לא נתנסה בשום נסיון. כי אברהם נוסה בעשר ויצחק בעקידה. ובעבור שלא שלט בו היצה"ר הוליד י"ב שבטים כולם חסידים והיתה בידו הבטחה שאם לא ימות אחד מבניו בחייו שלא יראה נפשו שחת כמו שדרשו רז"ל בפסוק כי ארד אל בני אבל שאולה. ולכן לא שלט בו יצה"ר מלאך המות הבא ממדת הדין כי הוא דבק במדת ה' אלהים אמת בעודו בחייו והוא אלהים אמת חיים ומלך עולם ולכן כתיב אצלו וישר אל מלאך ויוכל לו. ואמרו במדרש זה המלאך מלאך המות היה הנה מכל אלה המאמרים נראה כי לא שלט בו מלאך המות ודע זה:

אות רסג - סוד כל תענית שלא קיבל עליו מבעוד יום לאו תענית

סוד כל תענית שלא קיבל עליו מבעוד יום לאו תענית הוא:

והטעם כי המקבל תענית בלילה נראה כמקצץ בנטיעות שהרי קבל עליו מדת לילה ולא מדת יום ולכן צריך לקבל אותה מבעוד יום כדי לקבל עליו מדת יום ומדת לילה ודע:

אות רסד - סוד אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה:

סוד אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה:

כבר ידעת כי האור רומז לת"ת, והזרוע לצי"ע. ולישרי לב, כבר התבאר כי ישרי לב הם השומרים צוואות הלב ועל שם שמדת שמירת היישרה נקראים ישרי לב. והשמחה רומז אל מדת הלב ושמחת בית השואבה יוכיח. והבן כמה יש חילוק בין צדיק לישר כרחוק שמים מארץ ודע זה:

אות רסה - סוד במעשה דר' אליעזר בן פדת:

סוד במעשה דר' אליעזר בן פדת:

בגמרא דתענית ר"א בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא. עביד מילתא ולא הוי ליה מידי למיטעם. אשכח תומא שדא לפומיה חלש ליביה. אתו רבנן לשיולי ביה אשכחו ליה דניים חזייה דבכה וחייך ונפיק ציצותא דנורא מאפותיא. א"ל דחזאי שכינה ואמרי קמיה עד אימתי אידבר ואיזל בהאי דוחקא, אי ניחא לך דאחריבא לעלמא ואבריה איפשר דנפלת בשעתא דמזונא. אמרי כולי האי ואיפשר וכו'. אמר המחבר המאמר הזה רבו הספיקות. הא'. צדיק כמוהו איך היה דחוק כ"כ במזונות והא כתיב לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. הב' עביד מילתא, ר"ל הקיז דם ולא רוי ליה מידי למיטעם. למה זה יקיז דם משום שהיה חולי והא כתיב כי אני ה' רופאיך ולא יצטרך להקיז דם כי הוא יסבב לו סיבות להצילו מכל מקרה וחולי. וא"ת לא יסמוך על הנס, א"כ איך יכניס עצמו בסכנת מות מה שיקיז דם והוא אין לו מה לאכול ליתן תמורת מה שניתך. וכבר באה אזהרה ע"ז מן החכמים ע"ה איך יעשה ביום ההקזה והי ניהו חסיד דמקיים מילי דרבנן. הג'. א"ל דחזאי שכינה. תימא והלא כבר נסתם החזון ולא הווי משתמשין אלא בבת קול וא"כ איך אמר דחזאי שכינה. הד' ואמרי קמיה עד אימת אידבר ואיזל וכו' קשה אם מצא חן בעיניו יוציאהו החוצה כאשר הוציא לאברהם אבינו ע"ה ויברכהו בממון למה יצטרך להחריב העולם ולבראותו. הה'. האיך השיבו איפשר דנפלת בשעתא דמזונא, מי איכא ספיקא קמיה שמיא. ויפה השיבו כולי האי ואיפשר. הז'. נראה מתשובת הש"י אליו שהשעה והמזל גורם, זה הדעת היפך דעת אין מזל לישראל. ואפילו אם נולד יוציאהו כאשר פירשתי. ודע כי היתר אלה הספיקות באוצר ה' יבואו ואין פה מקומם ואם תזכה להבין סוד שהראה הקב"ה לאדם הראשון דור ודור ודורשיו ושאין המזונות נמסרים לשליח ושאלה הדברים היה דברי השליח אז תבין כל הספיקות האלה ושהכל תלוי ברצון העליון תצא מכל המבוכות האלה ודע זה:

אות רסו - סוד בת היה לאברהם אבינו ובכל שמה:

סוד בת היה לאברהם אבינו ובכל שמה:

גרסינן במסכת חגיגה דרש רבא מאי דכתיב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב מה יפו פעמיהן של ישראל כשעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אע"ה שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם. ולא אלהי יצחק אלא אלהי אברהם, שהיה תחילה לגרים כבר התבאר שעליות ישראל לרגל היתה לתכלית לראות פני השכינה אשר היתה שוכנת במקדש ככתוב ושכנתי בתוכם. וכבר ידעת אנה רומזים הנעלים. ולכן דרש יופי הפעמים לישראל העולים לרגל. בת נדיב הוא כינוי לשכינה שהיא בת לחס"ד כענין וחוט של חסד משוך עליה. וכבר ידעת כי אברהם ע"ה ירש מדת החס"ד. וזהו אמרם בת היתה לאברהם ובכל שמה, ירצה בבת שכינה ובאברהם חסד יקרא הבת בכל כי בת זוג הנקרא צי"ע ודע זה:

אות רסז - סוד בתי גוואי ובתי בראי:

סוד בתי גוואי ובתי בראי:

הסוד הזה נתבאר בראיות במקומות רבים מספרי העבודה ובו ב' מובנים. בתי גוואי הם ספירות העליונות כנגד הימנית ובתי בראי הם ה' ספירות התחתונית כנגד יד שמאלי. וחמש עליונות נקראים מסתרים ככתוב במסתרים תבכה נפשי וכו'. וי"א בתי גוואי הם הכתרים ובתי בראי הם יכין ובועז העמודים אשר הבית נכון עליהן. ובזה יותרו לך כל הספיקות אשר תמצא במדרשים כאן בבתי גוואי וכאן בבתי בראי ודע זה:

אות רסח - סוד הוקר רגלך מבית רעיך:

סוד הוקר רגלך מבית רעיך:

גרסינן בחגיגה לוי רמי כתיב הוקר רגליך מבית רעיך וכתיב אבא בעולות. לא קשיא כאן בחטאת ואשמות כאן בעולות ושלמים. מכאן תבין סוד הקרבנות. וכבר דיברנו בהם מעט מזער ובכאן גילה לנו כי העולות והשלמים באים להשלים המדות ואין בהם חטא גופני. אבל חטאת ואשמות הן באים לרצות מ"ה שלא תפגיע בהן על מעשיהן אשר לא טובים. ולכן הזהירה התורה שלא יבוא בהן בחטאות ואשמות כלומר שימנע מלחטוא ודע זה:

אות רסט - סוד אסור העריות:

סוד אסור העריות:

דע שמאד קשה לצייר אסורן. וזה הדבר אשר היה בהיתר כל הדורות עד מתן תורה למה זה יאסר במתן תורה ואם תבין סוד העיבור וחטא אדם וחוה וקבלת מנחת הבל ואח"כ עונשו להתחייב מיתה ודור המבול, בכן תבין בזה נכונה. כי הדיבור בו אסור וההרהור מביא לידי חטא וזה אמרם בחגיגה אין דורשים בעריות בשלשה ושם מפורש בו טעם שאין דורשין בשלשה. אמנם על דרך אמת יש בו סוד אחר ודע זה:

אות רע - סוד י"ג מדות:

סוד י"ג מדות:

ולפי מה שראינו בפירושם דעות שונות לבעלי העבודה והדעת הברור והנקי מכל סיג הוא דעת הרמב"ן, ולכן אכתוב הכלל העולה מדבריו ז"ל. כי באמרו וירד ה' בענן, ר"ל למדת יעקב המיוחד עבר על ענן כבודו והתיצב עם אדון הנביאים במדת שם, כמד"א משם רועה אבן ישראל ושם חביון עוזו. ויקרא בשם ה' כאן רומז על יחוד השם המיוחד בשכינת עוזו. ויעבור ה' על פניו ויקרא,

ירצה כי השם המיוחד בהתחברו בשכינת עוזו עוברת על פני משה רע"ה וקרא אלו השמות. והנה המדות הן י"ג וכולם רחמנות והם ג' שמות וי' כינוים כנגדם עד ונקה והנה השם הראשון רומז לתשובה בחיבור השנים הראשונים. והשם הב' לתפאר"ת ישראל. והשם הג' צי"ע עם חבור שכינת עוזו אמנם העשר הנשארים הם רומזים לג' הנזכרים בזה האופן. רחום וחנון ארך אפים, לתשובה. והג' האחרים רב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים הוא רומז למדת תפארת. והג' האחרים נושא עון ופשע וחטאה ונקה למדת הטוב. והנה בפרט באה מלת ונקה למדה אחרונה כי הענפים בכלל הזרועות והמכריע וא' בכלל הג' והב' בכלל הא'. זהו מדעת הרמב"ן ז"ל. ועליו ראוי לסמוך עליו וכן נהגנו בזה האופן כל ימינו ואלהים ישמע שועתינו ויאזין ויקשיב תפילתינו למען שמו הקדוש:

אות רעא - סוד מגדל פורח באויר:

סוד מגדל פורח באויר:

במסכת חגיגה איה סופר המגדלים דאמר ר' אמי ד' מאה בעיא בעי אחיתופל במגדל הפורח באויר. פירש רש"י ז"ל שדורשין בגובה של למ"ד כל אלו האיבעיות ויש אומרין דור הפלגה ולי נראה מגדול הפתוח לאויר גרסינן והם מהלכות אהלות. עכ"ל. דע כי הסוד הזה לא יתבאר אלא בהקדמות. דע צורת האותיות שנאמר בהר סיני ביד מרע"ה כי אחרי עבור הזמנים ונפלו בגלות באו הסופרים וחשבו ליפות האותיות. תדע שכן שכתב יושבי אשכנז אינו ככתב צרפת וספרד, והספרד וצרפת אינו ככתב א"י. ולמה אביא מיושבי המקומות הנה המחברים אשר דיברו בצורת האותיות לא ראי זה כראי זה והצד השוה שבהן שבדבריהן ותקנתם היא קלקלתם וזה אשר דיברנו בו במושכל הראשון. ועוד דע שבצורת האותיות נרמזו בו סודות נעלמות מעיני כל במעשה בראשית ובמעשי מרכבה ובטעמי תרי"ג מצות אשר קבלנו מאנשי אמונה איש מפי איש עד אדון הנביאים מא' ועד ת'. ויתבאר לפי מה ששינו האותיות מצורתם שינו במרכבה העליונה ולזה תינוקות שהיו בימי דוד אשר היו בימי אחיתופל היו יודעין לדרוש את התורה במ"ט פנים טהור ובמ"ט פנים טמא שנא' מזוקק שבעתים. וכל זה מצורת האותיות סתומות ופתוחות ועקומות ועקושות ומלופפות ומכתרי האותיות ומתגיהם. והנה כפי הלשון רש"י ז"ל הא' הני בעיא בגובה של למ"ד יורה על כי היתה הצורת ל מקובלת בידם הרכבתה והיו ידועין אנה רומזים האותיות והוא עיקר הכוונה הברורה בזה המדרש. והנה אנחנו קבלנו בצורת הל' שהוא ד"ו כזה ל. ודע והבין אנה ירמוז הד' והוי"ו ותבין סוד זה. ואם תרצה להבין סוד ל גדולה של וישליכם אל ארץ אחרת תבין סוד זה ויאירו עיניך כי בעוונותינו בזמן הגלות חגדל פורח באויר. וגם לפי הפירוש השני ירמוז אל מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב כמגדל דוד צוארך וגו' ודע זה:

אות רעב - סוד אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב:

סוד אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב:

דע כי שערי ציון הם השער הגדול של היכל המקובל מפחד יצחק. ומשכנות יעקב השלום צי"ע ואוהב ה' משערי ציון השערים הבאים ממדת הדין ומצוינים בהלכה להיות למדת רחמים מכל משכנות יעקב שהם תמיד ברחמים. משל למה"ד לב' אנשים א' מורגל לעשות טוב ואחד מורגל לעשות רע והרע נעשה טוב והטוב נעשה טוב למי משבחין לא לזה שהורגל ברע ועשה טוב. כן הדבר הזה. ודע זה:

אות רעג - סוד עצם הנקרא לוז:

סוד עצם הנקרא לוז:

דע כי כל הדברים העליונים א"א שיחולו על התחתונים על דבר רק כמו שכתבנו למעלה. ובכאן נפל ספק באדם שנפל לים ואכלוהו הדגים ונצודו הדגים ואכלוהו בני אדם במה יחיה לתחיית המתים. וכבר התעוררו רז"ל בזה ותרצו שיש עצם אחד באדם שאין כלה לעולם והוא עצם התחתון שבשדרה וקראוהו רז"ל תרוד רקב והפילסופים היולי. ואיתא בו יקרא רבה מהיכן אדם מתנוצץ לעתיד לבא מלו"ז של שדרה וכו' עד הביאו לוז אחד ונתנו אותו במים ולא נמחה נתנו באור ולא נשרף ברחיים ולא נטחן נתנו על הסדן להכות עליו בפטיש נחלק הסדן נבקע הפטיש וזהו שנאמר וינץ השוקד הנה זה הלוז אשר ספרנו מענינו הוא אשר ממנו תהיה התחיה והרמז בלו"ז הזה מן העפר הוא אל מדת הבינה אשר נרמז עליה ושב העפר ש"ת על הארץ העטרה הכל היה מן העפר ש"ת והכל שב אל העפר ש"ת והנה יגיע עת רצון להחית המתים ירד טל מן כתר העליון אל הבינה למטה אל הלוז הזה ונשא בתוכה כשאור בעיסה ויתפשט לכאן ולכאן וימתחו כל האברים והגידים ועור ובשר ויתגלגלו עד א"י ושם יקבלו רוחם בארץ הקדושה והטהורה כי אז תפתח הבינה שעריה ותשפיע לארץ העליונה וארץ רפאים תפיל. והנך רואה שכל הדברים העליונים לא יחולו אלא א"כ ימצאו מקום למטה וכבר ידעת כי בששת ימי בראשית נברא יש מאין ומשם לא נברא דבר רק יש מיש ודע זה:

אות רעד - סוד תתקע"ד דורות:

סוד תתקע"ד דורות:

יש לך לדעת שבסוד זה רבו דעות חכמי האמת וא"א להגיע אל התכלית הסוד בזה אלא לכנוס בראשונה להביא המאמר ההוא מן התלמוד ואח"כ להקדים הקדמות אשר יתבאר מהם הסוד הזה בחגיגה נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי מהיכן שקיל ואזיל, מזיעתן של חיות. להיכן שפיך, א"ר אמי בר אבא אמר מר זוטרא א"ר על ראש של רשעים יחולו ורבינא בר יעקב אמר על אשר קומטו בלא עת תנא ר' שמעון החסיד אומר אלו תתקע"ד דורות שקמטו עצמן להבראות קודם שנברא העולם ושתלן הקב"ה בכל דור ודור בכאן נצטרך להקדמות רבות לבאר הסוד הזה. הא'. הוא מה שאמר הכתוב דבר צוה לאלף דור, ירצה אומר שהם כל ימות עולם ז' הקפים, כל הקף ז' אלפים שהם מ"ט אלפים עם היובל הכל נ' אלף שהם אלף דור שכל דור נ' שנים. והנה תתקע"ד דורות שהם חסרים כ"ו דורות לתשלום אלף דור, ואלו כ"ו דורות עברו קודם מתן תורה ונתקיימו בזכות הצדיקים שבדור ההוא ובחסד אל. ולזה רמז דוד המלך ע"ה ואמר כ"ו כי לעולם חסדו. ותתקע"ד יתלבנו ויצרפו בזכות התורה כל ימי עולם עד היובל הגדול:

אות רעה - ענין בונה עולמות ומחריבן:

ענין בונה עולמות ומחריבן:

הב'. והארץ היתה, מאי היתה שכבר היתה. מלמד שהיה בונה עולמות ומחריבן הכוונה במאמר זה לרמוז כי כשעלה במחשבה הטהורה להאציל י' ספירות ולבראות עליונים ותחתונים, ראשונה חשב לבראותה במדת החסד ולא היה יכול להתקיים הטעם שהיא רחמים גמורים. ואח"כ חשב לבראותו במדת הדין העזה ולא יוכל להתקיים כי הוא דין גמור. וזה בונה עולמות ומחריבן, כי כל אחד מז"ס נקרא עולם. והבנין והחורבן ההוא במחשבה הטהורה היה. ואז שתפן במדת הת"ת והיא תורה שבכתב. והנה התבונן אם היה העולם נברא בחסד היה בכחו כל אלף דור. וכן אם היה העולם נברא בגבורה היה בכוחו אלף דור. עכשיו נברא בשיתוף, א"כ הדורות יתקיימו בחסד והם באים קודם מ"ת ותתקע"ד דורות נשארו בנהר דינור מ"ה הקשה משם נשפע ושם נשארו. וזה אמרו שקמטו עצמן להבראות קודם שנברא העולם וכו'. הג'. ושתלן בכל דור ודור, ר"ל שתתקע"ד דורות אשר נשפעו ממדה העזה ראוים להיות עזי פנים כמוהו, והקב"ה שהוא ת"ת ותורתו מכשירין בכל דור ודור בדרך גילגול להביאן לתכלית הטוב:

אות רעו - ענין נהר דינור:

ענין נהר דינור:

הד'. נהר דינור האמור כאן היא האש הגדולה שנשפעו לצד שמאל העולם והיא הנקרא סערת ה' חימה וסער מתגורר על ראש רשעים יחול שהם כחות הטומאה. הה'. אם תזכה להבין פרשת המלכים ואלה המלכים אשר מלכו באדום ובפרט המלך האחרון תבין כל אלה הדברים אשר אמרנו. ומה שקראם עזי פנים כי מעזות יצאו ובעזות מצח יתגלגלו הנה חשוב ההקדמות אלה אחת אל אחת ואז תבין סוד המאמר אשר הביאנוהו מן התלמוד ודע זה כי ביותר מזה השיעור לא אוכל לגלות:

אות רעז - בענין שם של ע"ב:

בענין שם של ע"ב:

אמר המחבר ראוי שתדע ר' נחוניא בן הקנה הרמוז שם ע"ב בתפילתו זאת כאשר אתה רואה רמוז בראשי תיבת חוץ מתיבה אמצעית שהיא מחולפת באחת מכ"ב אלפא ביתא. ועשה כן לפי שתיבה האמצעית באה הפוכה כאשר פירש ולכן הביא ג"כ בתפילתו מחולפת באחת מאלפא ביתא רק בקצת מקומות הרמוז כל שלשתן כסדר והם י"א מקומות. ועשה זה לסוד נעלם מוסד מפה אל פה. וראוי שתדע כפי המקובל בידינו שניקוד קריאת ע"ב שמות בניקוד הפסוקים ההם הג' שהם ויסע ויבא ויט. ומקורם יהו"ה וכאשר סדרנו במה שקדם. אמנם כפי הנראה מדברי הקדוש ז"ל כי אין נקודם כנקוד הפסוקים והיה אצלו נקוד מקובל והרמיזו בראשי תפילתו כאשר עשה במדת השם מ"ב שהרמיז נקודו בראשי תפלתו אלהים בישראל וכו'. וכן כתב בעל הגדור בפירושו לתורה עיין שם והוא בפרשת בראשית:

אות רעח - המשך הסבר התפלה:

המשך הסבר התפלה:

אתה צדיק. כבר פירשנו במה שקדם שבזה בא לרמוז אל היחוד הגמור לנעוץ ראשן בסופן. נאזר בחסדך כבר בארנו במה שקדם למה בא כאן נפעל ולא אמר איזור. שאתה הוא בעל החסד. כלומר הוא מן המקבלים ואתה מהמשפיעים ולא אחז לשון בעל אלא לרמוז אל ההשפעה. אתה הוא נאמן בגבורה. שהיא הספירה החמישית בת קף בן ארבעים ושתים אותיות אלהים בישראל גדול. יחודך תשגיבני צדקתיך. קדוש ראה. עלילות. שונאינו. טהר נחלתיך. נשגב ואל דורשיך. יגדל. כח שמותיך. בשרוך. טכס רוחנו. צמח. תביא. גאולתיך. חסיד קדוש. ברוב טובך. נוי. עדתך. הוי"ה גודל לבבינו. פודנו זכור קדושתך. שעה קול ויעודינו. צדיק יודע תהלתך. בא"י נאזר בגבורה. נאמן בגבורה כבר פירשנו טעם נאמן שם זה בן ארבעים ושתים אותיות יוצא מפסוק בראשית עד ו"ב של ובוהו ויתבאר יציאתו בעז"ה במה שיבוא. והוא מתחלק לז' חלקים וכל חלק שש אותיות ונקודו וקריאתו עם מקורו כבר התבאר במה שקדם בס"י ס"ד ואולם המחבר ז"ל קורא אותם בניקוד תחינתו וכאשר בארנו במה שקדם. אקלסך בספירה הששית שהיא תפארת. שם בן י"ב נבאר מקורו ותוצאותיו ועל מה מורה במה שיבוא בע"ה. ודע כי המחבר הקדוש ז"ל לא חתם בד' ספירות האחרונות. והטעם, כי חמש כנגד חמש ודי להם בחתימות העליונים כי כל אחת אדוקה בחברתה מתאחדות אחדות שוה ובברכותיה ברך אותם וברכות לראש צדיק וכאשר פירשנו ואמנם העשירית צריכה לברכות כולם ולכן חתם בה. האדיר והאביר בספירה שביעית שהיא נצ"ח ושמותיה טוטרוסי"ה תרכוסי"ה וצליצ"ה. ונראה שהיא הגרסא נכונה כי לא מצאם השמות האלו נזכרים לא במקרא ולא בדברי רז"ל וגם מוצאם ומקורם נעלם ממנו. דע כי יש תפילות נמצא בהם כתוב ככה ובקצת הנוסחאות לא נמצא בהם כתוב ככה רק כמו שכתבתי. אקדשך בספירה השמינית שהיא הו"ד ושמותיה. יש גרסאות שכתב בהן בזה הלשון. אר"ע תכ"ב לי"ס הע"ה וו"ו ס"א יב"ו כה"ם תו"ס רת"ב את"ק אח"ב יהו"ה א'. ובקצת הנוסחא לא נמצא זה השמות רק כמו שכתבתי גם אלה השמות נעלם ממני מוצאם ומקורם. אהדרך בספירה התשיעית שהיא יסו"ד. יש גרסאות שכתוב בהן ושמותיה יהו"ה יו ה"ה יהה"ו היו"ה הוי"ה ההו"י והה"י יה"ה הוה"י. וזה יותר מסופק אצלי כי צרופי שם ב"ן הם י"ב והוא לא הביא רק ט'. ואף כי שם הוי"ה מורה על המדה הזאת ושהיא משך הו"ו א"כ מהראוי שירמוז בה כל גבולי אלכסונים ולמה יהיה ט' ולא י"ב. אנשאך בספירה העשירית שהיא מלכות ונקראת מטטרון מלך שליט ועליון דומה לנדמה וסובב לנצב והוא אדון יחיד מלך נאמן בא"י מלך בכבודו ובקלוסו. אנשאך אמר אנשאך כי הוא המתנשא לכל לראש ונקראת מטטרו"ן מטטרון נגזר מלשון מטרת שהיא תרגום של משמר ונקראת כן כי הוא השוער והשומר מלך שליט וכו'. בביאור כוונת החכם ב' פנים האחד שמן תיבה מט"ט והלאה הם תוארי הא"ס יתברך והב' שכולם תוארי מלכות וכאשר נבאר בע"ה ונאמר במאי דסליק מלך מדת מלכות וקראה מלך כי הוא מלך על כל בני שחץ שליט ויוסף הוא השליט על הארץ. ונקראת בשמו ועליון הא' אחרונה עליון למה שלמטה ממנה. דומה לנדמה, כלומר שאף שהושמה לראש פנה היא דומה לט' העליונים אשר הם נדמה לא"ס ית' כי הוא גחלתן והם שלהבתו. וסובב לנצב כלומר שהי' סובבת למלאכים עליונים הנצבים על אדון כל הארץ והוא אדון יחיד כלומר ועם היות שהיא אדון כל הארץ הוא יחיד ביחוד גמור עם מלך נאמן. בא"י, על דרך שביארנו. מלך בכבודו ובקלוסו, כלומר א"ס ית' בכבודו כל הי"ס. ובקלוסו, כלומר, בשבחו כי הוא נמצא בהם כהדין קמצא דלבושיה מניה כמו שביאר במה שקדם. ואולם הפנים האחד ממט"ט והלאה כולם תוארים לא"ס יתברך יתברך שמו וזכרו ונקל לישבם על זה הדרך ובאריכות יותר:

אות רעט - המשך התפלה:

המשך התפלה:

היה לי לעזרה ולישועה ולמשגב ולמפלט למגן ולצינה ולחרב פיפיות ופלטני והושיעני וחזקני ורחקני מכל מה ששנאת והכנע והשפל כל מבקשי רעתי ורחמני בכל מה שאני צריך רחמים כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח את אשר שלחתיו. תם ונשלם תפלות היחוד לר' נחוניא בן הקנה ז"ל מהתנאים:

אות רפ - המשך ההסבר:

המשך ההסבר:

היה לי לעזרה, במדת החסד. ולישועה, במדת יצחק. ולמשגב, במדת יעקב. ולמפלט, בנצח. ולמגן, בהוד. ולחרב פיפיות, במדת דוד. ופלטני, בחסד. והושיעני, בפחד. וחזקני, בת"ת. ורחקני מכל מה ששנאת, במדת דוד הבא לטהר מסייעין לו. והכנע והשפל במדת דוד המשגחת על כל חפצי קרבת השם ולוחמות מלחמתיהם. ורחמינו בכל הדיבור נוכח ת"ת. כן יהיה, כלומר יהי רצון שיהיה כן דברי אשר יצאו מפי, כלומר, יצא מפי את אשר חפציתי בלבי כענין שנאמר תאוות ענווים שמעת ה'. והצליח את אשר שלחתיו, כלומר, שהוצאתי מפי ונתתי ליד שומע תפלה. וידעת אמרם ז"ל לעולם יסדר שבחו של מקום וכו' ולכן אחר כל השבחות סדר בקשתו. ופה נשלמה התפלה עם ביאור כוונתה וסודו ואולם ראוי הטהרה והקדושה וישוב הדעת בהתפללה אותה ואם עשה כן לא תשוב ריקם:

אות רפא - סוד תפלת ר' אליעזר רוקח מתלמידי ר' יהודה חסיד:

סוד תפלת ר' אליעזר רוקח מתלמידי ר' יהודה חסיד:

ובה כלולים כל השמות ואנחנו נרמז על שרשם, אלהים בישראל גדול. יחודך תשגבנו צדקתך. קדוש ראה עלילות. שונאינו טהר נחלתך. נשגב גאל דורשיך. יגדל כח שמותיך. בשמך טכס רוחינו. צמח תביא גאולתך. חסין קדוש ברוב. טובך נוי ענוותיך. יה גודל לבבנו. פודינו זכור קדושתיך. שעה קול וידוינו. צדיק יודעי תהלתך אהי"ה אשר אהי"ה. היה אמרתך:

אות רפב - הסבר התפלה:

הסבר התפלה:

כבר בארנו במה שקדם שבקשה זו מיוסדת על שם בן מ"ב בר"ת ונקוד כל שם כניקוד אות ראשון הבקשה. המשל, אלהים בישראל גדול ר"ת אב"ג ונקוד אב"ג ככה סגול שבא קמץ א ב ג והוא נקוד של א' אלהים של ב' בישראל ושל ג' גדול. וכן כולם. בזה הדרך ומשם והלאה ר"ל מן תהלתך מתחיל שמות אחרים כאשר נפרש. היה אמרתך א' של אמרתך עם מלח היה למפרע רמז אהי"ה ולכן נקראת עליו "אנא "נורא "קדוש "תרבה "מחילתך אנקת"ם. "פשיענו "סלחה "תגלגל "מדתיך - פסת"ם. "פתחי "סליחה "פתח "סגב "ישע "מנתך - פספסי"ם. "דורשי "יודעי "ויעודך "נא "סמוך "יחד "מתנותיך - דיונסי"ם. "מרוב "צרותינו "פדינו "צדיק - מצפ"ץ איה קנאתך רחום גאל סגולתך חנון פקוד יושר אורחותיך - (ע"ב גשרים) פני סוד פיות טעם עדתיך "ישמחו "השמים "ותגל "הארץ - יהו"ה. שמך מגדול עוז יזכירו הדרתוך ר"ת - שמע י"ה. יאדירון הנכבד והנורא הדרת תפארתיך - שדי יהו"ה אתה דגול נערץ יסלסלו בהדרתיך - אדנ"י. שוקדי דלתיך ירוממו יכרעו השתחויתך - שדי י"ה. כבודך ודאי זך ועזוז - כוז"ו. בחסדיך מזכירין ומגדילין כפי סלסול זכרותך - במוכס"ז. כפרה וסליחה זועקים וכריתות בריתך - כוז"ו. אתה הוא י"ה ושנותיך - יה"ו. לא יתמו גלגל עדתך - יג"ל אנא לביתך השיבנו יוצרינו תלכנו בחמלתך - אלהי"ם. אדיר יהמו רחמיך ונחם - אדירירו"ן. אומרי מלכותך נשתחוה - אמן. אל היכל קדשיך ביראתך - הק"ב. יה שמך נרננה בישועתך - נ"ב:

אות רפג - הסבר לשמות:

הסבר לשמות:

אנא נורא כו' ד"ת אנקת"ם והוא שם היוצא מן יברכך וכן שם השני וכן השלישי וכן הרביעי והוא הנקרא שם בן כ"ב אותיות וביאור זה נאמר בע"ה המשפיעים לי"ב גבולי אלכסון. אחר שסידר תפילתו בשם מ"ב בר"ת עד הגיע לתהלתך חזר ואמר לפתוח שערי רחמים ואמר אהי"ה אשר אהיה היה אמרתך. וכבר ידעת סוד אהיה אנה רומזים והנה הוא נעוץ סופו בתחלתו. וזה אמרו היה אמרתך. וידעת כי המדה האחרונה נקראת אמרא כדכתיב בצ"ע אמרתו אשר צוה. ואחר השלימו זה חזר לקו האמצעי ואמר אנא נורא קדוש וגומר. והנה אנא בגימטריא י"ה ו"ה י"ה ו"ה ועל זה השם נאמר ומהללים לשם תפארתך כי תפארתך בגימטריא ארבעה אותיות שהוא שם בן ארבעה אותיות יהו"ה ואותו שמעו בסיני והוא תפארתך והנה הרמיז מן אנא עד יחד מתנו תך שם בן כ"ב והוא אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ס והוא יוצא מר"ת של יברכך ה' יאר ה' ישא ה' ואלה הששׁ תיבות עולה כ"ג, כ"ב מהם לארבע שמות אנקת"ם כו' והאחד לרמוז על מקורם הנושא אותם הויה תפארת הנקרא קו האמצעי. וכשתחלק משׁשׁ תיבות האלו הנזכרים שהם יברכך יאר ישא באלפא ביתא, תמצא ארבעה שמות האלו ונרחיב בזה הדיבור. ויש מפרשים כי ד' השמות ר"ל לאנקת"ם כו' יוצאים מאלו ה' תיבות יברכך ה' וישמרך יאר ה' בזה הסדר אנקת"ם מן יברכך פסת"ם מן יהו"ה פספסי"ם מן וישמרך די"ו מן יאר נסי"ם מן יהו"ה. ונרחיב בזה הדיבור בחיבור אוצר ה'. ואחר השלימו אילו הד' שמות הזכיר שם יה"ו בחלוף אתב"ש והוא מצפ"ץ. והוא שם אמיץ וחזק כאשר פירשנו. ולכן וממשיך אליו אי"ה קנאתך בי הרמז לצי"ע המקנא לארצו בת זוגו והחומל על עמו שומר בריתו. אח"כ הזכיר בכינוים רחום וחנון הרומזים לחס"ד ולנצח ונזכר אצלם גאולה ופקידה הגאולים והפקודים מאדון השמטה ושלוחו ההוד וכאשר פירשנו במה שקדם. אחר הזכירו כינוי החסד והנצח הזכיר ע"ב שמות הנשפעים מן החסד ואמר פני סוד פיות נועם עדתיך והיא כמו בסוד שהוא גימטריא ע"ב. והנה ר"ת פנה סוד פיות פס"ף באלפא ביתא דא"ה ב"ו וג"ז ד"ח תמצא עולה חשבונו תר"ך לרמוז לתר"ך עמודי אור של כתר המשפיעים לע"ב גשרים והם משפיעים

לנועם עדתיך. אח"כ הזכיר ת"ת בחיבור מלכות ואמר ישתחו השמים ותגל הארץ שהוא בר"ת יהו"ה ונקודו חפשק (חיריק פתח שוא קמץ) וידעת כי חירק רומז אל מלכות ופתח אל החכמה ושבא אל יסוד וקמץ אל הבינה. והיא העלם ממטה למעלה ולכן נהגו חסידי מקובלים לקום כשאומרים פסוק זה כדי לעורר האהבה ולעזור אל החיבור. וחשבון הניקוד עולה נ"ב, ונ"ב בגימטריא אנא, ואנא בגמטריא יהו"ה יהו"ה, באחד רומז לכ"ע עם בת זוגו והב' אל ת"ת ואל ש"ת. אח"כ אמר שמך מגדול עוז יזכירו הדרתך, ר"ת ד"ו פרצופין באמרו הנכבד והנורא שהרמיז לד"ו פרצופין כאשר בארו בעלי עבודה. ולזה הזהיר משה בתוכחות התורה ליראה את השם הנכבד והנורא כי משה מפי עצמו אמרה. עוד חזר והזכירה בפני עצמה את"ה דגו"ל נער"ץ יסלסל"ו בהדרתך ר"ת אדנ"י. עוד הרמיז אליה ואמר שוקד"י דלתי"ך ירוחמ"ו יכרע"ו השתחויות"ך ר"ת שד"י י"ה בחשבו"ן אחורי. ואמר כבוד"ך ודא"י ז"ך ועזו"ז ר"ת כוז"ו. עוד אמר בחסידת"ך מזכירי"ן ומגדילי"ן כפ"י סלסו"ל זכירת"ך ר"ת במוכס"ז. עוד אמר כפר"ה וסליח"ה זעקת"ם וכריתו"ת בריתך ר"ת כוז"ו. הנה כלל בזה למפרע ש"ע ונצחים ות"ת. עוד אמר ועלה למעלה עד הכתר ואמר את"ה הו"א הרמז של א"ה של אהי"ה. י"ה ושנותך ר"ת יה"ו והוא השם הגדול הסותם אל הקצות כאשר ביארם בס"י. ובפרט הוא רומז אל מדת החסד ולכן הסמיך אל עדת הכתר שהיא א"ה כי הוא בגימטריא ר"א במדת אהיה והסמיך אליו מדת הגבורה. ל"א יתמ"ו גלג"ל עדותך ר"ת מ"ג, שהרמיז לשם ב"ן עם מקורו והוא שם יג"ל. וכבר ידעת סודו מיסוד חזר ואמר "אנא "לביתך "השיבנו "יוצרנו "מלכנו ר"ת אלהי"ם שהוא ש"ת ולכן הסמיך אליו מלאכו שהוא אדירון באמרו "אדיר "יהמו "רחמיך "ונחם ר"ת אדירין וסיים באמן באמרו "אומצי "מלכותך "נשתחוה ר"ת אמ"ן. וכבר ידעת סוד אמן שהוא כלל בק שמות ד"ו פרצופין יהו"ה אדנ"י. הנה ירד מלמעלה למטה ולכן חזר ואמר "היכל "קדשיך "ביראתך ר"ת הק"ב, ר"ל האל קדוש ברוך. והסמיך אליו י"ה שמך נרננה בישועתיך ר"ת י"ש כלומר להנחיל אהבי י"ש עולמות. ולכן אמר י"ה שמך לעולם נרננה בישועתך ר"ת נ"ב והיא כפול יהו"ה יהו"ה ית'. ודע זה. והנה אחרי סדרו סדר שבחיו ית"ש בהזכרת שמות קדושים חזר ואמר בקשתו כי כן הדין נותן כאשר פירשנו:

אות רפד - התפלה:

התפלה:

יהי רצון מלפניך ה' או"א למען שמותיך הקדושים הסדורים בתפילה הזאת החקוקים בלב משכילי עמך בית ישראל שתעשה עמי חסד ותגמול חסדיך עמי למלאות שאלתי ולעשות בקשתי למחול את חטאתי עונותי ופשעי ותריב מריבי נפשי וקצר ימיהם וכלם כרגע ובזמן קצר צרותי ופדני מכל צרה וצוקה ומכל אשמה ומכל שמועה רעה מכל חרפה ובושה וכלימה ומכל נגף ומכל משחית ותפדני מרעב ומצמא ומערום ומחוסר כל ומחלי מקרה רעה ופגע רע והטריפני לחם חקי כל יום ויום תעמיס לי ברכותך ומלא ידי מעושר מתנת ידיך ופתח אלי אוצרך הטוב את השמים ותתני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותהא מוראי מוטלת על הבריות ותחפוץ תפילתי כזבחי צדק וכריח ניחוח וטרם אקרא אתה תענה ועוד אדבר ואתה תשמע כדבר שנאמר טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע כי אתה שומע תפילת עמך ישראל ברחמים ברוך אתה ה' שומע תפלה:

אות רפה - פירוש התפלה:

פירוש התפלה:

יהי רצון, הכוונה בו למדת הרצון אשר הוא הכתר. מלפניך, ממה שהם לפניך. יהו"ה, הבינה בניקוד הבך (קמץ, שוא, קמץ) והוא אלהי האבות חפ"ת (חסד פחד ת"ת) למען שמותך כאלו אמר למענו כי שמו עצמו ועצמו שמו חוץ מתוארי הפעולות הסדורים בתפילה הזאת בר"ת ובסופי תיבות והדומה להם. ועשה כן כי שם נקודי השמות תחת האותיות כדי שלא יהיו השמות ככתיבתם רק יקראם בפיו ובלבבו יחקקם ככתיבתם. וזה אמרו החקוקים בלב עמך ישראל שתעשה עמי חסד כלומר שתגין עלי מן אדון השמיטה בחסד עליון ככתוב ובחסד עולם רחמתיך ותגמול חסדיך עמי מענין ויגמול שקדים וטעמי תגדל חסדך מדרך נצח ליסוד למלאות שאלתי להגין מבעל השמיטה ולעשות בקשתי להשפיע מגמילות חסדיו הנאמנים למחול עוונתי פשעי וחטאתי. תמהתי עליו ז"ל איך פסק בתפלתו כר"מ ולא כחכמים שצריך שיאמר חטא עון פשע והם נגד ג' מדריגות מ"ד הפחד. ותריב מריבי נפשי במדת המלכות. וקצר ימיהם במדת הוד. וכלם כרגע באדון השמיטה. והם ג"כ מלאכים משחית אף וחימה. ואל סוד זה נאמר והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו. וזה בזמן קצר קצר צרותי בהופיעך עלי בחסדיך מן אדון השמטה. וזה במה שנגזר עלי. ונתן ביד השליח ופדני מכל צרה וצוקה שנגזר עלי ולא נתנה ביד שליח. ומכל שמועה רעה מסמא"ל וסנהדריו הנקראים רעה כענין שנאמר ראו כי רעה נגד פניכם ומכל. חרפ"ה ובוש"ה וכלימ"ה ס"ת הה"ה, וכבר ידעת זה השם אנה רומזים שלשת ההי"ן האלה. וכל אלה העניינים הג' הם מגיעים לנשמתו העלולה מן הא' אל הא' לפני ולפנים. והענין שאמרו רבותינו ז"ל לא נבוש בעולם הזה לא נכלם בעולם הבא ומכל נגף ומשחית ראשי תיבות למפרע מ"ן וסופי תיבות פ"ת בחושבן הקטן כ"א, לרמוז למדת הדין שיהפך למדת הרחמים עליו. וידעת אנה רומז המ"ן ואנה רומז הפ"ת. ופדינו מרעב ומצמא וכו' הזכיר ז' מיני פורעניות נגד ז' מיני הצרות הנזכרות בתוכחה שנהפכו עליהם ז"ס הבנין לרעה. וכבר ידעת הרמזים הרומזים ללחם ולברכה ולעושר ולאוצר ולחן ולחסד ולמורא. ולכן מכל זה תבין בקשתו באמרו הטריפני לחם חוקי שכל רמזים האלה למדת האחרונה בהיותה מקבלת מהעליונים כפי השפעתם אליה כן אקרא ותחפוץ תפילתי כזבחי רצון כו', כלומר, כזבחי אשר יהיו בימי מלך המשיח. כי הזבחים הקודמים היו מנחת שוא ככתוב לא תוסיפו הביא מנחת שוא וכריח ניחוח:

אות רפו - ענין ריח:

ענין ריח:

ניחוח כבר ידעת מאשר קדם מה נקרא ריח ניחוח כי לא על ריח בשר הנשרף נאמר כן אלא על שברון הלב והוידוי הנעשה בשעת הקרבה שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה. אל תתמה שמביא ראיה מן הפסוק כי כן הוא ראוי בכל פועל ובכל בקשה להשלים בענין הדומה לענין בקשה ואזי יצא הדבר לפועל כאשר פירשנו במה שקדם בסוד השמות כי אתה שומע בכח מדת מלכות מלת אתה ברחמים צי"ע בחיבור ת"ת בא"י כשאר החתימות שומע תפילה מדת אדנ"י:

אות רפז - כוונת התפלה בכללה:

כוונת התפלה בכללה:

אחרי הודיעך אותך אלהים שרש הרמזים כולם וכוונת מוצאם נודיעך כוונת התפילה בכללה ונאמר. אלהים, פחד. בישראל ת"ת גדול חסד יחודך תשגבני צדקתך עטרה. הנה הודיע בחרוזה זו ד' רגלי המרכבה וכאשר רשמנו עליהם. והטעם לפי שהוא מדבר עתה בשם מ"ב ושלא יהיה נראה כקיצוץ להשתמש בגבורה לבדה לכן ראשונה עשה יחוד וקשר ד' רגלי המרכבה והולך ביחוד סדר הקרוב אל אדון השמטה ואח"כ עלה אל החס"ד כאשר אתה רואה ברשום למעלה מן שורש התחנה אחר יחוד השוה חזר לאדון השמטה. ובקש ממנו לטהר נחלתו משונאינו ואמר קדוש פחד ראה עלילות שונאינו בחיצונים טהר נחלתך ע"ט הנה בקש בחרוזה זו מן אדון השמטה הנקרא קדוש שיראה סמא"ל וסנהדרין הרוצים וכוספים להכנס לנחלת ה' שהיא מלכות ולכן בקשוהו שישפיעו לטהרת הקודש שהיא ת"ת ות"ת ישפיע לנחלתו ע"ט שהיא אז כל השונאים יכלו משני הצדדים. וכבר ידעת אנה הטהרה ת"ת רומזת. ואחר הודיע היחוד וטהרת ארץ שתהיה אשה לאיש בא לבקש מאדון השמטה הנקרא קדוש שיגאל דורשיו ביחוד השוה בלי קיצוץ ואמר נשגב פחד גאל דורשיך ישראל יגדל כח שמותך כאלו, אמר באיזה אופן תגאל דורשיך כשתגדיל כח שמותך, כלומר, שיתערב דינך בגדולה ותשפיע שמותך אל המלכות הנקראת כח אדני ככתוב ועתה יגדל נא כח אדנ"י. אחר בקשו דרך להכיל דורשיו הודיע כי בשמו שהיא המלכות יתקן רוחינו. ומביא צמח מ"ה תביא יסוד גאולתך ע"ט כלומר בשמך שהוא המלכות. טכס, כלומר, התקן רוחינו ונשמתינו:

אות רפח - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד:

משיח בן יוסף ומשיח בן דוד:

צמח הוא מלך המשיח וכן תרגום יונתן הנני מביא את עבדי צמח משיחי. וקבלת אבותינו הקדושים כי מלך המשיח מנחם שמו ומנחם בגמטריא צמח. ידעת כי שני משיחים יהיו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. והנה בצמח ירמוז אל צי"ע (יסוד) הרומז אל יוסף. ובגאולה ירמוז למלך המשיח בן דוד הרומז אל מלכות. וכבר ידעת כי חבור צדק בצדיק יהיה צדקה, וחבור גואל יסוד במלכות תקרא גאולה. ואחר שביקש על גאולתינו ועל פדות נפשנו בקש מאדון השמטה שיתחבר עם רוב הטוב שהוא הת"ת כדתנן ורב חסד מטה כלפי חסד מרב טוב ב' ישראל. ובזה יראנו עטיותיו. וזה אמרו חסין, מ"ה. קדוש ברוב טובך, ת"ת. נוי עטיותיך וענין עטיותך כמו עוטה אור כשלמה שהוא התדבקות וקשר דבר סביב דבר ואחרי בקשו מאדון השמיטה להיות מתחבר ברוב חסד, הכפיל לשונו ואמר שיהמו פחד גודל לבבינו, ע"ט. כלומר, שיהמו רחמי החסד הגדול מעל לבנו דהיינו המלכות פודינו, כלומר, אדון השמטה זכור, כלומר, קדושתך חברנה במדות זכור שהוא הת"ת. ואחרי בקשו אלה הבקשות להיות היא ממוצע דינו ברחמים החסד והת"ת כלומר שיהיה רחמים בדינו אמר שישעה אל קול המלכות המקבלת וידוינו ובזה יצדיק יודעי, כלומר מחברי תהלתו ע"ט שהיא המלכות העליונה. ויהיה יודעי מלשון וידע אלהים. ואחר השלימו בקשותיו עם אדון השמטה ביחוד שוה חזר להשפע הרחמים מן אויר קדמון עד אויר ורוח המצויה שהיא מלכות. ואמר אהי"ה, כ"ע, אשר אהי"ה, כ"ע. היה אמרתך. ואחר בקשו היחוד מלמעלה למטה אמר אנ"א נורא וכו' בא אל קו האמצעי בשם בן כ"ב אותיות ובשם מצפץ ובנוי החסד וע"ב גשריו וחברו במלכות בפסוק ישמחו השמים וגו' אח"כ נתן שבח למלכות בפני עצמה שבח מגדול עוז. אח"כ חזר אל קו האמצעי בשם יהו"ה וסמך אליו שם אדנ"י והנה החבור שלם מלמעלה למטה. ועתה חוזר בשבחות אדנ"י ובשם שד"י וי"ה ועולה מלמטה למעלה כוז"ו יסוד, במוכס"ז נצח, כוז"ו ת"ת. ובמדות יה"ו חסד ובמידות אלהים פחד והשלים באדירון שהוא מלאך ש"ת וחזר והשלי' באמן וי"ש עולמות והשפיע אל היכל הקודש בחבור ת"ת ויסוד שהם כוללים י"ו ומשך הו"י ושתי שמות. והנה נשלם היחוד בתכלית השלמות מלמעלה למטה ומטה למעלה ואח"כ שאל צרכיו זה שראינו לגלות מצפוני לב כוונת החכם בכל רמיזתיו וסודותיו והאל יכפר בגלוי אמן:

אות רפט - סוד שכתב הרמבן ז"ל בפרושיו לתורה בפ' בראשית:

סוד שכתב הרמבן ז"ל בפרושיו לתורה בפ' בראשית:

וכוונתם זו שמלת בראשית תרמוז בעשר ספירות נברא העולם ורמז לספירה הנקרא חכמ"ה שבה יסוד כל הענין שנאמר ה' בחכמה יסד ארץ היא התרומה והיא קדוש אין לה שיעור למעוט התכוננת הנבראים בה וכאשר ימנה אדם עשר מידות ויפריש אחת מהעשר. רמז לעשר ספירות ויתבוננו חכמים בעשירית וידברו בה והחלה מצוה יחידה בעשה תרמוז בזה. וישראל שנקרא ראשית הוא כ"י המשולה בשיר השירים לכלה שקראה הכתוב בת ואחות ואם. וכבר בא להם זה במדרש בעטרה שעטרה לו במקומות רבים. המחבר בפירושינו לתורה בארנו סודו עכ"ז נדבה רוחינו לבאר כל סודותיו בחבורינו זה ואלהים עמנו בראש יכפר ויסלח כל גלויו כי כוונותינו לש"ש שלא יאבדו אלה הדברים באבדנו משה מת מי לא ימות מה שכתב הרב ז"ל וכוונתם זו שמלת בראשית תרמוז וכו' ירצה בזה כי כמו שמלת ראשית דגנך יורה על אחד מעשרה כן מלת בראשית תורה על אחד מעשרה, יתחייב בזה כי בעשר ספירות נברא העולם. כי אין עשרה נמצא אלא א"כ תשעה קדמו לו מקודם לכן והבן זה. ומה שכתב הרב ז"ל ירמוז לספירה הנקראת חכמה שבה יסוד כל הענין יען כי הוא ראשית הראשית כולם ובה יסוד מידת כל, שעל ידה נעשה הכל. ומה שאמר הרב ז"ל היא התרומה, כבר ידעת שהתרומה אין לה שיעור מן התורה ולכן רמזו חכמת אלהים בתרומה כלומר שאין יכולת בנביאים להשיגה. ומ"ש הרב ז"ל וכאשר ימנה האדם עשר מידות ויפריש העשירי. כבר ידעת שהתרומה היא המידה האחרונה הנקראת עשירית וכנגדה המעשה והוא כוונת הרב ז"ל בדבור ההוא לרמוז למידה אחרונה ולכן מסיים דבורו ויתבוננו דברי חכמים בעשירית וכן למדך כי הדיבור בעשירית שאם לא תאמר כן יהיו דבריו סותרין זו את זו. כי כבר את שאין לה שיעור למיעוט התבוננות הנבראים בה אלא הזכיר חכמה עלאי ותתאי. ומ"ש הרב ז"ל והחלה מצוה יחידה בעשה תרמוז לזה. עכ"ל. והטעם כי כמו שהחלה היא מפורשת מן העיסה ונקראת ראשית כן מידת המלכות היא מכללם ונקראת ראשית לעולם הנפרדים. ומה שכתב הרב ז"ל וישראל נקראו ראשית כוונתו לכ"י הנקראת כלה. וכן שאר הכוונות שקראה בת כדכתיב וה' בירך את אברהם בכל, בת היה לו ובכל שמה. הוא מדת מלכות. וקראה אחותי רעיתי יונתי תמתי. ואת שעטרה לו אמו כאשר אמר הרב בעצמו, כל אלה הכינוים ירמוז למדת כנ"ל. וכן תפרש וירא ראשית לו דמשה, אע"פ שהתנבא באספקלריא המאירה היתה תחילת נבואתו במדת ראשית. ובעלה דמטרוניתא הוי כדכתיב וראית את אחורי ופני לא יראו משה איש אלהים שהיא אחרונה. אמנם רבי מנחם רקנטי ז"ל פי' וירא ראשית לו הוא התפרדת אספקלריאה המאירה וקוראה ראשית כי הוא להם אחרונות וכולם דברי אלהים חיים רק שלא יהיה המדרש כפשוטו זה מה שקבלנו בכוונת הרב ז"ל ברמוזות האלה:

אות רצ - סוד אלהים:

סוד אלהים:

כתב הרמב"ן ז"ל בעל הכוחות כולם. כי המלה עיקרה אל, שהיא כח והיא מלת מורכבת אלהים. עכ"ל. כוונת הרב ז"ל במלת

אלהים, לאלהים חיים אשר יצאו ממנה כל פעולת ז"ס ההקף שעל ידם נפעלו כל פעולות העולם השפל ולכן קראו אלהים בשם מידת אל דין אף כי הוא מורה רחמים ולכן דקדק בהרכבת המלה להביא אל שתוף כח כוחות ולא שתורה מדת הדין ויהיה א"כ פירש בראשית ברא אלהים כמשמעו כתרגום ירושלמי בחכמתא, כאלו יאמר כ"ע עם החכמה האצילות. אלהים שהיא הבינה והיא כח כחות כולם. את, זרועות עולם. השמים, כמשמעה תפארת. ואת, הנצחים וצי"ע. הארץ, כמשמעה ארץ החיים:

אות רצא - סוד פרשת בראשית עד יום אחד:

סוד פרשת בראשית עד יום אחד:

בראשית, הר"ה עם הש"ה. ברא אלהים, הש"ת. א"ת, זרועות עולם. השמים, ת"ת. ואת, יכין ובועז צדיק. הארץ, ארץ החיים. והארץ, ארץ החיים ארזי אצילותה היתה, מקבלת מתהו ובוהו, ממדת יצחק ואברהם משמאל לימין כי כל פינת שאתה פונה יהיה משמאל ר"ל לעולם תהיה נטייתך לימין. וזה יוכיח כשפנה לסובב מהכבש היה נוטה משמאל לימין. וחשך, אש אוכלה. על פני תהום, נמצא תמיד. כי עיקר קבלת התהום מן אש הגדולה אדון השמטה. ורוח אלהים מרחפת, אלהים חיים מרחף על פני המים העליונים ש"ת. ויאמר אלהים, הפועל העליון יהי אור, כלומר ימשך ממשך חכמה ומתעלומותיה אור מדת יעקב. ויהי אור, תורה שבכתב, כי נובלת חכמה של מעלה תור"ה ויהי כן, לא נאמר רק ויהי מלמד ששני אורים יש האחד הגנוז הנקי מכל דין והשני שמשתמשין בו ויש בו טפה חושך. וירא אלהים, הפועל העליון את האור כי טוב, הוא העמוד האמצעי אשר כל הבית נשען עליו ונזכר טוב ו' פעמים כי זו כוללים ו' קצוות. ומלת טוב תוכיח עליו שהם תשעה וששה ושנים מלמטה למעלה. ויבדל אלהים, הפועל העליון. בין האור, שיש בו טיפי חשך שזה יום יהיה תחומו וזה לילה יהיה תחומו עד זמן לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה. ויקרא אלהים, הפועל העליון המשיך מדת יום ת"ת ליום צי"ע ומדת לילה הוא אישון לילה ולילה המקבלת ממנה הנקרא בת עין וקבלת ראשונה ממנו ואח"כ מהכל. ויהי ערב, ערוב כל הצורות כי הוא השורש והעמוד מכולם יום אחד כולה כלולים זה בזה אין הבדל ביניהם והמבדיל קוצץ בנטיעות כי ה' אחד ושמו אחד זה הדעת המשותף לכל חכמי הקבלה בפירוש הפרשה הזו והוא הנראה מדברי הזוהר עליו אין להוסיף ואין לגרוע ודע זה וזכריהו כי הוא יתד שהכל תלוי עליו:

אות רצב - סוד הרואה את חבירו לאחר שלושים יום מברך שהחיינ

סוד הרואה את חבירו לאחר שלושים יום מברך שהחיינו:

והטעם כבר ידעת כי ז"ס נקראים זמנים נשגב והתבאר בסוד שמיטין ויובלות ועיקרם הוא הת"ת. וכן ידעת שהלבנה היא מתחדשת משלושים יום לשלושים יום ובהתחדש הלבנה בעולם הגלגלים בהתדבקה בשמש אז מתדבקת מדת מלכות בת"ת ואז מתברכת בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. וטעם שהחיינו הוא החידוש וקיימנו כענין דוד מלך ישראל חי וקיים טעמי דוד הוא המלכות מלך ישראל כלומר מלך ישראל סבא. והוא כטעם ואני נסכתי מלכי שטעמו מלך ממנו שהוא הדיבור כנסת ישראל שהמלך לבד בעולם השפל. וטעם הגיענו כי אז הם בנגיעה ובנשיקה. לזמן הזה, זמן הוא ת"ת. הזה, כמו זה אלי ואנוהו שהוא צי"ע. וכבר ידעת שאין מברכין אלא על חבירו החביב עליו כגופו וכל זה לדמיון כ"י עם ת"ת שהם מתדבקים באהבה מל' יום לל' יום. ולכן יברכו בראות חביריהם בנאהבים מל' יום לל' דומיא לת"ת ישראל עם שכינת עוזו וכן כבר ידעת שכ"י תקרא בית חדש וכלים חדשים לטעם הנזכר, ולכן יברכו עליהם שהחיינו:

אות רצג - וטעם הרואה את חבירו לאחר י"ב חדש מברך מחיה מתי

וטעם הרואה את חבירו לאחר י"ב חדש מברך מחיה מתים:

וקשה האיך מברך עליו והוא חי ולא מת. והטעם בזה כי כבר ידעת שהרשעים הבינונים נידונים בגיהנם י"ב חדש ואח"כ עולים וכדרשת רז"ל ה' ממית ומחיה מוריד שאול. ויעל וזה לאחר י"ב חודש. והנה הקדוש ברוך הוא פוקד ומעלה אחר י"ב חודש מדינה של גיהנם ועליו נתקנה הברכה שהם אחר י"ב (חודש) שניצולים מדינה של גיהנם. והנה זה הרואה את חבירו לאחר י"ב חודש מברך מחיה המתים דומיא נשמות ההם שהן נראין לאחר י"ב חודש אחר ירידתן. כך אילו א"כ הברכה אינו רק למתים שכבר מתו שהם יוצאים אחר י"ב חודש ודע זה והבן היטב:

אות רצד - וטעם הטוב והמטיב:

וטעם הטוב והמטיב:

כי שמועה טובה מגיע מצד ימין טוב ומטיב ושמועות רעות יוצאים מצד הדין הרפה והוא דינין של אמת הת"ת. ולכן יברך ברוך דיין אמת הת"ת. וזה באמרו האמת בה"א הידיעה ורמוז אל האמת העליון שהיא הבינה ה"א ראשונה שבשם ב"ד אל אמונה ואין עול המודד מדה במדה. וטעם כבר ידעת כי כ"י פרי עץ ופרי עץ חיים ופרי חדש ולכן צריך לברך שהחיינו כי גם היא מתחדשות בתוך ו' ימי בראשית ולכן כל דבר ודבר שמזמן לזמן צריך לברך שהחיינו. וכבר ידעת סוד ירידת גשמים שהם יורדים בגבורה על השדה העליון שזה על זרועות עולם הנקראים שדה תפוחים. ולכן בהיות השדה שלו מברך שהחיינו דמיון שדה תפוחים המתחדשים מזמן לזמן. ואם בשותפות מברך הטוב ומהטיב. וכבר פירשנו סודו ואז אין לברך שהחיינו בעבור שהם הסודות מתחלקת וסוד מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה ומעתה ידוע:

אות רצה - סוד ארבעה צריכין להודות וסימנך החיי"ם:

סוד ארבעה צריכין להודות וסימנך החיי"ם:

וטעם ידוע כי כל אלה הארבעה יבוא מצד הדין ולכן הנצול מהם צריך להודות ולמתק מדת הדין כדרכה. וההודאה צריכה להיות בעשרה כי הסכימו כל עשר בהצלתו:

אות רצו - ברכת הגומל:

ברכת הגומל:

נוסח הברכה הזאת ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם הגומל לחייבים טובים שגמלני כל טוב. והעומדים שם אומרים מי שגמלך טוב הוא יגמלך טוב לעד סלה. ברוך כת"ר. אתה חכמ"ה. אלהינו בינ"ה. מלך בינ"ה. העולם ת"ת עם שש קצותיה. הגומל כ"ע. לחייבים, עם היות שהם חייבים מצד רחמיו המרובים גומל להם טובות. שגמלני טוב, כלומר שהשפיע עלי מדת הטוב שהוא צי"ע לא כפי מעשה כי אם ברחמיו וכרוב חסדיו העצומים. והעומדים שם אומרים מי שגמלך טוב וכו':

אות רצז - טעם ברכת הגומל:

טעם ברכת הגומל:

והטעם מדת מי גמלך טוב בגזירות עליון עליו הוא יגמלך, כלומר, כ"ע הוא יגמלך ע"י כל וטוב שהם רומזים לצי"ע עם בת זוגו המשגיחים על אוהביו ושומרי מצותיו כדכתיב חונה מלאך ה' סביב ליריאיו ויחלצם. והוא המלאך הגואל והיא המלאך של יוה"ה. ואיננו מן המלאכים הנשלחים מן הארץ כי אותם הם שלוחים (של) המלאך הזה ודע זה והבן הטיב:

אות רצח - סוד דע כי כל הגזירות הבאות לרעה:

סוד דע כי כל הגזירות הבאות לרעה:

הם באות מאדון השמטה ע"י מדת הדין הרפה. אמנם הגזירות הבאות להפר הרעות הם באים כולם מן הכתר כי חיי בניי ומזוני לא בזכותא תניא מילתא, דהיינו אדון השמטה, אלא במזלא דהיינו הכתר א"כ נקוט האי כללא בידך, כל הברכות שאנו מברכים על הצלות והנסים הם כולם רומזים לכ"ע כי ממנו הצלתם. ועל הרעות הם כולם לאדון השמטה בחבור הכלי לחלק כבוד למדת הדין ובזה תתיסד לכל הברכות בכללן. ומכאן תבין הרואה גוב אריות וכבשן האש ניסין הירדן והים ונסי רבים וניסי יחיד והצלות מאומות ואבודן ובתי ישראל בישובן ובחורבן ועקירת ע"ז בארץ ישראל ובח"ל, כל אלה הברכות סגנון אחד להם ונקל לישב ברכתן כפי הסוד הנזכר בהם:

אות רצט - סוד בכל תקל"ב שנים משתנים ב' מחזורים:

סוד בכל תקל"ב שנים משתנים ב' מחזורים:

מחזור גדול ומחזור קטן כבר ביארנו בחיבורנו ס"ע ועתה נותן טעם להשתנותן בכל תקל"ב. וכבר ביארנו במה שקדם בסימן ה' בשימוש הספירות ת"ק שנה בכל השמיטה מחזורים חלילה והתחלתן מהכתר. והנה בין השמשות של ה' מהתחלת הבינה יגיע השביעי, וידוע שכל ספירה הפועלות ת"ק שנה כלולה בל"ב התיבות החכמה והרי תקל"ב. ולזו הסיבה בעצמה בתשלום כל מחזור גדול כ"ח שנה ביום ד' בבוקר מברכים ברוך עושה מעשה בראשית, כלומר, ברוך כתר שהוא מקור כל הברכות כולם. עושה בראשית, החכמה הנקראת ראשית אשר ממנה תיקון העליונים והתחתונים ע"י ל"ב נתיבות מכ"ח הכתר. והנה בתשלום כל תקל"ב ביום ד' בתחלת היום ברגע עלות השמש היא שעת הרחמים כל מה שישאל אדם בא יבא כי הוא חילוף לתשלום ל"ב נתיבות וחזרתן חלילה לשמש ודע זה והבינהו ואסור לגלותו רק לצנועים יראי האל וחושבי שמו וברוך מגלה סודו ליריאיו:

אות ש - סוד ס' רבוא אם של גוים אומר בושו אמכם וכו':

סוד ס' רבוא אם של גוים אומר בושו אמכם וכו':

היא לילית בת זוגו של סמא"ל ואם של ישראל אומר ברוך חכם הרזים. וטעם הברכה הרזים אותיות המובלעות כמו בג"ד שמשפטו בא ג"ד כן בכאן הרזים משפטו הארזים. וטעם הברכה וכוונתה כן היא ברוך צי"ע חכם חכמה עילאה הארזים הם ארזי הלבנון שהם ז"ס ההיקף הוצא מהם המלכות וישארו ו' וכל אחד כלול מעשרים שהם ס':

אות שא - וטעם הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליר

וטעם הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליריאיו:

הכוונה כי נאצלו נפשותיהן מחכמה עילאה ומשם בינה ויורדות ביסוד ובעולם הגשמי וחכמתו עמו וזוכה להיות חכם ומלת ליראיו להרמיז אצילת ישראל מהפרדס וכוונת הברכה כן היא ברוך כ"ע שחלק מחכמתו חכמה עילאה ליראיו הם המאמרות שכל אחד החכמה כלולה בו ועל כן מברך כשיראה חכמי ישראל בנשמותיהם מהפרדס אבל מהאומות אינו אומר שחלק אלא שנתן מחכמתו לבשר ודם כי מדבר באדם הגשמי:

אות שב - סוד חיוב אדם לברך באם רואה שנוי הבריות:

סוד חיוב אדם לברך באם רואה שנוי הבריות:

בפניהם ובאיבריהם אחר לידתם יאמר ברוך דיין האמת. כי אין דין בלא עון והכל במשפט יבא. ואם מברייתו, מברך משנה הבריות. והטעם כי הגיע להם מהשר הממונה עליהם ולכן מן המבואר כי הוא הכח להשר ההוא מהש"י ולכן ראוי לברך להש"י:

אות שג - טעם ברכות מדברות וימים וגבעות והרים הגדולים:

טעם ברכות מדברות וימים וגבעות והרים הגדולים:

וכו' מברך ברוך עושה מעשה בראשית. וזה מידיעה כי אלו כולם רומזים לז' ספירות חוץ מהים הגדול הרומז לבינה. ולכן ברכתו משונה והבן זה היטב:

אות שד - סוד ברכת הקשת:

סוד ברכת הקשת:

ונוסח הברכה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו ברוך אתה יהו"ה זוכר הברית. כוונת הברכה כן ברוך אתה תתברך תפארת המתברך מבינה וזוכר הברית משפיע למדת יסוד וממנו לכנסת ישראל. וזה אמרו נאמן בבריתו. וקיים במאמרו, כלומר, נאמן הוא בבריתו ובריתו. קיים במאמרו, היינו כ"י. וחותם בא"י זוכר הברית ומה שלא זכרנו מהברכות סוד כוונתם תבינם ממה שזכרנו כי כולהו בחדא מחתא מחתינה:

אות שה - סוד פרשת יהי רקיע עד יום שני:

סוד פרשת יהי רקיע עד יום שני:

ויאמר אלהים, הפועל העליון. יהי רקיע, י"ב גבולי אלכסונים. בתוך המים, כי הספירות מקפילות זו את זו בין מים מימי החסד למים מימי הים אשר כל הנחלים הולכים אליו. ויעש אלהים את הרקיע בה"א הידוע, לרמוז אל הקו האמצעי הכולל הכל. ויבדל, הבדילו לעשותו מטה כלפי חסד, והם המים אשר מעל לרקיע. ועשה כן כדי להמתיק מים התחתונים להיות רחמים בדינה. והנה נחלקו המים, והמחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ולכן ויקרא אלהים לרקיע שמים אש ומים כי הוא המכרעת. וסודו ואתה תשמע מן השמים. ולא נאמר כי טוב ביום שני כי הצדיק י"ע לא הוציא פירותיו עד יום שלישי אחרי הקוות המים אליו ונראתה היבשה ושבוי שני מיני המים עצם אחד ונתבטל המחלוקת. וכתב הרמב"ן ז"ל בפרשה זו וז"ל נבין בפשט הפסוק עם שיש בו בשם שמים ובשם הכסא יהוה הוד סוד נשגב ונעלם שיש שמים לשמים וכסא לכסא עדות שמי השמים כו'. עכ"ל. כוונת הרב ז"ל לרמוז לשם יהו"ה הנושא אותו מדת השמים ולכן מחזיק בדבריו בפסוק ואתה תשמע השמים כי לא התפלל החכם ע"ה לשמים המורגשים רק ליהו"ה הנושא אותו מכריע הראשון הנקרא שמים. וזה אמרו כי יש שמים ע"ד נובלת אורה של מעלה גלגל חמה. ובאמרו כסא לכסא כי ידוע אצל בעלי העבודה כי ד' רגלי המרכבה הם כסא לרוכב והוא שם י"ה וד' מחנות שכינה מהם כסא לשכינה והשמים והארץ עם יסודותיה כסא למרכבה העליונה ולמחנות השכינה:

אות שו - סוד מה טעם שכל יום ששת ימי בראשית כפול ביצירות

סוד מה טעם שכל יום ששת ימי בראשית כפול ביצירות:

וזה כי ביום ראשון נבראו שמים וארץ. וביום ב' רקיע ומלאכים. וביום השלישי הקוות המפוזר והוצאת הארץ דשאיה ופרי הארץ בצמחי העץ. כי גם להקוות המפוזר נאמר ויאמר כמו בשאר היצירות, היפך דעת החכם ר"א ב"ע ז"ל. וביום ד' נבראו ב' מאורות. וביום ה' נבראו שרצים והעוף. וביום הששי נבראו בהמות ואדם. והנה ע"ד הפשט ננעלו לפני שער הספוק בזה אך ע"ד האמת סודו למשכילים ינעם. וזה כי הפועל העליון כשהמציא כל נמצא המציאו ע"י ד"ו פרצופין. ולזה תמצא בכל יום ב' פעולות מתחלפות, הא' רומז לת"ת והב' לעטרה. ולבאר זה נאמר ביום א' נבראו השמים והארץ שהרמיז בם לתפארת ישראל ולשכינת עוזו הנקראים שמים וארץ העליונים. ביום ב' רקיע ומלאכים שהרמיז ברקיע ת"ת לאשר במה שעבר ומלאכים עולה הפירוד שלוחי העשירית. ביום ג' הקוות המפוזר והראות היבשה שהרמז בהקוות לצי"ע אשר הו"ו הכפול שבמלת וא"ו שבשם ב"ד והוצאות הארץ דשאיה עצה ופריה שהרמז בם לארץ העליונה אשר הוציאה עולם הפירוד. וביום הד' שני מאורות שהרמז בם לד"ו פרצופים. וביום הששי בהמות בהררי אלף ואדם שבמרכבה שהם ד"ו פרצופים. הנך רואה שהכפל הבא בכל יום לרמז לד"ו פרצופין או לצי"ע מכריע שני ודע זה:

אות שז - סוד כי ביום אכלך ממנו מות תמות:

סוד כי ביום אכלך ממנו מות תמות:

כבר ידעת כי יומו של הב"ה אלף שנה והנה האריך לו תתק"ל שנה וא"כ איך נתקיים שהאריך לו אלף שנים. וי"ל אחרי שאמר לו מות תמות הרמיז לו מותא תנינא, וכבר ידעת סוד אדם כי סוד אדם שהוא אדם דוד משיח וא"כ במות א' היה חי תתק"ל שנה ובמותא תנינא ע' הרי אלף ובמשיח יתקיים מחשבת הש"י הראשונה שיחיה לעולם. וכאשר נבאר סוד זה בכמה מקומות רבים מזה החיבור ובאוצר ה' ודע זה:

אות שח - סוד המילה וכל המסתעף אליה:

סוד המילה וכל המסתעף אליה:

כבר נתבאר במה שקדם כי המצות רומזים לז"ס הבנין ולכל ספירה יש מצוה א' מיוחדת, כמו המילה ואסור עריות לציי"ע. ולכן הזכיר אצלה אני אל שדי הרומז לציי"ע כאשר פירשנו במה שקדם. וטרם שאשלח ידי לבאר סודה אגיד הספקות הנופלות בה. הראשון. למה קרא עצמו בפרשת המילה אני אל שד"י ולא קרא עצמו בשאר מקומות שדבר עמו פב"פ. השני. למה נצטווה א"א ע"ה על המילה בהיותו בן צ"ט שנה, והלא הכיר את בוראו בג' שנים כדגרסינן על עקב אשר שמע בקולי כו'. השלישי. למה אמר והיה תמים ולא אמר היה צדיק או חסיד אם אלה תוארים הם יותר חזקים מן תמים בעבודת הש"י. הרביעי. למה אמר התהלך לפני יהיה והיה כו' וכי עד זה הזמן לא התהלך לפניו והא כתיב וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. החמישי. באמרו ואתנה בריתי ביני ובינך המכוון בדיבור זה לברית מילה, וא"כ למה הכניס דברים אחרים משינוי שמו ולהיותו אב המון גוים תיכף שנראה אליו היה לו לכתוב זאת בריתי. הששי. למה נפל על פניו בזמן הזה ולא נפל תיכף שנראה אליו ולא נפל משאר הנבואות הקודמות. ואין לומר מפני הערלה והלא קודם ג"כ היה ערל. השביעי. למה אחר נפלו דבר אתו במדת אלהים ואודם נפלו דבר אתו במדת ה' ומתוכה אמר לו אני אל שדי מה זה ועל מה זה נשתנו השמות. השמיני. למה אמר ואני הנה בריתי אתך היה לו לומר הנה בריתי אתך וד"ל. התשיעי. למה באמרו והיית לאב המון גוים קשה והלא לא בעבור הברית נעשה אב המון גוים אלא בעד חלוף שמו והראיה באמרו והיה שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך נראה כי שנוי השם גרם לו ולא הברית וא"כ למה הסמיך אב המון להנה בריתי אתך. העשירי. והפרתי אותך במאוד מאוד, הכפל הזה למה והלא כבר נאמר וארבה אותך במאוד מאוד. ועוד בראשונה הסמיכה לברית ובשני הסמיכה לשנוי השם. האחד עשרה. למה לא בשרו אצל הברית להיות יוצאים ממנו מלכים כי אם סתם אמר לו וארבה אותך במאוד מאוד. השנים עשרה. לדורתם לברית עולם יאמר לברית עולם, לדורתם למה לי. או יאמר לדורתם ולשתק מעולם. או יכתוב לדורותם לעולם לברית ל"ל. השלש עשרה. להיות לך לאלהים, תימה וכי לזה צריך ברית והלא תלוי באברהם ובזרעו אחריו ככתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום הנה זה תלוי בדבקות ולא בברית. הארבע עשרה. ונתתי לך, קשה והלא לא נתן לו את הארץ כי אם בדיבור וא"כ איך השוה אליו זרעו. החמשה עשר לאחוזת עולם קשה ואנה הברית והם גלו ממנה. הששה עשר. והיית להם לאלהים קשה והלא כבר אמר להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך ותו לא השבעה עשר אתה וזרעך אחריך לדורתם קשה למה לי למימר לברית עולם כאשר אמר בתחלה. השמונה עשר זאת בריתי אשר תשמרו קשה למה אמר זאת יאמר וברית אשר תשמרו. התשעה עשר. אחרי אמרו ביני וביניכם מה צריך שיאמר ובין זרעך אחריך או יאמר ובין זרעך אחריך ולא יאמר וביניכם. העשרים ונמלתם קשה, היה לו לומר המול לכם כל זכר את בשרו ונמלתם למה לי. העשרים ואחד לאות ברית. קשה, לימא לברית ביני לאות ל"ל העשרים ושנים. ימול לכם כל זכר קשה ל"ל שינוי הלשון ולא אמר כאשר אמר בתחלה המול לכם כל זכר ואמר ימול. העשרים ושלש ימול לכם לדורתיכם למה לא אמר לעולם כמו שאמר למעלה. העשרים וארבע. יליד בית מקנת כסף וכו' קשה למה לא פירש דינו ומילתו עד פסוק הב' באמרו המול ימול יליד ביתך ומקנת כספך ולמה יחלקהו יאמר בפסוק ההוא ככה ובן ח' ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם ואח"כ יאמר המול ימול יליד ביתך ומקנת כספיך מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא ולמה יודיעם פסוק אחר ועוד בפסוק הנ"ל עשה מיעט יליד בית ומקנת כספך. העשרים וחמש והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם קשה למה לא אמר לדורתם לברית עולם העשרים ושש וערל זכר וכו' תימה למה לא כתוב וערל זכר מזרעך אשר לא ימול. ואין לומר כי לא ישוב אל מקנת הכסף והלא אלו אינם בני כרת אם לא נימולו כ"א זרעו ולמה לא פירש במי ידבר אלו הן הספקות אשר נפלו בפסוקים האלה והיתירים בפירושנו לתורה יעויין שם. ומעתה נשוב לפרש סוד המילה כפי המקובל ולא כפי הפשט. ומעתה נעור על הספיקות הנופלים בעצם מקום המילה. הראשון. למה כסה ולא גילה הכתוב בפירוש מקום המילה והיה לו לכתוב לו וערל זכר אשר לא ימול בשר שפכתו כענין שנאמר וכרות שפכה, כי שם אבר ההוא בלשון הקודש שפכה עד אשר הוכרחו רז"ל לרומז מג"ש נאמר ערלתו ונאמר להלן פרי עץ ערלתו מה להלן במקום שעושה פרי אף כאן כו' ומה סוד הוא שיעלמהו ולא יכתבהו בפירוש, והלא ג' ערלות הן ערלת לב לשון לשון מילה וזה בלתי מבואר אלא בג"ש, יאמר בפירוש ולא יסתום דבריו. השני. כל בריאותו הן שלימי היצירה אל אמונה ואין עול הכל בחכמה הוא עשך ויכוננך מלמד שהוא וב"ד נמנו על כל אבר ואבר והושיבהו על כנו וא"כ לא ימלט מחלוקה הכרחית אם הערלה דבר מותר ואין צריך לא יבראהו ואם הוא צריך לא יצוה להשחיתו ולמולו. השלישי. קושיא מקבילות הראשונה ואם הוא דבר הכרח וצורך והיא משלימות היצירה למה רוב צדיקים נולדו נימולים וכל מי שנאמר בו תמים או תם וטוב הוא יותר קדוש. הרביעי. קושיא מקבילות לא' ואם נולדו כן בעבור צדקתם למה נולדו בין הגוים. החמישי. אם הוא דבר המשלים מין האנושי הן בהצלחתו המצננות למעט התאוה כדברי הרמב"ם ז"ל או בהצלחתו המצננות להיות ניצול מגיהנם דברי רז"ל, למה לא צוה עליה לאדם הראשון ויהי נכלל כל המציאות במין האנושי כענין שבע מצות שנצטוה עליהם אדה"ר ולמה ימנע טוב להולכים בתמים. הששי. אם המילה מסוגלת להביא אל השלימות מקצת המין ולא כולו או מסגולתה למין כולו. ולא יתכן לומר למין כולו כי לא ניתנה לאדה"ר עם שבע מצות. אלא מאי למקצת המין והם זרע אברהם אבינו ע"ה, א"כ למה יתחייבו אומות העולם בדין גיהנם על ביטולה, והרי אף אם יהיו נימולים אין מסוגלת המילה להצילם אלא לזרע אברהם. אלא ע"כ לומר שסגולתה לכל המין, וא"כ לאדה"ר למה לא נצטוה. השביעי. ביום השמיני ימול בשר ערלתו. קשה, האיך רז"ל מעט האשה מחיוב בנה והטילו החיוב על האב והלא כתיב ימל סתם בין זכר בין נקבה. מה תאמר, כאשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה זה המיעוט היה קודם מתן תורה ונתנה תורה ונתחדשה הלכה מה תאמר מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות א"כ לישתוק מאותו. השמיני. מהמאור כי לא יתחייב הקטן בשום מצוה אלא בהיותו בן י"ג שנים וא"כ למה צותה תורה למול את הקטן בח' ימים ועדיין לא נכנס במצות. התשיעי. מה נשתנה יום השבת מיום האמור אצל המילה כי יום שבת לילו עמו ויום המילה דווקא ביום ולא בלילה. העשירי. והלא אין עשה דוחה את לא תעשה ועשה כ"ש עשה ולא תעשה וכרת בשבת ואיך יבוא מצות מילה וידחנו. הנה אלה הם הספיקות וכולם יקשה על דרך השפט ובאוצר ה' יבואו. וכבר קדם לנו הדיבור בצורת האדם ותבניתו ושהוא תשעה חלקים הראש שלש וזרועת עם הלב שלשה ונצחים השוקים והברית ציי"ע שלשה והמדה האחרונה תרמוז אל האשה הרי נשלם הבנין בצורת זכר ונקבה. אמר המחבר ראיתי להביא ספר בעל הגדור בחבורו במצות ע"ד אמת וז"ל - ואני בהיתי בן ד' שנים ולקחתי גם חלק משנת ה' לקחת זקיני ביד אחד והוליכני אל הר אחד מקום שאין ילוד אשה שם וישבנו שם מ' יום עם ז' ליטרא פת וצלוחית של מים עוסקים במצות לדעת ענינים. והיה בסוף מ' יום עמד זקני בתפלה ואני עומד לפניו בהול ומבוהל מצד האימה והיראה כי ראינו מרחוק חיות רעות מכלות חיות טובות:

אות שט - וזו היא התפלה:

וזו היא התפלה:

וסידרנוה כפי הנמצא אצלינו כי הספר היה מוטעה וזו נוסחה. האדרת והאמונה לחי העולמים. הבינה והברכה לח"ה. הגדולה והגאוה לח"ה. הדעת והדיבור לח"ה. ההוד וההדר לח"ה. הוועד והוותיקות לח"ה. הזכרות והזיכרון לח"ה. הטכס והטוהר לח"ה. היחוד והיראה לח"ה. הכתר והכבוד לח"ה. הלקח והליבוב לח"ה. המלוכה והממשלה לח"ה. הנוי והנצח לח"ה. הסגוי והשגב לח"ה. העוז והענוה לח"ה. הפדות והפאר לח"ה. הצבי והצדק לח"ה. הקריאה והקדושה לח"ה. ורון והרוממות לח"ה. השיר והשבח לח"ה. התהילה והתפארת לח"ה. כי על רחמיך הרבים אנו בטוחים ועל צדקותיך אנו נשענים ולסליחותיך אנו מקווים ולישועתך אנו מצפים. אתה מלך אוהב צדקות מקדם מעביר עונות עמך ומסיר חטאת יראיך כורת ברית לראשונים ומקיים שבועה לאחרונים. אתה הוא שירדת בענן כבודך על הר סיני והראת דרכי טובך למשה עבדך ואורחות חסדיך גלית לו והדעתו כי אתה הוא אל רחום וחנום ארך אפים ומרבה להטיב. ומנהיג העולם במידת הרחמים וכן כתוב ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם. אל ארך אפים אתה ובעל הרחמים נקראת ודרך תשובה

לנו הורית וכו' עד וחטאה ונקה סלח נא לעון העם הזה וכו'. ה' שמעה ה' סלחה ה' הקשיבה ועשה ואל תאחר כי שמך נקרא על עירך ועל עמיך. ובאמרו שמעה, ראינו אדם אחד אדמוני ביותר ואחריו אדם אחד לבן כשלג ואמרנו יום בשורה הוא ומשר התורה באו. וישבו עמנו וזקיני תופס אותי בידי ונשמטה ידי מידו וקמתי וישבתי אצל האנשים ההם ואמרתי להם משביעכם אנו בשר תורה שלא תזוזו מכאן עד בא שאלתי. ואמרתי להם מהיכן המילה יוצרת ואמרו לי פה אחד גם שניהם, ימ"ל ב"ג ר"ל נעלם הגימ"ל. אמרתי להם א"כ יכתוב ימול לכם כל זכר מאי המול ימול. אמרו לי, המול בחיך ימול בלשון. ר"ל המול בחכמה הנקרא חיך וימול בבינה הנקראת לשון. והנה חיך ולשון בראש הוא כ"ע הנקרא ראש עליון. ואמרתי להם תכניסו דבריכם באזני. ואמרו לי החכמ"ה אב הבנים והבינ"ה אם הבנים. החס"ד יניקתו מהאב כרחם אב על בנים והפח"ד יניקתו מהבינ"ה קו ירוק מלך עולם. והאב מלך רחמים וע"כ נקרא המל שאין שם ערלה חלילה וע"כ ימול לבשר הערלה ולגלות עור העטרה המכוסה בחושך וזהו ביום הח' ימו"ל בשר ערלתו (ימי ימול המול ימלוך לבער הדינים מן המלך היא אם הבנים) וע"כ המצוה באיש ולא באשה. וכאשר המעור הוא היסוד בן הבינה ויתרחק הערלה אחיזת הטומאה יתבער הירקרקת מן הבינה. ואין המצוה הזו בלילה כי אין דין מבער דין. וע"כ אברהם לא הורשה לשמש עם שרה כל זמן שלא נטהר מן הערלה כי מה שם אליו והמילה הוא בסוף האדם הוא המעור כי שם קבוץ הקליפות והערלת ולא בלשון שהדין בלשון מצד דבוק ביסוד והאדם בשמטה שעברה לא חסר ממנה דבר כי אז השלום בארץ תם ושלום אך בזו השמטה היצר דבוק עם האדם ע"כ צריך תיקון הוא שאמר לאברהם להטיף ממנו דם ברית. וגם מן הדין היו למולן תיכף דבוק הערלה אבל בעבור שצריך לעבור עליו ז' ימים ובח' למולו כי בכלל ח' עבר השבת כי אין למולו אם לא עבר השבת עליו הנקרא זאת כענין הנודר לגרש את אשתו מקימה אצלו ז' ימים ואחר מגרש ואין מתירין לו. והכוונה שהנדר רומז בבינה ויורד עד העטר"ה היא השבת וגם אין למולו ביום הז' כי צריך לשוב בח' שהיום ח' רומז ביסוד הוא מעור כי הוא עד העטרה וכשתחזיר מלמטה למעלה יהיה הסוד ח"י דומיא ז' ימים יהיה עם אמו ומיום הח' והלאה ירצה לקרבן. והנה גם זה רוצה לראות פני המלך הוא צי"ע ואין לראות פני המלך זולתי השוער הוא השבת והנה דין הבהמה כדין אדם לענין זה כי איפשר גם זה העברת ז' ימים משום חסרון המילה שבו להרמיז שהיה ראוי להיות מהול אף כי אינו מהול והאשה כלולה מאש ע"כ אינה יכולה לטהר הערלה פן ישרוף ויזיק ולפי שסביב הברית העליון והעטרה יש סרכים רבים כאמור כל גוים סבבוני ולכן חוזרים על ציצין המעכבין. אמרתי מה ראה הקב"ה ולא צוה לאברהם לימול כשהכירו אלא המתין לו עד שנעשה בן צ"ט שנים. אמרו לי בעבור שהיה צריך לצאת ממנו ישמעאל סיג חיצון. אמרתי להסמ"ם עשו שיצא מיצחק שהיה מהול. אמרו לי לא ניתן להאמר. ודבריהם סולת נקיה ובהם יותרו רוב ספיקתנו ומה שכתב לא ניתן להאמר טעמו הוא כי אברהם איש החסד ומשמטה הראשונה אשר לא היה צריך בה למול את הערלה וכמו שכתבנו ולכן גם ישמעאל שהוא סיג החיצון ראוי לצאת בערלה. אבל יצחק הרומז בפח"ד זהו אדון השמיטה הקשה במילה הולידו כדי להתיש כח סמא"ל וחביריו. אך מה שיש להתישב למה המתין לו עד היותו בן צ"ט שנים ולמה לא ציוה על המילה תיכף כשנולד ישמעאל לפי סברת תשובתינו וסיבר בז' גם בעל הגדור לא נכנסו דבריה גם לא קבלנו בו פא"פ עד שיבוא מ"צ:

אות שי - סוד ברכות של מילה:

סוד ברכות של מילה:

המל את בני מברך אשר קדשנו במצותיו וציונו למול את הבן. ואחר מברך בא"י על המילה התחיל ממקום הברכה ויורד עד התפארת הנקרא עולם אשר היא ס"ע כאשר פירשנו כמה פעמים. במצותיו הן ד"ו פרצופים עיקר ההיקף אשר בם רומזים המצות. וצונו, הת"ת. על, בגזירות כ"ע הנקרא עלי. המילה, צי"ע סוף וגמר האדם העליון למול את הבן שאבי הבן עומד במקום האב העליון שהוא חכמה המקבלת מכ"ע. ולכן אין צריך לרמוז על הכתר ולומר על אבל אדם אחר המל בן חבירו צריך להמשיך הברכה מאל עליון שהוא אל המצוה כאשר פרשנו לכן מברך על בריתו של אברהם אבינו הוא צדיק י"ע המקבל מן מטה כלפי חסד. בא"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו שהוא מדת אברהם. והטעם כי מעתה קיבל הברית ונעשה לדוגמא העליונה. מעתה מבקשים מעליו רחמים הקהל ואומרים כן - יכנס לתורה שם תורה שבכתב ולחופה כ"ע ולמעשים טובים הם תרי"ג מצות הרומזים לכל ההיקף כי כל מצוה הוא אבר א' מהצורה העליונה ובתשלום כל התורה נמצא האדם העליון שלם. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קידש ידיד מבטן וחק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש על כן בשכר זו אל חי חלקינו צוה להציל ידידות שארינו משחת למען בריתי אשר שם בבשרג בא"י כורת הברית:

אות שיא - דע כי כוונת הברכה במילת העבדים והגרים:

דע כי כוונת הברכה במילת העבדים והגרים:

צריך להזכיר בהם הטפת דם ברית וקיום שמים וארץ. והטעם כי גרים ועבדים מצד הטומאה הם באים והמקטרג סמאל וסנהדרו עומדים בכוחם והטפת דם ברית הא מפריש אותן ומשקיט המייתם ושאגתם לטרף הנותן ליריאיו לזכור להם בריתו ובראותם כי יש חלק במצוה כל עולה קפצה פיה ואין שטן ואין פגע רע והברית שליו ושקט. וזה קיום שמים וארץ ד"ו פרצופים וזה סוד הוצאת שער בתפילין וסוד העזאזל וכיוצא בהם:

אות שיב - וטעם לקיחת כוס יין לברכת המילה:

וטעם לקיחת כוס יין לברכת המילה:

כלומר הברכה האחרונה, לפי שכבר ידוע לכל בעלי העבודה כי כוס יין הרומז ליין המשומר בענביו ולא הופרש מענביו להעשות יין נסך והיין המשומר הוא השפע ששת ימי בראשית הראויה אותה שפע לצי"ע והוא המילה ולכן הצריכו כוס וזה סוד זה ספר תולדות אדם וידעת מלת זה ממלת זה אלי ואנוהו. אשר, כ"ע קדש, ע"י החכמה ידיד, אדון השמטה מבטן, הבינה. וחק בשארו שם, ת"ת. וצאצאיו חתם, י"ב גבולי אלכסון שהם י"ב צרופי הוי"ה. באות ברית קודש, צי"ע. על כן, ש"ת אל חי, צי"ע שהוא חלקינו כי הוא צרור החיים. צוה, כי הוא המצוה על המלכות. והסיבה להציל ידידות שהוא הנשמה. שארנו, הגוף משחת מבאר לילית אתת סמאל המכתתת לצי"ע כמו שכתוב אל תעטר עלי באר פיה:

אות שיג - סוד ששבות דבריהם דוחה את המלה:

סוד ששבות דבריהם דוחה את המלה:

והטעם כי אלו הלאווין רומזים אל מדת המלכות והעשיה למדת ת"ת. הנה בזמן קיום המעשה ר"ל מצות מילה שהוא מצות עשה, אף כי נעקר הלאו אין כאן בזיון המלכות, שעשיה ועקירה בהדי הדדי קאתי. אבל הבאת הסכין מחצר לחצר או אמירה לגוי שהוא שבות דדבריהם דוחין את המילה כי אינם אלא מכשירי מילה והבאתם אינו בשעת קיום מצוה, וא"כ נראה כבועט בדיני המלכה והיא תפעל דין תיכף כי הפרידה מן המלך בעת החיבור. ומזה תתישר השבותים להבין סודם. ואם לקיים מצות עשה של מילה היא עשה וכרת אין לדחות את השבות. מכ"ש להביא מאכלים ומשקים מחצר לחצר דרך ר"ה בלי עירוב ודע זה וזכריהו:

אות שיד - סוד להבדיל בין הבהמה טמאה לטהורה:

סוד להבדיל בין הבהמה טמאה לטהורה:

שנאמר והבדלתם בין הטהורה לטמאה. זה סוד עמוק מאוד ומה שקבלנו בו נאמר. דע כי עשרה מינים הם בבהמה טהורה מהם בייתים ומהם מדבריים. והנה הם באים ממקום קדוש. ושאר הבהמות הטמאות הם רומזים לקליפות החיצוניות וכל הקרוב להקף הוא בא בסימני טהרה והרחוק בלא שום סימן. ואולם אם אסור לנו אכילתם התיר לנו רכיבתם כי כוחינו גבוה מכוחם, כי הדריכנו אלהי ישראל על במותי ארץ. והנה הנאצלים מן ההקף באו בשני סימנים - מפריס פרסה ומעלי גרה ובסימן ראשון יורו על כי כל אחת מחלקת מאורה משפט וברכה לאשר תחתיה עד הברכה התחתונה מחלקת מפרי מעשיה לכל השרים. והסימן השני מעלי גרה ר"ל שתתן מכל מה שקבלה מלמעלה כענין שאמרו צדיק חונן ונותן ר"ל ע"י כנסת ישראל. ואם שוב מאמרינו זה על זה, תבין סוד העיבור שיתבאר לך בבהמות הטהורות והטמאות והמבין יבין:

אות שטו - וכן סוד כל היוצא מטהור טהור והיוצא מטמא טמא:

וכן סוד כל היוצא מטהור טהור והיוצא מטמא טמא:

ואם תבין תנוק יונק משדי אמו תבין סוד היתר החלב וכן היתר דבש דבורם הרומזים לצד החיצון אך הדבש טהור כי אין מגופם רק ממקום אחר דשייכין ברום עלמא:

אות שטז - סוד עופות הטהורים והטמאים:

סוד עופות הטהורים והטמאים:

דע כי סודם כסוד הבהמות והחיות טמאות וטהורות ומספר העופות הטמאים במספר כ"ד וסימן אל ישוב ד"ך נכלם. וכל פנימי רחמני ואינו דורס, וכל חיצון אכזרי דורסים. והפנימי יש לו אצבע יתירה להורות על רבוי השפע הבלתי נעצר לכל שרי מעלה. וזה סוד ג"כ קורקבן נקלף וזפק (שהם סימני טהרה אבל לא נכתב בתורה כמו סימני טהרה של הבהמה הטהורה), הכל להורות על השפעת השפע מאילן הפנימי לכל צבא ומלאכי שמים. ודע ההפך בטמאים:

אות שיז - סוד דגים וחגבים:

סוד דגים וחגבים:

דע כי כל אחד מחיי העולם אשר אסיפתו מטהרתו אין סוד העיבור נוגע בהם רק בנשחטים לכפר עון ולכלות פשע. ומכל העופות לא נטהרו רק תורים ובני יונה ולא יתגלגלו בהם רק צדיקים גמורים שפנו עורף. ולכן מולקים אותם כי ידע ומרד, ותיכף בצאתם שבו כמלאכי שרת. ודגים משמטה הראשונה ולכן אין עין הרע שולט בהם הבא מן בעל השמטה:

אות שיח - סוד חמשה הלכות שחיטה שהיי"ה דרס"ה חלד"ה הגרמ"ה

סוד חמשה הלכות שחיטה שהיי"ה דרס"ה חלד"ה הגרמ"ה ועיקור:

ולביאור זה אקדים הקדמה מקפת בענין הנוהג בב"ד העליון והוא - ת"ר על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום. ובעל ס"י אומר ברא עולמו בג' ספרים, בספר (בסגול) ספר (שוא ופתח) וסיפור (חיריק ושורוק). ירצה בספר תפארת כי הוא בשש נקודות שש קצות אשר מושל בהם. וספר היא החסד הפותח שערי רחמים של אם על הבנים. ספור הוא מפחד המספר עונות וכל האצולים ממנו ומקווים מתי ינתן להם רשות:

אות שיט - ענין ביה"ד העליון, כיצד פועל:

ענין ביה"ד העליון, כיצד פועל:

ודע שזה ב"ד העליון אשר נידונים בו. וסביבו ל"ה שרים מכאן ול"ה שרים מכאן אינם פוסקים הדין מיד רק שולחים פסק גזר דינם אל היועצים שהם נצ"ח הו"ד יסו"ד. והם חוקרים הדין ההוא וגומרים הן לזכות הן לחובה כפי הזמן וכפי הזכות. ואחר הגמרו דינם אין ביטול והפרה רק ע"י אם הבנים (הבינה). והרמז יהו"ה צבאות נ"ה יעץ ומי (הוא הבינה) ש"ת, יפר. וידו הנטויה, ת"ת יסוד. ומי, (בינה) ש"ת. ישיבנה. ואחר שנגמר הדין והסכימו עליונים כ"ע ח"ד ש"ת ז"ס אז מוסרים הדין למלכות. אם נמצא ישראל מלאים מצות אז יופיע הכתר ויתגלו הרחמים והאם תרחם על הבנים. וזה אל מלך ישב על כסא רחמים, ר"ל כתר שהיא כח כוחות ואל הוא ל"א שבילים של רחמים הנמשכים ממנו לכל הספירות ובאים אל המלכות שבא ומשם מתחלקים לכל אשר תחתיה. ולמטה מכ"ע עומדים משחיתים והם חרון אף חימה וקצף ומשחית. וכששולחת שפעה ורומי העליונים שבאו אליה מל"א שבילי הרחמים, אותם החמשה המשחיתים החיצונים האחד נקרא חרון משהה הרחמים ההם ואין מניחו לרדת. הב'

הנקרא אף פוסק ודורס. והג' הנקרא חמה מחשיך בהרי חשך ואפילה מנודח. והד' הנקרא קצף מכריע ידו למעלה למנוע הרחמים ג' הרוחנית או למטה מז"ס כדי לעשות דין. והה' הנקרא משחית מסתתר כשועל בין שבילי הכרמים לעקור איזה חלק מן שבילי הרחמים. ולפי שרחמי האל על כל מעשיו גזר על ישראל שלא יהיה דבר בשולחם יד להשחית בעלי החיים לצורך מאכלם אחד מן הפעולות המשחתים ההם, כי כפי פעולת התחתונים יתחזק כח אותם המשחיתים וימנע הרחמים לבא בעולם. ולכן באה הקבלה מפי מרע"ה מסיני בה' הלכות שחיטה האלו ולפי שאלה כוחות נשפעים מתורה שבעל פה לכן לא נכתבו בפירוש בתורה שבכתב ודע זה:

אות שכ - סוד ע' טריפות אשר כללם ח' וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש:

סוד ע' טריפות אשר כללם ח' וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש:

דע כי הסימן ההוא נאה לענין ויפה לבנין כי הטריפות ההם חונקים הנפש ההן בדין כאשר התבאר סוד ושורש ב"ד העליון ושהם ב' בתי דינין ושהמלך במצוה הוא ש"ת והשוטר המכה הוא המלכות שבא והיא הנקראת וורדא סומקא. וכבר התבאר ג"כ שעומדים תחת השוטר מלאכי חבלה מן השרים וכבר ידעת של"ה מהן נאחזים במדת הרחמים ול"ה מהן במדת הדין ואשר הם מצד מדת הדין מכים מכות בלתי סרה ואשר הם מדת הרחמים מכים בלא מות כי אין אדם במכתם וזה הדין נוהג בכל הנבראים באדם ובבהמה באילנות בכל צמחים. ומזה יתבאר לך סוד ע' טריפות אשר כללם ח' שהם שרשים והן הן הבאים מכח בני קטורה ומחלת בת ישמעאל אשת עשיו מלכות הרשעה:

אות שכא - סוד צורת הריאה:

סוד צורת הריאה:

דע כי הריאה יש לה ח' חלקים - ה' אונות וב' אומות וורדא המונחת בכיסה הרי בין הכל ח'. והנה הג' שבימין הן ת"ת נצח יסוד, ושנים בשמאל פחד והוד, והוורדא המכוסה היא מלכות לפי שהוא פעמים גלוי לפעול בתחתונים ולפעמים מכוסה לקבל שפע עליון. והיא בצד ימין לפי שחוט של חסד משוך עליה:

אות שכב - מבנה הראה והלכותיה לפי הסוד:

מבנה הראה והלכותיה לפי הסוד:

ולפי הסוד איך שתהא אם חסרה טריפה, כי אין רמז ודוגמא. ואם נסרכה לכיסה, ר"ל בעליונה טריפה לפי שהיא צריכה לפעול בתחתונים. ואם נמצא ב' טריפה, כי יורה על ריבוי ולא על ייחוד. וסימנך אל כל אשר יפנה ירשיע, כלומר, כל אשר תסרך טריפה. כי הוא הדין טריפה ואין זה סמיכה והדביקה לאחת הספירות כי אחת כולל כולם. ושתי אומות, האחת תרמוז לאם הבנים והא' לחסד. וכנגדן שתי אומות הרשעת קטורה. ומאלה חצוניות לכן טריפה. אבל כסדרן כשרה כי נתדבקו באומות הרחמים. ואם האומות נסרכו לדופן אם יש מכה בדופן כשרה ואם לאו טריפה. הדופן נקרא ההקף כמו דופן הסוכה ולכן אם נסרכה לדופן שהוא ההקף אם יש מכה בדופן ר"ל שנסרכו לפחד והוד כשרה כי הושקט חומם ודינם באם הבנים ואין מכה בדופן וודאי הסירכא היוצאה היא בהן ר"ל נהפכו רחמיהם לדין ולכן טריפה. ואם תרצה לפרש בשתי האמות בתחתונים שאין הרשעת ככה תפרש אם מכה בדופן כלומר שיצא הדין מן ההקף ונסרכו האומות הרשעת בו כשירה לפי שהן מלאכי חבלה וע"י מגיע הרעה והתשלום לע' שרים ואם לאו שמהן יצא הסירכא המורה על דין ונדבק' בדופן שהוא ההקף טריפה כי זה מין בשאינו מינו ואיך יתדבק הטומאה בטהרה ולכן טריפה ודע כי הבועות והשחין הנופלים בריאה שהן טריפה הן מחוץ ושבפנים הן כשרות ודע זה:

אות שכג - סוד ניקוב קרום המוח:

סוד ניקוב קרום המוח:

דע כי המוח היא מכוסה בשני קרומים הקרום העליון הוא מורה בכ"ע והקרום התחתון בבינה. והמוח הוא צורת יו"ד רומז בחכמה ולכן אם ניקב העליון אינו מזיק כי הנקב אינו פוסל לשם. אמנם התחתון אם ניקב טריפה לפי שהקרום העליון רומז לא"ס יתברך וקשור השלהבת בגחלת רק התחתון יורה על חבור ודביקות הבינה בחכמה ואם ניקב יורה פירוד. ודע כי צורת האדם והאברים שבו נפלאים מאוד וכן שאר בעלי חיים והקבלה בידינו קצרה בהן כ"א מעט מזער שרמז בה אור ישראל ר' שמעון בן יוחאי ז"ל וכן הרוצה להעמיד אלו הדברים בשלמותם יעיין בחיבוריו הנחמדים מזהב ומפז ומתוקים מדבש ונופת צופים:

אות שכד - סוד באיזה מקום בגוף האדם נראות כוחות ל"ב נתיבו

סוד באיזה מקום בגוף האדם נראות כוחות ל"ב נתיבות החכמה:

דע כי ראשונה נראו בפה בשינים שהם ל"ב וכפי העבירה שהמלך העליון שופט עליו כן יקרה לו חליים בשיניים במקצתם או בכולן. וכן נראה בפרקי ידיו שהם ל"ב ובפרקי רגליו שהם ל"ב. וכן נראו הל"ב נתיבות באברים ראשיים הקצה הריאה והכבד המורה חללי הלב תורבץ הוושט הקיבה הכרס המסס ובית הכוסות הדקין וב' קרומין של מוח מעיים גגו של זפק קורקבן טחול הכליות הביצים והאמה של שתן ושל זרע והחוטם וחצר הכבד וכיס הלב וב' עורות יש לושט וב' קרומים לריאה. אלו הן המקומות שנראו בהם ל"ב נתיבות פלאות החכמה ויהו"ה יראינו נפלאות מתורתו אמן ודע כי הנכשל בטריפות יעבור באתנן זונה ומחיר כלב:

אות שכה - סוד מילתא דכתיבי בנביאים מי לא רמיזא באורייתא:

סוד מילתא דכתיבי בנביאים מי לא רמיזא באורייתא:

דע כי בני פפונאי בעי לרב ותני משה מן התורה מנין, ת"ל בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה. כי משה בגמטריא בשגם והיה חי ק"כ שנה. מנין להמן מן התורה, ת"ל המן העץ. מנין לאסתר מן התורה, ת"ל הסתר אסתיר פני, כלומר, היה בהסתר פנים בימי אסתר הנך רואה שתמיד חוקרים החכמים מילתא דכתיבא בנביאי מי לא רמיזא באורייתא. והטעם כי תורה שבעל פה שבה היו הנביאים מתנבאים היא דבוקה בתורה שבכתב וא"כ כל דבריהם משם הם באים א"כ בהכרח צריכים שיהיו רמוזים באוררית כל הדברים שאמרו הנביאים ע"ה:

אות שכו - סוד כסוי הדם בעפר ר"ל בשני עפרים:

סוד כסוי הדם בעפר ר"ל בשני עפרים:

דע כי סוד כיסוי הדם אין בו דבר מספיק בקבלה מפי האבות רק נפלו בה דעות מהן אומרים והוא רבי מנחם רקנט"י החליט אומר בפירושו למצות ולתורה כי הוא אינו רק לחלק כבוד למדת הדין אחר שאין דמן של אלו נזרק על גבי המזבח וגם שלא תשלוט להפך אל תכסי דמי. ומהם אומרים שלא יתקבצו בו כחות הטומאה והשדים שהדם הוא מזונם והרמז אל תאכלו על הדם. ומהם אומרים כי שפיעות הדם הוא דבר שנאוי לפני השם כי רחמיו על כל מעשיו ומדת הדין מקטרגת עליהם. והרמז ונפש חללים תושיע וזה הענין אינו אלא לשפכם לחנם אבל לשפכם בהיתר צריך לעשות דבר המורה על הרחמים והוא לכסותן בעפר בשני עפרים, עפר למטה הרומז למדת הדין הרפה ועפר למעלה והוא הנאמר עליו הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. והיא אם הבנים המרחמת על כל כפי המתקרב אליה שישוב הפחות למעלה יתירה. ולזה הרמז מדבר ברוח הקודש ועולתה תפצה פיה ואם תהיה שפיכתן ללא צורך עליו נאמר נתנו דמם על צחיח הסלע לבלתי הכסות. והטעם שיתגבר מדת הדין ונאמר וגלתה ארץ את דמיה ולא תכסה את הרוגיה כלומר תנקום מהם. זה הנראה מטעם כסוי הדם בעוף ובחיה כפי מה שנתבאר בפי חכמי קדם הנמצאים בידינו ודעתינו תשמע בע"ה בדברי סודות נעלמו ההבנה בספר אוצר ה' ושם אתן את דודי לך:

אות שכז - סוד שילוח הקן:

סוד שילוח הקן:

אמר המחבר כפי מה שנתבאר במדרשי החכמים כי המצוה הזאת לא באה מצד רחמנות כדאיתא בכיצד מברכין האומר על קן צפור יגיעו רחמיך ובגמרא מפרש תרי טעמי מפני שמעייל קנאה במעשה בראשית כלומר שחס על זה וטעם אחר מפני שעושה מעשיו של הקב"ה רחמים ואינו אלא גזירות. הנה נתבאר מזה הטעם שאין המצוה הזאת באה מצד הרחמנות אך הוא חק מאת הש"י. ונקדים הקדמה קטנה כוללת מכל החכמים, שכל הדברים המתהוויות מתחת גלגל הירח כולם יש להם כח המעוררים מן השמים שנאמר הידעת חוקת השמים אם תשים משטרו בארץ אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה שמכה אותו ואומר לו גדל. אם בעשבים כן כ"ש בבעלי חיים ובפרט במעופפים כדכתיב כי עוף השמים יוליך את הקול:

אות שכח - ענין שהגלות מכפרת:

ענין שהגלות מכפרת:

עוד דע כי גזירה כוללת מהחכמים שהגלות מכפרת לפי שהיא ממרקת עון כדכתיב נע ונד תהיה בארץ ואחר שהאיש נזוף מי ימליץ בעדו. ולכן גזירה מהחכמה האלהות לשלוח האם שתצטער על בניה ובהצטער האם "צטער המלאך הממונה עליה ויבקש רחמים על בניה לפני הקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא מעורר רחמים על כל בני הגלות ועל כל המתנודדים ונעים ממקומם ומי גרם זה אותו ששלח האם ולזה ייטיב לשלח ויאריך ימים זהו הוראה במצוה הזאת על דרך הפשט:

אות שכט - אמנם ע"ד האמת:

אמנם ע"ד האמת:

הענין רומז לסוד גדול ולכן שכרו מרובה וזה שלח תשלח את האם ירצה בזה שלא יהיה לך עסק באם הבנים לרוממותה ולמעלתה. ואת הבנים תקח לך הם ימי בראשית כי הם מעולמך ובהם תהי' העסק למען ייטב לך במדת הטוב והארכת ימים באם הבנים והימים כלומר שתתעלה מעילוי לעילוי עד מקור שחצבת ממנו אשר הוא תכלית המבוקש יהי כבוד הק לעולם ישמח ה' במעשיו:

אות של - סוד את אשר ישנו פה עמנו עומד היום:

סוד את אשר ישנו פה עמנו עומד היום:

יונתן תרגום אם ארום ית כל דריא דקמון מן יומא עלמא כולהון הינון דקיימא הכא עמנא יומנא קדם אלהנא וית כל דריא דעתידין למקום עד סוף כל עלמא כולהון הינון קיימון הכא עמנא יומנא. נראה מדבריו שכל הדורות הבאים מישראל קבלו תורה באלה ובשבועה מהר סיני. וכן איתא בשמות רבה אמר רבי יצחק אף מה שהנביאים עתידים להתנבאות כולם קבלו מהר סיני דכתיב את אשר ישנו פה עמנו עומד היום הרי אותם שנבראו כבר ונמצאים בעולם. ואת אשר איננו פה שעתידים להבראות שאין בהם עמידה וכן הוא אומר משא דבר ה' ביד מלאכי. אל מלאכי לא נאמר אלא ביד מלאכי, ללמדך שכבר היתה הנבואה בידו מהר סיני. וכן ישעיה הנביא אמר לא מראש בסתר דברתי מעת היותה שם אני ועתה ה' שלחני ורוחו. אמר ישעיה הנביא

לישראל משנתנה התורה קבלתי הנבואה מהר סיני מעת היותה עד עתה לא ניתן לי רשות להנבא אבל עתה ה' שלחני ורוחו. ואיתא בירושלמי דפאה אפילו מה שעתיד תלמיד וותיק להורות לפני רבו נאמר למשה בסיני. ואני אומר אם סוד התמורות נאמנים וקימים לא נצטרך לאחד מן הפירושים והמקרא כפשוטו כי את אשר ישנו פה הוא היה ואשר איננו הוא ישוב ויהיה. ודע זה:

אות שלא - סוד פורה ראש ולענה:

סוד פורה ראש ולענה:

דע כי בסוד זה נביא דברי ה"ה הרמב"ן ז"ל בא לרמוז כי משורש מתוק לא יצא מר וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד ולא הרהר כלל בע"ז לא יוליד המודה בה. ואל תקשה עלי בזה מפסוק והוליד בן פריץ כי אמת הדבר ולא אוכל לפרש. עכ"ל. הפירש כי משורש מתוק לא יצא מר ר"ל הנשמות אשר הן מאילן הפנימי לא יצא מר ר"ל לא יוליד נפש מכוחות הטומאה אשר תעבוד ע"ז וכל אשר לבבו עם השם הנכבד ירצה אשר הוא דבק בתורת ה' ובמצותיו חפץ מאוד ולא הרהר כלל בע"ז לא תדביק נפשו בכוחות הטומאה לא בעת השתמשו באשת חיקו ולא בשאר העיתים, הנה אין ספק שלא תדביק בזרעו נפש מכוחות הטומאה ולזה לא יוליד המודה בה. ואם בהיפך הנה הדבר הפוך. ואל תקשה עלי מפסוק והוליד בן פריץ. דע שזה הפסוק ביחזקאל ומדבר בצדיק גמור ויאמר שם הוליד בן פריץ א"כ יראה שהדיבור במתוק לא יצא דבר מר כי אמת הדבר וסוד גדול. ירצה כי זה תלוי בסוד העיבור ולא אוכל לפרש כי נבוכו המעיינים בדבר זה. מה שרצה הרב ז"ל בזה אך לפי הנראה מכתבו כן הוא כי הצדיק הגמור אשר לבבו תמים עם ה' לא יוליד בן פריץ כי לא ימשוך אלא נפש חדשה וזהו בנו. אבל אם יוליד ממנו בן פריץ זה אשר עתה נולד ממנו אינו בנו כי הוא בן פריץ והיה בגוף אחר ועתה נתגלגל ע"י זה הצדיק. כי לא יקרא זרע הצדיק אלא צדיק כמו כי ביצחק יקרא לך זרע ואמרו רז"ל ביצחק ולא כל יצחק ביעקב ולא בעשו:

אות שלב - מסביר איך יצא מנשה הרשע מחזקיהו הצדיק:

מסביר איך יצא מנשה הרשע מחזקיהו הצדיק:

אך קשה איך יתגלגל ע"י צדיק גמור רשע שופך דמים כמנשה בן חזקיהו המלך, והרי מגלגלין זכות ע"י זכאי וחוב ע"י חייב. דע כי זה הצדיק גם הוא דרך גילגול על אשר חטא היה בידו עתה היטב דרכיו למאוד ונעשה תמים עם אלהיו ובעבור שקדם לו חטא בכח ולא בפועל ולכן נתגלגל זה ע"י בכח ולא בפועל ודע זה:

אות שלג - ענין אין בן דוד בא עד שיכלו הנשמות מהגוף:

ענין אין בן דוד בא עד שיכלו הנשמות מהגוף:

סוד ושבת עד ה' אלהיך וגו' אתה ובנך בכל לבבך וכו' גם בזה נביא דברי ה"ה ופירושו עליו אמר ה"ה ז"ל ולפי דעתי יש בו סוד כי רומז למה שאמר אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף וכבר דברתי בו עדרז"ל כי ירמוז אל מה שאמרו אין בן דוד בא וכו' ירצה בזה, שמיום שנברא העולם נבראו הנשמות שכבר באו ושעתידים לבא ומדרשים רבים יש בזה. והנשמות האלו עומדים בחדר אחד ושמו גוף וקבלת רוב חכמי הקבלה והחשובים מסכימים לזה שכל אלו הנשמות עתידין להזקק קודם המשיח ואז יזכו החדשות לבא. והרב ז"ל הבין הפסוקים האלה ורמזו בזה באמרם אתה ובנך ירצה כי כולם יהיו מזוקקים ונקיים ואז ושב ה' אלהיך את שבותך וכבר דברתי בו ירצה בפסוק תוצא הארץ ובמקומות מעוטים בפרשה:

אות שלד - סוד ומל ה' אלהיך את לבבך:

סוד ומל ה' אלהיך את לבבך:

דע כי סוד זה תלוי במאמר הבא ליטהר מסייעין לו וכבר אמר ושבת וגו' ולכן מלה זאת מסייעתן. והטעם בזה כי אחר שהשכינה תשוב אל אישה הראשון והצינורות יתוקנו וישובו לאיתן מושבו וכשישובון וחרפת עמו יסיר שהיא סמא"ל וסיעתו יסיר מן הארץ והאלילים כרות יכרתון ויהיה ה' אחד ויצה"ר יעבור מן האדם ויהיה הטוב להם ולא בבחירה. וזה שנאמר ביחזקאל ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו. והנה הלב החדש ירמוז לשובו לטבעו והרוח לחפץ והרצון ונאמר לא ילמדו איש את אחיו לאמור דעו את ה' כי כולם ידעו אותי מקטנם ועד גדולם. וידוע שיצר לב האדם רע מנעוריו וצריך להתלמדות רב ובכאן יעור שלא יצטרכו ללמוד נראה מזה שסר המונע והוא יצה"ר וכל זה לא יהיה אלא בשוב שכינתו לציון ואז נודה לו שיר חדש על גאולתינו מן הגלות ועל פדות נפשינו מן הגילגול בא"י גאל כ"ע ישראל סבא עם אחותי רעייתי תמתי שראשי נמלא טל קווצתיו רסיסי לילה וגו' והבן. סוד אידחי גברא מקמי גברא. ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע ואצונו. כבר ידעת מאמר זה דשבת של ד"ו זוגי היתה ר"ל נגעו שתי מלכות יחד משה ע"ה ומלכות יהושע וכבר השרישו חכמינו ז"ל שאין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא. ולכן אמר הקב"ה למשה הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע. וזה מאמר חכמינו ז"ל במסכת תענית, אלמא אידחי גברא מקמי גברא. וזאת היא הכוונה בהתפללנו על משיחנו בקדיש אנו מבקשים רחמים על חיי דכל בית ישראל ובכללם פרנסיהן ומנהיגיהן וחכמיהן שיזכו עמהן יחד בביאת הגואל לפי שכשיגיע פרנס אחד להיות מנהיג בדורו הראשון נדחה מפניו. וה"ה בזיווגן, ודווקא שימצא לו עון כמו לאדונינו משה ע"ה אבל אם היה לו זכות לא היה נדחה מפניו. וה"ה בזיווגן, ודווקא שימצא לו עון כמו לאדונינו משה ע"ה אבל אם היה לו זכות לא היה נדחה מפניו. וכן שאול אם לא שקדמו שני חטאים שעבר על מצות שמואל ולא עשה חרון אף ה' בעמלק ולכן נדחה מפני דוד, אבל אם לא שקדמו שני חטאים שעבר על מצות שמאל ולא עשה חרון אף ה' בעמלק ולכן נדחה מפני דוד. אבל אם לא היה לו חטא לא היה נדחה כמו שאמר לו שמואל הנביא ע"ה. ויאמר שמואל אל שאול נסכלת ולא שמרת את מצות ה' אשר צוך כי עתה הכון ה' מלכותך על ישראל מעתה ועד עולם. ועתה לא תקום הנה אם לא היה חטא לשאול היה מולך הוא וזרעו על ישראל לעולם רחמנא ליצלן מהאי עובדא אמן:

אות שלה - סוד ואלו צדיק ורשע לא קאמר:

סוד ואלו צדיק ורשע לא קאמר:

דע כי מזה המאמר יראה שהקב"ה אינו מכריח האדם להיות צדיק ורשע רק נתן הבחירה. וא"כ איך אמר כי אביאנו ופנה אל אלהים אחרים וגומר, א"כ ידע בהם טרם שיצא לפועל א"כ בא לו במוכרח לחטא ולמה יענש. וי"ל כי ידיעות הש"י לא הכריחתן רק ידע הש"י כי זה האדם יבחר ברע ולא בטוב וא"כ בחירתו הוא גרמה לו ולא הש"י. וא"ת אם ידע הש"י שהוא יחטא למה בראו. התשובה כי יש בכאן שני מובנים הא' כי כמו שברא הש"י ב' יסודות יבקשו המעלה והם אש ואויר ושני יסודות יבקשו הירידה והם המים והעפר. ואין לשאול בזה למה. כך אין לשאול למה יבראהו בחירי כי כן ראוי שיהיה. ואם ידע הש"י בשני היסודות שיעלו קודם עלותם ואינם מוכרחים כן גם בזה ויתבאר בסוד העיבור והבן זה:

אות שלו - סוד השיר והשירה:

סוד השיר והשירה:

ר"ל למה משה אמר בלשון נקיבה ושאר נביאים בלשון זכר דע בזה שתי כוונות, אחת על דרך הפשט והב' על דרך הסוד האחת ידוע מדרך הטבע כי הנקבה היא מוכנת להוליד תמיד עד גבול ידוע. ולכן כל השירות הקודמות באו בלשון נקיבה לפי שעתידה הצרה לבוא אחריהן אבל שיר לעתיד לבוא לא יבוא אחריו שום צרה ולכן בא בלשון זכר כי כמו שזכר אינו מוליד כך לא תבוא הצרה אחריהן והב' משה ע"ה אמר שירה לפי שעלה מלמטה למעלה והיה משבח המטרוניתא להדביק במלך אבל שאר הנביאים היו מהללים האיש להדבק באשתו כי היתה נבואתם ממנה מה שא"כ במשה רע"ה. ודע זה. ודוד המלך שאמר שירה דכתיב וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת זה היה בסוף ימיו שנתעלה מדתו למדת הת"ת והיה הוא והיא דבר אחד. ולכן היה ראוי שיתחיל מלמטה למעלה ודע זה:

אות שלז - סוד ד' נקראים עדים גורל ואבן יהושע ובאר יצחק ו

סוד ד' נקראים עדים גורל ואבן יהושע ובאר יצחק והשירה:

גורל ואבן יהושע ע"פ הגורל והאבן הזאת תהיה בנו עדה באר בעבור תהיה לי לעדה שירה וענתה השירה הזאת. והטעם כי כל אלה רומזים למדת דוד הנקראת תמיד באלה שמות. והדוגמא תורה לעליון ומה שעליו ולכן צריך להוציא כל דבר בדוגמא לפועל ואז תעשה הפעולה ההיא למעלה וזה שאמר הכתוב וידבר משה את דברי השירה הזאת עד תומם ואם תבין מה שהרמזנו תבין סוד גדול בהשבעות וקמיעות שיעשו בפועל הדברים בכאן ואז יפעלו ודע זה:

אות שלח - סוד כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו:

סוד כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו:

ראיתי להביא בכאן מאמרי החכם ז"ל ופירושינו אמר ה"ה ז"ל כי שם ה' אקרא בשמים הבו גודל לאלהינו ועם ישראל ידבר. וכן אבן יהושע רומז אל הארץ הזאת כי מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל וכבר פרשתיו. וכן אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאת ה' היתה זאת. ע"כ. אמר יהושע, האבן הזאת תהיה לנו לעדה כי היא שומעת וכן כי הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן א' שבעה עיני. עכ"ד ז"ל. הפירש כי שם ה' אקרא בשמיה. ירצה כאשר איחד שם ה' היא מדת בית דינו בשמים שהיא מדת יעקב. הבו גודל לאלהינו ירצה, או אתם תכוונו להשפיע למדת יעקב מדת אב אביהם הגדולה ותחברהו לארץ העליונה מדת בית דינו. וכאלו הודיענו בזה שנייחד הש"י מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ולכן אמר עם ישראל ידבר, כלומר, המוגשמים ולא עם ישראל סבא ודע זה. וכן אבן יהושע רמז אל הארץ הזאת ירצה כי יהושע לא דבר באבן המורגשת עד שאמר עליה כי שמעת את דברי ה'. והאבן המורגשת אינה בעלת שמיעה רק הכוונה היתה אל המדה הנקרא אבן ואשר שם אותה מצבה היתה הכוונה מה שהרמזנו בסוד הקודם שצריך לעשות בדוגמא איזה רושם כי מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל כוונת הרב כדמות ראיה אל מה שאמר כי צריך ליחד בזה האופן שהזכיר והודיע כי השפע בא למידי שהם זרועות עולם ומהם לאביר יעקב שהוא ת"ת ומשם ר"ל מת"ת אל רועה שהיא משך הוא"ו ומרועה אל מדת דוד אב"ן שהיא מקבלת מישראל סבא וכבר פירשנו פ' ויחי. וכן אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ירצה כי כל הבנין נקראים אבנים כי שם כל האותיות מצטיירים והיא אחרונה שבהם המקבלת מכולם ואל תחשוב כי בזה נפלה ממעלתה היא נהיתה לראש פנה לכל ראש תחת היו"ד. ירצה בזה להגיד כי האבן הנזכרת בפסוק רומזת במדה ההיא. מאת ה' היתה זאת ירצה מאת ה' התפארת היתה זאת המלכות ע"כ אמר יהושע האבן הזאת תהיה בנו לעדה כי היא שומעת ירצה כאשר פירש כי באבן המורגשת לא יאמר בה עדות ושמיעה. ואפלא מן ה"ה למה הכפיל לשונו שכבר הזכיר למעלה אבן יהושע וכן האבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים ירצה על מדת מלכות שש ספירות הם ז'. ועתה נפרש הפסוקים ההן כסדרן כי שם ה' אקרא ר"ל כשאקרא השם יהו"ה הכולל כל הספירות אז אתם הבו גודל לאלהינו דא גדולה מדת אברהם. הצור תמים, דא גבורה. כי כל דרכיו משפט, דא ת"ת. אל אמונה, דא נצח. ואין עול, דא הו"ד צדי"ק כמשמעו צי"ע. וישר, המדה הכוללת כל הדינין והיושר דא מלכות הוא כ"ע. מכאן תבין סוד גדול אשר בראשונה יחדם מלמעלה למטה ולבסוף יחדם מלמטה למעלה. ולכן אמר הוא ודע וכן ראוי לכל מיחדי הש"י שייחד אותו בזה האופן:

אות שלט - סוד המלאכים הנבראים בכל יום ומבטלן:

סוד המלאכים הנבראים בכל יום ומבטלן:

ת"ר אמר ליה ר"ל לחייא בר רב בר אוריא תא ואימא לך מילי מעליותא דהוה אמר אבוך. כל יומי מברי מלאכים מנהר דינור ואמרי שירה ומבטלי שנאמר חדשים לבקרים רבה אמונתיך. ועוד איתא במדרש בכל ים ויום מתחדש כת של מלאכים ואומרים שירה חדשה והולכים להם. דע כי למדרשים האלה שני מובנים. הא'. בא לרמז המבטים אשר מביטים הכוכבים זה לזה ומהם יוצאים מקרים וחדושים בעולם השפל ועושין רושם בנמצאו השפלות והנפסדות הכוחות ההם. וזה אמרם מנהר דינור, כלומר מאור ניצוציהם. ונקראים מלאכים ע"ד עושה מלאכיו רוחות כי כל הכוחות היוצאים בעולם השפל נקראים מלאכים. והב' דע כי

סיבתה היא חיצונית וכחם תשש ובטל לעמוד לפני יוצרם כהתבטל הניצוץ על גבי גחלת. והבן המשל הזה כי אין על מחנות חיצונית כח לעמוד לפני אש אוכלה ודע זה:

אות שמ - סוד הגוונים הנראים במראות לנביאים:

סוד הגוונים הנראים במראות לנביאים:

סוד לבושיה כתלג חיור וסוד שחורות כעורב. דע כי המראות הנראים לנביאים ולמדברים ברוח הקודש ובחלומות הצודקת כי משתנים כפי כח המקבלין וכפי הדבר הבא לעולם אם לשלום אם למלחמה, כלומר, אם יהיו הדרושים לשלום יראו לו תמונות לבנות ואם למלחמה יראו לו תמונות שחורות. אך המראה אין בהם שום שינוי ישתבח ויתברך הנראה ויאושר הרואה אמן:

אות שמא - סוד ד' נכנסו לפרדס:

סוד ד' נכנסו לפרדס:

ת"ר אברעה נכנסו לפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא ורבי עקיבא ואחר. בן עזאי הציץ ומת ועליו הכתוב אומר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. בן זומא הציץ ונפגע ועליו כתוב אומר דבש מצאת אכול דייך. אחר קיצץ בנטיעות ועליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך וכו'. מאי חזא חזא למט"ט דאתיהבא ליה רשות חדא שעתא למיכתב זכותיה דישראל. אמר גמרינן אין למעלה ישיבה ה"ן ב' רשויות יש מיד אלקוה למט"ט ומחיוה שיתין פולסא דנורא ואיתיהבא ליה רשותא למיקטעיה זכותיה דאחר. יצאת בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר. ע"כ לשון הגמרא במסכת חגיגה. והנה לברייתא הזאת ב' מובנים. הא'. לחכם האלהי ר' משה הנדבוני והוא בפירושו וכוונת הפילוסופים יעוין שם. והב' כפי המקובל בידינו מן בעלי העבודה. ולכן נקצר בזה כפי המכוון מדבריהם ונאמר:

אות שמב - ענין בן עזאי:

ענין בן עזאי:

ד' נכנסו בפרדס. דע כפי כל הדעות האמור כאן היא כינוי לחכמה האלהית. בן עזאי הציץ ומת לא מפני שראה שכינה, כי יש מפרשים כך, שא"כ היה גדול ממשה רע"ה שנאמר לו כי לא יראני אדם וחי. אלא הכוונה בזה שדבקה נפשו בדבוק אמיתי במקור שחוצבה ממנו והציץ באור הבהיר ושהיא והוא דבר אחד ומיד הפשיטה עצמה מכל משיגי הגוף וראתה מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה לא שבה עוד אל מכונה. ואין ספק כי זו מעלה גדולה ולכן קראו זה הענין ותארו ביוקר ועליו הוא נאמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו:

אות שמג - ענין בן זומא:

ענין בן זומא:

בן זומא הציץ ונפגע, ר"ל הפסיד דעתו. והורה בזה שלא בחסידות ובישוב הדעת כבן עזאי. ומתוך שהציץ גם הוא באור הבהיר יותר ממה שהיתה דעתו סובלת, נתבלבלו אליו הדברים ונשתבשה דעתו כאדם המעיין בחדושים עמוקים עד כי נפגע כמי שאין משיג הדברים העליונים על בורין. ועל זאת קראו ההשגה הזאת פגיעה ותראו כמו שאכל הדבש יותר ממה שתסבול האצטומכא שלא יצטרך להקיאו:

אות שמד - ענין אחר:

ענין אחר:

אחר קיצץ בנטיעות. כבר ביאנו בכמה מקומות מן החבור הזה כי כל המקצצים בנטיעות וההורסים הוא במדה אחרונה (היא המלכות) ולכן באמרו קצץ בנטיעות הוא שהפריד מן המדה האחרונה צי"ע (היינו שהפריד היסוד מהמלכות. וכיון שהמלכות ניזונת מהיסוד, הרי זה כמי שמקצץ נטיעות ובזה מונע מזון מהקרקע). מאי חזא, חזא למט"ט וכו'. כבר ידעת טעם מט"ט ששמו כשם רבו, והרמז אל המדה אחרונה מן צי"ע דיהבי ליה רשותא. כבר ידעת שהנהגת ישראל הוא במדה אחרונה והיא שעמדה להם ולאבותיהם. וכשראה אחר זה חשב שהם ב' רשויות. גמרינן (והרי למדנו) אין ישיבה למעלה ח"ו ב' רשויות. כלומר, מאחר שאין לשם דברים גשמים איך נתנה לו רשות לכתוב שנראה שיש לו איזה השתתפות עם התחתונים בהנהגתם עם שיהיה כותב וא"כ מה צורך בעליונים תספיק היא בהנהגת בניה. וזאת הכוונה מזקת מאוד במדה אחרונה שנתן לה הכח לבד. מיד אפקוה למט"ט כו' כלומר הראו לאחר כי אין כח בה זולתי עם מה שלמעלה ממנו ושאין שם אלא רשות א' בלבד. או יהיה הטעם, הוסיפו אש על אש השכינה וזה שתין פולסא דנורא כלומר משש ספירות שכל אחת כלולה מעשר כדי לעשות נקמה באחר. וזהו הנכון, כי למה יצקוה למט"ט והוא אין לו חטא בזה. ואתיהבא ליה רשותא, ירצה למט"ט נתנו רשות לכרות ולאבד זכיות של אחר כל זה הראו לו שאין הדבר כן כמו שחשב שח"ו ב' רשות. ולכן אמר ואתיהב ליה רשותא, כלומר, שנתנו לו רשות מהעליונים שעליו יצאת בת קול ואמרה כבר ידעת סוד בת קול. ובאותו הזמן היה משתמשין בו חסידי ישראל חוץ מאחר, מאלישע אחר, מדה כנגד מדה. הוא הפריד השכינה מאוצר הנשמות צי"ע ולכן תהא נשמתו נפרדת מאותה האוצר. וקראו אחר כי אין לך עובד ע"ז כזה והוא בכלל לא יהיה לך אלהים אחרים על פני:

אות שמה - ענין ר' עקיבא:

ענין ר' עקיבא:

ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום ועליו הכתוב אומר משכני אחריך נרוצה. ואף ר"ע בקשו מלאכי השרת לדוחפו, א"ל הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי. מאי דרש אמר רבה בב"ח אר"י ואתא מרבבות קודש אות הוא ברבבה שלו. רבי אבוה אמר מהכא דגול מרבבה דוגמא הוא ברבבה שלו ר"ח בר אבא אמר ר"י מהכא לא ברוח ה'. ע"כ לשון הגמרא ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום, ירצה שחבר מדה אחרונה (מלכות) במדת השלום (ביסוד) בהכנסו לעיין בדברים ויצא בשלום בחיבור האמיתי. והראיה בזה על שהיה לו שכל שלם וכשהגיע לאוצר הנשמות עמד שם ולא רצה לעלות יותר ממקום ששכלו הגיע. ועליו נאמר הכתוב משכני אחריך נרוצה. וידעת מה המלך ומה חדריו. ובפירוש אמרו ז"ל אלו חדרי ג"ע. וידעת סוד גן וסוד עדן. והנה הוא השיג מה שהשיג אחר, אבל לא טעה בטעותו. ואף ר"ע בקשו מלאכי השרת לדוחפו. כבר ידעת מי הם מלאכי השרת השומרים לבל יכנס זר למלך בלי רשות. אל הקב"ה, הוא תפארת ישראל עם משך הו'. הניחו לזקן שראוי להשתמש בכבודי, כלומר, ראוי לדבר במדה האחרונה שהוא כבודי כי ישתמש בה בחיבור ולא בקיצוץ. מאי דרש אמר רבה בב"ח אמר ר"י דע כי בכל אלה הדרשות תורה לנו כי תפארת ישראל נמצא תמיד בשכינת עוזו הנקרא רבבה שלו וצבא שלו והנה הדרשות האלה הם הפך כוונת אחר כי הוא (ר' עקיבא) ייחד (יסוד ומלכות) והוא (אחר) הפריד. ולכן זה נטרד וזה נכנס ויצא בשלום. והנה ביארנו לך ביאור רחבת ידים בסוד ד' נכנסו לפרדס ודע זה והבינהו היטיב והנה התבאר כי חטא אחר היה כחטא אדם ודור הפלגה ועגל והדומים להם והאלהים כרוב רחמיו יצילנו משגיאה אנ"ס:

אות שמו - סוד שראוי לומר בשבת רחמנו מנחם ציון:

סוד שראוי לומר בשבת רחמנו מנחם ציון:

והטעם כבר בארו חכמי האמת כי הרחמנות לאב והנחמה לאם ולפי שהאב עם האם בחיבור ביום השבת ולכן ראוי לומר רחמנו ומנחם כרחם אב על בנים כאשר אמו תנחמנו:

אות שמז - סוד שאסור להסתכל בקשת או בלבנה:

סוד שאסור להסתכל בקשת או בלבנה:

דע כי סוד זה לא נרמז לא בתורה ולא בנביאים ולא במדרשים אך מצאנוה לאחד מחכמי הקבלה האחרונה וזה לשונו. שמעתי אומרים על מורי דודי רבי מאיר הלוי ז"ל שהיה מזהיר אזהרות רבות שלא להסתכל בלבנה כמו שאמרו חז"ל הזהרו שלא להסתכל בקשת ואשריו ואשרי חלקו שזכה לתורה תמימה ולחכמה פנימית נעלמה ואוי להם לדור שנוטל כבוד מבניהם ואוי לי שלא זכיתי ללמוד תורה לפניו כ"א פרק הכונס צאן לדיר בלבד כבן עשר שנים הייתי אז וברוך המקום שזכני לראות הדרת פניו לעת זקנותו וסמך ב' ידיו עלי וברכני ברכה משולשת והיא שעמדה לי גם עד זקנה ושיבה והאמת אסור לראות בלבנה לפי שרומזת ללבנה העליונה שעליה נאמר יפה כלבנה ומשם כח מלכות בית דוד ככתוב כירה יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה עכ"ל ודברי פי חכם חן ושפתי ברור מיללו:

אות שמח - סוד עושה שלום במרומיו:

סוד עושה שלום במרומיו:

אר"י מאי דכתיב עושה שלום במרומיו, מעולם לא ראתה חמה פגיתה של לבנה משום חלישות דעתה של לבנה ולא פגימתה של קשת כי היכא דלא לימרו גירי קא משדיא עכ"ל. התבונן ראשונה שכל מה שהקישו הלבנה לקשת וזו כדעת החכם הנזכר ועוד תבין מזה כי אין כוונת ר"י בלבנה המורגשת כי מאי חלישות דעת איכא הכא. אלא כוונתו על הלבנה העליונה והיא נקראת מלכות בית דוד והיא הנרמזת בקשת כאשר פירשנו ופגימת הלבנה העליונה יורה על הכניס צורת החיצונים לפנים ולכן בדוגמא נעשה שלא תהיה נראה הפגימה של לבנה לחמה להודיענו כי החמה חפיצה בחיבור הלבנה ומילואה ולא בפגימתה וכן הקשת הפוך שלא כדרך המורים להודיע השלום בארץ ודע והבן אותו:

אות שמט - סוד גדול כחן של נביאים שמדמם הצורה ליוצרה:

סוד גדול כחן של נביאים שמדמם הצורה ליוצרה:

שנאמר ואשמע את קול אדם וגו'. כפי הפשט קשה שהיה לו למימר שמדמים הנוצר ליוצרה. דע כי הצורה היא האדם המורגש כי הוא צורת האדם העליון ככתוב נעשה האדם בצלמינו ודע זה ועיין בסימן תנ"א:

אות שנ - סוד דוד המלך חי וקים:

סוד דוד המלך חי וקים:

א"ר לר' חנינא זיל לעין עיטם וקדשה ושלח ליה סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים. כבר ידעת ממה אשר כתבנו כי הלבנה הזאת היא תרמוז ללבנה העליונה ושהלבנה עליונה היא מלכות בית דוד והלוחמת מלחמתיו ככתוב זאת היתה ללמד בני יהודא קשת. ודע כי לעתיד לבוא היות החבור שלם וכעת דודים הגיע תתמלא פגימתה של לבנה העליונה מכוחות הטומאה ואז יהיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה כאור שבעתים כאור שבעת ימי בראשית ומה שכתוב ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם ודע זה:

אות שנא - סוד ויהי ידיו אמונה:

סוד ויהי ידיו אמונה:

דע כי מרע"ה היה מכוין בהרמת ידיו לעשר ספירות ולהביא הנצוח למדת האמונה ובעת הנחת ידיו היה גובר עמלק הבא מכח סמא"ל הרשע להכנס במדת האמונה. וזהו הסוד והי' ידיו אמונה עד בא השמש ר"ל עד בא מדת תפארת לאמונה להיות בחבור אחד ודע זה:

אות שנב - סוד להנחיל אוהבי יש:

סוד להנחיל אוהבי יש:

יש אומרים כי טעם יש כמו היש ה' בקרבנו אם אין. והרמז לחכמה עילאה המשפעת שפע וברכה למדת הבינה אשר תשובת הנשמה לבסוף. ויש אומרים שהרמז שהיה ה' בקרבנו למדת מלכות הנקראת זעיר אנפין וזה סודו להנחל אוהבי יש, כי עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה א"כ לפי זה יהיה הפירוש להנחיל אוהבי יש רומז למדת מלכות ודע זה:

אות שנג - ענין שאין השם שלם עד שינקום בעמלק:

ענין שאין השם שלם עד שינקום בעמלק:

סוד חי יהו"ה דע כי חצי השם הראשון שהוא י"ה עולה כ"ו. כיצד י"ה במלואו (יו"ד ה"א) הרי כ"ו. ו' במילואו (ו"ו) הרי י"ב. וה' במלואו ששה (ה"א). הרי י"ח, הרי חי יהו"ה. והנה הסוד נגלה באמרו כי יד על כס י"ה שחסר ו"ה חצי השם האחרון שהוא בגמטריא י"ח, כלומר, שאין הש"י חי ר"ל שלם עד שינקום מעמלק. ודע זה:

אות שנד - סוד יש אם למקרא ויש אם למסורת, בנין אב או בנה

סוד יש אם למקרא ויש אם למסורת, בנין אב או בנה אב:

דע כי לא תמצא בנין אב או בנה אב כי אם בפסוקי תורה שבכתב כי היא אם לכל מדברי רוח הקודש והנביאים כי הוא יסוד אשר עליו נבנים כל הבנינים מתורה שבעל פה, ולכן הראיה שבא ממנה נקרא בנין אב. אך אם איזה דיבור מדברי רוח הקודש בדבר המתקן את הקריאה בספר תורת אלהים לדרוש מזה איזה דרשה להסמיך אליו שורש אומרים יש אם למקרא ויש אם למסורת. וזה באה מדברי הקבלה אשר היא באה מתורה שבעל פה הנקרא אם, לכן אומרים אם למקרא ואם למסורת. ודע זה:

אות שנה - סוד אספקלריאות ועיילי בבר:

סוד אספקלריאות ועיילי בבר:

א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עליה והם מועטים אם אלף הם אני ובני מהם ואם מאה הם אני ובני מהם ואם שנים הם אני ובני מהם. אם אלף הם ומי זוטרא כולי האי והא אמר רבא תמניא עשר אלפי פרסי הוי דרא דקב"ה שנאמר סביב י"ח אלף. לא קשיא הא דמסתכלי באספקלריא המאירה והא דלא מסתכלי באספקלריא המאירה. ודמסתכלי באספקלריא המאירה מי זוטרי כולי האי והאמר אביי לא פחתת עלמא משיתא ותלתין צדיקים דמקבלי אפי שכינתא בכל דרא ודרא שנאמר אשרי כל חוכי לו, ל"ו בגימטריא הכי הוי. לא קשיא הא דעיילי בבר והא דעיילי בלא בר. עכ"ל הגמרא. כבר ביארנו כי כל מה שתמצא בחמה עם הלבנה באורה ובקבלת אורה כמו כן תמצא בד"ו פרצופים. והא דעייל בבר וכו' ר"ל ברשות כלומר הנכנסים ברשות הם רבים ושלא ברשות הם מועטים, כי לא כל הרוצה ליטול את השם יטול. ומעתה אעורר לב חכם בספיקות הנופלים בדרוש הזה. הא'. ראיתי בני עליה והם מועטים. קשה אם כוונתו לומר על כל הדורות יפה מקשה מי זוטרי כולי האי. אבל אם כוונתו לאנשי דורו כאשר פירשו המפרשים א"כ מאי מקשה ומי זוטרי כולי האי, שהרי מיום שנברא העולם עד דורו קרוב למאה שהם מאה אלף. הב'. ואם מאה הם אני ובני מהם כמאן לא כמ"ד י"ח אלף ולא כמ"ד ל"ו צדיקים. הג'. ואם ב' הם אני ובני מהם זה יותר קשה מכולם כי אביי גמיר ליה שאין דור פחות מל"ו צדיקים בכל דור ודור. הד'. תמני עשרי פרסי הוי דרא דקב"ה, תימה לי האי דקאמר תמניסר פרסי וכו' אם רצה לומר שדורו של הקב"ה י"ח אלף כלומר ואתה איך אמרת אלף והוא תירץ הא דמסתכלי וכו' כלומר לעולם בכל דור ודור יש אלף דמסתכלי וכו' אבל דמסתכלי בשאינה מאירה רבים הם כדאמרת שהם י"ח אלף, הנה יבוא לכל דור י"ח צדיקים וזה דלא כאביי. הה'. הא דמסתכלי במאירה קשיא לי טובא והלא מום שנברא העולם לא הסתכל באספקלריא המאירה לבד משה ואיך אמר דמסתכלי בכל דור במאירה אלף או מאה או ב'. כ"ש בדברי אביי דמסתכלי במאירה ל"ו בכל דור ודור. הו'. דמסתכלי במאירה מי זוטרי כולי האי. קשיא לי המקשין אנה חוזר אם לאלף או למאה דקאמר רשב"י א"כ מאי והא הני רבים מהני הני אלף או מאה והני ל"ו. אלא ע"כ דחוזר המקשן על אם ב' הם אני ובני מהם, א"כ איך אמר רשב"י אם אלף הם כנראה שסובר שיכול להיות אלף בכל דור ודור ולפחות שנים. הז'. שמקבלים אפי שכינתא מרא דאברהם תלי תניא בדלא תניא ג"כ הכי תלי טעמא בלא טעמא, הלא אפי שכינתא היא אם אספקלריא שאינה מאירה כי השכינה נקראת כך ר"ל אספקלריא שאינה מאירה, אם לא שתאמר שאפי אינו חוזר לשכינה אלא לפנים שלה שהיא אספקלריא המאירה. דיקא נמי דקאמר אפי שכינתא ולא אמר דמקבלי שכינתא. ודוחק לתרץ כן כי קצת מדרשים מנגדים לזה. ולישב המאמרים האלה אוצר ה' יבואו ושם יתורצו:

אות שנו - סוד רגלוי דבר נש אינון ערבין ליה לאתר דמתבעי:

סוד רגלוי דבר נש אינון ערבין ליה לאתר דמתבעי:

בשלהי דסוכה גרסינן הני תרי כושאי דיתבי קמי דשלמה אליחורף ואחיה בני שמשאי ספרא דשלמה הוי. יומא חד חזיה למלאך המות דהוי עציב. א"ל אמאי עציבת. א"ל דבעי מינאי הני תרתי כושאי. קרינהו לשעירים ואמר להו אמטינהו למחוזא דלוז. כי מטא לבבא דלוז שכבו. למחר חזיק למלאך המות דהוה בדיח. א"ל אמאי בדיחת. א"ל באתר דאתבעי מנאי התם שקילתנהו פתח שלמה וא' רגלוהי דב"נ אינון ערבין ליה, לאתר דמתבעי תמן מובלין יתיה. עכ"ל הגמרא. המאמר הזה אם הוא כפשוטו יש לו סוד עמוק ונשגב ונאמר הני תרי כושאי, יהודאין היו ונקראו על שם מקומם כמו אתי הגיתי. והיו סופרים למלך שלמה ע"ה. והנה נראה שהיתה נשמתן ממקום קדושה טהרה ולזה לא היה מ"ה יכול להמית אותם דהוי עסקי באורייתא ופתקין נפקן מהמלך להאסיפם מן העולם. יומא חד חזייה למ"ה דהוי עציב, ר"ל מ"ה נראה לפני שלמה הע"ה וראוהו שהיה עציב והטעם שלא היה יכול להשלים שליחותו לאספם מן העולם. ועוד תשמע דברים בעז"ה בענין מ"ה (מלאך המות) שעכ"פ הוא נמצא והוא ממונה על אסוף החטאים מארץ לא כדברי רודפי הבל חכמי המחקר ר"ל. דקא בעי מנאי הני תרי כושאי ולא יכולני להו, מטעם דאינם במקום שנאמר ודלעו באורייתא. קרינהו לשעירים, ר"ל לשדים כמו ושעירים ירקדו שם כי שלמה המלך ע"ה מלך על עליונים ותחתונים א"ל אמטינהו למחוזא דלוז:

אות שנז - ענין המקום לוז שאין שם שליטת מלאך המות:

ענין המקום לוז שאין שם שליטת מלאך המות:

מה שציום להוליכם ללוז שלפי ששם אין מ"ה שולט ורשאי להניס שמה כדאיתא במדרש תניא היא לוז הצובעין תכלת היא לוז שבא סנחרב ולא בלבלה בא נובכדנצר ולא החריבה, ואף מ"ה אין לו רשות להכנס שם אלא זקנים שבה בזמן שדעתם קצר עליהם מוציאים אותם חוץ לחומה והם מתים. כי מטא לבבא שכבו כו' כשהגיע לשער לוז מצאם שם מ"ה אשר בא לאסוף נשמות הצדיקים הזקנים אשר הוציאם מן החומה ואספם כי לא ידע מ"ה ששלמה ע"ה ישלחם שם. למחר חזייה למ"ה דהוי בדיח. דע כי מ"ה אין לו רשות ליכנס אלא במקום שנאמר לו והראיה מהא דאמר אבוה דרב לרבא בחלמא שני דוכתיך וכו' ומ"ה כשראה אותם אצל שלמה לא היה יכול להם מפני ב' סיבות הא' שהמקום ההוא מקום הנאמר לו והב' דהוי טירדא בגרסייהו ומפני שהגזירה האלהית צריכה להתקיים בא בלב שלמה המלך עליו השלום לשלחם ללוז והוא המקום אשר אמר למ"ה והיינו דאמרי רגלוהי דבר נש אינון ערבין ליה:

אות שנח - סוד כמה לוקין והאיך לוקין ועל מה לוקין:

סוד כמה לוקין והאיך לוקין ועל מה לוקין:

דע כי בתחלה נביא המאמרים כפי שרשם המונח במשנה ובתלמוד ובספרי הפוסקים הבאים אחר התלמוד זה סדר ודין הדברים במה שלוקין כו' מתניתין ורצועה של עגל בידו כפולה לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות עולות ויורדות בו. פירש הרב הרמב"ן ז"ל אלו שתי רצועות של חמור לפי שעשה מעשה בהמה יענש בעורו כמו שנאמר עד"מ ידע שור קונהו וחמור איבוס וכו' לשון הרמב"ן ביד הגדולה ורצועה של עגל בידו כפולה לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות של חמור עולות ויורדות בו ורוחב הרצועה טפח וארכה כדי שיגיע עד כריסו ויד של רצועה שאוחז בה ארכו טפח עכ"ל וכן כתב ר"מ מקוצ"ה. תניא ורצועה של עגל, פני שור מהשמאל מ"ה הקשה, אדון השמיטה. כפולה לשנים, לרמוז אל מדת הוד וב' לד' כנכפל כ"א ובא כ"א למדת מל' התקנה לשבים. וב' רצועות של חמור משמורה חמור נוער מדת אברהם והנמשך אליו נצח הרי ב' רצועות מן רחמים ככתוב ברוגז רחם תזכור. עולות ויורדות בו, כלומר עולות למעלה לשאוב מימי הרחמים ויורדות במלכות היא הרצועה המעובדת לשם אלהינו להיות רחמים בדינם. ורוחב הרצועה טפח, כמו וימיני טפחה השמים כי הרצועה רחבה ונסב השמימה למעלה עד השמים העליונים. וארכו עד שיהא מגעת עד כריסו, היא סוף פי האצטומכא והוא טבורו המכוונת כנגד הלב כי לא מלו לבותם והרמז שצריך אגן הסהר ויד של הרצועה שאוחז בה ארכה טפח, היד רומזת אל היד הגדולה האוחז ביד מדת משפט כי ימינו טפחה שמים וכ"ז רומז אל שיהיו רחמים בדינה וז"ש טעם שכשמכה גביה שתי ידיו לערב שמאל בימין בא' כדי שיהיה רחמים בדינים. התבונן עד אנה רומזים הדברים. מתניתין כיצד מלקין אותו, כופת ב' ידי על העמוד הילך והילך וחזן בה"כ אוחז אותו בבגדיו ואם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו, עד שהוא מגלה את לבו. שאינו מכהו על כסות שנאמר והכהו ולא לכסותו. והאבן נתונה מאחוריו וחזן הכנסת עומד עליו כו' עד אלה ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידיו לאחוריו ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה שנאמר והפילו השופט והכהו לפניו שיהיו עיניו של שופט רואות בו. לא שיהיה מביט בדבר אחר מכאן שאין מכין שנים כאחת. כופת שתי ידיו על העמוד הילך והילך שתי ידיו, נגד זרועות עולם על העמוד, הקו האמצעי הילך והילך, יד שמאלית ליד ימין ויד ימין ליד שמאל כדי לערב הדין ברחמים ושיהיה האצבעות פשוטת בלתי קשורים, לרמוז לעשר ספירות. וקשורה תהיה בפרק שלמעלה מכף ידו. ויקשרנו באופן שיהיה בין פניו העמוד מקום פנוי שתהא רצועה נכנסת לשם להכות בין דדיו. וחזן הכנסת אוחז בבגדיו, רומז אל השליח המתמנה מן מדת מלכות להתהלך בארץ לנקום נקמתה. וכבר ידעת כי הבגדים אשר האדם מתלבש בהם הם רומזים אל הקליפות עולם חיצוני ולכן ראוי שיסירם מעליו ושיהיה גופו מוכן לקבל יסורין מדת הדין. עד שהוא מגלה את לבו, נגד אשר פשע והגיע פשעו בלב העליון. והאבן נתונה מאחריו, היא אבן אשר שליח ב"ד עומד עליה ומתהלך בארץ ומשיב למשלחו דבר לאמר התהלכנו בארץ. ומכה אותו שליש מלפניו שהם י"ג מדת רחמניות וי"ג מכילתיה דרחמי הנשפעים אל צי"ע בחבור בת זוגו. אחר שנלקה אחיך הוא והמכות ההן בין דדיו מקום הלב וגו' על שתי כתיפיו י"ג מימין וי"ג על שמאל נגד שם הוי"ה ית' ומפני שפנה אליו עורף ונתן מקום לחיצונים להכנס לפני ולפנים מצד ישמעאל ועשו ולכן יהיה המלקות בין כתיפיו כי הם רומזים בכתפיהם. ואינו מכה אותו לא עומד, כי עונותיו עברו למעלה לראש ואשמתו גדלה עד לשמים ואיך יעמוד בעזות מצח נגד אל עליון. ולא יושב כדי לחלוק כבוד למדת הדין ותהיינה עיניו של שופט בו שיהיה משפיע עליו השופט העליון לכפר עוונו, כי כפי פועל התחתונים כן יהיה התעוררות העליונים על המקבלים. כיצד קורין. הגדול שבהן קורא כל זמן שזה לקה אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת וכו' והפלא ה' מכותך ואת מכות זרעך מכות גדולות עד נאמנים. ומתכוין שיגמר הפסוקים עם המלקות ואם לא גמר חזר לתחלת המקרא וקורא וחוזר וקורא עד שתגמור כל ההכאה. והשני שבדיינים מונה והשלישי אומר לחזן הכה כל זמן שמכה על פיו הוא מכה. עכ"ל. וטעם קריאת הדיינים הגדול שבדיינים הרומז למכריע הראשון כדי שיתבונן הדברים התחתונים ויעוררו העליונים להסכים על ידם. והשני שבדיינים מונה הוא הדיין ימיני והטעם כבראשון. והג' אומר לחזן הכה הוא הדיין השמאלי. וכל זה כדי לעשות רושם למטה שיתעורר כל העליון להסכים על ידם. וכוונת סוד הפסוקים בפירושינו לתורה. והנה נתבאר לך סוד המצוה הזאת כפי נתינתם כסיני וטעם ארבעים כנגד ארבעים סאה וארבעים יום דמשה רבינו עליו השלום ומ' יום דדור המבול והמשכיל יבין משם והלאה. ותבין על איזה עבירה לוקין ואלהים יראנו נפלאות מתורתו א"ס:

אות שנט - סוד ז' שקדמו לבריאת עולם:

סוד ז' שקדמו לבריאת עולם:

תניא ז' דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן - תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם כסא הכבוד ושמו של משיח. תורה מנין שנאמר ה' קנני ראשית דרכו. תשובה מנין שנאמר בטרם הרים ילדו כו'. עד שמו של משיח שנאמר לפני שמש ינון שמו. עכ"ל. תורה חכמה עילאה הנקראת רוח אלהים חיים. תשובה בינה הקדמות לשלושת אבות הנקראים הרים והוא הנקרא רוח מרוח. גן עדן ת"ת, כלומר, עדן שגן נטוע בתוכה. גיהנם היא האש הגדולה מדת הדין הקשה שלמעלה ומדת הדין הרפה שלמטה ממנו ובכלל ת"ת ופחד שני נצחים. בית המקדש מלכות והוא שנאמר בכל ביתי נאמן הוא וכו' ואין בין בית המקדש שלמטה ושל מעלה רק ח"י מיל. ושמו של משיח קבלנו בשמו ששמו צדיק ואם כן ירמוז בזה אל צי"ע הרמוז במשך הו' וצי"ע עטרת יחיה. הנה בכלל זה אל כל ז' ספירות רמוזים ודע זה. וא"ת ואיך לא כתבם כסדר מלמטה. ואם תבין סוד מאמרם ז"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה תבן זה הסוד, וזה כי הספירות הם כלולים זה בזה כשלהבת הקשורה בגחלת ואין כאן מוקדם ומאוחר באיזה צד שתקח שם השלהבת מצויה ודע זה והבינהו ויותרו לך כל ספיקות וגדולות בתורת האל יתברך:

אות שס - סוד שצריך לכתוב שטר אירוסין לשמה:

סוד שצריך לכתוב שטר אירוסין לשמה:

והטעם כי כבר קדם לנו הדיבור כמה פעמים שסביב העטרה עשר כתות הטומאה ובאר צרה נכריה היא לילית אשתו של סמא"ל הרשע. וא"כ אם נכתב שלא לשמה פסול כי ירמוז לדברים חיצונים. והקדושין כונתם לחבר אשת חיל בי"ה ו"ה איש וכו':

אות שסא - הענין שצריך לכתוב גט לשמה:

הענין שצריך לכתוב גט לשמה:

וכיוצא בזה בגט שצריך לכתוב לשמה להורות על השכינה שהיא בגלות ובעונותינו שולחה אמנו בגט כריתות אמנם בדוגמת הגשמת אם, נשאת לאיש אחר לא תשוב עד לבעלה הראשון משא"כ בשכינה שנאמר אלכה ואשובה אל אישי הראשון. והטעם כי היא לא נשאת לשרי מעלה אך שמוה נוטרה את הכרמים וזוכרה אהבת נעורים ומורדת דמעות והטעם בדמעות שפע הפירוד וההוד בהיפך זה שהורגלה להיות חוט של חסד משוך עליה. וכדי להודיעך סוד זה אמרו חז"ל לכתוב שמה ושם עירה כדי להודיע הסוד שזה אינו מדבר באיש הגשמי לבד:

אות שסב - סוד הקדושין שצריך בכל ענין שיאמר הוא ולא היא:

סוד הקדושין שצריך בכל ענין שיאמר הוא ולא היא:

שהוא שיקנה עצמו לה ושהוא יתן ולא היא ואף אם היא תתן צריך שיהיה הדברים מורם שהוא הקונה. והטעם ר"ל התפארת הוא המשפיע לא המקבל מכנסת ישראל ואם הדוגמא תעשה בהיפך, תהא פוגמות למעלה. וטעם הריני אישך וכו' שנראה שמשפיע אליה אמר שהוא רוצה בחבורה להיותו להחביר העליונים, ולזה צריך לגרור האשה אחריו וכמה שהיא בעצמה אמרה לדודה משכני אחריך נרוצה וגו':

אות שסג - סוד האב זכאי בבתו בעודה נערה בקדושיה:

סוד האב זכאי בבתו בעודה נערה בקדושיה:

והטעם כי ירמוז אב לחסד. והסוד, ע"ט בת (ר"ל בת היא עטרת, היינו מלכות) היתה לאברהם חסד. ובכל שמה. וכבר ביארנו בכמה מקומות שהבת הלזו חוט של חסד ע"י בעלה ת"ת אשר האלכסונים קבועים בו ומשיעברו י"ב שנים ויום אחד יתחלו להראות לה סימנים שערות בזקן התחתון וזה יהיה עד ו' חדשים. וטעם ו' חדשים, לפי שמן האב (חסד) עד הבת (מלכות) ו' ספירות. ומשם והלאה יוצאת לבוגרת כי כבר כלה רחמי האב בי"ב האלכסונים ובשש ספירות, ומשם והלאה ויצאתה לרשותה להיות ברשות עצמה לקבל מן בעלה שפע ברכה להוליי" בנים ובנות להשפיע לעולם הפירוד ודע זה:

אות שסד - סוד השושבנים והחתן והכלה והשדכן:

סוד השושבנים והחתן והכלה והשדכן:

כי החתן הוא ת"ת וכלה היא עטרת בעלה והשושבין הימיני רמז לחסד והשמאלי לפחד. וראוי לעולם להיות החתן והכלה והשושבונין בבית אחד לרמוז על היחוד. החתן יהפוך פניו לדרום ר"ל לרמוז על מדת הדרום מטה כלפי חסד וא"כ תהיה עמידת החתן לצד מזרח ופניו יחזור מערכי ח"ס עי"ל. והכלה במערב. ומעלת השושבין הימיני א"ס יתברך שבע ברכות להטות חוט של חסד על החתן והכלה. ודע כי איש הביניים המשדך לחתן עם הכלה הוא רומז לצי"ע הוא חבור העליון ד"ו פרצופין:

אות שסה - סוד שבע ברכות לחתנים:

סוד שבע ברכות לחתנים:

דע כי ברכה הא' שהיא ברכת היין כבר רמזתי סודה וסוד לא תעזוב את הלוי, הלו"י פחד. כל ימיך, ש"ה. לעולם, עטרת. ברכה שניה שהכל ברא לכבודו. והרמז בו לצי"ע המזוג רבבה ע"ט ליעקב ת"ת. וזה טעם אמרו שהכל ברא לכבודו. ודע כי ל"ב בגמטריא

כבוד וכן כבוד בגמטריא יהו"ה והנה שתי הכבודות מתחברים ע"י צי"ע הנקרא הכל. וראויה היתה זאת הברכה להאמר תיכף באסיפת העם, רק כדי לכנסתם על הכוס הרומז לכנסת ישראל אמן כן י"ר. ברכה שלישית יוצר האדם. והרמז להאדם העליון הרומז לד"ו פרצופים ולכן בא בה"א הידיעה ככתוב זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם. וטעם יוצר שם לבינה. ברכה רביעית תרמוז ג"כ לד"ו פרצופים שנבראו בצלם דמות תבנית שלשה הרוחניות והתקין, יוצר האדם. לו, ר"ל לתפארת. ממנו, ר"ל מעצמו מבינה. בנין עדי עד, כל ההקף עד עדי. וחזר דברו וחתם בא"י יוצר האדם, ירמוז בכפל הזה לאור הנעלם צי"ע. ברכה חמשית לנחם עטרת בעלה בגלותה שישמחה הפועל העליון בבינה ר"ל בהשפעות ז"ס אליה לחבר את האהל להיות אחד. וקראה עקרה כי היא בעונותינו עקרה מן השפע עליון. ציון צי"ע בחיבור בת זוגו בבינה הה' העליונה ר"ל חג"ת נ"ה ובהיות החיבור העליון על מכונו גם הדוגמא על מכונתה. ברכה הששית שמח תשמח. והבקשה למדת הבינה שישמח הרעים האהובים העליונים והרעים האהובים התחתונים, ולכן הכפיל השמחה לצורך האדם הגשמי בג"ע הנטועה מקדם. וחותם בא"י משמח חתן וכלה המורגשים. הברכה השביעית ברכת אשר ברא. בא לרמוז על הכת"ר העליון הרומז כאשר פירש במה שקדם ולכן א"צ עשרה אפילו ביחיד נאמרה כי הכוונה חוץ לבנין כאשר פירש. ויש בו י"ב לשונות ששון ושמחה וכו' כנגד י"ב אלכסונים ואם תוציא חתן וכלה דאיצטרך לגופיה, נשארו י' נגד י' מאמרות. ונזכרו חמשה קולות נגד חמש ספירות האחרונות. וחותם בא"י משמח חתן עם הכלה, בה"א הידיעה ר"ל החתן שהוא הת"ת המקבל מן ה' העליונות ומתחבר עמהם והכלה המתחברת בה' תחתונים נמצא עתה נשלם כל היחוד בחתימה זו. והחתנים מן המנין כי ת"ת מן כלל הי' ושרשם והוא הציר שעליו מסובבים כולם:

אות שסו - ענין פנים חדשות:

ענין פנים חדשות:

ופנים חדשות שמרבים בשבילו וא"כ אם הוא זוכה שמרבה בשבילו למטה א"כ ירבה בשבילו למעלה. ולכן צריך לברך ז' ברכות ושבת פנים חדשות יען כי המלך והמלכה התראו פנים בפנים. ודווקא בשתי הסעודות הרומזים אל ד"ו פרצופים אבל בסעודה הג' הרומזת ליחוד ג' רוחנית אין מברכין רק אשר ברא הרומזת על כתר עליון ודע זה וכן כל ז' מברכין שהמשמחה במעונו ואשר ברא נרמז שתבא השפע מג' רוחניות אל ההקף:

אות שסז - סוד הכתובה והתוספות:

סוד הכתובה והתוספות:

דע זה לך כי כבר ביארנו כי החתן הוא ת"ת והכלה היא עטרת בעלה והת"ת עיקר קבלתו מתורה הרשומה ומה שמקבל ממנה הוא נותן להכלה ע"י צי"ע. וראה והבין עד אנה הדברים מגיעין ולכן אמרו אסור לדור בלא כתובה אפילו שעתא חדא. והבעל ת"ת נותן שכר הסופר, צי"ע כי השפע בא אל הסופר ראשונה ואח"כ אל הכלה ולפי שהשפע בא אל הכלה מן וא"ו ומשך וא"ו וכל אחד כלול מעשר הרי מאתים. והחתן קיבל מתורה קדומה אשר קבלה מכ"ע וכל אחד מהם כלול מעשר מעשר הרי מאתים. וזה דוקא לבתולה האטמה מכל פגע רע ומקבלת מן הווי"ן השנים, אבל אם היא גדולה שנכנסה בה חוץ מבעלה א"כ הוא"ו הראשון הלך ונשאר משך הוא"ו, ועל כן כותב לה מנה. וזה עיקר כתובה לפי שהחתן העליון הוא מקבל מהספירה שפע ונותן ומשפיע לכלתו. ולכן יכול החתן הגשמי להוסיף לה כמה שירצה מן הבא לידו חוץ מעיקר כתובה לבתולה מאתיים ולאלמנה מנה, מזה הסך אין לגרוע כלל וכלל ואין שייך בו מחילה ואם פיחת או מחלה בעילתו בעילת זנות:

אות שסח - סוד אשה שנשאת לשנים לא תנשא לשלישי:

סוד אשה שנשאת לשנים לא תנשא לשלישי:

והטעם כי בעלה השני שמת נסתלק מכריע שני ואם תנשא לשלישי הרי פגם גדול במרכבה אם ימות. כי השלישי ירמוז בנצח ואם יסתלקו אלו השלשה יסתלקו רוב רחמים. ונראה שלזה חלקו החכמים בחזקה בשתים או בשלושה פעמים ודע זה:

אות שסט - וטעם הנבעלת פחותה מג' שנים חוזרת בתוליה:

וטעם הנבעלת פחותה מג' שנים חוזרת בתוליה:

כי כל פחותה מג' כלבוד דמי וכל הנבעלת לפחו' מבן ט' ויום אחד היא בתולה הטעם כי לא הגיע לכלל עשר והיום הנוסף על ט' הוא עומד במקום העשירי ולכן שתיהן לא הפסידו כתובתן:

אות שע - סוד ברכות דם בתולים:

סוד ברכות דם בתולים:

יברך ראשונה בפ"ה ואח"כ יברך על ההדס בורא פרי העץ בא"י אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקים בל ימשול זר במעין חתום על כן אילת אהבים שמרה בטהרה וחק לא הפירה. כבר ידעת כי ראש כל הברכות כולם הוא ברכת היין כדי להשלים עמו מדת הדין וטעם ברכת הדס כדי להבריח כל הרוחין בישין העומדים בשעת ביאה אח"כ מתחיל לברך ברכת אשר תקנהו חכמם וזה פירושה אשר כ"ע אהי"ה ראשון צ"ג א"ג ו"ז ר"ל כ"ע העמיד צי"ע במלכות הנקרא' גן הנטוע בעדן ת"ת שושנת העמקים כינוי למדת מלכות ונקראת כן לפי שהיא מקבלת ממש קצוות כי השושנה נקראת כן שיש לה ז' עלין העמקים ג' רוחניות הרומזים בה"א ראשון של שם עצם ב"ד ולפי שהיא נקראת בה"א אחרון של שם ב"ד נקראת כן ר"ל עמקים לרמז שנעוץ סופן בתחילתן שלא ימשול זר במעין חתום נותנת טעם כלומר למה כ"ע צי"ע צג בגן עדן שלא ימשול זר שהוא סמ"אל וסנהדריו הוא נחש הקדמוני במעין חתום חוה הראשונה להטיל זוהמא. כי כ"ע כיוון לכך שלא יכנסו כוחות הטמאה אל מקדש ה' אם לא שהחטא יגרום על כן אילת אהבים כלומר כ"י האהובה הנמשלת לאילה בצרת רחמה לבלתי קבל זר למשול במעינים שמרה בטהרה

כלומר שמרה עצמה מכוחות הטומאה ונדבקה בטהרה וזהו חק כלומר צי"ע לא הפירה כלומר ברית עולם הבוחר בזרעו של זרע אאע"ה שהוא איש החסד הם ד"ו פרצופין וכה נברך הזוג הגשמי בא"י הבוחר בזרעו של אברהם אבינו:

אות שעא - סוד עשרה דברים שחייב האדם לאשתו:

סוד עשרה דברים שחייב האדם לאשתו:

שארה זו מזונות והם נגד כ"ע המעלה מזונות שפע וברכה לכל הספירות כולם כענין שאמרו חיי בני ומזוני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא כסותה כמשמעה והוא נגד חכמה עילאה אשר סכך העליון שאינו מקבל טומאה כאשר פירשנו ועונתה היא השפע הבאה אליה מאור הבינה ע"י בעלה עם שש קצוות והרמז באתי לגני וכו' כאשר פירשנו. אלה הג' מדבר תורה וז' מדבר קבלה. הא.' אם חלתה לרפאותה שכן ת"ת מעלה ארוכה לכ"י כי אעלה ארוכה לך. הב'. לפדותה אם נישבית שכן ת"ת עושה שנאמר ובא לציון צי"ע גואל ת"ת קום בתולת ישראל. הג'. אם מתה חייב לקוברה. והטעם להעלימה מן העין שכן ת"ת בזמן שידבקו בה עיינין בישין הוא מצילה ברחמים ומכניסה תחת כנפיו. הד'. אם מת יושבת בביתו וניזונת מנכסיו שכן ת"ת אם חסר היה ממנו חיותו היא נזונות מן משך הוא"ו הנקראת נכסי ת"ת. הה'. כתובת בנין דיכרין שכן צי"ע הוא בן לת"ת ואוכל כתובה ירושה של כ"י. הו'. שיהיו בנותיו ניזונין מנכסי אביהן עד דמתנסבין לגוברין. והטעם שכל כחות העטרה הנקראת בנות הת"ת נזונות ממשך הוא"ו הנקרא נכסי הת"ת. הז'. שעיקר הכתובה וכל נכסיו אחריות בכלל זה וכבר ביארנו טעם הדבר:

אות שעב - סוד ג' דברים שזוכה בהן האיש:

סוד ג' דברים שזוכה בהן האיש:

הא' להיות מעשה ידיה שלו. והסוד היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה ר"ל כשהיא עולה למעלה ומתנשא לכל לראש הברכה והשפע ההיא אשר מצאה שם הנקרא לחם היא ראשונה לבעלה ואח"כ שאר הספירות. הב'. שהוא אוכל כל פירות נכסיה בחייה בזמן שב"ה קיים והעבודה כמשפטה. הג'. אם מתה בחייו ירשנה בזמן שאין ב"ה קיים והיא ישבה בגוים בתוך הגלות ושביה ירשנה שכל ההשפעות אשר היה באות לה נופלת לראש צי"ע ומשם יונקים שרי האומות ולא ממנה בהיותה על מכונתה ודע זה:

אות שעג - סוד יוצאה בשוק וראשה פרוע וכו':

סוד יוצאה בשוק וראשה פרוע וכו':

דע כי פריעת ראש באשה היא סימן מדת הדין ולא הותר דבר זה אלא לסוטה העומדת בדין וזה דתני דבי רבי ישמעאל ופרע את ראש האשה אזהרה לבנות ישראל שלא ילכו בגילוי הראש וראוי שתדע שאפילו בתוך ביתה יש לה להזהר שלא להראות שער ראשה בחוץ רק לעשות ענינה בחשאי כי שערות האשה הנראות בחץ עושות נזק גדול לבעלה ובניה ובממונה כי פותחת הדין וסוגרת הרחמים:

אות שעד - סוד אי אפשר באשה נדרנית:

סוד אי אפשר באשה נדרנית:

דע שהנדרים בבינה והשבועה בכנסת ישראל ולכן השבועה חסרה ו'. והוא מגזרת שבעה. והעוברת על נדרים ושבועות האם והבת שהם שורש וענף יקחו ממנה נקמתם ומוליכין אותה לעשות רצונה בהתר ומתגלגלת בגוים שאין להם לא נדר ולא שבועה. ובאיש העובר הדבר הפוך כי הוא מתגלגל באשה יהודית כי לא יכופר עונו עד שיתגלגל באשה כי עברותיה רבו מהאיש ודע זה. ועוד תשמע בסוד העבור דברים נפלאים בע"ה. ודע שכל הדברים שהם משום דת משה וישראל כולם תחת כלל זה שהדברים פוגעין בתורה העליונה ודע זה:

אות שעה - סוד שבזמן הזה אין להתיר שום נדר ושבועה:

סוד שבזמן הזה אין להתיר שום נדר ושבועה:

רק במקום שיש ב"ד הגדול היודעים שבעים לשון ומבינים הנדרים על שלמותם. והטעם שהנדרים והשבועות אינם ניתרים אלא בזמן שאם הבנים בעלת הנדרים משמחה על בניה והאיש בביתו ר"ל תפארת ישראל בחיבור כ"י אז החכם שהוא חכמה עילאה מתיר נדרי הבינה או ג' הדיוטות הם זרועות עם המכריע אשר לו הרשות נתונה מלך בו' קצוות. וכן בעלת השבועות אשר כ"י בהיותה בביתה ואינה נטרדת בגלותה בעלה מפר נדריה ושבועתיה כענין בי נשבעתי, או חכמה עילאי או ג' הדיוטת נה"י. אבל בזמן הגלות אין להתיר לא נדר ולא שבועה אלא לקיים. ומה שתיקנו חכמים להתיר אינה אלא שאם לא יתירו יעברו ביד רמה אבל לפי האמת אינו מופר ואינו הסכמות ב"ד העליון טחה מהם והמקיים שבועתו או נדרו אשרו ואשרי חלקו מקום ה' שמה:

אות שעו - סוד מי שלא הכיר במומי האשה יוציא בלא כתובה:

סוד מי שלא הכיר במומי האשה יוציא בלא כתובה:

והטעם כי פוגם בצורה העליונה שמלכות שמים כולה יפה ומום אין בה, ר"ל דין. כי מום בגמטריא אלהים. אך הבעל ברחמיו שוכן בה ובאיש כל המומים אם רצתה האשה לישב עמו הרשות בידה שהרי בעל העליון מקבל מאש העליונה ומשפיע אליה.

חוץ ממוכה שחין שאפילו אם תרצה כופין אותו להוציא. והטעם כי השחין בא מאש הגדולה ונופלת אח"כ באש הרפה ומתערבין ועושין נזק למעלה ולמטה ודע זה:

אות שעז - סוד קיום מצות פריה ורביה:

סוד קיום מצות פריה ורביה:

השורש המונח שמי שמת ולא הניח אחר מותו זכר ונקבה, הלכה פסוקה שלא קיים מצות פריה ורביה. ויש להסתפק א"כ אברהם ויצחק ומשה הצדיקים הגמורים האיך מתו בלא נקבות. וי"א כי הם מהשמיטה ראשונה לא יצטרכו לנקבות לרמוז למשפיע ומקבל. וסוד ויעש אלהים מעשה בראשית וטעם זכר ונקבה כי העולם העליון אינו מתקיים מבלי מקבל ומשפיע, ואם מתו בניו ונשארו בני בנים אם מא' לא קיים הרי מהשני קיים. והטעם שבני בנים הרי כבנים לפי שכל עשר ספירות בנים ובני בנים, והם מקיימים העולם. ולכן גם בדוגמא די בזה. ולפי שאין בי' ספירות אחד משנים רק אחד מאחד וכולם קשורים זה בזה ולכן אחד משנים אינו מועיל:

אות שעח - ענין מצות פריה ורביה:

ענין מצות פריה ורביה:

אמר המחבר לפי שפריה ורביה רומזת בדברים הרוחניים לכן אי אפשר מבלי שנרחיב בה הדיבור ונאמר, כי הסכמת כל חכמי המחקר לבקש ד' סיבות לכל דבר, והם - החומר, הפועל, הצורה והתכלית. לכן גם אנחנו נבאר המצוה הזאת בד' סיבותיה. החומר היא האשה, וכבר ידעת אזהרת רז"ל שימכור אדם כל מה שישי לו וישא בת ת"ח וישיא בתו לת"ח. גרסינן במסכת יומא פרק בא לו, אמר ר' ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת ממנו ישא בת תלמיד חכם שנאמר אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימית גזעו מריח מים יפרחו וכו'. בערבי פסחים כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לת"ח. ובמסכת תענית גרסינן ד' משפחות היתה בירושלים יפייות וכו' עד מיוחסות שבהן אומרים תנו עיניכם בבעלי משפחה שאין אשה אלא לבנים. וכל זה יתבאר לך כי האשה ראויה שתהא ממקום קדוש לפי שהמסתעף יהיו קדושים מבטן ומהריון ומלידה כפי זכות החומר כן תהיה הצורה אלהית בו, כי הצורות שוות ומתחלפות כפי התחלפות החומר הנשוא לה. והסוד הנמרץ כולך יפה רעיתי ומום אין בך, כי הדוגמא ראויה שתתדמה לאשת חיל עטרת בעלה. הפועל הוא האיש ראוי שלא ישא לאחד מד' דברים לא מצד אומץ ותקיף הקרובים שיעזרנה, לא מצד ממון, ולא משום ממון, ולא משום זונה וערוה. וכמו שדרשו על פסוק כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה תהיה ואשדוד בצהרים יגרשנה ועקרון תעקר ויתבונן כל איש אנה, רומז עצמותו אל ה' איש מלחמה אשר דודה ליפה בנשים הבא לגנה ברוב רחמיו נפשע א"מ ויוצא בשפע הבא מרישא היורד דרך חוט השדרה עד ברית העליון ומשם לבת זוגו. כן האיש הדוגמא לא ישא אשה רק לכוונות עבודת האל שיהיה ממנה זרע עובד ה' לא למלאות תאוות יצרו הרע רק אם ישים אליו יתברך לבו רוחו ונשמתו אליו תאסף וזאת היא הצורה הם הילדים אשר יחננהו ה' אל עליון. כי כבר אמרנו שכפי כוונת האיש וכוונת החומר כן תהיה נשמת הילד. ולכן אמר ה' אל ירמיהו הנביא בטרם אצרך בבטן ידעתיך שהכוונה בזה הדבר שידע השם יתברך כוונת אביו ואמו וכוונת הטובה להתקרב אל עבודת השם אמר שידעהו בזה טרם שיצרו ובא על דרך מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ והבא לטהר מסייעין לו. ודע אנה רומזים הנשמות מי ומאיזה מקום הם באים מאל חי ולכן בשמונה עשר שנה יטהר עצמו לקבל שפע הנשמות ויזכה לבנים הראוים להוראה. תכלית הוא שיוליד ממנה בנים עוסקים בתורה ובמצות ובמעשים טובים והטעם כמו שהשפע היוצא מאשת חיל עטרת בעלה הן לטובה או לרעה היא כולו טוב כי אין דבר רע יורד מן השמים על הארץ העליונה רק לטובה. ומה שיהיה איזה רעה שתחול היא מצד המקבלים כענין השמש שישחר פני הכובס ומלבין הבגד, כן ראוי האיש שמתחבר לאשתו להיות לו בן משלים רצון קונו ומדמה הצורה ליוצרה. זהו שרצינו לבאר ענין פריה ורביה בד' סיבותיה. ומעתה נודיעך שהחיבור ההוא בעצמו יהיה בד' כוונת. הא'. מצד מה הוא החיבור. והב'. בזמן החיבור. והג'. בכיון החיבור והד'. באיכות החיבור מהו החיבור הכתוב קראו ידיעה, שנאמר והאדם ידע את חוה אשתו מאחר שקראו הכתוב ידיעה נראה שהוא דבר טהור ונקי ורמז לדברים העליונים. והמבין סוד וידע אלהים יבין מה שרמזנו:

אות שעט - זמן החיבור:

זמן החיבור:

הוא לת"ח מע"ש לע"ש. ויש בו שני מכוונים, הא' להיות החיבור ביום מנוחה יום שיש בו כח נוסיף בתולדה. והב' ע"ד סוד ונהר יצ"ע ת"ת להשקות את הגן ע"ט, כי ביום השבת הוא רומז לחיבור יצ"ע בבת זוגה אשר הוא צרור החיים בכ"י, וכ"י עם המלך במסיבו. אין ספק כי יזכה בחיבור ההיא לנפש טהורה. כיוון החיבור בזה הענין יקח ראיה ממקלות יעקב אבינו כי כפי מחשבתו בעת החיבור בזיווגו כן תהיה הצורה חלה על החומר והחומר יצטייר כפי מהשבתו ויהא מוכן לקבל הצורה הקדושה. וכן מעשה דרבי יוחנן יוכיחו לזה דהוי יתיב על שערי טבילה ואם תהיה מחשבתו שלימה בזה הדרך הנה על ידו יתחברו ד"ו פרצופין וימציא שפע וברכה בכל הנמצאים:

אות שפ - באיכות החיבור:

באיכות החיבור:

דע כי כל חכמי המחקר הסכימו שהזרע יוצא מן המוח אל השדרה ומשם מתפשט לכל הגידין ואיברים ואח"כ יורד להאשכים ומשם אל האמה ובהתחברו אל אשתו יורה כחץ. וכבר ידעת אנה רומז המוח והשדרה והאשכים והאמה והאשה וירית האמה כחץ והזרע היוצא. ומעתה תוכל להבין סוד הכתוב שקראו ידיעה, אם יש לב נכון חכם ודע זה. ומכאן תבין מאמר רז"ל כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים וגורם לשכינה שיסתלק מישראל, ר"ל ישראל סבא:

אות שפא - סוד האשה ניקנית בשלשה דרכים בכסף ובשטר ובביאה:

סוד האשה ניקנית בשלשה דרכים בכסף ובשטר ובביאה:

בכסף. דע, אע"פ שהאשה העליונה מטרוניתא נוטה לצד השמאל ומאש הגדולה קבלתה, מ"מ היא נוטה אל החסד וכדאמרינן אסתר ירקרקות היתה וחוט של חסד משוך עליה. וידעת כי גוף הכסף רומז אל ראש הבנין מדת אברהם אבינו עליו השלום, וכדי להשקיט את האש יקדשו כדוגמא בכסף, כי גם בעלה מדת יעקב הוא מטה כלפי חסד וממה שבידה יקדשוה:

אות שפב - בכסף כיצד, בפרוטה ובשוה פרוטה:

בכסף כיצד, בפרוטה ובשוה פרוטה:

דע כי יהו"ה בא"ת ב"ש הוא מצפ"ץ ומצפ"ץ הוא בגמטריא פרוטה. וכבר ידעת שפרוטה היא של נחושת והיא א' משמונה מאיסר האיטלקי. והנה המקדש הוא עומד במקום ת"ת והאשה במקום מלכות ויקדשנה בכסף המורה על הרחמים שבו או בשוה כסף כי היא ממוזג ומכריע ראשון בין המים והאש. ולזה מתקדשת בפרוטה שהוא בגמטריא יהו"ה בחילוף א"ת ב"ש וא"כ בזה רומז אל התפארת. וכבר ידעת כי הנחשת רומז אל העטרה וא"כ הפרוטה במשנה היא של נחושת הוא מצפ"ץ (והנה ד"ו פרצופים אחד משמנה מאיסר האיטלקי). ראה משתלשלים הדברים ובאים בדוגמא לרמוז בעליונים ומכאן תבין שעיקר הקידושין בכסף ולא בשאר אופני הקנין. ואפילו בדברים השוים כסף כ"א בכסף זה לסוד הנזכר. ועוד כסף עולה חשבונו יהו"ה כיצד י' פעמים ה' עולה נ'. ה' פעמים י' עולה נ'. ו' פעמים ה' עולה ל'. ה' פעמים ו' עולה ל'. הרי כסף. ואם תחלוף כסף בא"ת ב"ש יעלה יו"ד ה"א ו"ו ה"א ושם ב"ד שהוא יהו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ, ומצפ"ץ בגמטריא פרוטה ופרוטה היא נחושת ונחשת היא מלכות. והנה האשה ע"י כסף כלולה ברחמים בזמן שהם בכוונה רצויה, ואם לאו אש תפיל בין הכסף, וזה אם תמלא כסף כ"ף סמ"ך פ"א יעלה גמטריא אש. והנה ישוב הכסף אש. וראוי שתזכור שהאשה אינה מתקדשת אלא ברצונה והסוד וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל ומי שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי לא ישא אשה. והטעם כי נשיאת אשה אינו אלא רמוז אל החבור וכן העוסק בתורה לשמה הוא מחבר את האהל להיות אחד. ובעת הרצון היות החיבור שלם אמר כי יבעל בחור בתולה ובעת הכעס היא אומר ובפשעכם שולחה אמכם. בשטר כיצד כתב לה על החרס או על הנייר אע"פ שאין בו שוה פרוטה. וכבר קדם לנו הדיבור בזה כי משך הוא"ו הוא היסוד והוא הרמז בשטר, כי שם בחינות הנפשות וחתימות השטרות וכתוב וחתום בספר. והרמז כל הכתוב בספר בירושלים. ואחר שהשטר רומז ביסוד והוא משך הוא"ו ואין צריך קצבה בשביל העטרה שידמה לתפארת כי הוא משך הוא"ו ובן זוגה דמטרוניתא ואין לך קדושין גדולים מזה הוי"ה כיציאה. ויתבאר מזה בענין הגט במקומה בביאה כיצד אמר לה הרי את מקודשת לי או הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאשה בבעילה זו וכל כיוצא בזה. ומתיחד עמה בפני שני עדים ובעלה. והמקדש בביאה דעתו על גמר ביאה ובגמר ביאתו תהיה מקודשת. והמבין סוד באתי לגני אחותי כלה מבין הסוד הזה. והעדים הם הריעים והדודים הנזכרים בפסוק. וגמר ביאה הרמז למשך הוא"ו. בין כדרכה, כמו בשבת שהמלך והמלכה ביחד. בין שלא כדרכה, בהיות בגולה בתוך עשר כתות. בביאה מתקדשת כי משכבי אשה אמר קרא לרמוז אל סוד זה:

אות שפג - סוד חופה:

סוד חופה:

האי דלא אמר התנא האשה נקנית בד' בכסף ובשטר ובביאה ובחופה כדאמר ר"ה (רב הונא), הטעם כי רב הונא סבר שהחופה היא דוגמא לחכמה עילאי שהיא כסוי למרכבה ותקנה לבדה באשה העליונה. וזה לא יתכן כי האשה לבדה היא נימנית כי הושמה לראש פנה אך ראשונה צריכה לקנותה באחד משלשה דברים ואחר שנקנית לאיש העליון בדין אז היא בכלל המרכבה. והחופה הרמוזה בחכמה עילאי תקנה בה ותחופף עליה בטליתו כמו שאמר נתעטף הקב"ה בטלית לבנה ש"ת. ולזה נהגו בארץ אשכנז וברוב קהלות החשובות לפרוס טלית על החתן והכלה בשעת הקדושין לרמוז על סוד זה:

אות שפד - סוד שאין האשה ניקנית בחליפין ובחזקה:

סוד שאין האשה ניקנית בחליפין ובחזקה:

והטעם כי סוד החליפין מיד ליד ר"ל שיוצאות הנפש והולכות ברשות אחרים ואפילו פחות משוה פרוטה הם הרמשים הנדרסים באשפה. והקידושין יורו לחבר הרחמים והחליפין למעוטם, וא"כ האיך תהיה נקנית בחליפין. והחזקה היא תרמוז למדת הפחד החובבת עמים והרמז אף חובב עמים, כלומר, שהאף היא חובבת עמים וא"כ האיך אשה תהיה ניקנית בה וכונתנו בקדושין על החיבור הרחמים:

אות שפה - סוד ששלוחו של אדם כמותו:

סוד ששלוחו של אדם כמותו:

והטעם כבר ידעת ששליח ר"ה, וש"ה הוא ש"ת הם חפ"ת ובפרט ת"ת אשר הוא המכריע הראשון. ושליח המכריע הא' הוא צי"ע וצי"ע שלחו העטרת והעטרה שלחו בת קול וכל אשר תחת היחוד. ולכן הורגלו לומר ושליח שליח עד ק' שלוחים, לפי שכל אחת כלולה מעשר והרי הם מאה. ומפני שכל שליחות הם שלהבת הגדולה אשר ממנה משתלשלים ואליה שבים ולכן שלוחו של אדם כמותו. ומפני שכל השליחות ממקום אמת וצדק לכן אין שליח לדבר עבירה:

אות שפו - הסוד מלוה להוצאה ניתנה:

הסוד מלוה להוצאה ניתנה:

כתיב לוה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן. רשע זה סמאל וחביריו שקשה להם ליתן לאומתן מה שנותנים להם מן ההקף. וצדיק

חונן ונותן ר"ל צי"ע ע"י בת זוגו לכל השרים העליונים. ואותה השפע היוצאים לחוץ נקראת מלוה, וזה להוצאה נתנה. ומזה נראה שכל זמן שהמלוה בידה קיימת היא בוודאי תהא מקודשת, אבל אם כבר הוציאה המלוה אינה מקודשת. דומה לזה אם השפע יצאה לחוץ מן העטרה במה תהא מקודשת לבעלה הראשון וד"ז:

אות שפז - סוד הגירושין:

סוד הגירושין:

טרם כל דבר נקדים הקדמה קטנה אשר ממנה יתבאר השורש בענין הגירושין. דע כי הזיוג הראשון הוא מן החדשות. והזיוג השני מן המגולגלים. ולכן יקדמנה אחר ברחמים, אחר ממש. זה דעת אחד. אמנם מה שנראה מספר הזהר, כשיורדין הנשמות מן מקור מחצבתן ונותנים למצוה, מורידין אותם זכר ונקיבה ולפעמים יקדים האחד ויקלקל מעשיו בת זוגו כשתרד יזכה בה אחר עד שיוכשר מעשי הראשון ואז אותו שזכה ברחמים, כבני בנימין וחטפתם וכו' ימות והאשה ההיא תשוב לבן זוג. וזה אמרו רז"ל אידחי גברא מקמי גברא. ואין ספק שזה היה מגולגל ובא ולכן נדחה כ"ז שלא הכשיר מעשיו. ולזה ימות ולא שיגרשנה וישאנה הראשון אלא יצטרך עוד להתגלגל. אך אם היא בת זוגה ונפלה זוגו בדבר ערוה ויגרשנה מעולם לא תשוב אליו עוד ודע זה. ואחר הקדמה הזאת נשוב לכוונתינו ונאמר השורש המונח אצלינו כי אין אשה מתקדשת אלא לרצונה ומתגרשת בע"כ. והטעם כי הקדושין יורה על חיבור האהל להיות אחד ולכן צריך שיהא מודעתה שתשים לבה ורצונה אל בעלה להיות מקודשת לו. אבל גירושין הם באים כי מצא בה ערות דבר שמורה על פירוד ולכן אין צריך רצונה ודעתה כי נוגעת דעתה באשת חיל החפיצה בדיבוק ולא בפירוד. ולפי שהדוגמא הזו לא תשוב להתחבר בבן זוגה עוד מה שאין כן באשת חיל. ולכן צריך לפרוט שמה ושם עירה וכל כיוצא בזה לומר זו בלבד לא תשוב לבן זוגה ולא אחרת, ר"ל אשת חיל. וא"ת הלא אמרו כל המגרש אשתו ראשונה מזבח מוריד עליו דמעות משמע שיש הריסה במזבח. כבר ישבנו זה למעלה, כי זה אינו אלא שהיא עצבה בזכרה בעל נעוריה בימי גלותה עם בניה כדמות זאת המתגרשת מן בעלה בעון מעשיה, כך היא נתגרשה בעון בניה. וזהו הורדת דמעות ר"ל שפע הדין משפעת לעולם ודע זה. וסדרת הגט עמוקים מאוד בכתיבתו ובנתינת ואי איפשר לכותבם בספר אלא מפה אל פה ימסרו ולכן לא הארכנו בזה:

אות שפח - סוד זיווג ראשון וזיווג שני:

סוד זיווג ראשון וזיווג שני:

לפי שהקדמנו בזה בסוד הדיבור לבאר דרושינו בגט ולכן נשלים אותו. כבר ביארנו כשאדם מתיחד עם אשתו בקדושה ובטהרה ובצניעות רומזת אל היחוד העליון וגורם ברכה ושפע מן הברית העליון לשכינה ועושה שלום למעלה ולמטה. אך אם אינו מתיחד בקדושה גורם שהשפע עליונה יבא אל פלגש שלמעלה וימצא מקום לכוחות ס"א להכנס לפני ולפנים. וכבר ביארנו במה שקדם שלפעמים לא יזכה האדם להתחבר בבת זוגה וישב הוא קדש והיא קדשה ותפרד חבורם וחבילתן לעולם. וכבר זכרנו כי שתי נשמות נתונות לממונה ולפעמים יזכה האדם בבת זוגו ואם זכה מצא מציאתו. וזה אמרו מצא אשה מצא טוב. והוכיח רז"ל אלו שלש כתות בקבלתם הטהורה מפסוק זה מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות. אך לפעמים, לא יזכה בה ותנשא לאחר קודם ואחר כך זוכה בה ולפעמים אין זוכה בה לעולם והוא קדש והיא קדשה. הזוכה בבת זוגו תחלה מושיב יחידים ביתה. ומי שאינו זוכה בה עד שתנשא לאחר, מוציא אסירים בכושרות. ר"ל בכי ושירות שצריכה לבכות על בעלה הראשון עד שתנשא לאחר, וכשתנשא הרי כאן שירות ודוגמת בת שבע לאוריה עד אשר חזרה לדוד. ומי שעונותיו גרמו לו שלא יתחבר בבת זוגו לעולם, סוררים שכנו צחיחה. והנה יפול בכאן ספק ראוי להשתדל בהותרו וזה שאם מתו קודם שיזדמנו להם בת זוגם מה תהא מבת זוגה הנגזרת להם. ויש להשיב אם נתגלגלו כבר זכו בראשונה בחלקם ולא הקדימו ברחמים לחטוף כבני בנימין. ואם לא נתגלגלו ואם היו קדשה היו מכת אך סוררים שכנו צחיחה ובת זוגו נחטפת למגולגלים והבאים בגילגול או שזכו בחלקם ונפרדה חבילתם חטפו כבני בנימין מן החדשות או מן הישנות. וברוך ה' הידע מגלה אור מני חשך יוצא לאור צלמות:

אות שפט - סוד מיאון:

סוד מיאון:

ידוע כי קטן וקטנה אין להם דוגמא בעליונים לכן אין במעשיהם כלום ומטעם זה קטנה שנתקדש או קטן שקידש אין במעשיהם כלום. ולזה ביארנו לך במה שקדם כל קטן וקטנה ונערה ובוגרת תעיין לשם ושוב פה תבין ודע, כי המאון בשני פנים. אם נתקדשה בעצמה בהיותה קטנה, או שקדשוהו אביה ואמה, ממאנת והולכת בפני ג'. והרמז לשלושה דיינים ת"נ ועומדת עד שתגיע להיות מוכנה. ודומה לדוגמא העליונה. ובודקין לקדושין ולגט ולחליצה ולמיאון, ואם הביאה שתי שערות הרי הם גדולים. וטעם שתי שערות לרמוז לשני שרים גדולים:

אות שצ - סוד שצריכה להמתין צ"א יום אחר מיתת הבעל וגט וחל

סוד שצריכה להמתין צ"א יום אחר מיתת הבעל וגט וחליצה:

הטעם כבר ידעת שכ"י ירדה פלאים והלכה ונפרדה מן בעלה וירידתה היא מן ט"ס אשר כל אחת כלולה מי' הרי צ' ולכן כל הנפרדת מן בעלה צריכה להמתין צ' דוגמת העליונים. ולכן לא חלקו חכמים בגזירתם תהיה עקרה או זקנה כי אין הטעם משום הבחנת הזרע אלא משום לעשות דוגמא לאשת חיל שנפרדה מן בעלה וירדה פלאים תשעים מעלות גבוהים ורמים. והסוד השליך משמים ארץ תפארת ישראל ודע זה:

אות שצא - סוד שלא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו:

סוד שלא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו:

דע כי מעוברת הדוגמא בתשעה חדשים וכן עיבור אשת חיל מט' כחות אשר משפיע עליה בעלה ברחמים. וא"כ איך יבוא עליה זר לבטל כח רחמה. ומניקת אשת חיל צריכה לקבל מב' ואוי"ן שכל ו' במילואו כזה ו"ו הוא י"ב שהם כ"ד וכבר ידוע שהיא מתחדשת מל' יום לל' יום א"כ יהיה קבלת היניקה כ"ד חדש. ולכן מי הוא אשר יכול ליגע במניקות עד תום כ"ד חדשים. והסוד אשה, ע"ט. מספרת עם בעלה, ת"ת ותינוק, מטטרון. יונק משדי אמו ע"ט. שכל מה שיונקת מלמעלה מוניקה מלמטה. והסוד הכפירים שואגים לטרף, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה:

אות שצב - סוד הכל נאמנים בעדות אשה חוץ מחמש נשים:

סוד הכל נאמנים בעדות אשה חוץ מחמש נשים:

חמותה ובת חמותה ובת בעלה וצרתה ויבמתה. ובת בעלה הוא ההוד בעצמו שהוא כ"ת ת"ת וכת הפחד וצרתה היא לילית מצרות החיצונים. ויבמתה היא אשת אחי בעלה היא הפחד כאשר אי איפשר לאלו הנשים שיהיה להם שלום אם לא יהיה מתווך ביניהם אחד מן המכריעים. ודע זה סוד והטעם לפי שהן שונאות זו את זו ומכוונות לאסרה על בעלה. חמותה ובת חמותה הם פחד והוד, ובת בעלה הוא ההו"ד בעצמו שהוא כת הת"ת וכת הפחד וצרתה היא לילית מצרות החיצונים. ויבמתה היא אשת אח בעלה הוא הפחד כאשר אי איפשר לטלה ולזאב שירעו יחד כך אי איפשר לאלו הנשים שיהיה להם שלום אם לא יהיה מתווך ביניהם אחד מן המכריעים ודע זה:

אות שצג - סוד מים שאין להם סוף אשתו אסורה:

סוד מים שאין להם סוף אשתו אסורה:

והטעם כי מים שאין להם סוף הוא כ"ע אשר בו תלוין חיי בני מזוני ובו עושים ניסים ובו מתבטלים הגזירות. ולכן בדוגמא בזה העולם יש לנו לומר כי כתר עליון השגיחו עליו והצליחו ממים שאין להם סוף שהוא הדוגמא, וכמו שמציל מן המות ומוסיף חיים ובנים ומזונות כן ג"כ בכאן. ודע זה:

אות שצד - סוד היבום:

סוד היבום:

הספיקות הנופלת ביבום. הא'. כי ישבו אחם יחדיו קשה יחדיו למ"ל מדכתב רחמנא ישבו פשיטא שהם בעולם אחד, נמצא כי לא יאמר ישיבה לחי עם המת. וא"ת כי לא לחנם אמרו זה הדרוש כי מטעם גזרות הכתוב נראה כי יחדיו בא להורות שישבו בעיר אחת ואם לא ישבו בעיר אחת אין חייב ליבם, ודבר תימה שיהיה גזירת הכתוב. וכי בעיר אחרת אינו אחיו. הב' אמר רבא יליף אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מאב אחד אף כאן מאב אחד פרט לאחיו מן האם. תימא בכל מקום כתורה לענין כבוד ומורא הם שוים למכה אביו ואמו מות יומת גם לרפאותם לפדותם אם נשבו למה לא יהיו ג"כ אחים מן האם ליבום. הג'. נאמר ערות אחיך לא תגלה ונאמר ערות אביך לא תגלה ולמה תהא זאת מותרת לאחר מיתה ושאר עריות נאסרו וזאת הותרה אחר מיתת הבעל מיד. הד' אם על דרך האמת באת להתיר בעבור להחזיר נפש אחיו ולמה לא חס המקום על שאר הקרובים שמתו בלא בנים, ואם מת הבן יקח אשת האב ויחזור את בנו כמו שעשה יהודא קודם מ"ת וה"ה לכל שאר עריות מאי שנא אח מכל העריות. ואין לומר כי לא יתכן שיחזור את בנו פעמים שהרי אדם הראשון החזיר את בנו כמו שאמרו שת זה הבל ונאמר כי שת לי אלהים זרע אחר וגו' הה' מדוע לא אמר לקין בא אל אשת אחך ויבם אותה כמו שאמר יהודא. וא"ת שלא רצה השם שיצא הבל מאחיו הרוצח והלא בעל תשובה היה. ועוד אדם רשע מקטן היה שקצץ בנטיעות היה והבל חייב מיתה ואל אמונה ואין עול. הו'. אחים מן האם אין אחים ליבום אבל הם אחים לעריות ומ"ש. הז' מי שהוצרך להתגלגל על עבירות שבידו ומת ונשאר לו בן למה לא ייבם היבם את אשתו כדי להמציא מנוחה לאחיו שיתגלגל באשתו ואנו רואים שאין המדה כן אלא כשאין לו בן בלבד נוהגת המדה וזה העני יצטרך לבקש מנוחה ממקום אחר. ודע כי ישבו אחים יחדיו רבו בו הספיקות, ובפירושינו לתורה הארכנו בהן. והספיקות האלו יותרו בהן ע"ד אמת ומקצתם נבלעו בנעימות שאר הסודות בעה"י. ויותר הספק החזק שבהם למה יצטרך להתגלגל ג' פעמים יענישוהו בגילגול הא' ולא יצטרך לג' פעמים. והלא הרבה עונשים יש לו יתברך שמו היודע האמת. הח' ואם אין לאיש אח או לא נשא אשה לעולם אנה יגאל. הט' כשיתגלגל ג' פעמים הנה אין ספק כשיהיה תחיית המתים ויקום האיש ההוא הנה התחבר בגוף השלישי ושני הגופים ההם מה תהא עליהם, א"כ סידור החכמים שסידרו בתפלתן אלהי נשמה שנתת בי ועתיד להחזירה בי לשוא התפלל א"כ כמה גופים למגנים כמה קברי בריקניא. הי'. מחשבת ער ואונן מה היתה, וכי שוטים היו אם כיוונו שלא ליתן זרע לאחיו מה תהא עליהן וכי ימותו בלא זרע וא"ת כי היתה כוונתם לישא אשה אחרת להוליד ממנה בנים לפי שנמשכו לכוונת האלהית נענשו ונתגלגלו בפרץ וזרח. הי"א. מי שלא הטיב מעשיו עד ג"פ מה תהא עליו אם תאבד הנפש ההיא והלא הנפש ההוא הוא עצם השכלי והשכל לא יקבל כליון כי איננו מורכב עד שיכלה ויפסוד ואם תהיה קיימת אנה תהיה ואנה תשכון. לאצילותה לא תשוב כליון לא תשלוט בה א"כ מה תהא עליה. וא"ת שבפעם הרביעית תטהר א"כ מהו שאומר ועל ארבעה לא אשיבנו. הי"ב. תימה כי איך הש"י יתיר לאו וכרת בשעת מצות יבום והוא עונש רב בעבור שכתב מועט והוסיפו לומר שכל המקיים מצות ייבום לשמה נעשה שותף להקב"ה. כתיב הכא ולא יכרת שם אחיו וכתיב התם ולא יכרת כל בשר. וזה פלא איך יתיר לאו וכרת במ"ע, הדרך אחת לה' להחזירה יחזירנו ע"י אשה פנויה ולא באשת אח על הספק הראשון:

אות שצה - תשובות על הספקות:

תשובות על הספקות:

דע כי ישבו יורה לישיבתם בעולם, אבל יחדיו בא להודיע על כי תחזור הנפש ההיא להיות יחד עם אחיו היבם כשיולד מאשתו. ועל הספק הב' והששי כי אחיו מן האב יורו על הרחמים לכפר עונו ואחיו מאמו יורו על הדין ואין ממדתם לרחם על נפש החוטאת. ועל ספק הג' מה שהותר אשת אח ולא שאר עריות כי הנפש ההיא חפיצה אל אשת חיקה ויתדמה לזה אשת חיל העליונה משא"כ שאר עריות. ועל ספק הד' והז' דע כי להיות החזרה בבן לאביו הוא דבר ערוה (כי א"א באחר) כי האב כבר זכה בבת זוגו אחר שנבנה ממנה והוליד בן. אבל היבם באשת אחיו שלא נבנה ממנה הנה היא אינה בת זוגה והיא בהיתר לו וזכה בה מן ההפקר והנפש החוטאת אף כי לא נבנה ממנה אוהבת אשת חיקה ובזה הותר הספק הי"ב. ועל הספק הה' דע כי הש"י רצה

שיתקיים העולם ע"י הבל. ולכן גלגלו בשת ע"י אדם אביו ואדם ידע שזרע קין יכלה בדור השביעי. ולכן לא זכה קין באשתו כי היא כלותו כי היו ראויים לצאת ממנה בנים כמו שדרשו רז"ל קול דמי אחיך צועקים וכו' וכפי התרגום. אם כן לא זכה קין מן ההפקר ולזה מנע ממנו אביו אשת הבל. ועל ספק גילגול עד ג' פעמים כבר ידעת מאשר קדם בכמה מקומות שהנפש חזרתה למקום מחצבתה ג' מדריגות - שכינה, צי"ע, בבינה. לכן צריך לצירוף ג' פעמים נגד ג' מדריגות מקום תחנותה. ועל ספק הט' דע כי בדרוש הזה דעות מהן אומרים כי אחר תחיית המתים אז תהיה אור הלבנה כאור החמה ואור כל נפש כאור הלבנה ותאיר לכמה גופים. וזאת הדעת נגד גדר הנפש שאמרו בגדרה שהיא לא תתחלק. ומהם אמרו כי קבלה ביד האומה הישראלית שתחית המתים לא תהיה אלא מעצם כשעורה והיא הנקראת לוז בפי רז"ל וזה יתרכך יחד ויהיה גוף אחד. ויש לזאת הדעת ג"כ ראיות בזה הדרוש לקיים דעתן מן המדרשים ומן הפסוקים. ומהם אומרים שהגוף לא נברא אלא להיות מעיין לנפש השכליות ואם היא בחרה ברע מן הטוב ונטתה אחר תאוות הגוף היא תתגלגל והגוף יכלה וישוב אל העפר כשהיה אחרי אשר לא נמשך אחר הטוב ובחר ברע אמנם הגוף אשר בו נצרפה הנשמה הוא אשר יקום בתחית המתים. ואין טענה ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי וכו'. כי כבר אמר אלהי נשמה שנתת בי טהורה היא ש"מ שבטהורה מדבר שעתיד ליטלה ממנה ולהחזירה לעתיד. אבל בטמאה תתצטרך להתגלגל באיזה גוף שתצורף בו תוחזר לעתיד ואם לא תזכה להצרף בפעם השלישי אחר מותו יוריד הגוף ההוא כמו שהוא אל ארץ נשייה ושם תשכון לעולמי עולמים. ובזה הותר הספק הי"א. אלה הם הדיעות אשר מצאנום לקודמות בדרוש הזה. אמנם מה שקבלנו בו בזה הענין עמוק עמוק מי ימצאנה ואוצר ה' יבואו ובזה הותרו הספיקות אשר נסתפקו בו. אולם מה שהוצרכו למדה זו ר"ל להתגלגל ולא בצירוף אחר, אם תבין סוד השמטה וקושיה והיותה מתחלפת באלפים שנה תוהו וב' אלפים תורה וב' אלפים ימי המשיח וחד חרוב תבין סוד זה בנשמות ובצירופם והמשכיל יבין:

אות שצו - סוד מי שהניח אשתו וילדה וידעו שכלו לו חדשיו:

סוד מי שהניח אשתו וילדה וידעו שכלו לו חדשיו:

אשתו פטורה מהחליצה, אף שמת תיכף. וזה קשה ואיך תהיה פטורה והלא לא נבנה ממנו שהרי מת הילד. והטעם בזה כי אין ספק שלא היה צריך האיש ההוא חזרה להתגלגל או נדבק שלא במינה, ע"כ אשתו פטורה:

אות שצז - סוד מי שיש לו ד' נשים והוליד מכל אחת מהן:

סוד מי שיש לו ד' נשים והוליד מכל אחת מהן:

איזה מהן בת זוגו, והלא אמרנו כשלא זכה להוליד ממנה בנים אינה בת זוגו וזה האיש הוליד מכל אחת א"כ כולם בת זוגו. וי"ל לזה כבר ידעתי כי דהע"ה (דוד המלך ע"ה) היו לו כמה נשים ולא היתה בת זוגו כ"א בת שבע וכמה בנים השאיר מאשה אחרת. ולכן דע כי כל איש אשר אין לו מאשתו בנים, אותה האשה אין ספק שאינה בת זוגו. וזה הסוד שבכה דהע"ה שלא ימות הבן ההוא מבת שבע כי חשב שאם ימות בת שבע הנה אינה בת זוגו והנה פגע בערוה שלא במקום שראויה לו מן הדין. ולכן כשיש לו בנים היא בת זוגו אבל כשאין לו בנים ממנה והרי היא לו באיסור ערוה ומצוה לגרשה דמצוה קעביד דמגרש אסורא מניה. ע"כ באשת אח שיש לה בנים אין ליבם במה נפשך שמא אין צריך להתגלגל ופגע בערוה שלא במקום מצוה, או שמא היא בת זוגו ומיבם כלתו שאינה ראויה לו כי היא בת זוגו של אחיו:

אות שצח - סוד סריס אדם וסריס חמה והלכותיהם:

סוד סריס אדם וסריס חמה והלכותיהם:

סוד סריס חמה אין מיבמים ואין הולצים לאשתו וסריס אדם מיבמים וחולצין. והטעם כי סריס חמה לא נולד בדוגמא העליונה ולכן אין לחברו בתוך משפחתו בדוגמא העליונה. אבל סריס אדם היה לו שעת הכושר ולכן חולצין ומיבמים כדין כל מת בישראל כדי להחזירה ולהביא לידי רפואות גופו ונפשו. וזה אמרן אצל סריס חמה יצא זה שנמחה שמו מישראל. ודע זה:

אות שצט - סוד ובן אין לו ל"ש בן ל"ש בת כו':

סוד ובן אין לו ל"ש בן ל"ש בת כו':

וזה תימא דהא בן כתיב ומשמעו ולא בת, ואם בת אינה פוטרת כ"ש בת הבת. והראיה שלא החריש הכתוב במקום שרצה להופיע שהבת תהיה בכלל. ואמר או בן יגח או בת יגח, ושמחת בחגיך אתה ובנך ובתך. ואם הבן כולל זרעו של אדם לשתוק מבת. אמנם סוד הדבר כן הוא כבר התבאר שת"ת נקרא בן שנאמר בני בכורי ישראל ר"ל ישראל סבא וכבר התבאר כי נצ"ח והו"ד הם זרע הת"ת וצי"ע זרעו. וכבר התבאר כי כשיש בן לאדם אם יש בו עון שיתגלגל בזרעו אם הולד כשר יתגלגל בכשר ואם הולד פסול יתגלגל בפסול. ואם תתבונן באלו הדברים תבין למה הזכיר בן, לפי שת"ת הנקרא בן הוא המרחם עליו לצרפו בדוגמא הרומז לו או בדוגמא הרומז לזרעו או לזרע זרעו. ולפי המדה שמודד מודדין לו יהיה כשר או פסול חוץ מהשפחה ונכרית כי הם מן החוץ ולא יפטרהו מן הצירוף דבר חיצוני כ"א פנימי, כי השפעת ת"ת אשר הוא בן הפח"ד ע"י אשת חיל הולך השפעה לכל השרים העליונים רעים וטובים בעבור שכולם אצילות אב הת"ת הוא הפח"ד. א"כ מוכרחת הנפש ההוא לחזור אם היא בת חזרה אפילו בפסול כי זרע אביו דוגמא עליונה. ולכן יכוון היבם בכל ביאה להמשיך נפש אחיו כי לא ידע באיזה מהם תחול נפש המת וד"ז:

אות ת - סוד קדושי היבמה הנקרא מאמר בפי רז"ל:

סוד קדושי היבמה הנקרא מאמר בפי רז"ל:

תימה למה תיקנו מאמר זה ביבמה ויצריכוהו אם לא רצה ליבם גט למאמרה וחליצה לזיקתה והתורה אמרה יבמה יבא עליה שאינה קנויה לו אלא א"כ יבא עליה. והטעם בזה שמשך הוא"ו והוא צי"ע הוא הנכנס לקדש את כנסת ישראל קודם, והוא"ו

בעצמו מקדשו בביאה שנאמר באתי לגני אחותי כלה. והנה קדושי האח המת היו קדושים נסתרים והתורה סמכה עליהם ולא הצריכוהו ליבם לקדש. וחכמים רצו לקרבה אל מדת הרחמים ולכן אמרה לקדש בפרוטה העולה בא"ת ב"ש מצפ"ץ, ומצפץ עולה פרוטה כאשר פירשנו, ואח"כ יקדשה קדושין גמורים הת"ת בביאה ברדתה לגנה בהשפעת הרחמים הגמורים. ולכן קראה לקדושין האלה מאמר על דרך כי שמרו אמרתך, בצע אמרתו. ודע זה. זהו מה שרצינו בגלוי סודת בענין היבום וה' יכפר בעדינו:

אות תא - סוד החליצה:

סוד החליצה:

כפי המקובל בסדר נתינתה כפי שרשי הקבלה בסודת הרמוזים בה. זה סדר החליצה כפי סדר חכמי אשכנז. א' במנחה לפני יום החליצה כשקורא השמש לבה"כ קודם שאמרו ברכו, יקח הרב שני חכמים ויאמר לכו ונלכה לקבוע מקום לב"ד שנחלוץ בו למחר אי"ה. והטעם קביעות מקום לב"ד לחלוץ שנאמר ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים. מדכתיב השערה, בה"א הידיעה ש"מ שכבר היה להם מקום קבוע לב"ד. וסוד שלשה דיינים רומזת לזרועות עולם ולמכריע ראשון והוא הנקרא מקום, כי עולה מקום קפ"ו. והוא כולל שני שמות יהו"ה אלהי"ם הרומזים לאב ובן. וכבר ידעת שמכריע ראשון משפיע אל מדה הנקרא שער ולכן בא השערה בתוספות הא' אחרונה לרמוז אל ה"ה אחרונה שבשם ב"ד. והנה כאשר הכינו עצמן לקבוע מקום הנה בזה יעורר ב"ד להסכים על ידם. ב' אח"כ ילכו שלשתן לחצר בית הכנסת לעליה. וראוי שיהיה המקום גבוה קצת. וישבו שם הגדול באמצע והא' שבשנים הגדול לימין והא' לשמאלו. ואחר שישבו יאמרו שלשתם - בזה המקום אנו רוצים לחלוץ למחר אי"ה ועכשיו אנו קובעים מקום לשם כך. וישבו מעט ואח"כ יקומו וילכו להתפלל ערבית כמנהג בכל יום. והטעם כי שלשה אלה נגד שלשה הדיינים העליונים והאמצעי הוא החשוב, ר"ל המכריע הראשון לפי שהוא ממוזג ברחמים ובדין ועל ידו העולם נדון ומתקיים. והוא אשר עליו נאמר שיתף מדת הדין עם מדת הרחמים וברא העולם. וירמוז במדת הדין לצד שמאל ובמדת הרחמים לצד הימין. והם הנקראים שופטים. והרמז ואשיבה שופטיך כבראשונה כאשר פירשנו בסוד התפלה. ולכן יהיה ישיבתם בזה האופן. ג' כבר התבאר בפרשת מצות חליצה שלפרסומי מילתא ראוי להוסיף עוד שנים. ולכן גם אותם השנים ראוי להכין אותם מבערב כדי לפרסם הדבר בתוך הקהל. ואותם השנים לא ישבו אצל ג' הדיינים אלא מרחוק מעט מהם ושיהיו יושבים לצד ימינם בין מזרח וצפון שישמעו ג"כ דברי הדיינים:

אות תב - טעם המחלוקת אם חליצה בג' או בה':

טעם המחלוקת אם חליצה בג' או בה':

והטעם בתוספות אלו השנים לרמוז אל ב' יועצים שהם נצח והוד ככתוב ויועציך כבתחילה. וזה טעם מחלוקת ר"י ות"ק (אם חליצה בג' או בה'). דת"ק סבר אין צריך יותר מג' כי הם חפ"ת נגד השופטים. ור' יהודא סבר שגם היועצים כי על ידם ראוים להיות בדין זה. והלכתא כת"ק, אך לפרסם הדבר מוסיפין ב' עוד לרמוז אל היועצים, כי על ידם מגיע הדין. ולכן יהיו קרובים להם לשמוע דבריהם:

אות תג - ענין שמקום הדיינים והחולץ וכו' הוא כנגד עמידת ה

ענין שמקום הדיינים והחולץ וכו' הוא כנגד עמידת הספירות:

ד'. ויכינו ביום הקודם ג' אצטבאות האחת לצד דרום שישבו עליה ג' הדיינים והאיצטבא הב' בין מזרח וצפון שישבו עליה השנים הנוספין והאיצטבא הג' שישבו עליה היבם והיבמה, דכתיב ועמד מכלל שישבו. ועוד יעמוד לצד מזרח דף אחד אצל כותל אשר עליו יסמוך ערפו היבם בעת שידחוף רגלו בארץ. והטעם כי ג' הספירות שהם חפ"ת הם דרומים כי הפח"ד הוא מקבל מן החסד מים (הרי וילדו אפילה) ות"ת מכריע ראשון הוא מטה כלפי חסד, הרי כולם דרומים. ולכן הג' הדיינים ישבו לצד דרום והאצטבא הב' הוא רומז לנצח המקבל מן המזרח שהוא ת"ת ומן הצפון שהוא ההו"ד. ולכן מקיימה בין מזרח לצפון לימין הדיינים הג' כי כל פינות שאתה פונה לא יהיה אלא דרך ימין. והאיצטבא הג' הוא רומזת לצי"ע לכנסת ישראל אשר היא במערב ת"ת ולזה ישבו עליה היבם ויבמה הרומזים לצי"ע ולכנסת ישראל. והדף למזרח שעליו נשען יבם הדף רומז אל מדת הת"ת שהוא הנקרא מזרח אשר עליו יסמוך היבם צי"ע ודוחף רגל בארץ העליונה להורות על הדיבוק:

אות תד - וראוי שתדע כי הנעל ירמוז אל כ"י והרגל לצי"ע:

וראוי שתדע כי הנעל ירמוז אל כ"י והרגל לצי"ע:

המקבל מרגל ימיני כי הוא הרחמים כמוהו ומה שאמרו לפניו ילך דבר הרומז לקבלתו מרגל שמאל. וזה דרכו עם הרשעים. אבל לצדיקים שומר הברית והחסד רגלי חסידיו ישמור שאף רגל השמאל נהפך לרחמים וכ"י נקראת נעל ככתוב מה יפו פעמיך בנעלים. ורמז ורגליהם נצ"ח והו"ד רגל צי"ע, רגל ישרה ע"ט. וכשיהיה הנעל דבוק ברגל והיבם עם היבמה בחבור אז יולד בן לנעמי ויקרא שמו עובד עובד יהו"ה. וכשתשלף היבמה הנעל מעל רגל היבם הנה לא יקרא שמה נעמי כי ה' ענה בי ושדי הרע לי. ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה להיות שבה אל עמה ואל אלהיה. והמשכיל ידום בעת ההיא כי עת רעה היא ומאחר שהרמזנו סוד היבם והיבמה והרגל והמנעל ושליפות המנעל מעל רגל היבם, מעתה לא יעלים ממך סוד כל פרשת כי ישבו אחים יחדיו. ודע זה ושאר דיני חליצה ונתינתה ביארנו בחיבור המצות וכן תיקון המנעל:

אות תה - סוד ד' מיתות ב"ד ד':

סוד ד' מיתות ב"ד ד':

מיתת ב"ד הם סקילה שריפה הרג וחנק. דע כי כל מצות ד' מיתת ב"ד באים לנקום נקמת העטרה סקילה באבנים, לרמוז על סוד

מי ירה אבן פינתה לפי שנעקרה אותה מן הבנין אשר הוא מתוקן ועומד בחיבור אבני אותיות של שם המפורש, שתשע ספירות רומזת בשם יה"ו ועשירית בה"א והם הבדילו משם בעונותם ולכן יסקל החוטא ההוא באבנים. שריפה, כבר ידעת סדר עשיתה שהיו מתיכים עופרת ויוצקים לתוך פיו של החוטא. והטעם כי היא נקראת אש שנאמר ואת האש הגדולה הזאת. ולפי שבעונותיו מנע ממנה הרחמים והוסיף אש על אשה ולכן פגיעתם תהא באש. הרג, בא בחרב שהבדילו מן הרחמים ונפלו בה בחרב עמלק זרע עשו הרמוז בסמאל הרשע ולכן פגיעתם תהא בחרב נוקמת נקם ברית העליון ולהשקיט חרב מלאה דם לכן יהרג בחרב ובזה תתרצה מדת הדין. חנק, כי המרו את פי ה' הרומז למדת העטרה ככתוב למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלח ולכן יחנק בגרונו על אשר מרה את פי ה'. כי המרי ההיא גרם כחות הטומאה ליכנס לפני ולפנים. הנך רואה כי כל ד' מיתות ירמוז לנקום נקמת העטרה. וכבר ידעת שאעפ"י שד' מיתות בטלו עונשיה לא בטלו כי היא תקח נקמתה מהם רחמנא ליצלן מעונש מדת העטרה:

אות תו - סוד המפתה שיתחייב בחמשים כסף:

סוד המפתה שיתחייב בחמשים כסף:

דע כי המפתה בתולת ישראל מפתה מעיינה הסגור וע"י כן נכנסו כחות הטואה בגן נעול אחותי כלה, והפרידוה מן חמש אחרונות שבהן ניתנה התורה שכל אחת כלולם מעשר הרי נ'. ולכן צריך לתת חמשים כסף לתקן מה שקלקל. ויהיה הכסף לעורר הרחמים ונתינתו לאב לעורר רחמי האב העליון הוא חכמה עילאה להחזיר הרחמים מה שקלקל זה. ונתינת בושת ופגם וקנס להשקיט מדת הפח"ד הו"ד ומלכו"ת. והאונס קנסה אותו התורה שתהיה לו לאשה נוסף על כסף. והטעם כי פרץ פירצה בעזות מצח בצערו המציא מקום לנחש להטיל זוהמא בחוה וכשתהיה לו לאשה הנה נסתם מקום האורב ודע זה:

אות תז - סוד מוציא שם רע:

סוד מוציא שם רע:

דע כי כל נערה הכתובה באונס ומפתה כולן חסר ה'. והטעם כי יפתה מעיין שלהם ונחסרה בכך ה' מן יה"ו. אבל זאת היא בתולה שלימה כתוב ה' כי הוציא שם רע. ור"ל משפיע עליה ממקום הנקרא רע והסיר ממנה הרחמים כולן לכן יתחייב ליתן מאה כסף כנגד י"ס אשר כל א' כלול מעשר אשר מנע ממנה ברכות. ולכן לתקן מעוותו יתן ק' כסף לעורר רחמים כולן ודע זה:

אות תח - סוד הסוטה:

סוד הסוטה:

דע כי ענין הסוטה עמוק מאוד וא"א מבלי שנאריך בה מעט. כבר קדם לנו הדיבור בכמה מקומות שכשעלה רצון א"ס יתברך להאציל השלהבת מן הגחלת הראשונה, נתפשט כ"ע וממנו אב ואם שהם חכמה ובינה אשר הם ל"ב נתיבות ונ' שערי בינה. ומזה נתפשט ההקף כולו שהם ז' ספירות הנקראים בנים ושהם מתפעלים לקבל מג' ספירות העליונים ופועלים מ"ט אלפי שנה. והשביעית מן הבנים היא הושמה לראש פינה והיא בית שער להכנס לפני ולפנים מקבלת השפעה. והיא חומה וחיל שלא יכנס זר ער"ל וטמא לפנים מן המחיצה. אימתי בזמן שישראל עושין ומקימין התורה והמצות וחזקים באמונתם. אבל ח"ו תיכף שישראל סרים מן התורה והמצות, אז נפרצת החומה והחיל יחדיו אומללו וכל זר ערל וטמא באו מקדשה כאשר פירש במה שקדם. וכבר פירשנו שחבור איש ואשתו הם דוגמא לחיבור ד"ו פרצופים. ולכן כל אשה אשר תתנהג עם בעלה בטהרה ובנקיות על ידיהם יגיע חבור ד"ו פרצופין, ואם ח"ו אשה כי תשטה תחת בעלה הנה נגעה דעתה בחבור העליון. ולכן ציותה החכמה האלהית לכהן איש חס"ד הדוחה כל טומאת החיצונית לברר הענין ע"י כח שם ב"ד אשר כל פעולת ההקף על ידו נפעלת. ולא נגזרה לגרשה אחר קנוי וסתירה שמא היא בת זוגו והגט מפריד עולמות ומביא דין עצב בעולם כאשר פירשנו. ודי בזה הענין הערה למשכיל ושאר פרטי הדברים יתבארו בעז"ה בפירושינו לתורה:

אות תט - סוד והוא אשה בבתוליה יקח:

סוד והוא אשה בבתוליה יקח:

א"א לבאר סוד זה אלא בהקדמה ידועה כי רמ"ח איברים יש באדם נגלים ורמ"ח באשה נגלים וה' נסתרי והם ב' צירים וב' פתחין באותו מקום והחמישי הוא יותר בפנים. ונעשה לה זה להיות דוגמא לאשה העליונה. וזה אשה העליונה הנקרא שער לה' קרוב לשער שנה, עומדים ד' מלאכים מיכא"ל גבריא"ל נוריא"ל אוריא"ל והם שומרים השער שלה שלא יכנסו ד' קליפות ערלה הם ד' שדים חיצונים המטמאים שפע היורד לישראל. ועליהם אמר דוד כל גוים סבובני, והיה מכוין לסלקם מאמצע בשם ה'. וזה אמרו בשם ה' כי אמילם. והאבר החמישי הדק הוא השער בעצמו, א"כ האשה צריכה לשמור בעצתה עד בא בן זוגה. הב'. כבר ידעת סוד ותקע כף ירך יעקב שבמקום גיד הנשה נאחזים כוחות הטומאה, ולזה יהיה בתולה או בעולה מותרת לישראל ולכהן הדיוט כי יען הם מכלל יעקב. אבל הכהן הגדול שהוא נאחז ממים מימי ע"ב גשרים מימי החס"ד טהורים נקיים אוכל בתרומה שאין לה שיעור, אין לו אשה רק סתומה דומיא דגן נעול אחותי. הג'. והוא אשה בבתוליה יקח. מדקאמר יקח המורה על הקדושה נראה דווקא כשהוא בכהונה גדולה אבל אם קדש בהיותו כהן הדיוט תהיה בעולה או מוכת עץ יקח ואינו חושש. הד'. אם נפלה לפניו יבמה בעודו כהן הדיוט אפילו אם עשה בה מאמר לא יכנוס לפי שהיבמה באה לענין החזרה וגלגול המורה דין, והוא החסד. מה שא"כ אם ארס אלמנה בעודו הדיוט כונס לפי שאינו בחזרה וגלגול. והנה מתוך אלה הקדמות יתבאר לך סוד והוא אשה בבתוליה יקח ודע זה והבינהו:

אות תי - סוד מה דין הנשים בזמן הזה:

סוד מה דין הנשים בזמן הזה:

מצאתי כתוב בספר העבודה על דכתבו רבנן ואם אשה מזנה תחת בעלה בניה כשרים כי רוב בעילת מבעל. בכן זיל בתר רובא. ואיכא לספוקי טובא. חדא, דכל דאית ליה חזקת איסור ומעוטא דאיסור סמוך אחזקה ואסור אפילו לרבנן דלא חיישי למעוט, כ"ש לר' מאיר כדהכא מיעוט בעילות בזנות וחזקת אשת איש, ונימא האי עובר ממיעוט בעילות הם בחזקת אשת איש ואיתרע ליה רובא הב'. היא ספק דאורייתא וספק דאורייתא לחומרא. הג'. מסתברא דרוב בעילת בזנאי, שמאהבתה אותו תתרחק מבעילת בעלה יתדבק בו. ועל אלה הספקות אמר החכם בספר הנקרא קנה וז"ל - יש לחוש אלא שאין הדין כן בזמן הזה בהיותינו בגולה לפי שכנסת ישראל היא עמנו בגלות ומקבלת גם מהחיצונים ומכח טומאתם ואפילו הכי בניה כשרים וישראל נקראו נפשותם טהורה. ונוסיף לדבר וז"ל - דע לך בני שאם תמצא עורב לבן כן תמצא אשה כשרה בנשים מצד הגלות, שאם אין ערוה ממש יש מעשה ערוה:

אות תיא - בענין איסור ריקוד מעורב:

בענין איסור ריקוד מעורב:

והנה ריקוד הנשים עם האנשים והן בעולת בעל לא תפרד מחשבתם אף בשעת התשמיש כי זוכרת תנועת המרקד ומגיע מזה ל"א עבירות. וסימן כחשו בה' ואמרו ל"א הוי. א' פוקד עון. ב' קושר ידיו בידה. ג' מחזיק ידו בידה בחוזק ובתאוה גדולה. ד' גורר כפיה בצפורניו ומרמז לה העבירה ואם תסכים יתיחדו בבית אחד. ה' בתחלה נושק. ו' מגפף. ז' שולח ידו באותו מקום. ח' ואחריו ההעראה. ט' נשיקת האבר באותו מקום י' ואחר התחלת הביאה בתאוה. י"א ואחריה גמר הביאה. י"ב ואם יקרה המקרה בשבת מחלל לבא עליה בפרשים. י"ג יעבור בלא תחמוד. י"ד בלא תתאוה. ט"ו בלא תגנוב. ט"ז בלא תרצח. י"ז בלא תנאף. י"ח בלא תענה ברעך. י"ט לאת שבע בשמי לשקר. כ' לא יהיה לך אלהים אחרים. כ"א משום נשג"ז. כ"ב משום אשת אחי אביו. כ"ג משום אחות אשתו. כ"ד משום אשת איש. כ"ה משום אשת אחיו. כ"ו אשת אביו. כ"ז אשת בנו. כ"ח משום דודתו. כ"ט אחותו. ל' בתו. ל"א אחותו מהאב. ראה כמה עבירות יגיעו מהריקוד כ"ש החיבוק והנישוק ושאר התקרבות להערוה. ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מחמדתן ואין אתה מוצא קהל בכל זמן שאינם פרוצים בעריות. ולכן ראוי לאדם לכוף ליצרו ולהרגיל עצמו בקדושה ובמחשבה טהורה כדי להנצל מהם מן היחוד שהיא הגרם הגדול ומן השחוק ומן השכרות ומשירי עגבים ולא ישב בלא אשה כלל. ויחשוב תמיד בדברי תורה ובחכמה שאין מחשבת ערוה גורם אלא בלב פנוי מהחכמה. ובע"ה תשמע ע"ד הסוד דברים באסורי העריות וה' יצילנו משגיאות אמן:

אות תיב - בענין השבעת מלאכים:

בענין השבעת מלאכים:

זהו לוח שמוש המלאכים לסדר הכוכבים - שת"ה צת"ה מת"ח חת"ה נת"ה כת"ה לת"ה. זכור תמיד לראות בכל מולד וכל תקופה באיזה כוכב נפלו ומן הכוכב תכיר המלאך הממונה עליו ומן המלאך תכיר הספירה והשם היוצא ממנה. וכאשר תרצה לפעול איזה פעולה טובה תבחר הימים הטובים ואם רעה הרעים. ותמצא כוכב היום ומלאכיו וכוכב השעה ומלאכה וכוכב התקופה ומלאכה וכוכב החדש ומלאכה והספירות והשמות הקדושים הממונים עליהם. ותשביע בראשונה את כוכב התקופה עם מלאכיה הקדושים ואחר כך כוכב החודש ומלאכה ובשם הקודש ואח"כ כוכב היום ואח"כ כוכב השעה. וזכור תמיד לסדר בקשתך ראשונה עליה תשביע ובעשותך כן לא ישובו מעשיך לאחור. ודע זה ואל תגלה אלא ליראי אלהים שלא יאבדו הבריות בכעסים:

אות תיג - סוד קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה:

סוד קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה:

בפרק ערבי פסחים אמר רבי יהושע בן לוי קשין מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה, דבגאולה כתיב המלאך הגואל אותי מכל רע, ובמזונות כתיב האלהים הרועה אותי. דע שהמלאך הגואל הנזכר שם אלהים הרועה אותי הוא רק דיוק של ר' יהושע בן לוי היה. למה קראו מלאך אצל גאולה ואצל מזונות קראו אלהים. ולזה כדי שלא תטעה בזה עוררנוך כי הכוונה אחת רק המלות נשתנו ודע זה ואל תשכח:

אות תיד - סוד שימני כחותם על לבך כחולדה הדרה בעקרי הבתים

סוד שימני כחותם על לבך כחולדה הדרה בעקרי הבתים:

גרסינן אר"ש בן לקיש מאי דכתיב מושיבי עקרת הבית, אמרה כ"י לפני הקב"ה שימוני בניך כחולדה הדרה בעיקרי הבית כבר ביארנו שם שותף של כ"י שהוא לפעמים רומז למדת מלכות ולפעמים לכ"י כמשמעה. והנה בכאן בא הרמז לגלות השכינה בעונות ישראל אשר היא מתחבא מן השרים בחורים ובסדקים כחולדה עד עת רצון ועת דודים לרקמות תובל למלך המלכים ולפנים וזה עקרת הבית אם הבנים שמחה:

אות תטו - סוד אודך כי עניתני וכו':

סוד אודך כי עניתני וכו':

בערבי פסחים אמר ר' ישמעאל אמר ר' יונתן אודך כי עניתני. אמר דוד וכו' וסודו כסוד ותתן לי מגן ישעך. נאמר מגן דוד אבן מאסו הבונים. אמר הש"י וסודי כסוד משם רועה אבן ישראל. על אבן אחת שבעה עינים. מאת ה' היתה זאת הוא נפלאת. אמר אחי וסודו בסוד זאת היתה לי בזאת אני בוטח זה היום עשה ה' לי נגילה אמר שמואל וסודו כסוד זה אלי ואנוהו, אך זה היום שקוינהו על זה היה דוה לבנו. והרמז לצי"ע והטעם ש"ה הרומז לת"ת ישראל עשה זה הנקרא יום מחשך הו' למדת מלכות הנרמז לה"א אחרון שבשם ב"ד. ולכן בה' נגילה ונשמחה, בתוספות ה"א אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא. אמרו כולם והטעם כי

כולם השיגו כשנמשח דוד למלך על ישראל שחזרה העטרה ליושנה ושבר הצינורות להשפיע שפע וברכה לעולם ע"י מלכות אמר כל אחד ואחד כפי מעלתו שבח למלכות בית דוד. ומאוד פחדו מאדון השמיטה ומן הנאחזים ממנו שהוא סמא"ל וסנהדריו אמר נכ"ח ה' בכולל כל הספירות שיושיעם מאדון השמיטה ויצליחם במדת מלכות אשר נאחז בה דהע"ה. זכור זה הסוד כי הוא יקר ונעים:

אות תטז - סוד אצל ואצל בפרק תמיד נשחט:

סוד אצל ואצל בפרק תמיד נשחט:

א"ר אמי אמר ר"י אמי אמר ר"י אמר רב מיום שנגנז ספר יוחסין תש כחן של חכמים ונסתם מאור עיניהם דאמר מר זוטרא בין אצל לאצל הוי טעין ק' גמלי. עכ"ל. יום שנגנז ספר יוחסין והרמז שלא באו בנשמות חדשות והיו נולדים ע"י גלגול תשש כוחן. בין אצל לאצל פסוק הוא בדברי הימים והפסוק הזה אצל בני בניו של בני בנימין. וכן הוא בפסוק ההוא ולאצל ששה בנים ואלה שמותם ערדיקום בכורו וישמעאל ושעריה ועובדיה וחנן כל אלה בני אצל. זהו הפסוק. והנה אצל הראשון בצירי ואצל השני בפתח. וידעת סוד הצירי והפתח אנה רומזים. ולפרש המאמר הזה רפו ידי וכהה עיני אך מה ששמעתי מאחורי הפרגוד חכמי העבודה ביצקי מים על ידיהם ראיתי לכתוב לי למזכרת ולבאים אחרי לתפארת. ולולי הקבלה ששמעתי בו הייתי מפרשו בפנים אחרים באילן הפנימי ולא באילן החיצון כמו דברי ר"י בפירוש מהטבאל ורשב"י בפירוש ואלה המלכים. אך מה אעשה כי הקבלה נצח. דע כי כל המקובלים מסכימים ששה מעלות רוחניות עליונות נמצאת מלמעלה מצד שמאל של יוצר בראשית. וזה המאמר בנוי אצלם ע"ז הפסוק ולאצל ששה בנים. והנה בעלי העבודה מסכימים על מציאותם וחולקים על מקום אצילותם. ואם תזכה ותדקדק בשם אביהם ובשם בניו תמצא מקום אצילותם והניקוד יוכיח ויובילוך למקום החפץ. ויותר מזאת לא אוכל לגלות והתבונן בדרכי התורה התמימה שבסיפורה כמה וכמה סודות נפלאים רומזם וכבר זכרנו זה כמה פעמים:

אות תיז - סוד מחני נא מספרך אשר כתבת:

סוד מחני נא מספרך אשר כתבת:

כבר הודעתיך בכמה מקומות כי הו' קצות נקראות ספר כי הם בנין אותיות וכתיבתם. ועוד הודעתיך בכמה מקומות כי הצדיקים הם המכפרים על עון אנשי הדור ככתוב כי תצא אש ומצאה קוצים וגו'. והמכוון משם כי האש לא תצא ר"ל מ"ה הרפה אשר בידה נתנו ב"ד העליון לשלם לאיש כפעלו אא"כ מצאה קוצים, ר"ל רשעים. ונאחז בהם, וא"א שתרוה צמאונם אלא בגדיש שהם גדולים שבעם. ואיוב יוכיח. וזה ונאכל גדיש, שכבר נאכל גדיש כי ויאכל לא נאמר אלא ונאכל. ומשה רבינו ע"ה בקש משם שבו תאחז האש כי הוא הגדיש וינצלו ישראל. וזהו אמרו מחני נא מספרך. וידעת שכל הנמחה מן הספר גם צורתו נמחה משם. והשיבו אל אלהי עולם כי מי אשר חטא אמחנו מספרי. והטעם כי לשמו הגדול חטאו משני פנים, אם בעשותם העגל הרומז למ"ה הקשה, או לקצצם מדת עוזו ממנו. ובזה ריחם הש"י על ישראל וניצולו ודע זה:

אות תיח - סוד פרשת ראה אתה אומר אלי וגו':

סוד פרשת ראה אתה אומר אלי וגו':

דע כי בפרשה הזאת שמנו בה כ"ג ספיקות בפירושינו לתורה יעוין שם. אך בכאן נאמר בה דרך קצר הכלל העולה ממנה, כי מה שהוכרח עתה לשאול מי ומי ההולכים עמו מה שלא שאל כן בתחלה, לפי שעד עתה היו שלמים בעבודת הש"י ב"ה לא היה דורש מי ומי ההולכים עמו ולכן לא דקדק באמרו אליו הנה אנכי שולח מלאך לפניך כי אז היו שלמים בעבודת הש"י ב"ה. אבל עתה ראה כי סרו מעבודתו דקדק מי ומי ההולכים עמהם. והטעם כי אז כשאמר לו הנה אנכי שולח מלאך לפניך לא פירש לו באיזה אופן שולח לו. וקבלה בידינו שכאשר הש"י נותן ביד מלאך דבר לעשות אין לו רשות לעשות ויכול להתבטל עד שיתחיל במעשה. ולכן עתה שראה שהגיעו המעשה והמלאך ממונה לעשות פעולתו. ולכן בקש מהש"י שיתבטל המלאך שאין רצונו שינהיגם ומזה הצד אין להקשות למה לא התפלל כשאמר לו הנה אנכי שולח מלאך כי היה לו עדיין עת כושר. והראיה מה שדרשו רז"ל שהתנה הקב"ה עם שר של אש שיציל את חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש ובשעת מעשה בקש שר של ברד להצילו ואלו לא היה יכול לשנות את תנאו ופעולתו הנמסרת בידו לא היה שואל. ומתשובת שר של אש תבין כי היה יכול לשנות שא"ל שר של אש מנהגו של עולם מים מכבים אש ואין זה נס א"כ שאין זה נס אבל היה יכול לשנות. וזה סוד הנאמר במלאכיו עושה דבריו, כלומר שהדיבור הוא להם בשעת מעשה ועד אותו השעה יכול להתבטל וכאלו לא גזר. ובזה יותר הספק הגדול אשר רבים מסתפקים בו מה תועיל התפילה או המעשה הטוב אחר שנגזרה הגזירה ונתן ביד השליח. אלא כאשר פירשנו כי אין לו רשות לעשות ויוכל להתבטל מפעולתה עד שיתחיל בפעולתו. ובכאן יפול הספק לא מעט ראוי להשתדל בהתירו, א"כ איך אהרן הכהן עצר את המגיפה במחתה והרי כבר התחיל השליח. ובזה יפלו ב' התירם הא' כי מלאך המות הוא בעצמו למדו לבטל פעולתו בסגולה הנמצא בקטורת. והב' כי אהרן לא בטלו כלל עד שהביא לאהל מועד אשר שם השכינה שורה ובידה לבטל גזירות וזה שנאמר וישב אהרן וגו' עד והמגפה ירצה כי המשלחו ביטל שליחתו ובאופן אחר לא ודע זה:

אות תיט - סוד ואתה אמרת ידעתיך בשם:

סוד ואתה אמרת ידעתיך בשם:

קשה ואנה אמר לו זה ורש"י ז"ל אמר כי זהו אמרו הנה אנכי בא אליך בעב הענן וכו' וזה לא יתכן וא"כ כבר הודיעו ובא אליו ככתוב וענן כבוד על ההר אלא הטעם והסוד נגלה באמרו ושמי ה' לא נודעתי להם אבל לך אודיע ודע זה:

אות תכ - סוד פני ילכו והנחותי לך:

סוד פני ילכו והנחותי לך:

דע כי בכוונות הפסוק הזה ב' מובנים ובשניהם יפול הספק וזה מאחר שאמר לו הש"י ב"ה פני ילכו הנה זה בטחון גדול ולמה הוצרך לשנות לו לומר אם אין פניך הולכים והלא בהבטיח שפניו ילכו וכי דברו ישוב ריקם יהיה הפירוש איך שיהיה, אם פניו שהוא שכינתו ילכו לא היה הכרח למשה רע"ה לומר עוד אם פניך ילכו וגו' והנה ננעלו לפני בזה הדרו' שערי תשובה אך ע"ד האמת כולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. ולבאר זה המאמר אומר הא' שילכו פני הזעם כפ"ק דברכות ת"ר מנין שאין שואלים לאדם בשעת כעסו שנאמר פני ילכו המתן עד שיעברו פנים של זעם משמע מדבריהם כי הפנים האלו הם פנים של כעס וכוונתם בזה כי עתה הם פנים של כעס אבל יגיע זמן שיתרצה להם ולא פירש לו מתי יתרצו ויהיה זה. וע"כ השיבו אם אין פניך הולכים ר"ל מסתלקים תעלנו עתה תיכף אל תעלנו מזה והב' כתרגומו שכינתי תהך ואניח לך ונקראו פנים ר"ל פנים של זעם לכלות אויבי יהו"ה והנה הפנים האלה הם פני המלאך הגואל ומה שאמר והניחותי לך כלומר לא אתנהג עמך במ"ה אלא במדה כלולה ברחמים וטעמו כטעם והיה בהניח לך ומשרע"ה הבין כי בפנים האלו אין נחת רוח לישראל כי יש בהם דין ולכן ביקש אם אין פניך הולכים כלומר הפנים המאירים שבהם תמחול ותסלח לעונותם לגמרי וביום פקדיך לא תפקוד חטאתם אל תעלנו מזה:

אות תכא - סוד הראני נא את כבודך:

סוד הראני נא את כבודך:

דע כי בדרוש הזה יפלו בו ספיקות רבות ע"ד הפשט אמנם ע"ד האמת כיון בזה להביט ולראות כבוד למעלה מכבוד והוא שישיג צורת האדם העליון כמו שהשיג במלכות שמים באספקלריא המאירה ושאינה מאירה ורצה שישיג ויבין מה הבדל יש בין אספקלריות. והשיבו הקב"ה כי לא יראני האדם וחי ואעפ"י שהיתה נבואת משה רע"ה משם לא היתה נבואתו אלא בקול שיצא משם כמו שאמרו הנביאים באספקלריא שאינה מאירה שלא היו מבינים זה אלא בקול היוצא ממנה ככתוב ואשמע קול רעש גדול וכן שאר הפסוקים ובפרט מזמור לדוד הבו לה' בני אלים שזכר שם ז' קולות וכולם רמוז לקול אחד כאשר פירשנו ואח"כ העבירו הש"י מזה הודעה לדבר אחר והוא הודעת מידותיו וד"ז ואמר והבטיחו שיעביר כל טובו על פניו כי אין כוונת המאמר אלא ר"ל להעביר עלי כל שהיא טובו כי מראה הפנים לא יוכל להשיג ודע זה והבן:

אות תכב - סוד קרון פניו:

סוד קרון פניו:

דע כי הרמז בקרון פני משה כי נסתכל באספקלריא המאירה כי לא דיבר אלא ביום וע"כ זכה לקרון פנים מדה כנגד מדה וכתב הרב ז"ל ואף כי דעתינו לא ישיגו בחקירה הזאת מאיזה צד תהיה המדה הזו. כי הבורא יתברך יודע מסודות הנפש ומהותה יותר מהתחכמותינו ואנו רואים שחפצי הנפש המזדמנים ברצונו נותנים לגוף ומוציאין בו זהר והדר ושומן ובריאות אפילו כי יבא אליו בעמל ויגיעה. כ"ש חכמה לחכמים כענין שכתוב חכמת אדם תאיר פניו ועז פניו ישונה. עכ"ל ז"ל. והנה מצאנו במדרשי חכמים ז"ל בקצת החסידים שאמרו על ר' פינחס בשעה שהיה ר"ה (רוח הקדש) שורה עליו היה פניו בוערת כלפידים וכן על ר' אליעזר הגדול כשהיה דורש במעשה בראשית היה קרנותיו כקרנו של משה ולא היה אדם מכיר אם יום אם לילה והנה מכל זה יתבאר לך כי קרון פני משה היה דבר אלהי וכפשוטו לא כדברי ר"ל ב"ג שעשה זה משל. עיין בספרו. וכמה חסידים ואנשי מעשה ראינו ביום צום בהתבודדתם היה פניהם אדומים כאלו אכלו ושתו וזה הדרך ישכון אור וברוך המשגיח על יריאיו להראות עולמם בחייהם ותקוותם מדור דור כאלו אכלו ושתו וזה הדרך ישכון אור וברוך המשגיח על יריאיו להראותם עולמם בחייהם ותקוותם מדור דור:

אות תכג - סוד אין בין ירושלים של מטה לירושלים של מעלה אל

סוד אין בין ירושלים של מטה לירושלים של מעלה אלא י"ח מיל:

ולבאר הסוד הזה נצטרך להקדמות הא' דע כי תהיה הקדמה בנויה באמצעית חכמת הנחת בגוף האדם וזה הסימן מהמוח עד הברית תמצא י"ח חוליות שבשדרה. הב' כי המוח רומז אל כ"ע והברית לצי"ע והנה המוח ירמוז לירושלים של מעלה והברית לצי"ע ולבת זוגו הנקראים ציון וירושלים והן שלמטה. הג' הנה בין כתר עליון ובין צי"ע ט' ספירות וכל אחת מהן כלולה בדין וברחמים הרי י"ח והנה י"ח מיל שבין ירושלים שלמעלה לירושלים של מטה ולזה באו י"ח חוליות שבשדרה מן המוח עד צי"ע והנה הסוד אין בין ירושלים וכו' נתבאר:

אות תכד - סוד ויתן לך האלהים:

סוד ויתן לך האלהים:

דע כי בברכה זו ב' פסוקים ותמצא כ"ו תיבות וכן ראש פסוק הא' ו"ו וסוף הב' ך' והם כ"ו. ובא כן לרמוז למדתו שהוא ת"ת מדת יעקב. וכן תמצא בב' פסוקים האלה עשר ברכות לרמוז לי"ס - טל השמים כ"ע. משמני הארץ חכמה עילאה. רוב דגן בינ"ה. ותירוש חס"ד המורה על מתיקת הרחמים. יעבדוך עמים פח"ד וכל הנלוים אליו שרי העליונים. וישתחוו לך לאמים ת"ת עם י"ב גבולי אלכסון הרמוזים למה שנאמר יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. הוה גביר לאחיך נצ"ח. וישתחוו לך בני אמך הוד המקבל מן הפחד אשר נאחז שם עשו וסיעתו. אוריך ארור ירמוז לצי"ע. והאוררים ירמוז לקליפות החיצונית הסובבים לברית העליון. ומברכך ברוך נגד בריכה העליונה מדת דוד אשר נמסרה ביד אברהם. וזה סוד והיה ברכה. וי"א כי מטל השמים הוא ת"ת ומשמני הארץ הוא מלכות ואנחנו כתבנו אשר קבלנו בו וטל של מן ושל תחיית המתים יוכיח בקבלתינו ודע כי יעקב מנע הברכות מעשו להשיב לו מדה כנגד מדה כי סמא"ל שרו החטיא את האדם ומנע הברכות ממנו ומכל זרעו ולכן נמנעו ממנו הברכות וזה סוד שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם ודע זה:

אות תכה - סוד גדול כחן של נביאים המדמים צורה ליוצרה:

סוד גדול כחן של נביאים המדמים צורה ליוצרה:

כבר פירשנו במה שקדם בזה הסוד מה שנראה לנו אלא אח"כ מצאתי מאמר לקדמונים בזה ומלאני לבי לכתבו כי הוא כמבאר למה שקדם וז"ל הסיפור ההוא אמר לי החכם המשכיל כ"ר נתן ז"ל. דע כי שלימות סוד הנבואה לנביא שפתאום יראה צורת עצמו עומדת לפניו וישכח את עצמו ויתעלם ממנו ויראה צורת עצמו לפניו מדברת עמו ומגדת לו העתידות ועל סוד זה אחז"ל גדול כחן של נביאים שמדמין הצורה ליוצרה ואמר החכם אבן עזרא השומע אדם. והמדבר אדם עכ"ל. וכתב החכם אחר כמנגן על זה וז"ל ואני בכח הצירוף והתבודדות קרה את אשר קרני והאור שראיתית הולך עמי כאשר זכרתי בס' שערי צדק אמנם אראה צורת עצמי לנגד עצמי עומדת לזה לא זכיתי ולא יכולתי על זה. עכ"ל. וכתב החכם אחר כמנגן על זה וז"ל ואני הצעיר יודע ומכיר ידיעה וודאית שלא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי ואין בי רוח הקודש ולא משתמש בבת קול כי לא זכיתי לכך ולא פשטתי את כתנתי ולא רחצתי את רגלי עכ"ז אני מעיד עלי שמים וארץ ובשמים עדי וסהדי במרומים שיום מן הימים אני יושב וכותב סוד ע"ד האמת ופתאום ראיתי צורת עצמי עומדת לנגדי ואת עצמי נעלם ממני ונמנעתי לכתוב אנה ומוכרח. עכ"ל. אמר וכן ראיתי לר"מ הנדבוני בפירוש המורה פרק מ"ו שנדחק לפרש המאמר הזה ואמר ז"ל, כל מה שראיתי מן המעיינים בספר הזה ראיתי שפירשו מדמים הצורה ליוצרה, כי ידמה הנבדל צורה אנושית. ולפי דמיונם היה להם לומר הכולל שמדמים היוצר לצורה. ואינו נפלא מהם כי לא העמיקו לעמוד על כוונת המחבר. ואני אבאר לך כוונת המחבר הר"ם ביאור פרק מ"ט, כי המלאך ייחס לו הכנף ולשי"ת הצורה האנושית, להורות יתרון הש"י על מלאכיו. כי הכנפים כלי מהיסודות ההליכה ולזה ראוי שיוחסו לשלוחים ולא לשם יתברך, ויוחס עליהם כי הם מצווים (מקבלים הציווי) ולא מצוים (נותנים הציווי). הנה אמרנו שמדמים הצורה ליוצרה. ירצה שמדמים את הצורה אשר בנפש הנביא אשר הוא גשמי, למלאך, ליוצרה. כלומר לשי"ת. ואמר שעל דמות הכסא כמראה אדם. ודע כי אולי הצורות הרואות בנפש הנביא והראיה שר צבא ה' לא שהן נמצאות חוץ לנפש. עכ"ל. ודפח"ח ושפתיו ברור מיללו שנתן הבדל בין מלאך ובין הש"י במראות הנבואות בדמיון, ודע זה. כי זה הסוד נפלא מאוד גם אנחנו בעת חבורינו לספר הזה בהיותינו מנקדים שם המפורש בנקודת באו לעינינו דברים מפסיקין כדמות אש אדומה לעת מנחת ערב עד שנבהלנו מהם והנחנום וקרה לנו זה בחיבורינו כמה פעמים והאל ברחמיו יאיר עינינו בתורתו אנ"ס:

אות תכא - סוד ובני רחביה רבו למעלה מראש:

סוד ובני רחביה רבו למעלה מראש:

ובגמרא מגילה מאי למעלה, למעלה מס' רבוא. כבר ידעת כי שש קצות הם נותנים שפע לשכינה ולכן א"א שיהיה השכינה בארץ פחות מס' רבוא. וכן ידעת כי ו' קצות פרנסתם מרחובות הנהר והוא הבינה והיא אם הבנים והיא הנקרא למעלה מס' רבוא. ומעתה תבין סוד רא"ש הנזכר פה כי הוא נוטריקון ר' רבוא ש' ששים הא' ירמוז לאדון האחד הגוזר לזרעו של משה שיהיו ס' רבוא וסוד ובני רחביה כמשמעו רחב י"ה ודע זה:

אות תכז - סוד שני גדיי עזים וטובים:

סוד שני גדיי עזים וטובים:

ובמדרש שכך קבל יצחק עליו בכתובה של רבקה לתת לה בכל יום ב' גדיי עזים. דע כי המדרש הזה יש לו סוד. כבר ידעת כי בזמן היות שרה, היתה השכינה נקראת שרה כשמה. וכן בהיות רבקה נמצאת היתה נקראת רבקה כשמה. וכן בימי רחל ולאה. ובהיות ישראל מרובה אוכלסין היתה נקראת כנסת ישראל כי היו ס' רבוא. וכן האבות כל אחד בהיות חי אחיד מדתו, אברהם חסד, יצחק פחד, יעקב ת"ת למדת הבוקר והב' בין הערבים כדי לערב מידת הדין ברחמים. ולפי שתמיד הבוקר (היינו קרבן תמיד של שחר) רומז למדת ת"ת אמר בלשון יחיד, ותמיד של בין הערבים רומז ערבים פחד והו"ד ולכן אמר בלשון רבים, כדי שיכוין הכהן לערבם ברחמים עד שיבוא לעטרה ברחמים. וזה בא בסוד התרועה שבא תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. ועיקר כוונת ב' תמידין אלה לעטרה לצרכינו להושיעה נפשינו מיד שונא. וסוד אותיות תמיד ר"ל מדת יו"ד היא מדה העשירית הנקרא שמור את יום וגו'. וכבר ידעת כי הקרבנות באין לד"ו פרצופים וזה סוד אמרם ז"ל בזנב הכבשים והעזים וז"ל מפני שהכבשים אנו מתכסים בצמרן ע"כ לא תכסה אלייתן השתן. וזה בעצמו בתמידין ובגדיים ואם תאמין סוד זה תבין שהרמז בא אל הנפשות של צדיקים שלא תתלבשנה בנוצת העזים רק בצמרן של כבשים ודע זה:

אות תכח - סוד משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל:

סוד משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל:

ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו וכו' וסכסכתי מצרים במצרים ונבקה רוח מצרים. דע כי הפסוקים האלו יורה על השפלת האומות והרמת מלכות ישראל. כיצד, מצרים הוא שם משותף יאמר על שר מצרים. ויאמר כן על המצרים והם השרים המצירים לישראל. וזה אומר משא מצרים, הנה ה' מדת הבינה עם כ"ת ח"כ. רוכב, משפיע. על עב, ת"ת. ונקראת כן (ר"ל שהת"ת נקראת עב) על קבלתה מהחסד אשר בו ע"ב גשרים. וכבר ידעת כי יהו"ה הוא עולה ע"ב כאשר פירשנו והנה ע"ב הוא ה' רומז לת"ת. הוא הקול האמור במתן תורה. וכבר ידעת כי יהו"ה ה"פ (ר"ל תכפיל ה' פעמים הוי"ה) הוא ק"ל, לרמוז על העטרה שמקבל מן ה' ספירות ורומז זה בה' אחרונה שבשם ב"ד. וגעו אלילי מצרים. מה שקצר למעלה פירש למטה. הן הם השרים העליונים. מפניו, מפני ו'. והיה ה' אחד ושמו אחד ולב מצרים, כלומר, קיום שבמצרים והוא הרוחניות הפנימית אשר היה בשרים ואומותיהן ימס בקרבו. משל להסתלקות מהם מצרים במצרים עליונים ותחתונים, ר"ל השרים העליונים והשרים השפלים שהם האומות. ונבקה רוח מצרים, כלומר, שפע השרים העליונים אשר בו נחל של הנפשות אומות העולם. ויהיה פירוש מצרים המורגשים ועצתו אבלע, ירצה כמו לבב מצרים. והטעם סוד היחוד האלהי אשר הגיע לשרים אסלקנו מהם ויבלע בי והמשכילים יבינו:

אות תכט - סוד ויאמר לו לך שוב כי מה עשיתי לך:

סוד ויאמר לו לך שוב כי מה עשיתי לך:

לפסוק הזה ב' מובנים. הא' ע"ד הפשט והוא שאפילו שעשה לו דבר גדול שהלבישו ברוח הקודש, עכ"ז אמר לו מה עשיתי לך

מכאן. רמז לאדם שנותן מתנה לחבירו ומשבחו לפניו על מתנתו יאמר לו מה עשיתי לך כאשר אמר אליהו לאלישע. והמובן הב' שהדבר הפוך אמר לו אליהו ע"ה, לך ושוב, כלומר לך מעלי ועשה תשובה, כלומר שתוסיף עוד מדות טובות על מדותיך ויתרון מעלות החשיבות על מעלותיך החשובות. וא"ת למה, כי מ"ה עשיתי לך. כלומר, הלבשתי את נפשיך בסוד יהו"ה המיוחד יתברך שסודו מ"ה כזה יו"ד ה"א ואו"ו ה"א. ב"ש כ"מ ל"ו (ברוך שם כבוד וכו'). והנה מה, י"ה ו"ה כלומר ששלמות הוא להיותו מ"ה בסוד י"ה ו"ה, עשיתי לך. כלומר הרמזתיך להעלותך בנאצל. וזה סוד וירד ה' כלומר שלעליון ירידה ולתחתון עלייה. וזה באש ה' נשפט, אש בגמטריא צורה:

אות תל - סוד אמרו טרם שברא העולם היה הוא ושמו אחד:

סוד אמרו טרם שברא העולם היה הוא ושמו אחד:

וכן אחר שיעדר העולם יהי"ה אחד ושמו אחד. דע שבכל מקום שנאמר שמו רומז לעטרת (מלכות) והוא (ר"ל שהתיבה הוא רומזת) לת"ת. אך בזה המקום יהיה הת"ת ישראל הוא אין סוף יתברך. והשם הנאמר כאן הוא כ"ע וזכור זה:

אות תלא - והסוד מה שיסדו חז"ל בתפילה אין כערכך:

והסוד מה שיסדו חז"ל בתפילה אין כערכך:

ואין זולתך אפס בלתך ומי דומה לך. אין כערכך ה' אלהינו בעולם הזה ואין זולתך מלכינו לחיי העולם הבא. וא"ת למה לא אמר ההפך אין כערכך בעה"ב ואין זולתך בעה"ז, לפי כי בעה"ז אין הוא אחד ושמו אחד אבל בעה"ב הוא ושמו אחד. ושים לבך לזה כי הוא סוד גדול:

אות תלב - סוד רוח סערה עושה דברו:

סוד רוח סערה עושה דברו:

כלומר שרוח סערה תבין דרכו. ולביאור זה כאשר אמר די כי כבר התבאר לך בכמה מקומות כי במדת אין שינוי והשינוי אינו אלא מצד המקבלים. ואין להמשיל בזה משל אלא ברוח סערה שבא בים והמשל שהקים הש"י רוח קדים על הים. והנה נזדמנו ספינות בים מהם הולכים ממזרח למערב ומהן ממערב למזרח. המזרחים בשמחה והמערבים בצער. מי גרם להמערבים שהם בצער, אלא שעונם גרם להם ויצאו בשעת רוח קדים. והנה אף גם הם אם ילכו לצד מערב גם הם יהיו נהנים מהרוח ההוא והוא ברחמים. א"כ הרוח ההוא כולו ברחמים רק השנוי מצד המקבלים ודע זה:

אות תלג - סוד מי כמוך באלים ה' פעם דגושה ופעם רפויה:

סוד מי כמוך באלים ה' פעם דגושה ופעם רפויה:

רבו דעות בעלי העבודה בזה. והטוב שבכולם כי מי כמוך הראשון ירמוז לכת"ר ולכן הוא רפוי כי הרפוי יורה על הרחמים והדגש דין. ומי כמוך השני יורה על החכמה ולכן הוא דגוש, כי המחשבה הותרה בו. מה שא"כ בכתר. וי"א כי מי כמוך הראשון ירמוז אל החכמה ולכן היא רפוי וב' אל הבינה הנקרא בעל גבורות ולכן הוא בדגש לרמוז כאשר פירשנו. באילים מלה זו תרמוז לכל בעלי כח. מי כה' אלהינו יתברך נאדר בקודש חכמה עילאי. נורא, כ"ע. תהלות, חכמה עילאי. עושה פלא, אותיות אלף כי מן אלף יצאו כל המעשים ודע זה:

אות תלד - מש"ה "מטטרון "שר "הפנים:

מש"ה "מטטרון "שר "הפנים:

אות תלה - סוד מעשה ברבי בנאה וכו':

סוד מעשה ברבי בנאה וכו':

זה הסוד א"א לרמוז בו אלא שנכתוב מקודם כל המימרא ההיא וז"ל בפרק חזקת הבתים. ר' בנאה הוה מציין מערתא (קברים) כי מטא למערתא וכו' (כשהגיע לקברו של אברהם) מצא לאליעזר עבד אברהם אשכחיה דקאי אבבא. א"ל מאי קעביד אברהם. א"ל גני בכנפי דשרה וקא מעיינא ליה לאברהם ברישא. א"ל בעינא דאיזל, זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא. א"ל ליעול ותיתי מידע ידע דיצה"ר בהאי עלמא ליכא. אעל ציין ונפק. כי מטא לאדם הראשון יצאת בת קול ואמרה הסתכלת בדמות דיוקני, בדיוקני עצמה אל תסתכל. והא בעינא לציוני. כמדת החיצונה כך מדת התחתונה. א"ר בנאה הסתכלתי בב' עקיביו של אד"ה ודומין לב' גלגלי חמה. הכל בפני שרה כקוף בפני אדם. שרה בפני חוה כקוף בפני אדם. חוה בפני אדם כקוף בפני אדם. שופריה דרב כהנא מעין שופרי דרבי אבהו מעין שופרי דיעקב אבינו. שופרי דיעקב מעין שופרי דאדם. עכ"ל. אמר המחבר אחרי רודפי דעות חכמי פירוש המדרש הזה בכמה פנים וחכמי אמת ג"כ נתנו בהם דברי נעם ואמרי טעם נחמדים למראה וטובים למאכל. ובטרם כל דבר, דע שאין ספק שאלו הדברים אם נאמינם בהם כפשוטו לא נמצאו מכלל דת מרע"ה, אלא שזה החסיד ע"ה נדמו לו אלה הדברים ובאלו בדמיונו להרמיז גדולתו בסתרי חכמה האלהית, אם על דרך חכמי הטבע החוקרים בנמצאות כולם ואם על דרך חכמי האמת בעלי העבודה אשר לא הניחו שום אגדה זרה וקשה ע"ד הפשט שלא פירשו ע"ד הסוד. ואחר זה דע כי א"א להבין הסוד הזה בלי שלא נבאר שתופי השמות שבו. ר' בנאה הוא השכל האנושי החוקר בנמצאות כולם. וקראו כן כי הוא בונה עולמות ומחריבן מטבור הארץ עד העילה ראשונה. הוה מציין, כלומר הוה משום סימנים להעתיק מנושא לנושא בנמצאות

השפלות כולם אשר קראום פה מערתא דרבנן. וירמוז במערתא לעולם השפל ורבנן לעולם הגלגלים היינו המזגים כולם. וכבר ידעת שכל המורכבים הם מורכבים מחומר וצורה, ולכן אחר אשר עיין במרכבים הג' אל הד' והוא האדם. וזה אמרו כי מטא למערתא דאברהם ר"ל רצה לעיין בחומר בעל חי המדבר ומצאו משונה מן החומרים הקודמים שיצה"ר דבוק בו. וזה אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי אבבא ככתוב לפתח חטאת רובץ. וידעת כי היצה"ר אשר הוא כח המתאוה הוא המונע הגדול לשכל להשלים פעולתיו ולכן מצאו ר' בנאה המציין את כח המתאוה אשר נדבק בחומר, עומד על הפתח. ושאל ר' בנאה מאי קא עביד אברהם, כלומר החומר השלם הזה מה עושה אם נדבק בצורתו ואם לא. השיבו היצה"ר והוא עבד אברהם, גני בכנפי שרה. כלומר, נדבק בצורתו כענין שנאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. והיא הצורה המשלמת לחומר. ושרה אותיות השר. והסוד הנמרץ שאמר ומעייני ליה ברישא, כי היא המשלמת ליה בראש כל התחלותיו. א"ל בעינא דליעול, כלומר, השכל המתאוה להיות דבוק במושכלו ולהסיר מעליו את השוער עבד אברהם. השיבו החומר השלם, ליעול וליתי. כלומר, שהחסידים הממיתים תאותם בזה העולם אין כח בזה השוער למעטם מן ההשגה. יכנוס בשלום. אעל וציין ונפק, כלומר, השלים חקירתו. כי מטי לאדם הראשון וכו' בכאן גלה סוד הנבואה והיא המדריגה אשר מזה מסתכלין הנביאים. כי עד עתה היתה חקירתו בחומר בצורת השפלים אבל בדיבוק שכלנו אשר בחומר לשכל הפועל הצורה הוא הדבר. הא בעינא לציוני. כלומר, שאין השכל מניח אותי מלהסתכל ולהשתדל בם בזאת ההשגה. והשיבו, כמדת החיצונה כך מידת הפנימית. כלומר, כל אחת תבין נפשיך בחלקיה אשר הוא במערה החיצונה תבין מדת הפנימית, והוא דבוק שכל ההיולי בשכל הפועל. דע כי אדם האשון הנזכר כאן הוא אדם שבמרכבה וב' עקיביו עולם האמצעי והשפל. הכל לפני שרה והיא הצורה המשלמת לכל החומרים המיוחדת להן. ואדם שבמרכבה התחתונה בפני השכינה כדמות הקוף בפני אדם. והנה מנה לד' צורת היפים לרמז לד' צרת המשלימות לד' המורכבים, צורת דומם וצורת צומח וצורת חי וצורת אדם המורכב האחרון ולכן דימהו לאדם הראשון:

אות תלו - סודו ע"ד אמת:

סודו ע"ד אמת:

כבר ביארנו במה שקדם. וכל סוד שיגיע לידך, ראשונה תפרשהו בד' יסודות ואח"כ בגלגלים ואח"כ במלאכים ואח"כ בי' ספירות. ולכן בסוד נעליהו ממדריגה למדריגה. והנה בדרך הראשון הרמזנו הסוד רמז מופלא בשפלים והגלגלים ובמרבה וכן אמרנו שאין ספק שהדברים כמשמעו ושיש להם סוד. וכן בדרך זה נאמר כי לא בא להכחיש המורגש וכמו שאמר החכם השלם האלהי ראב"ע בפירושו, ובעל הדעת סוד יונעם והדברים אמת כמשמעה. ואם הוא הרודף אחר הפשט לא הכחיש הנגלה וכ"ש אנו אנחנו רודפים אחרי המקובל מפי אדון הנביאים. ואחרי הקדמה הזאת נאמר, דע כי ר' בנאה כמשמעו. ואיש שכל וחסיד היה, ומתבודד בדרכי הש"י ב"ה ובסודתיו. וזה הוי מציין מערות שלהן שהן גופות ב"א שלא יגיעום טומאת הנחש הקדמוני. ויגע בשכלו אחרי הסירו כחות הטומאה עד השער העליון מערת אברהם והוא מדת מלכות, ומצא שם השוער הגדול השר מיכאל. וירמוז בכאן אותו בעבד אברהם דקאי אבבא. וכבר ביארנו כמה פעמים שיש מט"ט למט"ט ושיש ארץ לארץ. וראוי שתדע כי אברהם בכאן ירמוז למט"ט הנברא המקבל מן ה"א אחרונה שבשם ב"ד. ושרה תרמוז לעולם השפל שהנהגתו ע"י השר הזה. והסוד כי אעני ה' בקרב הארץ, אני ה' צי"ע. בקרב הארץ, ארץ החיים. ד"א אני ה' העטרה. בקרב הארץ ארץ הוא מט"ט ששם רבו בקרבו. וע"כ נאמר כי שמי בקרבו כי שם ה' בהמלך שהוא העטרה העשירי קודש בקרבו של המלאך הנזכר. ד"א אני ה' מט"ט ששמו כשם רבו. בקרב הארץ המורגשת. הכלל מכל אלה הדברים שמט"ט הנברא מתנהג עפ"י מט"ט הנאכל בלי אמצעי, והארץ המורגשת מתנהגת עפ"י מט"ט הנברא על ידי אמצעים רבים. ואם תרצה עוד תורידיהו ותאמר שאיש החסד נקרא מט"ט המורגש המתנהג ע"י מט"ט הנברא, והארץ מתנהגת ע"י מט"ט המורגש צדיק מושל ביראת אלהים. מאי קא עביד אברהם שאל ר' בנאה למיכאל. מאי קא עביד מט"ט הנברא כאן אברהם. והשיבו, גני בכנפי דשרה. כלומר משגיח בעולם השפל כענין ראני ה' בקרב הארץ כמו שפירשנו. וקא מעייני ליה ברישא, הוא ע"ד כעיני שפחה אל יד גבירתה כן עינינו אל ה'. זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא. ר"ל כי כבר הגעתי אל שער המלך וסרו ממני הכוחות המונעים ההשגה. א"ל ליעיל וליתי, כי נעשית דוגמא העליונה כי אתה טהור בעודך בגוף ואין יצה"ר שולט בך דומיא דידן. וזה אמרו מידע ידע, יצה"ר בהאי עלמא ליכא. ומאחר שכל כך אתה טהור תכנס אצלי. ציין ונפק, כלומר, נכנס בשלום ויצא בשלום. כי מטא לאדם הראשון. אדם א' בכאן ירמוז למדת העטרה. יצאת בת קול ממנה, כלומר מדת מלכות, ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני, כלומר מט"ט. בדיוקנא עצמו לא תסתכל, ר"ל באספקלריא שלו. והא בעינא לציוני, כלומר אני רוצה להכניס לפני ולפנים. השיבו כמדה החיצונה וכו' אם תבין במט"ט בהשגה שלימה אשר הוא מדת מערה החיצונה תשיג גם הפנים על ידי הסתכלותי בב' עקיביו של אדה"ר. ב' עקביו של אדם הראשון שהוא עטרה, בכאן הן ב' מט"ט הנברא והמורכב. הדומין לב' גלגלי חמה, כלומר באורן וזהרן בנקיות כחות הטומאה. הכל לפני שרה. כבר פירשתי ועיין שם. עוד נעלה במדריגה עליונה מזו, ור' בנאה רומז אל אבן הראשה בעצמה ר"ל מדת העטרה בעצמה והוא הוא אבן הראשה. בנאה אותית האבן. ומערתא לפי זה הנושא רומז לכל י"ס מלשון כמער איש ולויות. וירצה שמדת מלכות היתה משתוקקת להתחבר בספירות העליונות להיות בחבורן להשגיח על בניה הנתונים בצרות הגלות. כי מטא למערתא דאברהם, כלומר עלתה לראש מדת אברהם ומצא השר מיכאל עומד ומלמד זכות על ישראל ושאלה לו מאי קא עביד אברהם. כלומר, אנה הלך דודי. והשיבה גני בכנפי דשרה, כלומר מתחבר במדת הפחד להחליש כוחו לבל ישפיע מדת הדין בעולם, כי בעל דין קשה הוא. וקא מעייני ליה בשערי, ר"ל מתרפקת על דודה להתחבר בראש הבנין. אמר ליה זיל אימא ליה בנאה וכו' כנוטלתך רשות להכנס אליו. כי עיקר קבלתה כל פעם ממדת הפחד תהיה כמזהרת להכניס לפני ולפנים. לכן ליעול וליתי, כלומר, מאחר שאני בחבור הפחד הנקרא במקום הזה שרה, א"כ אין כאן יצה"ר כי הושקט חומו ומדת דינו. על ציין ונפיק. כלומר נטתה כלפי חסד וקבלה הרחמים ממנה לרחם בניה שבגלות ויצאה ושבה אל מקומה. וכבר ביאנו כמה פעמים שקודם שחטא אדם הראשון היתה מדת מלכות ות"ת משתמשים בכתר אחד עליון ומתנשאין לכל לראש. ועכשיו רצה המלכה לעלות למלך עליון כימי קדם להסתכל באדם עליון הנאצל בלי האמצעי. ויצאה בת קול מהמאציל מבלי נאצל ית' ומנע למלכות להתגלות בד"ו פרצופים כמו שהיה טרם חטא אדה"ר, שאם היה כן מיד היו ישראל נגאלין והיו כל האומות והשרים מדרך לכף רגליהם כעפר לדוש. וסבות זה שלא הגיע עת ורצון. וזה שנאמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ וזה"ש אם הסתכלת בדמות דיוקני שהוא החסד, בדיוקנא שהוא הכתר אל תסתכל. ומידת החסד החיצונה, ומדת הפנימית כ"ע. או פירוש מידת החיצונה ומידת הפנימית כ"ע. ומה שבקשה יותר והתשתוקקת לעלות ולציין לפי שהיא מתאוה לראות בגאולת בניה, כי בכל נרתם לה צער. ושרה היא השכינה המקבלת מהשרים העליונים. ושיעור המאמר מה שתחת היחוד כקוף בפני אדם לפני א"ס הנקרא במקום הזה שכינה, כקוף בפני אדם. ורב כהנא ירמוז אל מיכאל וכשמו כן הוא זה כהן וזה כהן. ואבוהו נגד העטרה כי הוא אב לכל התולדות ויעקב נגד הת"ת ואדם נגד הכסא. והבן זה היטיב אם בעל נפש אתה איך משתלשלים הדברים ויורדים ועולין כמלאכי עליון והש"י יראנו נפלאות מתורתו אנ"ס:

אות תלז - סוד מזמור הללויה כי טוב זמרה אלהינו:

סוד מזמור הללויה כי טוב זמרה אלהינו:

הלליה סוד הנושאים שם י"ה. ופירושו תמצא בספר תהלות:

אות תלח - בענין ירידת הנשמה לעולם הזה:

בענין ירידת הנשמה לעולם הזה:

סוד למה היתה הנשמה החצובה ממקור אלהים חיים אשר היתה שלימה מכל חסרון נפחה אלהים באף נוצצת מן האדמה לראות מעשיו הרעים ומחשבותיו אשר לא טובים ע"ד שאמר יגיע אליו הכרת ואבדון כליון חרוץ מבלי חמלה עד אשר לא תזכה לשוב למקור חוצבה. התשובה נראה בזה והוא אמת בעצמו. וזה לפי שהנשמה עם היות שהיא שלימה מכל חסרון, אין שלמותה אלא בעולם הרוחני ולא בעולם הגשמי. ורצתה החכמה האלהית להשלימה בתכלית ברוחני ולמען תעלה במעלה רמה להנות מזיו השכינה למעלה מן המלאכים. וזה הסוד כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. ובא הקבלה הטהורה בזה כי זה הדיבור הוא דיבור שלוחי מדה אחרונה לנשמת הצדיקים לשאול מהן מה פעל אל. וז"ש ויפגעו בו מלאכי אלהים שאמרו במדרש אלו נשמות של אברהם ויצחק. ואעפ"י שיצחק היה חי, כמת היה חשוב אחר שכהו עיניו ופסק ממנו יצה"ר. ולכן נפח אלהים חיים נשמת אדם עליון באף אדם התחתון עד שידמה ליוצרה ברוחני וגשמי ודע זה:

אות תלט - סוד רבו של אדם הראשון רזיאל ת"ת:

סוד רבו של אדם הראשון רזיאל ת"ת:

רבו של שם רופיאל בינה. רבו של יעקב פליאל חס"ד. רבו של יוסף גבריאל גבורה. רבו של משה ע"ה מטטרון ששמו כשם רבו צי"ע. רבו של אליהו מלתיאל עטרת. כל אחד מאלו המלאכים היה מוסר קבלה לתלמידו בספר או בעל פה כדי להחכימו ולהעמידו על כל העתידות, וכשהתפשטו בעלי הקבלה לחקור בעניני האלהים בימי התנאים והאמוראים לא זכו שיתגלה עליהם המלאכים רק אליהו ז"ל כדאמרן אליהו רבא אליהו זוטא והדומה לזה כתוב בתלמוד בספורי אליהו. ובעונותינו הרבים גם זו המדריגה נעדרה מאתנו מזמן רב והאל למענו יחזור העטרה ליושנה במהרה בימינו אמן נצח סלה:

אות תמ - סוד קן נורא:

סוד קן נורא:

דע כי קן נורא תרמוז כי יקרא קן צפור לפניך היא הבינה לפי ששם י"ה רומז אליה ושם י"ה ברבוע עולה ק"ן, כיצד י' פ' י' הרי ק'. ה' פעמים ה' הרי כ"ה. ותכפול ה' במקום אחר הרי עוד כ"ה הרי ק"ן:

אות תמא - סוד משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ:

סוד משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ:

דע כי הסוד הזה נקשר עם של מעלה ממנו וזה, כי הקן הנורא הוא המשקה את ההקף שהם ז' ספירות ונקראים הרים. ומאין משקה אותה, מעליותיו שהם חכמה עילאי וכתר. מפרי מעשיך, והוא שם יהו"ה הנושא אותו תפארת. תשבע הארץ, ארץ החיים המקבלת ממקור החיים והיא המקבלת מן ק"ן ע"י אמצעי והוא הת"ת. ולכן נסתמה פרשת ויחי יעקב הסתומה הרומז אל משך הוא"ו. ומשם ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה והם המצרים העליונה יובל הגדול אשר משם יצאו ושם ישובו:

אות תמב - סוד אלף הוא אל רם:

סוד אלף הוא אל רם:

והסוד הזה יתבאר בשני אופנים. האופן הא' אם תכתוב א' במילוי תמצא חשבונו אל רם עם אלו אותית מהמילוי אל"ף מ"ד. האופן הב' שהפ"א מן האלף עולה ח' מאות ונשאר אל. ומ"ם של רם עולה שש מאות ועם ר' הרי ח' מאות וכל זה בחשבון הגדול:

אות תמג - סוד סמאל ותנינעור ולילית:

סוד סמאל ותנינעור ולילית:

דע כי באילן הפנימי ששם שלש מדרגות זו תחת זו - מלכות יסוד תפארת. וכנגדן באילן החיצון - לילית ותיענעור וסמאל. הנה סמאל נגד הת"ת, ותנינעור נגד יסוד, ולילת נגד מלכות. ושלשה הפנימים נקראים באר מים חיים ובפרט מלכות הנקרא באר שבע. והבאר החיצונה היא לילית ויש עמה כמה בארות מלאות נחשים ועקרבים. והם מרכבתה והיא הנקראת שוחה עמוקה פי זרה ובאר צרה נכריה, אינה אוהבת בקיום העולם וכל הרשעים ועזי פנים אשר נשמתם טמאה שואבים מבארהולא מבאר שבע. וזהאמרו אותי עזבו מקור מים חיים. והשבטים נענשו על כך שהשליכו את הדוגמא יוסף הצדיק בבור מלא נחשים ועקרבים הרומז אל באר לילית ונתנו מקום ללילית להאחז בציי"ע והבאר שבע ולכך הוכרחו למותא תנינא:

אות תמד - סוד אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה:

סוד אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה:

משמעות הכתוב כי אלהים הבין הדרך שלה, אבל מקומה לא ידע. וזה הקשה לפי הפשט כי כל דבר לא יכחד ממלכו של עולם. אבל סוד הדבר כן הוא, אלהים שהוא הבינה הבין דרך של חכמה עילאה אבל לא מקומה של חכמה, אבל מדה הנקרא והוא ידע את מקומה של חכמה. ועוד יתבאר זה במה שיבא בעז"ה:

אות תמה - סוד וישמע אלהים את נאקת וגו':

סוד וישמע אלהים את נאקת וגו':

סדרן של הדברים כן הוא. הבינה ראתה כי הגיע הקץ והיא אם לאם הבנים. והבנים לא היו ראוים להגאל כי אברהם ע"ה היה עוסק בתורה כל היום ובמצות, ואלו לא תורה ולא מצות. אז אמרה אעשה למען שמי ובקשה מכ"ע, כי אחר שהגיע הקץ לא תהיה כ"י הנקרא בשם ה' גרושי ופרודי מבעלה. אז גלה כ"ע פניו פני הרחמים הגדולים ואז נתמלאו כל הספירות חסד ורחמים, ופני הכעס והזעם הלכו להם. ובמה עברו (היינו פני הכעס) בשם אהי"ה, שנתמלאו אורה. ואמר הקב"ה למשה כה תאמר לבני ישראל אהי"ה שלחני אליכם. וכ"ז עושה ע"י מידת כ"ה שרן של ישראל אם הבנים שמחה. ונקראת כן לפי אשר קבלנו בזה כי היא מתהפכת פנים ואחור לקשור אצלה חמשים שערי בינה. כי מלת כ"ה עושה שתי בתים ושתי בתים בצירוף הניקוד עושים חמשים בתים וזה תארם -:

אות תמו - מדוע נזכרה יציאת מצרים בתורה נ' פעמים:

מדוע נזכרה יציאת מצרים בתורה נ' פעמים:

הנה ויפן כה כה והנה חמשים שערי בינה ואמרה הבינה למשה כ"ה תאמר לבני ישראל אהיה אשר אהיה שלחני אליכם, עליון ותחתון. ובסבה זו אתם נגאלים ואעפ"י שאינכם ראוים. אהי"ה פעמים עולה מ"ב, ושני שמות בעצמן (היינו ד' אותיות שם הוי"ה ח'. הרי נ'. והן נ' שערי בינה שנתגלו למשה אז, ולכן נזכרה יציאת מצרים נ' פעמים בתורה. וזה סוד ואהיה אצלו אמון כי מן א' עד ו' עולה כ"א בחשבון הקדמי שהוא אהיה (א' ועוד ב' ועוד ג' ועוד ד' ועוד ה' ועוד ו' עולה כ"א) (והוא שנתן ליעקב במשכנתא) ולעתיד יתגלה בעז"ה:

אות תמז - סוד באיזה אופן ישמשו הספירות בשנות השמיטה וכמה

סוד באיזה אופן ישמשו הספירות בשנות השמיטה וכמה שנים ישמש כל ספירה ובממשלה איזה ספירה תהיה הגאולה לישראל:

דע כי סוד זה יקר ונעלם ומתי מעט יביט ובעבור היות לי למשמרת ולבאים אחרי למזכרת נכתוב זהו. ידוע כי שית אלפי שני הוי עלמא וקבלה בידינו שכל ספירה כלולה מעשר ספירות תשמש ת"ק שנה. והתחלתה מהכתר. (צא וחשב) ת"ק שנה לכתר, ת"ק שנה לחכמה, הרי אלף. ת"ק לבינה ת"ק לחסד הרי אלף. שם ת"ק לגבורה ת"ק לת"ת הרי אלף שלישי. ת"ק לנצח ת"ק להוד הרי אלף רביעי. ת"ק ליסוד ת"ק למלכות הרי אלף חמישי. חזרו השנים לכתר. והנה אנחנו כהיום הזה רס"ט מאלף הששי בת"ק שני הכתר ובממשלתו יבוא הגואל. כי גאל בא"ת ב"ש כתר, וקבלנו כי מעת בא גואל עד סוף אלף הז' יהיה ממשלתו של ישראל:

ה

סוד חד חרוב:

ומה שאמר וחד חרוב, ר"ל חרוב מן ממשלת האומות. ולא רצה לגלותו כי ירדופו אחריו. ואיך יהיה והכתוב אומר שמחינו כימות עניתנו שנות ראינו רעה. ואנחנו עומדים בגלות הזה אלף ות' מתי נראה טובה ומתי נתענג בטובה ובחבה וכל אותם השמושים הבאים כולם יהיו בשימושי חכמה ובינה וחסד ואז יראו כל הנחמות אשר יעמדו נביאי האמת ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים אכי"ר:

אות תמח - סוד חד חרוב:

סוד השומע הזכרת השם מפי חבירו חייב לנדותו:

ומקשין בעלי תריסין למה ינדוהו, ילקוהו או יענשוהו ממון או מכות מרדות או דין אחר. דע כי כל פעולות התחתונים עושים רושם בעליונים ככתוב ובפשעכם שולחה אמכם. ופעולת העליונים אינם לבטלה רק לעשות רושם טוב או רע בתחתונים. וכ"ז ע"י שם הגדול ב"ד שלו שהיא המלכות. וזה הרע הזכיר שמו לבטלה וריתק מעשהו מאמונה וע"כ מרחיקין אותו מב"א ונותנים לו כמידתו כי מדה כנגד מדה לא בטלה. והפך זה עשה בהוגה שם באותיותיו דנוהו שאין לו חלק לעה"ב ולא נדוהו. והטעם כי שימוש של שם יהו"ה הוא אדנ"י וזה קראו בהויותו וביטל כח השמוש ולכן יבטלהו מן העה"ב. ואין טענה מכ"ג המזכירו בב"ה ככתבו רק ב"ה מקום שם אדנ"י. והרוצה להשתמש בצרופי י"ב גבולי אלכסונים יכנס בשם י"ה, כלומר כשרוצה לומר שם יהו"ה בניקוד יקראהו י"ה בד' אותיות כזה יהו"ה וכן כולם, ובקריאתו יכוין מחשבתו בשם יהו"ה והבן זה:

אות תמט - סוד השומע הזכרת השם מפי חבירו חייב לנדותו:

סוד למה יהרג ואל יעבור בג' עבירות ג"ע ע"ז ש"ר:

דע כי כל אחד מאלו ג' עבירות כולל כל הג'. כיצד, אם עבד ע"ז חתך אבר מאדם העליון והוא כ"י ועשהו אלה. והנה גם רציחה גם ניאוף כי הוא בעולת בעל והא בהא תליא. ובעת השמד אפילו רצועת מנעל לא ישנה. והטעם אפילו דבר פחות כזה לא

יעשהו. זהו פשוטו אמנם סודו הנשגב, כי כ"י נקראת מנעל ככתוב מה יפו פעמיך בנעלים. והרצועה היא הצינור שיורדים עליו הרחמים אליה. ואלו מכוונים לשנות הדוגמא ולקלקל הצינור וע"כ יהרג ואל יעבור:

אות תנ - סוד למה יהרג ואל יעבור בג' עבירות ג"ע ע"ז ש"ר:

סוד פסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם:

יקשה למה חלקו הפסיעות לת"ק ולא חלקו לס' כמו שחלקו אצל ביקור תולים. ועוד קשה אנו רואים שממוצאי שבת עד ע"ש עושה אדם אלף פסיעות ולא ראינו שחסר חלק ממאור עיניו של אדם ולא נעשה סומא. דע כי המדה הנקרא אור אשר עליה נאמר וירא אלהים את האור כי טוב היא מקבלת מן האורות העליונים ת"ק מיני אור. וזה כי כל אחת מן ה' עליונות כלולה מי' הרי נ' וכל אחת מהנ' כלולה מי' הרי ת"ק. והיא פוחתת ת"ק שערי אור במדה שלמטה ממנה. ואותם השערים נקראים פסיעות והם קרובים ודבוקים זה בזה. וא"כ אם ירחיק אדם פסיעותיו מעורר הרחקה של מעלה ופוגם, וע"כ הזהירהו. ותשובתו (היינו תקנתו, כמ"ש בגמרא) בקידוש שבין השמשות שהוא נגד חבור זכור בשמור ואיש ההוא כאלו מתקן אשר עיות ומקרב הכוחות ההם אשר הרחיקם בפסיעותיו. ולא שיחסרו מת"ק מאור עיניו של אדם כי אם היה כן נשאר בשבוע אחד סומא. רק גורם פגם במאור העליון בפסיעתו. וזה שאמרו נוטל א' מת"ק מאור עיניו של האדם כלומר האדם העליון. ומה שאמר ת"ק, בעבור שמאותו האור עד האור האחרון הם ה' אורות וכל אור מקבל ק' אורות מהאור הנקרא טוב היא ת"ת מקבל מן העליונים כאשר פירשנו:

אות תנא - סוד פסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אד

סוד המדרש שאמר גדולים גרים בזמן הזה מישראל:

שעמדו על הר סיני לקבל התורה. וזה דבר זר מאוד לא יסבלהו השכל זה שעבד כל ימיו ע"ז ועתה ששב יהודי, יהיה עדיף מישראל שזכה והשיג בקול מתן תורה. ונראה הטעם כי סוד הדבר כן הוא. כי העומדים בהר סיני הם בעצמם עשו העגל עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו הבאישו וקצצו בנטיעות ונטמאו. והגר פשט בגד טומאתו ועשה חיבור כ"י בבת זוגו והנה בוודאי הוא גדול מאותם שעמדו בהר סיני ולא מאותם הבאים אחריהם המחזיקים בתורת ה' זהו היותר נאות לי בטעם זה:

אות תנב - סוד המדרש שאמר גדולים גרים בזמן הזה מישראל:

סוד מפני שיבה תקום:

(לכאורה, היל"ל) מפני זקנים. שיבה הוא כ"ע וכה"א רישיה כעמר נקי. פני, דע כי פני הכת"ר היא חכמה. ולקיים גזר מפני שיבה לגודל מעלת הכתר ולעשות הידור לחכם מפני החכמה שאיננו במעלה כמוהו. וקרא לחכמה זקן, כי זקן נוטריקון זה קנה. ר"ל זהו המשפיע לקן הנ"ל שהוא הבינה. ונזכר במצוה זו שאינו חייב לקום כשעוסק במלאכה, מטעם תקום והדרת. מה הידור שאין בו חסרון אף קימה שאין בה חסרון. וקשה, אם מפני שיבה תקום היא מצות עשה למה לא יהא כמו סוכה וציצית ותפילין שאנו מחויבים לקיים הן בחסרון כיס הן בלא חסרון. ואם אינו מצות עשה א"כ למה נכתב. דע כי היתר הספק ע"ד הפשט קשה, אך ע"ד הסוד הוא כי אינו דומה הפועל למטה אל הפועל למעלה. וזה וברכך בכל מעשה ידיך, ועדיף מלאכתו מקימה. ובפרט כי הוא המצוה שאין מתבטלת לגמרי ובמקום קימה יעשה הידור. ודע כי הדין גוזר שהבן חייב לקום מפני אביו אפילו שהאב תלמידו, ואין האב חייב לקום מפני בנו אפילו שהוא רבו. וטעם פטור האב מכבוד בנו כי האב רומז לחכמה עלאי והוא עליון לאם ת"ת ולבנים ז"ס. ות"ת שהוא התורה משועבדת לחכמה עילאי. והוא כדאמר נובלות חכמה עלאי, תורה:

אות תנג - סוד מפני שיבה תקום:

טעם הנפטר מרבו אל יראה לאחוריו וכו':

כי ת"ת רב ואדון על הנצחים ובתורת פניהם מקבלים ראש הגדולה, ולזה יצטרך ללכת לאחוריו שלא להגביר עליו ועל הנצחים מדת הדין. ודין התלמיד שלא יורה בפני רבו תוך ג' פרסאות ואפילו ברשות הטעם כי העטרה היא התלמוד של ת"ת בעניני התורה, והוא אחר הנצחים וצי"ע שהם ג' מהריגות. ואין לה רשות לעשות בפנים קטנה או גדולה אף אם יהיה מרשה לה. אבל חוץ לג' מדריגות כאשר יגיע אליו השפע שהיא נתינת התורה. ואם לא הגיע אליו השפע אשר היא נתינת הרשות אין לה רשות לעשות קטנה או גדולה בכל הנמצאות שהיא הנקרא סוף העולם. ומה שאמר רב אשי שבישיבה הלך אחר החכמה ובמסיבה הלך אחרי זקנה הטעם הוא, כי ישראל סבא קדום בקבלות הקרבנות שהוא הסעודה מן החכמה עילאי. אבל בישיבה היא ההוראה מחכמה עילאי, ע"כ חכם קודם:

אות תנד - טעם הנפטר מרבו אל יראה לאחוריו וכו':

וטעם אמרם ז"ל שהקטן לא יתן שלום לגדול:

לפי ששלום העליון והוא הכת"ר הוא הנותן שלום לאב ש"ה ולאם ש"ת ולבנים ז"ס ואיך יכול הקטן לשנות לו הסדרים, כי האב והאם והבנים הן המקבלים שלום ולא מנותני שלום. וראיה מתשובת הש"י למשה כשאמר לו משה אין שלום בעירך, ומשה השיבו כדין כלום יש עבד שנותן שלום לרבו. הנה יפה השיבו, גם הש"י לא סתר דבריו רק אמר היה לך לעזרני והבן זה היטיב:

אות תנה - וטעם אמרם ז"ל שהקטן לא יתן שלום לגדול:

סוד עיר הנדחת בסוד עיר קטנה:

והוא עיר מסכן וחכם ולכן מדיחוהו מן י' עד ק'. כי בעשירית הדחיה הכלולה מן הי' שכל אחד כלול מן י'. ונדונת בשריפה כי תיכף שעבדו ע"ז הוריד האש בעיר וכענין אפקוה למט"ט ומחיוה שתין פולס דנורא. וע"כ דנו העיר בשריפה מדה כנגד מדה. וגם ממון שלהם נשרף יען כי הם הורידו אש בבעל הממון המשפיע להם ברכה על בני דורם, ולכן גם ממונם נשרף. והדוחים לפחות שנים כי ההו"ד והיסו"ד אשר עליו נאמר לפניו ילך דבר על ידם ובמציאותם האש יורדת מעיר מסכן וע"כ הדוחים לפחות שנים סמא"ל ותניניעו"ר לילית וכוחותיהם באש הציתוה ובאש נידונו. ואשר המדיחים יהיו מן העיר ומן אותו השבט להשמיעינו, שאם היה משבט לשבט לא היתה ירידת אש בעיר מסכן לבד, כי אז לא היו חייבין שריפה רק סקילה וממונם ליורשים. והיתה תל עולם לא תבנה עוד לרמוז כי לא ישובו להבנות ואין להם חלק לעה"ב:

אות תנו - סוד עיר הנדחת בסוד עיר קטנה:

סוד אבד תאבדון את כל המקומות:

ראוי שתדע כי כאשר נתן הש"י התורה אמר מיד אחר אמרו אנכי ה' אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים האזהרה שלא יקצצו אדון השמיטה מן האילן ויעשהו אלוה רק יחבריהו עם אילן הפנימי שיהיה השרש בכלל כמו שהזהיר ואמר השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימיך. הטעם העליונים על אדמתם עם העשירית. ולפי שהגוים היו קוצצים אותו האדון מן האילן ועושים אותו אלוה ובונין בו היכלות ודוגמות להשפיע ממנו שפע לפי דעתם הנפסדת, אמר בתורה אבד בעולם הזה, הדוגמת תאבדון, כלומר ואז תאבדון ג"כ העובדים שלא יהיה להם מקום להאחז. וכל זה בארץ הנבחרת. וכשטהר הארץ הגשמיות תטהר הארץ העליונה ג"כ:

אות תנז - סוד אבד תאבדון את כל המקומות:

סוד כ"ח מתנות שכינה:

ומלאכים המשרתים את מ"ב שמות אשר כללם י"ד ואותיות הם מ"ב. דע כי כמו שמצאו חכמי התכונה כ"ח מתנות לבנה בגלגל השמיני כן יש כ"ח מחנות השכינה. וסימן ילכו בלא כ"ח לפני רודף. ר"ל כשגלו ישראל וגלתה השכינה עמהם גם כ"ח מחנותיה גלו. ובעת הזעם ביקש אדונינו משה ע"ה ואמר ועתה יגדל נא כ"ח אדני כאשר דברת. וכבר ידעת הדמיון על זרע דוד מלך ישראל כסאו כשמש נגדי וכירח יכון עולם. וירח עד י"ד ימים הולך ומתגדל אורו ומשם עד שיסתום תחת אור השמש הולך ומתחסר י"ד ימים אחרים שבין הכל כ"ח ימים. והם מחנות שכינה כ"ח. והסוד כי י"ד מלכים טובים מלכי זרע דוד, וי"ד רעים. ושלמה המלך ע"ה אמר כ"ח תמורות. ואם תשים לבך לתמורת תמצאם כולם רומזים אל סוד העיבור הבא מכח מחנות שכינ"ה להתם (לשון תמים) חטאם ולכלה פשע ולהביא אחריהם צדק עולמים. והרמז אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף. וכן כבר קדם לנו הדיבור בשם בן מ"ב שהוא אב"ג ית"ץ וכן צרפיהו עם מקורו אמנם המלאכים היוצאים ממנו אלה הם:

אות תנח - סוד כ"ח מתנות שכינה:

וטעם על מה נשבע ה' לדוד:

אמת לא ישוב ממנו לעולם יכון כסאו, ושלמה ומשיח שיצאו ממנו שיש להם כח על כל דבר. כי יצאו מכח מדת הגבורה ומשאר הכוחות מצד אביו והגבורה אין מקטרג עליו, כי אדרבה היא מקטרגת על הכל. ואמו היתה מואבית ואביו מצד ישראל והגבורה היא השופעת לאומות. ע"כ יש שלום בענינו:

אות תנט - וטעם על מה נשבע ה' לדוד:

טעם לא תבשל גדי בחלב אמו:

הרמב"ן ז"ל אמר התורה הזהירה לא תבשל גדי בחלב אמו מפני העכירות שיחליב האדם את הבהמה ויבשל היוצא ממנה עם בשר בנה והוא הדין לכל הכשרים:

אות תס - טעם לא תבשל גדי בחלב אמו:

סוד בלעם:

רצה הקב"ה להיות לאומות העולם נביא לבלתי היות פתחון פה לעתיד לבוא. והוא השיג בשעה שבירך את ישראל למעלה גדולה, כלומר, לת"ת. שכן אמרו רז"ל ולא קם עוד נביא בישראל כמשה. בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. וזו בשעת ברכה כי לא יתקיימו זולתי בהמשכת הכל כי הוא במדת הרחמים. אבל לאחר נסתלקה והיה כבתחלה צריך לקסמים כשאר הקוסמים. ועל זה קראו הכתוב בלעם הקוסם. והאתון מן יו"ד דברים שנבראו בע"ש עם חשיכה:

אות תסא - סוד בלעם:

סוד אבן:

דע כי הא' לא מתרבה (ר"ל כי כאשר תכפיל א' פעמים א' לא יתרבה אלא נשאר א'. וממשיך באותיות ב' ן' של אבן). בפ"ב ד'. נפ"ב ק'. הרי הכל ק"ד. ועושה ד' פעמים יהו"ה. וד"ק במספר קטן הוא ה' אחרונה. הנה לך ששה נסתרים ונגלים וכולם משם

יהו"ה אחד יצאו ואליו ישובו וכולם לשון הוי"ה אין שנוי בהפוכם מן ההויה ברוך הוא וברוך שמו:

אות תסב - סוד אבן:

סוד שם היוצא מפסוק וישב יצחק בגרר עם מקורו יהו"ה:

וזהו צרופו - ויב יצג שחר בקר וזה צרופו עם מקורו יוהיוכ"ה ייהצוג"ה ישהחור"ה יבהקור"ה אמור הפסוק הזה וצרופו שהם ד' שמות וצרוו עם מקורו בכל תפלת מנחה לפני ה' צורי וגואלי וכו' ויצילך השי"ת מכל העלילות שתהיינה בעיר ההיא. ושמור הסדר שהקבלנוך בזה ותצליח בע"ה. והבן סוד ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו יהו"ה. וזהו צרופו - וי"ז רע"י צח"ק בא"ר צה"ה יא"ו ימ"צ אב"ש נה"ה הי"א מא"ה שע"ר ימ"ו יב"ר כה"ו יהו"ה. זהו השם מקורו. צרפיהו עם מקורו ותצליח באמרך אותו בברכת השנים. והניקוד. חולם, קמץ, צירי, שוא. וטוב לאמרו אחר ההבדלה והי"ה - נסתר (יוצא מסופי התיבות) ויראו אותה שרי פרעה. והה"י - נגלה (יוצא מר"ת) ודבש היום הזה יהו"ה. ויה"ה - נגלה (יוצא מר"ת) וירא יושב הארץ הכנעני. היה"ו - נסתר (יוצא מסופי התיבות) ליהו"ה אתי ונרוממה שמו. היו"ה - נגלה (יוצא מר"ת) המר ימירנו והיה הוא. ההו"י - נסתר (יוצא מסופי התיבות) וצדקה תהיה לנו כי:

אות תסג - סוד שם היוצא מפסוק וישב יצחק בגרר עם מקורו יהו

סוד הנקודות על מה יורו:

חולם כת"ר. פתח חכמה. קמץ בינה סגול חסד. צירי פחד. שורק ת"ת. חטף פתח נצח. חטף קמץ הוד שבא הוא יסוד. חיריק הוא מלכות. זכור זאת כי תצטרך להם לכוונת השמות:

אות תסד - סוד הנקודות על מה יורו:

סוד נעלם מכל אנשי זמנינו:

ידוע, כי תרי"ג המצות הם רמ"ח עשה ושס"ה לא תעשה. וכל המצות לא תעשה ענשם מפורש מהם כרת ומהם מיתה בידי שמים מהם מיתת בית דין וכן שאר העונשים. אמנם מצות עשה ענשם לא נתפרש בתורה. וזה הדבר נפלא אדון אחד אמרם, למה יענש על לא תעשה ולא יענש על עשה והלא עבר על גזירתו וציויו בזה כמו בזה. ולא די בזה אלא שאמרו יבא עשה וידחה את ל"ת. ולביאור אלה הדברים נאריך כי עת לקצר ועת להאריך:

אות תסה - סוד נעלם מכל אנשי זמנינו:

למה לא פורש עונש העובר על מ"ע וכן ענין עשה דוחה ל"ת:

אמר המחבר לבאר הסוד זה אי אפשר מבלי שנקדים הקדמות אשר מהן תבנה ותכונן ישוב הקושיה הלזו. וזה כבר התבאר במקומות רבים בתלמוד ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא כדגרסינן בשלהי חלין. ובמסכת קידושין תניא ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה ומתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה. בכיבוד אב ואם כתיב למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך. ובשלוח הקן כתיב למען ייטב לך והארכת ימים. הרי שאמר לו אביו וכו' עד למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך לעולם הבא. ותו גרסינן בפ"ק דע"ז אמר ר' יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ולמחר ליטול שכרם ותו גרסינן בפרק כסוי הדם בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מע"ש לע"ש. ותו אמרינן בפ"ק תענית אל אמונה ואין עול, כשם שהקב"ה משלם שכר לצדיקים על מצוה קלה שעושין בעולם הזה לעולם הבא כך הקב"ה משלם שכר לרשעים על מצות שעושין בעולם הזה. ואין עול, כשם שהקב"ה נפרע מהרשעים על עבירה שעושים בעולם הזה לעולם הבא כך נפרע מהצדיקים על עבירה שעושים בעולם הזה כדי לזכותם בעולם הבא. ותו גרסינן בפרק המקבל, אשכחיה רבה בר אבוה לאליהו דקאי בבית הקברות של גוים אמר ליה ולאו מר כהן הוא מאי טעמא קאי בבית הקברות. אמר ליה ולאו מיתני מר סדר טהרות דתניא ר' שמעון בן יוחאי קברי גוים אין מטמאין. א"ל בארבע לא מצינא (ר"ל בארבעה סדרים איני מצוי) בשיתא מצינא (בששה אהיה מצוי בתמיה). א"ל אמאי. א"ל דחיקא לי מילתא טובא (כי היה עני). דבריה עייליה לגן עדן עד שמע דקאמר מאן אכיל עלמא כרבה בר אבוה (מי אוכל עולמו כרבה בר אבוה). נפק שדינהו. נמצאת למד מכאן ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וכן יש בידינו שכל תרי"ג מצות יש דוגמתן בעשר ספירות וכל מצות עשה שעשה אדם בעוה"ז הוא מחזיק לענין הרומז אליו ונעשה עליו מליץ יושר וכי ראוי לנפש הנוסע לאותו העולם ולא יהיו בידו מצות מעשיות כי לא יהיה לו מקום להאחז במרכבה העליונה ומי יגן עליו בעה"ז מהפורעניות ובעולם הבא מעונש הלאווין והנה המבטל מצות עשה ענשו עצום. והראיה מהא דגרסינן בפרק עושין פסין ובשלהי דחגיגה פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטות בהם ק"ו ממזבח הזהב. מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב אין האש שולט בו, פושעי ישראל שמלאים מצות כרמון על אחת כמה וכמה. הנך רואה שמצות מעשיות מגינות מדינה של גיהנם. ואחר הקדמות האלה נבא להתיר הספק אשר נסתפקו בו למה לא נתפרשו עונשי מבטלי מ"ע וזה דע כי כל עונשי גיהנם כדאי אצל שכר המזומן על מצות עשה לעולם הבא, כי טוב לאדם לקבל כל עונשי גיהנם ובלבד שלא יפסיד שכרו לעולם הבא. והראיה העצומה שאם לא היה נטילת שכר מצות עשה חמור מדין עונש לא תעשה, למה דחי עשה את ל"ת. וכי דבר שאין עונש בביטול עשיתו יהיה חמור לדחות דבר שיש בו עונש בעשייתו. אלא וודאי אין הדבר כן. ועוד ראיה באמרו תורה ומעשים טובים כתריס בפני הפורעניות. גלה לנו הסוד כי הם מגן לכל עונשי לא תעשה שנאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף. ובכלל דע כי לא יכול הפה להוציא עונש מבטל מצות עשה לכן לא ענשו והוא דומיא דעולם הבא עין לא ראתה וגומר ודע זה. עוד נביא לך ראיה אחת ומאמר אחד המורה על גודל מעלת שכר ועונש מבטל מ"ע. וזה הפושע בגופו לבטל מצות עשה ענשו חמור יותר מן המבטל והעובר על מצות לא תעשה. שאם עבר אדם על לא תעשה וכששקלו זכיותיו ועוונותיו והם שוו אלו כנגד אלו, על זה נאר רב חסד מטה כלפי חסד. אבל אם בכלל מחצה עוונתיו עון ביטול מצות עשה והוא בכלל פושעי ישראל בגופן כגון קרקפתא דלא מנח תפילין מעולם, אפ"לו שזכיותיו ועונותיו שווין לו זה כנגד זה אין בזה רב חסד מטה כלפי חסד. ואי אפשר שלא ירד לגיהנם כדאיתא בפרק קמא דר"ה. ראה הפלא על כח מצות עשה ומעלתה שהפסידה ממנה מדת רב חסד. אמר המחבר לא אחריש בדי מצות עשה ואין ערכם. גרסינן בכתובות פרק הכותב אמר רב כהנא לרב פפי לדידך דאמרת פריעת בע"ח מצוה, אי אמר לא ניחא

לי למעבד מצוה מאי. א"ל תנא בד"א במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון שאומרין לו טול לולב עשה סוכה ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו (היינו מכת מרדות). והני מילי במצות עשה שאין מתן שכרה בצדה, אבל אם מתן שכרה בצידה אין מכין אותו כדתניא בפרק כל הבשר כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה. הנה לך עונשים. מבואר עונשו חמור מבלי חמלה. וראוי שתדע כי המצות הם קשר אחד אי איפשר להיות האחת בלתי האחרת כדמות בגד הנארג שכל חוט וחוט דבוק בחבירו ועוזר בקיומו. וכבר קדם לך הדבר כמה מצות רומזות להקפם וכל הנצאות כולם מההקף נשתלשלו ולכן כל הנמצאות כולן קשורין זה בזה ועוזרין זה לזה ואי אפשר להיות אחד בלתי חבירו וכן יש בנמצאות בכל ד' המורכבות דומ"ם צומ"ח ח"י מדב"ר סגולות נפלאות כאשר נודע לבעלי המחקר המנסים הטבעי הנמצאות וכן בד' יסודות עצמן המשל באש שהיא מתכת ומקפיאה עצמתת ומכלה. ויש לה סגולה נפלאה מיוחדת שהיא מאירה ומאחר שבאלה הנמצאות השפלים ימצאו שינוים כאלה וסגולות כ"ש וק"ו מצות התורה היוצאים מעצמות ההקף. וצדקה וציצית וקטורת יוכיחו וזה בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא ודע זה והבן. ונמשיל לך משל אחר וכבר ידוע מן החוש שהפת מועלת מן הרעב והמים מן הצמא והאש מהקור וכל אחד משונה מחבירו כך כל מצוה ומצוה צורך גדול ומתן השכר הראוי לה, ואם ביטל אחת מהן ולא קיימו ימצא החסרון דמיון מי שמקבל מזונות רבים לא הכין מים מות ימות בצמא אעפ"י שהכין כל מזונות. וה"ה לשאר מיני הצורך. כן המצות אם לא קיים כולם נפל מידו השכר המכוון מקיומם. פקח עינך וראה המבטל מצוה אחת עד היכן אפשר להגיע היזיקו מצד בטולה. וכן יש סגולות למצות דבר טוב והיפוכו שהוא פורעניות כענין ששנינו בפרק בעשרה מאמרות, שבעה מיני פורעניות וכו' בד' פרקים הדבר מתרבה וכו' על ג' עבירות נשים מתות וכו' בעון ביטול תרומה בעון ביטול חלה וכו' ליכך אם בעל נפש אתה שים נוכח פניך אלה הדברים ותזכה בעולם הזה ועה"ב:

אות תסו - למה לא פורש עונש העובר על מ"ע וכן ענין עשה דוח

בענין מצות מילה:

(נשמט מלעיל סודהמילה) טעם המילה למה אנו מברכין חתם באות ברית קודש, כי שד"י חותמו של הקב"ה וכשראשו של אדם וב' זרועותיו זוקפות למעלה ניראית כדוגמות שי"ן. וכשזרוע השמאלי פשוטה והימנית נתה נתראה כדוגמות ד'. וברית המילה שהיא כצורת יו"ד הרי שד"י ולאומות העולם אין להם ברית מילה יהיה ש"ד. ושד"י הוא יסוד עולם ועל כי התקרבם אל העטרה והוא מדת הדין שודד בגמטריא שד"י שוד משדי יבא. ואומר כי מנצח מערכות הם ואברהם היה במזל שלא יוליד אמר לו אני אל שד"י פרה ורבה והשם יראנו נפלאות מתורתו:

אות תסז - בענין מצות מילה:

בענין שילוח הקן:

(גם זה נשמט מסוד שילוח הקן). סוד שילוח הקן וכו' ע"ד הפשט. דע כי הנפש המשכלת היא הנקשרת עם כחות הגוף והם ה' החושים והחיונים והמתאוה והדומים להם. והנה הכתוב קרא הנפש המשכלת, אם. והכוחות הנפשות, בנים. ובא להורונו שהאדם המשכיל ישלח מחשבתו נפש המשכלת למעלה למעלה וידביקהו למקום מחצבתה. ויהי דבוק זה תמיד ולא יפסיקהו שום מורגש כי די לו בבנים שיקחם למטה בעולם השפל שישתמש בהן להחיות נפשו. ולמען לא יצטרך לבשר ודם. וזהו סוד אמרו רז"ל חציו לה' וחציו לכם האם לה' והבנים לכם. גם נחסר מלעיל מהל"ב נתיבות י"ד נתיבין כי לא היו כתובין בההעתק אשר היה לפנינו מזה הספר. אך שחפשנו בספרים ומצאנו וזכינו לראותם ולמען לא יהיה הספר חסר העתקנו אותם פה - הנתיב הא'. נקרא שכל מופלא (כ"ע) והוא אור מושכל קדמון והוא כבוד ראשון אשר אין כל בריה (יכולה) לעמוד על מציאותו. הנתיב הב'. הוא שכל מזהיר והוא כתר הבריאה וזוהר האחדות השוה המתנשא לכל לראש והוא נקרא כפי בעלי הקבלה כבוד שני. הנתיב הג'. נקרא שכל מקודש והוא יסוד החכמה הקדומה הנקרא אמונה אומן ושרשיה אמן והוא אב האמונה שמכחו האמונה נאצלת. הנתיב הד'. נקרא שכל קבוע ונקרא כן שממנו מתאצלים כל הכוחות הרוחניות בדקות האצילות שמתאצלות אלו מאלו בכח המאציל הקדמון (כ"ע) ית'. הנתיב הה'. נקרא שכל נשרש ונקרא כן מפני שהוא עצם האחדות השוה והוא המיוחד בעצם הבינה הנאצלת מגדר החכמה הקדושה. הנתיב הו'. נקרא שכל שפע נבדל. ונקרא כן מפני שבו מתרבה שפע האצילות והוא משפיע השפע ההוא על כל הברכות המתאחדות בעצמו. הנתיב הז'. נקרא שכל נסתר ונקרא כן מפני שהוא זוהר מזהיר הכחות השכליים הנראים בעין השכל וברעיון האמונה. הנתיב הח'. נקרא שכל שלם ונקרא כן מפני שהוא תכונת הקדמות אשר אין לו שורש להתיישב בו כ"א בחדרי הגדולה הנאצלים מעצם קיומו. הנתיב הט'. נקרא שכל טהור ונקרא כן מפני שהוא מטהר את הספירות ומבחין ומבהיק גזירה תבנית ותוכן אחדותן שהן מייחדות מבלי קצוץ ופירוד. הנתיב הי'. נקרא שכל מתנוץ ונקרא כן מפני שהוא מתעלה ויושב על כסא הבינה ומאיר בזוהר המאורות כולה ומשפיע שפע ריבוי לשר הפנים. הנתיב הי"א. נקרא שכל מצוחצח ונקרא כן מפני שהוא עצם הפרגוד המסודר בסדר המערכה והוא יחס הנתנת לעמוד בפני עלת העלות. הנתיב הי"ב. נקרא שכל בהיר ונקרא כן מפני שהוא עצם האופן הגדולה הנקרא הוחזית פירוש מקום מוצא חזיזין החוזים במראה. הנתיב הי"ג נקרא שכל מנהיג האחדות ונקרא כן מפני שהוא עוצם הכבוד והוא תשלום אמתת הרוחניים האחדים. הנתיב הי"ד נקרא שכל מאיר ונקרא כן מפני שהוא עצם החשמל והמורה על רזי וסודת הקדש ותכונתם:

אות תסח - בענין שילוח הקן:

סוד השבת:

סוד הקדושה של שבת וההבדלה במוצאי שבת והמסתעף אל זה. וזה נוסח הקידוש בע"ש בא"י אמ"ה בורא פרי הגפן בא"י אמ"ה אק"ב ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית כי הוא יום תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו בא"י מקדש השבת כבר ידעת כי חייב אדם לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו ומדברי סופרים חייב לקדש על היין ולהבדיל על היין וכן שאר דברי שבח והודאה ראויים להיותם על היין. והטעם הוא כי היין רומז לאדון השמטה אשר הלוי רומז אליו בשירה ואין אומרים שירה אלא על היין. וכתיב לא תעזוב את הלוי כל ימיך על אדמתך. לא תעזוב פחד יצחק כל ימיך ימי עולם על אדמתך מזבח אבנים תעשה לי. והנה ראשונה על היין לפייס מדת הדין. אשר קדשנו, צי"ע. במצותיו, ספירות העליונת. ורצה בנו, להיותינו כסא לנשאו את כסא כי יש כסא לכסא שבת קדשו. שבת קודש לא נתקן לומר אלא קדשו. והכינוי שב לקדש העליון והיינו שבת העליון הבינ"ה. באהבה, חס"ד. וברצון, כת"ר. הנחילנו, בינ"ה. זכרון, חבור תו"מ (ת"ת ומלכות). למעשה בראשית, ז"ס. שהם פעלו כל היצורים בגזרת העליון עליהם כי הוא יום תחלה למקראי קודש, יש לך לדעת כי השבת נתנה לב' זכירות לזכירות מעשה

בראשית ולזכירת יציאת מצרים. וסודו כי ב' שבתות הן שבת יצ"ע ושבת העליון וכבר ידעת כי יציאת מצרים היתה בפועל העליון ובחמשים שעריו ולכן נזכר יציאת מצרים נ' פעמים בתורה. ולכן נזכר בברכה זו ב' זכירות, אחד למעשה בראשית ואחד זכר ליציאת מצרים ולרמוז לשבת העליון הושם תחלה למקראי קודש. ולולי הפועל העליון הרכיב לתפארת ישראל על זרועות עולם להשפיל שר מצרים לא היו ישראל יכולים לצאת ממצרים כי בנו בחרת, ת"ת ואותנו קדשת, כדכתיב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. ושבת קדשיך, צי"ע בחיבור מלכות. באהבה וברצון, א"ס ות"ת. וכן הרצון העליון דרך קו האמצעי. הנחלתנו, כי אות היא ביני וביניכם ולכן קראם נחלה. בא"י, כח"ב. מקדש השבת העליון והוא לצי"ע ולמלכות. והברכה יש בה נוכח ונסתר וכבר ביארנו סוד נוכח ונסתר. ומה שאין חותמין בחתימת שבת מקדש ישראל והשבת כמו שחותמין בי"ט מקדש ישראל, הטעם שהשבת הגדול מקדש המלך והשושבין והמלכה כי אז הם בחבור אחד ולכן לא יצטרך להזכיר ישראל. אבל בי"ט בהכרח צריך להזכיר ישראל נגד ישראל שלא לחלק בין י"ט לי"ט. ומה שהוסיף הו' והזמנים, לרמוז אל משך הו' שגם הוא בכללם. ואין להקשות מאחר שהיין רומז לדין והכוס למ"ה הרפה וא"כ איך נשים יין בכוס שהוא דין ודין. (והתשובה היא) כי אין כוונתינו להיין לבדו אלא ליין המשומר בענביו שהם כל ששת ימי בראשית ככתוב פן תעזוב את הלוי כל ימיך כאשר כתבנו במה שקדם. ומה שאין מקדשין בבוקר הקידוש של ערב לפי שאין אשה מתקדשת פעמים. וסעודת ערב נגד המלכות וצי"ע וסעודת הבוקר נגד הת"ת ולכן צריך להזמין יד שמאלו הלוי בסעודתו ביין להשקיט דינו. ולכן נקרא קידושא רבא, כלומר, קידוש של שם הגדול שהוא שם הוי"ה יתברך. וטעם שמפסיקין לקידוש ואין מפסיקין להבדלה כי צריך להניח פועליו חול שהם ממדת הדין ואח"כ לקבל המלך והמלכה שהם מן הרחמים. ובהבדלה שלא לגרש הרחמים ממנו תיכף אלא צריך להאריך בסעודה ואח"כ להבדיל. וזה הטעם בעצמו איסור טעימה כדאמרינן טעם לא יבדיל רק מים ש"ה ג"כ מורם רחמים בשבת מותר. וטעם שאין מברכין ברכת המזון וקידוש על כוס אחד כי זה דין וזה רחמים. אבל ברכת המזון והבדלה שווים בדינם. אמנם ברכת המזון ושבע ברכות בעינן תרי כסי. והטעם נשגב כי ברכת המזון הוא שבח והודאה לפועל הנותן מטובו. לאכול אבל ז' ברכות אינו כן כי הם רומזים לז"ס המתקדשות ומתחברות עם המדה האחרונה, ולכן צריכין ב' כוסות. ודע זה. וטעם טעימת מלא לוגמיו כי השיעורים רומזים אל המדה האחרונה ולכן הם הלכה למשה מסיני, וידעת סוד סיני אנה רומז ומעתה תבין סוד עשיית מלאכה קודם הבדלה וטעם חיוב נשים בקדוש היום. כי מצות בעלה עליה. וטעם אין קדוש אלא במקום סעודה כי ת"ת הוא המקדש לעטרה ושם הוא הסעודה כדכתיב באתי לגני אכלתי וגו'. אמר המחבר מה אעשה לפסקנים האחרונים שהתירו הקידוש על הפת. כי לפי הסוד הרמוז בו אין לקדש ואין להבדיל אלא על היין. ואמימר יוכיח כי אין לעזוב את הלוי. וטעם עד יום ד' כי הוא יום הלוי ודע זה:

אות תסט - סוד השבת:

ענין הבדלה:

בפ"ה ד"ו פרצופין. בורא מיני בשמים, נה"י. שהפרי הוא המלכות מבושם מעץ הנקרא ת"ת שבו מיני בשמים, נה"י. בורא מאורי האש ד"ו פרצופין. בין קודש לחול, שזה דין וזה רחמים, ומה שיבא דינים בשבת המקבלים מהפכים מדת הרחמים לדין, כי מעשה התחתונים הם עושים רושם למעלה:

אות תע - ענין הבדלה:

וטעם הבטת צפרנים:

הוא לעורר הרחמים כי האדם קודם חטאו היה כן לבושו ר"ל היה כולו רחמים ואחר שחטא שב לדין. ותהא כוונתינו בהבטת צפרנים לתת שבח לאלהינו אשר נתן לנו יום השבת שהוא כולו רחמים ונהנינו מאותם הרחמים ומן הציפורן שהוא רחמים שבנו להיות בשר שהוא דין. ומעתה תבין שאין לברך על האור אלא במוצאי ימים ששובתים הפועלים העליונים שהם שבת ויום הכיפורים:

אות תעא - וטעם הבטת צפרנים:

סוד כל הנהגת שבת:

כפי השורש המונח בתלמוד וסוד דבריהם על דרך הקבלה מיוסדים אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה אין פרץ בקבלתה ואין יוצאת בהוצאותיה ומבואתיה ומלאכותיה חסד אחת ואין צווחה ביציאותיה בהבדלותיה כולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. והתחלק הנהגת שבת לכ"ו חלקים:

אות תעב - סוד כל הנהגת שבת:

ענין לבחור מנה יפה לכבוד שבת, ואין לזה קצבה בר"ה:

הא'. צריך כל יראי אלהים לזרז עצמו בכל מאמצי כחו לברור מנה יפה לשבת ולצמצם פרנסתו כל ימי השבוע ולהרבות בעונג כבוד שבת וכל המוסיף בכבוד שבת מוסיפין לו מן השמים כדתני תחליפא בריה דר' בנאי חוזאי כל פרנסתו של אדם קצובה לו מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבתות וי"ט והוצאת בניו לת"ת. אם מוסיף מוסיפין לו ואם פוחת פוחתין לו ש"מ שכל המוסיפין מוסיפין לו. והטעם כי התבאר מכח דברינו בכמה מקומות כי פעולת כל ששת ימים הם משתלשלים ע"י פעולות הרוחניים שתחת המלכות והיא היתה להם לראש פינה להנהיג העולם השפל וביום השבת שבה אל אישה הראשון כי טוב לי א"ז מעת"ה. וזהו דודי ירד לגנו לערוגת הבושם. וכל הרוחניים מתעלים ונהנים מזיו השכינה כבודם. וכבר קדם לנו הדבור שהתחתונים בפעולתם עושים רושם בעליונים ולכן ראוי לכל אדם להיות מתענג יום הנבחר לתענוג המלך והמלכה. והמוסיף בענג הרי זה משובח. ומה שאמרו שכל המוסיף בכבוד שבת וכו' עד חוץ מהוצאות שבתות וי"ט, זה המאמר קשה הציור על דרך הפשט אך סודו למשכילים ינעם. ולבאר זה נאמר, כבר התבאר כי בר"ה נפתחים ג' ספרים שהרמיז בם לג' ספירות חפ"ת, ובם נידונים כל הנבראים. ונמסר ע"י המלכות הדין לכל שרי מעלה להנהיג כל אומה ואומה שתחתיהם. וזה המשפט כולל גם לישראל בדברים השוה להם. ולכן אמר פרנסתו של אדם ולא אמר של ישראל. אך בדברים שישראל נוספים בהם על האומות כגון כבוד שבת וי"ט ותלמוד תורה אינה בכללם כי הם כפי התקרבות אל מדת מלכות כן תהיה הנהגתם באותה הענין. ומה שיחד שבתות וי"ט ות"ת ולא שאר מצות מעשיות שיש בהן ג"כ כמה הוצאות, הטעם כי זה הענין הוא נוגע במדת מלכות ביחוד ובפרטות לא כשאר

המצות התלויות בכלל כל הספירות. ולכן היא תשגיח בהן יותר מבשאר. וזה הטעם בעצמו כל המכבד את השבת בשאר ארצות זוכה להתעשר דווקא בשאר ארצות כי שם צריכה יותר לעשות לה דוגמא מפני שרי האומות ודע זה:

אות תעג - ענין לבחור מנה יפה לכבוד שבת, ואין לזה קצבה בר

תקנת עזרא לכבס הבגדים ביום חמישי:

הב'. שיהא נזהר בתקנת עזרא לכבס בגדיו ביום ה' לכבוד השבת. והטעם כי יום ה' הוא יום מדת נצח המקבל מן מימי החסד המעבירים כל טומאה ולכן ראוים הבגדים להיותם כבוסים ביום זה להיות נקיים לקבל בהם המלך והמלכה:

אות תעד - תקנת עזרא לכבס הבגדים ביום חמישי:

שלא לעשות מלאכה בע"ש:

הג'. שלא יעשה מלאכה בע"ש משש שעות ומחצה. והעושה מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם. ודווקא להשתכר או שלא לצורך שבת אבל לצורך שבת מותר. והטעם מן המנחה ולמעלה מדת הדין מתחלת לפעול פעולתה וממהרת לגמור פעולתה בע"ש כדי לבא אל המלך החצר הפנימת וזה האיש הפך פניו ממנה לעשות מלאכה אין ספק שלא יהיה לו ברכה לעולם. אבל אם נתן פניו לעשות צרכי שבת הרי זה עוזר לפעולתה ובהתירא קא עביד ותבא עליו ברכה:

אות תעה - שלא לעשות מלאכה בע"ש:

שלא ילך בע"ש יותר מג' פרסאות:

הד'. שלא ילך בע"ש יותר משלשה פרסאות כדי שיגיע למלון בעוד היום גדול בין לביתו ובין לאושפיזא כדי שיוכל להכין צרכי שבת. דע כי אף שהטעם מבואר ע"ד הפשט מ"מ יש בו רמז גדול בזה כי בין ת"ת אשר הוא האיש הבא למלכה שהיא המלכות ג' ספירות נצח הוד יסוד. ולכן בא האזהרה ג' פרסאות ודע זה:

אות תעו - שלא ילך בע"ש יותר מג' פרסאות:

שלא להפליג בספינה פחות מג' ימים לפני שבת:

הה'. אין להפליג בספינה קודם השבת פחות מג' ימים משום עונג שבת שכל ג' ימים הראשונים גופו משתבר ואין נפשו חוזרת עליו אלא אחר ג' ימים. זה ע"ד פשוטו. אמנם ע"ד סוד כבר ידעת כי הים הגדול הוא מלכו"ת וגלי הים המשברים את הגוף והספינות ההולכים בו הם הספירות. ורב החובל שבהם הוא קו האמצעי. וגלי הים המשברים את הגוף הם פחד הוד ויסוד, שגם יסוד יש בו דין כדכתיב לפניו ילך דבר כו'. ולכן בדוגמא ראוי שיעברו עליו ג' ימים ואז יהיה מוכן לעונג שבת בעבור עליו ג' ימים של הדין. והאשה שבה אל בעלה ובדוגמא הנפש חוזרת עליו להיות על מכונה שהוא הגוף:

אות תעז - שלא להפליג בספינה פחות מג' ימים לפני שבת:

הענין לצום בכל יום ששי:

הו'. רוב הפוסקים פסקו שאין לקבוע הסעודה ע"ש מן המנחה ולמעלה. אבל לכאורה נראה שאין לקבוע סעודה כל ע"ש כדאיתא במסכת גיטין בפרק השולח, שתי משפחות היו בירושלים א' קבעה סעודתה בשבת וא' בערב שבת ושתיהן נעקרו. ומדקאמרינן בערב שבת סתם ש"מ דאפילו קודם המנחה קאמר. ומנהג חסידי ישראל להתענות כל היום וראייתן מההיא אבעיי דפרק בכל מערבין הני בי רב דיתבא במעלי שבתא בתעניתא מהו לאשלומי וכו' ש"מ שמנהגם היו להתענות. והטעם כבר ידעת כי צי"ע הוא שבת וע"ש הוא הוד והוא יום הדין ולכן אין להראות ביום ההוא עידונין בנפשו רק להרעיב את נפשו כדי שיבא בתאוה לשולחן המלך ולזה הסבה נעקרה המשפחה ההיא גם המלך מאס בה ופגעה בם מדת הדין:

אות תעח - הענין לצום בכל יום ששי:

להכין צרכי שבת כבר ביום ששי:

הז' אחר צאתו מב"ה בבוקר ע"ש ישים לבן להכין צרכי שבת שנאמר והכינו את אשר יביאו וההבאה היתה בבוקר, אם כן גם ההכנת צרכי שבת צריך להית בבוקר. ואל יאמר האדם חכם אני וגדול המעלה איך אשפיל את עצמי ואפגום את כבודי. אדרבא זה כבודו ותפארתו כדאיתא בפרק כל כתבי הקודש רב חסדא פריס סילקא רבה ורב יוסף מצלחי ציבי רבי זירא מצתת צתות רב נחמן מכתף ועייל מכתף ונפיק. וכן כמה אמוראים היו טורחים בעצמם אעפ"י שהיה להם עבדים כבר התבאר בספר העבודה כי המן היה יורד מן מדת הת"ת והטל מן הכתר ולכן היתה ירידתו בבוקר. וזאת ההכנה היתה מן מדת האיש להרבות לחם משנה ו' ומשך הו' לסעודת המלכה. ולכן כל איש בדוגמא יטריח בעצמו במאכליו ובמשקיו לסעודת שבת דוגמא דלמעלה ואל יסמוך על עבדיו כדי שלא יכנוס זר בעבודתו ובשמחתו:

אות תעט - להכין צרכי שבת כבר ביום ששי:

ענין שש תקיעות:

הח' שש תקיעות תוקעין בע"ש מן המנחה ולמעלה התקיעה הא' היה עולה למקום גבוה בשעת המנחה והיה תוקע לבטל העם שבשדות. וזאת התקיעה רומזת למדת נצח וכל ל"ה מחנות שסביבו הנקרא עם שבשדות כדי שיבטלו מן פעולתם והתקיעה הב' לסלק התריסין ולנעילות החנויות וזאת התקיעה רומזות להו' וללל"ה מחנות המתלחמים והמתגרים עם צי"ע דרך מדת מלכות. וידעת שהתקיעה ב' עדיין החמין והקדירות רותחין על הכירה והטעם כי עדיין לא נתבטלו מפעולות דינים אותם הל"ה מחנות. התקיעה הג' היתה סמוך לשקיעת החמה ובה היו גומרים מלאכתם ויסולק המסלק והטעמין המטמין והדליקו הנרות. דע כי התקיעה הג' רומז לצי"ע הסמוך לשקיעת החמה שהיא תפארת ישראל ולכן בתקיעתם הדליקו הנרות הרומזים לו' ולמשך הו' וזה אמרם ז"ל סילק המסלק הצר הימיני שהם מחנות שסביב הנצח והטמין המטמין הצד השמאלי והם המחנות אשר מצד ההוד והדליקו המדליק הנרות להורות על שפע וברכה הבא למדת מלכות וכדי שלא תבאו אל המלך פתאום ולכן ישהה די לצלות דג קטן או להדביק פת. והטעם כי כבר ידעת כי סביב המלכות עשרה כתות כוחות הטומאה סובבים אותה ולכן היתה שוהה מעט לבטלה בתקיעה הג' שהם תר"ת תקיעה נגד החסד תרועה נגד הפחד ותקיעה נגד ת"ת ואחר שתקע שלשתן היו שובתים התחתונים ונגדם העליונים ואז בא האיש אל ביתו ואל גנו כדכתיב באתי לגני אחותי כלה. וכל עולתה קפצה יה ואין שטן ואין פגע רע וכל העליונים ותחתונים בשמחה וכבר ידעת סוד ששת ימי המעשה ולזה באו שש תקיעות ודע זה:

אות תפ - ענין שש תקיעות:

ענין רחיצת גופו ולבישת בגדים לכבוד שבת:

הט'. מצוה על כל אדם לרחוץ כל גופו בערב שבת לכבוד שבת ואם א"א כל גופו ירחץ פניו ידיו ורגליו וילבש בגדים אחרים חשובים לפי כוחו. ואם אין לו ישלשל בגדיו כלומר יתיר אזורו ויתארכו בגדיו ויהיה בזה היכרא שעשה לכבוד השבת וכן בע"ש יהיה נזהר לחתוך צפרניים. וטעם רחיצת הגוף ולבישת הבגדים אחרים הוא, כי כל השבוע מדת מלכות פועלת בדין ורחים כפי המקבלים והם בגדיה ומשגחת בפרטי מעשי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. ולכן בדוגמא התחתונה ראוי ג"כ בבוא השבת לרחוץ גופו מכל דברים אשר באו עליו מצד הדין כל השבוע ובשבת המלכות לובשת בגדי שבת בגדי מלכות מדת הרחמים. ולכן בדוגמא ראוי להחליף בגדי החול הרומזים למדת הדין וללבוש בגדי שבת הרומזים למדת הרחמים וטעם חתיכת הצפרנים היא לרמוז להסיר הקליפות החיצוניות הדבוקות במדת המלכות שהם עשר כתות הטומאה וד"ז:

אות תפא - ענין רחיצת גופו ולבישת בגדים לכבוד שבת:

ענין לתקן ביתו לפני שהולך לביה"כ:

הי'. בטרם שילך לבית הכנסת יתקן השלחן בשתי מפות ובלחם משנה ובשני נרות דולקות ומטה מוצעת בסדינים נקיים כדי כשישוב לביתו יהיה הכל מסודר. כי ב' מלאכים מלווים אותו וכו' כדאיתא בפרק כל כתבי. כבר התבאר בספר העבודה כי מדת מלכו"ת נקרא שלחן ומטה ונר מערבי והתפארת נקרא נר מזרחי וב' מלאכים הם ב' נצחי"ם נצ"ח והו"ד ולחם משנה ת"ת וצי"ע. ולחם משנה בין ב' מפות, ר"ל בין חכמה עילאי וחכמה תתאי כדמות הטל:

אות תפב - ענין לתקן ביתו לפני שהולך לביה"כ:

ענין המן הטל והשליו:

וראוי שתזכור כי המן ירד מהת"ת שהפנים המאירות. והטל מכ"ע. והשליו מן המלכו"ת שהם פנים שאינם מאירות, יען כי מתערבין פני חושך. הנה ראשונה ירד הטל על המחנה שהיא המלכו"ת ואח"כ ירד המן על הטל שוב כסהו הטל מן כ"ע ע"י החכמ"ה. נמצא שהיה מונח בין שתי חכמות. וזה היה כל הו' ימים. ואנחנו אין משימין הלחם בין שתי מפות בחול אלא בשבת והסבה כי אנו בחול מתנהגים במדת הדין זולתי בשבת שהוא מדת הרחמים. וכשאנו עושים רמז להשפעה ההיא ביום הרחמים ולא ביום הדין ולעליונים חול כמו בשבת לנו. וד"ז. ודע כי מ"ן במלואו עולה קו"ף מ"ם נו"ן וקו"ף עולה יהו"ה אלהי"ם. והרמז לד"ו פרצופין ולהודיע כי על ידם היתה הנהגת ישראל במדבר מקום הדין למען לא יכלו במדת הדין הקשה:

אות תפג - ענין המן הטל והשליו:

ענין שני נרות בשבת:

ושני נרות נגד ת"ת ועטר"ה על שהם נר המזרחי המערבי. ומברך להדליק נר של שבת ולא על הדלקת נר, יען כי הנר רומז לת"ת והיא המלך המצוה שיאירו נרו למשך הו"ו שהוא השבת ולבת זוגו שהוא הנר המערבי. ומפני שהת"ת הזה רומז בתורה שבכתב לכן כל החוזר עליו הוין ליה בנין ת"ח:

אות תפד - ענין שני נרות בשבת:

ענין הכנת הנר:

הי"א. ויזהר מאד לעשות הפתילה יפה יפה והשמן יפה. והם ששה מינים בפתילה וששה מינים בשמן הפסולים לעשות מהן בשבת. ואלו הן הו' מינים הפסולים בפתילה - לכש וחסן וכלך האידן פתילת המדבר בירוקה. וששה מינים בשמן הפסולים - זפת שעוה שמן קיק שמן שרפה אליה חלב. ודעת אחרונים הפוסקים שכל אלה פסולם לבדם, אבל הפתילות הפסולות המסבבות עם סביב הכשרות כשרות. וכן השמנים הפסולים בהתערב עמם הכשרים כשרים והטעם הדברים האלה וסודם א"א לפרשם אלא בהקדמות ספרי העבודה והן. הא'. כבר התבאר כי התפאר"ת הוא הנר המאור לששת הספירות ובפרט למשך הו' והוא שלום

בית. וכן כבר התבאר במה שקדם שג' מדריגות באילן החיצון סמא"ל ותניניעור ולילית. סמא"ל נגד הת"ת ותניניעור נגד צי"ע ולילית נגד המלכו"ת. הב'. התבאר בספר העבודה שיש אילן החיצון ויש בו רוחות עשר וג' עליונות נבלעו בנרתקן ושבע מהן נשארו והאמצעי שבהן הוא סמא"ל. הג'. שהשמן הטהור היא הבינה והפתילות הטהורות הם שש ספירות והכד המקבל את השמן הוא קו האמצעי. וידעת שקו האמצעי הוא נמשך עם שש הספירות לעולם ושואב מהעינים העליונות להשפיע לשש ספירות. וא"כ השמן היורד בנר האמצעי הוא נמשך לשש ספירות שהם הפתילות והפתילות נמשכין אחריו ונאחזין בו. הד'. וראוי שתדע שהג' מדרגות הן הן שנבלעו בנרתיקן באילן החיצון מהן יורד שמן פסול לנר האמצעי שהוא סמא"ל והשש הנותרים הן הפתילות שהשמן ההוא נחלק עליהם כפי כוחם והשמן הטמא ההוא הוא זפת וכן השאר נחלק על הפתילות הפסולין הא' לכש וכו' ולכן נאסרו ביום התחברות המלך עם המלכה אבל בהתערבן עם הכשרי' הוכשרו כי אז הם פועלים ברחמים ולא יקטרגו ושער שבתפילין ועזאזל יוכיח ודע בזה כי הם אמת וקבלתם אמת:

אות תפה - ענין הכנת הנר:

הענין שהאיש והאשה חייבים בהדלקת הנר:

הי"ב. וחייבין בהדלקת הנר איש ואשה בכל מקום שיהיו אמנם האשה מוזהרת בו יותר כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם שגרמה מיתה לאדם הראשון. והטעם כי כבר התבאר שהנר רומז אל ת"ת ולכן יתחייב בו האיש והאשה משום כבוד בעלה. וסוד המדרש תבין בחטא אדם וחוה אשתו. ויתבאר זה במקום אחר מזה החיבור בע"ה. וחייב להדליק ב' נרות א' כנגד זכור וא' כנגד שמור אבל מפני שנראה רומז לשניות לכן ידליק ג' נרות ויצא מידי השניות. ויכוון בנר ג' בנר העליון המאיר לב' הנרות. וד"ז (ודע זה), כי ג' אינם נראים ואין ניזוקים:

אות תפו - הענין שהאיש והאשה חייבים בהדלקת הנר:

ענין תפלות של שבת:

הי"ג. התפילות של שבת משונה מחברתה. בערבית אתה קדשת, בשחרית ישמח משה, ובמנחה אתה אחד. ופירש החכם ר' אליעזר הרוקח הטעם כי הנושא ראשונה מקדשה ואח"כ שמח עמה ואח"כ מתיחד עמה כן הקב"ה ביום השבת זה המכוון מדעתו. אמנם כשתתבונן בסוד ג' סעודות תבין גם זה. וזה, כי בראשונה מתקדשת המלכו"ת בצי"ע שהוא משך הו' ובת זוגו שבת, וזה הקידוש של לילה. ובבוקר מתחברת בשמחה לבעלה התפאר"ת וזה ישמח משה במתנת חלקו כי נבואתו היתה באספקלריא המאירה. ובשעת מנחה עולין כולן ומתיחדין בג' עליונות ביחוד גמור ואז כל הבלהות ספו תמו. והיא השעה שנאסף משה רע"ה כי עלתה נשמתו תבינה ולכן בא הרמז ולא ידע איש את קבורתו הרמיז במוגשם הוא הדין במושכל ודע זה. ותפילת מעין ז' סודה מבואר כדי ליחד השכינה בז' ברכות וזה טעם מסכנות המזיקין כי בהתחברותה בעליוני' ספו תמו כל המקטרגים ודע זה:

אות תפז - ענין תפלות של שבת:

ענין לשנות משנה במה מדליקין:

הי"ד. נוהגים לשנות משנת במה מדליקין לתרי טעמי, דאית ביה ענין הדלקה ואית ביה אזהרות עישור וערוב. והטעם נשגב מאוד כי בעת הזאת אור הנר ואוצר הנשמות כולם בחיבור אחד והעשירית אשר המעשר רומז אליה היא גם אמרה אחי הוא בן אבי הוא:

אות תפח - ענין לשנות משנה במה מדליקין:

ענין עונת ת"ח מע"ש לע"ש:

וזה הטעם בעצמו עונות ת"ת בע"ש שאז נמצא נפש יתירה ואותו העת נבחר לזיווג והנולד יהיה מהנשמות הטהורות וד"ז. לא כדעת הרמב"ם ז"ל שהוא מתענוגי שבת. הט"ו. לעשות קידוש על היין. כבר פירשנו סודו בסימן קצ"ג:

אות תפט - ענין עונת ת"ח מע"ש לע"ש:

ענין לחם משנה והמפה ודרך האכילה:

הט"ז. אחר הקידוש יטול ידיו ויסיר המפות ויקח הב' לחמים בידו ויברך ברכות המוציא ואח"כ יבצע מן הלחם האחד ויאכל ויתן למסובים ויאכל סעודתו במה שחננו הש"י. אפילו דבר מועט ועשה לכבוד שבת יצא ידי חובתו. ויעשה שבתו חול ואל יצטרך לבריות. וכל מי שיש בידו להרבות עונג שבת ואינו מרבה נהפך ענג לנגע וד"ז. כבר ידעת מאשר קדם אנה רומזים המפות ואנה רומזים הב' לחמים ואנה רומזים הידים. ולכן הראויה הוא שיקחם הלחמים בב' ידיו הרומזים לי"ס ויחברם יחד לרמוז אל היחוד ויבצע מן האחד הרומז למדת מלכו"ת אשר נותנת טרף לכל חי ויאכל הוא בראשונה לרמוז אל מה שאמר אכלתי יערי עם דבשי. ואח"כ יאכלו המסובין והם הכוחות שתחת היחוד. ומה שגזר לעשות שבתך חל וכו' הטעם מי שמתקן בו מקלקלין כי בהצטרכו לבריות הוציא עצמו מן הכלל הפנימי ובזה ראוי שיעשה כחול ממה שיצטרך, וד"ז. כי עונג נחסר ו' ולכן בא למפרע נגע והוא סוד העיבור:

אות תצ - ענין לחם משנה והמפה ודרך האכילה:

ענין מצות עונה:

הי"ז. ויהיה זריז ומהיר לקיים עונתו כדאמרינן בכתובות פרק אע"פ יהודא בריה דר' חייא חתנה דר' ינאי הוי אזל ויתיב ביה רב וכל ביה הוי אתא לביתא. וכי הוי אתא, חזי קמיה עמודא דנורא. יומא חד משכתיה שמעתיה ולא אתא. כיון דלא חזי הך סימנא אמר, אלמלא יהודא קיים לא ביטל עונתו. הוה מזה מוכח שראוי לו לאדם לקיים עונתו. כבר ביארנו טעם קיום מצות עונה בשבת, אך שנינו פה לבאר סוד עמודא דנורא. כבר ידעת שבאיזה מדה שאדם מתנהג מושך עליו המדה ההיא והיא תשגיח עליו ותדבק בו תמיד. ולפי שהצדיק ההוא משתדל להדביק צי"ע הרומז לברית עם בת זוגה שהיא המלכות והיה עושה כדוגמא עם בת זוגה בכוונה שלימה לא למלאות תאותו, ולכן היתה מקדמת לפניו עמודא דנורא הרומזת למדת העטר"ה קמיה לקבל פניו להרבות שכרו בעולם הזה. וכאשר לא בא אל אשתו לא נראה עמודא דנורא. אשריהם הצדיקים שבחייהם נעשו המרכבה לעליונים ברוך שבחר בהם ובמנהגם הטובות אמן:

אות תצא - ענין מצות עונה:

ענין מאה ברכות בשבת:

הי"ח כמה חסידים ואנשי מעשה ראינו שהיו מונעין עצמן מלאכול שום פרי כל השבוע והיו מרבים בפירות בשבת כדי להרבות בברכות ולהשלים ק' ברכות שחייב כל אדם לברך ולהשלים בכל יום וטעם מאה ברכות נתבאר סודם בספרי העבודה. אם אין מאה לישראל סבא אין י' ללוי אדון השמטה ואם אין י' ללוי אין אחד לכהן שהוא חסיד כהן עליון ודע זה:

אות תצב - ענין מאה ברכות בשבת:

שנים מקרא ואחד תרגום:

הי"ט. וצריך ליזהר שישלים פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום דאמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רבי אמרי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת אפילו עטרות ודיבון וכל המשלים ברשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. כבר ידעת כי תורה שבכתב היא ת"ת והיא מקבלת מזרועות עולם עשה ולא תעשה ולכך צריך לקרות שנים מקרא ואחד תרגום כנגד שתי המכריעים ו' ומשך הו' ואחד תרגום. כבר ידעת שתרגום הוא לשון תורה שבעל פה ולכן ראוי להסמיכה אל תורה שבכתב. ומזה תבין כי אין כוונות החכמים רק שיאמר התרגום לא כדעת המפרשים שאמרו שפירוש רש"י מועיל כמו התרגום כי תרגום דווקא לפי שהוא לשונה. ודווקא במקום שיש תרגום אבל במקום שאין תרגום כמו עטרות ודיבון יאמר גם כן ב"פ מקרא והטעם שלא לפחות אל מכריע שני אשר הוא בן זוגו דשבת וטעם שמאריכין לו ימיו ושנותיו כי הוא חיבר את האוהל להיות אחד:

אות תצג - שנים מקרא ואחד תרגום:

מדוע מוסף של שבת עולה ושל יו"ט היו עולה וחטאת:

גם חבור גופו ונשמתו לא תפרד עד מלאות ימים הקצובים לו כדכתיב את מספר ימיך אמלא. למה היו קרבנות מוספי השבת עולות ומוספי י"ט עולה וחטאת. דע כי סוד זה יתבאר בהקדמה א' ונתבאר בה אנה תרמוז העולה ואנה תרמוז החטאת והשלמים. דע כי סוד הקרבנות עמוק מאוד ואין רשות לאומר שיאמר בה רק מגלה טפח ומכסה טפחיים. ועיקר כי הם צורך גבוה לא כדברי הרמב"ם והראב"ע ז"ל:

אות תצד - מדוע מוסף של שבת עולה ושל יו"ט היו עולה וחטאת:

ענין קרבן עולה:

והנה העולה תרמוז למדת אדנ"י להעלותה במדת הרחמים עד מחשבה טהורה ולכן כולה כליל אין בה חלק לא' מישראל ולא לכהנים רק ליחד המלכה במלך. והוא בא לכפר על עשה ולאו הניתק לעשה כי עליו נאמר לפניו ילך דבר כי הוא אינו רחמים גמורים כמכריע ראשון. ולכן בא זכר תמים ולא נקבה:

אות תצה - ענין קרבן עולה:

ענין קרבן חטאת:

והחטאת תרמוז להעלות מדת אדנ"י למדת הדין הקשה שהוא מדת אלהים ראשונה ואח"כ לערוב אותה במדת הרחמים. והחטאת באו זכרים ונקבות והזכרים רומז למדת הדין הקשה והנקבה לרפה והכל בערוב הרחמים וזהו שאמר אשה ריח ניחוח לה' אשה תרמוז לאש הרפה וריח לחכמת אלהים כד"א וריח שלמותיך כריח לבנון. וכבר ידעת כי לבנון ירמוז לש"ה והוא המשפיע לחסד אשר הכהנים רומזים אליו ניחוח ש"ת המשפיע למדת הגבורה אשר הלויים רומזים אליו. לה' למדת הרחמים הקו האמצעי אשר המחשבה הטהורה משפעת אליו והנה הכל מבואר ברמז וישמע חכם ויוסיף לקח. נודיע קשוט אמרי אמת על כי בשבתות לא היו רק עולות ולא חטאת. ידעת מאשר קדם כי העטרה פעולתה בתחתונים כל ששת ימי המעשה וביום השבת היא מתיחד עם המלך במסיבו. וכל הספירות מתיחדות עמהם אין שטן ופגע רע ולכן קרבנותיה באו עולה כי היא עולה אל מרומי קרת מקום ה' שמה. ולרמוז אל סוד בעצם הזה באה פרשה שני פסוקים לרמוז אל חבור ד"ו פרצופין והתיבות שבשני הפסוקים האלה הם באים לרמוז אל שם אהי"ה ברומז אל כ"ע להופיע שהשכינה עולה עד רום השמים. ואז כל בלהות ספות תמו. ונעשית הכל רשות היחיד, וכל הוצאות נאסרו והמוציא מרשות לרשות פוגם בצורה העליונה וקוצץ בנטיעות וד"ז:

אות תצו - ענין קרבן חטאת:

קריאה בתורה ובנביא:

הכ' יקראו בס"ת ז'. אם מוסיפין לא יוסיפו יותר מי"ד שלא יבא טפל חמור על העיקר. הכ"א. ומפטירין בנביא ואין פוחתין מכ"א פסוקים. וכמו עולותיכם ספו על זבחיכם דסליק ענינא אף שאין בה כ"א פסוקים שפיר דמי ולמפטיר נתקנו ז' ברכות ג' לפניה וד' לאחריה. וסוד כל אלה הדברים נבאר בספרי העבודה, כי ז' שנתקנו לעלות בתורה נגד ז' רואי פני המלך ר"ל ז' ספירות הרואים את פני המלך ש"ת. וכבר ידעת שכל נביאים נתנבאו בנ"ה ולכן כל מקום שקורין בתורה שבכתב חוזרין וקורין בתורה שבע"פ. ואע"פ שכבר כלולה בתוך ז' העולים לתורה, עם כל זה ראוי ליתן לה זבח בפני עצמו וקדיש. וכלי המשכן יוכיחו. וכבר התבוננת בסוד העולה שהמדה היא המתעלה עד רום שמי שמיא. לכן צריכין להפטיר כ"א פסוקים כחשבון אהי"ה ואי סליק ענינא וכו' הטעם כי לא תחסום שור בדישו כי היא העושה הפסקות וד"ז:

אות תצז - קריאה בתורה ובנביא:

איך לנהוג עם אבל וחולה:

הכ"ב. אם יש אבל או חולי ילך לבקרו ולא יאמר לו כדרך שאומר לו בחול אלא יאמר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא ורחמיו מרובין וכו'. וכבר ידעת אמרם בקושי התירו לבקר את החולה בשבת הטעם המלך והמלכה במסבם וכל מעשה בראשית ששים ושמחים. ולזה אמר שבת היא מלזעוק ורפאה קרובה לבא כי אני ה' רופאיך בחבור אחד ורחמיו מרובים, כי נעוץ סופו בתחילתו. אין פרץ פירוש מימין, ואין יוצאת משמאל, ואין צוחה פירוש מלמטה ברחובות הנהר ולכן שפתו במדת השלום:

אות תצח - איך לנהוג עם אבל וחולה:

שאסור להתענות בשבת חוץ מתענית חלום:

הכ"ג ימהר לאכול קודם ו' שעות כדגרסינן בירושלמי ר' אחאי ור' אבוהו בשם רבי יוסי בן חנינא שאסור להתענות בשבת עד שש שעות וכ"ש שאסור להתענות בה תענית גמור חוץ מתענית חלום. והטעם עד שש לפי שאז כבר יגיע למדת הדין ועבר מדת יום ותפגום בו. כ"ש המתענה תענית גמור שהוא מתאבל ביום שמחת לב המלך וביום חתונתו. אבל תענית חלום ראוי שיתענה כי מן השמים סייעהו להפטר מאיזה עונש שנגזר עליו ואין זה אלא כבא לשולחן המלך ביום שמחתו והמלך רואה שהוא עצוב ואמר המלך למה כולם שמחים וזה עצב ויאמרו לו עבדיו ואיך לא יהיה עצב ומעלתך כועס עליו. והמלך כדי שלא לערב לו שמחתו מוחל לו. ואם תבין המשל לא יעלם לך ממך הנמשל. ולכן מותר לו להתענות ואפילו בשבת:

אות תצט - שאסור להתענות בשבת חוץ מתענית חלום:

מסביר מדוע צריך תענית לתעניתו:

וזהו שאמרו בעלי תריסין שזה התענית ענג לו ר"ל שהוא חשוב להתבטל גזירות חלומותיו. וא"כ לפי סברא זו למה יצטרך להתענית עוד תענית אחרי שכוונתו לטובה וצדקה נחשבת לו. וקבלתי מבעלי העבודה מפני שהטריח כלפי מעלה לבטל חלומו שלא בזמנו לכן צריך כפרה והבן זה:

אות תק - מסביר מדוע צריך תענית לתעניתו:

ענין ג' מנוחלי העוה"ב:

ובהטבת חלום עוד תשעה דברים נעתיקם בע"ה. ויהיה זריז מאוד לקיים ג' סעודות בשבת דאר"ש בן פזי אריב"ל משום בר קפרא כל המקיים ג' סעודת בשבת ניצול מג' פורעניות מחבלי משיח ומדינה של גהינם ומלחמות גוג ומגוג. סוד ג' סעודות כבר הרמיזם עליהם בג' תפילות של שבת ומשם תתבונן. וסוד ג' פורעניות יתבאר בע"ה במה שיבא בהודיענו סודות הגאולה. סוד א"ר יוחנן ג' מנוחלי העה"ב. הדר בא"י והמגדל בנים לת"ת והמבדיל על היין במ"ש מאי היא והוא דמשייר מקדושתא לאבדלתא. קודם שנבאר הסוד הזה נקדים הקדמות שמהם יתבארו תמיד עיני ה' אלהיך בה. והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על הארץ לא איש אלא אין דורש אלא אותה וע"י אותה הדרישה שהוא דורש אותה דורש שאר הארצות. הנותן מטר על פני הארץ שולח מים על פני חוצות כל הארצות מתמצית של ארץ ישראל שותות. מלמד שא"י שותה תחילה וכל העולם בסוף. וא"ר יהושע בן לוי כל העולם כולו מתמצית של גן עדן הוא שותה שנאמר ונהר יוצא מעדן וגו'. דע כי א"י אינה תחת כוחות שרי מעלה רק תחת השם הנכבד והנורא ית'. שותה והיא הארץ הליונה השותה מן מים העליונים. ודוגמתה א"י למטה. וכמו שהארץ העליונה שותה תחילה החיות וההשקה הנמשכת מן כ"ע דרך קו האמצעי ובהגיע אליה יתפשט ממנה מתמציתה לשאר ארצות. וכבר ידעת מכח מאמרינו יתפשט השפע אילך ואילך לכל צבא השמים, כן א"י מקבלת שפע וברכה מן ארץ עליונה. ואח"כ מתפשט ממנה מתמציתה לשאר ארצות. וכבר ידעת מכח מאמרינו במה שקדם, כי המעלות בעולם העליון לנשמות מתחלקות לג' חלקים מהם בשכינה ומהם בצרור החיים. ומהם במקום מחצבתה שהוא הבינ"ה. וא"כ יתבאר לך מזה שראוי הוא לדור בא"י להיות מנוחלי העולם הבא כפי כח שלימותו ובפרט במעלה הראשונה. הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. אחרי היות דר מקום מקדש ובית מלך תחת כנפי השכינה. אשר עיני ה' אלהיך ב"ה:

אות תקא - ענין ג' מנוחלי העוה"ב:

ענין המגדל בניו לתלמוד תורה:

המגדל בניו לת"ת. כבר התבאר כי תורה שבכתב רומז לת"ת ישראל. ותורה שבעל פה לשכינת עוזו והעוסק בתורה מחבר האור בפתילה להיות היחוד אחד. והמבטל אותה נרגן מפריד אלוף. וא"כ המגדל בניו לת"ת הוא מן המחברים את האוהל להיות אחד וראוי הוא שיהיה מנוחלי העולם הבא:

אות תקב - ענין המגדל בניו לתלמוד תורה:

והמבדיל על היין במוצאי שבת:

כבר ידעת מאשר קדם שהבדלה היא רומז ללוות המלכה ושתשוב לפעולתיה בתחתונים וכבר ביארנו זה בסימן קצ"ב וכן נתבאר כי מדברי סופרים מצוה לקדש על היין והטעם לחבר אדון השמטה עם ימי עולם ובסוד הנמרץ לא תעזוב את הלוי כל ימיך על אדמתך והנה א"כ בעת הבדלה ראוי להיות על היין להמשיכה לאדמה לעזור בפעולתה כל ימי החול ובלבד שיהיה בחבור הכל וזה הרמז והוא דשייר מקדושא כלומר שיהיה הרחמים מעורב בו וא"כ יתבאר לך מזה שהמבדיל על היין במוצאי שבת הוא מנוחלי עולם הבא שהוא סוד המעלה הראשונה שהוא השכינה וזכרהו וענין הבדלה כבר ביארנו בסימן קצ"ג:

אות תקג - והמבדיל על היין במוצאי שבת:

סוד ד' רשויות לשבת:

הכ"ו. סוד ד' רשויות לשבת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור רה"י הוא מקום ד' על ד' בגובה ועולה עד לרקיע העליונה והרמז למדת דוד כי היא נתונה לראש פינה ונקראת בית אל ועמה ד' רגלי המרכבה ומתנשא עד לרקיע העליונה וחפיצה ביחוד ובפרט בי"ט ושבתו ולכן נאסרה ההוצאה מר"ה לרה"י בשבת וי"ה. ורשות הרבים הם עשר ספירות בלימה ולמעלה מהן מקום פטור אדון סלה יתברך שאין המחשבה תוספת בו ודע זה וכרמלית הוא מקום שאינו לא רשות היחיד ולא ר"ה והרמז לעולם הנפרדים, ולכן למעלה מהן מקום פטור שהרמז בו לעשר ספירות בלי מה שבזמנים קדומים ואפילו בימי אברהם אבינו היה ההרהור אסור בהם כמו בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר וכו'. וכל פחות מג' כלבוד דמי, כי העטרה כלולה ביסוד הו' נצח שהן ג' והבן מה שגלינו לך בסוד זה והאל יכפר בגלויו ואחר שעלו בידך כללי הדברים לא יעלמו ממך פרטיהם בע"ה ודע זה:

אות תקד - סוד ד' רשויות לשבת:

סוד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה:

הכ"ז. ת"ר אמר רבה בר מחסיה אמר רב חמי בר גוריא הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו שנאמר כי אני ה' מקדשכם אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה אני רוצה ליתנה לישראל לך והודיעם דע, כי דבריהם יש להם נגלה ונסתר והנסתר הוא בא לרמוז אל שבת העליון והוא צי"ע שהוא גנוז אל תוך העטרה הנקראת גנזי המלך והאדם כאשר ישמור השבת בע"ה יזכה להיות נשמתו צרורה בצרור החיים בצי"ע. מדה במדה כמו שאמר ששכר מצוה מצוה כן שכר שבת שבת:

אות תקה - סוד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה:

ענין נר שבת ונר חנוכה:

וזה הסוד בעצמו מה דבעי רבא פשיטא נר חנוכה ונר ביתו, עדיף נר ביתו משום שלום בית והטעם כי מדת צי"ע נקרא שלום. ועטרת נקראת בית ובעבור היותם בשבת בחבור אחד לכן הנר עדיף וזה הסוד צדק ע"ט ושלום צי"ע נשקו. וכן זהו הסוד האי דבעי בפרק במה מדליקין, מאי ותזנח משלום נפשי א"ר זה הדלקת נר בשבת. וסודות אחרים ג"כ תבין מזה:

אות תקו - ענין נר שבת ונר חנוכה:

אל אדון על כל המעשים:

רמוז כאן כ"ע שהוא אחד על כל החכמה שהיא רוח אלהים חיים והחכמה תחלת כל המעשים רמז כאן כ"ע ברוך הוא ומבורך מעצמו והוא רמז לכ"ע ואין צריך לומר על הכתר כי היא הברכה ואין ראוי לקבל ברכה מאחרים כי האחרים מתברכים ממנו. ולשון ברוך הוא ומבורך רצונו לומר שהוא מבורך מעצמו וברכה מלשון בריכה מעין השפע:

אות תקז - אל אדון על כל המעשים:

סוד היה הולך במדבר ואינו יודע אימתי שבת:

הכ"ח. היה הולך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ו' ימים ומשמר יום אחד. טרם שנבאר זה נביא קצת מאמרי חכמי העבודה ובפרט מספר הכולל ספר הבהיר, וז"ל - ישב ר' אמוראי ודרש כשם שהשכינה למעלה כן השכינה למטה. ומאי שכינה למעלה הוא אור ראשון הנאצל מן חכמה. גם הוא מסובב הכל שנאמר מלא כל הארץ כבודו. מאי עבידתיה הכא, משל למלך, ש"ה. שהיו לו ז' בנים, ז"ס. שם לכל א' מקום ואמר להם שבו זה על גבי זה. אמר התחתון לא אשב אני למטה ולא אתרחק ממך. אמר להם הריני מסובב ורואה אתכם כל היום. והיינו מלא כל הארץ כבודו. ולמה הוא ביניהם, להעמידם ולקיימם. התבונן במאמרם האלה אם יש לך שכל ודעת שאין ספק שזו סוד את שבתותי תשמרו. ומעתה תשוב לבאר מונה ו' ימים ומשמר יום אחד. כבר התבאר במה שקדם שהאצילות הפנימי נכלל בעשר וג' מהם אין שום יום נתפס בהם. וז' מהם אשר על ידם נבראו העליונים והתחתונים והם נקראים ששת ימי המעשה. ויום הז' שבת לה'. וממה שקדם התבאר כי אין בז' אלו תחתון מן האור או רחוק מן האור

המסובב בהן רק הם שנוי המעלה. וכולם נקראו שבתות כי כל אחד מהם תופס ז' אלפי שנה ו' כנגד ימי המעשה והז' כנגד יום ז'. וא"כ מאיזה מהם שתתחיל למנות הז' יהיה קודש והמשל בזה אם נצייר ונשים עגול אחד ושים סביבו ז' נקודות מעגלת מבלי שיקדים א' מהם לאחר. הנה בלי ספק מאיזה מהם שתתחיל הוא יום ראשון לששת ימי המעשה והז' הוא שבת. ודע זה. ואמנם ל"ט אבות מלאכות סודם בסוד ארבעים יכנו וגו'. ואם אתה מן המבינים התבונן מה שהרמזנו במאמרנו ויתבאר זה בסוד ויהי הגשם על הארץ מ' יום והשאר אוצר ה' יבוא וברוך שעזרנו בהשלמות קצת סודות שבת:

אות תקח - סוד היה הולך במדבר ואינו יודע אימתי שבת:

סוד לחם הפנים בחומר בקודש:

א"ר לוי מאי דכתיב ונתת על השלחן הטהור מכלל דאיכא טמא, כלי עץ העשוי לנחת הוא ואין מקבל טומאה. אלא מלמד שמגביהין אותו ומראין את לחם הפנים לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו תבתכם לפני המקום שסילוקו כסידורו. וכדרבי יהושע בן לוי, דאריב"ל נס גדול נעשה בלחם הפנים שסילוקו כסידורו שנאמר לשום לחם חם ביום הלקחו עכ"ל. דע לך כי השלחן רומז למלכות דוד והלחם שלום בארץ וסוד זה גלוי שלא היתה עריכתו והסרתו אלא בשבת לרמוז אל החיבור השלום בארץ. וטעם להיות לחם הפנים על השלחן בבית הבחירה כפי השרשים שהנחנו למעלה שצריך לכל דבר לעשות התעוררות למטה כדי שתחול הברכה למעלה ולפי שהארץ העליונה ממנה יצא לחם והיא המעשרת ונותנת טרף לביתה וחק לנערותיה. וכן כל כהן שהגיעו לו כפול מן הלחם היה שבע בו כל אותו היום וזה שהיו מראין לעולי רגלים הטעם כי עולי רגלים היו באין לראות פני השכינה והראה להם שהוא בחבור שלום ובחום מדת דינו פחד יצחק להכין מזונות לעולם ושכחות הטומאה לא נגעו בו ולכן היה סילוקו כסידורו ודע זה:

אות תקט - סוד לחם הפנים בחומר בקודש:

סוד ב' נפשות שאמרו חכמים שיש לו לאדם בשבת:

פירש הרב ר' יעקב שי"ר כי הנשמה החכמה מלמדת את האדם לעשות רצון הבורא ית' ויתעלה ואומר לו לענג את השבת ומוסיף תאוה על תאותו. ובמוצאי שבת אומרה לו אל תוסיף על תאות מאכלך וכל שנגרע מתאותו נוספת לו חולי. וע"כ יברך על הבשמים. ונרמז בזה ג' נפשות יש לו לאדם נפש החכמה מתאוה לעבוד לבוראו שוכנת במוח. ונפש החיים מוספת שררה וכבוד שוכנת בלב. ונפש הבהמית מתאוה לאכול ולשתות כל ימי השבוע:

אות תקי - סוד ב' נפשות שאמרו חכמים שיש לו לאדם בשבת:

סוד ברכת הלבנה:

וזה נוסח הברכה בא"י אמ"ה אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קונם פועל אמת שפעולתו אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו בא"י מחדש חדשים. ברוך וכו' מוריד הברכה עד העולם ובכלליו שש קצצות ואח"כ שב אל אשר התחיל והוא כ"ע אשר כיוון בו בכאן במלת אשר כאשר פירשנו. במאמרו חכמה, והוא על סוד מאמר ז"ל שאמרו בראשית נמי מאמר הוא. ברא מדת הבינה. שחקים ז"ס. וכענין שאמרו הביט בחכמה וברא את העולם כלומר הבינה הביטה בחכמה וברא אתה העולם ז"ס. וברוח פיו כנסת ישראל, הנקראת מן הכח אל הפועל. חק וזמן, כלומר מלכות חק כמד"א זאת חקת התורה. וזמן, ששה ספירות העליונות ממנה הנקראים זמנים כאשר פירשנו. להם, צבא מעלה. וכבר התבאר במה שקדם כי כל הספירה תעשה שיתא אלפי וחד חרוב וכל זמן קיום הספירות קיום צבא מעלה. וזה אמרו שלא ישנו את תפקידם עד שובם אל העפר ככתוב הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, וכאשר פירשנו במה שקדם. ששים ושמחים, ז"ס. לעשות רצון קונם, קונה שמים וארץ. קונם אותיות ק"נ מ"ו. ק"נ הוא שם י"ה. מ"ו הוא שם יהו"ה עם עצמו. וכבר פירשנו. והרמז לג' ראשונות. פועל אמת, ר"ל ההקף בכללו הם פועלי אמת של התפארת הנקרא אמת. שפעולתם אמת, כן היא הגרסא בתלמוד ובפוסקים. רק החכם בעל הגדור כתוב בחיבורו שפעולתו צדק. ופירש ע"ז שהקף הנקראים פועלי אמת פעולת צדק כלומר פעולתם וצאתם ע"י צדק שהיא המלכות הנרמזת בפסוק צדק צדק תרדוף וכו'. ולפי דעתי כי לא נשרש גרסת התלמוד וכל הספרים מקוצר דעתינו אבל הטעם הוא כן פועל אמת הן ההקף שהם הפועלים של האמת שהוא הת"ת שפעולתם אמת הוא צי"ע משך הו"ו הוא ג"כ יקרא אמיתי. ועל ידו יוצאין פעולת הספירות. ואין ספק כי גם הם יוצאין ממדת מלכות הנקרא צדק אבל העיקר הם ע"ב צי"ע כי כל הברכות הם לראש צדיק ולפי שהנוסחא פועל אמת ירמוז לצי"ע שהוא פועל מקבל מאמת וזה אמרו פעולתו אמת כי פעולת צי"ע הוא ממדת אמת ודע זה וללבנה אמר שתתחדש כלומר ת"ת אמר ללבנה העטרה שתתחדש ב'. ובא בענין ונתתי לכם לב חדש ומהו החדש עטרת תפארת כלומר להיותם בחיבור אחד והסוד המגלה לאלה הדברים וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים. ועמוסי בטן הם זרע ישראל הגשמי שנאמר העמוסים מבטן הנשואים מני רחם. להתחדש כמותה, כלומר, כשם שהמלכות נתחדש מן ישנותה אל חדשותה כן ישראל התחתונים יסתלק מהם שאורם שבעיסה בסוד זה יהיו ראוים לפאר ליוצרם על כבוד מלכותו. זה גרסת התלמוד והפוסקים אמנם החכם בעל הגדור גורס לפאר ליוצרם בל אשר ברא. ופירש ע"ז, בכל הוא היסוד. אשר כ"ע. ברא והאציל ונגנז ועתיד לגלות. ולפי דעתי הוא שפת יתר, אבל הטעם כן הוא. לפאר ליוצרם, ר"ל ליוצרם הוא מדת הבינה. כלומר, לפאר ולהביא ממדת הפאר ליוצרם שהוא הבינה. על כבוד מלכותו, כאילו אמר למה יפארו ליוצרם בעבור שישפיע על הכבוד שהוא המלכות ע"ד נסכתי מלכי. והכוונה אחת אבל המלות משונות דע זה והבינהו. ולמה נשבש הגירסאות האמורות בתלמוד. בא"י תתברך תפארת ישראל הנקרא אתה המחברך מכתר שעל ידו החדוש בחידושים מהם תתחדש העטרת והחדשים הם ו' ימי בראשית והת"ת כמלך היושב במדינה ובו י"ב צרופי שם ב"ד הנקראים י"ב גבולי אלכסונים נגדם י"ב מזלות וי"ב חדשי השנה. ולכן ראויה החתימה להיות מחדש חדשים ולא ירחים כי ירח נאמר על העטרה. וז"ס שאין כותבין בגט אשה חדש כי אם ירחים. וסימנך גרש ירחים. וזה סוד נגלה במאמר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, כלומר, מזבח הרומז לעטר"ה כי היא חפיצה בדיבוק וחבור ולא בגירושין. והנה החדשים נאמר על כל שש ספירות, והירח על העטרה. והמברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני השכינה וכבר ידעת כי פני השכינה היא העטרה והשכינה היא הבינה כי היא שכינה העליונה:

אות תקיא - סוד ברכת הלבנה:

סוד מקודש החדש:

דע כי החדש רמז לעטרה המתחדשת מת"ת וזה בכל ר"ח הקרוב י"ח שעות קודם המולד וו' שעות אחר המולד כפי שרשי התכונה וכפי שרשי רז"ל י"ח מעתיקא (וו') מחדתא וידעת כי כפי פעולת התחתונים כן יהא רושם בעליונים ולכן ב"ד התחתון צריכין לומר מקודש החודש וכו' לכומר מקודש ה' אחרו' בשם יהו"ה ובשם אלהים ביחוד יהוה יתברך והסימן דוד מלך ישראל חי וקים וכבר דברנו בזה במה שקדם ודע זה:

אות תקיב - סוד מקודש החדש:

סוד קידוש הירח עפ"י ראייה:

ועפ"י חשבון והדחיות בסוד הזה רפו ידי להודיע סודתם כי עצמו משערות ראשי וכחי עזבני וא"א מבלי שיבאר הספיקות הנופלות בסדר החשבון על פי הדחיות כי מי שלא יספיק לא ידרוש. הספק הא'. הא קי"ל שכל מקום ששגו ב"ד בהוראה מביאין קרבן על שגגתן ולמה כשטעו בית דין בקדוש הירח לא יתקנו מעוותם ולא יביאו קרבן על שגגתן. הספק הב'. למה ידחו אד"ו (היינו שאם יום ראשון של ר"ה נופל בימים א' ד' ו', הוא נדחה) משום ערבה וירקא ומתיא והוא תיקון נביאים ובעד ערבה יכנסו כל הקהל בכרת וכ"ש בעד ירקא ומתיא. הספק הג'. וכל ראייתם תלויה במלת אותם החסרה ו'. וכמה אותם חסרים. ויפקוד אותם משה חסר ו'. וצפית אותם זהב וכל מעשה משכן חסרים ו'. ותאמר ג"כ אם טעה בצלאל יהיה קיים והלא נאמר כאשר צוה ה' כן עשה, ומה צריך לומר כן והלא כתיב אותם חסר ואף אם טעה נחוש לזה כמו בקדוש הירח. הספק הד'. דחיות מולד זקן ק"ל, אם עפ"י חשבון המולד אנו קובעין נקבע אפילו לא נראה הירח. ואם עפ"י הראייה אנו קובעין מה לנו לחשבון של מולד, ואיך נצא ידי חובותינו במאמר משבטלה סנהדרין אין קובעים עפ"י הראייה. ואם טעם דחיית מולד זקן שלא יראה, אם כן אנו קובעים על פי הראייה ודע כי בהיתר אלו הספיקות ע"ד הפשט נגעלו בפני שערי תשובה מספיקות אך ע"ד האמת יתישבו הדברים דבר על אופניו. דע כי כבר קדם לנו הדיבור איך שהערבה רומזת לבעל השמיטה. וכן כבר התבאר מכוון דברינו איך שבכל השמטות מדת יצחק תהיה מעורבת בין רב למעט. וכן כבר ידעת שר"ה הוא יום דין ברחמים. ואחרי הודיעך את כל אלה דע כי בהיותינו בגלות שהקרבנות בטלו צריכין היו אנשי כנסת הגדולה לתקן דרכים נאותים בקביעות יום הדין שלא יתחייבו ביום דינם. ולביאור זה אומר, שאם היו קובעין ר"ה ביום א' הנה ערבה שהוא יום הדין יבא בז' ואין לדחותה כלל משום לא תעזוב את הלוי כל ימיך כאשר פירשנו. ואם נדחה השבת מפניו א"כ אנו דוחין הרחמים מפני הדין וזה אינו מן הדין. ולזו הסבה נדחה יום אחד. ואם נקבע ר"ה ביום ד' כבר ידעת שיום ד' הוא יום הפחד מ"ה הקשה, ואם תדין הבינ"ה את העולם ביום הזה אזי יהיה להם מצד עומק דקדוק הדין ולא יעברו על ראשון ראשון וירד המות והירקון מן מ"ה הקשה בעולם והוא הרמז מתיא וירקא. ובפרט כי יום הכפורים יבוא ביום ו' שהוא יום הו"ד מעבר מדת הפחד ולא פליגי בהא אלא הסתירו הסוד. ואם יבא ר"ה ביום ו' הרומז בהוד ואם תדין הבינה בעת ממשלתו כל הדינים ימצאו שם כי הוא מעבר הפחד ויפסוק הדין לרעה והיינו מתיא וירקא. ולזה צותה התורה האלהית שלא לקבוע ר"ה בימים האלו. וטעם דחיית מולד זקן הוא לפי שאז הלבנה תחת אור החמה והיא יום דין קשה, ואם הבינה תדין ביום ההוא יקרה לבריות צער גדול. אמנם נבחרו ימי בגה"ז אם יום ב' אפילו שהוא מורה ברפה מ"מ היא מחלה ומבקשת רחמים על בינה. וביום ג' הוא מדת החסד. ויום ה' הוא נצח מדת משה רע"ה האומר סלח נא לעון העם הזה. הז' כולו רחמים ואין שטן ואין פגע רע והוא צי"ע ואמנם על קושיא הג' דע כי נחסרה המלה וטעם להיות אותיותיו אמת הרומז לתפארת ישראל אשר הוא המצוה על המועדים ומסכים עליהם ואיך יהיו שוגגין או מזידין. ואפילו שנראה שאינו כן אין לחוש כי אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים בדבר שכל ישראל יהיו בהכרח וא"ת מ"ש משאר מצות שהן מקריבין קרבן על שגגתן זה אינו דומה כי לא העידו עליהם מדת אמת שהדין עמהם, מה שא"כ בכאן ולזה באו כל אותם שאצל מלאכת משכן חסרים לומר שמדת אמת הסכימה כי לא יבא טעות על ידם. ובזה הותרו כל הספיקות שנסתפקנו. אמנם נשאר לי ספק חזק מאוד ולמה היו קובעים באד"ו עפ"י הראייה בזמן היות ישראל על אדמתן ולא שמו לבם לטעמים הנזכרים באד"ו והתר הספק הזה אוצר ה' יבא. אמנם ע"ד הפשט נגעלו מפני שערי התשובה עד יבא מורה צדק:

אות תקיג - סוד קידוש הירח עפ"י ראייה:

סוד מחט ומסמר:

קבלנו מחכמי קדם כי הרואה בחלומו מחט הוא סימן שתלד אשתו נקיבות ואם רואה מסמרים הוא סימן שתלד אשתו זכרים. והטעם כי המחט רומז אל מדת העטרה שמכנסת בזו ומוציאה בזו, ומסמר הוא רומז אל צי"ע זכר ומשפיע ובעלי אסופות:

אות תקיד - סוד מחט ומסמר:

סוד עשר עטרות שנטל יום ר"ח ניסן הוא יום הקמת המשכן:

תנא אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית - ראשון לנשיאים. ראשון לכהונה. ראשון לירידת האש. ראשון לאכילת קדשים. ראשון לשכינה לשכון בישראל. ראשון לברך את ישראל. ראשון לאסור הבמות. ראשון לחדשים דע כי יום שהוקם המשכן בו ונעשה ימי המילואים נסתלקה הצורה העליונה מן הפגם שהטיל נחש הקדמוני בחוה העליונה ואז שבו הצינורות להשפיע למטה ברכה ושפע והעטרה העליונה שלחו עטרתה לארץ בעת ההיא. וזה דכתיב ויהי ביום כלות משה. כלת משה כתיב, אז נשלמה הכלה בתכשיטיה ועדייה וחלייתה. וכן אמרו רז"ל מאי דכתיב ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה אהל מועד וביום שמחת לבו זה בית עולמים. ודע כשהוקם המשכן למטה הוקם העליון. וכבר ביארנו זה בכמה מקומות שהעליונים תלוים בפעולת התחתונים ודע זה. ומעתה תוכל להבין כל ראשון מהם אנה רומז ודע זה והבינהו:

אות תקטו - סוד עשר עטרות שנטל יום ר"ח ניסן הוא יום הקמת

סוד חטא בני אהרן:

ובסוד זה דיעות, דעת הרמב"ן ודעת ספר הזהר. ואנחנו נביא מקודם דעת הרב ז"ל ופירושו עליו כמנהגינו ואח"כ ספר הזהר. אמר ה"ה ז"ל החטא בנדב ואביהוא הודענו ממה שכתוב ויקריבו לפני ה' אש זרה. לא אמר ויקריבו קטורת אשר לא צוה אותם. והנה הם שמו קטורת על האש כענין שנאמר ישימו קטורה באפך ולא שתו לבם רק לזאת. והנה לא היה אשה ריח ניחוח. וזהו הטעם וישימו עליה קטורת. שלא אמר וישימו עליהם קטורת כאשר אמר בעדת קרח וישימו עליהן קטורת. אבל אמר כאן וישימו עליה קטורת, לרמוז לנו עיקר חטאם כי על האש לבדו שמו הקטורת עכ"ל. פירש החטא בנדב ואביהוא כו' כוונת הרב ז"ל כי הקטורת קרבה למדת הדין שנאמר ישימו קטורה באפך, ירצה למדת האף. ולכן עוצר המגיפה. ויקריבו לפני ה' אש זרה, ירצה שהטו כוונתם לענין זר מאוד, כלומר, לא שתו לבם רק לזאת והיא אינה חפיצה בזה שתהא זרה בעיני בעלה. רק ביחודו לא אמר ויקריבו קטרת אשר לא צוה אותם, רצה להודיענו חז"ל כי הקטורת היתה כתיקונה וכמשפטה. אבל העונש היה שהפרידו האשה מבעלה ושוה זרה בעיני בעלה. וא"כ לפי סברת הרב הוא כי האש רומז בכאן למדת מלכות אך נעשה זרה ומזורה לאחיה העליונים כפי מחשבתם הנפסדת. והנה הם שמו הקטורת על האש כענין שנאמר ישימו קטורה באפך, ירצה לא פשעו בתיקון הקטורת רק בכוונת האש שעשהו זרה. וזה אמרו ולא שתו לבם רק לזאת. והנה לא היה אשה ריח ניחוח, כלומר, לא יהיה חיבור מדת מלכות לשלשת האבות הנקראים אשה ריח ניחוח כאשר פירשנו בסוד אשה. וזה טעם וישימו עליה קטורת ירצה כי הקטורת הקריבו. למדת עליה, ולא למדת עליהם. ובזה עשהו זרה שלא נאמר וישימו עליהן קטורת כמו שנאמר בעדת קרח וישימו עליהן קטורת. ירצה כי אצל נדב ואביהו היה שתי מחתות כמו שנאמר ויקחו איש וכו' ולמה אמר וישימו עליה ולא נאמר עליהן. אלא לרמוז כי לא שתו לבם רק לזאת, כי על האש לבדו שמו הקטורת ובזה הפרידוה מן הבנין. ולכן נראה כי מיתתם היה בעבור הקצוץ בחטאם. והוא החטא העגל ודור הפלגה ואדם הראשון. אמנם מה שנראה מספר הזהר הוא זה שלא נענשו אלא נכנסו עם זאת והקריבו אש זרה בחסרון ה' ולא שתו לבם לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, ונכנסו מבלעדי השכינה. והאש הגדולה ומדת הדין העזה תשתוקק להדביק בבתה ויצאה עליה כפעם ולא מצאה אותם בידם נפלה עליהם ושרפתם, וא"כ ענשם היה שלא עשו זכר לשכינה בהקריבם הקטורת. זהו דעת ר' שמעון בן יוחאי בספר הזהר. ואלהים יראינו נפלאות מתורתו אמן:

אות תקטז - סוד חטא בני אהרן:

סוד ביעור חמץ בליל י"ד:

דע כי יציאת מצרים היתה ביום ה' הרומז לנצח ויום ד' הקודם ליום יציאת מצרים שהוא י"ד הרומז למדת הדין הקשה החמוצה, לפי שיציאת מצרים היתה בד"ו פרצופים ורצה החכמה האלהית שלא ישאר רושם מן מדת הדין הקשה במדת הדין הרפה צוה לבטל כל חמץ וכל שאור הרומז למדת הדין הקשה פעולתה שהוא ליל י"ד ויום ד' ולא ישאר ממנה כזית. וצריך להפקירו ושיזכו הגוים הדוגמא למעלה השרים העליונים וכי תתעלה למצה השמורה אספקלריאה המאירה ושינהוג זה ז' ימים כנגד ז' צורות הקדושות, ר"ל שלא יאכלו חמץ זכרים ונקבות. ולכן חומרות רבות באות בחמץ וכרת על אכילתו בימים הקדושים ומפני זה הקרבן עולה לריח ניחוח לשם הנכבד עטרה, והנורא ת"ת, כדמות מצה. ולכן נאסר כל שאור וכל דבש להקטיר אשה לה' ודע זה:

אות תקיז - סוד ביעור חמץ בליל י"ד:

סוד אכילת מצה בליל ט"ו חובה וכל שאר הימים רשות:

דע כי השרשים הכוללים אשר התבארו בחיבורי בעלי העבודה שיציאת מצרים היתה בהתגלות שערי הבינה כדי להכריע ולהכניע שר מצרים אשר הוא ראש נכבד מכל השרים העליונים. וכל ספירה וספירה שלחה מכוחה שהם עשר מכות. אך ליל יציאתה לא היתה רק בה' ובית דינו שנאמר ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וכו'. ובאה הקבלה שהיתה המכה הי' ע"י המלכות בחיבור מדת יעקב. וכבר קדם לך הדיבור שהחמץ ירמוז אל מדת הדין הקשה והרפה המקבלת ממנה. ולכן באה האזהרה שלא יאכלו חמץ כדי שלא ישיתו לבם רק לזאת. ולכן גזר שבערב היציאה שהוא ט"ו ליל אשר אז היתה המכה והיציאה שלא יאכלו חמץ כ"א מצה לרמוז אל מדת הרחמים בחבור הדין יאכלו מצה. אבל בשאר ז' ימים רצה אוכל מצה רצה אוכל שאר דברים רק שלא יאכלו חמץ, כדי שלא ישית לבו רק לזאת. והבן אמרם שאמרו כל שלא אמר אמת ויציב שחרית וכו' לכן צריך לומר מדת יום בערב, ומדת לילה ביום. שנאמר להגיד בבוקר וגו'. והסוד אמרם ז"ל אלהי מסכה לא תעשה לך וסמיך את חג המצות תשמור. לומר מי שאינו שומר המצות ואוכל חמץ בחג ההוא כאלו עשה מסכה והטעם כי בא לידי קיצוץ בנטיעות ועיקר הגאולה היתה בשמו הגדול וא"כ צריך להיות טעם המצה בפיו להורות על היחוד ודווקא באותו לילה ולא בלילה אחר כי בשאר הימים אינו מטעם מצה אלא מטעם כי גורשו ממצרים ולכן בפסח שני מצה וחמץ עמו בבית. ואוכל מצה כי בשניהם נעשה הנס, רחמים לישראל להצלה ודין לעשות נקמה במצר 'ם. כענין שאמרו ידו אחת משקעת למצרים וידו אחת מצלת לישראל. ושניהם הסכימו בדין. אמנם עשו הרחקה הזאת שלא ימצא חמץ בפסח בבית לפי שבאותו הזמן היה המעשה והענין היה בעיניהם. אבל בפסח ב' אסרו האכילה זכר לדבר אבל הקיום בבית לא אסרו וד"ז:

אות תקיח - סוד אכילת מצה בליל ט"ו חובה וכל שאר הימים רשו

סוד עשר מכות:

ונתחיל לפרשה בדרך הספירות מלמעלה למטה דע כי הכתר ברד, והחכמה שלח צפרדעים, ובינה כינים, חסד דם, פחד דבר, ת"ת מכת בכורות, נצח ארבה, הוד שחין, יסוד חשך, מדת דוד ערוב. וטעם אלו המכות באו שלא כסדרן אוצר ה' יבא בפרושים להגדה בעזה"י:

אות תקיט - סוד עשר מכות:

סוד שתי כתרים שנתנו לישראל בהר סיני:

ביום הנבחר לקבלת התורה. דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים רבוא מלאכי השרת וקשרו לכל אחד מישראל ב' כתרים, א' כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו באו ק"ך רבוא מלאכי חבלה ופרקום שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. אמר ר' חנינא ב"ר חייא וכולם עתיד הקב"ה להחזירם לנו שנאמר ופדויי ה' יישובון ובאו לציון ברינה

ושמים והנה ב' כתרים הם כתרי ד"ו פרצופים. וסוד ס' רבוא הזכרנו עליהם בכמה מקומות וסודם כסוד ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל, ישראל סבא. וכולם מגבורי רחמים דכתיב מפחד בלילות. ולכן הכתירם בב' כתרים. ובעת חטאם נכפלו כי חזרה לנקום נקמתה על מעשה העגל. ולכן ירדו ק"ך רבוא מלאכי חבלה ופרקום ובבוא משיחינו כשתשוב העטרה ליושנה ישובו לישראל כי אז תהיה אור הלבנה כאור החמה וזהו שנאמר ופדויי ה' ישובון, אלו ו' הספירות שיהיו נפרדים מן החיצונים. ובאו לציון צי"ע. ברנה, כלומר ברנה אחרונה. ושמחת עולם ת"ת, על ראשם. והרי שני כתרים הא' נ"ר ה' והב' שמחת עולם ודע זה והבינהו:

אות תקכ - סוד שתי כתרים שנתנו לישראל בהר סיני:

סוד היה לך לעזרני:

אמר רבי יהושיע בן לוי בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה יושב וקושר כתרים לאותיות אמר לו הקב"ה למשה כלום אין שלום בעירך אמר לו כלום יש עבד שנותן שלום לרבו. א"ל היה לך לעזרני מיד אמר ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמור ע"כ. כבר ביארנו במה שקדם סוד כ"ב אותיות החקוקים ברוח מרוח, והקב"ה הוא הבינה הקושר כתרים לאותיות שהם תחלת הבנין כי כל ז"ס הם בנויים באבני האותיות ובפרט בצירוף יה"ו. וכל זה נתבאר בס"י וכמו שיבוא בע"ה. ומה שאמר היה לך לעזרני כבר ביארנו כ"ז בסוד ישמעאל בני ברכני. והכלל שפתח לו פתח והידיעו שתפילת ישרים רצונו אפילו בשעת הכעס הוא מרחם כי חנון ורחום הוא ודע זה:

אות תקכא - סוד היה לך לעזרני:

סוד למה נקרא שמו הר סיני וכן הר חורב:

במסכת שבת אמר כי נקרא סיני שירדה בו שנאה לאו"ה (לאומות העולם), וחורב שירדה בו חורבה לאו"ה ודע זה הסוד יתבאר לך בהקדמה אחת והיא. כבר ביארנו במה שקדם כי אילן הפנימי א"א להיות מבלי אילן החיצון, ואילן החיצון כל תאותו להיות נכנס לפני ולפנים ולא ימצא זה אלא כשיגרמו עונות ישראל אז הם נכנסים לפני ולפנים, והשכינה גולה וסורה נוטרת כרמיהם אך במתן תורה בזמן החבור השלם שהיה אז אילן החיצון בצער מושפל תחת רגלי השכינה מבקש פרס משולחו המלך הנשפע עליהם מן השכינה. ולזה נקרא הר סיני והר חורב כי ידחה על ידו להם שנאה וחורבה שאין להם כח להכנס לפני ולפנים כי אז היה החבור שלם בתכלית השלימות אם היו ישראל עומדים בדת ה' כמו בזמן ההוא לא היתה שולטת בהם יד אומה ולשון, אך כאשר סרו מדרכי התורה הגיע להם מה שהגיעו. ודע זה הסוד בעצמו כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר:

אות תקכב - סוד למה נקרא שמו הר סיני וכן הר חורב:

דברי הרב בענין כי ששת ימים עשה ה' וכו' ואין לו בן זוג:

אמר המחבר ראיתי לכתוב מאמרי הרב ז"ל הסתומים בדבריו כפי מה שקבלנו מגדולי ישראל וזה לשון הרב ז"ל ועל דרך האמת כי ו' ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש ואין לו בן זוג וכנסת ישראל היא בת זוגו, והיא שמיני עצרת כי שם נעצר הכל וצוה בחג המצות ז' ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה' ימנה ממנה מ"ט יום והשבועות בינתיים כימי עולם. ויום השבועות הוא כיום שמיני עצרת של חג וימי הספירות בינתיים כחולו של מועד, כי הראשון והשמיני בח"ג הוא כיום ראשון של פסח ויום עצרת הוא יום מתן תורה שהראם את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש. ולכן קראו החכמים בכל מקום חג השבועות עצרת שהוא ביום ח' של ח"ג שקראו הכתוב כן וזהו מאמרם שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב. ותשלומיו דראשון הוא כי הוא אצילות הראשונים ואיננה באחרית שלהם ולכן הזכיר הכתוב בפרשת כל הבכור חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות ז' ימים ולא הזכיר שמיני עצרת. ע"כ דבריו ז"ל. ודברי פי חכם חן כלל בדבריו הסולת מכל הקודמים ממנו ושמע באורינו על סודתיו. אמר ה"ה ז"ל ועל דרך האמת מנהגו בכל פרושיו נקרא רמזי התורה וסודתיה על דרך הקבלה דרך האמת וטעמו בזה כי לא יהיה דברי התורה מסורסים או חסורי מחסרי והכי צריך להיות, אלא כל הדברים עומדים כפי מה שנכתבו כי תורת ה' תמימה אין בה חסרון כי נתנה ממדת אמת ועליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע. ולכן בא לשמור מן הטעות. וכבר בפירושנו לתורה הארכנו בזה הרבה. אמר ה"ה ז"ל כי ששת ימים עשה ה' וגומר דע כי תחלת החשבון בכאן מן הבינה ויום השביעי הוא יסוד וכוונתו בכאן לרמוז על הנהגת העולם שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב, שכל אחת משש הספירות הבנין תשמש אלף והז' תשבות. וכן כל אחת שיתא אלפי והז' תשבות עשה ה' הפועל וביום הז' צי"ע שבת כי שם עמד המעיין שהוא המקבל ולא היה משפיע ולכן אמר שאין לו בן זוג כלומר שיקבל ממנו השפעה:

אות תקכג - דברי הרב בענין כי ששת ימים עשה ה' וכו' ואין ל

הסבר לדברי הרב הנ"ל:

אמר הרב ז"ל ואין לו בן זוג, ירצה לצי"ע. וכנסת ישראל היא מלכות היא בת זוג לצי"ע גם הוא תמנה שביעית כשיתחיל החשבון ממדת אברהם ולפעמים תמנה שמינית כשיתחיל החשבון מהבינה. ולזה אמר הרב והוא שמיני עצרת ונתן טעם לדבר שבה נעצר הכל כי כל יום מז' ימי פסח הוא כמו יום ימי בראשית שכל אחד רומז לאלף אחד משבעה ימי החג כל יום רומז להקף אחד ולכן אמר מיד אחר יום ראשון של פסח שהוא קודש מ"ט יום כל יום אלף שנה והם ימי עולם שנות דור ודור והוא הסוד דבר צוה לאלף דור ומיד אחריו שמיני עצרת המורה על היובל שהוא שבת הגדול ועל שיתא אלפי שני שהם ימי בראשית וחד חרב רומז הלולב ומיניו. וזכור וחד חרוב. שים נוכח פניך הדברים האלה ויתבאר לך דברי הרב ז"ל. ועתה נשוב לכוונתינו לבאר דבריו מה שכתוב לפניהם ולאחריהם בקדושה, ירצה יום ראשון ויום ז' בפסח שיום א' לבינ"ה ויום ז' לצי"ע ולכך נאמר בו לה' אלהיך. ולפי שלא תחשוב כי אלו ב' לבדם הם קדושים, לכן נשמר ואמר כי כולם קדושים ובתוכם ה'. אל תפן לדברי המפרש דברי ה"ה הרב ז"ל ובתוכם ה' כתרגומו שפירש על אותו הפסוק וביניהון שכינתא ד"ה כי ששם הדוגמא מדבר. אבל בכאן הרב כיון על כי אין סוף ית' נמצא בין הספירות תמיד ולכן כולם קדושים. וזה דרך מליצה לקח מאותו הפסוק לרמוז כי כולם קדושים ובתוכם נמצא תמיד אין סוף כדאמר כהדין קמצא דלבושיה מיניה. אמר ה"ה ז"ל ומנה ממנו מ"ט יום וכו' דע לך כי ממנו איננו שב אל עצם יום ראשון שהרי הספירה נספרת מיום ב' לא מיום הא'. אלא הרצון בו כמו ממנו ולהלאה. ויש בזה סוד. ומ"ט יום כנגד מ"ט אלף לפי שכל

יום בראשית אלף שנה כאשר פירשנו. אמר ה"ה ז"ל והשבועות בינתים כימי עולם, ירצה שהימים ירמוז לאלפים והשביעית לשמטות שהן ימי בראשית שכל אחד תשמש שיתא אלפא וחד חרוב וזה הסוד שאמר מצוה לממני יומא ומצוה לממני שבועי. אמר ה"ה ז"ל ויום השבועות הוא כשמיני עצרת של חג, ירצה ביום השבועות הוא יום מתן תורה והוא כשמיני עצרת של חג הרומז ליובל ולשבת הגדול. אמר ה"ה ז"ל והימים הספורים בנתיים כחולו של מועד ירצה כמו שכל יום משבעת ימי הסוכה רומז לשבעת אלפים שהוא הקף שלם עד שמכללם יהיה מ"ט אלף כי ז' פעמים ז' הוא מ"ט ימים הספורים מן יום א' של פסח עד יום א' של שבועות הם רומזים למ"ט אלפים. אמר ה"ה ז"ל כי הראשון והשמיני בחג הוא כיום ראשון של פסח וכו'. ירצה כמו שיום א' של חג רמז לאם הבנים והשמיני למניקת היורדת בחטא בניה כן פסח יום א' לאם הבנים ויום עצרת שהוא מתן תורה למניקת. אמר ה"ה ז"ל והוא יום מתן תורה שהרים אבן הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש שהרמז באש למדת אש אוכלת אש והיא שמיני עצרת. ודע זה וחזק פי דברי חכמים ז"ל על שקראו יום מתן תורה עצרת שהוא כיום ח' של חג הנקרא כן ככתוב. אמר הרב ז"ל וזה מאמרם שמיני רגל בפני עצמו ירצה רגל בפני עצמו כיום מתן תורה לענין פז"ר קש"ב סימן הוא. ונתבאר בשלהי סוכה ובכאן הוכיח הרב ז"ל מסימן זה שהיא רגל בפ"ע. ברי"ש של פז"ר קש"ב אמר הרב ז"ל ותשלומי הראשון הוא טעמו כי מי שלא הקריב בשביעי יקריב בשמיני ומזה הוליד הרב ז"ל אחרי שהוא תשלום לראשונים א"כ הוא אצילת הראשונים כי מהם נתפשט וחפץ ביחודם. אמר הרב ז"ל ואיננו באחדות שלהם ירצה כי היא הושמה לראש פינה להנהיג הנפרדים והשכלים והסוד הנמרץ והוא ישפוט תבל בצדק וגומר. אמר הרב ז"ל ולכן הזכיר הכתוב בפרשת כל הבכור וגו' ולא הוזכר שמיני טעמו כי היא האשה אשר יקריבו לה' כדכתיב והקרבתם אשה לה' ולכן לא נזכרה בג' רגלים הנזכר אצל כל זכורך כי אשה לבי תרי לא חזיא ובשמחתה לא יתקרב ובזה נשלם מאמרינו על רמיזותיו וסודותיו והאל יכפר בגילוי:

אות תקכד - הסבר לדברי הרב הנ"ל:

סוד חלל ממלכה ושריה:

דע כי סוד זה לא יתבאר אלא בסוד הורד עדיך מעליך. אחר אשר עיינתי בדברי המתרגם אונקלוס ז"ל ראיתי דבר נפלא, שאמר תיקן זיינך. ובא הקבלה אליו בזה הדיבור שעיינתי כי בשעת מתן תורה חגר להם הקב"ה כלי זיין להנצל מכל פגע רע וממלאך המות שנאמר חרות על הלוחות ודרשו בו חירות ממלאך המות. ונראה כי אותו כלי זיין הוא היה שם המפורש הדבק ע"ד ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים וכו'. וא"כ יהיה הפירש הורד עדיך ע"ד הנני מסב כלי המלחמה אשר בידכם. ולביאור זה אומר כי בשעה שרצה הקב"ה לקחת נקמתו משונאי ישראל והיו בהם רשעים מהם היו בקיאים להשביע השרים הממונים על האש והמים ובראותם כי אויב בא לקחת נקמת ה' מהם לא שבו אל ה' ובטח במה שידעו להשביע השרים העליונים. מה עשה הקב"ה החליף השרים מאש למים וממים לאש וכשהגיע זמנם היו משביעים ולא עלתה בידם וזהו ותבט אל הנשק בית היער וגו' וכן כל רעיה בגדו בה. וזה הסוד חלל ממלכה ושריה. והנה זה העדיי אשר נתן לישראל עתיד הקב"ה להחזירה להם שנאמר כי כולם כעדי תלבשי ודע זה:

אות תקכה - סוד חלל ממלכה ושריה:

סוד עשר מסעות נסעה שכינה:

ת"ר עשר מסעות נסעה שכינה מכפורת לכרוב ומכרוב למפתן וממפתן לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה לעיר ומעי להר ומהר למדבר וממדבר עלתה וישבה במקומה כדמפרש ואזיל דע כי עשר מעלות אלו כנגד מעלות העליונות והשכינה עולה ויורדות בו. והנה בעוונינו ובעוונות אבותינו עלתה שכינה למרומי מרומים למקום אצילתה וזהו שתרגם אונקלוס ויהונתן בן עוזיאל קדיש בשמי עילאה בית שכינתיה:

אות תקכו - סוד עשר מסעות נסעה שכינה:

סוד עשר גליות גלתה סנהדרין:

ת"ר עשר גליות גלתה סנהדרי גדולה מלשכת הגזית לחנויות ומחנויות לחיל ומחיל לירושלים ומירושלים ליבנה ומיבנה לאושא ומאושא לשפרעם ומשפרעם לבית שערים ומבית שערים לציפורי ומציפורי לטבריא וטבריא עמוקה מכולם שנאמר ושפלת מארץ תדברי ומשם עתידה לחזור שנאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה וגו'. עכ"ל. וסוד הענין כבר ידעת שכל הדברים שהיו במקדש הם דוגמא לדברים העליונים, והנה גלות סנהדרין כגלות שכינה דיה לשפחה להיות כגבירתה. והרמז אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט ואם השכינה גלה כ"ש הדוגמא סנהדרי גדולה. וכבר ידעת שעץ חיים יש לו ע' קליפות וע' פנים לתורה כנגד ע' אומות וע' לשון וישראל נטלו גוף האילן. והסוד והנה ה' נצב על חמת אנך וכנגדה ע' זקנים ומשה על גביהם וסנהדרי גדולה כמו כן ואב ב"ד יושב בראש כולם הרי ע"א ושני סופרים הרי כאן ע"ג כמנין חכמה ודע זה:

אות תקכז - סוד עשר גליות גלתה סנהדרין:

סוד שראוי לומר בשבת רחמנו מנחם ציון:

והטעם כבר ביארו חכמי האמת כי הרחמנות לאב והנחמה לאם כרחם אב על בנים כאשר אמו תנחמנו כלפי שהאב עם האם בחיבור ביום השבת ולכן ראוי לומר רחמני ומנחם:

אות תקכח - סוד שראוי לומר בשבת רחמנו מנחם ציון:

סוד בזכות ג' ראשון זכו ישראל לג' ראשון:

תנא דבי רבי ישמעאל בזכות כנ"ל להכרית זרעו של עשו הנקרא ראשון שנאמר ויצא הראשון אדמוני. ולבנין ב"ה שנקרא ראשון

שנא' כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו. ולשמו של משיח שנאמר ראשון לציון הנה כו'. דע כי כבר ביארנו סוד זה ר"ל של עשו וביהמ"ק, אמנם באנו לעורר לב המשכילים על המאמר הג' שאמר לשמו של משיח ולא אמר לביאת משיח או לנחלת משיח או לימות המשיח. ידעת שבארנו במה שקדם שכפי הקבלה אשר רומזים הדברים והתבונן בראייה שהביא מן הפסוק באמרו ראשון לציון הנה הנם וכבר ידעת סוד ציון ציי"ע ולירושלים מבשר אתן. כלומר למלכות בית דוד ציי"ע אשר הוא המבשר הא' לירושלים מכל הגזירות העליונות הנשפעות מא"ס יתברך אל כל הספירות ובאות אל ציי"ע ככתוב וברכות לראש צדיק יתן ולירושלים העליונה. ואז תבנה ותכונן התחתונה החרבה והשוממה וכתבתי לך זה לעוררך שתשים לבך לדבריהם ותבין איך הם מבליעים סודות האלהית בדברים שלא יבינו אלא דק השכל ודע זה:

אות תקכט - סוד בזכות ג' ראשון זכו ישראל לג' ראשון:

ענין ר"ה היא הנקרא יום הדין:

ר"ל רמז לש"ת שהוא יושב על כסא הדין ר"ל הפח"ד ולכן אנו מתפללין לומר המלך המשפט ואנו עומדים לפני השם בתילה לבל ידין וישפוט אותנו במדת הפח"ד כי אם במדת הת"ת שהוא רחמים:

אות תקל - ענין ר"ה היא הנקרא יום הדין:

וענין ג' ספרים שנפתחים לפניו:

רמז לג' אבות שהם החסד והפח"ד והת"ת. והספר של צדיקים גמורים רומז לחסד, ושל בינונים רומז לת"ת על כי הת"ת מדת הרחמים. והחסד יותר רחמני ממנו שנאמר אמרתי עולם חסד יבנה והת"ת היא המכרעת בין החסד ובין הדין, ע"כ נתן הת"ת לבינונים. ושל רשעים גמורים לפח"ד שהוא הדין וכל הדברים. כי המדה שאדם מחזיק בה היא נמשכת אליו להעלותה וליחד אליה. מכאן ששכר מצוה וכו':

אות תקלא - וענין ג' ספרים שנפתחים לפניו:

וראש השנה בכלל יו"ד ימי התשובה:

רמז ליו"ד ספירות ויום כפור לכל הספירות שהם מתעלים עד התשובה ולכן התפילה לתשובה וכן לשבתות וראשי חדשים וזה כל כוונת האדם בתפילה:

אות תקלב - וראש השנה בכלל יו"ד ימי התשובה:

וביאור זכרינו לחיים:

מגזירות ה' זכרנו יברך ומגזרות בכל מקום אשר אזכיר את שמי והוא השם המיוחד הנרמז בזה והוא אלהי יעקב ולמבינים ינעם ועליהם תבוא ברכות טוב. זכרינו לחיים. הזכירנו אינו אומר אלא זכרינו, כדינו. כלומר, נזכר בכח התשובה כדי שניזכר בזכירתו לחיים וחיים לו משך החכמה והשכל כדכתיב והחכמה תחיה את בעליה. וכתיב מקור חיים שכל בעליו מלך חפץ בחיים, אל תשובה כח רחמים חפץ כח הדין בחיים כל דבר ודבר נקרא חיים. וכתבינו בספר החיים, פירוש מדת הרחמים למענך אלהים חיים, כל פעל ה' למענהו ולפי ששמו משותף בנו כענין שכתוב והכריתו את שמינו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול אלהים חיים, כח תשובה עם כל הבנין וחוזר ומפרש כח רחמים וגבורה וחסד וחותם מגן אברהם שהוא החסד:

אות תקלג - וביאור זכרינו לחיים:

מי כמוך אב הרחמים:

כח תשובה שהוא אב לרחמים. זוכר יצוריו ברחמים, פירוש כח היצורים שהוא יוצרם בדין. זוכר בכח רחמים והוא זוכר לחיים וזה תשובה ובאיזה כח זכרם לחיים, בכח הרחמים. כלומר, על ידי הרחמים מקבל שפע מן התשובה:

אות תקלד - מי כמוך אב הרחמים:

ובכן פירוש בכח ע"ב שמות:

וזה מנין בכן תן פחדך כלומר המשך כח דברים עליונים ולפי שהנזכר היה דבר הנראה לעין הוא מתחיל מכח הגבורה שהוא נקרא אשו הגדולה ונקרא פח"ד והוא כמו כן התחלות המראות יותר מן החסד. ופירוש הדבר, שימשוך פחדו על האומות ועל מעשיך שהם ככח הדין שלמטה נקרא צדק ואימתך עליהם. תפיס לשון המקרא דכתיב תפול עליהם אימתה ופחד. על כל מה שבראת, העליונים מהם שהם בכח הרחמים. כל המעשים, שהם בכח הגבורה. הברואים, בכח החסד. ויעשו כולם אגודה אחת, כל הבנין נקרא אגודה כענין שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה. לא נאמר אלא על דבר א' שהוא מתייחד ונאגד באגוד שאינו נפרד. לעשות רצונך, ליחד הרצון בכח הדין שהוא שלום מכח הרחמים. שהשלטון, זה יסוד עולם. לפניך כד"א לפניו ילך דבר עוז בידך, כלומר מדת הדין של צדק הנקרא עוז הוא בידך, שהיא באה מכח יד שמאל. הוא שכתוב ידי יסדה ארץ שהיא מכח הגבורה. וגבורה בימינך, וכח הגבורה שהיא בשמאל מכח הימין הנקרא חסד כמו שאמרו אש יצאה ממים ולכך אמר בימינך ולא מימינך. ושמך נורא, הרחמים נקרא שם שהוא אמצעי בין החסד ובין הגבורה לפי שהיא כלומר מכל צד נקרא נורא על כל מה שבראת בכח החסד וההוד:

אות תקלה - ובכן פירוש בכח ע"ב שמות:

ובכן תן כבוד:

אחר שפירש כל הדברים האיך הם מתנהגים ופירש האיך הם מתנהגים בכח החסד, ואמר תן כבוד המשך משך הכבוד והחסד. לעמך, שאין ראוים להתקיים אלא בחסד ולפי שהם עמך, תן להם כבוד תהלה ליראיך. זה כח הגבורה שהוא כח היראה. ותקוה טובה לדורשיך, תקוה כח הרחמים שהוא קו האמצעי. ופתחון פה, זה נצח שכחה מכח ההוד. ששון, יחוד. פירוש שש נ"ו. צמיחת קרן, צדק. ועריכת נר, מכח התשובה שנקרא נר ה' נשמת אדם. ואז צדיקים אלו עושי צדקות שהם מכח הרחמים, יראו פחד האומות וישמחו. וישרים, שהם מכח הדין יראו אימתו עליהם. וחסידים בתתו כבוד לעמך מכח החסד, ברינה יגילו. ועולתה כנגד המיחלים שיש להם פתחון פה, הזכיר קפצה פיה שלא תקטרג. בהר ציון משכן כבודך, זו שכינה. עיר קדשך, זה רחמים. ימלוך, בכח הדין. אלהיך, בכח רחמים. הללויה, בכח התשובה. צבאות, כח רחמים שהוא מתרומם בכח החסד ובכח הגבורה שהם קרוים משפט. והאל זו שכינה, נקדש בצדקה. שהוא נקדש בכח רחמים שהוא קרוי צדקה:

אות תקלו - ובכן תן כבוד:

סודות אשר באו בר"ה ונחלקים לט' חלקים:

הא'. מה יום הוא, אם דין אם רחמים ואם שניהם יחד. הנה גם בזה אביא דברי רז"ל כי הם סולת נקיה וכן הונח בהקדמותינו וז"ל - ולא הוצרך להזכיר שופר כי השופר רמוז בו והתרועה בו והנה הוא יום דין ברחמים לא תרועת מלחמה. ומפני מה הזכיר הכתוב תרועה, שכבר קבלה ביד רז"ל וכל ישראל רואין עד משה רע"ה שכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה. ולמה הזכיר הכתוב תרועה ולא הזכיר הכתוב תקיעה לא בר"ה ולא ביה"כ. אבל התקיעה הוא זכרון והוא השופר והתרועה כשמה ומפני שהוא כלולה מן הרחמים תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. ולכן אמר ביודעי תרועה כי בצדקה ירמוז כי תפארת עוזמו אתה. והנה זה מבואר כי הכל תלוי בתשובה אלא בר"ה מתיחד במדת הדין ומנהיג עולמו, וביה"כ במדת הרחמים, הוא מאמר מלך יושב על כסא דין ר"ה יום דין ברחמים יוה"כ יום רחמים בדין עכ"ל:

אות תקלז - סודות אשר באו בר"ה ונחלקים לט' חלקים:

שמע ביאורנו על דבריו:

אמר ולמה לא הוצרך להזכיר שופר רמוז בו והתרועה בו. כבר התבאר בספרי העבודה כי מדת יעקב נקרא שופר ומאחר שחובת היום בשופר למה לא הזכירו. ואמר הרב ז"ל כי לא הוצרך להזכיר שופר כי השופר רומז בו, ירצה כי היום הוא ת"ת והשופר רמוז בו כי היום הוא השופר הוא היום. והתרועה בו ירצה, ומטרוניתא הנקראת תרועה בו ר"ל בת"ת הנקרא יום ושופר. והנה הוא יום דין ברחמים, ירצה כאלו הראה לנו בזה שיום ר"ה הוא שניהם יחד כלומר שדן את העולם בשתי מדות. הפועל העליון ר"ל בד"ו פרצופין והוא יום הדין ע"ט, אבל ברחמים ת"ת. לא תרועת מלחמה, ירצה שהתרועה הנזכר בכתוב איננה תרועת מלחמה שתהא מדה אחת מלכות דנה את העולם. אבל היא יום תרועה שהיא כלולה במדת היום ויום תרועה לכם כלומר לתועלתכם ולהנאותכם שתהיו נזכרים בזכר הרחמים:

אות תקלח - שמע ביאורנו על דבריו:

מדוע לא הזכיר הכתוב תקיעות רק תרועה:

וכבר התבאר שמדת יעקב ג"כ נקראת זכרון ולכך אמר זכרון תרועה במקום יום תרועה כי השופר והתקיעה והיום והזכרון הכל אחד. ומפני זה הזכיר הכתוב תרועה ולא הזכיר תקיעות, לפי שהתקיעה היא היום והתרועה בו שכבר קבלה ביד רבותינו ז"ל וכו'. ע"ד למה לא הזכיר הכתוב התקיעות, כלומר, מאחר שיש קבלה בידינו שכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה א"כ למה יחרוש מלזכור התקיעה. אבל התקיעה היא הזכרון ולזה לא הוצרך להזכיר לא בר"ה ולא ביה"כ כי נכלל בזכרון כי הוא השופר. ולכן אמר ביובל שופר תרועה, כי השופר הוא הזכרון והתרועה כשמה, כלומר, שבמדת הרחמים לא יריעו לעם:

אות תקלט - מדוע לא הזכיר הכתוב תקיעות רק תרועה:

טעם שיש תקיעה לפניה ולאחריה:

ומפני שהיא כלולה מן הרחמים, יש תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה. ירצה כי בהתחבר המלכות עם הת"ת הנה תקיעה לפניה ותקיעה לאחריה צי"ע, ואז היא כלולה ברחמים. ולכן אמר ביודעי תרועה פסוק אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. ויודעי בכאן כמו וידע האדם את חוה אשתו וידע אלהים (שידיעה זו היא ענין זיווג וחיבור שהם ביסוד) וטעמו נתחברה השגחתו בם וכן נתחבר האדם באשתו. ירצה בכאן לומר שתרועה אשר היא מלכות ראויה שתהיה מחוברת בתפארת ישראל כי בצדקה ירומו כי תפארת עוזמו אתה שבחוזק ראיתו. ואמר כי בצדקה אשר הוא חבור צי"ע עם המלכות. ירומו, ירצה חברו אותו אל רום בשוה שהוא הת"ת והעטרה. עוד חזר חיזק ראייתו ואמר כי תפארת עוזמו אתה וכו' בכאן גלה דוד ע"ה בפירוש כי התפארת והעוז הם מתחברים באותו מקום שהוא ל"ב נתיבות ומשם עד עת רצון ובזה גמר ואומר וברצונך תרום קרנינו וידעת מי הוא הקרן כי הוא מתנשא לכל לראש ולהודיע עת החיבור אמר כי לה' מגינינו שהוא הת"ת המתחבר במגן וזהו מלמעלה למטה וחזר ואמר ולקדוש ע"ט ישראל מלכינו ת"ת וזהו מלמטה למעלה. והנה הרב קיצר בראייות והביא שני עדים בלבד ואנחנו הרחבנו לך המשכות ועדים והנה זה מבואר רצה בזה במה שהרחבנו המשכיות, כי הכל תלוי בתשובה. ירצה שכל ענייני העולם תלוין בבינה הנקרא תשובה כי הכל ממנה, אלא שכן הוא המדה שבר"ה מתיחדות בדין אבל ברחמים במשותף. ויום הכפורים עקרו רחמים ומשותף בדין. וזה כפי הצורך בכל דבר:

אות תקמ - טעם שיש תקיעה לפניה ולאחריה:

מלך יושב על כסא דין, מלכות בית דוד:

ירצה בכאן במלך שם י"ה הרומז אל הבינה. יושב על כסא דין מלכות בית דוד. ור"ה יום דין ברחמים, ירצה שהבינה מתחברת עם המלכות ומלכות עם ת"ת. ויום הכפורים הרחמים בדין, ירצה שהבינה יושבת על מדת יעקב ומתחברת עם המלכות. זה הנראה מכוונת הרב הגדול ז"ל בזה המאמרים. ואין ספק כי כלל במאמר הקצר הזה כל מה שביארו ראשונים ז"ל באריכות דבריהם. הב'. בענייני ר"ה בדרך כלל כסדר היום כפי מה שביארו בעלי העבודה ובפרט הכלל העולה מדברי הזהר ור' נחוניא בן הקנה וז"ל - כבר קדם לנו בזה שהקב"ה מנהיג יצוריו כולם ע"י מדותיו הן לדין הן רחמים, הוא שנאמר הרועה בשושנים. וכבר ידעת שהשושנים נקראים בשם שושנים כי יש לה שש עלים הרומזים בשש קצוות שעמהם מנהיג עולמו. ועל זה נקראת כ"י כשושנה בין החוחים יען כי הוא כלולה בשש קצות. וכשהוא מרחם בריותיו מרחם בדרך אחד מדרכי הרחמים והוא החסד. ובשעת הזעם בדרך אחד מדרכי הזעם והדין הוא הפחד. וזהו תקיעת שופר אשר ממנו יוצא דין ורחמים תקיעה רחמים ושברים עם תרועה דין וכבר ידעת כי סביב העטרה עשר כתות הטומאה אליה עוטרים. וידעת שישראל תוקעים היא עלה בין שתי המדות הרמזים בתקיעות שהם ת"ת וצי"ע ואז כל המקטרגים שותקים אין בהם במה להתחבר. ומלכו"ת שהוא מדת הדין כלולה ברחמים ובשובינו מעונינו יתגלגלו רחמיו עלינו והרמז תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשו ירצה תקעו תעשו המשכה מן תפארת הנקרא שופר בציון והוא צי"ע הריעו, ירצה, המשיכו תרועה להר קדש והיא ירושלים של מעלה לפי שהמלך דן העולם בדין הרומז אל המלכות בחבור הרחמים. שהיא הת"ת היא שופר שתוקעין בו במקדש בר"ה. פיו מצופה זהב לרמוז אל לבושה זהב אשר העולם נידון בה ברחמים הרומז בשופר ודע זה:

אות תקמא - מלך יושב על כסא דין, מלכות בית דוד:

ענין פעולת השופר:

הג'. כבר ידעת כי התפארת מקבל מזרועות עולם ומשפיע למלכות דרך צי"ע. וכבר ידעת כי זרועות עולם רומזים למים ואש והם הראשונים המקבלים מן המלך ב"ה ואחריהם ת"ת ומלכות והת"ת מים ומלכות אש. וכן ידעת שהבינה תקרא רוח. וכבר ידעת שהשופר הקול היוצא ממנו הוא כלול רו"ח מי"ם א"ש. והנה בצאת הקול מן השופר של דוגמא, מעורב האש והמים הרומזים אל מלכו"ת ות"ת והם נאחזים בזרועות עולם הרומזים אל א"ש והמי"ם. והזרועות נאחזים בבינה הרומז ברוח ונעשו כולם אחדות שלימה, ואז נדחים כל המקטרגים. וכאשר נדחו המקטרגים הפתח נפתח והתפילות נכנסת והמלך שהוא הבינה קם מכסא הדין ומרחם על בניו וכבר ידעת כי פעולת התחתונים גורמים להיות טוב או להפך בעליונים. ואל תקשו האיך מקול השופר יבא דברים כאלה לדחות המקטרגים ולפתוח שערי רחמים, כי עוד תשמע דברים גדולים בזה אצל סוד הקרבנות בע"ה:

אות תקמב - ענין פעולת השופר:

סוד המשפט ביום הדין:

הד'. סדר המשפט ביום הדין בכל שנה ושנה בר"ה וביום הדין הגדול. דע כשהבינה יושבת על כסא דין והעולם עומדים בדין. וכבר ידעת כי מדת הדין שהוא הפח"ד הב"ה ומדת הרחמים שהוא החסד מימינו והנה ב' אלה המדות מריבים זו עם זו לפני הבינה. לא שיש להם איבה ותחרות אלא משא ומתן כלשון בני אדם. מדת הדין אומר ישפוט העולם בדין שאם תשפוט ברחמים יש בי עול שחטאו ואיני נפרע אלא ישלם להם כפעלם. מדת הרחמים אומר אם עונות תשמור יה אדוני מי יעמוד, כלומר אם את ספירת הבינה תשמור עוונות שיש בה רחמים רבים, כ"ש אם תשמור למדת אדני שהיא דנה בדין בלי חמלה, מי יעמוד עם בניה ישראל אין ספק כי יכלו בחטאם ולכן אל תדונם במדת דינך כי אין להם כח לעמוד לפני דינך:

אות תקמג - סוד המשפט ביום הדין:

הויכוח כביכול בין מידת הדין למידת הרחמים:

מדת הדין אומר, רשע בעונו ימות ר"ל שאין כאן כלייה לכל העולם תתקיים העולם ע"י צדיקים והרשעים יכלו מה"ר אומר אתה אמרת כי לא אחפוץ במות המת וגומר שאל"כ למה נבראת תשובה מדת הרחמים אומר פוקד פשע יעקב כל זאת ר"ל שלא יהיה רשע גמור אז נבראת תשובה אבל רשע גמור ימות בעונו. מה"ד אומר פוקד פשע יעקב כל זאת, ר"ל שלא יהיה רשע גמור אז נבראת תשובה אבל רשע גמור ימות בעונו. מה"ר אומר לא עתה יבוש יעקב שאינו בזה הכת. מה"ר אומר לא יומתו אבות על בנים ר"ל לא יתחלפו להיות בנים. מה"ד אומר אף אני אעשה זאת לכם ר"ל שהמדה הנקראת ואת ואף אני תהיה שולטת עליכם לקחת הדין מכם. מה"ר אומר למעני אעשה ר"ל שבצרתם לך צר ובגלותם לשכינתך גלות הבן הדברים האלה והרמז וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, וארז"ל טוב מאוד זה מלאך המות ואמאי קרי ליה טוב שתובע דין אמת והואיל והופקד לתבוע עונש החוטאים לא יצא ריקם כי כל הנענשים ובני מות בידו נתנו ודע זה:

אות תקמד - הויכוח כביכול בין מידת הדין למידת הרחמים:

ענין שהתקיעה ביום ואינו דוחה שבת:

הה'. אמנם קביעות יום הדין בחדש השביעי באחד לחדש טעם בזה כי כבר ידעת שהמדה האחרונה היא שביעית ובאחד לחודש וצוה לתקוע ביום לפי שתקיעה פניה ותקיעה לאחריה ואם היה תוקעין בלילה אם תרועה לבדה היה מחריב העולם ואם בתקיעות הוי חוסם שור בדישו. ואינו דוחה לשבת כי אז המלך והמלכה בחיבור:

אות תקמה - ענין שהתקיעה ביום ואינו דוחה שבת:

ענין הג' ספרים שנפתחים בר"ה:

הו'. ג' ספרים נפתחים בר"ה הרמז לג' אבות העליונים שמלך עליון פועל בהם אברהם נגד צדיקים גמורים יצחק נגד רשעים גמורים ויעקב נגד בינונים. כי המדה שהאדם מחזיק בה היא משגחת עליו. וי"א כי כל שש קצות הם נקראים ספרי השי"ת כי הם בנין האותיות וכתיבה. וכולם נותנים ושולחין איגרותיהן לעיר הקודש שנאמר כל הכתוב לחיים בירושלים, ר"ל ירושלים של מעלה. וכן הוא אומר מחני נא מספרך אשר כתבת. ימחו מספר החיים כל הנמצאים. כתוב בספר. ולפי זה יהיה ג' ספרים חפ"ת נה"י ת"ת צי"ע ומלכות. ומלכות תרמוז לרשעים גמורים וצי"ע לבינונים ות"ת לצדיקים גמורים:

אות תקמו - ענין הג' ספרים שנפתחים בר"ה:

ענין מלכיות זכרונות ושופרות:

הז'. חייבו חכמים לומר מלכיות זכרונות ושופרות. והסוד מלכיות נגד ג' ראשונות, זכרונות נגד ג' אמצעיות, ושופרות נגד נהי"ם. וי"א שמלכיות נגד בינה הנקרא מלך כי מלכותו בכל משלה. וזכרונות נגד ת"ת. ושופרות נגד מלכות. וסימן לדבר ג' שמות הראשונות של י"ג מדות ובכל אחד מהם עשרה פסוקים לרמוז לי"ס בלי מה והכל כוונה אחת:

אות תקמז - ענין מלכיות זכרונות ושופרות:

בענין מספר התקיעות:

הח'. כי כלל כל התקיעות הם שלשים - ג' תשר"ת וג' תש"ת וג' תר"ת. והטעם, השורש בידינו שצריך תקיעה לפני תרועה ותקיעה לאחריה הרי ג' כנגד שני המכריעים, ומדת דוד כל אחת כלולה מן י' הרי ל'. וטעם הג' יבבות הראשונה לכלול הפחד יצחק בין שתי תקיעות שהם חסד ות"ת. יבבה שניה לכלול הוד בין שתי תקיעות שהם נצח וצי"ע. יבבה ג' לכלול התרועה שהיא המלכות בין שני המכריעים שהם שתי תקיעות. ותקיעות דמיושב לרמוז כי בזאת יבא אל הקודש. ותקיעות דמעומד לרמוז למכריע שני שעל ידו נזכה שנתחבר בקול שופר עם הזרועות ואז נכנס לפני המלך ויתגלגל רחמיו על מדותיו עלינו. וכבר הרמזנו זה בתוך דברינו. ובעבור שתקיעות של מיושב הם נגד פתיחת השער ושמה מקום המקטרגים ובפרט השטן הנזכר בדברי רז"ל דבהיל ולא בהיל, ולכן מתערב ולא יבא לקטרג בשעת התפילה כי כבר עלתה המלכה אל החצר הפנימית ואין מקום להאחז. וזהו אמיתת האמורים בדברי רז"ל וראוי שתזכור. יש מהם אומרים. שעשרה קולות נשמעו במתן תורה ומכל ספירה יצא קול ודיבור א' מן י' הדברות והראשון הוא הכתר, ר"ל שיצא ממנו קול ודיבור אנכי ה' אלהיך וכן שאר הדברות. וי"א ז' קולות וי"א ה' קולות וי"א קול אחד. וכבר ביארנו כל זה במה שקדם. ושנינו פה לבאר ממנו דרושינו והוא קול השופר:

אות תקמח - בענין מספר התקיעות:

דיני השופר:

הט'. דע כי השופר סתם הוא הרומז במדת הרחמים ולכן נזכר ביום הכיפורים הרומז ליובל. והוא ג"כ רומז במדת יעקב כאשר ביארנו. וכבר ידעת כי מלך במשפט יעמיד ארץ וציוה לתקוע בשופר בר"ה כדי לרמוז אליו ושנזכר לפניו בו כאשר פירשנו. והנה מצוה מן המובחר בשופר של איל זכר כפוף. וכבר ידעת מאמרם ז"ל למה תוקעין בשופר של איל כדרבי אבהו דאמר ר"א וכו' עד כדי שאזכור לכם עקידת יצחק והרמז למדתו. וארז"ל כל השופרות כשרים חוץ משל פרה וטעמו שלא יהיה קטגור נעשה סניגור. והשופר בעינן שיאחזנו בידו ויראה לכאן ולכאן. והטעם כי השופר רומז בבינה ויראה הצד התקוע בראש ויונק מן המוח מחכמה עילאי. ויראה גם הצד הרחב המשפיע לכל ההקף. ולכן צריך טפח שוחק כמדות הפרשיות של תורה שאינן דבוקות. ולכן ארוך וקצרו כשר. וה"ה אם העמידו על גדלו. אך אם הפכו פסול כי שנה סדר מעשה בראשית. ואם ציפהו זהב במקום הנחת פה פסול, כי הפה רומז לחכמה עילאי כאשר פירשנו היונק מקוץ היו"ד הרומז לכח המוח, ושניהם מורים רחמים רחמנו כרחם אב על בנים והזהב יורה דין. ונסדק לארכו פסול אפילו בנשתייר רובו כי הסדק יורה על שיהיה נקרע השופר ויורה בהקף אשר שם יתכן הקטרוג מהשרים החיצונים. ניקב וסתמו צריך תרתי לטיבותא, שיהיה מינו ושלא יעכב את התקיעה. מין במינו אינו חוצץ וקול היוצא מן קול היו"ד לא נשתנה, והרי הוא כמו שהיה. ואם הדבר הפוך הרי נשתנה מן מעשה בראשית. וכן דבק שברי שופרות פסול מזה הטעם. וכן התוספות בו פוסלות כי הוא שלם ואין צריך תקום. וטעם חיוב כהנים לוים וישראלים הוא לפי כי שלשה המדות הרומזות עליהם דבוקים בשופר עליון ובם נראים פעולתיו ואם הם לא יתחייבו מי יתחייבו:

אות תקמט - דיני השופר:

כוונת התוקע:

הי'. כוונת התוקע שיתקע בר"ה התוקע יעמוד לכבוד השופר הרומז בבינה והקהל ישבו לכבוד השוער אשר אליו רומזים התקיעות שמיושב כאשר פירשנו וקודם שיברך יקרא הפסוקים האלה אשר בראשיהם רמז קר"ע שט"ן קולי שמעת אל תעלם אזניך לרוחתי לשועתי. ראש דברך אמת ולעולם כל משפט צדקך. ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים. שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. טוב טעם ודעת למדני כי במצותך האמנתי. נדבות פי רצה נא ה' ומשפטיך למדני. ואח"כ יזכור ב' שמות אלו בנקודם אשר הם מורכבים עם מקורם שם ב"ד בניקוד אשר היה כ"ג קורא ביום הכיפורים ואלו הם - יקהרועה (קובוץ פתח חטף פתח סגול שבא חיריק) ישהטונה (קובוץ פתח חטף פתח סגול שבא חיריק). ואח"כ יאמר יהיה רצון מלפניך ה' אלהי המלך המשפט שתקרע כל המסכים המבדילים והמקטרגים כינך ובין עמך ישראל ארוממך אלהי המלך אלהי המשפט שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים. ואח"כ יברך בא"י אמ"ה אשר קב"ו לשמוע קול, כ"ע שופר. ושהחיינו ויכוין השם ב"ד בניקודו כזה יהו"ה (קובוץ שבא פתח סגול) ונמשך כוונתו באמרו קול שופר להמשיך מן כתר אשר הוא קול הראשון מן עשרת הדברים אל הפח"ד חכמ"ה ת"ת מדה האחרונה. אח"כ יקח השופר בידו ויכוין אל מלך המשפט ויטה השופר לצד ימינו אשר הוא שמאלו של הקב"ה כדי לערב מדת הדין ברחמים ויתקע תשר"ת ג"פ תקיעה חס"ד שברים תרועה פח"ד תקיעה ת"ת. ובכל פעם מג"פ יכוין

למשוך השפע מג' העליונות וג' האבות בתשר"ת ולנה"י בקר"ק ות"ת ומלכות וציו"ע בקש"ק ויפסוק מעט בין כל בבא ובבא לרמוז אל סדר מעלות התקיעות ועל ערוב התרועות ביניהן. אח"כ ירום קולו ויאמר אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון וכבר פירשנו סודו ומה שתקנו אלו ב' שמות קרע שטן כבר ידעת כי הם משם בן מ"ב הרמוזים לגבורה ולבטל החיצונים קוראים אותם ודע זה. זהו מה שכתבתי לבאר מסודות בעניני ר"ה ואלהי המשפט יאמר די לצרות עמו בית ישראל ביום המשפט:

אות תקנ - כוונת התוקע:

סוד הווידוי:

אמר הכתוב איש או אשה אשר יעשו מכל חטאות האדם והתודו את חטאתם אשר עשו וידעת כי החכמים ז"ל אמרו שכל שחייב מיתה או מלקות, אין מכפרים לא מיתה ולא מלקות אלא עד שיתוודו. ועיקר הוידוי אנא השם חטאתי עויתי פשעתי. ואף המקריב קרבן לא היה מכפר עליו הקרבן רק הוידוי. ולבאר זה ידוע כי ד' מיתות ב"ד הם סקילה שריפה הרג וחנק, וכל הארבעתן היה הכהן מראה בבהמה הנקרבת. סקילה היה מראה בהפילו הבהמה על הארץ. הרג וחנק היה מראה בשחיטה שהיה חונק קצת בשעת שחיטה. ושריפה שהיתה נשרפת ע"ג המזבח והאיש המקריב הקרבן היה מתודה על כל דבר ודבר מד' דברים שהי' עושה הכהן על הבהמה. ועל אותו הוידוי נאמר ריח ניחוח לה'. ובזה יתוקנו דרכיו שקלקל ותשובת אם הבנים מגעת עד כסא הכבוד שהיא העטרה. והנה ע"י זה האיש נתקנו הקילקולים בספירות. ובפרט שאם לא יוציא הוידוי בפיו לא יתכפר לו כלל ולפי שאין אדם יוצא מזה העולם וחצי תאוותו בידו. לכן אביא מאמר אחד נכתב בספר חסידים למען תתיסר על הבלי הזמן ותאותיו כי המה הבל:

אות תקנא - סוד הווידוי:

מעשה מספר חסידים:

וז"ל ועתה אבאר לך מה שראיתי. פעם א' נתועדתי עם זקן א' בעל שיבה גדולה מהודר פנים והטיתי עצמי מן הצדדין ושאלתי עליו מי הוא זה. ואמרו לי הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב הגדול הנעלה הנמצא אצלינו המדריכינו בדרכי יושר. ואל תקרב בד' אמותיו שנשיכתו נשיכת נחש ועקיצתו עקיצת עקרב וראיתי אותו שיש בפניו פני זעם ומפשפש בזקנו ואמרתי בלבי כי אורייתא דמרתחי ליה. ושבתי אצלו ואמרתי לו נלך לבית מדרשך לשמוע דברי תורה מפיך כי בזה אני חפץ והשיב לי אני רואה שבעל גאוה אתה ורצה אתה להתראות וכשמעי דבריו נרתעתי ואמרתי לו לא אדוני, אין זה הדרך עמי. ואז לקחני מיד והוליכני לביתו וראיתי נשים ופילגשים ושפחות גויות ויהודיות וחביות מלאות יין וקורות ביתו נשברים מתלויות הגבינות והבשר המלוח ולא ירא אלהים. ואומר אליו, אדוני הנה ברכך השטן בכל מעשה ידך מ"מ לא זו הדרך לת"ח. ואז בא וישב לפני ופתח פיו ואמר לי בני אני מכירך שקלקלת עצמך לגמרי אשר שנא השם אתה עושה ומהכרת פניך אתה ניכר שאתה בן גדולים מ"מ לא עשו הטוב שלא הדריכוך בדרכי העולם כי הקב"ה ברא את האדם ונתן לו עינים לראות כל ולחמוד אותו ליהנות ממנו והניח ידו ופיו לעשות רצון עינו ועשה לו אבר צריך להשביעו מכל טוב. ועתה בני שמע לעצתי ונאכל בשר ונשתה יין ואחר נשבע כל האברים שלנו שלא ילכו רעבים בקבר כל אלה לא לבטלה בראם הש"י וכשמעי דבריו המכוערים שאלתי מהקב"ה ונפל הבית עליהם והמיתם ואת העיר החזרתי בתשובה עכ"ל. התבונן במעשה הזה ויקח מוסר שתתחכם באחריתך:

אות תקנב - מעשה מספר חסידים:

מענין התשובה:

בא ולמד מאדם הראשון שכל ימיו ישב בתעניות כי כן חשבון התענית כחשבון שנותיו וזכה לשכון במלך וממלך למלך גדול ממנו. וסימן לדבר אד"ם ואמרו רז"ל מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ואיך יתכן שידמה מי שלא טעם טעם חטא למי שטעם אף שנטהר. וכבר ידעת כי הבינ"ה תקרא תשובה וא"כ הצדיקים יהיו בציו"ע ובעלי תשובה בבינ"ה ולכן נראה כי ב' מיני תשובה הם. העליונה והיא הבינ"ה, והב' העטר"ה שגם היא תקרא תשובה וזה כי כמו שישובו כל הרוחניים אל הבינ"ה הנקראת תשוב"ה, כן ישובו כל מה שלמטה מהעטר"ה אל העטר"ה הנקראת תשובה. ובעלי תשובה חונים בעטרה וצדיקים גמורים בציו"ע וא"כ המאמר הזה נאמר לשבח הצדיקים ולא לגנאי וכן שיעור המאמר מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים אין עומדים כי מקומם למעלה שהם. וי"א על דרך סוד עמוק והוא משל והנמשל כי בעלי תשובה נקראים כת"ר וחכמה שלבסוף הכל שב אליהם וצדיקים גמורים הם יסו"ד ות"ת וידוע כי ה"א ירמוז בכת"ר ויו"ד בחכמ"ה וסימן ואיזה מקום בינ"ה ות"ת רמוזה בוי"ו ויסו"ד במשך הו' ואם מעתה תבין הרמז אנה מגיע הרמז ורבינו בחיי בחיבורו ספר חובת הלבבות פירש זה ע"ד הפשט וגם הוא שם הדבר בב' נושאים יעויין שם:

אות תקנג - מענין התשובה:

סוד שבת שבתון הנאמר אצל יוה"כ:

דע כי בתיבת שבת רמז לדוגמא. והשבתות לשבתות עליונים - הא' עטרה, והב' ציו"ע, והג' אם הבנים. והם רומזים בתיבת שבתון. שבת, כ"י. ו', משך הו' שהוא הציו"ע. נ' פשוטה שהוא שבת הגדול. והנה נרמז שלשתן בתיבת שבתון. וקראו כפורים לפי ששם י"ה רומז לאם הבנים ולכנסת ישראל ולכן קרא כפורים כי מיעוט כפורים שנים. ומטעם זה קרא לכפורים שבת להיותו רמוז בשבת שהוא רמוז בי"ה ככתוב יסור יסרני י"ה:

אות תקנד - סוד שבת שבתון הנאמר אצל יוה"כ:

סוד שם יום הכפורים:

דע כי בראשונה נביא הספיקות הנופלת בסוד היום הזה ואלו הם. א'. למה אצל יום הכפורים כתיב אך וכן אצל סוכות יותר משאר המועדים. ב'. למה נבחר היום הזה להיות בעשור לחודש ולא בט' ולא בי"א. הג'. למה נבחר להיות בחודש השביעי ולא בששי ולא בשמיני. ד'. למה אמר הזה ולא הספיק לו לומר בחודש השביעי כמו שאמר אצל ר"ה. ה'. למה קראו כפורים בלשון רבים ולא קראו יום כפור בלשון יחיד. הו'. למה אמר הוא ולמה לא אמר אצל ר"ה וסוכות. הח'. ועניתם את נפשותיכם. למה לא אמר ותצומו לשון המבואר. וא"ת כדי לכלול שאר העינויים, א"כ למה על אכילה ושתיה לבד יתחייב כרת ולא על שאר ענויים, והא השאר מכח ענוי, לפיכך לא יתחייב בכולן כרת ממה דכתיב וכל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה וגומר. הט'. למה יעניש ויזהיר על העינוי ולא יזהיר על הוידוי והתשובה והחרטה. הי'. למה כתיב נפשותיכם, אם כוונת הכתוב בכאן הגוף כמו ברזל באה נפשו ניחא. אך אם כוונתם בנפש המשכלת, מה עינוי שייך בה אדרבה כי העינוי לה תועלת בהחלש הכוחות הגופניות גבר השכל. הי"א. אשה לה'. תימא למה לא כתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו כמו שכתוב גבי ג' רגלים ור"ה. וזה הספק יפול ג"כ בשבת. הי"ב. וכל מלאכה לא תעשו תימה. למה לא אמר אחר אשה לה' ריח ניחוח כמו שאמר גבי העומר ושתי הלחם וזה התימא ג"כ על ג' רגלים ור"ה. הי"ג. בעצם היום הזה. למה לא אמר אצל ג' רגלים ושבת ור"ה בעצם היום הזה והלא בכולם יש בהם תוספת מחול על הקודש כדילפינין מן תשבתו שבתכם, וילמוד כן לכל יו"ט שעל עצמו של יום חייב ולא על התוספות. הי"ד. יום כפורים הוא. למה הוצרך לכתוב פעם אחרת והלא כבר אמר יום הכפורים הוא ובו קאי ולמה יכפול לכתוב כן. וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יוה"כ הוא לכפר עליכם וגו'. הט"ו. לכפר עליכם. משמע שהיום יהיה מוכן לכפר ולא הש"י. ובאחרי מות אומר כי ביום הזה יכפר משמע הש"י הוא יכפר ולא יום הכפורים. ויותר קשה לפני ה' אלהיכם משמע שיום הכפורים הוא מכפר לפני ה' ולא ה' בעצמו. הט"ז. כי כל הנפש. קשה הי"ל לומר וכל הנפש, כי מלת כי לא תקשור על מה שלמעלה בכל ד' לשונותיה. הי"ז. וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה. קשיא לי טובא, מאחר שבטל הצום והעבודה והמלאכה הוא בכרת, לערבינהו יחד ויאמר ככה - כי כל נפש אשר לא תעונה ואשר תעשה כל מלאכה ונכרתה, או והאבדתי. למה יביאום בשני פסוקים. ועוד קשה אם כרת והאבדון הוא אחד, יכתוב או כרת בשניהם או אבדון בשניהם. ועוד למה במלאכה אמר מקרב עמיה ואצל ענוי מעמיה. הי"ח. כל מלאכה לא תעשו קשה למה נשנה אם בעבור חוקת עולם וכו' ליערבינהו, תרי קראי למה לי. הי"ט. חוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם. קשה למה איצטריך קרא, והלא חובת הגוף הוא ונוהג בכל מושבות. וא"ת בעבור שנלוה אל הקרבנות אצטריך, והא חדש שנלוה אל הקרבנות ונוהג בכ"מ. הכ'. שבת שבתון הוא לכם. קשה למה לא אמר יום כפורים הוא לכם, א"ת בעבור תשבתו שבתכם, א"כ יאמר מערב עד ערב יום כפורים הוא לכם וכבר ידעת שיום כפורים אסור במלאכה ובענוי ויהיה באסור מערב עד ערב. הכ"א. בתשעה לחודש. קשה למה לא אמר כפשוטו ויתענו בט' ועשירי. וא"ת שא"כ היה לו לכתוב ועניתם את נפשותיכם בערב בט' לחודש מערב עד ערב ש"מ כי בט' לחודש לאו תענית הוא, וי"ל יהיה זה כמו נר אלהים טרם יכבה בעבור זה עשה ה' לי ורבים כמו הם ויתענו תשיעי ועשירי בלי תוספות. ואין כאן הכנות נפשיות ויאכלו בין שני הימים. הכ"ב. בערב מערב וכו'. קשה לי מערב למה לי, לימא בט' לחודש בערב עד ערב תשבתו שבתכם. או יאמר בט' לחודש מערב עד ערב תשבתו שבתכם בערב למה לי. הכ"ג. קשה, למדו מזה הפסוק תוספת מחול על הקודש. וכך הוא הלימוד ועניתם את נפשותיכם בתשעה. יכול בט' ממש ת"ל בערב. אי בערב יכול בערב ממש ת"ל בתשעה. הא כיצד, מוסיף מחול על הקודש. אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מניין, ת"ל עד ערב. אין לי יוה"כ, ימים טובים מניין ת"ל תשבתו. אין לי אלא יו"ט שבתות מנין, ת"ל שבתכם. קשה, לישתוק משבתכם וילמוד שבת וי"ה מק"ו מיו"ט. הכ"ד אך בעשור לחודש וגו'. קשה לי למה גבי פסח ילפינן אך מיעוט ולא יהא באסור אלא עד חצי יום. וא"ת עד ערב למה לי א"כ לשתוק מאך. ודע זה:

אות תקנה - סוד שם יום הכפורים:

כמה הקדמות לפני שמתרץ את הקושיות:

קודם שאבא לבאר הספיקות שנסתפקנו בה נקדים הקדמות - הא'. כבר הודענו בכמה מקומות מן החבור הזה כל דבר מעליונים יש לו דוגמא וענין בעולם ההוה ונפסד. ורוח הבהמות נאצלו עליהם ונשתלשלו מן החיה הנקראת שור. וע"כ בהתקרבו ע"ג המזבח מתעלה אליו כי הוא דוגמתו. ורוח העופות נשתלשלו מחיה הנקראת נשר ובהתקרבו ע"ג המזבח מתעלה אל פני נשר. והכוחות הנאצלות מתפרנסין בו. ופני אדם נהנים וניזונים מנפש האדם המקריב רוחו ונשמתו בעת הקרבן. ודע שכל זה הוא אחרי התאחדות הכוחות עליונים אז הכוחות המסתעפים מהם נוטלים פרס מאת פני המלך ונהנים. אך קודם לכן אינו רשאי שום כח להנות. והסוד באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים. וזה סוד שאסור לעשות חפצו קודם התפלה. הב'. כאשר תתבונן בתיבת כפורים תתבונן כי הוא יורה לענין נקוי והעברת הלכלוך. ולפי שהשכינה נרדפת תמיד בחטא בניה ושוכנת בתוך טומאתן כל השנה אין ספק שצריכה ליטהר במי הרחמים מאם הבנים. וזה ע"י קו האמצעי הוי"ה ית'. והרמז לפני ה' תטהרו כי יום כפורים הוא ר"ל ע"י בינה וכ"ע תוכלו לכפר את אמכם הנרדפת בעונותיכם. הג'. שכל השביעיות רומזים בכלל לז"ס הבנין, ובפרט לציע. והעשירית לכתר עליון או לעטרת צבי. הד'. כל מקום שתמצא אך הוא ירמוז לאהי"ה ראשון או לאהי"ה אחרון הרומז לאם הנרדת בחטא בניה. הה'. הנפש קשורה ברוח והרוח בנשמה, וא"כ הנפש תרמוז למדרגה הא' והרוח לצרור החיים והנשמה אל אם הבנים ככתוב ונשמת שדי תבינם ודע זה. הו'. מצורף אל הקדמה הא' והוא שיש הבדל גדול בין עינוי הנפש ובין התשובה והחרטה והוידוי. שכל אלה הג' הן מועילין מאוד אחרי עינוי הנפש, שאם לא עינה נפשו ולא עינה האבר שחטא בו לא תועיל החרטה והוידוי. והרמז פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך. מפני שחטא בעיניו ככתוב וירא אשה וגו'. הז'. דע כי אשה תרמוז לאש הגדולה ולרפה מדת הלוים. וי"א שאין ריח אלא באף ואין ניחח אלא לשון ירידה וירד תרגום ונחית. והטעם שהרוח יורד ומתיחד בצורת הקדושות ההן ומתקרב אליהם ע"י הקרבן. והיינו דאיקרי קרבן. ובזה יותר ספק י"א י"ב י"ג. הח'. דע לך שכל האזהרות שבאו ביום הכפורים לא באו אלא שיהיו מוכנים לקבל שפע וברכה ומחילת העון המגיע להם ממלך המשפט המתחבר ועולה אל מקום הרחמים הגמורים. ולכן לא היה משמש כהן גודל אלא בבגדי לבן כל עבודת יוה"כ הפנימית לרמוז אל כל הפך לבן טהור הוא. ולכן קרא ליום הזה עצם היום ולא כן שאר המועדים ושבת, כי הם אינם עולים רק לקו האמצעי והוא נותן להם משפע הפנימי הטהור ודע זה. ובזה יותר ספק י"ד. הט'. כבר קדם הדבור בזה החבור שיו"ה ב' מקומות, האחד עליון והשני תחתון. והעליון המכפר על התחתון אשר לפני ה' והיא העטרה. ובזה יותר ספק ט"ו ט"ז י"ז. הי'. יש לך לדעת כי נפל ספק בין בעלי העבודה אם יש חילוק בין כרת ואבדון. ויש פנים לכאן ולכאן. וטעם הכרת שימות בחצי ימיו אמנם אחר מותו לא ישוב למקום מחצבתה אך יהיה נהנה מזיו השכינה אמנם לא במקומו. אמנם האבדון הוא שיהיה נאבדת מכל הנאת שכינה אנה שישכון כבוד השכינה. וא"כ לפי זה יהיה חמור עונש מלאכה מעונש עינוי, וראוי שיהיה כן כי עינוי ליכא בפועל העליון, אך בטול מלאכה בהנהגת עולם. ובזה יותר הספק י"ח וי"ט וכ"א. הי"א. כבר ביאנו במה שקדם כי העשירי רומז לעשירית והיא העטרה והט' לציע. ואם יתענה בט' א"כ עזב את הארץ בלי תקון וכפרה ואם יתענה בעשירי לבד א"כ אכל את הפרי וקצץ בנטיעות. ולכן יתחיל בתשיעי וישלים בעשירי. וכבר ידעת שהעשירית נקרא ערב לטעם ערוב הצורות בה, ולכן אמר השי"ת בתשעה לחודש בערב, כלומר תסמיך תשיעי לערב שהיא העטרה ומעתה יהיה התענית מערב שהוא עשירי עד ערב י"א שהיא מדת הדין הקשה. והותר בזה ספק כ"ב כ"ג. הי"ב. השורש המונח אצל בעלי העבודה שמעשה התחתונים הם גורמים לעליונים הן לטוב הן לרע, וכפי הנהגת והמעשה הזה מהתחתונים כן יהיה בעליונים לטוב ולהפכו. וכן שורש מונח לבעלי העבודה כי סביב האילן הפנימי, ובפרט סביב העטרה, כל ערל וכל טמא לנפש כל מלשין ומקטרג תאבים להיות נכנסים לפני ולפנים. ואין להם כח אלא בזמן שישראל סרים מעבודת הש"י. וכשהם ערש"מ (עושים רצונו של מקום) תתעלה השכינה על כל שאר כוחות החיצונים. ושופ"ר ולאהבת הש"י על ישראל ובחמלתו נתן להם יום אחד בשנה

לענות נפשם ולהקריב קרבנות מיוחדות ליום הנבחר ההוא כדי שיתיחדו הכוחות האלוהים כולם עד שמלך במסבו לשפוט עמים מישור ולאומים בארץ ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. וסמאל וסנהדריו קבלו משלחן המלך חלקם והאדון השמטה העוזר להם נקשר בעבותות אהבת האילן הפנימי כי יצאו והופיע פני הרחמים הגמורים וכבו אשו הגדולה וכל בלהות ספו תמו וחיות השדה התפוחים השלמה עם ה'. ואז שב האדום ללובן ולשון של זהורית מאדון השמטה הלבינה כי נפשם של כל ישראל נקשרה ברוח ה' ורוח בנשמת ה' שדי מקור מחצבתם והמקור נקשה בגחלת והיו לאחדים וכל הארץ שמחים וטובי לב. ברוך שככה לו בעולמו שבחר בזרע עבדיו והנחילם תורת אמת להנחיל יש בעולם הרוחני ואוצרותיהם למלאות בע"ה אמן. שים נוכח פניך י"ב הקדמות האלה ויותרו לך כל הספיקות שנסתפקו בם גם הבלענו בתוכם סוד עזאז"ל. והמשכיל יבין וזה שרצינו בגלוי סודות יום הכפורים והוא למען שמו ימחול ויסלח לנו חטא עון ופשע:

אות תקנו - כמה הקדמות לפני שמתרץ את הקושיות:

סוד חג הסוכות:

דבר אל בני ישראל לאמור בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכת שבעת ימים לה'. ונאמר בסוכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכת למען ידעו דורתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם. ואלה הספיקות אשר נפלו במצוה הזאת. הא'. למה תלה המצוה הזאת בחמשה עשר לתשרי והם לא יצאו אלא בחמשה עשר בניסן. הב' ולמה תלתה המצוה הזאת בט"ו ולא בי"ד ולמה תלה המצוה הזאת בחודש השביעי. הג' למה קראו חג הסוכות ומה סוכות עשה להם, לא מצינו ישיבתם אלא באוהלים שנאמר מה טובו אוהליך יעקב וא"ת הם ענני כבוד שהיו מחפים עליהם, והלא ענן אחד היה מלמעלה שנאמר וענן ה' עליהם א"כ, לזכר זה בסוכה תשבו מבעי ליה ולא בסוכות. ובדברי קבלה הוא אומר וסוכה תהיה לצל יומם מחורב. הד'. שבעת ימים, למה ליה שבעה ולא תשעה ששה ושמונה. הה' לה', למה לא נאמר אצל ר"ה ויוה"כ זכרון לה' ויום כפורים הוא לכם לה' כאשר אמר בחג המצות ובחג הסוכות שבעת ימים לה'. הו' במסכת סוכה ילפינן תניין שעצי סוכה אסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות לה'. א"כ כל המצות אסורין כל שבעה שהרי כתיב חג המצות לה' מה חגיגה לה' אף מצות לה'. מה תאמר דהא פרטיה קרא בתר הכא שבעת ימים מצות תאכלו, א"כ היקש למאי אתי. הז'. בסוכות תשבו שבעת ימים. קשה, למאי איצטרך האי קרא למימר ז' ימים הם, יאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' בסוכת תשבו. הח'. למה מילת אשה פסולה, וסוכת אשה כשרה, וציצית הגוי פסולה, מטעם בני ישראל והכי נמי תהיה סוכת הגוי פסולה מטעם בני ישראל. הט'. כל האזרח בישראל זה אזרח. האזרח, להוציא את הנשים. שלא תלמד מט"ו בניסן לחייבן בסוכה כמצה. תימה האיך תיסק אדעתיה למילף ג"ש נגד שורש מונח שמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. ועוד קרא כתיב בני ולא בנות ואין ג"ש נגד קרא, וא"כ האזרח למה לי ואין לומר נילף מגיד הנשה ואע"ג דכתיב בני אפילו כי נשים חייבות, להכא אצטריך האזרח. דשאני התם לפי שהוא לאו ולא תעשה נשים חייבות כאנשים. ועוד אפכא מסתברא, בשלמא שלא נקיש האזרח דסוכה לאזרח דיום הכפורים ויהיו חייבות אצטריך בני ישראל לפטור אמנם אם איצטרך האזרח לפטור דלא נילף ט"ו ט"ו א"כ בני למה לי. יאמר כי בסוכות הושבתי את ישראל. וא"ת איצטריך בני שלא נילף בהקש ונאמר כל מי שהיה בישיבת ענני הכבוד חייבות בישיבת סוכה, ונשי הואיל ואיתנהו בישיבת ענני כבוד תהיינה חייבות, קמ"ל והאזרח. איצטרך דלא נילף ט"ו ט"ו דכל הקש דלא מתהפכא לאו היקש הוא. הכתוב אומר בסוכת תשבו וחזר ואמר הטעם כי בסוכות הושבתי מעתה אפשר לומר כל שישנו בסוכת הושבתי ישנו בסוכות תשבו ונשים הואיל והן בהושבתי ישנו בתשבו, נעשה ההקש בהפך ונאמר כל מי שישנו בתשבו דהיינו בני ישראל חייבין מצות עשה ישנו בהושבתי אבל נשים דליתנהו בהושבתי וכבר הוכללו שהן בהושבתי. א"כ ההיפוך שקר, א"כ אחר שאין היקש בני למה לי:

אות תקנז - סוד חג הסוכות:

הקדמה כוללת לענייני מצות:

אחרי כל הבא בספקות האלה נקדים הקדמה כוללת לעניני המצות והיא. דע כי האברים שבאדם הם גגד ענפים שבמרכבה העליונה. ודע כי מלבוש כנסת ישראל ברמ"ח אצילות מלאכים, וכולם נקראים בשם רבם. וכן רמ"ח אורות באדם העליון. וע"כ אברהם נשלם ברמ"ח אברים בתוספת הה'. ולזו הסבה באו לישראל מצד הימין רמ"ח מצות עשה להיות כל אבר מצוי במצוותו שלא ישלטו בו טומאת המות. וכן שס"ה ימי שנה הם באים משס"ה ענפים של דין שיש באילן העליון וכנגדו באו שס"ה מצות לא תעשה מצד שמאל. והם נגד שס"ה גידין להיות כל גיד וגיד מצויין שלא יבטל לאו:

אות תקנח - הקדמה כוללת לענייני מצות:

על גיד הנשה:

וראה פלאות הש"י בעניני הגידין וממנו תקח ראיה לשאר הגידין והאברים כשתתבונן במצות גיד הנשה שאסרה תורה. והנה בהתבוננך תמצאהו נחלק ה' ענפים מימין וה' ענפים משמאל והגיד הזה מקומו סמוך לברית. והנה סוד עשרה גידים הללו באו ונראה באדם ובבהמה נגד עשרה כתות של טומאה הסובבים את המרכבה. והסוד סביב רשעים יתהלכון. ולכן האוכל אותו מושך עליו רוח הטמאה והסוד אמרם ז"ל כי אבר מחזיק אבר. וכשמו כן הוא הנשה ומנשה, שמשרה על עבודת הש"י. ודע כי השערות הסובבת ברית, ר"ל הדוגמא הם נגד הכוחות הללו. והפלא ע"ד קבלת אבותינו הקדושים האמיתים שאמרו השערות הללו יש בם שני עניינים - א. שלא יגדלו ממה שהם לעולם כי בהגיע לגודל נושרים. ב. כי לא ילבינו לעולם כי הכושי לא יהפך עורו. ותרצה לראות פלאי יוצר בראשית שלא מצא שרו של עשו מקום בכל אברי הגוף להאחז בו רק באותו מקום ר"ל בגיד הנשה. ומצא מין את מינו וניעור. ופירוש הפסוק מדבר בעליונים, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. בני, ה' ספירות התחתונים ישראל סבא. את, נקבה תסובב גבר. גיד הנשה, עשר כתות הטומאה הסובבים את ברית העליון. וא"כ לא תוכל לדרוש בני למעוטי הנשים, כי א"ת ריבה אותם. וזה שרצינו להקדים:

אות תקנט - על גיד הנשה:

סוד מידות דופן הסוכה גובהה ועוד:

ומעתה להקדמתינו נאמר סוד הסוכה. יש מחכמי הקבלה אומרים כי רומזות היא לחכמה העליונה שהיא כמו חופה לבינה, והיא מוקפת מג' רוחותיה ולכן הוכשרה בג' דפנות. וכבר ידעת כי במאמרינו וימינו טפחה שמים, שהרצון בו טפח לכל שמים ח' רקיעים הם. נמצא שיהיה הכשר סוכה בדופן שבעה טפחים. ואולם גבוה כ' כנגד י"ס ואם תרבע (ר"ל תכפיל) בז' יעלו שבעים טפחים. והרמז לשבעים שרים. וטעם פסולה למעלה מעשרים כי חכמות אלוהית כלולה מעשר וכן כ"ע כלול מעשר הרי כ' והוא הסכך ולכן למעלה מעשרים אמה פסולה דמופלא ממך אל תחקור:

אות תקס - סוד מידות דופן הסוכה גובהה ועוד:

בדיני הסכך:

והסכך הוא מדבר שאינו מקבל טמאה לפי שהחכמה הוא בית והסכך הוא כ"ע והוא מעורבים בדין ר"ל ז"ס ופועלים מות וחיים אשר מהם תהיה הטומאה לא נפסלו מדברים המקבלים טומאה. וטעם חמתה מרובה מצילתה פסולה כי אנו צל הסכך שהוא כ"ע בעינן כי בצילו חומדים ויושבים ופריו מתוק לחכם. וזה דעת ר' יהודה כי סוכה דירתך קבע בעינן. אמנם דעת החכמים סוכה דירת ארעי בעינן ולכן לפי סברתם היא תרמוז לחכמת שלמה (ולכן ביאה דילה כרחבה וכגבהה ובמחיצותיה). וכן רז"ל דרשו על פסוק כל האזרח בישראל ישבו בסכת, חסר ו' לרמוז לסכת שלם הניתנה לישראל להיות פורסת סוכה שלימה על ישראל להצילם מרעתם. ולמה קראו מצוה קלה במסכת ע"ז, וכבר ידעת כי הצל שלה הוא מצל עליון כי היא מתנשא לכל לראש ולכן נפסל הסכך בדבר המקבל טומאה. ולפי זאת הדעת הדפנות תרמזנה לשרים העליונים המקיפים אותה ופעולים דין ולכן מותר לעשות בדבר המקבל טומאה:

אות תקסא - בדיני הסכך:

וטעם פטור אשה מסוכה:

אע"ג דאיכא היקשא, לפי שזה עדות והאשה פסולה לעדות ומשועבדת תחת בעלה. ובני ישראל תרמוז לה' ספירת אחרונות שהם בני ישראל סבא ולזה בא למעוטי אשה:

אות תקסב - וטעם פטור אשה מסוכה:

וטעם ולא בסוכה שתחת סוכה:

לפי שא"כ אתה נופל תחת המלאכים שהם כסא לשכינה:

אות תקסג - וטעם ולא בסוכה שתחת סוכה:

וטעם איסור עצי סוכה כל ז':

לפי שהחגיגה שהיא המלכות היא לה' ר"ל לת"ת ולכן אין להפריד אשה מבעלה:

אות תקסד - וטעם איסור עצי סוכה כל ז':

וטעם שיהא מחזיק ראשו ורובו ושולחנו:

לפי שהשלחן רומז אליה ראוי שיהיה בחבורו שלא יבא לידי קציצה. וזה הטעם שמא ימשוך אחר שולחנו כלומר ויבא לידי קציצה וצורת הפתח נתבאר אצל מזוזה ומשם תתבונן ביאור רחבת ידים:

אות תקסה - וטעם שיהא מחזיק ראשו ורובו ושולחנו:

וטעם שאין הסכך במחובר:

כי הסכך רומז לעליונים אשר אין להם חבור בארץ האדמה כי שם (באדמה) יש דין, ובסכך אין שום דין. וכל שאין גידולו מן הארץ אין מסככין בו. והטעם שאין לסכך בדבר מבלי ההקף כי נעוץ סופן בתחלתן בענין זה. וז"ס אמרם גדולו מן הארץ כלומר אמיתית הארץ העליונה:

אות תקסו - וטעם שאין הסכך במחובר:

וטעם כל המצטערים בסוכה פטורים:

לפי שאין להטיל בכנסת ישראל דברים המצערים והפחותים אשר הם באים ממדת מצרים והדומה להם. והאבל חייב בסוכה לפי שהיא דנה אותו וצריך להצדיק דינה ולא לפנות לה עורף:

אות תקסז - וטעם כל המצטערים בסוכה פטורים:

ושלוחי מצוה פטורים מסוכה:

כי הם שלוחה. חתן ושושבינים פטורים כי החתן והכל הושושבינים רומזים לד"ו פרצופים ולנצח חסד ויסוד והם שמים בחבור האהל ולכן כלים נאים ומצעות נאות ראוים להיות משום זה אלי ואנוהו. והסוד כולך יפה רעייתי וגומר. והלמוד בסוכה הוא חיבור האוהל להיות אחד. ועל הספק הא' למה תלה הסוכה בתשרי והם יצאו בניסן, בעלי תריסין נשאו ונתנו. כתב רבינו יעקב בעל הטורים ז"ל אע"פ שהוציאנו ממצרים בחודש ניסן לא צוה לעשות סוכה באותו זמן וכו' ולכן צוה לעשות בתשרי שהוא זמן גשמים וכו' והנה אם סברא טובה היא אינה מספקת לטעם המצוה לפי שהכתוב תלה טעם המצות משום אסיפת תבואות הארץ ככתוב חג הסוכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך, נראה מה שהרחיק מן זמן יציאתם היתה הסבה והמניעה שלא נאספה התבואה כי לא קבלתי בזה דבר מפה אל פה. גם בספרים הנמצאים לא ראינו לה טעם ע"ד אמת. אך נראה לי הטעם בזה הדבר. ידעת שיציאת מצרים היתה במדת יעקב בעזר נ' שערי בינ"ה שנפתחו ולכן באה מצה וסוכה תרמוז למדת דוד כאשר נתבאר במה שקדם. ואי אפשר לב' מלכים שיתמשו בכתר אחד ושיהיו דין ורחמים בזמן אחד, ולכן שמה החבה האלוהית זמן לזכר המצוה הזאת בט"ו בתשרי אחרי שנשלמו אסיפת תבואת הארץ מעשי ידיה וברכת ה' היא עשרתם ואז הוסיפה ג"כ מצות רומזים לז"ס הבנין שלא יהא נראה כמו קציצה. וכן חכמינו ז"ל ע"ה עשו שמחת בית השואבה להיות שמחים בשמחתה ודע זה. ובזה הותרו ב' ספיקות א' וב' ומה שתלה המצוה הזאת בחודש השביעי יען כי היא השביעית לבנין ולכן אחר שלא נעשה בזמנה ר"ל בזמן יציאת מצרים לסבה הנזכרת שם לה זמן הדומה לעניינה. ובזה הותר הספק והספק הג' יותר לך ממה שאמרנו כי מיעוט סוכת שתים הא' לחכמה עליאי והב' חכמה תתאי כי יש פנים לכאן ולכאן ושאר הספיקות יותרו מה שהקדימו מאמר על מאמר בכללם היוצא מהם:

אות תקסח - ושלוחי מצוה פטורים מסוכה:

ענין סוכות:

הסוכה רומז לחכמה, וחכמה נקראת בית שנאמר בית נתיבות נצבה. ר"ל שהוא בית הספירות כי היא מקפת הכל ושמיני של חג קראה הכתוב עצרת היא, שהיא עצורה אצלו, ר"ל כי הע"ט עצורה לת"ת ועל העטרה אמרו רבותינו סעודה קטנה. ובכל יום ויום של חג הסוכות רומז לאחת מן הספירות של היום והם מקריבים ע' פרים כנגד ע' כוחות הממונים על ע' אומות וביום ז' של פסח נאמר עצרת כי יציאת מצרים היה ג"כ בב' מידות בת"ת ובעט"ר כמו שביארנו בטעם חמץ. והת"ת עיקר, וע"כ אין הקרבן משתנה כאשר משתנה בסוכות ומה שאדם חייב לאכול מצה ולא חמץ בפסח רומז למדת הדין שהיא חמוצה וקשה ומצה רומז למדת הרחמים, והת"ת נתן כח בע"ט להציל האוהבים ולהפיל השונאים. ובשביל שלא יקצץ אדם בנטיעות באכילת חמץ לאמר כי כל האכילות או הפעולות היכולת בע"ט בפעל להם כי היא מדת הדין הרפה, צוה באכילת מצה שלא תזוז מן הת"ת שהיא מדת הרחמים כעין המצה שאינה חמוצה וקשה. וזה שאמרו כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה. וזה סוד אכילת מצה ואינו אכילת חמץ:

אות תקסט - ענין סוכות:

וענין שבועות:

כענין ז' של פסח לת"ת ולעטרה. וענין קרבן של ראש השנה רמז לע"ט כי הוא כח הלבנה כאשר ביארנו. וראיה לדבר מדדרש רבי יוחנן מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה משום דחלשה. הכוונה בזה לרמוז אל המעיינות הנמשכות ומתחברות אל יסוד עולם ודי לחכימא ברמיזא. כלל הענין ברכות באמצעות של י"ח ברכות כגון אתה חונן וכל האמצעות כוונתן לת"ת ביום. אבל בלילה לתשובה שהיא הבינה. וראשי חדשים לת"ש אפילו ביום. והברכות הראשונות של י"ח והאחרונות ובי' ימי תשובה בין ביום ובין בלילה לת"ש. אבל כל החתימות שבעולם צריך שיכלל י' ספירות. וכל הברכות שאין להם חתימה כגון בורא פרי הגפן והמוציא וכיוצא בהן, הכוונה לתשובה. אבל כל ברכה שסופה ותחילתה ברכה תחילתה לתשובה וסופה לי' ספירות. ושמע כי אמר הרב הרמב"ן ז"ל כי לעולם יכוין האדם לת"ת חוץ מי' ימי תשובה יכוין לתשובה. וחתימות הברכות לי"ס. וכשאומר בברכות בא"י יכוין אל התשובה. כשאומר אקב"ו, לת"ת. ונקראת עולם על שם שש קצוות כי הוא מעמיד הקצוות ברצון סבת הסיבות ובהמשכתו השפע עליו. ומי שאמר להקשות מקום הציץ לעט"ר ופירש כנגד הציץ, וראיתי על זה ונראתה הקשת בענן ר"ל בענן הכבוד אש שם הכבוד והענן ההיא והכבוד באל הוא דבר אחד. ומה שאמרו רז"ל זכור לזכר ושמור לנוקבא ועל זה אמרו רז"ל בואו ונצא לקראת שבת מלכתא. ומבואר מן הפסוק כי שבת היא מן המן הרי נוקבא שומר שבת מחללו הרי זכר וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא וגו':

אות תקע - וענין שבועות:

וטעם הלולב:

לולב בעצמו רומז לציי"ע. וג' הדסים לאבות החס"ד והפח"ד והת"ת. וב' ערבות ללמודי ה', ה' אלהים נתן לי לשון למודים הם נצ"ח והו"ד. והאתרוג רומז לע"ט שהיא כצורת לב. וע"כ אין אוגדין אתרוג ולולב, אעפ"י שכולם בכח, אינם דומים לפועל. ורמז באמרו אם נפרצו עליו פסול, רמז שהכל יונק משורש אחד כלל גדול מיסוד:

אות תקעא - וטעם הלולב:

טעם שנשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא:

טעם מצות עשה ומצות לא תעשה כל מצות עשה יוצאות מזכור שהוא הת"ת והוא מצד ימין נמשך מן החסד. ומצות לא תעשה משמור שהיא נקבה והיא מצד שמאל והיא נמשכת ממדת הדין הקשה שהיא הפח"ד והמשכת הנשים וכל מצות לא תעשה ממקור אחד שהיא הנקבה, וע"כ אין חייבות במצות עשה שאין המשכתם ממקום אחד:

אות תקעב - טעם שנשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא:

טעם הלולב וביאור איך תרי"ג מצות תלוים בו:

דע כי הלולב רמז למשך הו' מל"ב נתיבות החכמה העליונה מצד ל"ב נתיבות יוצאות מן החכמה שהם אבות על כל מצות עשה ומצות לא תעשה. כיצד הם ל"ב נתיבות, י"ס שהם פנימיות וכ"ב אותית הרי ל"ב נתיבות. וכל נתיב ונתיב יחלק לב' חלקים, טו"ר (טוב ורע). מ"ע שהם יוצאים מן החסד שהיא הרחמים ומן הפחד שהיא הדין קשה. הרי לך ס"ד נתיבות וכל נתיב ונתיב יש לו גוף ונפש. והנפש שהיא כלולה מי"ס הרי תר"ם. צא מהם כ"ז אותיות עם מנצפ"ך שנתנו לנו הרי לך תרי"ג. וכנגד ל"ב נתיבות יש בציצית ל"ב חוטים, וכנגד ה' חומשי תורה ה' קשרים, וע"כ נרמז וזכרתם את כל מצות ה' כי כל המצות נרמזות בו כאשר ביארנו. הה' של שם ב"ד ה' אחרונה נקרא חכמה. מנין חכמה (היינו חכמ"ה בגמטריא עולה) ע"ג, וכשתקיף החשבון ה' פעמים יעלו שס"ה. והם כנגד מצות לא תעשה. ולפי שהחכמה שהיא ה' יורה על נקבה, חייבת בכל מצות לא תעשה. וגם נקראת חכמה והיא ניתנה לשלמה שנאמר וה' נתן חכמה לשלמה. וגם ניתנה לבצלאל ואהליאב. וגם נקראת לב ה' שעליה נאמר ויאמר ה' אל לבו:

אות תקעג - טעם הלולב וביאור איך תרי"ג מצות תלוים בו:

ומה שאמרו כי האדם נקרא עולם קטן:

ר"ל כי כמו שהקב"ה ממלא העולם וברוחו מעמיד עולמים עולם העליון ועולם התחתון, כן נפש האדם מעמדת עולם קטן הגוף ומניגתו לכל אשר תחפוץ:

אות תקעד - ומה שאמרו כי האדם נקרא עולם קטן:

רוח ה' דבר בו:

הע"ט (מלכות) שממנה הנבואה באה. וישמע את הקול מדבר אליו ר"ל כי מרע"ה בטוב שכלו איך היתה נבואה משתלשלת ממדה למדה עד שמגעת לצי"ע ולע"ט ואחר שהע"ט דבר עם משה. וע"כ נאמר אחריו וידבר אליו ר"ל על הע"ט:

אות תקעה - רוח ה' דבר בו:

סוד כל המקיים באגודו:

בפרק לולב וערבה גרסינן א"ר אבוה אר"א, כל המקיים לולב באגודו וערבה בעבותו מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח. עכ"ל. ראשונה, התבונן בזה הסוד כי לא הזכיר כאן אתרוג. והודיעך כי הוא תלוי בעת רצון לפעמים בחבורם ולפעמים להשפיע אל כל אשר תחת היחוד מקרני ראמים ועד ביצי כינים, והוא עם כולם וכולם עמו. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. וכבר ידעת סוד הקרבן שהוא הקרבת הכוחות העליונים זה בזה. וכן לולב כן. אלא דוגמא של מעלה לחבר את האהל להיות א' ולקשרם זה בזה כשלהבת הקשורה בגחלת. ולכן לא הזכיר אתרוג כי הוא כדמות המזבח שמקריבין עליו. והנה המקיים לולב ומינו הרומזים לימי עולם עם האתרוג המקבל מהם כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן. ודע זה כי המשל עצום והנמשל נפלא:

אות תקעו - סוד כל המקיים באגודו:

סוד אתרוג לולב הדס ערבי נחל:

אמר המחבר גם הד' האלו אמר לי לבי להביאם ולבארם כי מימיו מן המקדש. וזה לשון הרב ז"ל - אך בט"ו יום לחודש השביעי וגו'. הנה טעם כל הפרשה תחוגו את חג ה' שבעת ימים שבמעשה בראשית ותסמכו להם השמיני עצרת שנאמר למנצח על השמינית. וגם באותם השבעה תקחו בהם פרי עץ הדר גם לולב באגודתו ולכן הקדים האתרוג. אבל אין צריך כי הוא עצמו הדר. וזה טעם וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה תחוגו. שבעת ימים סבוב והקפה מלשון חוג שמים ובמחוגה יתארהו המון חוגג. עכ"ל. ושמע ביאורנו דברי רמיזותיו וסודותיו. אמר המחבר הרב ז"ל, הנה טעם כל הפ' וכו' ירצה כי ז' הימים של דוגמא גם ש"ע שעמהם, הוא בא לרמוז על ז' הימים שבמעשה בראשית וכבר התבאר במה שקדם כי המלכות תשלומין להראשונים ואינה באחדות שלהם. ולכן גזר ואמר ותסמכו להם ש"ע כענין שנאמר למנצח על השמינית. והנה הרב ז"ל נעזר מדברי דוד ע"ה שהוא היה מסמיך השמיני לעליונים. וראוי שנעוררך על מה שפירש רש"י ז"ל במסכת שבת על מאמר שיר בפני עצמו ואמר דשיר של שמיני לא התפרש. אמנם מצאנו במסכת סופרים שהוא למנצח על השמינית, ומשמע בירושלמי שכמו כן היו אומרים הלוים כב"ה ביום עצרת. א"כ מזה נשמע ג"כ דוד היתה כוונתו במזמור ההוא על המדה ההיא. כתב הרב ז"ל וגם באותו הז' רצה בדוגמא ולכן הקדים האתרוג. הרב ז"ל הורה מכאן שיזהרו שלא ישכחו להסמיך השמינית לעליונים. ע"ז היתה כוונת התורה להקדים האתרוג שלא יפקעו בזה ואיידי דחביבא ליה אקדמיה. אבל בח' אין צריך כי הוא עצמו הדר. בכאן הורה האתרוג רומז אל המדה האחרונה הכוספת ומשתוקקת על בעלה. ואולם נוכל לומר כי הדר מלשון הדריכני שהיא תמיד מתרפקת על דודה וחוזרת אליו. וזה הטעם בעצמו שאמר הרב שחג הוא סביב ובקף ודע זה. אמר הרב ז"ל על דרך האמיתי פרי עץ הדר, הפרי שבו רוב התאוה. ירצה והיא המדה השמינית אשר עליה נאמר ומראך נאוה, זה חטא אדה"ר. ירצה בין למ"ד חטה היתה ובין למ"ד תאנה היתה כו' כולם כוונתם אחת כי הוא הפריד הפרי ע"ט מן העץ צי"ע (היינו יסוד מן המלכות) כי כל מי שנכשל בקיצוץ הנטיעות פה נכשל. ואנחנו נרצה לפניו עם שאר המינים. ירצה, ואנחנו המייחדים שמו נרצה באתרוג עם שאר המינים לפניו המאירים. וכפת תמרים הוא הראה. ירצה והוא מדת ת"ת מן האמצעי כפול לפי שהוא ד"ו פרצופים או הוא רמז למכריע בג' וגבוה על כולם. רצה בו כי עולה דרך חוט השדרה אל המוח כי הוא מתחבר אל י"ה העליון ואל ה' התחתון. וענף עץ עבות רמז אל ג"ס ח"ג צי"ע בשם ב"ד. אמר רצה שלשתן קבועים בשם ב"ד שהוא הקו האמצעי שנאמר מידי אביר יעקב, ירצה מידי אביר ח"ג ואביר יעקב צי"ע. והנה הדס עם ג' עלין שלו רמוז לג"ס חג"י. וערבי נחל כענין שנאמר סולו לרוכב בערבות. כי יתערבו במה"ד ובמה"ר שבו, ירצה

בזה כי הערבה תרמוז למודי ה' שהן מעורבין זה בדין וזה ברחמים שהם כאלו המינים. וקבלתם מחסד ופחד ומכאן. תבין שאין אתרוג עמהם באגודה רצה שהרי באלו המינים לא נרמוז. והוא מעכב בהן, ירצה כי הוא נגד ש"ע (שמיני עצרת) שהוא רגל בפני עצמו וחפץ ביחוד והוא שער ושוער שעל ידו נכנסים כל הנכנסים אל החצר הפנימית והרמז בזאת יבא אהרן. והנה אחד בכח ולא בפועל. א' בכח כי נבראו ד"ו פרצופים. ולא בפועל כי הוא הפועל. יען כי הוא אחרון להנהיג עליונים ותחתונים זה המכוון בכוונת הרב ז"ל ברמז סודותיו בענין אתרוג ולולב והדס וערבה והוא העיקר:

אות תקעז - סוד אתרוג לולב הדס ערבי נחל:

סוד ההקפות:

כפי המקובל איש מפי איש עד הנביאים עד ראש הקבלה הוא מרע"ה. יום א' היו מסובבים את המזבח והיו אומרים לי"ה עינינו והכוונה תהא הבקשה לאם הבנים הנקראת י"ה אשר היא ברחמיה תציל את עם ה' מן אדון השמטה. וההקף הראשון הוא רמוז לשמיטות החסד. והב' למדת הפחד והג' לשמיטת ת"ת והד' לשמטת נצח. וה' לשמטת הוד והו' למדת צי"ע. והז' למלכות. ומקיפין בו ביום ז' הקפות לרמוז שכל שמיטה כפולה בז' אלפים שהם מ"ט אלף ואז חזרו כולם לאמם והיא תאמר לחכמה אחותי את והחכמה מאין תמצא והיה ה' אחד שמו אחד, ותשוב השלהבת לגחלת. ולזה חבוט חבוט ולא בירך כי השפע כבר שבו למקומם ולנרתיקם. ומכאן ואילך הרהור אסור ומכ"ש הדבור והמהרהר נוח לו שלא נברא. וסוד הערבה בשביעי רבו הדיעות ואני את אשר הראוני מן השמים הרמזתי בחבוט חביט והמשכיל יבין:

אות תקעח - סוד ההקפות:

סוד ניסוך המים בחג ולא בשאר מועדים:

דע כי בחג ע' פרים היו מקריבים על ע' אומות השולטין עליהם ע' שרים הנקראים מים הזדונים ובאהבת ה' את עמו ישראל צוה להם לנסך מים ע"ג המזבח בתיקון הדוגמא לעורר מי הרחמים והחמלה להוציאם ולהצילם ממים הזדונים ההם. וזה הסוד שאמרו ז"ל ובחג נידונים על המים, ירצה המים הזדונים שישפלו ויעלו מי הרחמים והחמלה על ישראל ואז בליל החותם שהוא ליל ז' לערבה ישלים האל לטובת עמו ישראל ברחמים:

אות תקעט - סוד ניסוך המים בחג ולא בשאר מועדים:

סוד סר צילם מעליהם וגו':

כתב הרב ז"ל יתכן למה שנודע שבליל החותם לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההוא, ולכן אמר כבר סר צילם מעליהם ונגזר עליהם מיתה וה' אתנו ושוכן בקרבנו ועושה נפלאות בעיני כל רואה ולכן אל תיראום עכ"ל. וטעם הענין וסודו כבר התבאר במה שקדם שאין בנבראים של מטה שאין לו כח למעלה שנאמר הידעת חקות השמים וארץ ואמרו רז"ל שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שאומר לו גדל ובהיות כוחו עמו מגן עליו ויש לו צל והרמז ה' צלך על יד ימינך ותסך עלימו ויעלצו בך. ובסור כחו מעליו סר צילו ובסר צילו המאורות שולטין עליו מכל צד וכבר ידעת כי הנהגת העולם השפל הוא ע"י שכינה והרמז והוא ישפוט תבל בצדק וכל מעשיהו באמונה ופועלת בהשגחה פרטיות על כל אדם והרמז היפלא מה' דבר. צופיה הליכות ביתה - הנה בהיות צילו עלינו אז הש"י שומרינו מצילנו ככתוב ובצל ידי כסיתך. כאשר יסתיר פניו ממנו אז אין הצל על ראשו ונעשה הפקר:

אות תקפ - סוד סר צילם מעליהם וגו':

והטעם בליל החותם הנקרא הושענה רבה:

לפי שהוא גמר החתימה על המים כאשר פירשנו וזמן ראיית הצל על ראשו. הבנתי מתוך ספר הזוהר שהוא רגע הראות הלבנה במקום שהוא עומד ואם עבר ואחר הזמן ההוא לא יועיל והכל תלוי בתשובה כי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת ונחם על הרעה. וי"מ כי סר צילם הם שרי מעלה וכן דרשו רז"ל במדר' שיר השירים. ונסו הצללים אלו שרי אומות העולם וכן אמרו קל משמיא נפל ר"ל מלאכו ושרו. וכן אמרו יפקוד ה' על צבא מרום וגו' ואח"כ על מלכי האדמה באדמה הכח המלאכים שלהם צל עליהם ודע זה:

אות תקפא - והטעם בליל החותם הנקרא הושענה רבה:

סוד שמחת בית השואבה ת"ר מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מימיו מי שלא ראה ב"ה בבנינו לא ראה בנין מפואר ממיו עכ"ל סוד ניסוך המים כבר פירשנו שמחת בית השואבה נקראת על שמו ככתוב ושאבתם מים, חסד בששון, ע"ט ממעיני הישועה, ז"ס. והתבונן במאמרם איך אמרו רז"ל ברמזים נפלאים אמרו מי שלא ראה ירושלים, ע"ט. בתפארתה, ת"ת. ולא אמר בישובה והדרה או ביפיה וכיוצא בזה והרמז כי תפארת אדם, ת"ת. לשבת בית, ע"ט. וכן אמרם לא ראה כרך נחמד מימיו. ולא אמר יפה ולא נאה ולא נעים והדומה להם. הרמז פרי עץ הדר כי נחמד העץ למשכיל. וכן בבית המקדש אמרו בנין מפואר, והרמז כי תפארת עוזמו אתה לפאר מקום מקדשה ומקום רגלי אכבד:

אות תקפב - סוד שמחת בית השואבה ת"ר מי שלא ראה שמחת בית ה

ענין מה שאמר הלל אם אני כאן הכל כאן:

תניא אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח שמחת בית השואבה אמר אם אני כאן הכל כאן ואם אין אני כאן מי כאן. אף הקב"ה אמר אם תבא לביתי אבוא לביתך שנא' בכל ביתי וגו'. ונאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. עכ"ל הברייתא. כבר ידעת שהלל היה משלומי אמוני ישראל בדת ה' עד שהיה ראוי שתשרה עליו שכינה ואיך חסיד כזה יתפאר ויקח גדולה לעצמו בבית ה' ויאמר אם אני כאן כו'. אלא סוד למשכילים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב. וטעמו על מדת אני ועל מדת כל המחוברת בה. אף הקב"ה ר"ל תפארת ישראל אמר אם תבוא לביתי בעולות וביחוד אתן זכרוני מדת זכרון שלי לשמי אדנ"י ואז תהיה מברך מן הבריכה העליונה ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף סמא"ל ושריו נצב שלו עמו כי היא עם המלך במסיבה ודע זה. וגם סוד שהיו שונין אנו ליה וליה ענינו ודע זה: